CURSUS
THEOLOGICUS
AD
Uſum Tyronum elucubratus, & in quotidianis Prælectionibus

A R.P. DOMINICO VIVA
S. J. SACRÆ THEOLOGIÆ
PROFESSORE

Suis Auditoribus traditus

In Palæſtra Collegii Neapolitani ejuſdem Societatis Cupientibus, atque Inſtantibus Theologiæ Candidatis.

IN LUCEM PUBLICAM EDITUS

A D. IGNATIO VIVA
AUCTORIS NEPOTE.

PARS SEPTIMA
De Sacramentis in genere, ac de Euchariſtia.

BIBL. ARACŒLITANÆ

VITTORIO EMANUELE BIBLIOTECA

COLONIÆ AGRIPPINÆ,

Sumptibus WILHELMI METTERNICH, Bibliop.
Sub Signo Gryphi. Anno M.D.CC.XVI.
Cum Permiſſu Superiorum ac Privilegio.

Digitized by Google

32-4-B-13

Digitized by Google

CURSUS THEOLOGICUS

Ad uſum Tyronum elucubratus.

PARS SEPTIMA

DE SACRAMENTIS IN GENERE, *AC DE* EUCHARISTIA.

PROOEMIUM.

EXplicato quoad ejus fieri poteſt Incarnationis Myſterio, diſputat Angelicus de Sacramentis, quibus Chriſti Domini merita nobis applicantur, & Gratia infunditur: Ea quippe ſunt, ut loquitur Auguſtinus *l. 17. de Civitate cap. 20.* ſeptem columnæ ab Increata Sapientia exciſæ, ſuper quibus Eccleſiæ ædificium baſilicè exſtructum eſt: ea ſeptem ſtellæ myſticæ, quas in manu tornatili munificentiſſimi Redemptoris vidit Joannes Apocalyp. 1. ea ſeptem divini fontes, quibus Hortus Sponſi cœleſtis manu ſuâ conſitus, & excultus perpetuò irrigatur, ac fœcundatur, ut de iis dixerit Iſaias: *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris.* Nobis hoc anno, ut moris eſt, agendum de Sacramentis in genere, ac in ſpecie de Euchariſtia; anno deinde inſequenti de Pœnitentia, omiſſis aliis, quæ moralis potiùs ſunt, quàm ſcholaſtici inſtituti. Primò itaque diſputabimus de phyſica, ac metaphyſica Sacramentorum quidditate. Secundò de eorundem cauſalitate,

& effectu. Tertiò de Cauſis Sacramentorum, nempe de Inſtitutore, de Miniſtro, de Subjecto. Quartò de Euchariſtia ut Sacramento. Quintò de eadem ut Sacrificio.

DISPUTATIO I.

De Phyſica, ac Metaphyſica Quidditate Sacramentorum.

SAcramentum tum in Sacris Bibliis, tum apud Eccleſiaſticos Scriptores idem ſonat, ac Myſterium; propterea, ut notat Bellarminus, trifariam ſumitur. Primò pro re arcana, & occultanda, ut cùm dicitur Sapientiæ 7. *Neſcierunt Sacramenta Dei*; & Tobiæ 12. *Sacramentum Regis abſcondere bonum eſt*. Secundò pro ſigno rei arcanæ, ut cùm dicitur Danielis 2. *Mihi Sacramentum hoc revelatum eſt*, videlicet quid ſignificaret ſtatua Nabuchodonoſor: Hinc Apoſtolus 1. ad Epheſios Conjugium primorum Parentum vocavit *Sacramentum Magnum*, hoc eſt ſignum conjunctionis Chriſti cum Eccleſia: Et Ambroſius *lib. 2. de Sacramentis cap. 4.* Manna, & tranſitum Judæorum per mare rubrum, necnon alias Veteris Teſtamenti figuras vocavit *Sacramenta*; quippe quæ præſignabant, quæ in Novo Teſtamento futurum erat, ut contingerent, tanquam iſtorum umbræ. Tertiò Sacramentum preſſiùs ſumitur pro ſigno quodam ſenſibili inſenſibilem, occultámque gratiam ſignificante, qnod Græci *Myſterium Sacrum*, & *Myſticum ſymbolum* appellant. De Sacramentis in hac ſtricta acceptione quærimus phyſicam, ac metaphyſicam quidditatem.

QUÆSTIO I.

De Phyſica Sacramentorum Novæ Legis Conſtitutione.

SAcramentorum metaphyſica quidditas conſiſtit in eorum definitione, de qua quæſtione ſequenti; phyſica verò quidditas conſiſtit in eorum conſtitutivis. Primò, in hac quæſtione præmittimus, quænam fuerint Sacramenta antiqua, & quare nova ſint ſeptem? Secundò, utrùm omnia Sacramenta Novæ Legis conſtent rebus ut me-

materia, verbis ut forma. Tertiò, an intentio miniſtri Sacramentum conſtituat? Quartò, an res, & verba conſtituentia Sacramentum novæ Legis fuerint à Chriſto Domino determinata? Denique quænam mutatio in rebus, & verbis invalidet Sacramentum.

ARTICULUS I.

De Sacramentis Antiquæ, & Novæ Legis.

I. Multiplex naturæ humanæ ſtatus à Theologis in de Gratia conſideratur; Primò, ſtatus naturæ puræ, qui importat naturam humanam cum perfectionibus ſuis ſolùm naturalibus. Secundò, ſtatus naturæ integræ, qui importat naturam humanam cum ſubjectione appetitûs ſenſitivi erga rationalem: Tertiò, ſtatus juſtitiæ originalis, ſeu Innocentiæ, importans immunitatem à morte, & mortis veſtigiis, ſeu aliis pœnalitatibus: Quartò, ſtatus naturæ elevatæ videlicet ad Gratiam, & gloriam: Quintò, ſtatus naturæ lapſæ, hoc eſt lapſæ à ſtatu naturæ integræ, & à juſtitia originali per peccatum Adæ: Sextò, ſtatus naturæ reparatæ per Chriſtum.

In præſenti tamen triplex naturæ ſtatus à Theologis conſideratur ante legem Evangelicam. Primus dicitur ſtatus Innocentiæ, in quo ſcilicet fuerunt Adam, & Eva ante peccatum creati cum integritate naturæ, & cum Juſtitia originali. Secundus dicitur ſtatus naturæ importans naturam humanam, prout duravit à lapſu Adæ uſque ad circumciſionem Abrahæ per bis mille circiter annos. Tertius dicitur ſtatus Legis ſcriptæ, qui duravit uſque ad Chriſtum Dominum per alios bis mille circiter annos. Quamvis enim lex ſcripta in Tabulis lapideis tradita fuerit Moyſi quadringentis annis poſt inſtitutionem circumciſionis præceptæ Abrahamo, nihilominus dicitur ſtatus Legis ſcriptæ incepiſſe ab inſtitutione circumciſionis, quia ea principaliter inſtituta fuit, ut Filii Abraham, populus à Deo electus, eâ proteſtatione in Chriſtum venturum à reliquis populis diſcernerentur; &, ut notat D. Thom. idcirco circumciſio fiebat in ea corporis parte, tum ut oſtenderetur, Chriſtum naſciturum ex ſemine Abrahæ, tum quia inſtituta fuit ad remittendum originale, quod per generationem tranſmittitur in poſteros; tum demum quia ordinabatur ad diminutionem carnalis concupiſcentiæ, quæ præcipuè in ea parte viget. Pro fœminis tamen, &

pro pueris decedentibus ante octavum diem, quo debebant circumcidi, ex D. Th. *qu. 70. art. 4.* perſeveravit remedium, quod habebatur in ſtatu naturæ relatè ad tollendum originale, de quo mox erit ſermo.

II. Dico nunc primò: In ſtatu Innocentiæ nulla prorſus fuerunt Sacramenta. Ità communiter.

Prob. Tum quia de iis nullum habetur veſtigium; tum quia ea fuiſſent ſuperflua, cùm integritas naturæ, (ſeu ſubjectio appetitûs ſenſitivi ad rationalem) & Juſtitia originalis (ſeu immunitas à morte, & mortis veſtigiis) abundè præſtaret, quicquid præſtitiſſent Sacramenta.

Neque dicas, in eo ſtatu fuiſſe Matrimonium Adæ cum Eva, quod ab Apoſtolo ad Epheſ. vocatur: *Sacramentum magnum.* Nam Matrimonium illud non fuit Sacramentum ſtrictè dictum, ſeu ſignum conferens aliquam Sanctitatem, ſed ſolùm fuit Sacramentum Late, hoc eſt Myſterium, & figura Incarnationis; ſicuti Lignum vitæ ab Auguſtino dictum etiam fuit Sacramentum. Utrùm autem perſeverante ſtatu Innocentiæ futura fuiſſent Sacramenta ad majorem gratiam conferendam? Suarius *diſp. 3. ſect. 3.* dicit, eſſe incertum, poterat enim abſque illis homo facilè gratiam & conſervare, & augere.

III. Dico ſecundò: In ſtatu naturæ, hoc eſt poſt lapſum Adæ uſque ad Abraham, fuerunt aliqua Sacramenta. Ità etiam communiter.

Prob. 1. ex Gregorio 4. moralium 2. ubi habet: *Quod apud nos valet aqua Baptiſmatis, hoc egit apud veteres, vel pro parvulis ſola fides* (videlicet parentum) *vel pro majoribus virtus Sacrificii, vel pro iis, qui ex Abrahæ ſtirpe prodierunt, myſterium circumciſionis.* Et ex Auguſt. lib. 5. contra Julianum cap. 9. ubi habet: *Neque ideo credendum eſt, ante datam circumciſionem famulos Dei (quandoquidem eis inerat fides mediatoris in carne venturi) nullo Sacramento opitulatos fuiſſe, quamvìs, quod illud eſſet, aliqua neceſſaria cauſa Scriptura latere voluerit.*

Prob. 2. Ratione, quia non eſt veriſimile Deum, adeò erga homines benignum, quos ità dilexit ut filium ſuum unigenitum daret, eos reliquiſſe abſque ullo remedio adversùs originale uſque ad annum 2125. ab orbe condito, quando inſtituta fuit Circumciſio, ergo non defuerunt Sacramenta in ſtatu naturæ.

Com-

Communiter autem DD. docent, duo fuiſſe Sacramenta, alterum pro parvulis in remedium peccati originalis conſiſtens in proteſtatione externa facta à Parentibus, quòd homines per Chriſti adventum eſſent ſalvandi, ut notant Auguſtinus, Beda & alii; & ideo parvuli dicebantur ſalvari in fide Parentum, quia non poterant ipſi ſibi hoc remedium applicare. Alterum verò pro Adultis in remedium peccatorum actualium; & hujuſmodi congruenter dicitur fuiſſe Sacrificium, quod Sacramentum ſimul erat, & ſacrificium, ut nunc eſt Euchariſtia. Quatenus enim per illud remittebantur peccata in virtute Chriſti venturi, dicebatur Sacramentum· quatenus verò per illud colebatur Deus ut author vitæ, & necis, dicebatur Sacrificium: propterea Job dicitur obtuliſſe Sacrificia pro peccatis filiorum.

Objic. Infantes, qui de facto decedunt in utero matris, de facto carent remedio ad ſalutem, ergo idem dici poſſet de infantibus in lege naturæ.

Reſp. Diſtinguo antecedens: carent per ſe, & ex Divina voluntate nolente applicari baptiſmum iis infantibus voluntate antecedente ad omnem culpam parentum, *nego*; carent per accidens, & quia Deus vult eos carere remedio, poſitâ culpâ Parentum, quorum curæ commiſſi ſunt, *concedo Antec. & Nego conſequentiam*, ut fusè in de Gratia explicavimus *diſp. 1. qu. 6.*

IV. Dico 3. In ſtatu legis ſcriptæ plura fuerunt Sacramenta.

Prob. ex Scripturis. Fuit enim circumciſio *Gen. 17.* cui ſucceſſit in lege Gratiæ Baptiſmus; Fuit Agnus Paſchalis, & aliæ oblationes, victimæ. Et panes propoſitionis *Levitici 23.* quibus ſucceſſit Euchariſtia: fuit Conſecratio Sacerdotis, & Pontificis, *Exodi 28.* cui ſucceſſit Sacramentum Ordinis. Fuerunt variæ purificationes, & luſtrationes, quibus homines ab immunditiis legalibus emundabantur, *Levitici 4. 5. 11.* &c. & *Numerorum 19.* de quibus D. Thom. *1. 2. qu. 102. art. 5.* quibus ſucceſſit Sacramentum Pœnitentiæ. Confirmatio verò eſt Sacramentum proprium novæ legis, quia eſt Sacramentum plenitudinis Gratiæ; ſicut etiam Extrema Unctio, quæ eſt immediata præparatio ad introitum Gloriæ. Matrimonium in lege veteri non erat Sacramentum, quia nondum facta erat unio inter Humanitatem, & Verbum, cujus Matrimonium eſt figura?

Digitized by Google

V. Dico ult. Dantur in Lege Gratiæ Sacramenta, ut docet Fides, eáque congruenter ſunt ſeptem, quæ enumerantur à Tridentino *Seſſ. 7.*

Prob. ex D. Dhom. *3. p. qu. 65. art. 1.* quia cùm homo in vita corporali, Primò generetur, Secundò nutriatur, Tertiò augeatur, Quartò curetur ab Infirmitatibus, Quintò curetur à reliquiis morbi, & armetur ad prælium in ſui defenſionem, Sextò conſtituatur in dignitate ad homines gubernandos, Septimò navet operam propagationi humanæ ad Rempublicam conſervandam; ideo congruenter inſtituta ſunt ſeptem Sacramenta, ad hoc, ut homo in vita ſpirituali, Primò regeneretur per Baptiſmum, Secundò nutriatur, ac roboretur per Confirmationem, Tertiò creſcat, & augeatur per Euchariſtiam, Quartò curetur à morbis per Pœnitentiam, Quintò curetur à morbi reliquiis, & armetur ad prælium mortis per Extremam Unctionem, Sextò conſtituatur in ſtatu honorifico per ordinem ad alios dirigendos, Septimò licitè intendat propagationi per Matrimonium Baptiſmus autem dicitur Janua reliquorum, quia ſinè illo invalidè reliqua ſuſcipiuntur, etiamſi præmittatur contritio, quæ dicitur Baptiſmus flaminis. De his Sacramentis Auguſtinus contra Fauſtum cap. 13 habet: *Sacramenta Legis novæ dicuntur virtute majora, utilitate meliora, actu faciliora, numero pauciora*, & infra addit: *Significatione præſtantiora.*

Inter Sacramenta Baptiſinus præſtat reliquis quoad vim remittendi peccata, quia remittit etiam originale, & pœnas peccatis debitas. Confirmatio præſtat quoad effectum gratiæ actualis, ut patet in Apoſtolis, qui poſt Baptiſmum, & Euchariſtiam ſuſceptam erant timidiſſimi, adeo ut in Paſſione omnes fugerent, poſt Confirmationem verò fuerunt robuſtiſſimi. Sacramentum Pœnitentiæ præſtat omnibus quoad neceſſitatem poſt Baptiſmum. Extrema Unctio aliqualiter Pœnitentiam ſuperat, eò, quòd conferat gratiam copioſiorem. Ordo præcellit cæteris, quatenus conſtituit hominem in ſtatu ſublimiori, reddens illum ex domeſtico Chriſti Diſpenſatorem, & Miniſtrum. Matrimonium præſtat ſignificatione, cùm ſignificet unionem Chriſti cum Eccleſia; unde ab Apoſtolo vocatur Magnum Sacramentum. Denique Euchariſtia præſtat quoad ſubſtantiam Sacramenti. Nam, ut loquitur D. Thom. *artic. 3.* continet ſub-

ſtan-

ſtantialiter fontem ipſum Sanctitatis, & omnium Sacramentorum, quæ ad illum tanquam ad finem ordinantur. Baptiſmus enim ordinatur ad Euchariſtiam ſuſcipiendam, Confirmatio ad publicè illam frequentandam ſinè timore, Pœnitentia & Extrema Unctio ad dignam ejus ſuſceptionem, Ordo ad Euchariſtiæ conſecrationem, & Matrimonium ipſum ad Euchariſtiam ordinatur, quatenus ſignificat Chriſti cum Eccleſia conjunctionem, quam perficit Euchariſtia.

ARTICULUS II.

Utrùm omnia Novæ Legis Sacramenta conſtent rebus tanquam Materia, Verbis tanquam Forma?

VI. NOmine materiæ venit pars determinabilis, & perfectibilis; nomine formæ pars perfectiva, & determinativa; Ideo in Baptiſmo v. g. res, ſeu ablutio dicitur materia, & verba illa *Ego te baptizo,* &c. dicuntur forma, quia expreſſius ſignificatur emundatio interna ſordium per ea verba, quàm per ablutionem. Dividitur materia Sacramentalis in proximam, ſeu ex qua, & remotam, ſeu circa quam. Proxima dicitur illa, ex qua Sacramentum conficitur, ut eſt ablutio in Baptiſmo, ſpecies panis, & vini in Euchariſtia, contritio, confeſſio, ſatisfactio, & Abſolutio in pœnitentia, &c. Materia verò remota dicitur illa, circa quam verſatur materia proxima, ut eſt Aqua in Baptiſmo, ſubſtantia panis, & vini in Euchariſtia, peccatum in Pœnitentia, &c.

Præter hujuſmodi materiam, & formam ſenſibilem datur in quolibet Sacramento alia compoſitio ex materia, & forma, videlicet ex integro Sacramento, & ſacramentalitate, ſeu ex ſigno ſenſibili, & inſtitutione Chriſti Domini. Sicuti enim in compoſito accidentali, v. gr. in Albo præter compoſitionem ex materia, & forma ſubſtantiali datur compoſitio ex materia ſecunda, & forma Albedinis, & in compoſito artificiali, putà in ſtatua aurea, præter formam auri datur forma ſtatuæ; ità in Sacramento Baptiſmi v. gr. præter materiam, & formam conſiſtentem in ablutione, & verbis datur alia compoſitio, videlicet ex complexo ablutionis, & Verborum, tanquam ex materia, & ex vi ſignificandi gratiam identificata cum inſtitu-

tione Divina, tanquam ex forma extrinſeca. Hinc ſicut paries denominatur cognitus v.gr. à cognitione tanquam à forma extrinſeca, ità Sacramentum ab inſtitutione Divina, tanquam à forma extrinſeca denominatur inſtitutum ad ſignificandam, vel cauſandam gratiam; eo prorſus modo, quo vox humana habet vim ſignificativam ab inſtitutione hominum.

Præſens Quæſtio non tam eſt de compoſitione ex Sacramento, & Sacramentalitate, quæ competit cuilibet Sacramento etiam antiquæ legis, quàm de compoſitione ex materia, & forma ſenſibili, Num ſcil. cuilibet Sacramento novæ Legis ea competat? & an neceſſariò?

VII. Dico 1. Omnia novæ Legis Sacramenta conſtant eſſentialiter materiâ, & formâ ſenſibili, ſeu rebus tanquam materiâ, verbis tanquam formâ Ità communius apud Martinon. *diſp.* 19. & alios paſſim.

Prob ex Florentino dicente: Tribus perfici Sacramenta, rebus tanquam materiâ, verbis tanquam formâ, & perſonâ Miniſtri. Quamvìs autem Concilium dicat, ea perfici, non verò conſtare materiâ, & formâ, nihilominus univerſim materia, & forma ſpectant ad conſtitutiva eſſentialia compoſiti, & ideo relatè ad materiam, & formam idem eſt perfici, ac conſtare, ſeu eſſentialiter iis conſtitui.

Confirm. Tum ex celebri effato D. Auguſtini: *Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum*; tum etiam inductione. Et ratio congruentiæ, propter quam Deus ità voluit inſtituere Sacramenta novæ Legis, ex D.Thom. *qu. 5. art. 6.* eſt, quia Sacramenta novæ Legis debent clarè, & expreſsè ſignificare perfectam Sanctitatem, quam cauſant, quod optimè fit rebus, & verbis tanquam ſignis ſymbolicis (hoc eſt habentibus ſimilitudinem cum re ſignificata) Verba enim rebus adjuncta clariſſimam habent ſignificationem.

Dico 2. Sacramenta novæ Legis non componuntur neceſſariò rebus, & verbis, ſed ex arbitraria Chriſti Domini inſtitutione, qui poterat illa inſtituere ità, ut vel ſolis verbis, vel ſolis rebus conſtarent: Componuntur tamen neceſſariò compoſitione Sacramentali, videlicet ex ſigno ſenſibili, & inſtitutione Divinâ tanquam formâ extrinſecâ, ſeu ex Sacramento, & Sacramentalitate.

Prob. prima pars, quia de ratione Sacramenti ſolùm eſt

Digitized by Google

eſt, quòd ſit ſignum ſenſibile, ſed hoc haberi poſſet, etiamſi vel ſolis verbis, vel ſolis rebus conſtarent, ergo non conſtant neceſſariò rebus, & verbis, ſeu non componuntur neceſſario compoſitione materiali. Major probatur, quia Sacramenta Legis antiquæ non componebantur ex rebus, & verbis: Ubi enim fit mentio Circumciſionis *Geneſeos 17.* non fit mentio verborum, nec ubi præſcribitur ritus Agni Paſchalis. Et ratio congruentiæ ex Angelico eſt, quia ſicut ſtatus Legis veteris fuit imperfectior ſtatu Legis novæ, ità conveniens fuit, ut Fides in eo ſtatu, & quæ ad fidem pertinebant, præſertim Sacramenta, eſſent obſcuriora.

Secunda pars patet ex illo principio: Illud eſt conſtitutivum, quo præcisè ſublato tollitur conſtitutum, ſed præcisè ſublatâ inſtitutione Chriſti Domini, tollitur Sacramentum, ergo inſtitutio Divina tanquam forma extrinſeca conſtituit Sacramentum; non ſecùs ac cognitio conſtituit denominationem cogniti. Propterea Vaſquez docet, Sacramentum importare Ens rationis; quia putat, omnem denominationem extrinſecam eſſe Ens rationis Logicum: quòd tamen communiter cum Suario negant, cùm denominatio extrinſeca importet tantùm entitates reales, ſed lis eſt de voce.

VIII. *Objic.* 1. Contra primam concluſionem. Sacramentum Matrimonii aliquando fit ſolis nutibus, ergo non omnia Sacramenta novæ Legis conſtant rebus, & verbis.

Confirm. 1. Quando Matrimonium celebratur verbis utriuſque contrahentis, tunc dantur ſolùm verba, non res, ergo &c. Neque dici poteſt, quòd verba unius contrahentis habeant rationem materiæ, & verba alterius rationem formæ. Nam non eſt major ratio de his, quàm de illis, ſi ſimul proferantur.

Confirm. 2. Sacramentum pœnitentiæ ſolùm conſtat verbis, nempe Confeſſione, & Abſolutione, non verò rebus; cùm contritio requiſita non ſit ſenſibilis, atque adeò non conſtituat Sacramentum, quod eſſentialiter eſt ſignum ſenſibile, ergo ut ſupra.

Confirm. 3. Quia ex Soto apud Suarium tota eſſentia Baptiſmi habetur in ablutione, & ex Scoto apud eundem Suarium, tota eſſentia pœnitentiæ habetur in ſola abſolutione, & ex Bellarmino, Vaſquez, Coninck, Verba non conſtituunt Sacramentū Euchariſtiæ, ergo ut priùs.

Digitized by Google

Reſp. Sacramentum Matrimonii regulariter conſtare verbis : poteſt autem aliquando ſolis nutibus (quæ ſunt æquivalenter verba) conſtitui , quod aliis Sacramentis non competit. Et ratio eſt, quia Chriſtus Dominus non immutavit contractum civilem matrimonii, quando illud elevavit ad rationem Sacramenti ; Cùm autem ad perficiendum hunc civilem contractum ſufficiat quodvis ſignum exprimens conſenſum contrahentium, ideò quodvis hujuſmodi ſignum , ſive ſit verbum formaliter, ſive æquivalenter, Sacramentum Matrimonii conſtituit.

Ad primam confirmationem alii aliter apud Martinonium. Equidem dico cum Lugo, & Haunoldo *n.517.* quod verba utriuſque contrahentis, quatenus habent rationem traditionis, ſeu exhibitionis, habeant rationem materiæ; quatenùs verò habent rationem acceptationis, qua contractus matrimonialis perficitur, & completur, habeant rationem formæ: hinc fit , utrumque conjugem eſſe hujus Sacramenti Miniſtrum, forma enim Sacramenti à Miniſtro proferri debet.

Ad ſecundam: ex Tridentino ſeſſ. 14. *Sunt quaſi materia Sacramenti Pœnitentia, Contritio, Confeſſio, & Satisfactio.* ſicut enim Florentinum dixit, Sacramenta conſtare ex rebus tanquam materia ; ità Tridentinum dicit , eos actus pœnitentis eſſe *quaſi materiam* , quia ſcilicet imitantur rationem materiæ. Verùm quidem eſt , quod contritio non ſit ſenſibilis immediatè ; ſit tamen ſenſibilis per confeſſionem ; ut in matrimonio conſenſus internus fit ſenſibilis per voces, aut nutus ; & in Euchariſtia Corpus Chriſti Domini ſit ſenſibile per ſpecies Euchariſticas.

Ad tertiam. Vaſquez *diſp.119.* oſtendit , neque Sotum , neque Scotum receſſiſſe à communi ſententia , quod ſcilicet & Baptiſmus conſtituatur etiam per verba, & Sacramentum pœnitentiæ etiam per tres actus pœnitentis enumeratos : Euchariſtiam etiam non ſolùm perfici, ſed etiam conſtare verbis, dicemus infrà *diſp. 4. qu. 1. ar.2.* Cùm communiori contra nonnullos putantes, verba conſecratoria eſſe neceſſaria ad cauſandum Chriſti Corpus ſub ſpeciebus, non verò ad conſtituendum Sacramentum.

IX. *Objic. 2.* Contra ſecundam concluſionem. Si Sacramenta neceſſariò conſtarent Divinâ inſtitutione tan-

Digitized by Google

tanquam forma extrinſeca, Inſtitutio Divina deberet Sacramentum conſtituere; hoc eſt falſum, ergo. *Probatur minor:* Primò, quia ſi conſtitueret Sacramentum, deberet Sacramentum dici aliquid Increatum, & ab æterno, ſicut eſt Divina inſtitutio: Secundò, quia Univerſim concretum accidentale conſtituitur ſolùm per ſubjectum connotans formam accidentalem, non per ipſam formam: v.gr. Album non conſtituitur per Albedinem, ſed per ſubjectum connotans albedinem, ergo Sacramentum conſtituitur ſolùm per ſignum ſenſibile connotans Divinam inſtitutionem. *Antecedens probatur,* quia ſi Album v. gr. conſtitueretur etiam per Albedinem, ſicuti poteſt dici, quod in lactè v. gr. Album ſit dulce, ità dici poſſet, quòd Albedo conſtituens Album ſit dulcis.

Reſpond. Concreta accidentalia conſtitui non ſolùm per ſubjectum, ſed etiam per formam accidentalem, quæ ſolet explicari in obliquo, ſicuti homo non ſolùm conſtituitur per animam, & corpus, ſed etiam per unionem explicatam in obliquo, dum dicitur homo eſſe Anima, & Corpus unita, hoc eſt habentia unionem. Ex hoc autem, quod aliquid explicetur in obliquo, non fit quo minùs poſſit eſſe ſimul conſtitutivum denominationis (dummodo non veniat in obliquo tanquam terminus relationis tranſcendentalis, ut venit Antichriſtus in denominatione cognoſcentis Antichriſtum.) Univerſim enim illud dicitur conſtitutivum, quo præcisè ſublato tollitur conſtitutum; Atqui ſublatâ præcisè unione tollitur homo, ſublatâ præcisè albedine tollitur Album, ſublatâ præcisè inſtitutione Divinâ tollitur Sacramentum, ergo hæc omnia ſunt conſtitutiva. Verùm tamen eſt, quòd ſi conſtitutivum alicujus denominationis veniat in obliquo, tunc prædicatum, quod competit recto, non debeat toti denominationi competere: v. gr. ſolùm dici poteſt de Albo, quòd ſit dulce, quin poſſit dici, quòd ſit dulcis Albedo, quæ concipitur in obliquo in denominatione Albi: ſic Anima unita corpori eſt immortalis, quin poſſit dici, quod homo ſit immortalis: & eodem modo dici poteſt, quòd Sacramentum ſit Creatum, quamvìs non ſit quid Creatum inſtitutio Divina, quæ conſtituit Sacramentum, quia venit in obliquo, ſic etiam pœna æqualis culpæ dicitur bona, quamvìs non ſit bona culpa conſtituens hanc æqualitatem.

In

Digitized by Google

In forma *nego minorem.* Ad primam probationem *nego ſequelam.* Inſtitutio enim Divina, quæ eſt actus divinus, venit in obliquo, & ideò non poteſt dici, quòd Sacramentum ſit Increatum. Ad ſecundam *nego antecedens, ad cujus probationem Nego pariter ſequelam.*

ARTICULUS III.

Utrum Intentio Miniſtri Sacramentum conſtituat?

X. DUbitatur, Num ſicut Intentio ſuſcipientis Sacramentum in omnium ſententia eſt merum requiſitum ad habendum Sacramentum, ità pariter Intentio miniſtri; an verò hæc Sacramentum conſtituat, ſicut conſtituitur ab Inſtitutione Chriſti Domini? Illud intereſt inter requiſitum eſſentiale, & conſtitutivum, quòd conſtitutivum ſit id ex quo, requiſitum verò id ſine quo, quatenus ſine requiſito non habetur conſtitutum, quamvìs ex illo non componatur: propterea conſtitutivum eſt id, quo præcisè ſublato, vel non intellecto, tollitur, vel non intelligitur conſtitutum, requiſitum verò eſt id, quo ſublato, idcirco tollitur conſtitutum, quia præter requiſitum tollitur aliquid aliud, ex quo conſtitutum componitur: ex gr. Anima, Corpus, Unio dicuntur conſtitutiva hominis, quia aliquo ex his præcisè ſublato tollitur homo: Deus verò, decretum Dei de ponendo homine, Ubicatio, & Duratio hominis dicuntur requiſita eſſentialia, quia aliquo ex iis per poſſibile, vel per Impoſſibile ſublato, aut non intellecto, idcircò tollitur homo, quia præter illud tollitur vel anima, vel corpus, vel unio, quæ hominem conſtituunt. Sic inſtitutio Chriſti conſtituit Sacramentum, quia eâ præcisè ſublatâ Sacramentum tollitur, ut diximus articulo ſuperiore; Intentio verò ſuſcipientis Sacramentum dicitur requiſitum eſſentiale, quia Sacramentum non tollitur ea præcisè ſublata, ſed quia ea ſublata tollitur etiam inſtitutio Chriſti, quæ conſtituit Sacramentum. Noluit enim Chriſtus Dominus, quòd ſignum ſenſibile ſignificet, & cauſet gratiam, niſi poſita intentione ſuſcipientis, tanquam eſſentiali requiſito. Similiter character Baptiſmalis dicitur eſſentiale requiſitum in ordinante, ut poſſit valide ordines conferre, & in Ordinando, ut poſſit valide Sacramentum Ordinis, vel quodvis aliud

aliud Sacramentum ſuſcipere : Contra verò intentio contrahendi dicitur conſtitutivum Sacramenti Matrimonii , & Intentio proferendi verba juxta hominum Inſtitutionem , dicitur conſtituere verbum humanum in quantùm humanum , & non pſyttaco modo prolatum.

Quæritur nunc , an pariter Intentio miniſtri de efficiendo Sacramento, ſeu de faciendo quòd Chriſtus inſtituit, & quod facit Eccleſia, ſit etiam conſtitutiva Sacramenti , & conſtituat verbum humanum in ratione verbi ſacramentalis , adeò ut eâ præciſè ſublatâ Sacramentum tollatur ? De hac quæſtione magnum ſilentium apud Antiquos , ſed apud Recentiores magnum diſſidium, & concertatio. Cardinalis de Lugo *diſp. 2. ſect. 5.* primus docuit, Intentionem miniſtri eſſe partem intrinſecam Sacramenti, quem ſubſecuti ſunt non pauci, nec ignobiles Theologi cum Arriaga *diſp. 3.* Eſparſa, &c Suarius verò, Vaſquez, Martinonius putant eſſe requiſitum eſſentiale.

XI. Dico primò : potuit Chriſtus Dominus ità Sacramenta inſtituere, ut Intentio Miniſtri eſſet merum requiſitum. Ità communiter.

Prob. Tum negativè , tum quia de facto ità inſtituit Sacramenta, ut Intentio ſuſcipientis eſſet merum requiſitum; ergo idem poterat velle de Intentione Miniſtri. Præterea quamvis de facto Chriſtus Dominus elevaverit contractum matrimonialem ad rationem Sacramenti, ità ut non ſolùm ſigna externa , ſed etiam Intentio contrahendi conſtitueret Sacramentum Matrimonii , ut omnes docent teſte Lugo *n. 131.* contra Maurum *qu. 56.* poterat tamen Sacramentum Matrimonii ità inſtituere, ut ſolùm ſigna externa conſtituerent Sacramentum, hoc eſt ſignificarent, & cauſarent Gratiam; Intentio verò contrahendi eſſent merum requiſitum, ergo pariter poterat velle, quòd intentio Miniſtri eſſet merum requiſitum in omnibus Sacramentis , ſicut eſt perſona Miniſtri.

Hæc omnia ità dilucidè explicantur : Chriſtus Dominus prævidens per viſionem beatificam, aut per ſcientiam infuſam omnes materias, & formas Sacramentorum futuras , de facto illas voluit elevare ad rationem Sacramenti, ſeu ad ſignificandam , & cauſandam Gratiam , quas prævidit conjungendas cum intentione ſuſ-

Digitized by Google

ſuſcipientis Sacramentum, & cum aliis requiſitis, ergo poterat etiam eas velle elevare, quas prævidebat conjungendas cum intentione Miniſtri tanquam cum requiſito; unde fieret, quòd Intentione Miniſtri ſublatâ, tolleretur Sacramentum, quia præter illam tolleretur etiam inſtitutio Chriſti conſtitutiva Sacramenti: ſicut dicimus omnes, quòd intentione ſuſcipientis Sacramentum ſublata, Sacramentum tollitur, non quia ipſa præcisè ſublata non habetur Sacramentum (aliter non eſſet requiſitum, ſed conſtitutivum Sacramenti) ſed quia ipſa ſublata tollitur Inſtitutio Chriſti Domini, quæ Sacramentum conſtituit.

XII. Dico ſecundò: de facto Intentio Miniſtri conſtituit Sacramenta. Ità Lugo, Arriaga, Eſparſa contra laudatos DD.

Prob. ex Lugo *Diſp.* 2. *nu.* 133. Actiones Sacramentales, putà Ablutio, Abſolutio, &c. quæ conſtituunt materiam, & formam Sacramentorum, ſunt actiones miniſteriales, hoc eſt poſitæ à Miniſtro Chriſti diſpenſante Gratiam ex poteſtate ſibi ad id delegata; ſed hujuſmodi actiones Miniſteriales, & diſpenſatoriæ conſtituuntur per intentionem Miniſtri, ergo de facto Intentio Miniſtri conſtituit materiam, & formam Sacramentorum, atque adeò ipſa Sacramenta. *Major probatur*, tum ex Tridentino *ſeſſ.* 14. *can.* 9. ubi abſolutio Sacramentalis dicitur eſſe *Actus Judicialis*, non verò nudum miniſterium declarandi remiſſa eſſe peccata pœnitentis, tum etiam quia paſſim in Scripturis Miniſtri Sacramentorum vocantur Mniſtri Chriſti, & diſpenſatores Gratiæ: Prima ad Corinth. 4. *Sic vos exiſtimet homo ut Miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei.* Prima Petri 4. *Sicut boni diſpenſatores multiformis Gratiæ Dei.* Ad Titum 4. *Oportet Epiſcopum eſſe ſine crimine, ſicut Dei diſpenſatorem*, ergo actiones ſacramentales ſunt miniſteriales, & diſpenſatoriæ. Minor verò conſtat, quia Univerſim actio Miniſtri, ſeu Procuratoris qua talis, conſtituitur per intentionem operandi nomine principalis, ut patet in contractu per procuratorem celebrato, ergo etiam in hoc contractu gratuito (hoc eſt in donatione, & diſpenſatione Gratiæ, quæ fit à Miniſtro Chriſti in Sacramentis) actio miniſterialis, putà Ablutio, Abſolutio, conſtituitur per intentionem utendi poteſtate delegata à Chriſto Domino, & operandi nomine Chriſti.

Con-

Digitized by Google

Confirm. Primò, quia Sacramentum Matrimonii ex communiſſima ſententia conſtituitur per intentionem contrahendi, ſeu per mutuum conſenſum internum, & non per ſola ſigna externa; ergo pariter omnia Sacramenta conſtituuntur per intentionem Miniſtri operandi nomine Chriſti. *Probatur conſequentia*: Ideò Intentio contrahendi conſtituit Sacramentum Matrimonii, quia materia hujus Sacramenti eſt contractus, qui conſtituitur per mutuam illam intentionem: Sed etiam materia, & forma omnium Sacramentorum eſt actio miniſterialis, putà ablutio, abſolutio poſita à Miniſtro Chriſti qua tali, & hujuſmodi actio eſſentialiter conſtituitur per intentionem Miniſtri, ergo omnia Sacramenta per hanc intentionem conſtituuntur, quod enim conſtituit materiam, & formam Sacramenti, conſtituit ipſum Sacramentum, quia cauſa cauſæ eſt cauſa cauſati: quod eſt verùm tum in cauſis intrinſecis, tum in cauſis intrinſecis conſtituentibus effectum.

Confirm. 2. Quia forma Sacramentorum conſtituitur à verbis humanis, & verba humana in quantùm humana, & non pſyttaco modo prolata, conſtituuntur per intentionem adhibendi illa ut ſignificativa juxta hominum inſtitutionem, idcirco hujuſmodi Intentio conſtituit ipſum Sacramentum, ergo quia materia, & forma Sacramentorum conſtituitur ab actionibus miniſterialibus, quæ conſtituuntur per intentionẽ Miniſtri idcirco etiam intentio Miniſtri conſtituit ipſum Sacramentũ.

Ratio à priori ex Lugo videtur eſſe, quia Miniſter Sacramentorum operatur tanquam inſtrumentum morale Chriſti Domini, diſpenſans gratiam nomine ipſius, non verò tanquam inſtrumentum phyſicum (ſicut v.g. canis defert eleemoſynam pauperi:) Atqui inſtrumentum morale non cauſat effectum, niſi per cauſalitatem moralem, ſeu per hoc quod utatur poteſtate ſibi delegata, atque adeò per hoc quod intendat operari nomine principalis, ergo intentio operandi nomine Chriſti conſtituit actiones Sacramentales, quæ cauſant Gratiam, non ſolùm tanquam inſtrumenta obedientialia Dei phyſicè illam cauſantis, ſed etiam tanquam inſtrumenta moralia Chriſti Domini volentis gratiam conferre per Miniſtros ſuos, ut dicemus diſputatione ſequenti ex Tridentino.

XIII. *Objic.* 1. Abſolutio Sacramentalis non minùs eſt

eſt actio habentis intentionem abſolvendi nomine Chriſti, quàm ſit actio habentis characterem Baptiſmalem, & Sacerdotalem, ſed hujuſmodi characteres ſunt requiſita, ergo etiam illa intentio.

Confirm. Potuit Chriſtus Dominus ità inſtituere Sacramenta, ut intentio Miniſtri eſſet merum requiſitum; Atqui etiam in tali hypotheſi abſoluto eſſet actus miniſterialis, & judicialis, ergo quamvìs nunc abſolutio ſit actus miniſterialis, adhuc intentio eſt requiſitum, cum non conſtet ex revelatis, quòd intentio Miniſtri ſit elevata ad rationem Sacramenti.

Reſp. 1. Per inſtantiam: Sacramentum Matrimonii non minùs eſt actio habentis intentionem contrahendi quàm habentis characterem Baptiſmalem, ſed character eſt requiſitum, ergo etiam intentio contrahendi. Secundò directè *nego conſequentiam.* Diſparitas eſt, quia ſicut contractus, qui eſt materia Sacramenti Matrimonii, formaliter conſtituitur per intentionem contrahendi, ità actus Judicialis, qui eſt forma Sacramenti Pœnitentiæ, formaliter conſtituitur per intentionem utendi poteſtate delegatâ ad judicandum, ergo in utroque caſu intentio conſtituit Sacramentum, quia ea præcisè ſublatâ tollitur materia, vel forma inſtituta à Chriſto Domino: Character verò eſt merum requiſitum, quia eo præcisè ſublato non tollitur conſtitutivum Sacramenti, nempe materia, vel forma, ſed quia præter illum tollitur etiam inſtitutio Chriſti, quæ Sacramentum conſtituit, & ideò eo ſublato, ſolùm mediatè tollitur Sacramentum.

Ad Confirm. *Nego minorem:* ſicuti ſi in Sacramento Matrimonii Chriſtus Dominus non elevaſſet intentionem contrahendi, tunc materia Sacramenti Matrimonii non eſſet contractus, ſed eſſent ſigna externa ſuppoſito, tanquam requiſito, contractu interno, ità ſi non elevaſſet intentionem Miniſtri, tunc forma Sacramenti Pœnitentiæ non eſſet actus Judicialis, & Miniſterialis, ſed eſſet ipſum verbum externum *Abſolvo*, ſuppoſitâ intentione Miniſtri, tanquam requiſito, ergo cùm ex Tridentino Abſolutio Sacramentalis ſit actus Judicialis, & Miniſterialis, qui formaliter conſtituitur per intentionem Miniſtri, idcirco de facto forma Sacramenti Pœnitentiæ per hanc intentionem conſtituitur, atque adeò per illam conſtituitur Sacramentum Pœnitentiæ: un-

Digitized by Google

unde pariter omnia Sacramenta per intentionem Miniſtri conſtituuntur.

XIV. *Objic. 2.* ex Martinonio *diſp. 19. n.* 35. Actio Sacramentalis, nempe ablutio, Abſolutio, eſt ipſum Sacramentum, ſeu res diſpenſata, ergo non conſtituitur per intentionem diſpenſandi, licet eam ſupponat, ſicuti eleemoſyna, quæ diſpenſatur, licet ſupponat in diſpenſante intentionem diſpenſandi, non conſtituitur tamen per hujuſmodi intentionem.

Confirm. Quia diſpenſatio Gratiæ, quæ habetur per Sacramentum, non eſt donatio, ſed eſt datio, ſeu collatio gratiæ, ergo ſicut poteſt quis diſpenſare Lucem v. gr. merè applicando lucernam cauſativam lucis, ità poteſt Miniſter Sacramentorum diſpenſare Gratiam applicando materiam, & formam cauſantes illam, ut proinde Intentio ſit solùm prærequiſitum.

Adde, poſſe famulum validè diſpenſare eleemoſynam nomine principalis, quamvìs hìc, & nunc non habeat intentionem diſpenſandi, immo quamvìs hìc, & nunc ſit ebrius, ergo intentio non requiritur ad gratiam in Sacramentis diſpenſandam.

Reſp. Quòd ſicut per intentionem œconomi diſpenſantis pecuniam nomine principalis conſtituitur ipſa actio diſpenſatoria externa in ratione actionis miniſterialis, ità per intentionem Miniſtri diſpenſantis gratiam nomine Chriſti Domini conſtituitur actio externa diſpenſatoria gratiæ in ratione actionis miniſterialis, ſed actio miniſterialis, putà Ablutio, Abſolutio, conſtituit Sacramentum, ergo etiam intentio Miniſtri, quæ conſtituit actionem miniſterialem, conſtituit ipſum Sacramentum

Verùm quidem eſt, quòd Miniſter Sacramentorum immediatè diſpenſet Sacramentum, & mediatè Gratiam, diſpenſare autem Sacramentum nihil aliud fert, quam ponere actiones Sacramentales, ſeu materiam, & formam nomine Chriſti; diſpenſare verò Gratiam eſt illam nomine Chriſti donare, ſed Gratiam donare, ſeu diſpenſare nomine Chriſti habetur formaliter per intentionem diſpenſandi nomine principalis; ergo actio iſta miniſterialis, ſeu materia, & forma Sacramentorum habetur per hujuſmodi intentionem.

In forma *diſtinguo antecedens*: actio Sacramentalis v. gr. Abſolutio, eſt ipſum Sacramentum diſpenſatum,

tum, hoc eſt conſtituit inadæquatè Sacramentum, quod diſpenſatur immediatè, & per quod diſpenſatur Gratia, *concedo*; eſt adæquatè Sacramentum, *nego antecedens & conſequentiam.* Ad paritatem: quamvis eleemoſyna non conſtituatur per intentionem diſpenſandi, diſpenſatio tamen eleemoſynæ per hanc intentionem conſtituitur, ergo etiam diſpenſatio Gratiæ in Sacramentis; atqui diſpenſatio gratiæ nomine Chriſti, nempe actio iſta miniſterialis, conſtituit Sacramentum, ergo intentio diſpenſandi gratiam nomine Chriſti Sacramentum inadæquatè conſtituit.

Ad Confirm. Diſpenſatio Gratiæ per Sacramenta non eſt qualiſcunque collatio, ſed eſt collatio Gratiæ per Miniſtrum Chriſti operantem nomine illius: hujuſmodi autem collatio conſtituitur per intentionem, ergo &c. Diſpenſatio Lucis ideò poteſt haberi citra intentionem diſpenſandi, per meram applicationem Lucernæ cauſantis lucem, quia hujuſmodi diſpenſatio non eſt actio miniſterialis, nec fit per inſtrumentum morale cauſæ principalis, ut eſt diſpenſatio Gratiæ.

Ad id quod additur, duplex datur in moralibus inſtrumentum, aliud mere executivum, aliud rationale, & liberum: ut famulus ſit inſtrumentum merè executivum, non requiritur, quòd habeat intentionem ullam, ſicut enim poteſt Canis v gr. deferre pauperi eleemoſynam datam à Domino, ità poteſt famulus Ebrius: At ut famulus ſit inſtrumentum rationale, & operetur liberè nomine principalis, requiritur Intentio diſpenſandi nomine illius, ſicut in Procuratore contrahente Matrimonium nomine principalis requiritur conſimilis intentio. In caſu noſtro Miniſtri Chriſti ſunt inſtrumenta rationalia, & libera, ergo debent Gratiam diſpenſare cum intentione operandi nomine Chriſti.

XV. *Objic.* 3. apud Lugo *n.140.* Sacramentum Ordinis non conſtituitur per poteſtatem, & characterem Epiſcopalem, quamvis actio Epiſcopi conferentis Ordines debeat eſſe actio habentis illam poteſtatem, & characterem, ergo neque Sacramentum Baptiſmi conſtituitur per intentionem Miniſtri, quamvis actio Baptizantis debeat eſſe actio habentis poteſtatem delegatam baptizandi nomine Chriſti.

Confirm. 1. Quia ex Florentino tribus perficitur Sacramentum, materiâ, formâ, & perſonâ Miniſtri, & ta-

tamen perſona Miniſtri eſt merum requiſitum, ergo etiam intentio.

Confirm. 2. Sacramenta conſtituuntur materiâ, & formâ, ſeu rebus, & verbis, non verò actionibus Miniſtri; ergo quamvìs ad actionem Miniſtri requiratur intentio tanquàm ejus conſtitutivum, non tamen ad habendam materiam, & formam Sacramenti.

Reſp. Nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia actio collativa Ordinis eſt actio habentis illam poteſtatem, & characterem ſolùm materialiter, poſito quòd non conſtet ea conſtituere Sacramentum: Contra verò actio Baptizantis eſt actio formaliter miniſterialis, hoc eſt non ſolùm habentis, ſed etiam utentis poteſtate delegata ad baptizandum, hujuſmodi autem actio formaliter conſtituitur per intentionem utendi, eâ poteſtate, ergo actio baptiſmalis formaliter conſtituitur per intentionem Miniſtri. Hinc ſublato charactere, idcirco tollitur Sacramentum, quia præter illum tollitur Inſtitutio Divina conſtituens Sacramentum: Contra verò præcisè ſublatâ intentione Miniſtri, tollitur actio miniſterialis conſtitutiva Sacramenti, & ideò character eſt requiſitum, Intentio verò conſtitutivum, quod iterùm confirmabimus *diſp. 4. qu. 1. num. 11.*

Ad 1. Confirm. *Negò conſequentiam:* ſicut actio procuratoria ſupponit eſſentialiter perſonam procuratoris, conſtituitur tamen per ſolam intentionem operandi nomine principalis, ità in caſu noſtro.

Ad 2. *nego antecedens.* Ideò à Florentino dicuntur omnia Sacramenta conſtare rebus, & verbis, ſeu materiâ, & formâ, & non dicuntur conſtare actionibus Miniſtri, quia licet omnia Sacramenta importent actionem aliquam miniſterialem, ex qua conſtituuntur, nihilominus non quælibet materia, & forma eſt actio miniſterialis, nam materia proxima Sacramenti Pœnitentiæ v. gr. & materia proxima Euchariſtiæ non eſt actio Miniſtri; prout eſt Abſolutio, Conſecratio, Ablutio, Unctio, quæ præſtantur nomine Chriſti, cum dicat Sacerdos *Ego te Abſolvo : Hoc eſt Corpus meum :* &c. Ipſum etiam Sacramentum Matrimonii, quòd non conſtituitur Intentione ſuſcipiendi illud, conſtituitur intentione efficiendi quòd Chriſtus conſtituit, quia hæc Intentio pertinet ad actionem miniſterialem, quam exercent Conjuges, qui ſunt miniſtri hujus Sacramenti.

XVI. *Objic.* 4. Apud eundem Lugo *num.* 135. ſi intentio Miniſtri Sacramentum conſtitueret, poſſet conſtituere Sacramentum aliqua actio peccaminoſa, nempe intentio Miniſtri ſacrilega: quod videtur abſurdum.

Confirm. 1. ſi Euchariſtia conſtitueretur per intentionem conſecrandi, revocata hac intentione deberet deficere hoc Sacramentum ex defectu conſtitutivi, quod non ampliùs moraliter perſeverat poſt retractationem.

Confirm. 2. Quia Intentio Miniſtri cauſat Sacramentum efficienter, ergo non conſtituit illud formaliter, cum cauſa efficiens non ſit cauſa formalis.

Confirm. 3. Intentio Miniſtri vult Sacramentum, & non vult ſeipſam, ergo Sacramentum diſtinguitur ab Intentione Miniſtri, & ab ea non conſtituitur. *Antecedens probatur*, quia objectum actuum voluntatis, & Intellectus diſtinguitur ab ipſis actibus.

Reſp. Argumentum ſolvendum ab Adverſariis, qui non negant, Sacramentum Matrimonii conſtitui à mutuo conſenſu conjugum: Hic autem conſenſus poteſt eſſe ſacrilegus, ſi ſcilicet velint Matrimonium contrahere ad malum finem, vel ſuppoſito aliquo impedimento impediente, putà Voto ſimplici caſtitatis.

Directè dico, poſſe Sacramentum conſtitui per actionem aliquam peccaminoſam, quæ tamen non moveat Deum ad Gratiam conferendam, prout eſt mala, & ab indigno Miniſtro poſita, ſed prout eſt actio Chriſti bona, & laudabilis: ſicuti collatio eleemoſynæ facta ab Oeconomo ob finem malum non movet Deum ad conferendum præmium Domino, prout eſt mala, & procedens ab Oeconomo malo, ſed prout eſt actio bona procedens à Domino illam imperante. Ratio à priori eſt, quia ſufficit, quòd actio illa Sacramentalis ſit bona formaliter, prout intendit facere, quòd Chriſtus inſtituit, licet ſit mala, & ſacrilega materialiter, quatenùs intendit finem malum.

Ad 1. Confirm. dicemus infra *diſp.* 4. *q.* 1. *ar.* 4. Euchariſtiam conſtitui verbis cum debita intentione prolatis, quæ virtualiter permaneant cum ſpeciebus Euchariſticis, & Corpore Chriſti Domini: Propterea hoc Sacramentum in fieri conſtituitur à verbis phyſicè exiſtentibus, in facto eſſe conſtituitur ab iiſdem verbis moraliter exiſtentibus in ſuo effectu, quatenùs ſemper verùm

eſt

Digitized by Google

eſt ſignificatum illorum verborum. *Hoc eſt corpus meum*, donec ſpecies panis corrumpantur: ſic etiam Rex, ſeu Pontifex in fieri conſtituitur ab electione phyſicè exiſtente, perſeverat tamen ejus dignitas per eandem electionem exiſtentem moraliter, quatenus ſemper verùm eſt, Hic eſt Rex, quem elegimus. In Euchariſtia retractatio intentionis conſecrandi eſt juridicè invalida, & habetur pro nulla, ſicut retractatio contractus matrimonialis de facto eſt juridicè nulla, ità ut ab ea matrimonium non reſcindatur: retractationem autem eſſe juridicè nullam, eſt ex lege ſuperiori irritari; ſicut contractùs pupilli ſine auctoritate tutoris dicitur juridicè nullus, quia lege civili irritatur.

Ad 2. Poteſt aliquid requiri in genere cauſæ efficientis relatè ad aliquam partem denominationis, & ſimul in genere cauſæ formalis denominationem conſtituere: ſicut intentio contrahendi Matrimonium cauſat ſigna externa, & conſtituit contractum ſenſibilem, atque adeò Sacramentum Matrimonii: ſic in Euchariſtia verba conſecratoria cauſant partialiter Sacramentum, & illud conſtituunt: ſic actio externa denominatur bona, vel mala moraliter ab actu interno bono, vel malo, à quo cauſatur efficienter, ergo etiam Intentio Miniſtri poteſt cauſare efficienter ſigna externa, atque adeò partem Sacramenti, & illud formaliter conſtituere: quòd pariter dicendum de Intentione proferendi verba humano modo.

Hinc tamen non ſequitur, quod pariter Perſona, vel voluntas Miniſtri, ſeu poteſtas Judiciaria, aut actus Intellectus prærequiſitus ad judicandum cauſent partialiter actum Miniſterialem, & Judicialem, illúdque formaliter conſtituant. Ideò enim Intentio Miniſtri cauſat partialiter Sacramentum, illúdque formaliter conſtituit, quia præcisè ſublatâ intentione Miniſtri, ſigna ſenſibilia, putà verbum illud *Abſolvo*, non eſt actus judicialis: Contra verò ſublata perſona, vel voluntate Miniſtri vel locum intrinſecum non tollitur actus judicialis, ſicut non tollitur contractus Matrimonialis præcisè ſublatâ voluntate contrahentium, ergo hæc non conſtituunt, ſed ſunt prærequiſita ad Sacramentum.

Ad 3. Argumentum ſolvendum ab Adverſariis, Nam qui vult aliquid, non ſolùm vult conſtitutiva, ſed etiam omnia requiſita ad illud, ergo ſi intentio

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

eſſet merum requiſitum ad Sacramentum, adhuc volens Sacramentum deberet ipſam intentionem velle. Solvendum etiam in inſtitutione Divina, quæ volendo Sacramentum, vellet pariter ſe ipſam.

Directè dico, quòd poſſunt actus intellectûs, & voluntatis habere pro objecto reflexo, & inadæquato ſe ipſos: ſic dum quis cognoſcit confusè Ens, atque adeò omnia entia, talis cognitio habet pro objecto inadæquato ſe ipſam: & qui vult donare, ſeu dare jus alteri v. gr in librum, vult reflexè ipſam donationem, per quam tale jus inadæquatè conſtituitur, idemque dicendum cum de objecto condonationis peccati.

Denique dici poteſt, quòd Intentio ponendi Sacramentum ſit intentio ponendi reliqua conſtitutiva, & ſic intentio non habet pro objecto reflexo ſe ipſam. Plura hac de re dicemus, cum de objecto condonationis extrinſecæ, *diſp.* 2. de Pœnit. *qu.*3.*n.*8.

XVII. *Objic. ult.* In tantùm intentio Miniſtri conſtituit Sacramentum, in quantùm illa præcisè ſublata tollitur actio Miniſterialis, quæ Sacramentum conſtituit, ſed quamvìs ſublata intentione Miniſtri, tollatur & actio Miniſterialis, & Sacramentum, at non tollitur Sacramentum per locum intrinſecum, eâ præcisè ſublatâ, ſicut non tollitur Sacramentum præcisè ſublatâ intentione ſuſcipientis per locum intrinſecum, quamvis per locum extrinſecum ſublatâ intentione ſuſcipientis, Sacramentum tollatur, eò quòd tollatur etiam inſtitutio Chriſti conſtituens Sacramentum: ad eum modum, quo ſublato Sole tollitur denominatio lucidi per locum extrinſecum, quia ſublato Sole tollitur etiam lux, quæ conſtituit denominationem lucidi, ergo intentio Miniſtri Sacramentum non conſtituit. *probatur minor,* quia dici poteſt, quòd ſublatâ intentione Miniſtri tollatur ordo, reſpectus, & habitudo ad illam intentionem; ut proinde non intentio Miniſtri, ſed habitudo ad talem intentionem conſtituat Sacramentum, & actionem Miniſterialem; ſicut non conſtituit Sacramentum intentio illud ſuſcipiendi, ſed ordo, ſeu habitudo ad talem intentionem, nec conſtituit denominationem cognoſcentis Antichriſtum ipſe Antichriſtus, ſed ordo ad Antichriſtum imbibitus in cognitione Antichriſti, ergo ſublata intentione Miniſtri, non tollitur per locum intrinſecum actio Miniſterialis, nec Sacramentum, atq; adeò illud non conſtituit.

Reſp

Reſp. Argumentum probare nimis. probaret enim, quòd neque anima conſtituat hominem v.gr. ſed ordo, ſeu habitudo ad animam, & idem dicas de aliis conſtitutivis cujuslibet conſtituti. Quare ad diſcernenda conſtitutiva ut condiſtincta à meris requiſitis, illa debet eſſe regula generalis, quòd ſi A præcisè ſublato tollitur aliqua denominatio, ſeu aliquod totum, A dicatur intrinſecè conſtituere talem denominationem, ſeu totum, quin poſſit dici, quòd non A, ſed ordo ad A illud conſtituat, quoties ordo ad A non eſt eſſentialis, & tranſcendentalis, ſed accidentalis, & prædicamentalis: ex. gr. quia animâ præcisè ſublatâ tollitur homo, & anima non dicit tranſcendentalem reſpectum ad hominem (ſiquidem poteſt dari anima, quin detur homo) hinc hominem conſtituit anima, non verò ordo, ſeu habitudo ad animam: etenim iſthæc habitudo diſtincta ab ipſa anima eſt omninò ſuperflua, & chimerica. In caſu noſtro præcisè ſublatâ intentione Miniſtri, tollitur actio miniſterialis, & Sacramentum; ergo hæc intentio, non verò ordo, ſeu habitudo ad talem intentionem, conſtituit actionem Miniſterialem, & Sacramentum, iſthæc enim habitudo ad intentionem Miniſtri, vel eſt adæquatè diſtincta à tali intentione, & eſt eſſentialiter ſuperflua; vel diſtinguitur inadæquatè (ut relatio ſimilitudinis inadæquatè identificatur cum utroque extremo, & inadæquatè ab utroque diſtinguitur) & conſequenter intentio Miniſtri, ſicut inadæquatè identificatur cum tali habitudine contingenti, ità inadæquatè identificatur cum ipſo Sacramento. Et hinc apparet, quare denominatio v. gr. cognoſcentis Antichriſtum non conſtituatur per ipſum Antichriſtum, ſed per habitudinem ad Antichriſtum identificatam cum ipſa cognitione. Ratio eſt, quia iſthæc habitudo ad Antichriſtum non eſt prædicamentalis, & contingens, ſed tranſcendentalis, nec diſtincta ullatenus à tali cognitione, nec per illam ponitur aliquid eſſentialiter ſuperfluum. Præterquamquod etiam Antichriſto ſublato, ſi detur cognitio Antichriſti, adhuc habetur denominatio cognoſcentis Antichriſtum, unde falſum eſt, quòd Antichriſto præcisè ſublato, tollatur denominatio iſta cognoſcentis Antichriſtum: & idcirco ea non conſtituitur per ipſum Antichriſtum, ſed per habitudinem ad illum.

Digitized by Google

Ad paritatem de intentione ſuſcipientis Sacramentum, quæ Sacramentum non conſtituit, eſt manifeſta diſparitas ex hactenus dictis. Etenim cum non conſtet ex revelatis, quod intentioni ſuſcipientis Sacramentum competat vis ſignificativa, & productiva gratiæ; omninò gratis aſſereremus, quòd ea Sacramentum conſtituat, ac proinde dicimus, quòd tollatur quidem Sacramentum ea ſublata, non tamen per locum intrinſecum, nec illa præcisè ſublata, tollitur quippe Sacramentum ea deficiente, non quia deficit aliquis ordo, ſeu habitudo ad illam, à qua Sacramentum conſtituatur, (quia hujuſmodi habitudo ſuperaddita eſſet omninò ſuperflua, & omninò gratis illi appingeretur, quòd Sacramentum conſtituat) ſed quia illa deficiente deficit inſtitutio Chriſti Domini, ut ſupra explicavimus: Contra verò deficiente intentione Miniſtri, dumtaxat deficeret actio miniſterialis, à qua Sacramentum conſtituitur, ut oſtendimus ex Scripturis, & Conciliis; ergo ea deficiente deficeret Sacramentum per locum intrinſecum, ſeu quia deficit ejus conſtitutivum, non verò per locum extrinſecum, quia ſcilicet deficit aliquid aliud præter ipſam, nempe inſtitutio Chriſti Domini, quamvis etiam iſta tunc deficeret. Ex quibus conſtat, ea omnia, & ſola Sacramentum conſtituere, quæ aut ſunt materia, & forma à Chriſto inſtituta, aut illas conſtituunt.

ARTICULUS IV.

An Res, & Verba conſtituentia Sacramentum fuerint à Chriſto Domino determinata; & quomodo?

XVIII. CErtum eſt, materiam, & formam Sacramentorum novæ Legis non debuiſſe neceſſariò à Chriſto Domino determinari. Ratio eſt, quia poterat Deus inſtituere, quod homines uterentur aliquo ſigno ſenſibili ab ipſis ad arbitrium aſſumpto ad ſignificandam, & cauſandam Gratiam: eo pacto, quo probabiliter Deus inſtituit in Lege naturæ remedium ad tollendum Originale, ut notat Martinonius, ſiquidem ſolam Circumciſionem legimus in Scripturis fuiſſe determinatam à Deo, non verò Sacramenta in Lege naturæ; Atqui hujuſmodi ſignum aſſumptum, ac de-

determinatum ab hominibus, ſive eſſet res, ſive verba, ſive utrunque ſimul, verè fuiſſet Sacramentum, ergo materia, & forma Sacramentorum novæ Legis non ſunt neceſſariò à Chriſto determinata. Dubitatur itaque, an de facto ea Chriſtus determinaverit; & utrùm ea determinaverit ſolùm in genere, an verò uſque ad ſpeciem infimam?

Dico equidem, Res, & verba, quæ ſunt materia & forma Sacramentorum novæ Legis, de facto determinata eſſe à Chriſto Domino eadem pro quovis tempore, & loco, quamvìs non omnia determinata ſint eodem modo, ſed aliqua in ſpecie, aliqua ſolùm in genere, determinanda deinde in ſpecie ab Eccleſia. Ità communiter cum Angelico hic *art.* 7.

Prima pars, quòd ſcilicet ea determinata ſint à Chriſto Domino eadem pro quovis tempore, & loco, conſtat ex citatis Patribus, traditione, & uſu perpetuo Eccleſiæ, ut videre eſt apud Martinonium *diſp.* 19. Tridentinum *Seſſ.* 1. *cap.* 2. docet, poſſe quidem Eccleſiam in Sacramentorum diſpenſatione ea mutare, quæ ſuſcipientium utilitati, vel ipſorum Sacramentorum venerationi magìs expedire judicaverit pro rerum, temporum, ac locorum varietate, *Salvâ tamen eorum ſubſtantiâ*; hoc eſt ſalvâ ſemper materiâ, & formâ à Chriſto Domino inſtituta, ac determinata. Et ratio eſt, quia ad Sacramentorum dignitatem decuit, quòd eorum partes eſſentiales à Chriſto determinarentur; & ad unitatem Eccleſiæ multum confert, quòd iiſdem ritibus ſubſtantialibus ea utatur pro quovis tempore, & loco.

Secunda pars Concluſionis, quòd ſcilicet non eodem modo Chriſtus Dominus materiam, & formam ſingulorum Sacramentorum determinârit, patet à poſteriori. Nam in Sacramento Baptiſmi determinavit materiam, & formam uſque ad ſpeciem infimam, nempe ablutionem aquæ naturalis, & verba cum invocatione expreſſa Trium Perſonarum: ſic determinavit oleum in Extrema Unctione, Chriſma in Confirmatione, &c. Contra verò in aliis Sacramentis determinavit materiam, & formam ſolùm in genere, v. gr. in Sacramento Pœnitentiæ materia eſt dolor in genere, ſive ſit contritio, ſive attritio: nec requiritur forma verborum determinata, ut requiritur in Baptiſmo. Sic in Euchariſtia ſufficit panis ad validitatem, ſive fermentatus, ſive azymus: in Sacra-

mento Ordinis determinatum fuit à Chriſto Domino aliquod ſignum ſenſibile poteſtatis traditæ in genere ; determinandum in ſpecie ab Eccleſia, proinde diverſum eſt hujuſmodi ſignum in Eccleſia Græca , ac in Latina: Sic etiam in Sacramento Matrimonii ſufficit contractus, ſive exprimatur per verba, ſive per nutus ; ſive lege humanâ iſtæ, ſive illæ conditiones requirantur, propterea ante Tridentinum ſufficiebat contractus clandeſtinus , qui nunc non ſufficit.

XIX. *Objic.* 1. Si materia, & forma Sacramentorum eadem determinata eſſet à Chriſto pro quovis tempore, & loco, ſequeretur , quòd Sacramentum ordinis eandem materiam, & formam haberet in tota Eccleſia, & quòd Eccleſia non poſſet eam mutare , ſed Eccleſia non utitur ubique eâdem materiâ, & formâ in Sacramento Ordinis, ergo non eſt eadem materia, & forma determinata à Chriſto pro quovis loco. *Minor patet.* Nam Eccleſia Græca in ſacris Ordinibus adhibet ſolam manûs Epiſcopalis impoſitionem, & pro forma verba illa: *Divina Gratia, quæ infirma ſanat, & quæ deſunt ſupplet, promovet hunc in Subdiaconum , vel in Diaconum, vel in Presbyterum*: Contra verò Eccleſia Latina ex Florentino pro materia Subdiaconatûs adhibet traditionem Calicis cum patena vacua, & pro forma illa verba : *Videte cujuſmodi vobis traditur*, &c. & probabiliter ex Amico Filliutio apud Dianam *p. 3. tract. 4. reſol. 189.* eſt etiam materia partialis Subdiaconatûs traditio libri Epiſtolarum, & forma partialis verba illa: *Accipe librum Epiſtolarum, & poteſtatem eas legendi in Eccleſia Dei tam pro vivis, quàm pro defunctis.* Pro materia Diaconatûs adgibet manus dexteræ Epiſcopi ſuper caput ordinandi impoſitionem, & traditionem libri Evangeliorum, ac pro forma: *Accipe poteſtatem legendi Evangelium in Eccleſia Dei tam pro vivis, quàm pro defunctis* : Et pro materia Presbyteratûs adhibet calicis cum vino, ac patenæ cum hoſtia traditionem , cum forma , quâ traditur poteſtas conſecrandi , ac præterea impoſitionem manus Epiſcopi poſt conſecrationem, additâ formâ, quâ traditur poteſtas remittendi peccata.

Confirm. Eccleſia Græca pro materia Diaconatûs adhibet ſolam manuum impoſitionem, abſque traditione libri Evangeliorum; in Eccleſia autem Latina non ſolùm illicitè , ſed etiam invalidè confertur Diaconatûs per

per ſolam impoſitionem manûs Epiſcopalis ſinè traditione libri Evangeliorum, ergo falſum eſt, quòd materia Sacramentorum, quæ in aliquo loco, aut tempore ſufficit ad valorem Sacramenti, ſufficiat ubicunque, & quandocunque.

Reſp. cum Martinonio ex Lugo, quòd ſicut Chriſtus Dominus inſtituit pro materia Euchariſtiæ panem uſualem in genere, & Eccleſia Græca utitur fermentato, Latina azymo, ità tamen ut validè, ſed illicitè Græcus utatur azymo, & Latinus fermentato; ità pro materia Ordinum inſtituit in genere aliquod ſignum ſenſibile, quo ſignificaretur poteſtas, quæ per ſingulos ordines traditur, ac deinde Eccleſia Græca utitur cæremoniis ſuis, & Latina ſuis, ità tamen ut validè, ſed illicitè conferantur Ordines ab Epiſcopis Latinis ritu Græco, & è contra: Ex Bulla enim Clementis VIII. an. 1595. ritus Græcorum in conferendis Ordinibus declaratur validus: & ideo Bellarminus lib. de Sacramento Ordinis cap. 9. hæc habet: *Credibile eſt, Dominum inſtituiſſe materias Ordinum, non quidem in particulari, ſed generatim, monendo Apoſtolos, ut Ordines conferrent cæremoniis inſtrumentorum, quibus ſignificaretur eorum poteſtas.*

In forma *concedo ſequelam, & Diſtinguo minorem*: Eccleſia non utitur in Sacramento Ordinis ubique eâdem materiâ, & formâ, quoad ſubſtantialia, & quoad ea, quæ ſpectant ad validitatem Ordniis, *nego*; quoad accidentalia, & quoad ea, quæ ſpectant ad uſum licitum, *concedo minorem, & nego conſequentiam.* Sic Eccleſia Græca baptizat hâc formâ: *Baptizetur ſervus Chriſti.* Latina verò: *Ego te baptizo* Utraque forma in genere inſtituta eſt à Chriſto Domino, & ob particulares fines eo pacto determinata fuit ab Eccleſia pro Græcis, & hoc pacto pro Latinis; ità tamen ut diverſitas iſta ſpecifica ſit accidentalis, non eſſentialis; Unde validè, ſed illicitè Latinus baptizat ritu Græco: non ſecùs, ac validè, ſed illicitè conſecraret quis calicem ſinè admixtione aquæ præcepta ab Eccleſia, poſito quòd Chriſtus pro materia calicis determinârit in genere vinum uſuale, ſive purum, ſive dilutum.

Ratio horum omnium à priori eſt, quia Chriſtus voluit unam eſſe Eccleſiam, ſicut una eſt Fides Catholica, & ideo voluit, ut eadem eſſent Sacramenta pro tota Eccleſia univerſali, & pro ſingulis Eccleſiis particularibus; quod

quod innuit Apoſtolus dicens: *Unus Deus, una Fides, unum Baptiſma*; ergo quamvìs illicitè conferantur Sacramenta contra conſuetudines, & leges cujuſcunque Eccleſiæ particularis, validè tamen conferuntur pro tota Eccleſia quæcunque Sacramenta in aliqua Eccleſia particulari ſunt valida.

Ad Confirm. Dico cum Dicaſtillo *diſp. 1. de Sacramentis dub. 20.* impoſitionem manuum factam ab Epiſcopo diverſo modo ſpectare ad valorem Diaconatûs in Eccleſia Græca, ac in Latina; & idcirco niſi talis manuum impoſitio fiat in Eccleſia Latina, eo modo, quo ſpectat ad valorem Sacramenti in Eccleſia Græca, nil mirum, quòd apud Latinos hæc ſola manuum impoſitio ad valorem Diaconatûs non ſufficiat. Itaque apud Græcos materia Diaconatûs non eſt nuda iſthæc impoſitio manûs Epiſcopalis, ſed eſt impoſitio manuum ſub tali verborum forma, quæ abundè exprimat in particulari Ordinem Diaconatûs, videlicet: *Divina gratia, quæ ſemper infirma ſanat, & quæ deſunt ſupplet, creat, ſeu promovet N. venerabilem Subdiaconum in Diaconum. Oremus igitur pro eo, &c.* Quòd ſi Latinus adhiberet manuum impoſitionem ſub tali forma, validè etiam, quamvìs illicitè, Diaconatum conferret. Contra verò apud Latinos adhibetur manuum impoſitio ſub verbis illis generalibus, quæ non exprimunt in particulari ordinem Diaconatûs, videlicet: *Accipe Spiritum Sanctum ad reſiſtendum diabolo, & tentationibus ejus in nomine Domini*, & idcirco ad validè conferendum hunc Ordinem requiritur alia materia partialis ſub ſua peculiari forma, nempe traditio libri Evangeliorum ſub illa forma: *Accipe poteſtatem legendi Evangelium in Eccleſia Dei, &c.* Quòd ſi Græcus utramque hanc partialem materiam cum ſuis verborum formis adhiberet, validè pariter, quamvìs illicitè, Diaconatum conferret. Quare ad argumentum *diſtinguo primam partem antecedentis*: Eccleſia Græca pro materia Diaconatûs adhibet ſolam manuum impoſitionem, eodem modo ac in Eccleſia Latina, ſeu ſub eadem forma verborum, ſub qua illam adhibet Eccleſia Latina, *nego*; diverſimodè, *concedo primam partem antecedentis*; *& diſtinguo pariter ſecundam*: Eccleſia Latina invalidè confert Diaconatum ſinè traditione libri Evangeliorum, ſi adhibeat manuum impoſitionem prout adhibetur in Eccleſia Græca, ſeu ſub illa verborum forma, *nego*; ſi aliter adhibeatur, ſeu ſub

ſub forma ſubſtantialiter diverſa, ſicut de facto contingit, *concedo ſecundam partem antecedentis*, & *diſtinguo ſimiliter conſequens*: Falſum eſt, quòd materia Sacramentorum, quæ alicubi, & aliquando ſufficit ad valorem Sacramenti, ſufficiat ubicunque, & quandocunque, ſi ubicunque, & quandocunque adhibeatur diverſo modo, ac ſufficit alicubi, & aliquando, *concedo*; ſi adhibeatur eodem modo, *nego conſequentiam*.

Nonnemo ut ab hac moleſta difficultate ſe extricaret, docuit, Chriſtum Dominum ſtatuiſſe pro materia Diaconatûs ſignum aliquod in genere, quo ſignificaretur poteſtas ſpiritualis, quæ per illum confertur ſub ſua verborum forma; ac deinde Eccleſiam aliud ſignum in ſpecie determinâſſe ad valorem Diaconatûs apud Græcos, & aliud apud Latinos; ut proinde Latinus invalidè utatur materiâ, quæ ſufficit ad valorem Sacramenti apud Græcos, & Græcus invalidè utatur materiâ, quæ eſt valida apud Latinos: Non ſecùs, ac invalidum eſt Sacramentum Matrimonii, ubi eſt receptum Tridentinum, ſi pro materia adhibeatur contractus clandeſtinus; ſecùs verò ubi Tridentinum non eſt receptum.

Verùm hæc reſponſio non conſonat communiſſimæ doctrinæ Theologorum contendentium, non poſſe Eccleſiam quicquam ſtatuere in iis, quæ ſpectant ad ſubſtantiam, atque adeò ad valorem Sacramentorum; ut videre eſt apud Gonetum *diſp. 1. art. 9.* & apud Martinonium *diſp. 19. de Sacram. n. 45.* ubi advertit, Innocentium, Felinum, & alios Canoniſtas falli, dum putant, Latinos non validè baptizare formâ Græcorum, nec validè conſecrare in fermentato; & eadem eſt ratio, ſi non conferrent validè Diaconatum per materiam, & formam, quas adhibent Græci. Et ratio horum omnium eſt eadem, quia ſcilicet nihil poteſt Eccleſia decernere in iis, quæ ſpectant ad ſubſtantiam, ſeu ad valorem Sacramentorum, quod conſtat tum ex verbis Tridentini laudati *Seſſ. 21. cap. 2.* tum ex unanimi Doctorum ſenſu, tum demum inductione in omnibus Sacramentis, in quibus variatio facta ab Eccleſia eſt accidentalis, non ſubſtantialis; ut proinde materia, & forma, quæ alicubi valet, valeat ubicunque, etſi non ſit licita ubicunque. Ad id, quod dicitur de contractu clandeſtino in Sacramento Matrimonii, mox dilucidè fiet ſatis.

XX.

Digitized by Google

XX. *Objic. 2.* Sacramentum Matrimonii ante Tridentinum, & ubi Tridentinum non eſt receptum, validè confertur per contractum clandeſtinum: ſecus verò poſt Tridentinum, ergo Eccleſia determinare poteſt, ac mutare materiam Sacramentorum, atque adeò conſtitutiva Sacramentorum non fuerunt à Chriſto determinata eadem pro quovis tempore, ac loco.

Confirm. Quia tempore Apoſtolorum validè baptizabatur in nomine Jeſu Chriſti. Dicitur enim Actorum 8. *In nomine Jeſu Chriſti baptizabantur viri, ac mulieres*; nunc autem Baptiſmus eſt invalidus, niſi forma contineat invocationem expreſſam Trinitatis, ergo ut prius.

Reſp. Chriſtum pro materia Sacramenti Matrimonii inſtituiſſe in genere mutuum conſenſum conjugum ſignis externis expreſſum, & cum iis ſolemnitatibus celebratum, quæ ad validitatem talis contractûs ab Eccleſia determinarentur; Propterea Eccleſia non poteſt efficere, quòd poſito hoc mutuo conſenſu cum ſolemnitatibus requiſitis ad humanum contractum, non habeatur Sacramentum Matrimonii, ſed ſolùm efficere poteſt, quòd iſtæ, vel illæ ſolemnitates requirantur, ut hic contractus civilis ſit validus. Et hoc pacto poſt Tridentinum Eccleſia requirit, quòd contractus fiat coram Parocho, & teſtibus, aliter ſit irritus; unde Sacramentum Matrimonii non ponatur ex defectu materiæ à Chriſto inſtitutæ: Ad eum prorſus modum, quo Chriſtus inſtituit, quòd Baptiſmus conferatur per verba ſignificantia ablutionem, relinquendo humanæ Reipublicæ poteſtatem determinandi, quòd hæc, vel illa verba ablutionem ſignificent: Hinc ſi Reſpublica decerneret, quòd verbum Doceo, ſignificet deinceps ablutionem, & verbum Baptizo, non ſignificet ampliùs ablutionem, ſed doctrinam, in tali caſu Baptiſmus ſolùm conferretur validè dicendo: *Ego te doceo*, non verò dicendo: *Ego te baptizo*; nec per hoc diceretur immutata inſtitutio Baptiſmi facta à Chriſto.

In forma *nego conſequentiam*: Eccleſia non poteſt mutare materiam, & formam à Chriſto inſtitutam, ſed ſicut poteſt quis v. gr. corrumpere vinum, & ſic efficere, quòd non ſit ampliùs materia Euchariſtiæ, ità potuit Eccleſia reddere invalidum, & veluti corrumpere contractum matrimonialem clandeſtinum, & ſic efficere, quòd non ſit ampliùs materia Sacramenti.

Ad

Digitized by Google

Ad Confirm. Nonnulli docent ex D. Dionyſio, Clemente, Cypriano, & aliis PP. apud Suarium, & Vaſquez, quòd Apoſtoli baptizabant in nomine Chriſti, hoc eſt in fide, & auctoritate Chriſti, & Baptiſmo inſtituto à Chriſto, non verò Baptiſmo Joannis Baptiſtæ. Expreſsè enim negat Divus Cyprianus *epiſt 73.* Apoſtolos unquam baptizâſſe in ſolo Chriſti nomine. Alii docent, quòd baptizabant in nomine Chriſti, quia addebant formæ nomen hoc venerandum dicendo: *Ego te baptizo in nomine Patris, Filii Jeſu Chriſti, & Spiritûs Sancti*: Alii demum cum Angelico qu. 66. ar. 6. ex Athanaſio, Ambroſio, Auguſtino apud Platel n. 133. docent, Apoſtolos baptizâſſe invocando tantùm nomen Jeſu Chriſti ex ſpeciali diſpenſatione Dei, ut nomen illud tunc temporis ſummoperè exoſum, *Judæis quidem ſcandalum, Gentibus autem ſtultitia*, (ut loquitur Apoſtolus 1. ad Corinth. 1.) redderetur venerabile, & glorioſum; cùm ad ejus invocationem daretur fidelibus Spiritus Sanctus. Similiter per ſpecialem diſpenſationem Apoſtoli miniſtrabant Sacramentum Confirmationis ſolâ manuum impoſitione. Fortè enim non erant in promptu, quæ neceſſaria ſunt pro materia hujus Sacramenti, quod à paucis Apoſtolis diſpenſandum erat innumeris credentibus.

ARTICULUS V.

Quænam mutatio in materia, & forma Sacramentorum reddat ea irrita?

XXI. CErtum eſt, aliquando à mutatione materiæ, vel formæ Sacramenta irritari. Ex Concilio enim Niceno Canone 11. irritus erat Baptiſmus Hæreticorum mutantium eſſentialiter formam hujus Sacramenti. Aliquando verò non irritari. Zacharias enim Papa Epiſt. 1. ad Bonifacium definit, validum eſſe Baptiſmum collatum ab imperito his verbis: *Ego te baptizo in nomina Patria, Filia, & Spiritua Sancta.* Ratio eſt, quia in hoc caſu mutatio eſt accidentalis, in primo eſſentialis. Dubitatur nunc, Quænam mutatio dici debeat eſſentialis invalidans Sacramentum, quænam verò accidentalis, & non invalidans?

Dicendum cum communi: Materiam Sacramentorum tunc mutari eſſentialiter, & Sacramentum irritare, quando

quando juxta communem æſtimationem non convenit cum materia inſtituta à Chriſto, & uſitata ab Eccleſia, adeò ut diverſo nomine appelletur, formam verò mutari eſſentialiter, ſeu ſubſtantialiter, quando ejus ſenſus, & ſignificatio mutatur, ſecùs verò mutationem materiæ & formæ eſſe accidentalem, & non irritare Sacramentum.

Prob. Si materia Sacramenti non convenit ſecundùm communem æſtimationem, & ſecundùm nomen cum materia à Chriſto inſtituta, tunc in morali æſtimatione cenſetur ſpecie differre in rigore Theologico à materia inſtituta à Chriſto. Similiter ſi verborum ſignificatio (quæ eſt veluti anima verborum) mutetur, tunc verba in morali æſtimatione cenſentur ſpecie differre à verbis inſtitutis à Chriſto: Atqui quoties materia, & forma ſpecie differt à materia, & forma inſtituta à Chriſto, tunc differt eſſentialiter, & Sacramentum irritat, ſecùs verò differt accidentaliter, & non irritat Sacramentum, ergo, &c.

Hinc fit 1. Quòd cùm materia Baptiſmi ſit aqua naturalis, ſi mutatio ſit tanta, ut non poſſit ampliùs concipi, aut dici ablutio aquæ naturalis, mutatio erit theologicè ſubſtantialis; ut ſi quis ablueret aquâ roſaceâ, vel alchimicâ, ſputo, ſudore, lachrymis, phlegmate, &c. Vel ſi aſpergeret tantum guttam aquæ, quia non dicitur communiter hujuſmodi eſſe ablutio: Contra verò ſi quis baptizet aquâ lutulentâ, fœtidâ, ſulphureâ, aut ex luto, & glacie, & ſecundùm aliquos etiam ex ſale expreſſa, licèt cum indecentia, & culpa baptizaret, conficeret tamen Sacramentum.

Fit 2. Aliquando ſolam mutationem accidentium phyſicorum mutare ſubſtantialiter in rigore Theologico materiam Sacramenti. Ratio eſt, quia aliquando ſola accidentium mutatio mutat moraliter conceptum, & nomen materiæ inſtitutæ à Chriſto; ſic Farina ex aqua ſubacta, forte ſolis accidentibus phyſicis differt à pane uſuali, ut notat Platel. n. 10. quia tamen non habet moraliter conceptum, & nomen panis, ideo non eſt materia idonea in Sacramento Euchariſtiæ: Contra verò vinum Gallicum forte ſpecie phyſicâ differt ab Hiſpanico, & tamen utrunque validè poteſt conſecrari. Diverſitas quippe ſubſtantialis apud Theologos non tam attenditur ſecundùm ſpeciem phyſicam, quàm ſecundùm moralem.

Fit

Fit 3. Formam Sacramenti eſſe invalidam, quid illi addatur, quòd tollat verum ſenſum formæ à Chriſto inſtitutæ, ſecus verò ſi illum relinquat integrum: v.gr invalida eſt hæc forma, Hoc eſt corpus meum æthereum (videlicet ex aëre aſſumptum) vel quod fuit ab æterno, vel quod non eſt natum de Virgine: contra verò valida eſt hæc forma, Hoc eſt corpus meum crucifixum. Prior enim forma utpote falſa mutaret ſubſtantialiter ſenſum formæ à Chriſto inſtitutæ, ſecùs verò poſterior. Quamvìs enim illud verbum *Æthæreum* proferatur poſt alia verba, profertur tamen ut pertinens ad illa, & ut modificans, ac determinans eorum ſignificationem, & ideo mutat ſenſum priorum verborum.

Utrùm autem valida ſit hæc forma: *Hoc eſt corpus meum, quod eſt Æthæreum?* Negat Vaſquez, affirmat Lugo; Equidem cum Haunoldo diſtinguendum puto: Valida enim videtur, ſi faciat ſenſum copulativum, & æquipolleat duplici propoſitioni, quarum prior ſit vera; ſicut cùm dicitur: Accepi literas tuas, quæ mihi fuerunt chariſſimæ: ſecùs videtur invalida, ſi non faciat meram copulationem, ſed addat aliquam determinationem prædicato prioris propoſitionis; ſicut quando dicitur, Accepi literas, quas mihi miſiſti. Sicut enim per hoc relativum, *quas mihi miſiſti,* determinatur prædicatum prioris propoſitionis, non ſecùs, ac determinatur, quando dicitur, Accepi literas tuas longiſſimas; ità in hac propoſitione, Hoc eſt corpus meum, quod eſt æthereum, determinari poteſt prædicatum, non ſecùs ac cùm dicitur, Hoc eſt corpus meum æthereum, atque adeò ſicut hæc forma eſt invalida; utpote falſa, ità & illa.

Fit 4. Quid dicendum de hac forma æquivoca: *Ego te baptizo in nomine Patris,* &c. *& Beatæ Virginis;* &c. ſi enim Tò *Beatæ Virginis* ponatur ad ſignificandum, quòd Baptiſmus conferatur nomine B. Virginis tanquam virtute ſuâ ſanctificantis, forma eſt falſa, & invalida, ſecùs verò ſi apponatur ad ſignificandum, quòd Baptiſmus conferatur in nomine Trinitatis tanquam ſanctificantis virtute propriâ, & in nomine B. Virginis tanquam intercedentis, & precibus ſuis adjuvantis baptizatum. Univerſim enim omnis propoſitio æquivoca determinatur ex mente proferentis.

Fit 5. Irritum eſſe Sacramentum, ſi adeò verba interrumpantur, ut ex verbis antecedentibus, & conſequentibus

bus non cenſeatur unam orationem componi : contra verò Sacramentum eſſe ratum , etiamſi in recitatione formæ aliquod verbum interponatur, dummodo judicio prudentum non cenſeatur ſublata orationis continuatio, ut advertit Cajetanus *qu. 60. art. 8.* v g. ſi dicatur, Ego te baptizo, & interponatur, Recede hinc, & ſtatim addatur in nomine Patris, &c.

Fit 6. ex Suario *diſp. 2. ſect. 6.* quòd mutans formam accidentaliter verè conficiat Sacramentum, etiamſi credat mutationem illam eſſe ſubſtantialem. dummodo habeat intentionem faciendi quidquid poteſt. Ratio eſt, quia in tali caſu habetur materia, forma, & intentio requiſita. Idémque dicas ob eandem rationem ex Suario, & Vaſquio contra Richardum, & Hadrianum , ſi quis mutet materiam, vel formam tantùm accidentaliter, intendens introducere novum ritum, dummodo habeat intentionem faciendi quidquid poteſt; Sic validus eſt Baptiſmus Græcorum ſub ea forma : *Baptizetur Servus Chriſti*, &c. etiamſi velint illi eum ritum ſervandum eſſe in Eccleſia, & quamvìs erroneè putent, formam Latinorum non eſſe bonam.

Fit ult. Irritum eſſe Sacramentum, non ſolùm ſi forma mutetur ſubſtantialiter, ſed etiam ſi forma ſit æquivoca, & proferatur in ſenſu falſo, aut ſubſtantialiter diverſò à ſenſu intento à Chriſto Domino; v. gr. ſi quis in conſecratione calicis pronomen *hic* accipiat pro adverbio locali, volens tantùm ſignificare ibi eſſe præſentiam localem Chriſti. Ratio eſt, quia ſignificatio eſt veluti anima verborum, & ea in propoſitionibus æquivocis determinatur ab intentione proferentis. Validè tamen conſecrat, qui cum hoc errore, quòd ſcilicet pronomen *hic* ſignificet præſentiam localem, habeat intentionem generalem, & abſolutam faciendi, quod facit Eccleſia, & quod Chriſtus inſtituit. Ratio eſt, quia per hanc intentionem generalem, & abſolutam revocatur illa intentio particularis, quæ eſt veluti conditionata, hoc eſt ex ſuppoſitione, quòd non repugnet intentioni generali faciendi, quod Chriſtus inſtituit. Univerſim enim quando in Miniſtro Sacramenti habentur duæ intentiones oppoſitæ, ſeu duæ voluntates contrariæ, illa prævalet, & habet effectum ſuum, quæ magìs abſolutè vult ſuum objectum, & appretiativè eſt major, ut explicabimus *diſp. 3. qu. 2. num. 16.*

QUÆ

Digitized by Google

XI. Quæritur etiam, num B. V. immunis ab originali, fuerit etiam immunis à peccati fomite? Ad quod ſciendum, fomitem in actu ſecundò eſſe motiones, ſeu actus appetitûs ſenſitivi ad objecta ſenſibilia turpia prævenientes rationem, & allicientes ad peccatum: Fomitem verò in actu primo eſſe ipſum appetitum ſenſitivum, à quo hujuſmodi motiones cauſantur. In B. Virgine certum eſt non fuiſſe fomitem in actu ſecundo, ut docent communiſſimè Theologi; cùm iſtæ motiones ſint indecentes, & inordinatæ, atque adeò indignæ Dei Matre. Quoad fomitem in actu primo, D. Th. dicit, ex privilegio in B. V. fuiſſe ligatum, quatenus numquam prodiit in actum ſecundum. Sed clarius hoc privilegium explicat Scotus dicendo, fomitem in Deipara fuiſſe extinctum, quia non ex Privilegio extrinſeco, ſed ex intrinſeca exigentia Maternitatis numquam prodiit in actum ſecundum; Sicut omnes docent, in Chriſto Domino fuiſſe extinctum, quia numquam prodiit in actum ſecundum ex intrinſeca exigentia unionis hypoſtaticæ; In iis verò dicitur Ligatus, qui ex Privilegio Dei extrinſeco carent iis motionibus, ut de B. Aloyſio Gonzaga teſtatur Sacra Rota Roman. dicens: *Numquam ſtimulos carnis paſſus eſt.*

ARTICULUS III.

Utrùm Infantes cum Originali decedentes puniantur æternùm Pœnâ ſensûs?

XII. MUltiplex hac in re eſt opinio. Prima docet hujuſmodo infantes puniri pœna ignis æterni. Ità Ariminenſis, qui idcirco *Tortor puerorum* appellatur, Driedo, & Alii apud Vaſquez *diſp.*134. & pro hac ſententia Sixtus Senenſis laudat D. Auguſtin.

lib. 4. contra Julianum, & D. Greg. *lib.* 5. moralium *cap.* 16. ſecunda opinio cum Bellarmino, Valentia, Soto, & Aliis apud Gonetum, negat, Infantes paſſuros pœnam ſenſûs, admittit tamen paſſuros triſtitiam aliquam ex carentia Viſionis Dei. Tertia cum Caterino, Salmerone, Salas docet, habituros Beatitudinem naturalem ſitam in cognitione abſtractiva, & dilectione Dei, ut Authoris naturæ, & ſuper faciem terræ poſt diem Judicii futuros, tamquam in Paradiſo Terreſtri. Quarta cum D. Th. Scoto, Vaſquez, Arriaga, & Communius apud Haunoldum negat, ſubituros pœnam ſenſûs, aut triſtitiam ex carentia Viſionis Dei; admittit tamen habituros pœnam damni, & carentiam Beatitudinis naturalis.

XIII. Dico equidem: Infantes ſine Baptiſmo decedentes non puniuntur pœnâ ſenſûs. Ità D. Th. *in* 2. *diſtin.* 33. *q.* 2. Bern. Ambroſ. necnon Aug. *lib.* 5. contra Julianum *cap.* 6. apud Platel. *nu.* 367. quamvìs enim Vaſquez, & Alii putent, D. Auguſt. & D. Greg. fuiſſe in oppoſita ſententia; negat id tamen D. Th. *q.* 5. de malo, & Alii. Solùm enim docent mittendos in ignem Inferni tamquam reos, ſumendo ignem pro pœna damni; ſicut cum dicitur in Scriptura, *Tranſivimus per ignem, & Aquam*, locutio eſt metaphorica. Concluſionem hanc communiſſimè docuerunt Scholaſtici, qui à quingentis circiter annis ſcripſerunt, ut notat Gonetus.

Prob. 1. Ex Scripturis. Apoc. 18. *Quantùm ſe glorificavit homo, & in deliciis fuit, tantùm date illi tormentum, & luctum*; ergo cum parvuli non fuerint in deliciis, carebunt pœna ſenſûs, Marci 9. de quibus dicitur, *Ignis eorum non extinguetur*, dicitur etiam *Vermis eorum non moritur*; ergo cum pueri non torqueantur vermi, ſeu remorſu conſcientiæ, nec igne.

Prob. 2. Ex *cap.* Major de Baptiſ. Ubi Innoc. III. hæc ha-

habet, *Pœna originalis peccati eſt carentia viſionis Dei; actualis verò peccati pœna Gehennæ perpetuæ cruciatûs*; Quod etiam docet Eugenius IV. in literis unionis Græcorum apud laudatos Auctores.

Prob. 3. ratione, tum quia æterna iſthæc pœna ſenſus diſſona divinæ Clementiæ non eſt aſſerenda, niſi de ea ex revelatis, aut aliunde conſtet; Atqui de illa non conſtat; Imò ex dictis conſtat oppoſitum: quod etiam ſuadetur, quia pœna ſenſus correſpondet converſioni peccatoris ad bonum commutabile, & delectationi ab eo perceptæ; pœna verò damni correſpondet averſioni à bono incommutabili: ſed infantes non ſunt converſi ad bonum commutabile per voluntatem propriam, aut cum ulla delectatione; ergo non ſunt puniendi pœnâ ſenſûs, ſed damni.

Confirm. quia pœna ſenſus eſt quædam exprobratio culpæ; ergo cui non convenit exprobratio, ac reprehenſio propter culpã, nec competit pœna ſenſûs; Pueri autem non poſſunt ob originale reprehendi, ut notat Auguſtinus *lib.* de duabus animabus *cap.* 11. cum non potuerint ipſi non peccare in Adamo: & propterea Theologi docent, ut notat Aunoldus, in Adulto, qui baptizatur, nec requiri, nec dari poſſe contritionem, & retractationem, ſi careat peccato actuali; ergo ut priùs.

XIV. *Objic.* 1. Parvulis dicetur in Judicio, *Ite in ignem æternum*; ergo puniuntur pœnâ ſenſûs; *Antecedens probatur*, quia non poſſunt in Judicio eſſe à dextris; ergo debent eſſe à ſiniſtris, atque adeò audituri ſunt, *Ite in ignem.*

Confirm. 1. Quia Apoc. 20. dicitur. *Apertus eſt liber vitæ, & qui non eſt inventus in illo, miſſus eſt in ſtagnum ignis.* Matth. 15. qui non congregantur in Horreum, ut triticum, ſunt zizania igne comburenda. Adde quòd Infantes in Scriptura dicuntur *Filii iræ*; ergo digni ſunt irâ Dei, atque adeò pœnâ ſenſûs.

Digitized by Google

Confirm. 2. In Can. *Firmiſſimè* diſt. 4. de conſecratione ex D. Fulgentio dicuntur parvuli iſti ignis æterni ſupplicio puniendi, &D. Gregorius *lib.* 8. Moralium de iiſdem loquens ait: *Licèt ex proprio nihil egerint, tamen illuc ad tormenta perveniunt.*

Reſp. 1. Cum D. Thom. *in* 4. *diſt.* 47. *qu.* 1. *art.* 3. Pueros iſtos in Judicio comparituros, non ut judicentur, ſed ut videant gloriã Judicis; quod ex eo patet, quia cauſa damnationis Reproborum habetur in illis verbis, *Eſurivi, & non dediſtis mihi manducare*, &c. quæ in pueros cadere non poteſt. Deinde tranſmiſſo cum eodem Aug. quòd etiam parvuli judicandi ſint, juxta illud 1. ad Cor. 5. *Omnes nos manifeſtari oportet ante Tribunal Chriſti*; & quod iis etiam dicatur, *ite in ignem*; At nomine Ignis non ſemper intelligitur pœna ſensûs, ſed quælibet pœna, ut docet Aug. *q.* 9. in Joſue, juxta illud Pſal. 65. *Tranſivimus per ignem, & Aquam.* Quare ſatìs eſt, quod Pueri damnentur pœna damni, quin tamen idem dici poſſit de Adultis ex communi Eccleſiæ ſenſu. Ex quibus patet ad confirmationes. Merito autem Infantes cum Originali dicuntur *Filii iræ*; quippe qui digni ſunt ira Dei, hoc eſt pœna damni à Deo offenſo inflicta: ſic David iram ſuam contra Abſalonem oſtendit 2. Regum 14. dicendo: *veruntamen faciem meam non videbit.*

XV. *Objic.* 2. Parvuli ob originale puniuntur in hac vita pœna ſenſus; ergo à fortiori in alia vita. *Antecedens probatur*, quia ſi non fuiſſet peccatum Adæ, in quo infantes peccârunt, habuiſſent donum juſtitiæ originalis, quod fert immunitatem à morte, & mortis veſtigiis.

Confirm. Homo punitur in alia vita pœna ſenſûs ob veniale; ergo à fortiori ob originale, quod eſt mortale.

Reſp. Pueros in hac vita non pati pœnam ſenſûs ſtri-

ctè

ctè dictam, hoc eſt inflictam ob originale, ſed impropriè, quia ſubeunt incommoda propria naturæ humanæ, quibus in ſtatu innocentiæ ex ſpeciali dono caruiſſent. Quare ob originale ſolùm carent bono indebito, nempe Impaſſibilitate, non verò directè in ultionem Originalis patiuntur. Quod etiam conſtat ex propoſitione 63. ex proſcriptis Baji, quæ habet: *Nemo præter Chriſtum eſt abſque peccato Originali; Hinc B. Virgo mortua eſt propter peccatum ex Adam contractum, omneſque ejus afflictiones in hac vita, ſicut & aliorum juſtorum fuerunt ultiones peccati actualis, vel originalis.*

Ad *confirm. nego conſequentiam.* Et ratio eſt primò, quia originale adhuc punitur gravius, quàm veniale, quamvìs non puniatur pœna ſenſus, quia punitur æterna pœnâ damni. Secundò veniale cum ſit formaliter voluntarium, ſeu per propriam voluntatem, & converſionem inordinatam ad objecta turpia delectabilia, nil mirum quòd poena ſenſus reordinativa talis deordinationis puniatur; ſecus verò originale in Adamo contractum ab his infantibus.

XVI. *Objic.* ult. Ex hoc, quod parvuli careant viſione Dei, ad quam erant ordinati, non poſſunt non valdè triſtari; ſed hæc triſtitia eſt etiam aliqua pæna ſenſus; ergo de facto puniuntur poenâ ſenſus. Neque dici poteſt, quod non triſtentur ob carentiam tanti boni, utpotè indebiti. Nam etiam ex carentia boni indebiti oritur triſtitia, quando ad illud obtinendum datur proxima diſpoſitio: ſic ſi quis careat patrimonio ob culpam Parentis, maximè dolet, quamvìs nondum fuerit Patrimonium in ſua poteſtate, nec propria culpa exhæredetur.

Reſp. Bellar. Scotum, Valen. Tann. apud Haunoldum admittere in parvulis hanc triſtitiam; Communius tamen illā negant cum D. Th. Scoto, Suario, Vaſquez; vel quia ex divina providentia ignorant ſe eſſe ad viſionem

Digitized by Google

Dei deputatos; vel quia ea triſtitia infringitur à gaudio, quòd pœnas inferni evaſerint; vel quia ſe conformant pleniſſimè divinæ voluntati; vel quia divertunt mentem ad alia objecta delectabilia; vel demum quia qui non movetur paſſionibus, ſed ratione, non dolet ex non adeptione boni ſibi promiſſi, ſi per ipſum non ſtetit, quo minùs illud recipiat, ut notat D. Tho. *in 2. diſt. 33. qu. 2.* ex Seneca. Eſto enim rationabiliter triſtetur, qui ob culpam parentis privatur patrimonio, quod ſibi jure debebatur, non tamen ſi gratìs tantùm fuerat illud promiſſum.

Cenſeo equidem primò, Infantes carere felicitate etiam naturali, ſeu quam habituri eſſent, ſi non peccâſſent, nec elevati fuiſſent ad ſtatum ſupernaturalem.Ità communiter Catholici contra Pelagianos ex Auguſtino de origine Animæ *cap. 9.* Quamvìs enim Caterinus, Leſſius apud Arriagam *tom. 3. diſp. 52.* illis beatitudinem naturalem concedant, quod Suarius, Lyranus, Salmeron putant valdè probabile, loquuntur tamen iſti de Beatitudine naturali, quæ poteſt illis competere ſimul cum miſeria peccati; non verò de beatitudine naturali ſimpliciter dicta, quomodo enim dici poteſt abſolutè felix, qui eſt Filius iræ, & Deum ſuum ultimum finem habet à ſe averſum, & infenſum?

Cenſeo 2. Miſeriam, quam habent infantes ex originali, ità excludere felicitatem naturalem, ut tamen aut nullam, aut mitiſſimam afferat triſtitiam, Deo illam impediente aliquo ex dictis modis. Ratio eſt, quia ex Auguſt. *lib. 5.* contra Julianum, parvuli iſti non puniuntur tantâ pœnâ, ut eis non eſſe natos potiùs expediret; ubi de damnatis verum eſt, quòd Chriſtus Dominus Marci 14. dixit de Juda: *Bonum erat ei, ſi natus non fuiſſet*; ergo aut nullam, aut ferè nullam triſtitiam patiuntur, adeò ut ſint (ut loquitur idem Auguſtinus,

ſtinus, & Niſſenus) in damnatione omnium leviſſima. Et ratio ulterior eſt, quia non divinæ clementiæ conſonum, quòd pœnâ valdè gravi in æternum puniatur, qui voluntate tantùm alienâ ſui capitis moralis peccavit.

XVII. Utrùm autem parvuli poſt diem Judicii futuri ſint in Limbo, hoc eſt in loco obſcuro ſubterraneo, ut volunt Bellar. & Tannerus; An verò in loco ſubterraneo quidem, ſed perlucido, ut communius docent cum D. Th. & Magiſtro ſententiarum; An demum in ſuperficie terræ, in loco valdè amœno, ut Suarius, Leſſius, Salmeron Salas? Incertum eſt. Quamvìs ſtatui damnationis videatur incongruus locus amœnus, videtur tamen congruus divinæ clementiæ punienti illos ob peccatum in voluntate aliena, quod declinare non potuerunt.

QUÆSTIO III.

Quid ſit veniale, & an in Inferno per accidens puniatur æternum.

I. Circa quidditatem venialis, & diſcrimen venialis à mortali plurimæ ſunt opiniones apud Oviedum, Arriagam, & alios paſſim. Primò Scotus, Gabriel dixerunt, veniale eſſe contra conſilia, mortale contra præcepta. Sed communiter rejiciuntur, quia cùm conſilia non inducant obligationem, quod eſt contra conſilia, nullatenus eſt peccatum. Secundò Alenſis, Cajetanus dixerunt, veniale eſſe præter legem, mortale contra legem. Sed contra, tum quia operari contra conſilia, v. g. nubere eſt operari præter, non contra legem, unde vacat culpâ etiam veniali; Tum etiam, quia mendacium v. g. jocoſum eſt peccatum leve, & tamen eſt contra Legem. Tertiò alii cum Bonaventura docent, mortale eſſe offenſam Dei, non verò veniale. Sed negari non poteſt venialia diſplicere Deo,

 remit-

remitti, puniri; ergo etiam venialia ſunt aliquatenus Dei offenſa, quamvìs non uſque ad amicitiam diſſolvendam. Quartò alii cum Cajetano, Conrado, mortale eſſe contra ultimum finem, veniale contra media, ſeu circa Creaturas. Sed contra eſt, quia tam circa Deum ultimum finem dari poteſt veniale, ut ſi quis ex ſemiplena advertentia omittat actum præceptum Fidei, &c. quàm circa creaturas, ſeu media dari poteſt mortale, ut homicidium, furtum. Quintò alii apud Tann. ex D. Th. quòd mortale conſtituat ultimum finem in Creatura, atque adeò tollat ordinem debitum ad verum ultimum finem, ut proinde gratiam deſtruat, ſit irreparabile, & mereatur poenam æternam; ſecùs verò veniale. Sed quamvìs hæc vera ſint, non explicant tamen prædicatum primum venialis, ut condiſtincti à mortali, ſed potiùs explicant ejus proprietates.

II. Dico equidem ex Auguſtino apud Suar. Ovied. Arriag. Mortale eſſe tranſgreſſionem legis graviter obligantis ſub interminatione odii Divini, & poenæ æternæ: Veniale verò eſſe tranſgreſſionem legis leviter obligantis ſub interminatione, tum aliqualis indignationis divinæ compoſſibilis cum ejus amicitia, tum etiam poenæ temporalis. Unde ſequitur primò, mortale offendere Deum graviter, eò quòd ejus amicitiam contemnat; veniale verò leviter, eò quòd tantùm contemnat exercitè fervorem talis amicitiæ. Secundò ſequitur mortale magìs amare Creaturam, quàm Deum, juxta illud Matth. 20. *Qui amat Patrem, aut Matrem plus quàm me, non eſt me dignus*; & in hoc ſenſu reponere finem ultimum in Creatura: veniale verò non amare Creaturam præ Deo, aut præ illius amicitia, ſed præ fervore amicitiæ cum Deo. Tertiò mortale eſſe irreparabile propter amiſſionem gratiæ, ſecùs verò veniale. Quartò mortale eſſe converſionem ad Creaturam, & ſimul averſionem à Deo; veniale verò eſſe converſionem, ſeu affe-

Digitized by Google

ctum ad Creaturam non involventem averſionem à Deo, ſed ſolùm averſionem exercitam à fervido affectu erga Deum. Hæc ſatis de actuali. Quod verò ſpectat ad veniale habituale, diximus *qu.* 1. conſiſtere in ipſo peccato actuali præterito moraliter perſeverante in reatu aliqualis divinæ indignationis, ac in reatu poenæ temporalis; qui reatus formaliter conſtituuntur per negationem tum condonationis, tū condignæ ſatisfactionis.

III. Examinandum nunc, an veniale in Inferno puniatur æternum per accidens, videlicet ob conjunctionem cum mortali?

Negant Scotiſtæ, & Nominales apud Manſtrium *tom.* 2. *diſp.* 6. *q.* 8. cum Arriag. *diſp.* 53. *tom.* 3. Martinonio *diſp.* 51. Coninck *diſp.* 10. Requeſenz *diſp.* 39. & aliis. Affirmant Thomiſtæ communius, cum Suario *diſp.* 11. *ſeſſ.* 2. Vaſquez *p.* 2. *diſp.* 141. Haunoldo *l.* 2. *tract.* 2. *n.* 582. Nonnulli cum Durando docent, poenam temporalem reſiduam ex culpa veniali non dimiſſa nunquam ceſſare in inferno; cùm conſonum ſit, culpam venialem æternum durantem æternum puniri: Contrà verò poenam temporalem reſiduam ex culpa ſive veniali, ſive mortali jam remiſſa, ceſſare in Inferno poſt ejus ſatispaſſionem.

Dubitatur, in quanam ex his ſententiis fuerit D. Th. unusquisque pro ſua illum laudat. Videtur potiùs pro prima ſententia ſtare. Nam apud Arriagam loco citato hæc habet: *Nec propter hoc ſequitur, quòd ſit in Inferno Redemptio, quia pœna, quæ ibi ſolvitur, non redimitur; nec eſt inconveniens, quòd quantum ad aliquod accidentale pœna inferni minuatur uſque ad diem Judicii.*

IV. Dico equidem cum prima ſententia: veniale in Inferno non punitur in æternum per accidens ob conjunctionem cum mortali, etiamſi culpa venialis in æternum perſeveret.

Prob. Deus ſummè juſtus non punit ultra condignum;

Digitized by Google

num; ſed ità puniret, ſi ob veniale infligeret pœnam æternam; ergo veniale non punitur in inferno æternum. *Prob. minor*: veniale ſecundùm ſe non meretur pœnam æternam; atqui ex conjunctione cum mortali non meretur graviorem pœnam, quam mereatur ſejunctum à mortali; ergo ultrà condignum puniretur, ſi ob conjunctionem cum mortali puniretur in Inferno æternum, Patet minor, quia veniale ex conjunctione cum mortali non fit gravius; ergo non meretut pœnam graviorem, ſicut enim ex conjunctione cum mortali non meretur pœnam intenſiorem, ità nec diuturniorem: ſiquidem pœna æquè eſt gravior, & excedens demeritum culpæ tam ſi ſit intenſior, quàm ſi ſit diuturnior ea, quàm culpa meretur. Et ſanè mortale A ex conjunctione cum mortali B non meretur pœnam graviorem, ergo neque veniale ex conjunctione cum mortali.

Confirm. 1. quia ſi actui ſupernaturali virtutis moralis Deus promittat v. g. Beatitudinem ſupernaturalem annuam, & actui virtutis Theologicæ promittat Beatitudinem perpetuam, actus ille moralis ex conjunctione cum actu Theologico non merebitur niſi tantùm Beatitudinem annuam, quam merebatur ſejunctus ab actu Theologico: ergo à pari, ſi veniali debeatur pœna annua in Purgatorio, & mortali pœna æterna in Inferno, veniali, quando cum mortali conjungitur in Inferno, pariter annua pœna debebitur, & non æterna.

Confirm. 2. Si quis moriatur cum Originali, & veniali, non punitur pœnâ ſenſûs æternâ; aliter homo carens mortali perſonali haberet pœnam damnatorum; præſertim quia poſſet homo habere plurima venialia; unde pœna ſenſûs iis debita excederet pœnam debitam uni mortali, & ſic magìs puniretur pœnâ ſenſûs in æternum, qui commiſit plura venialia poſt originale, quàm qui commiſit unum mortale; ergo in Inferno veniale

niale non punitur æternum, quamvìs æternum duret culpa venialis.

V. Hinc ſequitur, quòd à fortiori neque ſit æterna in Inferno pœna temporalis reſidua poſt culpam ſive venialem, ſive mortalem jam dimiſſam, puniret enim pariter Deus ultrà condignum. Dixi à fortiori, nam quando culpa eſt jam dimiſſa, tunc non datur in Inferno reatus culpæ æternus, qui videtur trahere reatum æternum pœnæ in veniali non remiſſo.

VI. *Objic.* 1. Debetur peccatori pœna, quouſque perſeverat culpa; ſed culpa venialis in Inferno perſeverat in æternum; ergo in æternum debetur illi pœna. *Maj. Prob.* quia reatus pœnæ eſt proprietas conſequens ad culpam, ſeu ad reatum indignationis divinæ, ergo quouſque perſeverat eſſentia culpæ, perſeverat etiam reatus pœnæ: ſicut perſeverante ſole, perſeverat Lux; ergo debetur peccatori pœna, quouſque perſeverat culpa.

Confirm. primò, quia ſi ſupponatur cum communiori Recent. mortale eſſe gravitatis finitæ, ideo meretur pœnam æternam, quia culpa perſeverat in inferno æternum ratione ſuæ irreparabilitatis, ſeu quia non poteſt in inferno dari condigna ſatisfactio pro mortali; ergo cùm perſeveret etiam in æternum culpa venialis in inferno, pariter ei debetur per accidens pœna æterna; cùm per accidens (hoc eſt ob conjunctionem cum mortali) ſit pariter irreparabilis in inferno culpa venialis.

Confirm. 2. validiùs. Culpa venialis, ſeu reatus alicujus divinæ indignationis de ſe non exigit perſeverare in æternum, & tamen per accidens ſi conjungatur cum mortali, exigit in inferno durare æternum; ergo pariter reatus pœnæ debitæ veniali, qui de ſe non exigit durare æternum, per accidens in inferno durabit æternum.

Reſp.

Digitized by Google

Reſp. *rego majorem*. culpæ enim debetur pœna proportionata, ſive plus, ſive minùs duret, cùm enim diuturnitas culpæ non ſit libera, non auget reatum pœnæ: ſic v. g. ſi quis ob veniale mereatur pœnam annuam in purgatorio, & ſtatim poſt veniale incidat in amentiam, in qua perſeveret cum ea culpa per 50. annos, adhuc poſt mortem, per annum dumtaxat in purgatorio punietur, quamvìs culpa per 50. annos duraverit. Verum quidem eſt in phyſicis, quod perſeverante, v.g. ſole in æternum, perſeveret ejus proprietas nempe lux, & ratio eſt, quia converſatio ſolis, eſt æquivalenter nova ſolis productio. At conſervatio culpæ non eſt æquivalenter nova culpa; ergo eſto culpa perſeveret in æternum, non proinde puniri poteſt niſi pœnâ ſibi conſentaneâ. Hac de cauſa in de Incarnatione diximus quod pœna æterna debita mortali arguat infinitam gravitatem culpæ.

Hinc habetur diſparitas inter eſſentiam phyſicam, & moralem, perſeverante enim eſſentiâ phyſicâ, perſeverat ejus proprietas; at perſeverante eſſentiâ morali, non ſemper perſeverat proprietas moralis: quod patet primò à poſteriori, nam proprietas Matrimonii eſt obligatio convivendi cum conjuge, & tamen poſt Adulterium conjugis ceſſat hæc obligatio, quamvìs non ceſſet eſſentia Matrimonii; ergo licèt ſit proprietas culpæ venialis reatûs, ſeu obligatio ad pœnam v. g. annuam, poſt ſolutionem hujus pœnæ poteſt ceſſare obligatio ad pœnam, quamvìs non ceſſet eſſentia culpæ venialis. Secundò hoc idem probatur à contrario. Nam in moralibus poteſt remanere proprietas ſine eſſentia: ſicut poſt culpam remiſſam ſæpè remanet reatus alicujus pœnæ; ergo poteſt vice verſâ remanere eſſentia ſine proprietate. Tertiò à priori, quia in phyſicis quoties deſtruitur eſſentia, deſtruitur etiam proprietas in quarto modo, & è contra: v. g. deſtructo igne,

eſt formaliter, ſed ſolùm identicè habitudo ad gratiam, atque adeò ſicut animal, ità nomen Sacramentum eſt univocum.

DISPUTATIO II.

De Sacramentorum Cauſalitate, & Effectu.

DIſcutiemus 1. Num poſſint Sacramenta cauſare phyſicè gratiam vi potentiæ obedientialis? Secundò, An etiam per qualitatem ſupernaturalem inhærentem, vel per omnipotentiam extrinſecè aſſiſtentem, aut ſpeciali modo inexiſtentem? Tertiò, Num de facto cauſent gratiam, non ſolùm moraliter, ſed etiam phyſicè? Quartò, Num Sacramenta antiqua, præſertim Circumciſio, cauſaverint gratiam ex opere operato. Quintò, An Sacramenta nova præter gratiam Sanctificantem, & virtutes infuſas cauſent etiam gratiam propriam Sacramentalem? Sextò nonnulla dicemus de Charactere, qui præter gratiam cauſatur à tribus Sacramentis irreiterabilibus, Baptiſmo, Confirmatione, & Ordine. Denique inquiremus, An Sacramenta vivorum poſſint per accidens primam gratiam cauſare?

QUÆSTIO I.

An vi potentiæ Obedientialis poſſint Sacramenta phyſicè gratiam producere?

I. ANtequam diſcutiamus, Num de facto Sacramenta cauſent phyſicè Gratiam? Inquirimus, An poſſint illam phyſicè cauſare vi potentiæ obedientialis? cùm certum ſit, non poſſe illam cauſare vi potentiæ naturalis: dicitur autem potentia obedientialis illa, per quam creatura ità Deo ſubjicitur, & obedit, ut ad ea præſtanda ſe extendat, ad quæ non poteſt viribus naturalibus. Duplex autem eſt hujuſmodi potentia, Altera paſſiva, vi cujus Creatura elevatur ex Divino imperio ad recipiendas formas indebitas. Altera activa, vi cujus elevatur ad producendos effectus non exigi-

tes-

tos: ſic anima v. gr dicitur habere potentiam obedientialem paſſivam relatè ad gratiam recipiendam, & intellectus activam relatè ad viſionem Dei producendam. Utranque potentiam obedientialem paſſivam, & activam dari in Creatura ratione ſubjectionis eſſentialis Divino dominio docuit D. Thomas in 4. *diſt. 8. qu. 2.* dicens: *Sicut Creaturæ ineſt obedientiæ potentia, ut in ea fiat quidquid Creator diſpoſuerit; ità etiam ut ea mediante fiat, quæ eſt ratio inſtrumenti.* Et Tridentinum *ſeſſ. 6. can. 4.* anathematizat, qui cum Lutheranis dicit, voluntatem relatè ad actus ſupernaturales, *veluti inanimè quoddam nihil omninò agere, meréque paſſivè ſe habere*; atque adeò agnoſcit Tridentinum in voluntate creata relatè ad hos actus utranque potentiam obedientialem.

Thomiſtæ negantes potentiam obedientialem activam immediatam docent, Intellectum, & voluntatem non influere immediatè in actus ſupernaturales, ſed relatè ad viſionem Dei totam rationem agendi eſſe lumen gloriæ, & relatè ad actus voluntatis ſupernaturales totam rationem agendi eſſe qualitatem ſupernaturalem voluntati ſuperadditam; atque adeò ſolùm admittunt potentiam obedientialem activam mediatam, quatenùs Intellectus poteſt per lumen ſibi intrinſecum gloriæ producere viſionem Dei, quin ipſe in illam influat immediatè. Sed communiſſimè DD. præſertim Societatis docent, ad actus vitales ſupernaturales immediatè concurrere ipſam potentiam vitalem, atque adeò dari potentiam obedientialem immediatam, tum quia non repugnat voluntati v. gr. cum concurſu Dei indebito immediatè influere in actus ſupernaturales: tum quia ad actus vitales debet immediatè concurrere principium vitale, tum quia actus liberi debent immediatè prodire à potentia eligente, ac ſe determinante; tum demum ex ipſo conceptu gratiæ adjuvantis, quæ non exhibet vires totales, ſed partiales, aliter ipſa totaliter ageret, non verò adjuvaret ad agendum, unde Apoſt. 1. ad Corinth. 15. dicit: *Abundantius illis omnibus laboravi; non ego, ſed Gratia Dei mecum*: hinc Tridentinum loco laudato definit, voluntatem aliquid agere relatè ad actus ſupernaturales; Nec ſufficit, quòd agat mediatè per gratiam; Nam hoc non negatur à Lutheranis, ergo debet agere immediatè, ut fusè Ripalda *diſp. 3c.*

Præterea, quòd etiam relatè ad formas non vitales de-

detur potentia obedientialis activa in Creaturis, v. gr. in aqua relatè ad gratiam producendam, docent communiter contra Vaſquez, Coninck, apud Ripaldam *diſp.* 40. quod oſtenditur tum negativè, tum paritate ducta à potentia obedientiali relatè ad actus vitales ſupernaturales, tum ex Scripturis, dicitur enim Sapientiæ 16. *Creatura tibi Creatori ſuo deſerviens inardeſcit in tormentum adverſus impios*; ubi ſermo eſt de plagis Ægypti, quando Deus Creaturas elevavit, ut ſupra vires naturales agerent; & Sapientiæ ult. *Ignis in aqua valebat ſupra ſuam virtutem*; Et in Evang. *venti, & mare obediunt ei*.

Sicut autem datur potentia obedientialis in genere cauſæ efficientis, ità datur etiam tum in genere cauſæ materialis, quatenus poteſt anima v. gr. ſubjectare accidentia indebita; & materia plures formas divinitus; tum etiam in genere cauſæ formalis, quatenùs poteſt eadem forma divinitus informare plures materias. Diverſimodè tamen elevatur cauſa efficiens, ac materialis, & formalis. Nam efficiens elevatur per hoc, quod Deus addat illi vires indebitas, & cum ea coagat influxu ſpeciali; materialis verò, & formalis elevantur per hoc, quòd Deus in genere cauſæ efficientis addat vires materiæ ad ſuſtentandas plures formas, vel formæ ad informandas plures materias, ſicut in genere cauſæ efficientis Deus ſuſtentat accidentia Euchariſtica; cùm repugnet Deo cauſalitas materialis, vel formalis.

Quod hìc examinandum eſt Primò, Num potentia obedientialis activa detur ſolùm in Creaturis naturaliter activis, an verò dari poſſit etiam in materia prima, in quantitate, in modis, & in aliis Creaturis naturaliter non activis; unde non repugnet aliqua virtus activa, quæ non poſſit naturaliter habere actum ſuum, ſed tantùm poſſit illum habere obedientialiter, & miraculosè? Secundò, An cuivis Creaturæ competat potentia obedientialis activa quodlibetica, adeò ut repugnet Creatura inelevabilis ad producendum quodlibet non repugnans?

ARTICULUS I.

An repugnet Creatura ſolum obedientialiter Activa?

II. DOcent nonnulli cùm Vaſquio 1. *p. diſp.* 176. Mauro, Amico, Eſparſa ex Scotis apud Albertinum, elevari poſſe ad producendos effectus indebitos ſolùm Creaturas naturaliter activas, cum enim elevari ſit virtutem præſuppoſitam promoveri, videtur, quod debeat præſupponi in Creatura aliqua virtus naturalis, quæ promoveatur, & elevetur ad effectus indebitos producendos. Communius tamen docent cum Suario *tom.* 1. *in* 3. *p. diſp.* 31. *ſect.* 5. Haunoldo, Albertino, potentiam obedientialem activam dari poſſe etiam in Creaturis non activis naturaliter, putà in materia, quantitate, &c. in iis enim agnoſcunt virtutem quamdam inchoatam, & congenitam, ſeu identificatam cum ipſa entitate creaturæ, prout Deo ſubjectæ, elevabilem cùm Divino concurſu indebito ad agendum.

III. Dico equidem cum hac ſecunda ſententia. Non repugnat potentia obedientialis activa, etiam in Creaturis non activis naturaliter, atque adeò non repugnat virtus activa, quæ non poſſit citra miraculum aliquid producere.

Prob. Tum negativè, tum etiam quia non repugnat in intellectu potentia obedientialis relatè ad viſionem beatam, quam non exigit naturaliter, ergo neque repugnat in creatura nullatenus activa naturaliter, v. gr. in materia potentia obedientialis relatè ad aliquem effectum, quem non exigit. *Probatur conſequentia*: ſi enim poteſt operatio Intellectus perfectiſſima, nempe viſio beata, eſſe poſſibilis ſolùm obedientialiter, quare non poterit eſſe ſolùm obedientialiter poſſibilis aliqua operatio in Creaturis naturaliter non activis?

Ratio à priori eſt, quia de ratione inſtrumenti ex Philoſopho 1. Politic. eſt, eſſe ſervum agentis principalis: propterea inſtrumentum, præſertim cauſæ liberæ, debet obedire, non imperare; nec de ſe debet exigere conjunctionem cum agente principali; quamvìs poſt conjunctionem exigat agere: Atqui Creatura, etiam naturaliter non activa, poteſt eſſe Dei inſtrumentum obe-

obedientiale relatè ad effectus mirabiles patrandos; cum ad rationem potentiæ divinæ perfectiſſimæ ſpectet uti quolibet inſtrumento, etiamſi rudiſſimo, ad patranda opera numeris omnibus abſoluta; ergo Creatura, etiam naturaliter non activa, poteſt divinitus elevari ad aliquid producendum. Sicut enim calamus v. gr. non exigit conjungi cum manu ad ſcribendum, ſi tamen manus velit eo uti, tunc concurrit ad nutum Scriptoris ad characteres efformandos, ità Creatura, in quantùm eſt Dei liberum, & obedientiale inſtrumentum, non exigit à Deo moveri ad quicquam agendum, ſi tamen Deus velit eo uti, poterit elevari ad operandum effectum præſtantiorem, & præſtantiorem, prout magìs, & magìs elevatur à Deo, ſuo concurſu ſpeciali, & indebito.

Ubi notandum, inſtrumentum connaturale eſſe illud, quod vel exigitur à cauſa principali, ut calor exigitur ab igne; vel ſaltem exigit effectum, ut lumen gloriæ exigit viſionem beatam, quamvìs non exigatur à Deo agente principali: At inſtrumentum obedientiale cauſæ liberæ, nempe Dei, neque exigitur à cauſa principali, neque exigit effectum obedientialiter ponendum, eſto ad quencumque effectum producendum poſſit elevari, ſi Deus velit illo uti, ſupplendo vires, quæ illi deficiunt, & coagendo cum concurſu ſpeciali.

Confirm. Paritate potentiæ obedientialis paſſivæ: Hæc enim potentia datur de facto in anima relatè ad Gratiam, quam non poteſt naturaliter recipere, & nullatenus exigit, ergo pariter dari poterit in materia potentia obedientialis activa relatè ad effectum, quem non poteſt naturaliter producere, & nullatenus exigit, ſicut enim anima poſtquam eſt naturaliter completa omnibus qualitatibus naturalibus ab ea exigitis, adhuc retinet capacitatem ad formas ſupernaturales recipiendas, & identificat ſibi potentiam obedientialem paſſivam relatè ad illas ità potuerit materia prima nullam habens activitatem naturalem habere potentiam activam obedientialem, adeò ut poſſit divinitus aliquid agere.

IV. *Objic.* 1. Quod non eſt informativum naturaliter, ut materia prima, non poteſt obedientialiter informare: ſimiliter quod non eſt naturaliter informabile à forma ſubſtantiali, ut Angelus, nequit obedientialiter informari, ergo Creatura, quæ non eſt natura-

liter activa, nequit obedientialiter agere. Et ratio à priori videtur eſſe, quia quod non eſt naturaliter activum, non habet activitatem ullam, quæ divinitus poſſit promoveri, & elevari.

Confirm. Quòd non eſt naturaliter cognoſcitivum, ut lapis, lignum, non poteſt divinitus elevari ad cognoſcendum, ergo neque poterit elevari ad augendum, quod non eſt naturaliter activum, ſicut enim cognitio, ſeu actio intentionalis non poteſt divinitus competere ſubjecto, cui non competit naturaliter, putà lapidi, ità nec actio realis.

Reſp. Conceſſo antecedente, Nego conſequentiam. Diſparitas primò danda eſt ab Adverſariis. Nam quod eſt naturaliter informabile ab una forma ſibi proportionata, non eſt divinitus informabile à qualibet forma, v. gr. Angelus, qui naturaliter informatur à forma accidentali, nequit divinitus informari à forma ſubſtantiali, & materia, quæ naturaliter informatur ab anima, nequit divinitus ab Angelo informari: & tamen per Adverſarios Creatura, quæ poteſt naturaliter aliquid producere, poteſt divinitus quodlibet; ergo diſpar ratio etiam per Adverſarios inter cauſam efficientem, & formalem. Directè diſparitas eſt, quia non poteſt dari informativum inchoatè, quod compleatur à Deo in genere cauſæ formalis; cum Deus non poſſit eſſe cauſa formalis, ejuſque munus exercere: contra verò dari poteſt activum inchoatè, quod compleatur à Deo in genere cauſæ efficientis; cum Deus poſſit eſſe concauſa efficiens. Hinc ſi materia informaret obedientialiter, mutaretur ejus eſſentia, & elevaretur ad eſſendum id, quod non eſt, quod repugnat: At ſi materia naturaliter non activa divinitus ageret, ſolùm elevaretur ad agendum id, quod ſe ſolâ non poteſt, quod non repugnat.

Ad rationem à priori nego, quod entitas naturaliter non activa nullam habeat, ne inchoatam quidem, activitatem; quamvìs quod non eſt naturaliter informativum, nullam omninò habeat informativitatem; cùm repugnet informativitas inchoata, quæ divinitus in genere cauſæ formalis à Deo compleatur; ſed ſolùm ſit poſſibilis informativitas naturalis, quæ divinitus in genere cauſæ efficientis elevetur ad informanda plura ſubjecta, quæ non poteſt naturaliter informare: v. gr. poteſt una forma divinitus in-

Digitized by Google

informare plures materias,eò quòd poſſit Deus in genere cauſæ efficientis concurrere ad plures uniones ejuſdem formæ cum pluribus ſubjectis, ſicut vice versâ poteſt ſimiliter una materia divinitus à pluribus formis informari.

Ad Confirm. Recurrit eadem inſtantia, & reſponſio. Nam per Adverſarios, quod eſt naturaliter cognoſcitivum unius objecti, non poteſt divinitus cognoſcere quodlibet, v.gr. oculus nequit cognoſcere Angelum obedientialiter, & tamen quod eſt naturaliter activum, poteſt per Adverſarios elevari ad quodlibet. Quare diſparitas eſt,quia ut ſubjectum ſit cognoſcitivum, debet habere talem eſſentiam, quæ poſſit moveri ab intrinſeco,dum eſt in ſtatu ſibi connaturali,ergo ſi quod non eſt naturaliter cognoſcitivum elevaretur ad cognoſcendum, non elevaretur ad agendum cum ſpeciali Dei concurſu id, quod non poteſt naturaliter, ſed elevaretur ad eſſendum id quod non eſt, & mutaretur ejus eſſentia: non ſecùs, ac mutaretur eſſentia materiæ, ſi elevaretur ad informandum. Poteſt quidem lapis divinitus elevari ad producendam cognitionem,quia elevatur inquantùm inchoatè activus, non poteſt tamen elevari ad cognoſcendum, quia denominatio cognoſcentis habetur à cognitione, & ſubjecto apto moveri ad illam ab intrinſeco; quæ aptitudo non competit eſſentiæ lapidis; aliter poſſet lapis obedientialiter Deum cognoſcere, & beari; quod nemo ſomniavit. Hinc poteſt lapis habere activitatem inchoatam, non tamen inchoatam cognoſcitivitatem. Et ratio à priori eſt,quia activitas inchoata poteſt à Deo compleri; cum non repugnet,quòd Deus coagat cum cauſa ſecunda: Cognoſcitivitatem verò, vel infôrmativitatem Deus complere non poteſt,quia cognoſcitivitas eſſentialiter habetur ab intrinſeco, ſicut informativitas eſſentialiter habetur à cauſa formali.

V. *Objic. 2.* Cum Eſparza: Virtus ſolùm obedientialiter activa eſſet fruſtranea in natura; ſed Deus,& natura nihil faciunt fruſtra,ut dicitur 1. Cœli,ergo repugnat. *Major probatur.* Eſſe enim eſt propter operari, ut habetur 2. Cœli 17. ergo ſi Ceatura aliqua nullatenus poſſet naturaliter operari, fruſtraretur fine ſuo, atque adeò eſſet fruſtranea.

Confirm. 1. Repugnat ſimpliciter potentia, quæ ſim-

ſimpliciter non eſt reducibilis in actum ſecundum, ut patet, ergo repugnat in natura potentia activa, quæ naturaliter non poſſit reduci in actum ſecundum. *Probatur conſequentia*, quia ubi tenet à ſimpliciter ad ſimpliciter, tenet à ſecundum quid ad ſecundum quid; ergo ſi ad actum ſimpliciter impoſſibilem nulla ſimpliciter dari poteſt potentia, neque ad naturaliter impoſſibilem dari poterit potentia naturalis.

Confirm. 2. Repugnat id, quod non exigit intrinſecè ſuum finem connaturalem, ergo repugnat virtus activa, quæ non poſſit naturaliter in actum reduci, & illum non exigat intrinſecè; cum finis connaturalis potentiæ ſit ejus actus.

Confirm. ult. Quia ſi daretur virtus ſolùm obedientialiter activa, daretur potentia, quæ ſolùm miraculosè poſſet in actum ſecundum reduci, ſed hujuſmodi potentia repugnat, ergo. *Probatur minor*, quia operari miraculosè, eſt operari contra exigentiam, repugnat autem, quod potentia activa ordinata natura ſua ad operandum, operetur ſemper contra exigentiam ſuam, nam hoc ipſo juxta exigentiam ſimul, & contra exigentiam operaretur.

Reſp. Quamvìs aliqua entitas ſit naturaliter fruſtranea, non eatenus repugnat: ſic duplex ubicatio, duplex forma in materia eſt ſuperflua naturaliter, non eſſentialiter.

Reſp. 2. Virtutem ſolùm obedientialiter activam non ſolùm non eſſe ſuperfluam eſſentialiter, ſed neque etiam naturaliter. Quamvis enim non exigat agere, ſufficit tamen, quod poſſit agere ad nutum, & imperium Dei auctoris naturæ, hoc eſt enim proprium inſtrumenti cauſæ liberæ, non exigere, ſed exſpectare actionem principalis; ſicut pennicillus non exigit, ſed expectat manum pictoris. Cum autem non ſit ſuperfluum in natura inſtrumentum Dei ad agendum, ideò non erit ſuperflua, ſed à natura ipſa exigita vis activa, quæ obedientialiter tantùm poſſit agere.

In forma *nego majorem* Ad probationem primò falſum eſt, omne eſſe ordinari ad operationem, cum materia prima ſolùm ordinetur immediatè ad receptionem, quamvìs ultimatè ad operationem agentis naturalis. Deinde quamvis verùm ſit, Omne eſſe ordinari ad operationem; At eſſe inſtrumenti non debet ordinari ad ope-

operationem exigitam, ſed ſatis eſt, quod ordinetur ad operationem dependenter à voluntate, & imperio cauſæ liberæ principalis; quia finis inſtrumenti eſt inſervire ex Philoſopho, & obedire potiùs quàm operari: Propterea etiamſi non operetur, dummodo obediat, & paratum ſit agere ad nutum cauſæ principis, adhuc aſſequitur finem ſuum. Ubi notandum ex Scoto in 4. *diſp.* 49. *qu.* 13. Philoſophum neque agnoviſſe cauſas liberas, neque poſuiſſe libertatem in Deo, idcirco nil mirum ſi potentiam obedientialem non agnoverit in natura, & putaverit ſuperfluam potentiam, quæ connaturaliter non poſſit in actum ſecundum reduci.

Ad 1. Confirm *Nego conſequentiam.* Diſparitas eſt, quia potentia, quæ nihil poteſt, ex terminis non eſt potentia; At potentia, quæ naturaliter tantum nihil poteſt, adhuc poteſt aliquid ponere divinitus; & ſic dari poteſt in natura potentia, quæ non ſit naturalis, ſed obedientialis. Axioma illud: ſicuti ſe habet ſimpliciter ad ſimpliciter, ità ſe habet ſecundùm quid ad ſecundum quid, intelligendum eſt ſervata conſtantia terminorum, ut ſenſus ſit, quod ſicut ſimpliciter repugnat potentia, cujus nullus ſimpliciter eſt actus, ità repugnat potentia naturalis, ſeu exigens naturaliter actum ſecundum, cujus tamen nullus eſt poſſibilis actus ſecundus naturalis: At in caſu noſtro, quamvis potentia activa obedientialis daretur in natura, non tamen eſſet potentia naturalis, ſeu exigens actum ſecundum (niſi lis ſit de hac voce *naturalis*) atque adeò non repugnat.

Ad 2. diximus, finem connaturalem potentiæ obedientialis non eſſe actum ſecundum, ſed obedientiam Deo imperanti, atque adeò hoc tantùm ea exigit intrinſecè, poſſe ſcilicet obedire, & agere, ſi imperetur. Quare *nego conſequentiam*, finis enim potentiæ naturalis eſt actus ſecundus exigitus, ſed finis potentiæ obedientialis eſt eſſe paratam ad actum ſecundum ponendum ad alterius arbitrium.

Ad 3. *Nego minorem*; *ad probationem*, utraque operatio eſt miraculoſa, tam ſi agens operetur contra, quàm ſi operetur ſuprà exigentiam naturæ: Potentia obedientialis, quamvis miraculosè operetur, operatur tamen ſupra, non verò contra, nec juxta exigentiam naturæ.

VI. *Objic.* 3. Si dari poſſet virtus tantùm obedientialiter activa, vel Deus imperando actionem huic Creaturæ ſuperadderet ſuo imperio vires totales ad agendum, vel partiales, vel nullas: ſi nullas, ergo ea eſſet virtus principalis, & totalis: ſi ſuperadderet vires totales, ergo illa nihil coageret, unde ſolùm ageret denominativè, ſicut aqua calida ſolùm denominativè calefacit: ſi verò adderet vires partiales; ergo ea potentia eſſet partialis; ſed hoc dici non poteſt, ergo ut ſupra. *Probatur minor*, tum quia virtus partialis exigit aliam virtutem compartialem, ut oculus exigit ſpeciem, cum qua producat viſionem: tum etiam quia virtuti partiali debet correſpondere in effectu aliqua formalitas ſpecialis; ſicuti quia intellectus, & ſpecies ſunt concauſæ partiales cognitionis, intellectui reſpondet formalitas vitalitatis, quæ eſt in cognitione, ſpeciei verò formalitas repræſentativi, atqui in effectu obedientialiter producto nulla formalitas reſpondere poteſt propria potentiæ obedientialis, ut patet, ergo dici non poteſt, quòd potentia obedientialis identificata cum Creatura ſolùm obedientialiter activa ſit virtus partialis.

Reſp. Deum ſuo imperio ſuperaddere vires partiales ad agendum: propterea potentia obedientialis congenita Creaturæ coagit cum Deo, aliquas vires exerendo. Ea tamen potentia non ſolet dici partialis, ſed inchoata, quia nomine cauſæ partialis apud Philoſophos venit cauſa partialis operans naturaliter, atque adeò exigens concauſam partialem; virtus autem inchoata non exigit aliam concauſam, ut patet in intellectu, qui non exigit lumen gloriæ, cum quo producat viſionem beatam. Præterea falſum eſt, quod cuivis concauſæ reſpondere debeat propria formalitas in effectu, nam ſi ignis cum calore producat ignem juxta ſententiam Suarii, nulla formalitas eſt in effectu reſpondens ſoli calori; idémque dicas ſi duo ignes partialiter concurrant ad ignem producendum. Sufficit enim, quòd concurſum attemperent. Hinc Deus coagens cum Creatura obedientialiter operante minùs influit in effectum, quàm ſi ſolus adæquatè illum produceret.

VII. *Objic. ult.* Virtus obedientialiter activa, niſi ſupponat virtutem activam naturalem, per ſe primò ſpecificari debet ab objecto ſupernaturali, ad quod uni-

Digitized by Google

unicè tendit, ergo debet eſſe virtus ſupernaturalis, ſed repugnat, virtutem ſupernaturalem identificari cum entitate naturali, ergo repugnat virtus tantùm obedientialiter activa.

Confirm. Inſtrumentum eò eſt perfectius, quò eſt ad effectum perfectiorem, ſed virtus iſta eſſet ad effectum perfectiorem, & perfectiorem in infinitum, ergo deberet eſſe infinitè perfecta.

Reſp. Potentiam obedientialem completè ſumptam identificari partim cum entitate Creaturæ, partim cum omnipotentia, quæ ſuo influxu ſpeciali poteſt elevare Creaturam ad quodlibet producendum: Ad eum modum, quo virtus inſtrumenti neque tota identificatur cum inſtrumento, neque tota cum cauſa principali, ſed cum utroque; Sic virtus obedientialis relatè ad viſionem beatam, partim eſt in intellectu, partim in lumine gloriæ, vel in omnipotentia ſpecialiter aſſiſtente vice luminis gloriæ. Proinde ſicut viſio Dei non eſt intra ſpecificativum naturale, ſed intra ſpecificativum eſſentiale intellectûs; ità quilibet effectus indebitus eſt ſolùm intra ſpecificativum eſſentiale potentiæ obedientialiter activæ, quæ propterea non debet dici ſupernaturalis, niſi ſumatur completè ſimul cum omnipotentia ad arbitrium concurrente: ſicut virtus intellectûs habens intra ſpecificativum eſſentiale viſionem Dei, non eſt ſupernaturalis, niſi ſumatur completè ſimul cum lumine gloriæ. In forma *diſtinguo antecedens*: haberet pro ſpecificativo eſſentiali objectum ſupernaturale, *concedo*; pro naturali, *Nego antecedens*, *& diſtinguo conſequens*: eſt virtus ſupernaturalis ſumpta completè, *concedo*; ſumpta incompletè, *nego conſequentiam*.

Ad Confirm. Sicut poteſt intellectus cum eodem indiviſibili influxu concurrere ad cognitiones perfectiores, & perfectiores cum concurſu ſpeciei perfectioris, & perfectioris, quin proinde arguatur perfectio infinita in intellectu, ità virtus obedientialis cum alio, & alio Dei concurſu poteſt effectum perfectiorem, & perfectiorem producere, quin ſit infinita: quare eſto inſtrumentum connaturale eſſet infinitæ perfectionis, ſi poſſet quodlibet producere, eò quòd relatè ad effectus perfectiores deberet perfectius influere, non tamen inſtrumentum obedientiale, quod ſemper eodem influxu concurrit, & ſolùm

lùm omnipotentia concurrit influxu perfectiori, & uberiori ad effectus perfectiores.

ARTICULUS II.

Utrùm repugnet Creatura inelevabilis obedientialiter ad producendum quodlibet non repugnans?

VIII. Difficultas non levis eſt, Utrùm ſicut datur duplex genus Creaturarum, alterum elevabilium ad Deum videndum, ut homo, Angelus; Alterum inelevabilium, ut Lapis, Lignum, &c. ità dari poſſit duplex genus Creaturarum, alterum elevabilium ad agendum, alterum inelevabilium? An verò repugnet Creatura inelevabilis ad quodlibet producendum, ut proinde potentia obedientialis activa quodlibetica inſit cuivis Creaturæ, quæ ratione ſubjectionis Divino dominio habeat neceſſariò activitatem aliquam inchoatam, & congenitam, vi cujus obedire poſſit imperio Divino in ordine ad producendum quodlibet non repugnans, hoc eſt quodlibet, quod non ſolùm non dicat repugnantiam abſolutam, ut eſt Hircocervus, ſed neque reſpectivam, ut eſſet v. gr. quòd idem producat ſe ipſum, vel quòd effectus producat ſuam cauſam immediatam, aut quòd unum incompoſſibile producat alterum, putà amor odium; vel quòd Creatura producat creativè, aut in diſtans, vel quòd producat Verbum, aut Spiritum Sanctum. Quamvìs enim utraque perſona Divina ſit producibilis, & de facto terminet productionem ad intra, at nequeunt produci à Creatura cum poſterioritate naturæ, & verâ cauſalitate.

Dico equidem, repugnare Creaturam inelevabilem ad producendum quodlibet non repugnans, atque adeò potentiam obedientialem quodlibeticam competere eſſentialiter cuilibet creaturæ prout Deo ſubjectæ. Ità communius Recentiores cum Suario *diſp. 31. de Incarnatione*, Haunoldo Albertino contra Vaſquez *1. p. diſp 176.* Eſparzam, Maurum, Amicum, & alios ex Scoto apud Albertinum.

Prob. Deo tribuendum eſt dominium, quo majus excogitari non poteſt, & conſequenter Creaturæ ſubjectio ſumma erga Deum; Atqui ex ſuo conceptu majus eſt dominium erga Creaturas, ſi Deus poſſit uti quâlibet Creaturâ tanquam inſtrumentum ad producendum quod-

quodlibet, & major eſt ſubjectio Creaturæ, ſi posſit ad nutum ejus imperio obedire, ergo niſi poſitivè oſtendatur repugnare hujuſmodi dominium, tribuendum eſt Deo, & ſubjectio iſta tribuenda eſt Creaturæ, atque adeò repugnat Creatura inelevabilis ad producendum quodlibet non repugnans.

Confirm. Repugnat Creatura, cui non competat vis obedientialis pasſiva relatè ad recipiendum quodlibet ſibi ſpecialiter non repugnans. Quælibet enim Creatura poteſt recipere divinitùs duas ubicationes per replicationem, duas actiones relatè ad diverſos effectus adæquatos, &c. & quidquid non oſtenditur repugnare, ergo repugnat etiam Creatura, cui non competat vis obedientialis activa relatè ad producendum quodlibet ſibi ſpecialiter non repugnans; cùm utrunque conferat ad extendendos limites Divini dominii.

Dices: non ſpectare ad Divinum dominium, quòd posſit imperare chimeram, v. gr. quòd non informativum informet, quòd non cognoſcitivum cognoſcat, ergo neque quòd non activum agat; ergo ſi aliunde non repugnat Creatura non activa, non derogat Divino dominio, quòd non posſit illi imperare, ut agat, nec posſit eâ uti tanquam inſtrumento ad agendum. Debet enim Deus ſupponere in inſtrumento aptitudinem ad effectum, ut posſit eo uti ad illum ponendum; ac propterea quia calor v. gr. non poteſt cauſare effectum formalem, ſeu denominationem frigidi, non derogat dominio perfectisſimo, quòd non posſit Deus uti calore ad cauſandam denominationem frigidi.

Reſp. 1. per inſtantiam: ergo neque derogat Divino dominio, quòd non posſit uti Creaturâ ad recipiendum, quod ſibi non ſpecialiter repugnat, ac proinde dari poteſt Creatura carens quâvis potentiâ obedientiali pasſivâ. Secundò *concesſo antecedente, diſtinguo conſequens*: ſi poſitivè probetur dari aliquid non activum obedientialiter, ſicut poſitivè probatur, quòd materiæ repugnet informare, & lapidi cognoſcere, *concedo*; ſecùs, *nego conſequentiam*.

Ubi diligenter notandum, posſibilitatem alicujus Creaturæ, de qua dubitatur, an repugnet, tunc efficaciter probari negativè, ſeu per non repugnantiam, quando hujuſmodi Creatura involvit prædicatum aliquod ſpeciale

par-

participativum alicujus Divini attributi: ſic poſſibilitas Angelorum, Incarnationis, Gratiæ, &c. non ſolùm probatur poſitivè ex revelatis, ſed etiam negativè, quia non apparet ea repugnare; ſic etiam negativè oſtenditur poſſibilitas Creaturæ ab æterno, infiniti cathegorematici, duplicis actionis totalis, &c. Contra verò ſi Creatura, de cujus poſſibilitate dubitatur, illud tantùm ſpeciale prædicatum importet, ratione cujus ſubtrahit ſe immediatè à perfectiſſimo Dei dominio, tunc non probatur ejus poſſibilitas negativè, quia in dubiis ſtandum potiùs pro Divino dominio commendando, quàm pro dilatandis finibus omnipotentiæ, quia illud eſt attributum ex ſuo conceptu præſtantius. Hinc ineptè quis probaret negativè v. g. poſſibilitatem Creaturæ eſſentialiter indeſtruibilis, inconſervabilis, immultiplicabilis numericè, aut localiter immobilis, aut quæ poſſit ſolùm intra certum numerum multiplicari, aut intra certum ſpatium moveri, vel intra certum tempus durare: idémque dicas de Creatura libera inemollibili, aut inobdurabili, hoc eſt relatè, ad quam Deus non poſſet obtinere conſenſum, aut permittere diſſenſum, ſeu peccatum. Ratio eſt, quia hujuſmodi Creaturæ nullum ſpeciale prædicatum præſeferunt, niſi quod à perfectiſſimo Dei dominio ſe ſubtrahant: Quare idem dicendum de Creatura iſta inelevabili ad agendum.

Confirm. 2. Quia communiter DD docent contra Durandum, repugnare Creaturam, quæ poſſit cauſare effectum ſinè immediato Dei coinfluxu, quia talis Creatura non perfectè ſubderetur Dei dominio in ordine ad agendum; ſicut ejus effectus non ſubderetur immediato, atque adeò perfectiſſimo Dei dominio in ordine ad eſſendum, ergo etiam repugnat Creatura inelevabilis ad agendum, quia neque ſubderetur perfectiſſimo Dei dominio in ordine ad producendum quodlibet. Idcirco non repugnat Creatura, quæ non poſſit elevari v. gr. ad informandum, ad cognoſcendum, ut materia, lapis, &c. quia hujuſmodi Creaturæ habent ſpecialem perfectionem, quæ eſt incompoſſibilis cum potentia ad informandum, ad cognoſcendum; ſicuti calor, niſi mutet eſſentiam, nequit cauſare effectum formalem frigidi: At Creatura inelevabilis ad agendum nullum haberet ſpeciale prædicatum, ratione cujus non poſſet elevari, ſed tantùm per prædicatum inelevabilitatis ad agendum imme-

Digitized by Google

immediatè ſubtraheretur perfectisſimo Dei dominio, & ideo diſpar ratio.

Hinc patet, quare v. g. ſit posſibilis ubicatio Neapolitana, quæ ſit immobilis localiter, nec posſit eſſe Romæ, non ſit autem posſibilis alia Creatura localiter immobilis; & eodem modo ſola duratio ſit inconſervabilis, ſola actio agentis creati non posſit à ſolo Deo produci; ſicut etiam actus vitales, & liberi. Ratio horum omnium eſt, quia poſitivè probatur neceſsitas talis prædicati in ubicatione, duratione, actione, actibus vitalibus, &c. niſi enim ubicatio eſſet immobilis, non poſſet Creatura eſſe potiùs hìc, quàm alibi, unde non poſſet exiſtere, ac propterea impotentia in Deo ad movendam ubicationem, non eſt vera impotentia, ſed impotentia Grammaticalis, ut impotentia ad peccandum, ad ponendam chimeram. Contra verò ſi homo, vel lapis eſſent immobiles, cùm hujuſmodi prædicatum immobilitatis non ſit neceſſarium ad rationem hominis, vel lapidis, idcirco Deus eſſet verè impotens, ſi non poſſet eos movere; unde repugnat homo, vel lapis immobilis. In caſu noſtro, cùm non probetur poſitivè imposſibilitas elevationis in qualibet Creatura ad quodlibet producendum, idcirco Deus eſſet verè impotens, ſi non poſſet aliquam Creaturam elevare, & Creatura iſta inelevabilis ſubtraheretur à perfectisſimo Dei dominio.

IX. *Objic.* 1. Non repugnat Creatura inelevabilis ad cognoſcendum, ergo neque repugnat Creatura inelevabilis ad agendum. Ratio à priori in utroque caſu eſt, quia ad perfectionem omnipotentiæ ſpectat has etiam Creaturas poſſe condere.

Confirm. Non repugnat Creatura naturaliter non activa, ut eſt materia, quantitas, modi, &c. nec derogatur Divino dominio, quòd talibus Creaturis non posſit uti ad agendum naturaliter, ergo neque repugnat Creatura, quæ neque obedientialiter ſit activa, nec derogatur Divino dominio, quòd non posſit eâ uti ad agendum obedientialiter. Et ratio à priori eſt, quia non derogat Divino dominio, quòd Deus non posſit uti Creaturis ad uſus chimericos.

Reſp. nego conſequentiam. Diſparitas ex dictis eſt, quia inelevabilitas ad cognoſcendum fundatur in alio prædica- importante ſpecialem perfectionem, v. gr. in lapide fundatur in prædicato proprio lapidis, qui eſſentialiter eſt

eſt incapax cognitionis, ſicut prædicatum immobilis in ubicatione fundatur in prædicato proprio ubicationis; & ideo non derogat Divino dominio, quòd non poſſit Deus lapidem reddere cognoſcitivum, & ubicationem loco movere: Contra verò inelevabilitas ad agendũ non fundatur in ulla ſpeciali perfectione; unde derogat Divino dominio, quòd non poſſit Deus quamcunque Creaturam elevare ad agendum: Aliter, ſicut fingimus poſſibilitatem Creaturæ inelevabilis ad agendum, ità ſomniare poſſemus poſſibilitatem Creaturæ eſſentialiter indeſtruibilis, inconſervabilis, immobilis. Hinc patet ad rationem à priori. Spectat enim ad omnipotentiam poſſe condere Creaturam, quæ non appareat ex proprio prædicato repugnare, quamvis ex illo reddatur incapax ad aliquem uſum: non poteſt tamen condere Creaturam, quæ ex proprio primario prædicato eſt limitativa Divini dominii, ut eſſet Creatura inelevabilis, indeſtruibilis, &c.

Ad Confirm. *Nego conſequentiam*. Diſparitas eſt eadem, quia poteſt Creatura ex proprio prædicato trahere, quòd naturaliter non ſit activa, ut materia, modi, &c. At non poteſt ex proprio prædicato trahere, quòd non ſit obedientialiter activa, cùm hoc deroget Divino dominio. Et ſanè poteſt Creatura ex proprio prædicato trahere, quòd non ſit activa naturaliter, niſi hujus tantùm effectus, & in tanta intenſione (v. gr. aqua non niſi frigus poteſt naturaliter producere uſque ad gradum octavum) ergo poteſt etiam dari Creatura, quæ ex proprio prædicato trahat, quòd nullatenus ſit activa naturaliter, ut eſt materia, quæ ex pura potentia: At ſicut nequit per Adverſarios dari Creatura, quæ ſit obedientialiter activa unius tantùm effectûs, & in determinata menſura, non verò omnium; ità nequit dari Creatura, quæ nullatenus ſit obedientialiter activa.

X. *Objic.* 2. Virtus obedientialis quodlibetica congenita Creaturæ, neque dici poteſt naturalis, quia non reſpicit effectus à ſe exigitos, neque ſupernaturalis, quia non poteſt virtus ſupernaturalis identificari cum entitate naturali, ergo repugnat.

Confirm. Virtus obedientialis, vel eſſet ad quodlibet non repugnans, & ſic poſſet etiam ſe ipſam producere, quod eſt impoſſibile, vel eſſet ad quodlibet non repugnans

Digitized by Google

nans produci à ſe, & propoſitio iſta eſt nugatoria. Fit enim ſenſus, quòd poſſit id, quod poteſt.

Confirm. 2. Si virtus obedientialis identificaretur cum Creatura, à fortiori deberet identificari cum perſonalitatibus Divinis, quæ fortius deberent poſſe aliquid producere cum conſortio omnipotentiæ, quàm poſſit Creatura: Atqui cum perſonalitatibus Divinis non identificatur; quippe quæ nihil poſſunt ad extra producere ſeorſim ab omnipotentia; ergo neque cum Creatura.

Reſp. Potentiam obedientialem neque eſſe abſolutè naturalem, neque abſolutè ſupernaturalem, ſed eſſe naturalem entitativè, utpote identificatam cum entitate naturali, & ſupernaturalem terminativè, utpote ordinatam ad effectus non exigitos: non repugnat autem, quòd entitas naturalis cum conſortio omnipotentiæ concurrat ad effectus ſupernaturales, ſicut de facto intellectus cum influxu luminis gloriæ concurrit ad viſionem ſupernaturalem.

Ad 1. Confirm. diximus, potentiam quodlibeticam neque eſſe ad quodlibet non repugnans ſimpliciter, neq; ad quodlibet non repugnans produci ab ipſa, ſed eſſe ad quodlibet, quod ex ſpeciali ratione poſitivè non oſtendatur repugnare, quòd ab ipſa producatur, ut eſſet, quòd ſe ipſam produceret, aut ſuam cauſam immediatam.

Ad 2. Potentia obedientialis nequit cum perſonalitatibus Divinis ſeorſim ab omnipotentia identificari, tum quia perſonalitates Divinæ non poſſunt propriè obedire, utpote realiter identificatæ cum primo, ac ſupremo ente, tum etiam, quia omnis Divina operatio ad extra eſt communis tribus, cùm ſoli naturæ Divinæ competat ad extra operari, ut ſupponimus in de Trinitate.

XI. *Objic.* 3. Si poſſet materia prima v. g. naturaliter non activa divinitùs elevari ad producendum, ſequeretur, quòd virtus iſta obedientialis congenita materiæ, naturaliter poſſet prodire in actum ſecundum, atque adeò materia prima eſſet non ſolùm obedientialiter, ſed etiam naturaliter activa; Sequela non admittitur; ergo nec id, unde ſequitur. *Probatur ſequela*, quia ſi datur in materia virtus obedientialis ad producendam v. gr. formam ignis ſimul cum concurſu indebito Omnipotentiæ, eo ipſo datur in materia aliqua virtus inchoata ad pro-

producendam formam ignis, hæc autem virtus inchoata ſicut poteſt compleri ab Omnipotentia ſpecialiter concurrente, ità poterit compleri à forma ignis, à qua materia informatur, ità ut forma iſta ignis attemperans concurſum ſimul cum materia coagente ſecundùm illum gradum minimum ſuæ activitatis obedientialis, producant in paſſo formam ignis; atqui in hoc caſu activitas materiæ obedientialis naturaliter prodiret in actum ſecundum; ergo ſi daretur in materia virtus iſta obedientialiter activa, ſequeretur, quòd materia de facto eſſet naturaliter activa, aut ſaltem coactiva; Quatenus naturaliter poſſet cum forma ignis, à qua informatur, coagere, & cum illa producere in paſſo formam ignis. Neque obſtat, quòd forma ignis informans materiam ſe ſola poſſit adæquatè producere aliam formam ignis. Nam ex hoc tantùm ſequitur, quòd non ſit neceſſaria materia ad coagendum, non verò, quòd non coagat neceſſariò ſimul cum forma: Sicuti quandò concurrunt per accidens duæ cauſæ totales in actu primo in ordine ad producendum eundem effectum, alterutra non eſt neceſſaria; at ſi concurrant, utraque neceſſariò coagit attemperando concurſum.

Confirm. Quia ſi in materia, & in quantitate daretur virtus obedientialiter productiva v. gr. gratiæ, deberet materia, utpote perfectior, cæteris paribus intenſiorem gratiam producere, quàm quantitas: Sic etiam, ſi in oleo v. gr. & aqua daretur virtus inchoata ad productionem gratiæ, ſequeretur, quòd oleum, utpote entitas perfectior, majorem activitatem inchoatam haberet in ordine ad productionem gratiæ, atque adeò de facto intenſiorem gratiam produceret: non ſecùs, ac in ſententia Scotica, juxta dicta in prima parte *diſp. 2. qu. 4. ar. 3.* intellectus perfectior cæteris paribus perfectiorem Dei viſionem producit: communiſſimè autem docent, quòd major perfectio olei relatè ad aquam de materiali ſe habet in ordine ad producendam gratiam; & eodem modo major perfectio materiæ præ quantitate: ergo falſum eſt dari in unoquoque ente virtutem quodlibeticam obedientialem.

Reſp. nego ſequelam, & ad probationem *nego minorem*; & ratio eſt, quia ſicut non ſatìs eſt, quòd A contineat perfectionem effectûs B, ut poſſit naturaliter illum producere (quamvìs enim aurum contineat perfectionem formæ auri

auri producendæ, ſicut ignis præcontinet perfectionem formæ ignis producendæ ; non per hoc aurum poteſt producere naturaliter formam auri, ut poteſt ignis producere formam ignis, & hoc ideò, quia aurum non præcontinet etiam actionem productivam formæ auri, ſicut ignis præcontinet etiam actionem productivam formæ ignis) ità pariter non ſufficit, quòd materia præcontineat inadæquatè, & partialiter formam ignis ; ad hoc ut poſſit naturaliter formam ignis comproducere ſimul cum alia forma ignis coagente. Et ratio eſt eadem, quia ſcilicet, ſicut aurum non præcontinet actionem productivam formæ auri exigendo illam, eſto poſſit divinitùs talem formam producere ; ità materia non præcontinet actionem comproductivam formæ ignis, eſto poſſit divinitùs cum concurſu omnipotentiæ formam ignis comproducere. Etenim ſicut formam ignis ſolùm inchoatè præcontinet materia prima, ſolùmque virtutem inchoatam habet ad illam obedientialiter producendam, ità actionem comproductivam formæ ignis ſolùm præcontinet inchoatè , & virtutem ſolùm inchoatam habet ad illam ponendam ſimul cum concurſu omnipotentiæ ; unde fit, quòd non poſſit naturaliter producere ignem ſimul cum forma ignis, cum qua concurſum attemperet. Et ratio radicalis eſt , quia materia, cùm ſit pura potentia, non datur in natura ad dandum , ſed ad recipiendum , & ideo neque exigit producere , neque comproducere , unde neque actionem productivam præcontinet , neque comproductivam niſi tantùm inchoatè, ità ut ſolùm divinitùs poſſit in actum ſecundum hujuſmodi virtus inchoata prodire.

Ad Confirm. Eo ipſo, quòd poſſunt elevari divinitùs ad producendam obedientialiter gratiam tam oleum , quàm aqua , ſequitur , quòd in iis inſit virtus activa, non ſolùm naturalis relatè ad effectus , quos poſſunt naturaliter producere , ſed etiam obedientialis relatè ad effectus indebitos. Ratio autem, cur entitas olei perfectior non producat perfectiorem effectum ſupernaturalem , putà gratiam intenſiorem , quam producat aqua cum eodem comprincipio ſupernaturali , eſt , quia oleum producendo gratiam obedientialiter non aſſimilat ſibi effectum in eo prædicato , in quo oleum præſtat aquæ ; & idem dicas de materia relatè ad quantitatem , ſi utraque obedientialiter gratiam producerent : Ubi è con-

contra intellectus perfectior, quia aſſimilat ſibi effectum ſupernaturalem, videlicet Dei viſionem in eo prædicato, in quo præeminet intellectui minus perfecto, idcirco uterque intellectus cum æquali lumine gloriæ inæqualem viſionem producit, ut diximus in de Deo, loco laudato. Sic etiam relatè ad effectus naturales non ſatis eſt; quòd cauſa ſit perfectior, ut eatenus producat effectum perfectiorem, niſi aſſimilet ſibi effectum in eo prædicato, in quo eſt perfectior: ex. gr. quamvìs anima rationalis ſit perfectior animâ Aquilæ, non idcirco producit perfectiorem viſionem ocularem, quia anima rationalis producendo viſionem non aſſimilat illam ſibi in prædicato rationalitatis, in quo præeminet; ut proinde major perfectio animæ rationalis de materiali ſe habet relatè ad productionem viſionis; & eodem modo de materiali ſe habet major perfectio olei præ aqua relàtè ad productionem gratiæ; necnon major perfectio materiæ præ quantitate.

Objic. ult. Decernat Deus, ſe nullam Creaturam elevaturum ad agendum, deinde revelet Petro hoc decretum: in tali caſu aſſenſus fidei de tali decreto, necnon aſſenſus evidens eſſet eſſentialiter inelevabilis. Non enim poſſet elevari in ſenſu diviſo à decreto, quia eſſentialiter illud præſupponit, & ab eo dependet; neque in ſenſu compoſito, quia decretum illud Divinum fruſtraretur; ergo ſaltem iſte aſſenſus fidei eſt inelevabilis ad agendum ex connexione intentionali cum eo Divino decreto.

Reſp. Ex hoc diſcurſu non ſequi poſſibilitatem Creaturæ inelevabilis, ſicuti ex conſimili diſcurſu Cardinalis de Lugo non ſequitur poſſibilitas peccati eſſentialiter irremiſſibilis, ut dicemus in de Pœnitentia *diſp. 2. quæſt. 1.* neque poſſibilitas viſionis Dei eſſentialiter indeſtruibilis, ut oſtendimus in de Beatitudine *diſp. 1. quæſt. 10.* Etenim dum Deus diſcernit, ſe nullam Creaturam elevaturum ad agendum, vel hoc decretum liberum Dei loquitur etiam de Creatura illa, quam Adverſarii docent eſſe eſſentialiter inelevabilem, putà de aſſenſu fidei elicito à Petro, & decretum iſtud eſſet indignum Deo, quippe quòd liberè decerneret de prædicatis neceſſariis; vel non loquitur de illo aſſenſu fidei, & jam talis aſſenſus ne per accidens quidem eſſet inelevabilis: ſicuti ſi Deus revelet, ſe non elevatu-

rum

rum ullum aſſenſum Pauli, aſſenſus Petri terminatus ad illud decretum, quod non loquitur niſi de aſſenſibus Pauli, ne per accidens quidem eſt inelevabilis.

Propter eandem rationem, neque dari poteſt Creatura inelevabilis ad agendum per hoc, quòd compleat, vel eſſentialiter pendeat à decreto de non elevanda ulla Creatura (eo modo, quo diximus, unionem hypoſtaticam præſentis ordinis eſſentialiter pendere à promiſſione Divina de dando humanitati aſſumptæ ſuum amorem amicabilem, & hæreditatem, ac eatenus formaliter juſtificare.) Ratio doctrinæ eſt eadem, quia vel illud decretum loqueretur etiam de tali Creatura, quæ eſſentialiter ab illo dependet, & eſſet decretum indignum Deo; quippe quòd liberè decerneret de prædicatis neceſſariis, non ſecùs ac eſt indignum Deo decretum liberum de non producenda chimera: vel decretum loqueretur ſolùm de aliis Creaturis, & jam Creatura illa, quæ eſſentialiter ab eo decreto dependet, ne per accidens quidem eſſet inelevabilis. Similiter ſi mendacium v.gr penderet eſſentialiter à decreto Dei de non remittendo ullo peccato, non ſequeretur, quòd mendacium ſit eſſentialiter irremiſſibile, quia vel decretum loqueretur etiam de mendacio, & eſſet Decretum Deo indignum, vel loqueretur ſolùm de aliis peccatis.& ſic mendacium ne per accidens quidem eſſet irremiſſibile.Sed de hoc fuſius in de Pœnitentia,cùm de poſſibilitate peccati eſſentialiter irremiſſibilis, loco laudato.

Concludo,non repugnare Creaturam ſolùm obedientialiter activam, quod oſtendimus negativè; quinimmo repugnare Creaturam non activam obedientialiter; quod oſtendimus, quia ejus proprium, ac primarium prædicatum eſſet ſubtrahere ſe à perfectiſſimo Dei dominio.Quamvìs enim non debeat Creatura obedire Deo relatè ad uſus chimericos, v.gr. quòd lapis cognoſcat, quòd materia informet, quòd oculus videat Deum, vel quòd Creatura creet, ſi ſupponatur,quòd ne inſtrumentaliter quidem creare poſſit, tenetur tamen obedire relatè ad uſus, qui poſitivè non oſtenduntur eſſe chimerici; ſicut poſitivè oſtenditur eſſe chimeram, quòd materia informet, quòd oculus videat Deum, quem non habet intra ſuum ſpecificativum eſſentiale, ſicut habet intellectus; vel quòd calor cauſet formaliter

 deno-

Digitized by Google

denominationem frigidi; propterea non poteſt Deus hæc imperare, quia mutaret rerum eſſentias, & elevaret illas ad eſſendum id, quod non ſunt: At non oſtenditur poſitivè eſſe chimeram, quòd oculus v. gr. cum concurſu omnipotentiæ cauſet Dei viſionem, & calor efficienter cauſet frigus; propterea hæc poteſt Deus imperare, & Creatura tenetur obedire.

QUÆSTIO II.

Utrùm negatâ potentiâ obedientiali congenita Creaturis, adhuc Sacramenta poſſent phyſicè cauſare Gratiam*, vel per qualitatem inhærentem, vel per Omnipotentiam aſſiſtentem, aut exiſtentem?*

I. Difficultas eſt Primò: An factâ hypotheſi, quòd non detur in Creaturis, putà in aqua, virtus ulla inchoata ad gratiam producendam, adhuc poſſet aqua phyſicè Gratiam cauſare, ſi minus immediatè, ſaltem mediatè per qualitatem ſupernaturalem ſibi inhærentem; ſicut Thomiſtæ docent, intellectum phyſicè cauſare viſionem Dei per lumen gloriæ intrinſecum, quod ſit tota ratio agendi, atque adeò abſque coinfluxu immediato ipſius intellectûs. Secundò: An poſſit etiam Sacramentum, putà aqua, phyſicè cauſare Gratiam per omnipotentiam extrinſecè aſſiſtentem, ità ut ſola omnipotentia cauſaret Gratiam abſque coinfluxu Sacramenti? Tertiò: An poſſit Sacramentum cauſare phyſicè Gratiam per omnipotentiam peculiari modo ſibi inexiſtentem?

Ut hoc percipiatur, ſciendum, quòd licèt Deus in omnibus rebus inſit per præſentiam, potentiam, & eſſentiam, quatenus eſt iis præſens, eas cauſat, & conſervat, eaſdémque in ſe continet; nihilominus poteſt Deus habere alios peculiares modos inexiſtendi in Creaturis. Sic ſpecialiter ineſt in Humanitate Chriſti Domini per unionem hypoſtaticam, & in Juſtis per gratiam adoptionis; unde dicitur Deus in Juſtis inhabitare, ad eos venire, & manſionem apud eos facere: Et ſenſus eſt, quòd ſpeciali modo iis uniatur, & per ſpecialem illapſum intimetur, adeò ut ſi per impoſſibile non eſſet immenſus, adhuc in anima juſti eſſet intimè præſens. His explicatis, quæritur,

An

An poſſint Sacramenta phycè cauſare gratiam ratione omnipotentiæ ſpecialiter inexiſtentis, per hoc ſcilicet, quòd Deus ſpeciali modo cum Sacramentis conjungatur, ac per ſpecialem illapſum iis intimetur, adeò ut ſi non eſſet immenſus, ahuc iis eſſet intimè præſens per quandam unionem, quâ Deus in Sacramentis Gratiam cauſet, tanquam propria virtus illorum. Quod innuit Ambroſius dicens: *Spiritus Sanctus manens in Sacramentis latenter operatur*; & lib. 1. de Sacramentis cap. 5. dicit: *Non ſanat aqua, niſi Spiritus Sanctus deſcenderit, & illam conſecraverit*. Hujuſmodi autem deſcenſus non importat meram aſſiſtentiam Spiritûs Sancti; alioquin etiam Spiritus Sanctus diceretur deſcendere in circumciſionem, ubi etiam aſſiſtebat producens gratiam, ſed importat ſpecialem inexiſtentiam in Sacramentis; ſicut per hoc, quòd Verbum deſcenderit in humanitatem, & per hoc, quòd Deus veniat, & manſionem faciat in Juſtis, importat ſpecialem in iis inexiſtentiam.

II. Dico nunc 1. Dari poteſt aliqua ſupernaturalis qualitas tranſiens intrinſeca Sacramentis, quâ tanquam inſtrumento connaturali eleventur ad gratiam producendam. Ità communius contra Cajetanum, Durandum, Amicum *diſp. 5. ſect. 4.*

Prob. Poteſt intellectus elevari per qualitatem ſupernaturalem inhærentem, nempe per lumen gloriæ, ad viſionem Dei producendam, & voluntas per habitus infuſos, tanquam per inſtrumenta Dei connaturalia ad producendos actus ſupernaturales; ergo pariter poterit aqua v. gr. elevari per qualitatem ſupernaturalem intrinſecam, tanquam per inſtrumentum connaturale ad gratiam producendam: ſicut etiam in de Incarnatione diximus, dari poſſe in B. Virgine qualitatem ſupernam, quæ ſit inſtrumentum connaturale ad unionem hypoſtaticam producendam.

Neque obſtat primò, quòd inſtrumentum connaturale debeat agere in bonum cauſæ principalis; hujuſmodi autem qualitas intrinſeca Sacramentis non ageret in bonum Dei, cujus eſſet inſtrumentum.

Nam hoc argumentum militat contra lumen gloriæ, & contra habitus infuſos, qui ſunt inſtrumenta Dei connaturalia. Directè dico, ſatis eſſe, quòd inſtrumentum agat nomine principalis: quòd, ſi velis, debere etiam agere in bonum cauſæ principalis, ſufficit, quòd inſtru-

Digitized by Google

mentum Dei agat in bonum Dei extrinſecum, hoc eſt ad oſtendendam ejus omnipotentiam, & imperii efficaciam.

Neque obſtat ſecundò, quòd ſi hujuſmodi qualitas eſſet poſſibilis, vel eſſet ad omnes effectus poſſibiles perfectiores, & perfectiores producendos, & eſſet infinitæ perfectionis; vel ad aliquos tantùm, & non eſt major ratio de uno, quàm de alio, cùm ſit inſtrumentum Dei potentis omnia.

Nam ſicut lumen gloriæ eſt inſtrumentum connaturale Dei ſolùm ad viſionem producendam, non verò ad producendam Gratiam, vel unionem hypoſtaticam, aut aliud; Ità poteſt dari inſtrumentum Dei connaturale ad ſolam gratiam producendam. Ex quó fit, qualitatem hanc neque eſſe perfectionis infinitæ, neque pertingere ad perfectionem ipſius Gratiæ, quia illam non cauſat principaliter, ſed inſtrumentaliter.

Neque obſtat tertiò, quòd hujuſmodi qualitas neque poſſet eſſe ſpiritualis, & inextenſa, neq; materialis, & extenſa: non primum, quia nulla qualitas ſpiritualis recipi poteſt in ſubjecto materiali; ideo poteſt anima rationalis recipi in ſubjecto corporeo, quia poteſt forma ſubſtantialis eſſe perfectior ſubjecto, & ſic in eo recipi, ut ab eo adjuvetur: at qualitas nequit eſſe perfectior ſuo ſubjecto ſubſtantiali; ergo nequit qualitas ſpiritualis recipi in ſubjecto materiali: non ſecundum, quia nullum materiale poteſt eſſe productivum, ne inſtrumentaliter quidem, rei ſpiritualis, ut eſt Gratia, tanquam cauſa propria illius.

Reſp. enim, hujuſmodi qualitatem ſupernaturalem poſſe eſſe tum ſpiritualem, tum materialem: poteſt eſſe ſpiritualis, & recipi in ſubjecto materiali, ſicut anima rationalis recipitur in ſubjecto corporeo. Falſum enim eſt, quòd forma univerſim debeat eſſe perfectior ſuo ſubjecto. Nam viſio ſupernaturalis recipitur in intellectu, qui eſt ſubjectum naturale; ergo etiam poteſt qualitas ſpiritualis recipi in ſubjecto materiali. Poteſt etiam hæc qualitas eſſe materialis, quia cauſa inſtrumentalis poteſt eſſe imperfectior ſuo effectu, cùm non cauſet illum adæquatè, ſed cum concurſu cauſæ principalis.

Neque obſtat quartò, quòd ſi iſta qualitas eſſet poſſibilis, poſſet etiam dari qualitas ſupernaturalis, quæ eſſet

conna-

Digitized by Google

connaturale inſtrumentum ad patranda miracula, & conſequenter hæc deberet tribui Chriſto Domino, cui tribuenda eſt omnis poſſibilis perfectio, quæ non pugnet cum unione hypoſtatica, & cum revelatis; Ea tamen de facto non fuit in Chriſto, quia ſicut miraculosè expulit ab aliis ægritudines, ità eas expuliſſet à ſemetipſo, unde Chriſtus fuiſſet impaſſibilis.

Nam contra eſt, quia adhuc conceſsâ in Chriſto Domino qualitate iſtâ ſupernaturali inſtrumentaliter patrativa miraculorum, non per hoc Chriſtus eſſet impaſſibilis: Etenim hujuſmodi qualitas non cauſaret miracula formaliter, ſed efficienter. Quare ſicut in Chriſto Domino fuit impedita divinitùs exigentia naturalis relatè ad gloriam ſui corporis, ità impediri etiam potuit à Deo exigentia naturalis hujus qualitatis ſupernæ relatè ad fugandas ægritudines, ſeu paſſiones ab eodem Chriſto Domino.

III. Dico 2. Negatâ potentiâ obedientiali congenita Creaturæ, juxta ſententiam Thomiſtarum, adhuc Sacramenta poſſent verè, & propriè cauſare phyſicè gratiam, dum ſtant ſub uſu, per qualitatem ſupernaturalem antecedenti concluſione explicatam, tranſeuntem, & inhærentem, quæ eſſet connaturale inſtrumentum ad gratiam cauſandam: Dixi per qualitatem tranſeuntem, quia tamdiu ea videtur durare, quamdiu durat uſus Sacramentorum, aliter cuilibet aquæ, v. gr. quæ poſſet deſervire ad baptizandum, deberet ea qualitas permanenter inhærere, quod nemo dixerit. Concluſio hæc eſt contra Recentiores apud Ripaldam *diſp. 41.* putantes, negatâ potentiâ obedientiali, Sacramenta per hujuſmodi qualitatem non cauſare propriè Gratiam, ſed merè denominativè, & per accidens, eo modo, quo aqua calida calefacit, quia Gratia cauſaretur adæquatè ab iſta qualitate, nullatenus à Sacramentis exigita; ſicut aqua calida calefacit adæquatè per calorem non exigitum.

Prob. Concluſio: quoties effectus phyſicè cauſatur per qualitatem propriam, & non extraneam ſubjecto, toties propriè dicitur phyſicè à tali ſubjecto cauſari: Atqui ſi Sacramenta phyſicè cauſent Gratiam adæquatè per qualitatem inhærentem, cauſarent gratiam per qualitatem propriam, & non extraneam, ergo verè, & propriè Sacramenta cauſarent phyſicè Gratiam. *Major patet.* Nam ſi ignis v. gr. calefaciat adæquatè per ca-

calorem ſibi intrinſecum, dicitur verè, & propriè cauſare phyſicè calorem, quia cauſat illum per qualitatem propriam ignis; ſic etiam lactuca, quæ per ſemen ſuum cauſat lactucam, dicitur phyſicè lactucam cauſare. Et ratio à priori eſt, quia tam in phyſicis, quàm in moralibus, qui agit per ſuum inſtrumentum, dicitur ipſe principaliter agere; ideo autem aqua calida non dicitur calefacere, niſi per accidens, & denominativè, quia calor non eſt inſtrumentum; nec virtus aquæ, cùm non ſit qualitas ei debita; ſic etiam lapis ſurſum ſe movens per impetum ab intrinſeco impreſſum dicitur per accidens aſcendere, &c.

Minor itaque probatur, quòd ſcilicet qualitas illa ſupernaturalis diceretur propria Sacramentorum, & per ſe illis conveniens. Etenim non ſolùm conveniret Sacramentis novis, lege firmâ, ac ſtabili facta à Deo, atque adeò per ſe, & non per accidens, ſed etiam quia Sacramentis; utpote actionibus Chriſti Domini principaliter baptizantis, abſolventis, &c. Ea qualitas eſſet debita tanquam merces, & præmium meritorum Chriſti. Quare licèt ea qualitas non eſſet exigita phyſicè à Sacramentis; quia tamen eſſet exigita moraliter, adhuc diceretur qualitas propria Sacramentorum; ut proinde dicantur Sacramenta phyſicè per illam cauſare Gratiam. Et in hoc ſenſu putant Thomiſtæ ſalvare, quòd intellectus phyſicè, & non merè denominativè per lumen gloriæ cauſet viſionem, eſto non influat in illam immediatè, ſed lumen ſit tota ratio agendi; quia ſcilicet lumen gloriæ debetur intellectui Beatorum, non quidem ex exigentia phyſica, ſed morali: quidquid ſit, quomodo ſalvent, quòd viſio ſit vitalis: & quomodo actus ſupernaturalis ſit liber, ſi potentia vitalis non influat in illum immediatè.

Confirm. Si corpus Beati ſuâ luce supernâ illuminaret hunc aërem, diceretur phyſicè, & propriè illuminationem cauſare, quia illam cauſaret per lucem ſupernam ſibi debitam, & propriam; quamvìs non exigitam phyſicè, ſed moraliter. Cùm enim cauſa cauſæ ſit cauſa cauſati, corpus Beati exigens lucem ſupernam, quæ cauſat illuminationem aëris, dicitur vera cauſa talis illuminationis; ergo Sacramenta phyſicè, & propriè Gratiam cauſarent per qualitatem ſupernaturalem inhærentem, quamvìs non ſit iis debita phyſicè, ſed ſolùm moraliter-

Digitized by Google

raliter, quatenùs Sacramenta ſunt actiones Chriſti.

Dices: ex hoc, quòd Sacramenta ſint actiones Chriſti Domini per ſuum Miniſtrum exercitæ, fit ſolùm, quod gratiam cauſent moraliter, non verò phyſicè, ergo non ſalvatur, quod Sacramenta cauſent phyſicè Gratiam per qualitatem iis moraliter debitam, tanquam actionibus Chriſti Domini.

Reſp. Illud intereſſe inter cauſam phyſicam, & moralem, quòd cauſa moralis agat movendo cauſam efficientem ad cauſandum phyſicè effectum, vel proponendo illi bonitatem aliquam, à qua moveatur; quod fit ſuaſione, conſilio, &c. vel continendo aliquam bonitatem, quod fit meritis, precibus, &c. Cauſa verò phyſica vel agit immediatè, vel per ſuum inſtrumentum, aut qualitatem propriam. In caſu noſtro Sacramenta, prout ſunt actiones Chriſti Domini, ſunt quidem cauſa moralis movens Deum ad conferendam iis qualitatem ſupernaturalem productivam Gratiæ: At relatè ad Gratiam, quæ producitur, non ſunt cauſa moralis, ſed phyſica, quià illam phyſicè producunt per hujuſmodi qualitatem ſibi debitam moraliter. Si Sacramenta tanquam actiones Chriſti moverent Deum ad gratiam immediatè cauſandam per ipſam omnipotentiam aſſiſtentem, tunc dicerentur cauſa moralis Gratiæ; At ſi moveant Deum ad conferendam iis qualitatem intrinſecam, qua Gratia cauſetur; tunc hujuſmodi qualitatem cauſant moraliter, Gratiam verò cauſant phyſicè: Sicut in exemplo adducto, merita Beatorum moraliter cauſant Beatitudinem animæ, & gloriam corporis; At ſi per lucem ſupernam illuminent hunc aerem, non dicuntur moraliter, ſed phyſicè aërem illuminare.

IV. Dico 3. ſi Sacramenta non poſſent Gratiam phyſicè cauſare, neque per potentiam obedientialem congenitam, neque per qualitatem inhærentem, quæ eſſet connaturale inſtrumentum ad gratiam producendam, non poſſent dici cauſæ phyſicæ Gratiæ, etiamſi Gratia produceretur ex libero, & ſtabili Dei decreto per meram omnipotentiam extrinſecè aſſiſtentem. Ità Suarius *diſp.31. ſect.6.* Bonaventura in 4. *diſt. 7.*

Prob. ſi omnipotentia ex mero decreto, ſeu pacto Dei extrinſeco aſſiſteret Sacramentis ad gratiam cauſandam, abſque ullo coninfluxu ipſorum Sacramentorum, & abſque ulla exigentia morali ipſis intrinſeca, non aliter

 con-

Digitized by Google

conferretur Gratia per Sacramenta novæ Legis, ac olim collata fuit per Circumciſionem, ergo Sacramenta neque phyſicè, neque moraliter Gratiam cauſarent, ſicut nullatenus à Circumciſione Gratia cauſabatur, quamvìs eâ poſitâ, Gratia conferretur, ut dicemus quæſtione quarta.

Confirm. Ex Paludano, quia non aliter in Sacramentis Deus ageret ad juſtificandum, quàm Diabolus in ſortilegiis ad malefaciendum, hoc eſt ex pacto, unde verba ſacramentalia non plus facerent, quam verba incantationis, ergo ut ſupra.

Dices, ſi Deus inſtituiſſet lege firma, ac ſtabili, ut qui v. gr. lavatur aquâ Jordanis, mundetur leprâ, ut Naaman Syrus, certè iſta aqua diceretur habere vim mundandi lepram, etiamſi omnipotentia ei tantùm extrinſecè ſpecialiter aſſiſteret, ergo quamvìs omnipotentia ſolùm aſſiſteret Sacramentis, pariter hæc dicerentur habere vim cauſandi Gratiam, & à fortiori ſi hæc aſſiſtentia ſit exigita à Sacramentis: tanquam actionibus nomine Chriſti exercitis.

Reſp. Nego antecedens; ſicut circumciſio non habebat vim cauſandi Gratiam, quamvìs lege firmâ cauſaretur Gratia, poſitâ Circumciſione. Quinimmo nec Gratia diceretur cauſari à Sacramentis phyſicè, ſed ſolùm moraliter, ſi Sacramenta moraliter exigant aſſiſtentiam extrinſecam omnipotentiæ, ſicut Paſſio Chriſti non phyſicè, ſed moraliter tantùm dicitur in nobis cauſare auxilia Gratiæ, quia hæc cauſat exigendo moraliter aſſiſtentiam omnipotentiæ. Neque hic modus cauſandi Gratiam per Sacramenta dici poſſet à SS. Patribus Admirabilis, & Incomprehenſibilis, adeò ut Chryſoſtomus in Joan. hom. 24. dicat, *ne ab Angelis quidem, qui interſunt enarrari poſſe*, ſicut enim non eſt admiratione dignum, quòd Paſſio Chriſti Domini moraliter exigat influxum omnipotentiæ in noſtram ſalutem, ità nec eſt admiratione dignum, quòd Sacramenta, tanquam actiones nomine Chriſti exercitæ, eodem pacto Gratiam cauſent. Proinde dicendum, Gratiam à Sacramentis cauſari non per omnipotentiam aſſiſtentem ab iis moraliter exigitam, ſed per omnipotentiam ſpecialiter inexiſtentem, ut mox dicemus.

V. Dico ult. Sacramenta aptè dici poſſunt cauſare phyſicè Gratiam per omnipotentiam ſpeciali modo in-

inexiſtentem, quatenus iis ita unitur, ut agat tanquam virtus propria illorum. Ità Recentiores cum Henrico à Gandavo quodlibeto 4. *qu.* 37. quòd fusè in Paradoxis ejuſdem Gandavenſis exponitur, cap. ult.

Explicatur breviter concluſio: dicitur omnipotentia, ſeu Spiritus Sanctus in Sacramentis inexiſtere, & iis uniri tanquam virtus propria, non per hoc, quòd uniatur Deus phyſicè cum Sacramentis, nec per hoc, quòd uniatur moraliter ſolùm vi decreti de producenda Gratia ad eorum præſentiam, prout cauſabatur gratia ad præſentiam Circumciſionis, ſed per hoc, quòd moraliter uniatur tanquam ſupplens vices qualitatis intrinſecæ, quæ ſit connaturale inſtrumentum ad gratiam producendam, exigitæ à Sacramentis novæ Legis, tanquam actionibus Chriſti Domini; ratione cujus unionis, & illapſus ſi per impoſſibile Deus non eſſet immenſus, adhuc eſſet in Sacramentis operans Gratiam; ſicut Deus ſpecialiter in juſtis, & Beatis inexiſtit, non per unionem phyſicam cum illis, ſed per unionem moralem, quatenus ex exigentia Gratiæ iis unitur ad communicandum ſuum amorem amicabilem: ſic etiam ſpecialiter inerat Spiritus Sanctus in humanitate Chriſti, per quam miracula operabantur, & ſpecialiter ineſt in Cœlis, ac in Templo, ubi adoratur, quia ſpecialiter in his locis ſuum influxum exercet.

Prob. nunc concluſio: Quoties agens producit effectum per virtutem phyſicam propriam, ſeu appropriatam, tunc producit illum phyſicè, & propriè, ut oſtendimus, ſed Sacramenta in hoc caſu producerent Gratiam per omnipotentiam inexiſtentem, tanquam per virtutem iis appropriatam, ergo producerent Gratiam phyſicè, & propriè.

Confirm. Si Sacramenta producerent Gratiam per qualitatem inhærentem, cauſarent illam phyſicè, & propriè, ut oſtendimus in ſecunda concluſione, ergo etiam ſi Gratiam cauſent per omnipotentiam inexiſtentem, tanquam per virtutem appropriatam. *Probatur conſequentia:* de materiali omninò ſe habet, quod qualitas illa inhæreat phyſicè, & omnipotentia inexiſtens ſupplens vices ejus qualitatis non uniatur phyſicè Sacramentis, & ſolùm de formali ſe habet, quòd Gratia producatur per virtutem propriam, ſeu appropriatam,

Digitized by Google

priatam; quod ex eo conſtat, quia lactuca dicitur phyſicè producere lactucam per ſemen non ſibi phyſicè unitum, per hoc præcisè, quia ſemen eſt virtus propria, & inſtrumentum lactucæ, ergo ſi omnipotentia inexiſtens approprietur Sacramentis, ſive moraliter uniatur tanquam virtus propria, Sacramenta dicuntur phyſicè, & propriè Gratiam cauſare; juxta illud Ambroſii: *Spiritus Sanctus manens in Sacramentis latenter operatur.* Hujuſmodi autem illapſus, & uniones Spiritus Sancti, ſeu omnipotentiæ cum Sacramentis, cum juſtis, cum Beatis, &c. ſicut facilè intelligimus quòd ſint; ità non facilè percipimus quòd ſint, & ideò à SS.PP. dicuntur ineffabiles, & incomprehenſibiles, adeò ut Auguſtinus *tract. 80.* in Joan. exclamet; *Unde tanta vis aquæ, ut corpus tangat, & cor abluat?*

VI. *Objic.* 1. Si Sacramenta cauſant Gratiam per omnipotentiam inexiſtentem, vel cauſant illam ſolùm denominativè, & per accidens, ut aqua calida calefacit, vel ad ſummum cauſant moraliter, ergo non phyſicè. *Probatur antecedens*: Ideò aqua per accidens calefacit, quia non per virtutem propriam, ſed omnipotentia non poteſt eſſe propria virtus Sacramentorum, ergo etiam Sacramenta cauſarent per accidens. Quòd ſi dicatur omnipotentia eſſe appropriata Sacramentis; Contra eſt, quia non appropriatur phyſicè, ut patet, ſed tantum moraliter, ergo ad ſummum moraliter Sacramenta cauſarent Gratiam per omnipotentiam inexiſtentem.

Confirm. Sacramenta dicerentur cauſare Gratiam moraliter, ſi tanquam actiones Chriſti Domini moraliter exigerent, quòd Gratia cauſetur ab omnipotentia, ſed hoc tantùm habetur, dum cauſatur Gratia à Sacramentis per omnipotentiam inexiſtentem, ergo per omnipotentiam inexiſtentem Gratia non cauſatur phyſicè à Sacramentis, ſed moraliter.

Reſp. Negò antecedens: *ad probationem*, verum eſt, quòd omnipotentia non poſſit eſſe proprietas phyſica Creaturæ, ſed poteſt illi appropriari moraliter, relatè ad aliquem effectum, ſic Deus Beatis appropriatur per viſionem beatam, relatè ad hoc ut percipere poſſint ab eo omne lucrum naturæ, & meritis conſentaneum. Sic appropriatur juſtis per gratiam relatè ad communicanda iis bona ſua amicabiliter; Humanitati etiam Chriſti omni-

omnipotentia appropriatur relatè ad patranda miracula, ergo etiam appropriari poteſt Sacramentis relatè ad gratiam cauſandam.

Ad id quod additur; ex hoc, quòd approprietur Sacramentis omnipotentia moraliter, non ſequitur, quòd Sacramenta cauſent Gratiam moraliter: ſicut corpus Beati non diceretur hunc aërem moraliter illuminare per hoc, quòd ſit ei debita moraliter lux ſuperna, qua phyſicè cauſaret illuminationem.

Ad Confirm. *Nego minorem*: tunc Sacramenta cauſarent moraliter gratiam, quando tanquam actiones Chriſti ſolùm exigerent, quòd omnipotentia gratiam cauſet, cùm ad hoc non requiratur, quod Sacramenta ullatenus cum omnipotentia uniantur, aut quòd iis inſit virtus omnipotentiæ; At quando omnipotentia per ſpecialem illapſum iis unitur, tanquam ſupplens munus qualitatis intrinſecæ, & ità in Sacramentis manet, ut ſi per impoſſibile Deus non eſſet immenſus, adhuc eſſet iis præſens ad gratiam cauſandam, tunc non dicuntur cauſare Gratiam moraliter, ſed phyſicè, ſicut phyſicè cauſarent Gratiam per qualitatem intrinſecam, quam moraliter exigerent; & lactuca phyſicè dicitur cauſare per ſemen ſuum lactucam, quamvis ſemen non uniatur illi phyſicè.

VII. *Objic. 2.* Sacramenta non ſolùm ſunt inſtrumenta moralia Chriſti Domini, quatenus ſunt actiones Chriſti per Miniſtrum exercitæ, ſed etiam ſunt inſtrumenta Dei ex Concilio Moguntino *cap.* 11. ubi dicitur: *Doceant Paſtores, ſeptem eſſe Eccleſiæ Sacramenta, per quæ velut apta inſtrumenta, atque remedia, ſuæ gratiæ munera nobis impertitur Deus*; Atqui ſi ſunt inſtrumenta Dei, non poteſt dici, quòd Sacramenta operentur per virtutem Dei, ſed potiùs quòd virtus Dei operetur per Sacramenta, ergo non poteſt explicari hic modus cauſandi phyſicè gratiam per omnipotentiam, ſeu virtutem Dei inexiſtentem in Sacramentis.

Reſp. Sacramenta eſſe Dei inſtrumenta, quia operantur per virtutem à Deo acceptam, licèt enim virtus à Deo accepta ſit iis appropriata, illam tamen non habent à ſe, ſed à Deo: & ideò tanquam inſtrumenta Dei operantur, etiam dum phyſicè cauſant gratiam per omnipotentiam inexiſtentem tamquam per virtutem propriam: propterea cauſa principalis Gratiæ non ſunt ipſa

ipſa Sacramenta; ſed Deus; ſicut cauſa principalis viſionis Beatæ non eſt intellectus, ſed Deus, qui utitur intellectu, & lumine gloriæ tanquam inſtrumento ad viſionem cauſandam: quamvis autem videatur intellectus relatè ad vitalitatem, quam viſioni communicat, habere rationem cauſæ principalis, ad quam ſpectat aſſimilare ſibi effectum, revera tamen eſt cauſa inſtrumentalis, cum elevetur ad aſſimilandum effectum Deo principaliter operanti in prædicato ſupernaturalitatis, & ſolùm analogicè, non univocè aſſimilet viſionem ſibi in prædicato vitalitatis.

Ex dictis ſequitur, quod etiam Paſſio, Mors, & Sanguis Chriſti olim effuſus poſſet nunc, non ſolùm moraliter, ſed etiam phyſicè emundare nos à peccatis, & auxilia Gratiæ nobis conferre; necnon ejus Reſurrectionem, & Aſcenſionem phyſicè cauſare noſtram Reſurrectionem, & Aſcenſionem per omnipotentiam inexiſtentem, tanquam per virtutem iis appropriatam; ut nonnulli docuerunt apud Vaſquez *diſp. 133. cap. 2.* ex D. Thom. qui 3. *p. qu. 48. art. 6.* ad 3. hæc habet: *Paſſio Chriſti ſecundum quod comparatur ad divinitatem ejus, agit per modum efficientis, in quantum comparatur ad voluntatem animæ Chriſti, agit per modum meriti.* Idémque dici poteſt de Sacramentis, quæ ſublato obice reviviſcunt: v.gr. ſi quis ſacrilegè Baptiſmum ſuſcipiat, & deinde Baptiſmus per attritionem, ſeu contritionem reviviſcat, & cauſet Gratiam, dici poteſt, quòd illam cauſet phyſicè per omnipotentiam appropriatam, non ſecùs, ac lactuca non exiſtens, dicitur phyſicè, & principaliter cauſare nunc lactucam per ſemen ſuum, tanquam per virtutem propriam: Univerſim enim ut virtus alicujus cauſæ agat tanquam virtus illius, non eſt neceſsè, quòd ſit conjuncta cum ſua cauſa principali tunc quando agit, ſed ſufficit ſi agat, quia fuit conjuncta: Similiter etiam dici poteſt, quòd Humanitas Chriſti in Cœlis exiſtens per omnipotentiam ſibi appropriatam phyſicè cauſet in nobis gratiam abſque eo, quòd aliquid per medium agat.

VIII. Quæres in calce quæſtionis: In hypotheſi, quòd Sacramenta de facto phyſicè cauſent gratiam, ut dicemus quæſtione ſequenti, quomodo dicendum, quòd

Digitized by Google

quod illam cauſent? Num per virtutem obedientialem cum concurſu omnipotentiæ? Num per qualitatem ſupernaturalem intrinſecam? An verò per omnipotentiam ſpecialiter inexiſtentem?

Reſp. Parum referre quomodo cauſent: probabilius tamen videtur, quod cauſent per omnipotentiam inexiſtentem. Ratio eſt, quia ſic habetur uniformis modus operandi phyſicè gratiam in Sacramentis, tam quando exiſtunt, quàm quando ſublato obice reviviſcunt. Secundò, quia hic modus à SS. PP. ſignificatur, præſertim ab Ambroſio iis verbis ſupra laudatis: *Spiritus Sanctus manens in Sacramentis latenter operatur: Non ſanat aqua, niſi Spiritus Sanctus deſcenderit, & illam conſecraverit*: Et à Baſilio lib. 15. de Spiritu Sancto, ubi habet: *Si qua eſt in aqua Gratia, non ex aqua natura eſt, ſed ex præſentia Spiritus Sancti.* Denique, quia de hoc modo cauſandi Gratiam maximè verificatur, quod SS.PP. docent, videlicet eſſe ineffabilem, incomprehenſibilem, & admirabilem.

Neque dicas, connaturalius cauſari effectus ſupernaturales per qualitatem ſupernaturalem intrinſecam, quæ ſit ſive inadæquata, ſive adæquata ratio agendi, ut viſio Beata per lumen gloriæ, & auxilia Gratiæ per habitus infuſos, ergo etiam in Sacramentis connaturalius cauſatur Gratia per qualitatem inhærentem.

Nam *diſtinguo antecedens*: ſi qualitas ſupernaturalis debeat eſſe permanens, ut eſt lumen gloriæ, & habitus infuſi, concedo. Tunc enim cauſantur effectus ex exigentia intrinſeca, & ſic connaturalius: ſi verò qualitas ſupernaturalis debeat eſſe tranſiens, ut in caſu noſtro (cum non debeat in quavis aqua v. gr. qua poſſit conferri Baptiſmus, dari permanenter hujuſmodi qualitas) *nego antecedens, & conſequentiam*: Sic in infideli carente habitu infuſo fidei non cauſantur auxilia Gratiæ per qualitatem intrinſecam, ſed per potentiam obedientialem, ut docent communius DD. Societatis cum Suario *lib. 3.* de Gratia *cap. 18.* & Ripalda *diſp. 24.* contra Maurum *qu. 17.* de Gratia *num. 9.*

QUÆ-

Digitized by Google

QUÆSTIO III.

Utrum de facto Sacramenta cauſent Gratiam moraliter tantùm, an etiam phyſicè?

I. OStendimus, multifariam poſſe à Sacramentis cauſari phyſicè Gratiam; inquirimus nunc, An de facto præter cauſalitatem moralem competat eis etiam phyſica. Certum enim eſt, quòd Sacramenta novæ Legis tanquam actiones à Chriſto Domino aſſumptæ ut propriæ, & nomine ſuo exercitæ à Miniſtris baptizantibus, abſolventibus, &c. repræſentando Deo Patri merita Paſſionis, vim habeant movendi Deum ad Gratiam hominibus impertiendam, atque adeò, quòd Gratia moraliter ab iis cauſetur. In hoc enim Sacramenta nova differunt ab antiquis, v. gr. à Circumciſione, &c. quia Sacramenta nova continent, & cauſant ſaltem moraliter gratiam, ut dicemus quæſtione ſequenti; Antiqua verò erant tantùm conditiones, quibus poſitis, vi Divinæ promiſſionis infallibiliter Gratia conferebatur. Sunt autem Sacramenta novæ Legis cauſæ morales ſolùm inſtrumentales Gratiæ, quia Chriſtus Dominus eſt cauſa moralis principalis, qui virtute, & efficacia propriorum meritorum per actiones Sacramentales tanquam per ſua inſtrumenta, quibus ſua merita repræſentat, movet Deum ad gratiam elargiendam: propterea Tridentinum *ſeſſ. 6. cap. 7.* poſtquam dixit, cauſam efficientem noſtræ Juſtificationis eſſe Deum, & meritoriam eſſe Chriſtum, ſubdit, Baptiſmum eſſe cauſam inſtrumentalem, videlicet ſecundùm utrunque genus cauſalitatis, tam efficientis, ſeu phyſicæ, quàm meritoriæ, ſeu moralis.

Quod ut altius percipiatur, ſciendum, cauſam moralem dici, Primò cauſam illam, quæ agit phyſicè ex electione, ſeu liberè: hujuſmodi eſt ſola voluntas, quæ ideò dicitur cauſa moralis actuum liberorum, ſeu moralium, quia eos ponit cum advertentia ad primam regulam morum, quæ eſt voluntas, ſeu Lex Divina; Unde actus huic regulæ conformes dicuntur boni moraliter; difformes verò mali moraliter. Secundò dicitur cauſa moralis illa, quæ movet cauſam efficientem ad agendum

dum, aut proponendo bonitatem objecti, quod fit ſuaſione, conſilio, &c. aut continendo bonitatem aliquam, quod fit meritis, precibus, pretio, imperio, &c. Sacramenta non ſunt cauſæ morales Gratiæ, per hoc, quòd agant phyſicè eligendo, cum non ſint agentia libera: neque quia Deum movent ad gratiam cauſandam proponendo bonitatem objecti, cum hoc ſit proprium conſulentis, ſupereſt itáque, quòd ſint cauſæ morales Gratiæ, quia Deum movent ad illam cauſandam continendo aliquam bonitatem; hanc autem non continent per hoc, quòd ſint mera verba humana, & res, ut patet; neque per hoc, quod ſint conditiones, quibus poſitis, merita Chriſti movent Deum ad gratiam cauſandam, ut vult Durandus in 4. *diſt.* 1. *qu.* 5. quia ſic eſſent ſolùm ſigna, non cauſa Gratiæ, ut Sacramenta antiqua; Neque per hoc, quòd mere repræſentent merita Chriſti, à quibus Deus moveatur; Nam ſic etiam eſſent mera ſigna, & ut notat D. Thomas hic *art.* 1. ità ſe haberent Sacramenta ad productionem gratiæ, ſicut ſe habet denarius plumbeus ad obtinendam pecuniam ex Imperio Regis, denarius enim plumbeus eſt merum ſignum, nec ullam vim habet ad pecuniam obtinendam, ſed tota vis eſt in imperio Regis, ſic pariter Sacramenta eſſent ſolùm ſigna non præcontinentia virtutem ad gratiam cauſandam, ſed tota virtus eſſet in meritis Chriſti, quæ repræſentarent. Quare dicendum, quòd Sacramenta bonitatem contineant per hoc, quòd contineant moraliter merita Chriſti, quæ actionibus ſacramentalibus à Chriſto aſſumptis, ut propriis ità communicantur, ſicut voluntas principalis contrahentis dicitur communicari voluntati Procuratoris, & in illa contineri: unde ſicut procurator contrahens nomine principalis dicitur eſſe inſtrumentum morale illius, ità Sacramenta per hoc, quòd contineant merita Chriſti ſibi moraliter applicata, dicuntur eſſe inſtrumenta moralia paſſionis, & meritorum Chriſti in ordine ad movendum Deum, ut gratiam largiatur.

Certum etiam eſt, ut notat Lugo *n.* 32. Sacramenta completè ſumpta ſecundùm omnia eorum conſtitutiva, eſſe aliquo modo cauſas phyſicas gratiæ, cum enim conſtituantur etiam per inſtitutionem Divinam, à qua formaliter habent eſſe ſignum practicum infallibile

Digitized by Google

Gratiæ, & hujuſmodi inſtitutio ſit Divinum decretum cum ipſo Deo realiter identificatum, idcirco Sacramenta prout includentia tale decretum ſunt cauſa phyſica Gratiæ. Controverſia ſolùm eſt de Sacramentis materialiter ſumptis, quæ ſcilicet ſubſunt Divinæ inſtitutioni, ut ſunt res, & verba, Num phyſicè etiam gratiam cauſent? Affirmant Thomiſtæ cum Angelico apud Gonet, Suarius *diſp.9.* Bellarminus, Valentia, Maurus, & te ſte Ruvio, major pars totius ſcholæ Theologorum. Negant tamen paſſim Recentiores, Vaſquez, Lugo, Haunoldus, Martinonius, Becanus.

II. Dico equidem cum prima ſententia, probabilius eſſe, quòd Sacramenta etiam phyſicè gratiam cauſent, tanquam Dei inſtrumenta cauſantis illam principaliter.

Prob. 1. Quia Chriſtus Dominus non ſolùm moraliter, ſed etiam phyſicè tam dum fuit in terris, quàm nunc in cœlis cauſat gratiam, miracula, & omnes alios effectus ſupernaturales, ergo pariter Sacramenta, quæ, ut diximus, ſunt Chriſti Domini inſtrumenta moralia, gratiam cauſant etiam phyſicè. Antecedens ſupponitur ex dictis in de Incarnatione ex illo principio, quòd ſcilicet Chriſto Domino concedenda ſit omnis perfectio, quæ illi non repugnat, cum autem poteſtas etiam phyſica patrandi miracula, & omnes effectus ſupernaturales, non repugnet Chriſto Domino, ideò eſt illi concedenda. Conſequentia itáque probatur: ad Chriſti dignitatem, & perfectionem ſpectat, quòd ſit cauſa principalis Gratiæ, etiam in genere phyſico, ergo pariter ad dignitatem, & perfectionem Sacramentorum, quæ ſunt inſtrumenta moralia Chriſti, ſpectat, quòd Gratiam cauſent etiam phyſicè. Quinimmo ſicut dignius de Chriſto ſentimus, ſi ejus Humanitati, utpote inſtrumento Divinitati conjuncto, tribuamus tum poteſtatem phyſicam cauſandi gratiam, & patrandi miracula, tum influxum phyſicum in tales effectus (quia ſcilicet hæc phyſica poteſtas eſt nova perfectio, & talis influxus, ſeu actus ſecundus perficit potentiam) ità dignius etiam de eodem Chriſto Domino ſentimus, ſi tribuamus illi poteſtatem etiam phyſicam cauſandi Gratiam per actiones Sacramentales, tanquam per ſua inſtrumenta moralia ſeparata, necnon influxum phyſicum earumdem in gratiam. Quis enim neget, perfectio-

fectiorem eſſe potentiam phyſicam ſimul, & moralem, quàm ſolam moralem potentiam? Et perfectiorem eſſe potentiam phyſicam, ſi influat, quando debet influere, quàm ſi ab influxu impediatur? Et licet tranſmitteretur, non redundare ad perfectionem aquæ v. gr. quod per potentiam obedientialem, aut per qualitatem ſupernaturalem, aut per omnipotentiam inexiſtentem elevetur ad producendam phyſicè gratiam, adhuc redundat in perfectionem, & dignitatem Chriſti, quod his inſtrumentis utatur ad nutum in ordine ad gratiam cauſandam, quam natura ſua cauſare non poſſunt.

Prob. 2. Quia ſententia concedens Sacramentis cauſalitatem phyſicam Gratiæ eſt magìs conſona locutionibus Scripturæ, Conciliorum, & Patrum, ac dignitati Sacramentorum, ergo cauſalitas iſta eſt iis concedenda. *Antecedens probatur*; & primò quod magìs conſonet Scripturis. Nam Joan. 3. dicitur: *Niſi quis renatus fuerit ex Aqua, & Spiritu Sancto, non poteſt introire in Regnum Dei.* Verba Scripturæ ſumenda ſunt in ſenſu proprio, niſi quid obſtet. Gonetus advertit, particulam illam *ex* propriè denotare vel cauſam materialem, ut cum dicitur Anulus fieri ex auro; vel cauſam efficientem inſtrumentalem, ut cum dicitur ex ſemine naſci arbor: Atqui homo per Baptiſmum non renaſcitur ex Aqua tanquam ex cauſa materiali; ergo tanquam ex cauſa inſtrumentali efficiente: propterea D. Thom. 1. 2. *qu.* 112. *art.* 1. ad 2. docet, his verbis ſignificari per aquam, & per alia Sacramenta cauſari gratiam inſtrumentaliter, & per virtutem Spiritûs Sancti principaliter; Unde ſicut Spiritus Sanctus cauſat principaliter gratiam in genere phyſico, ità aqua inſtrumentaliter etiam in eodem genere phyſico. Quod confirmatur, quia cum dicitur Chriſtus natus ex Deipara, ly *ex* debet ſumi propriè, nec poteſt detorqueri ad ſolam cauſam moralem, & meritoriam, quæ eſt cauſa metaphorica, ergo pariter dum dicitur homo renatus ex aqua, & Spiritu Sancto, ly *ex* debet ſumi propriè, cum nihil obſtet, nec poteſt detorqueri ad ſolam cauſalitatem moralem, & metaphoricam.

Secundò, quòd attinet ad Concilia: Tridentinum *ſeſſ. 6. cap. 7.* dicit, cauſam efficientem juſtificationis eſſe Deum, meritoriam Chriſtum, inſtrumentalem Baptiſmum, ubi ly *inſtrumentalem* intelligi debet tam

 rela-

relatè ad Chriſtum, qui eſt cauſa meritoria, quàm relatè ad Deum, qui eſt cauſa efficiens, ergo Sacramenta ſunt cauſæ inſtrumentales Gratiæ tum moraliter, tum phyſicè. *Antecedens probatur*, tum quia non eſt ratio cur ly *inſtrumentalem* referatur ad ſolam cauſam meritoriam; tum etiam quia in Concilio Moguntino (cujus verba laudavimus in objectione ſecunda quæſtionis antecedentis) apertè dicitur, quòd Sacramenta ſint Dei inſtrumenta. Neque dicas, etiam cauſas morales poſſe dici Dei inſtrumenta, ut Paſſio Chriſti Domini eſt Dei inſtrumentum relatè ad noſtram ſalutem, etiamſi illam cauſet tantùm moraliter. Nam inſtrumentum propriè eſt id, quod movetur à cauſa principali, non quod movet illam: v.gr. preces ſunt inſtrumentum deprecantis, non ejus apud quem funduntur; Atqui ſi Sacramenta cauſarent tantùm moraliter, moverent Deum ad Gratiam cauſandam, non verò moverentur à Deo, ergo non poſſent dici propriè inſtrumenta Dei. Paſſio Chriſti intantùm dici poteſt propriè Dei inſtrumentum, quatenus phyſicè cauſat gratiam, & ſalutem, ut docent Thomiſtæ cum Goneto *diſp.19.* de Incarnatione, & Maurus hìc.

Tertiò, quod ſpectat ad locutionem Patrum: celebris eſt illa exclamatio Auguſtini: *Quæ eſt tanta virtus aquæ, ut corpus tangat, & cor abluat?* Leo Papa Serm. 5. de Nativitate: *Virtus Altiſſimi, quæ fecit, ut Maria pareret Salvatorem, facit ut regeneret unda credentem.* Chryſoſtomus: *Quod eſt Matrix embryoni, hoc eſt fideli aqua.* Adde, ſæpè à Patribus vocari ineffabilem modum, quo Sacramenta Gratiam cauſant: Nyſſenus lib. de Baptiſmo dicit, excedere omnem humanam cognitionem: Baſilius, habere cauſam ineffabilem, & in Myſterio reconditam: Chryſoſtomus, excedere rationem, & ne ab ipſis quidem Angelis poſſe enarrari: Atqui ſi ſolùm moraliter Gratiam cauſarent, hic modus cauſandi non eſſet explicatu difficilis, ergo cauſant etiam phyſicè; non ſecùs ac Ignis Tartareus, de quo Auguſtinus 20. de Civitate *cap.* 10. dicit, quòd urat Spiritus *veris, ac miris modis*: præſertim quia Deus pronior eſt ad miſerendum, quàm ad puniendum, cum ſit, ut loquitur Tertullianus, *de ſuo miſericors, de noſtro juſtus*; ergo congruum eſt, quòd inſtrumenta Divinæ Miſericordiæ mirabiliorem habeant modum operandi, quàm inſtrumenta

Digitized by Google

menta Divinæ juſtitiæ; atque adeò ſi Ignis Tartareus, & Purgatorii torquet ſpiritus veris,ac miris modis,cauſando phyſicè qualitatem doloriferam, ut explicavimus in de Angelis *diſp. 5. qu. ult.* Sacramenta pariter miris, & veris modis juſtificabunt homines cauſando phyſicè gratiam.

Denique quod cauſalitas gratiæ phyſica magìs conſonet dignitati, & excellentiæ Sacramentorum, Probatur, quia cum ſpectet ad Chriſti excellentiam, quod etiam phyſicè cauſaret miracula, ut oſtendimus, ſpectabit ad excellentiam Sacramentorum, quod etiam phyſicè gratiam cauſent, eadem enim cauſalitas à Conciliis, & Patribus tribuitur tam Humanitati Chriſti, quàm Sacramentis: Unde D. Thom. quodlibeto 12. *art. 15.* dixit: *Sicut Caro Chriſti habuit virtutem inſtrumentalem ad facienda miracula per conjunctionem ad Verbum, ità Sacramenta per continuationem ad Chriſtum crucifixum, & paſſum.* Quòd autem Chriſtus etiam phyſicè cauſaverit miracula, præter dicta in de Incarnatione, ex eo etiam conſtat, quia Lucæ 6. dicitur: *Virtus de illo exibat, & ſanabat omnes:* & Lucæ 8. Chriſtus Dominus, quando mulierem fluxu ſanguinis laborantem curavit, dixit: *Novi virtutem de me exire*; quod nequit aptè explicari de virtute morali: Et, ut notat Cyrillus, Chriſtus in mortuis exſuſcitandis non eſt uſus ſolùm verbo, & imperio, ſed etiam tactu: dicitur enim Lucæ 7. quòd ut reſuſcitaret filium viduæ Nain, *acceſſit, & tetigit loculum*; *Ut nimirum oſtenderet*, inquit Cyrillus, *Carnem quoque ſuam, quoniam verbo conjuncta erat, vivificam eſſe.* Et ratio à priori eſt, quia decuit unionem hypoſtaticam habuiſſe hanc virtutem tanquam proprietatem conſonam; Quare idem dicendum etiam de Sacramentis. Et ſicut ad gloriam Deiparæ confert magìs, quòd etiam phyſicè genuerit Salvatorem, quàm ſi tantùm meruiſſet de congruo Incarnationem; Ità pariter magìs confert ad Sacramentorum novæ Legis excellentiam, quòd utroque modo gratiam cauſent, phyſicè, & moraliter, quàm quòd moraliter tantùm, ſic enim oſtenditur, quanto amore Deus noſtram ſanctificationem diligat, ut per illam continua velit in Sacramentis miracula operari, elevando res corporeas ad gratiæ productionem.

III. *Objic.* 1. Non ſunt adſtruenda miracula citra ne-

neceſſitatem; ſed nulla eſt neceſſitas aſſerendi, quòd Sacramenta cauſent gratiam phyſicè, atque adeò miraculosè, ergo non eſt adſtruenda in Sacramentis hæc phyſica cauſalitas. *Probatur minor*, ſi qua neceſſitas, ea maximè eſſet ex eo, quòd dicitur in Scripturis, Conciliis, & Patribus relatis, & ex excellentia Sacramentorum novæ Legis; ſed hæc ratio eſt nulla, nam verba Scripturarum, Conciliorum, & Patrum, & excellentia Sacramentorum novæ Legis benè conſiſtit cum ſola cauſalitate morali, ut patet in pluribus caſibus. Primò enim Sacramenta non poſſunt phyſicè cauſare gratiam ſecundùm partes materiæ, & formæ præcedentes, quippe quæ non exiſtunt, quando completa forma Sacramentali producitur Gratia: Unde ad ſummum poſſet phyſicè cauſare gratiam illud ultimum indiviſibile phyſicum formæ, vel materiæ Sacramentalis. Secundò in Sacramento Pœnitentiæ materia, nempe contritio, & confeſſio, nunquam gratiam cauſaret, quia non exiſteret, dum completur forma abſolutoria. Tertiò in Matrimonio ſi priùs unus conſentiat, & deinde alter, quando cauſaretur Gratia, tunc conſenſus prioris non exiſteret, atque adeò Gratiam non poſſet phyſicè cauſare. Quartò quando contractus Matrimonialis fit per procuratorem, tunc neuter conſenſus Principalium exiſtit, atque adeò non cauſat phyſicè Gratiam. Quintò quando Sacramentum v. gr. Baptiſmi ſuſcipitur cum fictione, ſeu ſacrilegè, tunc non producitur Gratia, niſi quando per actum doloris reviviſcit; in quo caſu Sacramentum, utpote non exiſtens, ſolùm moraliter Gratiam cauſaret. Sextò quando vi Sacramenti cauſatur remiſſio pœnæ, non poteſt ea cauſari phyſicè, cùm non ſit quid phyſicum, ſed morale. Denique quando vi Gratiæ Sacramentalis cauſantur auxilia à Gratia propria uniuſcujuſque Sacramenti, iſthæc auxilia nonniſi moraliter cauſantur.

Reſp. Retorquendo argumentum: non ſunt multiplicanda miracula citra neceſſitatem, ſed miraculum eſſet, ſi Chriſtus, cui debetur omnis perfectio illi non repugnans, careret virtute phyſicâ patrandi miracula per humanitatem, & cauſandi Gratiam per Sacramenta tanquam per ſua inſtrumenta, nec datur neceſſitas adſtruendi hoc miraculum, ergo de facto datur hæc virtus, & cauſalitas phyſica in Sacramentis tanquam per-

perfectio debita inſtrumentis Chriſti, quæ in ipſius Chriſti excellentiam redundat. Præterquamquòd ſicut congruum eſt, quòd Deus torqueat Spiritus miraculosè per ignem Tartareum, qui eſt inſtrumentum Divinæ Juſtitiæ; ità à fortiori quòd cauſet gratiam miraculosè per Sacramenta, quæ ſunt inſtrumenta Divinæ Miſericordiæ.

Ad id, quod dicitur, cauſari gratiam ſolùm moraliter à Sacramentis in multis eventibus, *Reſpondeo primò*, quòd ſi Saaramenta cauſent gratiam per omnipotentiam inexiſtentem tanquam per virtutem appropriatam, in omni eventu cauſant gratiam phyſicè, etiamſi non exiſtant, ut explicavimus quæſtione ſuperiore, ſicut Planta non exiſtens cauſat phyſicè Plantam per ſemen ſuum, tanquam per propriam virtutem.

Deinde transmiſſo, quòd Sacramenta ſolùm poſſint phyſicè cauſare gratiam per potentiam obedientialem, aut per qualitatem intrinſecam, adhuc nonnulli apud Amicum docent, quòd ſemper, aut ferè ſemper cauſent phyſicè gratiam. Nam in primo caſu ſatis eſt, quòd Sacramentum phyſicè cauſet ſecundùm ultimam ſui partem, ut dicatur totum Sacramentum cauſare, ſicut ſphæra dicitur tota tangere planum, quamvìs non tangat, niſi in puncto. Idémque dicas in ſecundo, & tertio caſu. Varii varia in quarto caſu, probabile eſt, gratiam cauſari à verbis procuratoris, in quibus virtualiter perſeverat conſenſus principalis. In quintò, docet D. Thom. in 4. *diſt. 4. qu. 3. art. 2.* Gratiam cauſari à charactere relicto, tanquam inſtrumento Baptiſmi præteriti. In ſexto, & ultimo non cauſatur Gratia habitualis, de qua eſt quæſtio, ſed Sacramentalis, ſeu propria uniuſcujuſque Sacramenti, hæc autem, quia ferè ſemper cauſatur, quando Sacramenta non exiſtunt, nil mirum, quod moraliter tantùm ab iis cauſetur.

Denique transmiſſo, quòd quando Sacramenta non exiſtunt, tunc Gratia habitualis ſolùm moraliter cauſetur, dicendum tamen, id eſſe per accidens, ſufficit enim, quòd per ſe, hoc eſt ferè ſemper Sacramenta cauſent phyſicè gratiam, & quòd verba Scripturæ, Conciliorum, & Patrum ſumantur in ſenſu proprio, & rigorosè, quando ſic poſſunt ſumi, quia tamen quando Sacramenta non exiſtunt, non poſſunt gratiam cauſare phyſicè, ideò pro iis caſibus ſumenda ſunt verba Scripturæ

Digitized by Google

in ſenſu minùs rigoroſo, & metaphorico de cauſalitate morali.

In forma *nego minorem*: ad probationem *nego pariter minorem*; ad cujus probationem *diſtinguo antecedens*: per accidens, *concedo*; per ſe, *nego antecedens & conſequentiam*: ſimiliter ſi paſſio Chriſti non poſſet phyſicè cauſare gratiam per omnipotentiam inexiſtentem, cauſaret illam tantùm moraliter, & metaphoricè; & tunc in eo ſenſu dicerentur à SS. PP. & à Tridentino *Seſſ. 6. can. 7.* Sacramenta habere virtutem ex paſſione Chriſti, & profluxiſſe ex latere Chriſti perfoſſo, quatenus Chriſtus Dominus dum vivebat prævidit vulnus illud poſt mortem ſibi infligendum, acceptavítque, ac Deo Petri obtulit ad obtinendam virtutem Sacramentorum. Probabilius tamen dicendum, per paſſionem, & vulnera Chriſti cauſari phyſicè noſtram ſalutem, & gratiam in Sacramentis per omnipotentiam inexiſtentem, juxta illud Auguſtini: *Viſcere Domini noſtri miſericordia effluunt, nec deſunt foramina per quæ effluant.*

IV. *Objic.* 2. Sacramenta non poſſunt phyſicè gratiam cauſare, ergo ſolùm cauſant moraliter. *Probatur antecedens*, quia nulla Creatura poteſt aliquid creare; Gratia autem non poteſt phyſicè produci niſi per creationem, ut docet D. Thom. 1. 2. *qu.* 100. *art.* 2. qui pariter in primo, *diſtinct. 4. qu.* 3. dicit, Gratiam non educi de potentia materiæ. Et ratio eſt, quia qualitas ſupernaturalis contineri non poteſt in ſinu materiæ, unde nequit ex ea educi, propterea Gratia habitualis eſt habitus infuſus, non eductus.

Reſp. nego antecedens: ad probationem tranſmiſſo, quòd Creatura ne inſtrumentaliter quidem poſſit creare, ut docent Thomiſtæ contra Recentiores, *nego minorem*: Gratia, & omnes qualitates ſupernaturales, cum ſint accidentia, educuntur è ſinu ſubjecti per potentiam paſſivam, non quidem naturalem, ſed obedientialem. In eo ſenſu ab Angelico Gratia dicitur creari, in quo ſenſu ab Apoſtolo ad Eph. 2 nos dicimur *Creati in Chriſto JESU*, quatenus ex nihilo meritorum per gratiam conſtituitur homo in ſtatu elevationis: Solùm itaque D. Thom. negat, Gratiam educi de potentia naturali ſubjecti, non de obedientiali. Cùm enim ex Tridentino *ſeſſ. 6. cap. 7.* Gratia inhæreat animæ, non creatur, ſed educitur. Deniq; Gratia dicitur eſſe habitus infuſus, non quia non eſt eductus, ſed quia non eſt acquiſitus.

V. *Ob-*

V. *Objic.* 3. Non poteſt aſſignari, quandonam Sacramenta cauſent phyſicè gratiam, ergo non poſſunt illam phyſicè cauſare. *Probatur antecedens*; non enim dici poteſt, quòd Gratiam cauſent, antequam ponatur materia, & forma, ut patet: cùm non poſſit phyſicè cauſare, quod nunquam extitit, neque quando materia & forma ponitur ſucceſſivè, tum quia non eſt major ratio, cur phyſicè cauſetur, quando ponitur ultima pars materiæ, aut formæ, quàm quando ponitur prima, vel media; tum etiam quia ſi partes motus ſunt infinitæ, non poteſt aſſignari ultima; neque demum cauſant Gratiam, poſtquam eſt poſita materia, & forma, quia ſi materia, & forma non poſſunt phyſicè cauſare, quando exiſtunt, à fortiori non poſſunt, quando non exiſtunt.

Reſp. Certum eſſe, quòd Sacramentum non cauſet gratiam neque phyſicè, neque moraliter, niſi totum poſitum ſit extra cauſas totalitate ſaltem eſſentiali, ſi minùs integrali, ſicut enim tota eſſentia phyſica v. gr. hominis conſiſtit, etiamſi deſit manus, non verò ſi deſit caput, vel anima, ità tota eſſentia phyſica Sacramenti conſiſtit, etiamſi ultima ſyllaba formæ Sacramentalis detruncetur. Certum etiam eſt, Sacramenta ſuſcepta tantùm in voto non cauſare gratiam ex opere operato, ſed ſolùm ex opere operantis: ſic dilectio Dei ſuper omnia, quæ dicitur Baptiſmus flaminis, & in voto continet Baptiſmum fluminis, cauſat gratiam ſolùm ex opere operantis, non verò Gratiam Sacramentalem ex opere operato, ſicut nec characterem, nec remiſſionem totius pœnæ debitæ; aliter non poſſet deinde ſuſcipi Sacramentum Baptiſmi; impreſſo enim charactere, Baptiſmus eſt irreiterabilis. Martyrium verò, quod dicitur Baptiſmus ſanguinis, quia includit amorem Dei ſuper omnia, cùm propter Deum vita contemnatur, juſtificat adultos, quatenus eſt votum Baptiſmi, & delet ex opere operato omnem etiam reatum pœnæ, non tamen imprimit characterem, ſed cauſat ſpecialem laureolam; Infantes tamen juſtificat ex opere operato inſtar Baptiſmi. Hoc poſito dicimus, Gratiam à Sacramentis phyſicè cauſari in eo temporis momento, in quo Adverſarii docent eam cauſari moraliter: cauſatur autem phyſicè, vel ab omnibus partibus materiæ, & formæ etiam præteritis, ſi Gratia cauſetur per omnipotentiam Sacramentis inexiſtentem, ſi verò cauſetur per potentiam obedientialem, ea cauſa-

tur tantùm ab iis particulis materiæ, vel formæ, quæ tunc exiſtunt, quamvìs tota materia, & forma dicatur cauſare gratiam, ſicut tota ſphæra dicitur tangere planum. Niſi velis recurrere ád ſententiam Thomiſtarum, qui cum Goneto *diſp. 3. de Sacramentis art. 3.* §. 5. docent, cauſari Gratiam à Sacramentis in inſtanti terminativo extrinſeco, quando Sacramentum primò non eſt, eò, quòd entia ſucceſſiva non poſſint deſinere intrinſecè per ultimum ſui eſſe, ſed ſolùm extrinſecè per primum non eſſe. Cæterum ſive ſonus ſit qualitas ſucceſſiva, ſive permanens, ſive multiplicetur realiter, ſive intentionaliter juxta varias ſententias, experientia conſtat per aliquod tempus durare, cùm in locis diſtantibus ſonus audiatur multo tempore, poſtquam facta eſt corporum colliſio, idcirco omnes illæ partes ſoni, quæ coexiſtunt, dum Gratia cauſatur, illam phyſicè cauſant.

Ad vitandas autem tricas Philoſophicas, ſupponimus, quantitatem, qualitates, tempus, & motum componi ex minimis naturalibus, ſeu ex indiviſilibus phyſicis, atque adeò Gratiam cauſari ab eo minimo motus, quod complet eſſentiam phyſicam Sacramenti, & in eo minimo temporis, quod tunc exiſtit, quamvìs Gratia cauſetur indiviſibiliter, ſicut Angelus indiviſibiliter creatur, non quia creatur in inſtanti mathematico, quod ſupponitur repugnare, ſed quia creatur in minimo A temporis, ità tamen, ut ſi loco ejus minimi daretur aliud minus, & minus in infinitum, ſemper verum eſſet, quòd in priori minimo totus Angelus eſſet creatus.

Illud hìc adverto, quòd negare cauſalitatem phyſicam gratiæ in Sacramentis per hoc, quòd ſupponatur ex Philoſophia, quantitatem ſucceſſivam conſtare ex infinitis partibus actu diſtinctis, & ſic non poſſe aſſignari ultimam partem, quæ actu cauſet gratiam, & quòd non poſſit cauſari gratia in inſtanti terminativo extrinſeco juxta viam Thomiſticam, non eſt nodum Theologicum ſolvere, ſed proſcindere. Quod faceſſit negotium in Theologia eſt perveſtigare: Num poſito, quòd poſſint Sacramenta phyſicè gratiam cauſare, de facto illam cauſent? Aliis contendentibus, quòd ſic deceat ad dignitatem Sacramentorum, necnon Chriſti Domini, cujus ſunt inſtrumenta; Aliis negantibus, ac putantibus fruſtra miracula iſthæc multiplicari. Devolvere ad quæſtiones Philoſophicas

phicas, ea, quæ ſunt Theologicæ indaginis, Theologum dedecet; & ſupponere ex Philoſophicis, quæ non amplius dant locum quæſtioni Theologicæ, præſertim graviſſimæ, ac perdifficilis, eſt declinare, non aggredi difficultates enodandas. Propterea ſupponere debemus hac in re, quòd non repugnet phyſica cauſalitas gratiæ tum materiæ, tum formæ Sacramentorum, ſpectatis iis, quæ in Philoſophia controvertuntur; & deinde inquirendum: Num, & quomodo debeat phyſicè gratia cauſari? An per potentiam obedientialem? An per qualitatem ſupernaturalem Sacramentis intrinſecam? An per Omnipotentiam ſpeciali modo aſſiſtentem? An demum per Omnipotentiam Sacramentis inexiſtentem?

VI. *Objic. ult.* Si Sacramenta cauſarent phyſicè gratiam, etiam peccatum cauſaret gratiam in Sacramento Pœnitentiæ, ſequela eſt abſurda, cùm non poſſit cauſare gratiam peccatum, quod cum illa coexiſtere non poteſt, ergo & id unde ſequitur. *Probatur ſequela*; ſicut in Sacramento Baptiſmi v. gr. Aqua eſt materia remota, & Ablutio eſt proxima, ità in Sacramento Pœnitentiæ peccatum eſt materia remota, & actus pœnitentis ſunt proxima; ſed Sancti PP. docent, Gratiam in Baptiſmo cauſari ab aqua, nempe à materia remota, ergo etiam in Sacramento Pœnitentiæ deberet Gratia cauſari à materia remota, atque adeò à peccato.

Reſp. Argumentum ſolvendum ab Adverſariis, qui docent, aquam in Baptiſmo cauſare Gratiam moraliter, quin velint peccatum cauſare Gratiam moraliter in Sacramento Pœnitentiæ. Quare primò dici poteſt, nomine Aquæ intelligi à PP. ablutionem factam ab aqua, cùm ſola ablutio, non verò aqua conſtituat Sacramentum. Secundò, ablutio eſt modus Aquæ, qui in ſententia Nominalium eſt indiſtinctus ab ipſa aqua, & in ſententia Modiſtarum non diſtinguitur ab aqua realiter, ſed ſolùm modaliter; unde nil mirum, quòd à Sanctis Patribus vis cauſativa Gratiæ tribuatur ipſi Aquæ, ſeu Rei, non verò illi modo, qui de ſe tantùm habet determinare, non cauſare, ut docent Philoſophi. Contra verò peccatum realiter diſtinguitur à materia proxima Sacramenti, & prærequiritur ut deſtruendum, atque adeò ut incompoſſibile cum Gratia, unde non poteſt, nec debet ab eo Gratia ullatenus cauſari.

QUÆ-

QUÆSTIO IV.

An Sacramenta Antiqua cauſaverint Gratiam ex opere operato?

I. Dicitur cauſari Gratia ex opere operantis, quando cauſatur ex proprio ipſius hominis actu, & merito; dicitur cauſari ex opere operato, quando cauſatur vi operis extrinsecùs exhibiti habentis valorem, virtutem, & meritum independenter ab ipſius hominis actu, & merito, & hujuſmodi eſt effectus Sacrificii, & Sacramentorum novæ Legis, qui habetur ex opere operato, hoc eſt vi meritorum Chriſti Domini independenter ab actu operantis. Hæretici apud Maurum hìc damnant tanquam barbarum, & inſuetum hoc vocabulum: *Ex opere operato* paſſivè; Sed eo utuntur omnes Theologi ad planiùs exprimendum effectum ortum ex virtute Sacramentorum, & Paſſionis Chriſti, & ad diſtinguendum illum ab effectu orto ex noſtris operibus. Sic Auguſtinus, ne confunderet os pro oſſe, & os pro ore, pro ſignificando oſſe uſus eſt vocabulo barbaro oſſum oſſi, dicens in Pſalmum 38. *Melius eſt, ut me Grammatici reprehendant, quàm ut non intelligant populi.* Quæritur nunc, an ſicut Sacramenta novæ Legis ex definitione Conciliorum cauſant gratiam ex opere operato, ità illam cauſaverint Sacramenta antiqua, præſertim Circumciſionis, quæ delebat originale.

II. Dico 1. Sacramenta antiqua tam Legis ſcriptæ, quàm Legis naturæ non cauſabant gratiam ex opere operato, hoc eſt vi ſuâ citra omne meritum, & diſpoſitionem operantis. Ità communiſſimè cum D. Thoma *3. p. qu. 62. art. 6.* contra Paludanum, & alios apud Vaſquez *1. 2. diſp. 184.* quod ſpeciatim docent de Circumciſione.

Prob. 1 ex Scripturis, & Conciliis, 1 ad Corint. 7. *Circumciſio nihil eſt, & præputium nihil eſt.* Non enim erat niſi ſignum fœderis inter Deum, & homines, ut habetur Geneſ. 17. & ſignum, quo Judæi ſuam fidem profitebantur, & à cæteris gentibus diſtinguebantur. Ad Galatas 4. dicitur; *Quomodo iterum convertimini ad infirma, & egena elementa?* Ubi loquitur de cæremoniis Legis, & præſertim de Circumciſione; non dicerentur autem ea Sacramenta infirma, & egena, ſi vim haberent juſtificandi.

Tri-

Tridentinum Seſſ. 14. Can. 2. habet : *Si quis dixerit, novæ Legis Sacramenta à Sacramentis antiquæ Legis non differre, niſi quia cæremoniæ ſunt aliæ, & alii ritus externi, anathema ſit* : Atqui niſi differrent in vi cauſativa gratiæ ex opere operato, tantùm differrent penes diverſos ritus, ergo. Expreſſius definitur in Florentino, ubi dicitur : *Sacramenta nova multum ab antiquis differunt ; illa enim non cauſabant gratiam , ſed eam per Paſſionem Chriſti dandam eſſe configurabant ; hæc verò & continent gratiam, & ipſam dignè ſuſcipientibus conferunt.*

Prob. 2. ratione, quia in eo Lex nova diſtinguitur ab antiqua , quòd illa non habebat vim juſtificandi, hæc habet ; ut proinde dicatur eſſe Lex Gratiæ, ergo in hoc etiam diſcriminari debent Sacramenta, quæ ſunt potiſſima pars utriuſque Legis. Conſequentia videtur certa. Antecedens probatur ex Scripturis : Joan. 1. dicitur : *Lex per Moyſen data eſt ; Gratia, & Veritas per Jeſum Chriſtum facta eſt* ; & ad Galatas 4. Lex vetus dicitur homines in ſervitute generâſſe, non autem attuliſſe libertatem. Ratio demum à priori eſt, quia Sacramenta cauſare gratiam ex opere operato, importat eſſe actiones habentes vim cauſandi gratiam independenter ab ullo merito operantis ; ut ſunt actiones Sacramentales Legis Evangelicæ , quæ idcirco habent vim cauſandi Gratiam, quia ſunt principaliter actiones Chriſti operantis illas per ſuos Miniſtros. Sic enim vim habent movendi Deum ad gratiam conferendam ſuſcipienti Sacramentum ; Atqui Sacramenta antiqua non poterant eſſe actiones Chriſti principaliter operantis , quippe qui nondum extiterat , nec ſuum conſenſum eſſentialiter prærequiſitum expreſſerat, quòd ſcilicet illæ actiones ſuo nomine ponerentur, ut poſſent ſibi ultimatè imputari ; Operari enim conſequitur ad eſſe, ergo actiones Sacramentales Legis antiquæ non habebant valorem à ChriſtoDomino tanquam principales ejus actiones, atque adeò non poterant cauſare Gratiam ex opere operato.

III. Difficultas tamen eſt apud DD. quonam pacto per Circumciſionem tollebatur originale ? dicitur enim Gen. 17. *Maſculus, cujus præputii caro circumciſa non fuerit, delebitur anima illius de populo* ; quibus verbis Deus pœnam æternam minatur carentibus Circumciſione , & gratiam deletivam originalis promittit illam ſuſcipientibus.

Digitized by Google

Dico equidem 2. Sacramenta antiqua neque cauſabant gratiam ex opere operantis, ſed ſolùm erant meræ conditiones præ requiſitæ, quibus poſitis, Deus infallibiliter movebatur ex Chriſti meritis futuris ad gratiam conferendam dignè ſuſcipientibus. Ità Amicus *diſp. 9.* poſt rejectas aliorum opiniones.

Prima pars, quòd non cauſarent gratiam ex opere operantis, patet. Nam Circumciſio v. gr. non poterat cauſare grariam vi operis eliciti ab Infante, quippe qui operari non poterat, nec vi operis eliciti à Miniſtro, quia ſi tunc eſſet in ſtatu peccati mortalis, Gratia non conferretur per Circumciſionem, quod nemo dixerit, cùm per illam infallibiliter conferretur Gratia, ut nunc per Baptiſmum, niſi detur obex ex parte ſuſcipientis.

Secunda pars, quòd ſcilicet fuerint meræ conditiones, probatur, quia ſic dicendo ſalvantur omnia, quæ ſalvari debent, videlicet quòd antiqua Sacramenta non cauſaverint gratiam ex opere operato, & quòd iis præſentibus infallibiliter intuitu meritorum Chriſti futuri Gratia conferretur dignè ſuſcipientibus, ergo ità dicendum. Hinc ſi in Lege naturæ tollebatur originale per fidem Parentum, ſeu per externam proteſtationem factam à Parentibus, quòd homines per Chriſti adventum eſſent ſalvandi, tunc poſitâ hujuſmodi proteſtatione tanquam conditione (non tanquam merito, cùm aliquando potuiſſent eſſe in mortali Parentes, non ſecùs, ac nunc Miniſter Baptiſmi) Deus infallibiliter conferebat gratiam deletivam originalis intuitu meritorum Chriſti futuri.

Adultis tamen per Circumciſionem non conferebatur gratia, niſi præter actum fidei de Chriſto futuro haberent etiam tanquam præviam diſpoſitionem actum contritionis, vel dilectionis Dei ſuper omnia, ut notat Suarez *diſp. 10. ſect. 1.* Congruum enim fuit, quòd Gratia non conferretur adulto, niſi ſe ad illam diſponeret per contritionem, vel amorem Dei: Eſto in Lege Evangelica ex ſpeciali Divina benignitate Sacramentum ex attrito faciat contritum, unde ſufficit attritio prævia ad gratiam in Sacramento ſuſcipiendam.

In eo itáque differt Circumciſio data olim Adulto habenti contritionem, & Baptiſmus datus nunc Adulto pariter contrito; quòd licèt contritio utriuſque de congruo

Digitized by Google

gruo gratiam mereatur, & utrique infallibiliter ea conferatur ex Divina promiſſione; at nunc poſitâ contritione, confertur Gratia per hoc, quòd contritio ſit votum Baptiſmi cauſantis de ſe gratiam ex opere operato: contra verò contritio olim erat votum Circumciſionis, quæ non cauſabat Gratiam ex opere operato, ſed erat mera conditio prærequiſita, ut intuitu meritorum Chriſti Gratia conferretur: Propterea Sacramentum Baptiſmi tanquam actio Chriſti principaliter operantis per ſuum Miniſtrum, vim habet movendi Deum ad gratiam conferendam, atque adeò eſt cauſa moralis gratiæ; Circumciſio verò, quia non erat actio Chriſti principaliter operantis, ſed mera conditio prærequiſita, ut exterius profiteretur Chriſti adventus, ideo non pollebat vi movendi Deum ad dandam Gratiam, nec erat cauſa moralis gratiæ; Quòd autem Baptiſmus ſit actio Chriſti principaliter baptizantis, expreſſit Auguſtinus Tract. 6. in Joan. dicens: *Petrus eſt, qui baptizat, hic eſt, qui baptizat* (hoc eſt Chriſtus Dominus) *Paulus baptizat, hic eſt, qui baptizat. Nam ſi pro diverſitate meritorum baptiſma ſanctum eſt, quia diverſa ſunt merita, diverſa eſſent baptiſmata, & tantò quiſque meliùs aliquid putaretur accipere, quantò à meliore videretur accepiſſe.*

IV. *Objic.* Dici poteſt, quòd Sacramenta antiqua moverent Deum ad gratiam conferendam, non ut actiones Chriſti nondum exiſtentis, ſed vel ut actiones honeſtæ Miniſtrorum, vel quatenus proteſtabantur fidem Eccleſiæ, ejúſque merita Deo repræſentabant; ergo aptè ſuſtineri poteſt, quòd Sacramenta antiqua cauſaverint Gratiam ex opere operato.

Reſp. nego antecedens. Non enim poterant Deum movere ad gratiam conferendam, quatenus erant actiones Miniſtrorum, tum quia non ſemper Miniſtri, ut diximus, erant in ſtatu Gratiæ, tum etiam, quia non poſſunt merita unius Juſti movere Deum ad dandam gratiam alteri etiam Juſto, nedum peccatori citra ordinationem, & promiſſionem Divinam, de qua non conſtat apud Scripturas, Concilia, & Patres; neque poterant Deum movere, quatenus repræſentabant merita illius Eccleſiæ; tum quia actiones Sacramentales non erant actiones Eccleſiæ, ſed miniſtrabantur Sacramenta ex inſtitutione Divina, Eccleſiâ ad ſummum deſignante hanc, vel illam actionem in ſpecie; tum etiam

quia

quia neque conſtat ex ordinatione, & promiſſione Dei prærequiſita, quòd intuitu meritorum Eccleſiæ Gratia aliis conferretur; ergo nullatenus poterant ea Sacramenta dici cauſa Gratiæ ex opere operato.

QUÆSTIO V.

An omnia Sacramenta Novæ Legis præter Gratiam habitualem cauſent Gratiam propriam Sacramentalem? Et an omnibus æqualem?

I. DIco 1. Sacramenta novæ Legis cauſant ex opere operato non ſolùm gratiam ſanctificantem, ſed etiam virtutes infuſas, & Gratiam propriam Sacramentalem. Ità communiter.

Quòd cauſent Gratiam ex opere operato, conſtat ex Conciliis laudatis, & ratione. Cauſant enim, in quantùm ſunt inſtrumenta Paſſionis Chriſti, ejúſque merita Deo Patri repræſentant, & quatenus exercentur nomine ejuſdem Chriſti, volentis eas tanquam ſuas à Miniſtris exerceri ad merendam Gratiam iis, quibus applicantur; ergo cauſant Gratiam independenter à merito operantis, atque adeò illam cauſant ex opere operato.

Quòd verò cauſent etiam habitos infuſos, conſtat tum ex Tridentino Seſſ. 6. cap. 7. ubi dicitur: *In juſtificatione hac omnia ſimul accipit homo per Jeſum Chriſtum, cui inſeritur, Fidem, Spem, & Charitatem.* Tum ratione, quia virtutes infuſæ tam Theologales, quàm morales ſunt proprietates connaturales Gratiæ, ut calor eſt proprietas ignis; ergo connaturale eſt, quòd quandocunque, & quomodocunque Gratia cauſatur, omnes pariter virtutes infuſæ cauſentur. Qui enim dat formam, dat etiam omnia, quæ ad formam conſequuntur juxta illud: Qui dat eſſe, dat conſequentia ad eſſe.

Denique, quòd omnia Sacramenta novæ Legis cauſent etiam ex opere operato Gratiam propriam Sacramentalem, conveniunt omnes cum D Thoma *qu. 62 ar. 2.* quamvis in ea explicanda non parum diſcrepent Doctores. Ratio concluſionis eſt, quia unumquodque Sacramentum ordinatur ad ſuum finem ſpecialem; v. gr. Baptiſmus ad ſpiritualem regenerationem, Confirmatio ad

ad animi robur, Euchariſtia ad ſpirituale nutrimentum, Pœnitentia ad animæ ſanitatem , Extremo Unctio ad peccatorum reliquias abſtergendas, Ordo ad ſpeciale regimen animarum , Matrimonium ad concupiſcentiam ſedandam, & ad onera conjugii toleranda ; ergo congruum fuit, ut ad hos fines obtinendos quædam Gratia ſpecialis à ſingulis Sacramentis conferretur.

Hæc autem ſpecialis Gratia non videtur reponenda in ullo habitu ſupernaturali diſtincto à Gratia ſanctificante, utpote ſuperfluo, neque in Gratia quadam ſanctificante, ità propria unius Sacramenti, ut diverſificetur ſive ſpecificè, ſive numericè, ſive modaliter à Gratia alterius Sacramenti. Ratio eſt , quia non poſſet ſalvari, quòd Gratia ſanctificans per cujuſcumque Sacramenti ſuſceptionem intendatur, ſi una Gratia ab alia differret. Quare dicendum , eam conſiſtere in quadam exigentia ſpeciali , fundata in ſolo Divino decreto, auxiliorum ſpecialium promoventium hominem ad proprios fines ſingulorum Sacramentorum: Cùm enim virtutes infuſæ non ſint adæquatæ rationes ſupernaturaliter operandi, ſed ſolùm compleant potentiam in ratione potentiæ, unde requirunt auxilium actuale, quod eaſdem potentias compleat in ratione objecti , ut diximus in de Gratia; ideo Gratia Sacramentalis ſpecialis bene explicatur per hoc, quòd collato v. gr. Baptiſmo, conferatur Gratia ſanctificans cum virtutibus infuſis , & ſimul ex Divino decreto conferatur Gratia ſpecialis regenerativa, hoc eſt exigentia illorum auxiliorum, quæ conferant ad ſpecialem regenerationem , ſeu ad ſuſcipienda dignè alia Sacramenta : Sic per Confirmationem conferatur ſpecialis Gratia roborativa , ſeu exigentia auxiliorum ad præcavendas, & ſuperandas tentationes præſertim adversùs fidei confeſſionem, & ad crebros virtutum actus eliciendos : ſimiliter per Sacramentum Pœnitentiæ detur ſpecialis Gratia ſanativa , ſeu exigentia auxiliorum ad peccata deteſtanda, & pro iis ſatisfaciendum ; per Extremam Unctionem auxilia ad facilius reſiſtendum tentationibus in mortis articulo : per Ordinem auxilia ad ritè obeunda Sacri Ordinis munera : per Matrimonium auxilia ad fovendum mutuum amorem, & fidem inter conjuges ſervandam.

Dices : Si Gratia ſpecialis à quolibet Sacramento collata non eſſet Gratia habitualis ſpecie diverſâ, ſed eſſet

eadem Gratia ſanctificans, prout ex Divino decreto exigens hæc, vel illa auxilia, ſequeretur, quòd non magìs homo diceretur reſiſtere tentationibus per gratiam propriam Sacramentalem, quàm per lignum v. g. vel anulum, quibus ex decreto Divino eſſent annexa hujuſmodi auxilia. Sicut enim potuit Deus decernere, quòd ſuſcipienti v.gr. Euchariſtiam detur exigentia ad auxilia nutritiva, ità poteſt decernere, quòd habens anulum habeat eadem omnino auxilia nutritiva, unde ſicut per Gratiam Euchariſticam dicitur homo nutriri, ità per illum anulum nutriretur pariter in ea hypotheſi ſpiritualiter.

Reſp. nego ſequelam. Gratia enim habitualis de ſe exigit auxilia, quia cùm auxilia compleant potentiam in ratione objecti, eo ipſo, quòd datur Gratia cum virtutibus ſupernaturalibus complentibus potentiam in ratione potentiæ, datur etiam exigentia auxiliorum. Quòd autem hæc potiùs vel illa auxilia ſint homini danda in tanta, vel tanta copia, dependet à Divino beneplacito; Propterea potuit Deus liberè decernere, quòd ſuſcipienti hoc Sacramentum dentur hæc auxilia, ſuſcipienti illud dentur hæc alia: At relatè ad anulum non datur ulla exigentia auxiliorum, unde diſpar omnino ratio.

II. Dico 2. Sacramenta ejuſdem ſpeciei æqualem gratiam tam habitualem, quàm propriam Sacramentalem conferunt æqualiter diſpoſitis; inæqualem verò diſpoſitis inæqualiter. Ità communiter.

Prob. Tum ex Tridentino Seſſ. 6. cap. 7. ubi dicuntur homines juſtificari, *unuſquiſque ſecundùm menſuram, quam Spiritus Sanctus partitur ſingulis prout vult, & ſecundùm propriam cujuſque diſpoſitionem, & cooperationem.* Tum ratione, quia Sacramenta producunt Gratiam inſtar cauſarum naturalium; ſed cauſæ naturales æqualem formam v. g. æqualem calorem introducunt ſubjectis æqualiter diſpoſitis, inæqualem diſpoſitis inæqualiter; ergo pariter Sacramenta. *Major probatur*, tum quia inductione conſtat, ordinem Gratiæ imitari ordinem naturæ; tum quia ſic fuit congruum, ut homines magìs excitarentur ad Sacramenta cum meliori diſpoſitione ſuſcipienda. Dixi in Concluſione, duo Sacramenta ejuſdem rationis, ſeu ſpeciei, v. gr. duo Baptiſmata. Nam duo Sacramenta diverſa, ſeu inæqualis perfectionis, v.gr. Baptiſ-

mus

Digitized by Google

mus, & Euchariſtia, inæqualem Gratiam conferunt etiam diſpoſitis æqualiter, ex Divo Thoma *3. p qu. 65. ar. 3.* idque propter eandem rationem, quia ſicut Agens naturale perfectius perfectiorem effectum naturalem cauſat, quàm imperfectius; ità Agens ſupernaturale præſtantius (ſicut eſt Euchariſtia, quæ omnium Sacramentorum eſt præſtantiſſimum) præſtantiorem cauſat effectum ſupernaturalem.

Hinc infert Coninck *dubio 3.* quòd Juſtus accedens ad Sacramentum Pœnitentiæ cum contritione, cæteris paribus majorem gratiam accipiat, quàm ſi cum ſola attritione accedat peccator, tum quia contritus eſt magìs diſpoſitus, tum etiam quia Juſtus per contritionem diſponentem ad Sacramentum duplicem gratiam obtinet, Alteram reſpondentem propriæ devotioni, & ex opere operantis, alteram reſpondentem Sacramento, & ex opere operato: contra verò peccator attritus ſolùm obtinet gratiam ex opere operato, cùm non poſſit attritio peccatoris mereri de condigno Gratiam, ſicut contritio Juſti de condigno meretur Gratiæ augmentum.

Putat Gabriel, ex majori Dei benevolentia conferri ſæpè Gratiam inæqualem æquè diſpoſitis: Cajetanus ex majori devotione Miniſtri: Scotus ex prædeſtinatione ad gloriam majorem; ſed hæc omnia gratìs omnino dicuntur, & ſententia Cajetani eſt contra Canonem *ſi inter bonos*, de Conſecratione diſtinct. 4. ubi decernitur Sacramenti Gratiam non augeri ex meliori diſpoſitione Miniſtri. Et ratio eſt, quia ſicut improbitas Miniſtri non obſtat, quo minus Gratia in Sacramento conferatur, ità neque probitas Miniſtri conducit, ut major Gratia conferatur ex opere operato, quia Gratia non confertur ob meritum Miniſtri, ſed ob merita Chriſti Domini. Unde Nazianzenus dixit, quòd ſicut ſigillum ferreum, & aureum eandem figuram imprimunt, ità bonus, & malus Miniſter eandem gratiam conferunt.

III. *Objic.* 1. Plura peccata præterita commiſſa à Petro, quàm à Paulo, non inducunt inæqualitatem Gratiæ per Sacramentum recipiendæ ab utroque, ergo neque inæqualis diſpoſitio utriuſque: Sicuti quia inæqualis improbitas Miniſtri non obeſt, ità neque inæqualis Miniſtri probitas conducit ad Gratiam inæqualem.

Reſp. Nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia, ut notat Eſparſa, æquè opponuntur Gratiæ plura, ac pau-

ciora

Digitized by Google

ciora peccata: At diſpoſitio ad Gratiam per plures actus ſupernaturales, vel per intenſiores eſt major. Quare, ut etiam advertit Haunoldus, plura peccata reſiſtunt ſolùm magìs Divinæ miſericordiæ, ne tam facilè conferat auxilia ad reſurgendum, ſed non magis opponuntur Gratiæ inducendæ per Sacramenta ex opere operato. Quòd autem major Miniſtri probitas nullatenus conferat, jam oſtendimus.

IV. *Objic.* 2. Si inæqualis diſpoſitio traheret Gratiam cauſatam ex opere operato à Sacramentis inæqualem, ſequeretur, quòd accedens ad Sacramentum cum pluribus gradibus gratiæ, cæteris paribus, majorem gratiam ex opere operato reciperet, ſed hoc ſinè authoritate Theologorum aſſeritur, ergo falſum id, unde ſequitur.

Reſp. 1. Sequelam admitti poſſe cum Suario *diſp.* 7. *ſect.* 5. Coninck, Dicaſtillo apud Haunoldum. Secundò negari poteſt ſequela, quia major Gratia in ſubjecto ſolùm dignificat in ordine ad majus præmium, redditque actus meritorios dignos majori augmento gratiæ, quæ datur in præmium talium actuum, & ex opere operantis, non verò reddit hominem dignum majori Gratiâ, quæ per Sacramenta confertur ex opere operato, cùm ea non detur in præmium actuum diſponentium ad Sacramenta, ſed in præmium meritorum Chriſti, quorum vi magìs diſpoſitis, non magìs dignis confertur Gratia uberior.

QUÆSTIO VI.

Quid ſit Character à Sacramentis præter Gratiam ſanctificantem, & Gratiam propriam Sacramentalem cauſatus?

I. NOmine characteris venit ſignum poteſtatis ſpiritualis in ordine ad cultum Dei, impreſſum in anima per Sacramenta indelebiliter. Poteſtas autem hæc, quæ ſignificatur à chtractere, vel eſt paſſiva conſiſtens in idoneitate ad ſuſcipienda Sacramenta, prout confertur per Baptiſmum; vel eſt activa conſiſtens vel in poteſtate ad reſiſtendum viriliter hoſtibus fidei, prout confertur per Confirmationem, vel in poteſtate adminiſtrandi Sacramenta, prout confertur per Sacramentum Ordinis.

Cer-

Certum eſt primò, Sacramenta antiqua non impreſſiſſe characterem, ut communiſſimè docent contra Scotum putantem à Circumciſione fuiſſe impreſſum, quod tamen nec auctoritate, nec ſolidâ ratione evincitur.

Certum eſt ſecundò, Characterem ab aliquibus novæ Legis Sacramentis imprimi, ut conſtat ex Conciliis, & Scripturis: Prima enim ad Corinth. 1. dicitur: *Qui unxit nos, & ſignavit nos, & dedit pignus ſpiritûs in cordibus noſtris*: Et ad Epheſ. 1. *In quo & credentes ſignati eſtis Spiritu promiſſionis Sancto, qui eſt pignus hæreditatis.*

Certum eſt tertiò, non omnia Sacramenta novæ Legis illum imprimere, ut conſtat ex Tridentino *Seſſ. 7. can.* 9. & Florentino, quæ definiunt à Sacramentis Baptiſmi, Confirmationis, & Ordinis imprimi characterem, nullâ factâ mentione de reliquis. Immo addunt, ex charactere impreſſo ea tria reiterari non poſſe. Unde fit, quòd ſi ab aliis Sacramentis imprimeretur, non poſſent reiterari.

Ratio autem, cur ſolùm ab his tribus imprimatur, eſt Divina inſtitutio. Congruentia verò eſt, quia homo per Baptiſmum fit domeſticus Chriſti, & de ejus familia, & ideo diſtingui debuit ab aliis per aliquod ſignum ſtabile, ſicut olim Populus electus à Gentibus per Circumciſionem diſtinguebatur. Per Confirmationem Chriſtianus tranſit in Militem Chriſti, & ideo debuit ſtabili pariter ſigno ab aliis diſtingui. Per Ordinem fit Miniſter Chriſti, & in ſpeciali gradu dignitatis conſtituitur, & ideo congruit illi diſtinctivum; ſicut in Militia, & Aulis Principum certis quibuſdam ſignis diſcernuntur diverſi officiales: Quod Scotus in 4. diſtinct. 6. docuit, dicens: *Ratio, quare in reliquis Sacramentis non conferatur character, eſt, quia in reliquis non habetur peculiaris gradus, & officium.* Etenim quòd quis admiſſus in familiam poſſit comedere, & bibere, poſſit recuperare gratiam ſui Domini, poſſit generare, non ſunt gradus, & officia particularia, quæ requirant ſpecialem deſignationem: hinc fit, non eſſe veram cauſalem illam Vaſquii num. 18. videlicet: Ideo à tribus illis Sacramentis imprimi characterem, quia ſunt irreiterabilia. Nam, ut notant Lugo, Arriaga, Dicaſtillo, etiam prima tonſura, Benedictio Abbatis, &c. ſunt irreiterabilia, nec proinde imprimunt characterem; Quare potiùs ex oppoſito, Ideo illa tria reiterari non poſſunt, quia characterem imprimunt. Cùm enim

Digitized by Google

ad illum ordinentur, eo obtento fruſtra reiterarentur.

Utrùm verò hæc tria Sacramenta primariò ſint propter characterem, an propter Gratiam? diſcrepant DD. Probabilius eſt eſſe propter Gratiam primariò, ut patet ex definitione Sacramentorum. Scotus putat, Ordinem primariò eſſe propter poteſtatem conferendam, quam putat identificari cum charactere, & Gratiam in eo Sacramento conferri propter bonum uſum poteſtatis collatæ. Sed falſum eſt, characterem eſſe ipſam poteſtatem, cùm potiùs ſit ſignum poteſtatis: ſicut Toga eſt ſolùm ſignum poteſtatis Judiciariæ. De facto enim poſt hanc vitam remanet character, non poteſtas; propterea etiam Ordo videtur primariò eſſe propter Gratiam.

Examinandum nunc, Quid ſit hujuſmodi character, & in quanam ſpecie qualitatis reponatur, Num ſignificet naturaliter, an ad placitum? & quomodo ſit indelebilis?

II. Dico 1. Character non eſt quid morale, ut eſt Doctoratus, Prima tonſura, &c. ſed eſt quid phyſicum. Ità communiter cum D. Thom. adeò ut poſt Canones Conciliorum ſententia oppoſita Durandi reputetur, teſte Eſparſa, parum tuta in fide.

Prob. Florentinum, & Tridentinum definiunt characterem eſſe ſignum ſpirituale, & indelebile impreſſum in anima, hæc autem verba in ſenſu proprio ſumpta, prout ſumi debent, important aliquid phyſicum, ergo character eſt quid phyſicum: Aliter etiam Gratia dici poſſet quid morale, quamvìs in anima infundatur.

Dubitatur tamen, quid ſit hujuſmodi Ens phyſicum? Scotus putat eſſe relationem quandam prædicamentalem, quam vocat extrinſecus advenientem. Sed communiter in Logicis rejiciuntur hi nudi reſpectus, ſeu relationes prædicamentales. Adde ex Philoſopho 5. *Phyſic.* 3. ad relationes prædicamentales non dari per ſe motum, ſed eas conſurgere ſtatim poſito fundamento, termino, & ratione fundandi: Ad characterem verò datur per ſe motus. Directè enim producitur character per Baptiſmum, præſertim ſi ſuſcipiatur cum obice, ità ut gratia non producatur, ergo character non eſt relatio prædicamentalis.

III. Dicendum itaque 2. Cum communiſſima, characterem eſſe qualitatem phyſicam, & abſolutam ſignificantem poteſtatem explicatam. *Prob.*

Prob. Character non pertinet ad prædicamentum ſubſtantiæ, cùm recipiatur in anima: neque ad prædicamentum actionis, & paſſionis, cùm character ſit permanens non tranſiens: nec ad alia prædicamenta, ut patet; ergo eſt qualitas reſpectiva, ſeu nudus reſpectus, ſed abſoluta.

Sed rurſus dubitatur: Ad quam ex quatuor ſpeciebus qualitatis pertineat, quas enumerat Philoſophus, nempe Habitum, & Diſpoſitionem, Potentiam, & Impotentiam, Paſſionem, & Paſſibilem qualitatem, Formam, & Figuram, qua in re varii varia. Certum videtur, characterem non pertinere ad quartam ſpeciem qualitatis, quæ eſt Forma, & Figura. Nomine enim Figuræ intelligit Philoſophus terminationem quantitatis, nempe eſſe rotundum, quadratum, &c. Character autem non eſt hujuſmodi. Neque pertinet ad tertiam ſpeciem, quæ dicitur Paſſio, & Paſſibilis qualitas; quia, ut docet Divus Thom. ex Philoſopho, hæc ſpecies qualitatis ſolùm reſidet in parte animæ ſenſibili, & dicit ordinem ad aliquam tranſmutationem corporalem, quam cauſat, vel à qua cauſatur, unde dicitur qualitas paſſibilis; Character autem non eſt hujuſmodi, cùm ſit in parte animæ rationali. Neque videtur poſſe pertinere ad ſecundam ſpeciem qualitatis, quæ dicitur Potentia, & Impotentia; nam character non eſt potentia paſſiva, ſeu receptiva alterius formæ, quia Gratia non recipitur in charactere; & quamvis requiratur character baptiſmalis ad recipiendos fructus aliorum Sacramentorum, requiritur ſolùm ut conditio arbitraria ex Chriſti inſtitutione, & ut diſpoſitio moralis, non ut diſpoſitio phyſica, aut potentia paſſiva. Rurſus character non eſt potentia activa, quæ neque efficit Sacramentum, nám Sacramentum Baptiſmi v. gr. confici poteſt etiam à non habente characterem baptiſmalem: Neque efficit effectum Sacramenti nempe Gratiam, quia hæc unicè à Sacramento immediatè producitur.

IV. Dicendum itaque 3. Cum communi, characterem pertinere ad primam ſpeciem qualitatis, quæ dicitur Habitus, & diſpoſitio.

Prob. Ad primam ſpeciem pertinet omnis illa qualitas, per quam homo ſe habet bene, vel malè, ſive in ordine ad ſe, ſive in ordine ad operationes ſuas; ſeu omnis illa qualitas, per quam interroganti, Quomodo

ſe habeat homo? reſpondere poſſumus, Benè, vel malè, ità ut ſi qualitas ſit facilè mobilis, dicatur diſpoſitio, ſi difficilè mobilis, dicatur Habitus, ſed per characterem anima bene ſe habet, quippe quæ illo ornatur, & eſt difficilè mobilis, cùm ſit indelebilis. ergo character pertinet ad primam ſpeciem qualitatis, tanquam Habitus, non tanquam diſpoſitio.

Dices 1. Habitus ex Philoſopho dat facilè poſſe, character verò dat ſimpliciter poſſe, vel recipere Sacramenta, vel reſiſtere hoſtibus fidei, vel adminiſtrare Sacramenta, ergo character non eſt habitus,

Reſp. 1. Habitus naturales, & acquiſitos, quos ſolùm Philoſophus agnovit, dare facilè poſſe, non verò habitus per ſe infuſos. Deinde falſum eſt, quòd character det ſimpliciter poſſe. Nullam enim poteſtatem confert, ut diximus, ſed ſolùm eſt ſignum poteſtatis, ſeu eſt conditio prærequiſita ex Chriſti inſtitutione, ut poſſit homo Sacramenta ſuſcipere, &c.

Dices 2. Omnis qualitas, & præſertim habitus, poteſt intendi, ac remitti, ſed character non eſt hujuſmodi, ergo non eſt habitus.

Reſp. 1. Majorem eſſe falſam. Actus enim intellectûs, & voluntatis ſunt qualitates, quæ non poſſunt intendi, quamvìs poſſit dari actus perfectior alio. Deinde poteſt negari minor. Quamvìs enim indiviſibiliter omnes characteres baptiſmales idem ſignificent, poteſt tamen aliquis ſignificare clarius: ſicut fumus denſior expreſſius ſignificat ignem, & Crux Melitenſis candidior, & amplior clarius illum ordinem Equeſtrem ſignificat.

Quæritur tamen: Utrùm character ſit ſignum ad placitum, an verò naturale? Communius cum Arriaga docent eſſe ſignum ad placitum, hoc eſt eſſe animæ ornatum, qui de ſe indifferens eſt, ut ſit, vel non ſit ſignum, ſicut hedera relatè ad vinum venale. Aureolus *in 4. diſt. 4.* putat eſſe ſignum naturale, ſeu ſpeciem quandam, ac ſimilitudinem ſpecialem Chriſti, quod videtur oſtendere Apoſtolus ad Galatas 2. dicens: *Omnes, qui baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis.* Quod non poteſt intelligi de Gratia, quippe quæ non ſemper infunditur in Baptiſmo, ergo intelligi debet de charactere, quia eſt ſimilitudo quædam naturalis animæ Chriſti, configurans nos illi, à quo eſt omnis poteſtas ſpiritualis,

adeò

adeò ut juxta variam participationem hujus poteſtatis varius ſit character.

V. Dico itaque 4. Characterem eſſe ſignum naturale poteſtatis ſpiritualis per Sacramentum acceptæ, velut quandam Imaginem animæ Chriſti Domini, juxta explicationem Aureoli. Ità Haunoldus.

Prob. Tum quia character à SS.PP. vocatur Effigies, Figura, Imago, Lumen; tum etiam quia niſi eſſet ſignum naturale, nulla daretur ratio, cur debeat eſſe qualitas intrinſecè ſupernaturalis, prout omnes Theologi docent. Nam, ut diximus cum de virtutibus infuſis, illud dicitur Ens ſupernaturale antonomaſticè, quòd natura ſua connectitur cum Gratia; Atqui niſi character eſſet ſignum naturale poteſtatis ſpiritualis, non connecteretur natura ſua cum Gratia exigita à Sacramentis; unde character poſſet eſſe qualitas entitativè naturalis ex libito Dei aſſumpta ad ſignificandam poteſtatem ſpiritualem, ergo &c. Denique niſi eſſet ſignum naturale, non poſſet reddi ratio, cur Chriſtus Dominus careat hujuſmodi charactere, juxta communiſſimam Theologorum cum D.Thom. hic *ar. 5.* ſicut enim conceditur Chriſto Gratia accidentalis, ità concedi deberet character, qui deſerviret non ad ſignificandam poteſtatem ſpiritualem acceptam per Sacramenta, ſed ad ornatum ſimilem illi, quem aliis fidelibus per ſua merita communicavit.

Neque dicas cum Bellarmino *lib. 2.* de effectu Sacramentorum *cap. 19.* ſignari charactere eſſe proprium ovium, ſervorum, ſubditorum, Militum, Miniſtrorum; unde non debuit ſignari Chriſtus, qui eſt Paſtor, Dominus, Superior, Dux, & Princeps. Nam cum hujuſmodi ſignum ſit quidam ornatus ſpiritualis, etiam Chriſtum deceret, non ſecùs ac Regem decet ornatus corporalis. Ratio itaque eſt ex Altiſiodorenſi, quia character eſt ſignum naturale poteſtatis acceptæ, ac animæ Chriſti quædam naturalis Imago; unde non poteſt Chriſto competere.

Utrùm autem Beatiſſima Virgo habuerit characterem baptiſmalem, cum caruerit originali, quòd per Baptiſmum deletur? Diſputant DD. Probabilius eſt, quòd habuerit, quia ſicut poteſt conferri Sacramentum Pœnitentiæ ſuper peccatis jam remiſſis, in quo caſu ſenſus formæ abſolutoriæ eſt: Confero tibi gratiam, quæ de ſe eſt deletiva peccati actualis; ità potuit conferri Deiparæ

Sacramentum Baptiſmi, ità ut ſenſus formæ eſſet: Confero tibi gratiam, quæ de ſe eſt ablutiva maculæ originalis; Atque adeò inſignita fuit charactere baptiſmali, necnon charactere Confirmationis ea, quæ inter domeſticos, & Milites Chriſti fuit Anteſignana.

Quæritur demum, num character ſit naturâ ſuâ indelebilis, an ex libero Dei decreto?

VI. Dicendum ult. cum communi, characterem de potentia Dei ordinaria eſſe indelebilem.

Prob. Quodcunque naturaliter eſt deſtruibile, vel deſtruitur ex defectu cauſæ conſervantis, ut deſtruitur lux ad ſolis abſentiam, & cum character conſervetur à Deo, non poteſt ſic deſtrui: vel deſtruitur ex defectu cauſæ ſuſtentantis, & cum ſuſtentetur character ab anima, quæ nunquam deficit, neque poteſt ſic corrumpi: vel ratione contrarii; Characteri autem nihil eſt contrarium: Vel deſtruitur demeritoriè, ut Gratia per peccatum deſtruitur; Character autem, ſicut per peccatum non impeditur, ne imprimatur, ità nec per peccatum deſtruitur, atque adeò eſt naturaliter indelebilis. Propterea etiam in Beatis remanet ad ornatum, & gloriam, & in damnatis ad ignominiam, & confuſionem, ut docet D. Thom. *qu. 63. art. 5.* Neque obſtat, quòd in damnatis habitus fidei, & ſpei deſtruantur, quamvìs non ſint incompoſſibiles cum peccato. Nam iſti habitus infuſi ordinantur ad juſtificationem, cùm ſint principia actuum ſupernaturalium, quorum damnati ſunt incapaces, propterea fruſtra in iis conſervarentur, ſecùs verò Character.

Utrum autem damnati cognitione naturali videant characterem hunc ſupernaturalem, an verò cognitione ſupernaturali? Quæſtio eſt alterius loci. Videtur, quod cognitione ſupernaturali. Ratio eſt, quia quod habet entitatem ſupernaturalem, habet etiam ſpecies impreſſas, atque adeò cognoſcibilitatem ſupernaturalem, cùm proprietates ſint conſentaneæ ſuæ eſſentiæ, & ideò communiter dicimus, Angelis non eſſe debitam cognitionem objecti ſupernaturalis. Quamvìs enim naturaliter cognoſcant Deum eſſe Omnipotentem, non per hoc inferre poſſunt poſſibilitatem entis ſupernaturalis, ſeu accidentis indebiti cuivis ſubſtantiæ perfectiori, & perfectiori in infinitum, & licèt poſſent naturaliter cognoſcere poſſibilitatem entis ſupernaturalis in-

ge-

Digitized by Google

genere, non tamen hujus entis ſupernaturalis in ſpecie. Concedimus communiter, quòd quando exiſtit Ens ſupernaturale quoad modum, ſeu philoſophicè tantum ſupernaturale, ut corporum replicatio, mortui reſurrectio, tunc naturaliter illud cognoſcatur; quia hujuſmodi Ens habet ſpecies impreſſas, atque adeò cognoſcibilitatem naturalem: At quando exiſtit Ens intrinſecè ſupernaturale, ſeu connexum cum Gratia ſanctificante, illud naturaliter non cognoſcitur, quia habet ſpecies impreſſas pariter ſupernaturales, atque adeò ſupernaturalem cognoſcibilitatem, ergo Damnati non poſſunt naturali cognitione attingere characterem.

VII. Hìc opportunè notandum, Characterem à Thelogis paſſim dici eſſe ſimul Sacramentum, & rem Sacramenti, non quia character conſtituat Sacramentum preſsè dictum, ſeu ſignum practicum Gratiæ, ſed quia character eſt Sacramentum latè dictum, nempe ſignum poteſtatis ſpiritualis, & Gratiæ per Sacramentum collatæ. Juxta hanc ſignificationem tria diſtingui ſolent in quolibet Sacramento à Theologis communiter apud Lugo *diſp.2.* & apud Suarium *diſp 45.* de Pœnitentia, ſpectatis locutionibus Sacrorum Canonum, præſertim in cap. *Hoc eſt*, de Conſecrat Primum dicitur Sacramentum tantùm, quod ſcilicet ſignificat, & non ſignificatur; & hujuſmodi ſolet eſſe in omnibus Sacramentis, Materia, & forma, quæ ſaltem ſignificant gratiam, & non ſignificantur ab alio. Secundum dicitur Res tantùm, quæ ſcilicet ſignificatur, & non ſignificat, & hujuſmodi eſt in omnibus Sacramentis Gratia, quæ ſignificatur à partibus Sacramenti, quin illas ſignificet. Tertium dicitur Res ſimul, & Sacramentum, quæ ſcilicet ſignificatur, & ſignificat, & hujuſmodi eſt in tribus Sacramentis irreiterabilibus character, quia & ſignificatur à materia, & in forma Sacramentali, & ſimul ſignificat Gratiam. In Euchariſtia verò dicitur eſſe Res ſimul, & Sacramentum Corpus Chriſti, quatenùs ſignificatur à ſpeciebus Sacramentalibus, & à forma conſecratoria, & ſimul ſignificat Gratiam nutritivam: In extrema Unctione eſt Res ſimul, & Sacramentum ſanitas corporalis, quia ſignificatur, & cauſatur, quando ea expedit ſaluti animæ, & ſimul ſignificat ſanitatem ſpiritualem. In Matrimonio dicitur Res, & Sacramentum vinculum conjugale, quod cauſatur, & ſignificatur

Digitized by Google

ficatur à mutuo conſenſu, & ſimul ſignificat unionem Chriſti cum Eccleſia, & animæ cum Deo. Denique in Sacramento Pœnitentiæ variæ ſunt opiniones. Communius docent, eſſe rem ſimul, & Sacramentum ipſam contritionem, quatenus & ſignificatur per confeſſionem, & ſimul per confeſſionem ſignificat reconciliationem cum Deo, ac peccatorum remiſſionem.

QUÆSTIO VII.

Num poſſint Sacramenta vivorum per accidens cauſare primam Gratiam?

I. SUpponendum ex dicendis in de Pœnitentia, ad Sacramenta mortuorum, videlicet Baptiſmi, & Pœnitentiæ ſufficientem diſpoſitionem eſſe attritionem ſupernaturalem. Quod communiter probant DD. tum ratione; quia aliter iſthæc Sacramenta non eſſent mortuorum, ſeu per ſe inſtituta ad vivificandum, ſi nunquam vivificarent, ſed ſemper deberent ſupponere contritionem, atque adeò Gratiam, & vitam: tum ex Tridentino *ſeſſ. 14. cap. 4.* ubi dicit, quòd attritio *quamvis ſine Sacramento Pœnitentiæ per ſe ad juſtificationem producere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento impetrandam diſponit.* Neque obſtat, quòd Tridentinum dicat, attritionem ſolùm diſponere ad gratiam impetrandam, non verò Gratiam cum Sacramento conferre. Nam Tridentinum docet, eam virtutem attritioni competere in Sacramento, quæ illi extra Sacramentum non competit: Atqui extra Sacramentum habet virtutem diſponendi remotè ad juſtificationem, ergo in Sacramento ex Tridentino virtutem habet diſponendi ad illam proximè, adeò ut nequeat eſſe ſine Gratia, per hoc enim, quòd peccator ex motivo ſupernaturali retractet peccatum, removet in Sacramento ſufficienter obicem Gratiæ per illud conferendæ.

Præterea certum eſt, ad Sacramenta vivorum neminem accedere poſſe cum conſcientia peccati mortalis, niſi præmittat vel Sacramentum Pœnitentiæ, vel ſaltem contritionem: Ad Euchariſtiam tamen non ſufficit contritionem præmittere, ſicut ſufficit in reliquis Sacramentis vivorum, ſed debet etiam præmitti morta-

lium

Digitized by Google

lium confeſſio, niſi neceſſitas urgeat, & non detur copia Confeſſario. Quòd ſi quis habens in conſcientia mortale invincibiliter ignoratum ſine ullo prævio dolore ad aliquod ex Sacramentis vivorum accedat, tunc Sacramentum illud ſuſceptum cum hac indiſpoſitione (quam Auguſtinus vocat fictionem) licet non ſacrilegè ſuſcipiatur, erit tamen validum, & informe, validum quidem, quia non deſunt omnia ejus conſtitutiva, informe verò, quia ſine forma à Sacramentis cauſata, hoc eſt ſine Gratia; cum non remittatur in præſenti providentia peccatum, & conſequenter non infundatur Gratia, niſi priùs fuerit retractatum peccatum commiſſum.

Dubitatur nunc, An ſi quis habens peccatum aliquod mortale invincibiliter oblitum accedat bona fide ad Sacramentum vivorum, v. gr. ad Euchariſtiam, cum ſola attritione ſupernaturali de omnibus peccatis commiſſis, tunc hujuſmodi attritio cum Sacramento vivorum de attrito faciat contritum, & per accidens (hoc eſt ratione illius invincibilis ignorantiæ de peccato commiſſo) ſit ſufficiens diſpoſitio ad primam Gratiam, non ſecùs ac in Sacramentis mortuorum attritio per ſe diſponit ad primam Gratiam.

Prima ſententia affirmat cum Suario *diſp. 7. ſect. 2.* Coninck, Granado, & aliis Recentioribus: Communius ſecunda negat cum Vaſquez *diſp. 205.* Haunoldo, Bernal, Toledo. Tertia eſt Maratii *diſp. 23. ſect. 3.* & Cardinalis de Lugo *diſp. 12.* admittentium hoc in ſolis Sacramentis Euchariſtiæ, & Extremæ Unctionis, non verò in Sacramentis Confirmationis, Ordinis, & Matrimonii. Putant enim, quòd ea tantùm ex vi ſuæ inſtitutionis poſſint etiam mortalia delere, & per accidens primam Gratiam cauſare.

II. Dico equidem cum prima ſententia, probabiliter omnia Sacramenta vivorum poſſe per accidens cauſare primam Gratiam.

Prob. 1. ex Tridentino *ſeſſ. 7. can. 6.* ubi habetur: *Si quis dixerit, Sacramenta novæ Legis gratiam non ponentibus obicem non conferre, anathema ſit.* Sed qui accedit ad Sacramenta vivorum cum mortali invincibiliter ignorato, & cum attritione de illo, non ponit obicem primæ Gratiæ, ergo in tali caſu poſſunt Sacramenta omnia vivorum per accidens primam Gratiam cauſare. *Minor probatur.*

Digitized by Google

batur, quia in Sacramentis mortuorum peccatum cum attritione non eſt obex primæ Gratiæ per ea Sacramenta conferendæ, ergo neque in Sacramentis vivorum.

Neque dicas, eſſe obicem Gratiæ in Sacramentis vivorum ipſam carentiam vitæ, ſeu Gratiæ præſuppoſitæ. Nam ſicut in Sacramentis mortuorum vita, (ſeu Gratia præſuppoſita per contritionem præviam) non eſt obex ſecundæ Gratiæ, ut mox oſtendemus, ità in Sacramentis vivorum mors, ſeu peccatum præſuppoſitum non eſt obex primæ Gratiæ.

Prob. itàque 2. à pari. Sacramenta mortuorum poſſunt per accidens cauſare ſecundam Gratiam, ergo Sacramenta vivorum poſſunt per accidens cauſare primam. Antecedens eſt certum. Quamvis enim Baptiſmus, & Pœnitentia ex primaria inſtitutione habeant conferre Gratiam, ille regenerativam, iſta ſanativam, atque adeò uterque ex vi ſuæ inſtitutionis ſupponat mortem deſtruendam per gratiam ab ipſis collatam; nihilominus ſi quis cum contritione, adeóque cum vita Gratiæ, ad eos accedat, adhuc ab iis cauſabitur ſecunda Gratia per accidens. Similiter ſi quis abſque mortali cum ſolis venialibus ad Sacramentum Pœnitentiæ accedat, recipiet per accidens ſecundam Gratiam. *Conſequentia nunc probatur*, quia non minùs Sacramenta mortuorum ex primaria inſtitutione debent ſupponere mortem animæ, quàm Sacramenta vivorum vitam, ſed illa quamvìs non ſupponant mortem, poſſunt per accidens cauſare ſecundam Gratiam, ergo etiam iſta, quamvis non præſupponant vitam, poſſunt per accidens cauſare primam.

Dices cum Lugo *diſp. 12. num. 11.* diſparitatem eſſe, quia ex Tridentino omnia Sacramenta conferunt Gratiam non ponentibus obicem; prima autem Gratia præſuppoſita non eſt obex ſecundæ Gratiæ, & ideò in Sacramentis mortuorum poteſt per accidens cauſari ſecunda Gratia: contra verò mors, ſeu peccatum præſuppoſitum in Sacramentis vivorum eſt obex primæ Gratiæ, eò quòd cum illa ſit incompoſſibilis, ergo non poſſunt Sacramenta vivorum per accidens primam Gratiam cauſare.

Sed contra eſt, quia ſicut peccatum ſub attritione per ſe non eſt obex primæ Gratiæ conferendæ per Sacramenta mortuorum, ità peccatum ſub attritione

per

per accidens non eſt obex primæ Gratiæ conferendæ per Sacramenta vivorum. Cùm enim ejuſdem ſpeciei ſit Gratia ab utriſque Sacramentis collata, in neutris peccatum, poſitâ attritione, erit impedimentum Gratiæ conferendæ, unde nulla eſt diſparitas.

Neque inſtes; idcirco peccatum, poſitâ attritione, non eſſe obicem per ſe Gratiæ per Sacramenta mortuorum conferendæ, quia hæc Sacramenta per ſe inſtituta ſunt ad primam Gratiam conferendam & ad vivificandum; unde nihil aliud per ſe Chriſtus exigit à peccatore, quàm attritionem: contra verò Sacramenta vivorum per ſe ſunt inſtituta ad conferendam ſecundam Gratiam, & ideò per ſe Deus exigit primam Gratiam præviam, unde peccatum ſub attritione eſt obex primæ Gratiæ.

Nam contra eſt, quia ſicut per accidens confertur in Sacramentis mortuorum ſecunda Gratia, quia hoc non obſtat primariæ eorum inſtitutioni; ità per accidens confertur in aliis prima Gratia, quia neque obſtat primariæ inſtitutioni. Et ratio à priori eſt, quia aliud eſt inſtituere Sacramentum in ordine ad aliquem finem poſitivè, aliud verò taxativè: Inſtituere poſitivè v. gr. Sacramentum pœnitentiæ in ordine ad reconciliationem cum Deo, eſt primariò illam intendere; inſtituere verò taxativè eſt illam tantùm intendere: ſic inſtituere Euchariſtiam poſitivè ad nutriendum, eſt hoc primariò intendere; Inſtituere taxativè eſt hoc tantùm intendere. Dicimus nunc, quòd Chriſtus Dominus ſicut in Sacramentis mortuorum poſitivè, non taxativè, intendit finem eorum principalem, ità in Sacramentis vivorum; unde ſicut per accidens poteſt in illis cauſari ſecunda Gratia, ità poteſt in iſtis per accidens cauſari prima.

Neque replices, ex Conciliis ſolùm conſtare, quòd poſſint Sacramenta mortuorum per accidens cauſare ſecundam Gratiam, non verò quòd alia poſſint cauſare primam.

Nam, ſicut ex definitione Tridentini, quòd conferatur in Sacramentis Gratia non ponentibus obicem, eruitur quòd Sacramenta mortuorum per accidens conferant ſecundam Gratiam, quia tunc non habetur obex; ità ex eadem definitione probabiliter eruitur, quod ſacra-

Digitized by Google

ſacramenta vivorum per accidens cauſent primam Gratiam, quia neque tunc habetur obex: & quamvis hoc non ſit expreſsè definitum, ſufficit, quòd aptè inferatur, ut probabiliſſimè ſuſtineri poſſit.

Prob. 3. Concluſio, quia ſaltem Euchariſtiæ Sacramento hoc non eſt denegandum: Illi enim, utpote Sacramentorum omnium præſtantiſſimo, tribui debet omnis excellentia, quæ non pugnat cum ejus inſtitutione, aut cum revelatis: cum Tridentinum de Euchariſtia *cap.* 5. dicat: *Salvator noſter diſceſſurus ex hoc Mundo ad patrem, Sacramentum hoc inſtituit, in quo divitias divini ſui erga homines amoris velut effudit*: ſed hujuſmodi excellentia, quòd ſcilicet per accidens primam Gratiam conferat, neque pugnat cum ejus inſtitutione, neque cum revelatis, ergo eſt illi tribuenda. Adde, quod poſitivè ex revelatis eruatur, hanc excellentiam competere Euchariſtiæ. Tridentinum enim loco laudato hæc habet: *Si quis dixerit, vel præcipuum fructum hujus Sacramenti eſſe remiſſionem peccatorum, vel ex eo alios fructus non provenire, anathema ſit*: Quibus verbis videtur Tridentinum, innuere, quod remiſſio peccatorum, & prima Gratia ſit quidem effectus Euchariſtiæ, quamvìs non primarius, ſed ſecundarius, quia primò & per ſe vivos nutrit, ſecundariò & per accidens vivificat mortuos; Undè non dicitur Sacramentum mortuorum, ſed vivorum. Tridentino concinunt SS. PP., qui Euchariſtiam, utpote continentem Auctorem vitæ, vocant *Panem vivificantem.* Quamvìs enim inſtituta ſit per modum cibi, tamen ſicut poteſt peccator ſpiritualiter mortuus ad vitam Gratiæ ſe diſponere per actus ſupernaturales fidei, ſpei, & charitatis, ità poteſt peccator quamvis mortuus, comedendo hunc panem vivificum per accidens vivificari. Si enim baptiſmus inſtitutus ad regenerandum poteſt per accidens nutrire, & conferre ſecundam Gratiam, ut oſtendimus, poterit pariter Euchariſtia, inſtituta ad nutriendum, per accidens vivificare, & conferre primam Gratiam.

Neque hinc inferas primò, quòd poſſit pariter Euchariſtia per accidens vivificare ſine prævia attritione, aut cum attritione putata, vel naturali. Nam de fide eſt, peccatum non remitti in præſenti providentia ſine retractatione vera; juxta illud: *Niſi pœnitentiam egeritis, omnes ſimiliter peribitis*: quòd autem retractatio debeat eſſe ſuper-

ſupernaturalis, conſtat tum ex theſi 57. confixa ab Inn. XI. tum etiam quia diſponit ad Gratiam ſupernaturalem; & in eodem ordine debet eſſe forma, & diſpoſitio.

Neque inferas ſecundò, quòd Euchariſtia, in qua Salvator divitias omnes ſui Amoris velut effudit, memoriam faciens mirabilium ſuorum, deberet hanc etiam excellentiam continere, quod ſcilicet deleat omnem reatum pœnæ temporalis; quod competit Sacramento baptiſmi, ex Florentino. Etenim hæc quoque excellentia neque pugnat cum inſtitutione Euchariſtiæ, neque cum revelatis. Quod tamen non admittitur. Nam contra eſt, quia ex Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 8.* congruum fuit divinæ Juſtitiæ, quod etiam reatus pœnæ per Sacramentum baptiſmi deleretur iis tantùm, qui ante baptiſmum per ignorantiam deliquerunt, non verò per alia Sacramenta iis, qui deliquerunt poſt baptiſmum; Unde ex Conciliis, PP. & traditione conſtat, ſolius baptiſmi eſſe omnem reatum pœnæ per ſe delere. Non poſſumus itáque ex revelatis hanc excellentiam ad Euchariſtiam ullatenus extendere, cum non militet pro ſuſcipientibus Euchariſtiam ratio illa, ob quam convenit Baptiſmo iſthæc prærogativa, videlicet quia ante Baptiſmum per ignorantiam deliquerunt.

Probatur demum Concluſio ex Lugo de Extrema Unctione, quòd ſcilicet illi competat cauſare primam Gratiam per accidens. Dicitur enim Jacobi 5. *Si in peccatis ſit, remittentur ei*, & Triden. *Seſſ.* 14. *Can.* 2. definit, hoc Sacramentum conferre Gratiam, & remittere peccata, ergo effectus hujus Sacramenti eſt etiam delere mortalia, & primam Gratiam conferre.

Neque dicas, hinc fieri, quod Extrema Unctio eſſet Sacramentum mortuorum. Nam effectus primarius extremæ Unctionis non eſt delere mortalia, ſed [ex Tridentino] delicta, ſi quæ ſint adhuc expianda, & peccati reliquias abſtergere, eradendo aut pœnæ reatum relictum poſt mortalia dimiſſa, aut culpas veniales: propterea dicitur conſummativa, & perfectiva Pœnitentiæ, non verò ejus ſuppletiva. Hinc ſolùm per accidens poteſt Extrema Unctio mortalia delere, ut proinde ſacrilegè peccaret, qui advertenter in ſtatu peccati mortalis eam ſumeret cum ſola prævia attritione, prout ſuſcipi poſſunt Sacramenta mortuorum. Et ſanè, ſicut in

Digitized by Google

Sacramento pœnitentiæ, quod eſt per ſe inſtitutum ad delenda mortalia per modum Judicii, in quo requiritur cognitio cauſæ, ut proinde reus in eo Sacramento agere debeat partes accuſatoris, poſſunt tamen per accidens remitti indirectè peccata invincibiliter oblita, adeò ut nullum Judicium erga illa exerceatur, nec habeatur cognitio cauſæ, nec ullus accuſator, ità pariter in extrema Unctione, & aliis Sacramentis vivorum per ſe inſtitutis ad gratiam augendam, poterit per accidens prima Gratia cauſari, poſità attritione peccati invincibiliter obliti.

Neque dicas cum Lugo, ex Authoritatibus adductis ſolùm ſequi, quòd Euchariſtia, & extrema Unctio conferre poſſint primam Gratiam per accidens, non verò reliqua Sacramenta vivorum. Nam ſi ſemel verum eſt, quod peccatum ſub attritione non ſit obex Gratiæ in aliquo Sacramento vivorum, neque erit obex in reliquis; quia Tridentinum de omnibus novæ legis Sacramentis definit, quod non ponentibus obicem Gratiam conferant.

III. *Objic.* 1. Si Euchariſtia, & alia vivorum Sacramenta poſſent primam Gratiam cauſare, ſequeretur quod homo habens originale, & mortale actuale, ſi accederet ad Euchariſtiam cum attritione, & ignorantia invincibili obligationis ſuſcipiendi baptiſmum reciperet primam Gratiam per accidens, atque adeò emundationem ab originali, ſequela non admittitur, cum uni baptiſmo competat hic effectus, ergo nec id unde ſequitur.

Confirm. Quia non poteſt explicari, quid ſit Gratiam cauſari per accidens, cum non cauſetur aut præter Dei intentionem, aut in aliquo raro caſu. Etenim id provenire daberet ex lege Dei firma, & ſtabili.

Reſp. Nego ſequelam. Baptiſmus enim eſt Janua Sacramentorum; propterea materialiter tantùm poteſt Sacramentum Euchariſtiæ ſumi à non baptizato ignorante invincibiliter obligationem ſuſcipiendi baptiſmum; ſicut materialiter comeditur Euchariſtia à Bruto, quin ullus effectus ab ea recipiatur. Neque dici poteſt, quòd per accidens in eo caſu Euchariſtia emundaret ab originali, cùm certum ſit, carentiam characteris baptiſmalis eſſe obicem Gratiæ per quodvis aliud Sacramentum recipiendæ, ſive vivorum, ſive mortuorum.

Ad

Ad Confirmationem: in eo ſenſu Sacramenta vivorum dicuntur per accidens cauſare primam Gratiam, in quo ſenſu ab omnibus conceditur cauſari ſecundam Gratiam per accidens à Sacramentis mortuorum: Non quia præter intentionem, & vuluntatem Dei hujuſmodi effectus contingat; eo modo quo monſtrum dicitur effectus per accidens, quia eſt præter intentionem naturæ, aut ſicut Theſaurus dicitur per accidens à foſſore inveniri, cum hoc citra blaſphemiam dici non poſſit: Neque quia hujuſmodi effectus non proveniat ex lege Dei firma, & ſtabili; ſed quia deviat hujuſmodi effectus per accidens à fine primario, ad quem Sacramentum inſtitutum fuit, & proinde rarò evenit, ſicuti plantæ, quæ inſeruntur, dicuntur cauſare per accidens fructus alienos, non quia non cauſant illos virtute propriâ, & naturaliter, ſed quia primariò inſtitutæ ſunt ad alendos fructus proprios, & fructus alieni ad finem primarium non ſpectant; unde non ità frequenter hujuſmodi effectus provenit

IV. *Objic.* 2. Euchariſtia ſignificat Gratiam per modum nutritionis, ergo ſolùm cauſat Gratiam nutritivam, non vivificativam, atque adeò non primam Gratiam. *Probatur conſequentia*, quia Sacramentum novæ legis cauſat quod ſignificat, & ſignificat quod cauſat, ergo Euchariſtia ſignificans gratiam nutritivam, hanc dumtaxat cauſat.

Confirm. Dare vitam mortuo eſt extra rationem cibi; Atqui Euchariſtiæ non competit quidquid eſt extra rationem cibi ſpiritualis, ergo nequit dare vitam mortuo: Unde ſicut inutiliter datur cibus mortuo, ità inutiliter Euchariſtia peccatori.

Reſp. 1. Per inſtantiam de Baptiſmo, qui cauſat Gratiam per modum regenerationis, & tamen per accidens cauſat ſecundam Gratiam non regenerantem, & de pœnitentia, quæ eſt inſtituta per modum ſecundæ tabulæ poſt naufragium, & tamen cauſat ſecundam gratiam, ſi ſolùm venialia præceſſerint Neque dicas cum Lugo, non eſſe mirum, quòd Sacramentum potens vivificare nutriat; quia quod poteſt plus, poteſt etiam quod eſt minùs; Mirũ tamen eſt, quòd Sacramentum potens de ſe nutrire etiam vivificet. Nam licet ſit magis vivificare, quàm nutrire, nõ tamen relatè ad infinitam virtutem Chriſti Domini, qui æquè potuit velle utrumque effectum cauſari à ſingulis

Sacramentis, quamvìs voluerit, quòd Sacramenta mortuorum per ſe vivificent, vivorum verò nutriant. Præterquamquòd falſum univerſim eſt, quòd poſſit minus id, quod poteſt plus, ſi plus, & minus ſint in diverſo ordine, homo enim poteſt hominem generare, non muſcam, quamvìs hoc ſit minùs: unde diſparitas ex hoc etiam capite corruit.

Directè *diſt. conſeq.* ſolùm cauſat Gratiam nutritivam per ſe, *concedo*; per accidens: *nego conſequentiam:* Ad probationem, ſatis eſt, quòd Sacramentum per ſe cauſet quod ſignificat, quamvìs per accidens cauſare poſſit, quod non ſignificat.

Ad Confirmationem *diſtinguo minorem*: per ſe *concedo*; per accidens, *nego minorem, & conſequentiam.* Euchariſtia per accidens cauſare poteſt, non quod eſt contra, ſed quod eſt præter rationem cibi: ſicut etiam cauſat remiſſionem venialium, remiſſionem pœnæ, præſervationem à mortalibus, quæ ſunt pariter præter rationem cibi. Ad id quod additur: ideò ſtultum eſt dare cibum mortuo, quia cibus corporalis citra miraculum vivificare non poteſt. At Euchariſtia potuit inſtitui ità ut per accidens vivificaret, & ità de facto probabiliter inſtituta eſt, ut oſtendimus. Adde, quòd ſicut poteſt mortuus ſpiritualiter ad vitam ſe diſponere per actus virtutum Theologalium; ità poteſt cibo Euchariſtico, & pane vivificante vivificari. Huic enim tantùm cibo competit tranſmutare, non tranſmutari, juxta illud à Chriſto Domino dictum Auguſtino: *Tu mutaberis in me, non ego in te.*

Ex dictis ſequitur, poſſe Sacramenta vivorum cauſare per accidens primam Gratiam in omnibus iis caſibus, in quibus ad ea acceditur poſt mortale cum ſola attritione: quod contingit non ſolùm quando quis oblitus invincibiliter peccati commiſſi dolet de omnibus, ſed etiam quando quis conſcius peccati, nec habens copiam Confeſſarii, ponit attritionem putatam contritionem, vel ſi ſit abſolutus invalidè ex defectu aut juriſdictionis, aut intentionis in abſolvente. Conſonum enim fuit Miſericordiæ Salvatoris, quòd noluerit in his caſibus privare Gratia eum, qui bona fide credit ſe eſſe diſpoſitum, & quantùm in ſe eſt, aptè ſe diſponit ad Sacramenta vivorum ſuſcipienda.

DISPU-

DISPUTATIO II.

De Cauſis extrinſecis Sacramentorum.

PLurima in hac Diſputatione diſcutienda ſunt, De inſtitutore Sacramentorum, De Miniſtro, De ſubjecto, ſeu ſuſcipiente, qui dicuntur cauſæ Sacramentorum extrinſecæ.

QUÆSTIO I.

De Sacramentorum Inſtitutore.

QUod attinet ad Sacramenta Legis antiquæ, non eſt dubium, quòd à ſolo Deo fuerint inſtituta. De Sacramentis novis inquiritur, An omnia immediatè Chriſtus Dominus inſtituerit? Et, Utrum in quantùm homo, an inquantùm Deus? Demum, An pura Creatura poſſit Sacramenta inſtituere?

ARTICULUS I.

Utrùm omnia novæ Legis Sacramenta immediatè inſtituerit Chriſtus inquantùm homo?

I. DEfinit Tridentinum *ſeſſ. 7. can. 1.* omnia novæ Legis Sacramenta inſtituta fuiſſe à Chriſto. Hæc enim habet; *Si quis dixerit, Sacramenta novæ Legis non fuiſſe omnia à Chriſto inſtituta, anathema ſit.* Nihilominus nonnulli ex antiquis Theologis putarunt, Chriſtum aliqua Sacramenta inſtituiſſe immediatè, & per ſe ipſum, aliqua verò mediatè per Apoſtolos. Hugo de Sancto Victore *tomo 3.* de Sacramentis *lib. 2. puncto 15.* cum Magiſtro in 4. *diſt. 23.* & Bonaventura putavit, Extremam Unctionem eſſe ab Apoſtolis immediatè inſtitutam: Et Alenſis cum eodem Bonaventura in 4. *diſt. 7.* Sacramentum Confirmationis inſtitutum in Concilio Meldenſi. Ex verbis Tridentini non conſtat, quòd Chriſtus omnia inſtituerit immediatè; Unde Suarius cenſet,

non eſſe de fide hanc omnium immediatam inſtitutionem, quamvis dicat eſſe omninò certam.

Dico equidem 1. cum Vaſquez, & aliis: De fide eſt, Chriſtum Dominum omnia novæ Legis Sacramenta inſtituiſſe immediatè.

Prob. De fide eſt, Chriſtum inſtituiſſe omnia novæ Legis Sacramenta, ut conſtat ex Tridentino laudato, ergo etiam de fide eſt, quòd ea inſtituerit immediatè. *Probatur conſequentia*, quia inſtitutio, ut ſit vera inſtitutio, debet eſſe immediata, aliter non ſolùm Sacramenta, ſed etiam ſacramentalia, & omnes Eccleſiæ cæremoniæ deberent dici à Chriſto inſtitutæ, & omnes Leges Pontificiæ poſſent dici Leges Divinæ, & à Chriſto Domino latæ, quia omnes dum feruntur, à Chriſto mediatè feruntur per ejus Vicarium, & per poteſtatem ab eo acceptam: Conſequens non admittitur; ergo nec antecedens.

Confirm. Tridentinum *ſeſſ. 2. cap. 2.* negat, fuiſſe unquam in Eccleſia poteſtatem ullam ſtatuendi, vel immutandi aliquid circa ſubſtantiam Sacramentorum: hoc autem non eſſet verum, ſi Chriſtus non inſtituiſſet immediatè omnia Sacramenta. Potuiſſet enim Eccleſia mutare, quæ potuit inſtituere; ergo. Hinc expreſsè Tridentinum *ſeſſ. 14.* de Extrema Unctione *cap. 1.* dicit, hoc Sacramentum fuiſſe à Chriſto Domino inſtitutum, & à B. Jacobo promulgatum, quia ſi Chriſtus illud inſtituit, ſolùm potuit promulgari ab aliis, propterea etiam 1. ad Corinth. 4. dicitur: *Sic nos exiſtimet homo, ut Miniſtros Chriſti, & diſpenſatos* (non inſtitutores) *myſteriorum Dei.*

II. Dico 2. Chriſtus Dominus inquantùm homo, & per voluntatem creatam inſtituit Sacramenta. Ità communiſſimè.

Prob. Chriſtus ut homo eſt Eccleſiæ fundator, & inſtitutor, ergo pariter ut homo inſtituit fundamenta Eccleſia, ſeu Sacramenta: Fundatoris quippe eſt ponere fundamenta.

Confirm. Chriſtus ut homo eſt ſupremus Eccleſiæ Legiſlator, ergo etiam Sacramentorum inſtitutor. *probatur conſequentia*, quia ſi per poteſtatem à Deo acceptam potuit immediatè Leges ferre, potuit etiam per eandem poteſtatem immediatè Sacramenta inſtituere, cùm illi inquantùm homini data ſit omnis poteſtas in cœlo, & in terra, omniáque dedit ei Pater in manus.

III. Ob-

Digitized by Google

III. *Objic.* 1. Contra ſecundam concluſionem: inſtituere eſt primò rem aliquam ſtatuere, ſeu inchoare, ſed hoc non poteſt Chriſtus quà homo, ergo non quà homo, ſed quà Deus inſtituit Sacramenta. *probatur minor*, quia ante actum voluntatis creatæ Chriſti Domini inſtituentem Sacramenta debet præceſſiſſe decretum voluntatis Divinæ conferens talem auctoritatem voluntati creatæ Chriſti, ergo ab eo decreto debent ſumere initium, atque adeò inſtitutionem Sacramenta

Confirm. Ut poſſit per voluntatem creatam Chriſti eſſe ſignum Gratiæ hæc materia, & hæc forma, debuit hoc idem prævoluiſſe Chriſtus quà Deus ab æterno; cum non poſſint Divina, & humana Chriſti voluntas diſcrepare, ergo non poteſt Chriſtus quà homo Sacramenta inſtituere, quin priùs ea inſtituerit Chriſtus quà Deus, atque adeò ſoli Deo competit prima, & immediata Sacramentorum inſtitutio.

Reſp. 1. Per inſtantiam de Legibus Pontificiis, quæ non deſinunt eſſe Pontificis, & Vicarii Chriſti, quamvìs præcedere debeat decretum conferens Pontifici talem auctoritatem, & ab æterno debeat Deus prævoluiſſe id, quod Pontifex præcipit.

Directè dico, dupliciter poſſe duas voluntates conſpirare in idem objectum, uno modo, ſi ambæ æquè primo idem velint, altero modo, ſi una velit in priori, & altera illud idem approbet. Hoc ſecundo modo Deus vult Sacramenta à Chriſto quà homine inſtituta, necnon Leges à Pontifice latas, & ideò Chriſtus ut homo eſt primus inſtitutor. Voluntas enim Divina venit ut determinata, & in poſteriori, non ut determinans, & in priori. Venit enim non ut faciens, ſed ut approbans factum à voluntate creata Chriſti, atque adeò eſt voluntas ſpeculativa potiùs, quàm practica.

In forma *nego minorem. Ad probationem:* præceſſit decretum conferens auctoritatem, & ſimul inſtituens Sacramenta, *nego*; conferens, ſed non inſtituens, *concedo antecedens & nego conſequentiam.*

Ad Confirm. *diſtinguo antecedens*: debuit Deus id ipſum prævoluiſſe ab æterno voluntate practica, & factiva, *nego*; voluntate ſpeculativa, & approbativa inſtitutionis factæ à Chriſto ut homine, *concedo antecedens & nego conſequentiam.*

Digitized by Google

IV. *Objic.* 2. Si Sacramenta novæ Legis eſſent à Chriſto ut homine inſtituta, non eſſent præſtantiora, & digniora antiquis, utpote à Deo inſtitutis. Conſequens non admittitur, repugnat enim dictis Conciliorum, & Patrum; ergo nec *antecedens. Probatur ſequela*, quia Sacramentum intrinſecè conſtituitur per actum inſtituentem tanquam per formam, ergo Sacramenta antiqua conſtituta per actum Divinum nobiliora eſſent, quàm nova conſtituta per actum voluntatis humanæ Chriſti.

Reſp. 1. Etiam in Sacramentis novis principium *quod* inſtituens eſſe ipſum Verbum, à quo humanitas ſuppoſitatur, quamvis principium *quo* ſit actus voluntatis creatæ; Unde etiam Sacramenta nova includunt conſtitutivè Deum tanquam principium *quod* inſtituens; atque adeò ex parte principii inſtituentis antiqua non ſunt nobiliora. Deinde dico SS. PP. exaltantes Sacramenta nova ſuper antiquis conſideraſſe illa, quatenùs ſunt inſtrumenta Dei, in ordine ad Gratiam conferendam; atque adeò præferunt nova antiquis, inquantùm ſunt megis utilia. Sic Pharmacum, quod magis cauſat ſanitatem, dicitur præſtantius Pharmaco compoſito ex rebus nobilioribus minùs apto ad ſanitatem cauſandam; quia ut notat Aureolus in 4. *diſt.* 1. nobilitas inſtrumenti ad cujuſvis medii ordinati ac aliquem finem ſumitur ſolùm ex ratione utilitatis, quam affert. Et ratio à priori eſt, quia appetibilitas medii, qua talis, deſumi debet à fine, à quo ſuam habet appetibilitatem; ergo cum magis conferant Sacramenta nova ad finem conferendi Gratiam, dicenda ſunt præſtantiora; etiamſi verum eſſet, quòd antiqua haberent aliquod conſtitutivum nobilius: quod tamen eſt falſum, ut oſtendimus; cum non ſit præſtantior forma Deus, & actus Divinus, quàm Deus cum actu humano; ſicut non eſt præſtantior tota Trinitas, quàm una Perſonalitas Divina: Præterquam quòd ipſe ſolùs actus creatus Chriſti Domini, prout moraliter informatus à dignitate Verbi, infinitum habet valorem, efficaciam.

ARTI-

ARTICULUS II.

Num concedi poſſit puræ Creaturæ poteſtas inſtituendi Sacramenta tum miniſterialis, tum excellentiæ?

V. Certum eſt, non poſſe Creaturam inſtituere Sacramenta authoritate propriâ, & independente; cùm ne ipſi quidem Chriſto quà homini id competat. Quare ſolùm quæritur primò, An poſſit purus homo ex poteſtate miniſteriali ſibi à Deo delegata inſtituere Sacramenta? quod communiter affirmant Thomiſtæ cum Suario, Lugo, Valentia contra Scotum, Vaſquez, & alios. Secundò, An poſſit puro homini communicari poteſtas excellentiæ, quam Theologi agnoſcunt in Chriſto Domino, ut poſſit Sacramenta inſtituere? Poteſtas autem excellentiæ in Chriſto Domino non ſolùm importat poſſe conferre ſigno ſenſibili vim ad gratiam conferendam ex poteſtate delegata, ſed etiam poſſe mereri collationem gratiæ per Sacramenta, & quòd ejus nomine Sacramenta ſanctificentur, & adminiſtrentur. Hanc etiam poteſtatem poſſe puro homini communicari, docet D. Thom. hìc ar. 4. his verbis: *Chriſtus in Sacramentis duplicem habuit poteſtatem; unam auctoritatis, quæ competit ei ſecundùm quod Deus eſt, & talis poteſtas nulli Creaturæ potuit communicari; Alteram excellentiæ, quæ competit ei ſecundùm quod homo eſt, & eam potuit Miniſtris communicare; dando ſcilicet eis tantam gratiæ plenitudinem, ut eorum meritum operaretur ad Sacramentorum effectum, ut ad invocationem nominum ipſorum ſanctificarentur Sacramenta, & ut ipſi poſſent Sacramenta inſtituere.*

Ne tamen fiat quæſtio de nomine, advertendum, quòd inſtituere Sacramenta poteſtate miniſteriali non importat ſolùm deſignare materiam, cui Deus imponat ſignificationem practicam Gratiæ, ſed importat etiam delegationem à Deo factam imponendi alicui ſigno ſenſibili ſignificationem practicam Gratiæ; ſicut ferre leges ex poteſtate miniſteriali, & delegata non importat ſolùm deſignare aliquem actum, quem Deus velit præcipere, ſed etiam habere à Deo facultatem præcipiendi, vel non præcipiendi aliquid ad libitum; ſicut etiam habere poteſtatem delegatam patrandi miracula non eſt poſſe deſignare materiam, in qua Deus velit miraculosè operari, ſed eſt habere virtutem communicatam patrandi miracula.

VI. Dico nunc primò cum prima ſententia: poteſt puro homini communicari poteſtas miniſterialis inſtituendi Sacramenta.

Prob. Poteſt Deus communicare puro homini facultatem non ſolùm deſignandi materiam ſenſibilem, quæ habeat à Deo ſignificationem practicam gratiæ, ſed etiam facultatem deſignandi materiam ſenſibilem, quæ ſignificet Gratiam conferendam per hujuſmodi ſignum ad arbitrium ipſius Creaturæ; hoc autem importat ex dictis habere poteſtatem miniſterialem inſtituendi Sacramenta, ergo poteſt puro homini hujuſmodi poteſtas communicari. *Maj. patet.* Sicuti enim ea poteſtas de facto communicata fuit Chriſto quà homini, ità potuit puro homini communicari; non ſecùs ac poteſtas miraculorum, quæ Chriſto fuit communicata, poteſt pariter puro homini communicari: & in hoc tantùm Chriſtus quà homo à puro homini diverſificatur, quòd Chriſto ea ſit connaturaliter debita, non verò puro homini.

Confirm. Ut purus homo dicatur reverà Sacramenta inſtituere, non debet habere hanc poteſtatem independenter ab alio; ſicuti ut poſſit leges condere, non debet habere facultatem legislativam independentem, ſed ſufficit, quòd inſtitutio & virtus cauſandi gratiam in Sacramentis procedat à puro homine, tanquam ab habente poteſtatem ad id delegatam, & ex commiſſione; Atqui poteſt Deus velle, quòd Sacramenti inſtitutio, & virtus ſignificandi, atque cauſandi gratiam in aliqua re ſenſibili dependeat à puro homine, tanquam ab habente ad id poteſtatem delegatam, ergo poteſt puro homini communicari poteſtas miniſterialis inſtituendi Sacramenta. Quod apertè docuit Auguſt. tract. 5. in Joan. dicens: *Potuit Chriſtus Dominus, ſi vellet, dare poteſtatem alicui ſervo ſuo, ut daret Baptiſmum ſuum tanquam vice ſuâ, & transferret à ſe baptizandi poteſtatem, quam conſtitueret in ſervo, & tantam vim daret Baptiſmo translato in ſervum, quantam haberet Baptiſmus datus à Domino; hoc tamen noluit, ut in illo eſſet ſpes baptizatorum, à quo ſe baptizatos agnoſcerent; Noluit ergo ſervum ponere ſpem in ſervo.*

VII. Dico 2. Poteſtas excellentiæ, & meritoria, quæ fuit in Chriſto Domino ad Sacramenta inſtituenda, potuit puro homini communicari ſolùm relatè ad inſtituenda Sacramenta vivorum, non mortuorum. Ità iidem DD cum D. Tho. apud Gonetum.

Prob.

Digitized by Google

Prob. Poteſt purus homo affectus gratiâ ſanctificante mereri de condigno alteri innocenti gratiam, ut oſtendimus in de Merito *diſp ult. q. 2.* Non poteſt tamen alteri peccatori mereri de condigno gratiam peccati remiſſivam, ut pariter ſupponimus ex dictis in de Incarnatione *diſp. 1. qu. 3.* Ergo poteſt purus homo habere poteſtatem excellentiæ, & meritoriam relatè ad inſtituenda Sacramenta vivorum, merendo Juſtis gratiam per ea Sacramenta conferendam, quin poſſit relatè ad Sacramenta mortuorum.

VIII. *Objic.* Primò contra primam Concluſionem, ex Scoto, & Gabriele: Inſtituere Sacramenta fert ſtabilire certa, & infallibilia ſigna gratiæ conferendæ, ſed ſolus Deus hoc facere poteſt, ergo nequit pura creatura miniſterialiter Sacramenta inſtituere. *Prob. min.* Ille poteſt ſtatuere ſigna infallibilia gratiæ conferendæ, qui poteſt gratiam conferre, ſed non niſi Deus poteſt conferre gratiam, ergo non niſi Deus ſtabilire poteſt certa, & infallibilia ſigna gratiæ conferendæ.

Confirm. Ut poſſit dari ſignum practicum gratiæ, debet Divina voluntas determinari ad conferendam gratiam, poſito tali ſigno, ſed non poteſt creatura Divinam voluntatem ad id determinare, ergo nec Sacramenta inſtiture.

Reſp. *Nego min.* Ad prob. *diſt. maj.* Qui poteſt gratiam conferre vel principaliter, vel inſtrumentaliter, *concedo*, tantùm principaliter, *nego maj. & diſting. min.* Solus Deus poteſt gratiam conferre ut cauſa principalis, *conc.* Miniſterialiter, & inſtrumentaliter, ſeu ex poteſtate delegata, *nego minor. & conſeq.* quod etiam dicendum relatè ad leges ferendas. Habere poteſtatem delegatam conferendi gratiam eſt poſſe ſuâ voluntate applicare omnipotentiam ad gratiam cauſandam, ſicut dicitur habere poteſtatem comburendi, qui poteſt applicare ignem ad comburendum; Poteſt autem voluntas creata ex delegatione ſibi à Deo facta ſtatuere ſigna, quibus poſitis applicetur omnipotentia ad gratiam cauſandam, ſive ea ſigna ſint meræ conditiones, ut in Sacramentis antiquis, ſive ſint cauſæ, ut in novis, ergo poteſt pura creatura habere poteſtatem delegatam inſtituendi tam Sacramenta antiqua quàm nova.

Ad Confirmationem recurrit etiam inſtantia de Legibus. Ut poſſit etiã Lex Pontificia obligare in conſcientia, debet

debet determinari divina voluntas ad volendum obligare ſubditos, poſitâ voluntate Legislativâ Pontificis: Sicuti autem poſſumus nos ad actus liberos determinare omnipotentiam paratam concurrere ad utrumlibet, juxta doctrinam Societatis in de Gratia; ità poteſt Divina voluntas determinari ad volendum conferre gratiam, poſito tali ſigno ſenſibili à voluntate creaturæ volentis liberè inſtituere hæc ſigna practica gratiæ ex poteſtate ſibi ab ipſo Deo delegata.

IX. *Objic.* 2. ex Vaſquez: Ei convenit poteſtas inſtituendi Sacramenta, à quo oritur primum Sacramenti decretum; hoc autem unicè oritur à Deo, ut patet; ergo ſolus Deus poteſt Sacramenta inſtituere. *Maj. prob.* Quia inſtituere eſt primò rem aliquam incipere, & ab initio quaſi ſtatuere, & decernere.

Confirm. Si Deus diceret, Volo ut Baptiſmus conferat gratiam, ſi Petrus conſenſerit, Petrus non diceretur inſtitutor Sacramenti hujus, quia ſupponit voluntatem Dei collativam gratiæ; ſed quælibet voluntas creaturæ debet Dei voluntatem præſupponere, ergo pura creatura non poteſt Sacramentum inſtituere.

Reſp. Argumentum probare, quòd neque Chriſtus ut homo poſſit Sacramenta inſtituere, ſicut etiam quòd neque homines poſſent leges condere: quare *diſt maj.* à quo oritur primum Sacramenti decretum in genere (cauſæ principalis tantum, *nego*; ſive principalis, ſive miniſterialis, *conc maj. & diſtinctâ pariter min. nego conſeq.*

Ad Confirmationem reſpondeo per inſtantiam: ſi Deus diceret, volo præcipere jejunium, ſi Petrus conſentiat, Petrus non diceretur præcipere jejunium, ſed eſſet conditio requiſita, ut Deus velit abſolutè jejunium præcipere; nec proinde creatura non poteſt habere à Deo poteſtatem delegatam præcipiendi jejunium, ergo idem in caſu noſtro. Quare diſtinguendum eſt inter operantem nomine principalis tanquam procuratorem, vel miniſtrum, & inter apponentem nudam conditionem; Quando quis operatur ut miniſter, validè operatur, etiamſi nollet tunc id ipſum principalis; ſecùs verò quando quis apponit conſenſum tanquam conditionem. In caſu argumenti, Petrus conſentiens eſſet mera conditio, quia niſi quando Petrus conſentit, tunc Deus vellet cauſare gratiam per Baptiſmum, gratia non cauſaretur: contra verò quando creatura inſtituit poteſtate miniſteriali

riali Sacramentum, gratia conferenda eſt per Sacramenta per hoc præcisè, quòd Deus non revocet poteſtatem delegatam; adeò ut ſi per impoſſibile Deus non revocaret poteſtatem delegatam, & ſimul nollet conferre gratiam per Sacramenta inſtituta à creatura, adhuc teneretur illam conferre: Sicut in creatis, ſi principalis non revocet poteſtatem collatam procuratori, & ſimul nolit obligari per contractum initum à procuratore, adhuc ab illo obligatur. In forma *diſt. maj.* quia ſupponit voluntatem collativam gratiæ, poſito conſenſu Petri tanquam merâ conditione, *conc.* poſito conſenſu tanquam prædito poteſtate delegatâ ad Sacramenta inſtituenda, *neg. maj.* & *diſtinctâ min nego conſeq.*

Objic. 3. Si non eſſet de eſſentia Sacramenti, quòd ſit inſtitutum à Deo, poſſet etiam dici, neque eſſe de eſſentia Sacramenti, quòd ſit ſignum ſenſibile, vel quòd ſit ſigratiæ, aut quòd ſit ſignum practicum, ſequela non admittitur, ergo nec id unde ſequitur. *Prob. ſequela*, quia tam in definitione Sacramenti dicitur, quòd ſit inſtitutum à Deo, quàm quòd ſit ſignum ſenſibile practicum gratiæ, ergo.

Reſp. Sacramentum eſſe quoddam concretum accidentale, & quoddam artefactum, cujus eſſentia nequit cognoſci ex ipſa natura rei, ſed ex fine, quem ſibi artifex præſtituit in eo componendo; ſicut domus conflata ex parietibus, & tecto definitur per ordinem ad ejus finem, qui eſt arcere ab injuriis temporum; propterea quoties finis artefacti ſtat incolumis, ſtat ejus eſſentia, etiamſi varietur principium efficiens. Tam enim habetur domus, ſive ea fiat ab artifice, ſive ab amente, ſive fiat caſu. Hinc quia ſtat finis Sacramenti, qui eſt ſignificare hominibus practicè ſanctitatem, ſive à Deo immediatè, ſive à creatura hujuſmodi inſtituatur ſignum; ideo Sacramentum quà tale non eſt eſſentialiter à Deo immediatè inſtitutum, ſed ſolùm Sacramenta, quæ de facto ſunt, & relatè ad iſta cadit definitio tradita: contra verò quia non ſtat hujuſmodi finis, ſi ſignum non ſit ſenſibile, aut ſi non ſit practicum, ideo hæc ſpectant ad eſſentiam Sacramenti in Eccleſia viſibili inſtituti quà talis. Hinc fit, quòd quamvis de facto Sacramentum pœnitentiæ v.g. vel Extremæ Unctionis à fœmina validè non conferatur, non propterea ad eſſentiam horum Sacramentorum quà talium ſpectat, quòd conferantur à viro. Stat enim eorum

finis

finis, etiamſi conferrentur à fœmina: Contra verò non ſtat finis Sacramenti propter homines erudiendos, & ſanctificandos inſtituti, ſi non ſit ſignum ſenſibile, aut practicum ſanctitatis, ergo hoc ſpectat ad rationem Sacramenti quà talis.

X. *Objic. ult.* Contra 2. Concluſionem: Poteſtas excellentiæ relatè ad Sacramenta inſtituenda convenit Humanitati Chriſti Domini ratione Unionis hypoſtaticæ, quâ præcisâ illi non conveniret, ergo non poteſt competere puræ creaturæ, neque relatè ad Sacramenta mortuorum, neque vivorum.

Reſp. Chriſto Domino competere poteſtatem iſtam connaturaliter; puræ creaturæ verò poſſe competere ex mera Divina conceſſione: unde non poteſt huic competere cum illa perfectione, ſeu exigentiâ connaturali, prout competit Chriſto Domino: ſic ratione unionis hypoſtaticæ competit Chriſto poſſe de condigno mereri aliis gratiam; quòd tamen etiam poteſt competere Juſto, ſed non illo modo perfectiſſimo, quo convenit Chriſto Domino; cùm nec poſſit Juſtus habere meritum valoris infiniti, nec mereri de condigno gratiam peccati remiſſivam, ut alibi oſtendimus. Ex quibus ſequitur, quòd poſſit pura creatura habere poteſtatem excellentiæ etiam relatè ad inſtituendam Euchariſtiam, quatenus ex poteſtate delegata poteſt ea ſigna ſenſibilia inſtituere, quibus contineatur Corpus Chriſti Domini, & gratia cauſetur ſuſcipientibus illud, quam ſolùm de condigno mereatur.

QUÆSTIO II.

De Miniſtro Sacramentorum.

POſt conſiderationem Cauſæ extrinſecæ principalis Sacramentorum, nempe Chriſti Domini Inſtitutoris, inquirendum de cauſa miniſteriali, & inſtrumentali, & primò quidem, num ſolus homo viator poſſit Sacramenta conficere, & adminiſtrare. Deinde quænam, & qualis intentio in eo requiratur. Demum, quænam ſint hujus Miniſtri obligationes.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICULUS I.

An ſolus homo viator poſſit miniſtrare, & conficere Sacramenta?

I. SCotus *in 4. diſt. 6. Seſſ. 5.* docet, etiam Angelos poſſe de lege ordinaria eſſe Sacramentorum Miniſtros. Bernal *diſp. 17.* putat, poſſe Angelos de potentia extraordinaria Sacramenta adminiſtrare, non tamen conficere. Communius cum Goneto *diſp. 6.* docent, de potentia extraordinaria poſſe Angelos Sacramenta etiam conficere, nedum adminiſtrare. Dubitatur etiam, an homines in Patria, vel ſi reſurgerent, poſſint Sacramenta, ut prius, conficere? Suarius, Soto, & Alii affirmant contra Vaſquez, Coninck, Becanum apud Gonetum.

Dico primò: De lege ordinaria ſoli homines, & non Angeli ſunt Sacramentorum Miniſtri. Ità Divus Thom. hìc *art. 7.* & communiſſimè Catholici contra Lutherum *in libro de Miſſa privata*, putantem etiam à diabolis in ſpecie humana apparentibus adminiſtrari poſſe Sacramenta de potentia ordinaria.

Prob. Ex illo ad Hebræos 3. *Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus pro hominibus conſtituitur in iis, quæ ſunt ad Deum*; Ergo ſoli homines ſunt miniſtri in iis, quæ ſunt ad Deum, hoc eſt in Sacramentis. Similiter ſolis hominibus dictum eſt *Matth. 28. Docete omnes gentes, baptizantes eos In Nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti*: Idémque docent PP. præſertim Chryſoſtomus *lib. 3. de Sacerdotio* dicens: *Neque Angelis, neque Archangelis dictum eſt: Quodcunque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in Cœlis.* Et ratio à priori eſt libera Dei inſtitutio: Congruentiæ verò ſunt, tum quia Sacramentum conſtituitur materiâ, & formâ ſenſibili; ergo conveniens fuit, quòd adminiſtraretur etiam à miniſtro ſenſum, & intellectum habente, tum etiam quia ſolus homo poteſt ſuſcipere, ergo & adminiſtrare Sacramenta.

Confirm. Quia ſi Angeli poſſent miniſtrare Sacramenta, nullus infans decederet ſinè Baptiſmo. Teneretur enim ex præcepto Charitatis Angelus Tutelaris illum baptizare.

II. Dico 2. De potentia, & lege extraordinaria poſſunt Angeli Sacramenta à Chriſto Domino inſtituta adminiſtrare, non tamen conficere.

Prob. Prima pars, tum ex D. Thom. *loco citato*, tum

multis ſacris hiſtoriis, in quibus legitur ſacram Synaxim ab Angelis fuiſſe adminiſtratam, videlicet B. Catharinæ Senenſi, S. Agneti, B. Stanislao. Secunda pars, quæ eſt multorum cum Bernal contra Gonetum, probatur, quia Sacramenta à Chriſto Domino inſtituta conſtant verbis humanis, Angeli autem non poſſunt verba humana ponere, ergo neque iſthæc Sacramenta conficere.

Neque dicas, quòd licèt Angeli non posſint verè loqui locutione humanâ, ut docet D. Th. *1. p. q. 51. art. 3.* poſſunt tamen formare ſonos in aëre ſimiles verbis humanis, & eodem modo ſignificantes gratiam, ac verba humana; ergo poſſunt hujuſmodi ſonis Sacramenta conficere, quæ non ſolùm eſſent vera Sacramenta, diverſæ tamen rationis à noſtris, ut putant Cabrera, & Nugnez, ſed etiam ejuſdem rationis cum noſtris; quia diverſitas verborum materialiter ſe habet ad rationem ſigni ſenſibilis. Nam contra eſt, quia ſicut aqua roſacea non poteſt eſſe materia baptiſmi, cùm non ſit aqua naturalis; nec oleum papyraceum materia Confirmationis, ità verba in corporibus aſſumptis prolata ab Angelo, quia non ſunt verè verba humana, & vitaliter prolata, non poſſunt eſſe forma Sacramentorum, quæ eſſentialiter rebus, & verbis conſtare debent: Propterea non ſatìs eſt, quòd hujuſmodi ſoni posſint idem ſignificare, ac verba humana.

Neque replices, in Sacramento matrimonii ſufficere nutus, qui non ſunt vera verba, ſed ſolùm ſignificant inſtar verborum; ergo etiam in Sacramento ab Angelis collato ſufficiunt ſoni, qui inſtar verborum ſignificent.

Nam primò, quare non ſufficit etiam in Baptiſmo aqua roſacea, quæ inſtar aquæ naturalis ſignificet? Deinde reſpondeo, convenire Theologos in hoc, quòd ad Sacramentum matrimonii ſufficiat id, quod ſufficit ad conſtituendum contractum; cùm autem contractus perficiatur tam verbis formalibus, quàm æquivalentibus, ideo etiam nutus conſtituunt Sacramentum matrimonii, quod tamen non militat in aliis Sacramentis, quæ verbis formalibus conſtitui debent. Præterea etiam nutus conſtituentes Sacramentum matrimonii debent eſſe actus vitales; At verba ab Angelo in corporibus aſſumptis non ſunt vitaliter prolata, ergo nullatenus poſſunt Sacramenta novæ Legis conſtituere.

III. Di-

III. Dico 3. Solus homo viator de lege ordinaria eſt miniſter Sacramentorum. Ità communius contra Gonetum putantem, quòd comprehenſor poſſit de lege ordinaria abſque nova delegatione eſſe miniſter Sacramentorum, quamvis extraordinarius.

Prob. Quamvis in Scripturis, & Conciliis non exprimatur, quòd ſolus viator poſſit eſſe Sacramentorum miniſter, id tamen eruitur ex fine à Chriſto Domino intento in Sacramentorum inſtitutione; qui eſt, ut homines pro ſtatu viæ Sacramentis ſanctificentur; Cùm autem in ſtatu viæ nonniſi cum viatoribus converſentur, ſequitur, quòd viatores tantùm voluerit eſſe miniſtros: poſſunt proinde ſolùm de potentia Dei abſoluta Sacramenta conficere comprehenſores, non verò de lege ordinaria.

Confirm. Aliter Epiſcopi damnati poſſent alios damnatos ordinare Sacerdotes, poſſéntque Sacerdotes validè conſecrare, ſi adeſſet panis; Cùm non ſit major ratio de comprehenſoribus, ac de damnatis.

Neque dicas, id à Deo impediri, ſicut impediuntur dæmones, ne orbem ſubvertant, & peccatores interficiant, aut detrudant ad tartara.

Nam fruſtra ad miraculoſam ſuſpenſionem curcursûs divini recurritur; cùm poſſit commodè dici, quòd poteſtas hæc collata ſit tantùm pro ſtatu viæ.

Neque replices, etiam in termino dari characterem, ergo etiam in termino datur poteſtas conficiendi Sacramentum. Nam diximus characterem non eſſe ipſam poteſtatem, ſed ſignum poteſtatis collatæ; ſicut autem in termino character baptiſmalis eſt ſignum poteſtatis paſſivæ, ſeu idoneitatis ad Sacramenta recipienda tantùm pro ſtatu viæ, non in patria, ut omnes docent, ità character ſacerdotalis in termino eſt ſignum poteſtatis activæ ad Sacramenta adminiſtranda tantùm pro ſtatu viæ.

Dico ultimò. Homo vtator, qui eſt miniſter Sacramentorum, eſt etiam cauſa efficiens tum Sacramenti, tum omnium effectuum Sacramenti confecti.

Prima pars, quòd ſit cauſa efficiens Sacramenti, patet, ponit efficienter actiones illas, quæ Sacramentum conſtituunt, v. gr. ablutionem, & prolationem verborum. Quòd verò ſit etiam cauſa, ſaltem mediata, effectuum Sacramenti, probatur; quia actiones miniſtri (& in ſententia noſtra etiam intentio miniſtri) conſtituunt Sacra-

mentum; ergo hujuſmodi actiones efficienter cauſant effectus Sacramenti, putà gratiam, virtutes infuſas, characterem, &c. ergo cùm miniſter efficienter cauſet actiones cauſativas effectuum Sacramenti, ſequitur, quòd ſit etiam cauſa ſaltem mediata illorum. Quidquid ſit, an poſſit etiam dici cauſa immediata, & proxima? Etenim effectus actionis eſt immediatus effectus ponentis actionem, ſed effectus Sacramenti ſunt effectus actionum Sacramentalium poſitarum à miniſtro, ergo videntur etiam eſſe effectus immediati ipſius miniſtri, qui propterea dicitur baptizare, abſolvere, &c.

ARTICULUS II.

Quænam intentio in Miniſtro requiratur?

IV. RESpondeo dicendum, ad Sacramenti validitatem requiri non ſolùm intentionem faciendi cæremoniam externam ſenſibilem, ſed etiam faciendi, quod Chriſtus inſtituit, ſeu quod intendit Eccleſia. Ità communiter Catholici contra hæreticos nullam intentionem in miniſtro requirentes. Communiter etiam Theologi, contra Catharinam, & Sylveſtrum putantes ſufficere intentionem ponendi actus externos præſcriptos ab Eccleſia, quæ opinio ex Bellarmino parum ab hæreſi differt, & ex Suario, Vaſquez, Valentia eſt temeraria, & periculoſa. Quòd ſi quis poſitivè nolit facere, quod facit Eccleſia, certum eſt Sacramentum non confici ex Propoſitione 28. damnata ab Alexandro VIII. quæ dicit: *Valet Baptiſmus collatus à miniſtro, qui omnem ritum externùm, formámque baptizandi obſervat; intus verò in corde ſuo apud ſe reſolvit, dicens: Non intendo facere, quod facit Eccleſia.* Quidquid ſit de ſententia illa Alenſis, Bonaventuræ, Sylveſtri, Paludani, Zanardi, Valentiæ apud Gonetum *diſp. 6. §. 5.* putantium, quòd ſi deſit intentio faciendi, quod Chriſtus inſtituit, Sacramentum quidem ſit invalidum, Deus tamen ex ſua benignitate conferat gratiam Sacramentalem, dummodo Sacramentum ſit ſolùm invalidum ex defectu miniſtri, non ex defectu ſuſcipientis: Quod tamen communiſſimè negant: aliter poſſet etiam dici, quòd ex Divina benignitate detur gratia infantibus, per quos non ſtetit, quo minus baptizentur, aut quando aqua eſt putata tantùm naturalis, quod nemo dixerit, cùm ſit contra legem illam univerſalem divinam, *Niſi quis renatus fuerit, &c.*

Prob.

Prob. Concluſio ex Florent. & Trident. ſeſſ. 7. can. 2. ubi dicitur: *Si quis dixerit, in Miniſtris, cùm Sacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem ſaltem faciendi, quod facit Eccleſia, anathema ſit.* Neque dicas, ſufficere intentionem faciendi, quod facit Eccleſia materialiter, ſeu intentionem ponendi cæremonias externas, prout ponit Eccleſia. Nam decretum Concilii eſt contra Sectarios, qui non negabant illam intentionem requiri, ſed illam faciendi, quod facit Eccleſia formaliter. Negabant enim, requiri in baptizante intentionem baptizandi, non verò intentionem abluendi, & proferendi verba, Ego te baptizo. Præterea ſi ſufficeret ſola intentio ponendi cæremonias externas, poſſet confici Sacramentum etiam cum intentione oppoſita non faciendi quod facit Eccleſia, quod in propoſitione illa vigeſima octava ab Alexandro VIII. proſcribitur,

Ratio à priori eſt, quia non poteſt quis operari ut miniſter, niſi operetur cum intentione faciendi, quod vult principalis; ſed in Sacramentis conficiendis homo operatur ut miniſter Chriſti, juxta illud Apoſtoli: *Sic nos exiſtimet homo, ut miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei*; ergo ad Sacramenta validè conficienda requiritur intentio faciendi, quod Chriſtus inſtituit.

V. *Objic.* 1. Auctoritatem Auguſtini dicentis *lib. 7. de Baptiſmo cap. 53* illos qui fallaciter datum Baptiſmum acceperunt, verum nihilominus habere baptiſmum, & auctoritatem D. Thom. *in 4. diſt. 6 art. 2.* ubi approbat opinionem dicentium, non requiri intentionem mentalem, quod etiam docet *3. p. q 64. art. 8. ad 2.*

Reſp. Auguſtinum ibi loqui de Baptiſmo dato, & accepto fallaciter, hoc eſt in ſchiſmate, non verò ſinè intentione dandi, & accipiendi Sacramentum. Ille enim Baptiſmus validus eſt, quamvìs propter obicem peccati in ſuſcipiente gratiam non conferat. Angelicum alii aliter interpretantur, cùm expreſsè ſtet pro noſtra ſententia hìc *art. 10.* Quare dicendum cum Goneto, D. Tho. ibi docere, non requiri intentionem mentalem expreſsè manifeſtatam, ut patet ex contextu.

VI. *Objic.* 2. Baptiſmus datus à puero Athanaſio ludente cum aliis pueris, fuit declaratus validus ab Alexandro Patriarcha Alexandrino, ut habetur in cap. Spiritus Sanctus 1. q. 1. Præterea Geneſius Martyr, ut habetur in Martyrologio Romano, 25. Auguſti, cùm eſſet mimus, &

 vel-

Digitized by Google

vellet coram Diocletiano Myſteriis Chriſtianorum illudere, ſe ægrotum ſimulavit, & mimicè ab alio mimo poſtulavit baptiſmum, ſed ſtatim à Deo inſpiratus habuit intentionem ſuſcipiendi baptiſmum ab eo mimo, & Angelus ante ablutionem apparens, promiſit ei media illa aqua remiſſionem peccatorum, & ſic baptizatus Martyr deinde occubuit; ergo baptiſmus mimicè, atque adeò ſinè intentione faciendi, quod facit Eccleſia collatus, fuit validus.

Reſp. Athanaſium fuiſſe grandiuſculum pluſquam 12. annorum, & recreationis cauſa baptizâſſe alios pueros, non tamen ſinè intentione faciendi, quod facit Eccleſia. Interrogatus enim à Patriarcha dixit, ſe voluiſſe facere, quod viderat Epiſcopum Alexandrinum feciſſe. Ad hiſtoriam S. Genesii dicendum, vel non defuiſſe ex peculiari Dei providentia intentionem ſufficientem in baptizante, vel fuiſſe juſtificatum per contritionem, aut per Martyrium.

VII. *Objic.* 3. Etiam per hæreticos, & per malos miniſtros vera Sacramenta adminiſtrari poſſunt, ex Trid. *Seſſ.* 4. *can.* 4. & 12. contra Donatiſtas; ergo à fortiori à miniſtris inculpabiliter omittentibus intentionem. Neque dicas in primo caſu non deficere conſtitutiva Sacramenti; ſecùs in ſecundo. Nam potuit Chriſtus Dominus efficere, quòd neque ſit conſtitutivum, neque eſſentialiter requiſitum hujuſmodi intentio; ergo ſicut dicimus de facto eum noluiſſe, quòd eſſet conſtitutivum, aut requiſitum probitas miniſtri; ità à fortiori dicendum de hujuſmodi intentione, dummodo inculpabiliter omittatur, cùm minùs dedeceat Sacramentum conſtitui ſinè intentione, quàm ſiné probitate miniſtri.

Reſp. Ex Tridentino utrumque conſtare, & quòd non requiratur probitas, & quòd requiratur intentio miniſtri ad validitatem Sacramenti. Ratio, cur ità Chriſtus inſtituerit, eſt, quia ſi validitas Sacramenti dependeret à probitate miniſtri, omnia eſſent plena ſcrupulis, cùm facilè accidat miniſtrum eſſe improbum; At non facilè accidit miniſtrum carere intentione. Et ideo noluit Chriſtus ità inſtituere Sacramenta, ut etiam ſinè intentione conſtituantur, veluti temerè, & caſu; quamvis voluerit, ut etiam in peccatoribus reſideret poteſtas conficiendi Sacramentum: ſicut reſidet in Principibus malis poteſtas legislativa, & ut poteſt medicus ægrotus alios

alios ſanere, ità poteſt miniſter peccator alios juſtificare.

Neq; dicas, Chriſtum operari gratiam in juſtis per miniſtros tanquam per ſua membra, peccatores autem non ſunt membra Chriſti, ergo neque ſunt Chriſti miniſtri.

Nam quamvis peccatores non ſint membra Chriſti viva, ſed abſciſſa, & mortua, poſſunt tamen Chriſto conjungi, & ſanctificari, quia etiam in illos Chriſtus influit auxilia ſupernaturalia, & idcirco etiam per hujuſmodi voluit Chriſtus, quòd Sacramenta adminiſtrarentur.

Objic. ult. Epiſcopi, antequam Ordines conferant, proteſtantur ſe nolle ordinare non habentes à ſuis Superioribus facultatem, aut excommunicatos &c. & tamen ſi quis occultè ſit talis, cenſetur validè ordinatus, & ſolum remanet ſuſpenſus, ergo ut ſuprà.

Reſp. cum Platel. *n.* 93. & aliis communiter, quòd ſi ea intentio generalis non ordinandi illos perſeveraret in ſingulorum ordinatione, certè non eſſent validè ordinati: at quia ſi poſt examen nullus hujuſmodi reperiatur, tunc Epiſcopus abſolutè abſque ulla conditione ſingulos ordinat, ideo validè ordinantur etiam illi, qui occultè erant tales, licèt remaneant ipſo jure ſuſpenſi.

ARTICULUS III.

Qualis debeat eſſe Miniſtri intentio?

VIII. Circa qualitatem intentionis, multiplex ea poteſt eſſe: Actualis, Virtualis, Habitualis, Interpretativa, Indirecta, Conditionata, Abſoluta, Coacta, Errans, Contraria alteri, &c. Actualis eſt, quâ quis formaliter, & explicitè intendit Sacramentum conficere. Virtualis dicitur, quæ licèt actu non ſit, ſed fuerit, perſeverat tamen in aliquo ſuo effectu, aut virtute, ſecundùm quam influit in operationem: Sic qui laborat ex intentione mercedis, quamvis actu non habeat hujuſmodi intentionem, experitur tamen in ſe virtutem aliquam ab ea intentione relictam, quâ movetur ad laborandum. In hac tamen virtute explicanda DD deſudant. Scotus, Suarez, Vaſquez dicunt, potentias externas ab intentione præterita eſſe applicatas ad agendum per qualitatem aliquam, quæ perſeverat: Coninck cenſet, intentionem actualem perſeverare virtualiter in quadam imaginatione,

Digitized by Google

ne, vel in actu appetitûs ſenſitivi, ex quo reliquæ actiones ponuntur: Lugo, & Dicaſtillo probabilius putant, perſeverare in ipſa voluntate aliquam intentionem actualem valde tenuem, quam non poſſumus advertere in ſe, ſed advertimus in ſuo effectu. Idcirco dixi id videri probabilius, quia aliter ſi Sacerdos poſt auditam confeſſionem diceret dormiens: Ego te abſolvo, cum intentione virtuali, prout ab aliis explicatur, conficeret Sacramentum, quod nemo dixerit. Intentio habitualis importat intentionem præteritam non revocatam, quin perſeveret in ullo ſuo effectu, aut virtute. Interpretativa dicitur, quæ non exiſtit, nec extitit, ſed exiſteret, ſi bonitas objecti appareret, & ideo infans dicitur cum intentione interpretativa Baptiſmum ſuſcipere, ſic etiam famulus dicitur negotium Domino utile gerere ex voluntate illius interpretativa, quando Dominus nihil juſſit, ſed prudenter exiſtimatur, quòd id juberet, ſi noſſet. Indirecta dicitur, dum quis vult directè cauſam, in qua prævidet effectum ſecuturum: ſic dicitur directè velle & intendere homicidium, qui prævidens illud in ebrietate ſecuturum, directè vult inebriari. Intentio conditionata poteſt apponere conditionem tam de præterito, aut de præſenti (ut ſi dicatur, baptizo te, ſi baptizatus non fuiſti, vel ſi es vivus) quàm de futuro; ut ſi dicatur; contraho matrimonium, ſi pater conſenſerit. Intentio coacta habetur, quando quis v. gr. metu inducitur ad baptizandum. Errans dicitur, ſi quis v. gr. putat baptizare, aut contrahere cum una perſona, & baptizat, ſeu contrahit cum alia. Denique contrariæ intentiones dicuntur, ſi quis v. gr. velit conferre Baptiſmum inſtitutum à Chriſto, nolit tamen facere, quod facit Eccleſia. His explicatis.

IX. Dico 1. Sufficit ad valorem Sacramenti etiam intentio miniſtri virtualis, nedum actualis. Ità docet uſus & conſenſus totius Eccleſiæ cum D. Th. hic *art. 8. ad 3.*

Prob. Quia hæc ſufficit ad operandum humano modo, etiam in graviſſimis actionibus, ergo etiam in actionibus Sacramentalibus, quæ humano modo exerceri debent; aliter, ſi miniſter obligaretur ad intentionem actualem, obligaretur ad rem perdifficilem, & mori humano contrariam. Quomodo enim poteſt Confeſſarius v. g. audiens per multas horas confeſſiones non diſtrahi in abſolvendo? Auguſt. lib. 3. de lib. arb. *Non eſt*, inquit, *in noſtra poteſtate, ut non tangamur viſis*, hoc eſt, ut non diſtrahamur ab

obje-

Digitized by Google

objectis, quæ nobis ſe objiciunt. Quare ad validè conſecrandum ſufficit, quòd ex intentione conſecrandi Sacerdos adeat Sacrarium ad induendum ſe ſacris veſtibus, &c. quamvis in conſecratione deinde diſtrahatur. Illa enim prior intentio eſt cauſa omnium iſtarum actionum conſequentium; Sicut projecto lapillo in aquam, prior circulus eſt cauſa aliorum. Imò Scotus *in 4. diſt. 1. qu. 5. art. 8.* putat, ad conficiendum Sacramentum cum hac intentione virtuali ſufficere, quòd Sacerdos conſueſcat celebrare, prout Chriſtus inſtituit: Idémque docet Cajetanus hìc dicens, ſatìs eſſe ad intentionem virtualem, ut quis vacet officio ſuo in omnibus, quæ requiruntur bene operando, ſicut Judex ut ſedeat pro Tribunali, ſatìs eſt, quòd fungatur ſuo munere ex intentione, quâ propoſuit ritè effectum Judicis operari, idque ſemper conſueverit.

X. Dico 2. Non ſufficit in miniſtro ad conficiendum Sacramentum intentio habitualis, & multò minùs interpretativa. Ità communiter cum Lugo *diſp. 8. n.* 90. Excipiendum tamen Sacramentum matrimonii, in quo, ut advertit Mendo in Epitome, verbo Intentio, ex Dicaſtillo, & Gobat, ſufficit intentio habitualis.

Prob. Intentio habitualis neque exiſtit in ſe, neque in ſua virtute, ergo nullatenus poteſt influere in actiones externas Sacramentales, ergo non ſufficit ad Sacramentum conficiendum, ad quod activè, atque adeò influxivè debet ſe habere intentio; Aliter dormiens, amens, aut ebrius, qui ex tali intentione proferret verba conſecrationis, validè conſecraret: Sicuti validè poteſt Sacramentum Baptiſmi, vel Pœnitentiæ ſuſcipere etiam dormiens, amens, & ebrius, ſi illud petierit, & intentionem non retractaverit, quia ad ſuſcipiendum validè Sacramentum ſufficit intentio habitualis, eò, quòd in ſuſceptione Sacramentorum homo ſe habeat tantùm paſſivè, non activè, & quia minùs requiritur ad recipiendum, quàm ad dandum.

Ratio à priori eſt, quia actio Sacramentalis poni debet humano modo, hoc eſt cum deliberatione, non caſu; Atqui non diceretur humano modo ſe gerere in collatione Baptiſmi, qui habuit heri intentionem baptizandi puerum, & hodie poſt tot actiones diſparatas illum baptizaret: ſicut non dicitur humano modo curari, ſed fortuito, qui habuit deſiderium ſanitatis, & deinde

Digitized by Google

nihil cogitans de ſanitate applicat ſe ludo, vi cujus per accidens curatur, ergo intentio iſta habitualis ad conficienda Sacramenta non ſufficit.

Dixi excipiendum Sacramentum matrimonii; quia hoc ſequitur naturam contractûs; Quare cùm validè contrahat, qui vult pro craſtina conferre jus ad ſuum corpus conjugi, ità ut craſtinâ, etiamſi dormiat, evadat conjux, idcirco etiamſi craſtinâ dormiat, ſuſcipit Sacramentum matrimonii, atque adeò cum intentione habituali. Similiter quando quis contrahit per procuratorem, ſufficit, quòd retineat voluntatem contrahendi habitualiter, ſeu quòd non revocaverit intentionem præteritam: quamvìs aliqui dicant, in hoc caſu dari intentionem virtualem, quatenus intentio præterita per mandatum datum procuratori, tanquam per virtutem propriam tunc operatur.

XI. *Objic.* Contra hanc ultimam Concluſionem; Ad validè ſacrificium applicandum ſufficit intentio habitualis, ergo etiam ad conſecrandum. *Antec. prob.* Quia ſi ſacerdos hodie applicet pro Petro ſacra omnia facienda per annum, ſufficit, quòd hæc intentio non revocetur, ut ea Petro proſint, quamvìs iſta intentio ne remotè quidem ſit cauſa futurorum ſacrorum, ergo.

Confir. primò, quia D. Th. hìc *art. 8. ad 3.* dicit, intentionem habitualem ſufficere ad perfectionem Sacramenti. Secundò, quia ex Auguſtino tract. in Joannem, baptiſmus ab ebrioſo collatus eſt validus.

Reſp. antec. à Vaſquio *diſp. 138. n. 77. negari.* Putat enim, idem eſſe applicare ſacrificium Petro, ac offerre illud pro Petro, atque adeò ſicut in offerendo ſacrificium, ſeu in ſacrificando requiritur intentio virtualis, ità in applicando ſacrificium pro altero. Sed *Tranſmiſſo* cum communi Doctorum *antec. nego Conſeq.* Diſparitas eſt, quia applicatio ſacrificii non eſt ſacrificii confectio, ſed eſt donatio fructuum illius: unde intentio applicandi non debet influere, nec debet ullatenus exiſtere, ut ſortiatur effectum ſuum. Sicut enim quando quis donat v. g. Sorti librum ſub conditione, quòd imprimatur, purificatâ conditione, donatio tranſit in abſolutam, & ſortitur effectum ſuum; ità quando Sacerdos donat fructus ſacrificii craſtini ſub conditione, quòd craſtinâ ponatur ſacrum, poſito ſacro, donatio ſtatim ſortitur effectum ſuũ: Contra verò confectio Sacramenti debet il-

lud

Digitized by Google

lud efficere, & conſequenter in illud influere, & ideò intentio conficiendi debet exiſtere, ſaltem in ſua virtute, dum illud conficitur, ergo requiritur ſaltem intentio virtualis ad Sacramentum conficiendum.

Ad primam Confirmationem, communiùs putant, D. Thom. ibi ſumere intentionem habitualem, prout diſtinguitur ab actuali, non à virtuali, quia id temporis etiam intentio virtualis vocabatur habitualis. Alii apud Gonetum putant, D. Th. ibi ſcripſiſſe intentionem virtualem, & ex oſcitantia ſcriptoris vox illa, virtualis, mutata ſit in habitualis, quod probat ex aliis exemplaribus, ubi habetur vox, virtualis.

Ad 2. Auguſtinus non dicit, eſſe validum baptiſmum collatum ab ebrio, ſed ab ebrioſo, ſeu ab eo, qui conſuevit inebriari, dummodo dum confert, non ſit ebrius.

XII. Dico 3. Voluntas in cauſa, ſeu intentio indirecta, neque ſufficit ad valorem Sacramenti: v. gr. ſi quis prævidens ſe in ebrietate baptizaturum infantem, deinde factus ebrius illum baptizaret, baptiſmus eſſet irritus.

Prob. Iiſdem rationibus: quia ſcilicet hujuſmodi actio Sacramentalis non eſſet humana, ac deliberata. Neque enim eſt ab homine, quà homo eſt rationis compos. Quare illud intereſt inter ebrium, ſeu dormientem, ac diſtractum; quòd ebrius, ſeu dormiens habet uſum rationis omninò impeditum, & operatur inſtar belluæ, cum non ſit in ſtatu, quo poſſit ratione uti: contra verò diſtractus habens intentionem virtualem, vel habet intentionem etiam actualem tenuem & imperceptibilem, juxta ſententiam Lugonis, vel ſaltem imperfectè utitur ratione relatè ad actionem præſentem, quam facit, quatenus vult illam, quamvis non attendat ad finem illius, à quo primò motus fuit.

Objicitur. Ut actio externa contrahat v. gr. malitiam homicidii, ſufficit voluntas indirecta. Sufficit enim, quòd quis velit inebriari prævidens ſe patraturum homicidium, ut ſit homicida, ſi deinde alium occidat, ergo etiam ad conficiendum Sacramentum ſufficit hujuſmodi intentio. Uterque enim actus poni debet humano modo.

Confirm. Matrimonium contractum à procuratore, dum principalis eſt ebrius, ex communi ſententia eſt

validus: Imò etiamſi tunc incidat in amentiam,ut tenet Sanchez *lib. 2. diſp. 11.* ergo validus etiam eſt baptiſmus ab ebrio collatus cum intentione indirecta, & in cauſa.

Reſpond. nego conſequentiam. Univerſim enim ut actus externus ſit malus,non debet fieri humano modo, nec debet ejus intentio eſſe principiū influens in talem actionem, ſed ſufficit quod ab intentione prævia reſpiciatur tanquam objectum volitum in ſe, aut in cauſa: contra verò actio Sacramentalis pendere debet ab intentione operandi nomine Chriſti,& ideò diſpar ratio.

Ad Confirm. *Nego pariter conſequentiam*; mandatum enim principalis influit in actionem procuratoris, etiamſi principalis dormiat,aut ſit ebrius, vel amens, quia exercet ſuam vim motivam, & cauſalitatem, prout eſt in mente procuratoris, at intentio indirecta non influit in actiones Sacramentales externas poſitas ab ebrio. Unde potius retorquetur argumentum: invalidus eſt contractus qui fit à procuratore dormiente vel ebrio; ergo invalidum etiam eſt Sacramentum, quod nomine Chriſti debet poni, ſi ponatur à miniſtro dormiente, vel ebrio.

XIII. Dico 4. Intentio coacta, ſeu meticuloſa ſufficit ad validitatem Sacramenti (matrimonio excepto) v. g. ſi quis baptizet Petrum,ob metum ſibi incuſſum, putà ne occidatur.

Prob. Metus non tollit voluntariuṁ ſimpliciter, ſed ſecundum quid; Unde operatio coacta, utpote libera, capax eſt meriti, & demeriti, ergo ſufficit etiam ad Sacramentum conficiendum. Ratio à priori eſt, quia operatio libera, etiamſi non ſit plenè libera, adhuc eſt humana, ſeu hominis quà homo eſt ratione præditus; ergo operatio coacta habet quidquid requiritur ad conficiendum Sacramentum. Hæc tamen intentio ad valorem Sacramenti Matrimonii non ſufficit, jure tamen poſitivo Eccleſiaſtico (ſicut eodem jure non eſt valida abſolutio coacta à cenſuris) voluit enim Eccleſia, quòd metus eſſet impedimentum dirimens Matrimonium, ne tam arcta neceſſitudo, & indiſſolubile vitæ vinculum citra plenam libertatem ponatur, jure tamen naturali hujuſmodi Matrimonium eſſet validum,ut reliqui contractus oneroſi.

XIV. Dico 5. Intentio errans circa ſubſtantiam Sacramen-

cramenti invalidat Sacramentum, ut patet, non tamen intentio errans circa perſonam (excepto pariter Matrimonio) v. gr. ſi quis abſolvat Petrum, quem putat eſſe Paulum, validè abſolvit.

Prob. Intentio conferentis Sacramentum fertur in perſonam præſentem, quæcunque illa ſit; ergo ſive ſit Petrus, ſive Paulus, ſemper validè Sacramentum confertur. Ratio à priori ex Lugo eſt, quia ſolus error circa ſubſtantiam invalidat tum Sacramentum, tum contractum: At error circa perſonam eſt error circa accidentia in Sacramentis, excepto Matrimonio, ergo ſolùm Matrimonium invalidatur ab hoc errore. Et ratio ulterior eſt, quia in Matrimonio variatio perſonæ eſt variatio notabilis circa finem à Matrimonio intentum, qui eſt individua vitæ conſuetudo, ut patet, ſecùs verò in reliquis Sacramentis. Si quis tamen expreſsè vellet Petrum v. gr. abſolvere, non Paulum, & is eſſet Paulus putatus Petrus, certè tunc ex defectu intentionis Sacramentum non conferretur.

XV. Dico 6. Intentio conditionata ſub conditione de præterito, aut de præſenti non obſtat valori Sacramenti; Secùs verò conditionata de futuro (excepto etiam Matrimonio) Ità communiter cum Suario, Lugo apud Haunoldum; Prima tamen pars eſt contra Eſparzam putantem, quòd ſi conditio inſit ex natura rei, v gr. Abſolvo te ſi es baptizatus, Sacramentum ſit validum, non tamen ſi conditio ſit extranea, ſeu talis ut ſine illa Sacramentum conferri poſſit, v.gr. abſolvo te, ſi es cælebs, ſi reſtituiſti, &c.

Prob, Intentio abſoluta ſufficit, ergo etiam conditionata ſub conditione de præſenti, aut de præterito. *Probatur conſequentia* quia intentio conditionata, purificatâ conditione, tranſit in abſolutam; Atqui ſi conditio eſt de præſenti, vel de præterito, quando ponitur materia, & forma, vel eſt purificata, & intentio conficiendi Sacramentum eſt abſoluta, vel conditio non exiſtit, & abſolutè non datur intentio conficiendi Sacramentum, ergo hujuſmodi intentio non obſtat valori Sacramenti. Et ſanè quis dixerit, Epiſcopum invalidè ordinare ſi ordinet aliquem ſub conditione, quòd non ſit excommunicatus, vel bigamus? Verum quidem eſt, hujuſmodi conditiones extraneas univerſim eſſe ſacrilegas; ut ſi quis dicat, Baptizo te, ſi es prædeſtinatus, ſi heri jejunaſti;

junaſti: Sacrilegium tamen miniſtri non obſtat validitati Sacramentorum ex Tridentino *ſeſſ.7.can.4.* dummodo adſint omnia conſtitutiva.

Dices, non eſſe credibile, quòd Chriſtus Sacramenta inſtituerit conſtituta per intentionem minùs ſeriam, & deridiculam, ut eſt intentio v. gr. Baptizandi ſub conditione, quòd Petrus tota noctè dormierit. Non decet enim, quòd nomine Chriſti operetur, qui actiones Sacramentales maximè ſerias reddit ludicras.

Sed contra eſt, quia ſi hæc intentio obſtaret valori Sacramenti, à fortiori deberet obſtare intentio ſimoniaca, ut ſi quis baptizet ob lucrum temporale, quòd tamen ex Tridentino eſt falſum. Sicut autem volens baptizare ſimoniacè operatur nomine Chriſti, quatenus vult conferre Sacramentum, non quatenus intendit pretium, ità qui apponit conditionem diſparatam, operatur nomine Chriſti, quatenùs vult Sacramentum conficere, non quatenus Sacrilegè eam conditionem apponit. Non nego tamen, ſic baptizatum eſſe ſub conditione rebaptizandum, quia ſub opinione poſitum eſt, an hìc baptiſmus ſit validus.

Secunda pars Concluſionis, quòd conditio de futuro univerſim Sacramentum invalidet, conſtat ex communi ſenſu ferè omnium PP. & Theologorum apud Lugo de Pœnitentia *diſp.13.num.108.* dicentium, non poſſe ſuſpendi effectus Sacramentorum, ut nec Sacrificii; Conditio autem de futuro, v.gr. ſi cras reſtitues, Ego te abſolvo, efficeret, quòd effectus Sacramenti deberet ſuſpendi uſque ad eventum craſtinum, & ideò invalidè ſic confertur. Quòd ſi quis abſolvat ſub conditione, quòd Deus videat reſtitutionem craſtinam faciendam, hujuſmodi conditio non dicitur eſſe de futuro, ſed de præſenti, eſt tamen ſacrilega. Cæterum quòd rationabiliter ità ſint inſtituta Sacramenta, ut non poſſit eorum effectus ſuſpendi, ex eo patet, quia vel conditio, quæ apponitur, eſt impertinens, ut Abſolvo te, ſi cras pluerit, & non debuit Sacramentum ab his eventibus pendere, vel eſt pertinens, ut Abſolvo te, ſi proximam occaſionem peccandi ſuſtuleris, & in tali caſu, vel apparet, quòd probabiliter hæc conditio ſit purificanda, & pœnitens non eſt privandus abſolutione abſoluta, cum ſit diſpoſitus, vel id non apparet, & abſolutio huic tamquam indiſpoſito debet abſolutè negari.

Ne-

Digitized by Google

Neque dicas, validam eſſe abſolutionem à cenſura ſub conditione, quòd cras ponatur reſtitutio, ergo idem dicendum de abſolutione à peccatis. Negatur enim conſequentia, quia abſolutio à cenſura eſt arbitraria, tum quoad ſubſtantiam, tum quoad modum, ipſi abſolventi; Abſolutio verò à peccatis poni tantùm poteſt juxta inſtitutionem Chriſti Domini, qui voluit, quòd poſita materia, & forma, non poſſit effectus Sacramenti ſuſpendi.

Tertia pars, quod conditio de futuro apponi validè, & licitè poſſit in Sacramento Matrimonii [v.gr. contraho, ſi Parentes conſenſerint] eſt etiam communis apud Sanchez *lib. 5. diſp. 8.* & probatur, quia in tali caſu non ſuſpenderetur effectus Sacramenti; Quandoquidem contractus hic conditionatus non eſſet materia Sacramenti, niſi purificatâ conditione, evaderet abſolutus. Tunc enim ſtatim cauſaretur gratia, ergo effectus Sacramenti non ſuſpenderetur. Ex altera parte licitè hujuſmodi conditiones in contractu civili apponuntur, ergo validè, & licitè apponuntur in Sacramento Matrimonii, cùm Chriſtus Dominus in materiam Sacramenti elevaverit contractum matrimonialem civilem.

Neque dicas primò: ſi poſſet matrimonium contrahi ſub conditione de futuro, conſenſus conjugum non exiſteret, quando purificatur conditio, & perficitur contractus, atque adeò tunc non exiſterent conſtitutiva Sacramenti, quæ poſſent gratiam cauſare, ergo id non licet.

Nam eſto conſenſus conjugum non exiſteret tunc phyſicè; exiſteret tamen moraliter, ut quando Matrimonium celebratur per procuratorem.

Neque dicas ſecundò: ſuſpenderetur effectus Sacramenti, ſi quis abſolveret ſub conditione, quòd cras ponatur reſtitutio, ergo etiam ſi quis contraheret Matrimonium ſub conditione de futuro, atque adeò neutrum licet. Negatur enim conſequentia. Diſparitas eſt, quia in primo caſu haberetur materia, & forma Sacramenti ante conditionem impletam, & ideò effectus Sacramenti ſuſpenderetur; In ſecundo caſu non habetur materia, & forma Sacramenti Matrimonii ante conditionem impletam. Materia enim Sacramenti hujus eſt contractus abſolutus, qui non habetur ante purificatam conditionem, & ideò non ſuſpenderetur Sacramenti effectus.

XVI.

Digitized by Google

XVI. Dico ultimò. Si habeantur ſimul duæ intentiones, ſeu voluntates contrariæ, illa prævalet, & obtinet effectum ſuum, quæ magìs abſolutè vult ſuum objectum, & eſt appretiativè major: ut ſi quis velit conferre baptiſmum, prout eſt inſtitutum à Chriſto, non verò prout confertur ab Eccleſia Romana, vel ſi quis velit contrahere matrimonium cum pacto diſſolubilitatis, ut volebant Abyſſini Schiſmatici. Ità communiter.

Prob. Illa intentio, quæ eſt magìs abſoluta, impedit, & quodammodo irritat, & invalidam reddit alteram, ergo illa obtinet effectum ſuum. Utra autem ex duabus oppoſitis intentionibus dici debeat magìs abſoluta, cognoſci poteſt ex diſpoſitione, & affectibus miniſtri. Si enim cognitâ incompoſſibilitate illarum alteram præeligeret, illa dicitur magìs abſoluta, & appretiativè major; ſi tamen dubitaret, utram præeligeret, dubius eſt valor Sacramenti: quòd ſi æquè primò utramque intendat ignorans incompoſſibilitatem, tunc Sacramentum erit invalidum, quia intentio miniſtri fertur in objectum chymericum, quamvìs non apprehenſum ut chymericum.

Quando tamen duæ iſtæ voluntates contrariæ non ponuntur ſimul, ſed ſucceſſivè antequam conferatur Sacramentum, tunc ſi prior eſt omnino abſoluta, & implicitè revocativa poſterioris, illa prævalet; Secùs prævalet poſterior; Sic, ut notat Lugo *diſp. 8. ſect. 8.* ſi ego hodie applico Sacrum craſtinum pro Petro, & volo ut hæc applicatio prævaleat cuilibet alteri faciendæ ex oblivione hujus, quamvìs deinde illud idem applicem pro Paulo, hæc ſecunda intentio non eſt revocativa prioris: Sic pariter, quando in priori teſtamento additur clauſula revocativa cujuſcumque poſterioris, teſtamentum poſterius non erit validum, niſi expreſsè revocetur clauſula illa prioris teſtamenti. Expediebat enim hoc, ut homo oblivioni obnoxius poſſit extendere vim voluntatis ſuæ ad conſilia, & determinationem futuram, illámque antecedenter revocare, ut damno oblivionis poſſet proſpicere.

Quòd ſi Petrus ſimul, & Paulus abſolvant moribundum conditionatè, ita ut Petrus velit abſolvere, ſi non abſolvat Paulus, & hic velit abſolvere, ſi non abſolvat Petrus; Utra ex his intentionibus prævalet? Videtur quòd uterque, & quòd neuter abſolvat, & ideo dicendum,

Digitized by Google

dum, hunc caſum pertinere ad inſolubiles, de quibus logici in libris Perihermenias (ubi inquirunt, Num poſſit eadem propoſitio eſſe ſimul vera, & falſa, ut ſi quis dicat, Ego dico falſum) Utraque enim intentio haberet pro objecto ſe ipſam, atque adeò eſſent intentiones chymericæ, utpote carentes objecto à ſe diſtincto; Unde neuter abſolveret.

ARTICULUS IV.

De Obligationibus Miniſtri Sacramentorum, relatè ad ea conficienda, ac miniſtranda.

XVII. Dico 1. Mortaliter peccat, qui Sacramentum conficit in mortali, tanquam Miniſter ad id conſecratus, aut ab Eccleſia ſpecialiter deputatus, ſicut reſpectu baptiſmi eſt Miniſter ſolemni ritu baptizans.

Prob. Tum quia Sancta ſanctè tractanda; tum etiam quia miniſter Sacramentorum perſonam Chriſti Domini gerit, tum demum ex Apoſtolo primo ad *Tim.* 3. ubi loquens de Diaconis ait; *Hi autem probentur primum, & ſic miniſtrent, nullum crimen habentes.* Quòd ſi miniſtretur in neceſſitate à Laico Sacramentum baptiſmi, communius docent non eſſe mortale, quod in ſtatu peccati conferatur, quia id fit per accidens in defectu Miniſtri ab Eccleſia deputati. Communiùs etiam docent, non peccare mortaliter conjuges per hoc præcisè, quòd in mortali Sacramentum Matrimonii miniſtrent, quia non ſunt miniſtri niſi quatenùs Chriſtus Dominus contractum civilem ad eſſe Sacramenti elevavit; peccant tamen mortaliter, quatenùs Sacramentum Matrimonii recipiunt in mortali. Præterea urgente neceſſitate, ſi miniſter non poſſit contritionem præmittere, non peccat miniſtrando in mortali, quia prævalet magìs neceſſitas proximi, quàm reverentia debita Sacramentis, utpote ad ſalutem animarum inſtitutis. Probabilius eſt, quòd etiam miniſtrans Euchariſtiam in mortali peccet mortaliter, quamvìs Sacramentum non conficiat, ut communius docent contra Lugo *diſp. 8. ſect. 9* quia videtur gravis irreverentia erga Chriſtum Dominum, dum tanquam miniſter ſacratiſſimum ejus Corpus diſpenſat: contra verò ſi ſolùm Euchariſtiam tangat: aliter peccaſſet

Digitized by Google

peccaſſet mortaliter, qui Chriſti Domini pedes oſculatus fuiſſet in mortali, dum vivebat in terris.

Utrùm autem tot peccata committat, quot hoſtias conſecratas diſtribuit? Probabilius eſt, quod unicum tantum, quia moraliter eſt una totalis Euchariſtiæ diſtributio: contra verò qui in mortali audit confeſſiones, probabilius tot peccata committit, quot confert abſolutiones, quia toties novum Sacramentum conficit. Plurimi DD. docent, Subdiaconum, & Diaconum obeuntes in mortali ſua munera peccare mortaliter: ſed communius id negant quia nulla intervenit confectio, aut miniſtratio Sacramenti. D. Th. in 4. *diſt. 24. qu. 1. art. 3.* in hunc ſenſum interpretandus eſt, ut oſtendit Platelius *n. 76.*

Quamvìs autem habens conſcientiam mortalis poſſit ſolam contritionem ſine confeſſione præmittere in adminiſtratione Sacramentorum, ad Euchariſtiam tamen ſuſcipiendam, atque adeò Sacerdos ad celebrandum, ex divino præcepto debet etiam præmittere confeſſionem. Quòd ſi in neceſſitate cum ſola Contritione celebret, debet quam primum deinde confiteri ex præcepto Eccleſiaſtico, quod communius docent non obligare laicum ſic communicantem. Probabile autem eſt, quòd ly *quamprimum* importet intra triduum, quia univerſim apud Juriſtas dicitur ſtatim fieri quod fit intra triduum. Duæ propoſitiones hac in re damnatæ ſunt ab Alexandro VII. Altera, quòd hoc ſit Conſilium, non præceptum: Altera quòd ly *quamprimum* importet, cum ſacerdos ſuo tempore confitebitur.

XVIII. Dico 2. Peccat mortaliter per ſe loquendo Miniſter, qui indignis Sacramenta miniſtrat.

Prob. Tum quia ex Apoſtolo miniſter Sacramentorum eſt diſpenſator myſteriorum Dei, ergo peccat non diſpenſando fideliter juxta voluntatem Chriſti Domini, qui Matthæi 7. dixit: *Nolite Sanctum dare canibus, nec mittatis Margaritas ante porcos*: Tum etiam quia cooperaretur peccato ſuſcipientis. Dixi, per ſe loquendo, quia per accidens tenemur miniſtrare Euchariſtiam peccatori occulto publicè illam petenti juxta praxim Eccleſiæ, & exemplum Chriſti, qui maluit porrigere Judæ Euchariſtiam, quàm illum infamare: ubi vides, Chriſtum Dominum poſthabuiſſe reverentiam ſibi debitam Famæ proximi. Sacramentum tamen Ordinis Indigno conferri non

Digitized by Google

non debet, etiamſi publicè petat, & ſit occultè indignus, ut advertit Coninck *qu. 80. art. 6 nu 32.* Idque ob bonum publicum, quod debet præferri privato. Conjuges non peccant mortaliter per hoc, quòd Sacramentum Matrimonii miniſtrent indigno, & ejus peccato cooperentur, ut docent communius Theologi, ex praxi Eccleſiæ, quæ ſæpè permittit, quòd Catholici ob juſtas cauſas matrimonium ineant cum hæreticis: Tum etiam quia Sacramentum Matrimonii miniſtratur indirectè, & veluti per accidens, in quantum ſcilicet contractus civilis elevatus eſt ad rationem Sacramenti.

XIX. Dico 3. Quamvìs miniſter non poſſit in adminiſtratione Sacramentorum ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relictâ tutiore, ex prima propoſitione damnata ab Innoc. XI. poteſt tamen ſequi opinionem probabiliſſimam, ſeu moraliter certam, omiſsâ tutiore: quod conſtat ex propoſitione III. damnata ab Alex VIII. Hinc quia probabiliſſima, ac moraliter certa opinio eſt quòd ad conferendum Sacramentum ſufficiat Intentio virtualis, quòd in Sacramento pœnitentiæ ſufficiat attritio, quòd non requiratur ſpecialis dolor de ſingulis peccatis, & me Judice quòd ſufficiat juriſdictio probabilis, ſupplente illam Eccleſia, ſi fortè deſit, quòd poſſit dolor confeſſionem ſubſequi, dummodo præeat Abſolutioni, cum oppoſita ſententia Coninck vocetur à Cardinali de Lugo ſingularis, ideò licitum eſt has, & ſimiles opiniones ſequi, omiſſis tutioribus.

Prob. Reverentia Sacramentis debita poſtulat, ne exponantur illa periculo fruſtrationis, quod etiam requirit charitas, ne dubiè conferantur, dum poſſunt certò conferri, non tamen requiritur, quòd cum metaphyſica certitudine conferantur. Cùm ſufficiat certitudo moralis; ergo miniſter Sacramentorum nequit ſequi opinionem probabilem de eorum valore: poteſt tamen ſequi probabiliſſimam & moraliter certam (quæ ſc. nullam relinquat prudentem formidinem de oppoſito) omiſsâ opinione tutiore *Antec. prob.* quia non majorem certitudinem Deus requirit à nobis in adminiſtratione Sacramentorum, quàm requirat in procuranda propria ſalute æterna; ſed ad hanc procurandam ſolùm requirit certitudinem moralem, non metaphyſicam, aliter teneremur ſemper iterare actus intentiſſimos virtutum; ergo hæc etiam moralis certitudo ſufficit

in adminiſtrandis Sacramentis, quæ habetur ſequendo opinionem probabiliſſimam,ut communiſſimè docent contra Tutioriſtas, qui dum docent obligari homines ad id,quod tutius eſt, viam, quæ ducit ad vitam, non reddunt arctam,ſed imperviam, & onus Chriſti leve ac jugum ſuave reddunt importabile.

XX. Dubitatur hìc, An, & quando graviter peccet Miniſter, ſi ſine cæremoniis, & ritibus præſcriptis Sacramenta adminiſtret?

Reſpondeo duplicem haberi ritum in Sacramentis conficiendis. Alter dicitur eſſentialis, ſeu de neceſſitate Sacramenti, conſiſtens in materia, forma, & intentione Miniſtri, ac aliis, ſine quibus invalidè Sacramentum conficitur, qui proinde ſine gravi ſacrilegio omitti non poteſt. Alter dicitur accidentalis, ſeu de neceſſitate præcepti,& conſiſtit in cæremoniis ab Eccleſia præſcriptis, ſine quibus validè, ſed illicitè Sacramenta adminiſtrantur: Conveniens quippe fuit cæremonias, ſeu ritus accidentales præſcribere, tum ut fideles conveniant in modo colendi Deum, præſertim in iis,quæ maximè ad ejus cultum ſpectant, tum ut per cæremonias, ut notat Suarius, augeatur devotio fidelium; Tum demum quia conferunt ad majorem quandam intelligentiam, & memoriam myſteriorum fidei.Nam ex. gr. ferè in omnibus Sacramentis adhibetur ſignum Crucis, ut intelligatur, ex Paſſione Chriſti virtutem Sacramentorum provenire, in Baptiſmo præmittuntur inſufflationes, & exorciſmi, ut intelligatur, infantem eſſe ſub poteſtate Dæmonis per originale. &c His poſitis.

Dicendum cum Suario hìc *diſp.16. ſect. 2.* Leſſio, Azorio, Valentia, & aliis communiter, quòd Omiſſio, vel variatio harum Cæremoniarum ex genere ſuo ſit mortale, niſi excuſet levitas materiæ. Ratio eſt quia peccatum contra Religionem ex genere ſuo eſt mortale, poſitâ materiæ gravitate: Et loquendo de Rubricis officii divini,& Miſſæ,in Bulla, quæ habetur in initio Myſſalis,præcipit Pius V. in virtute ſanctæ obedientiæ, ut Rubricæ illæ obſerventur, propterea ad illas ſub mortali tenemur, niſi excuſet materiæ parvitas. Verùm nonnulli apud Tamburinum de Sacrificio Miſſæ *lib. 2. cap. 5.* docent, ex Rubricis alias eſſe præceptivas, quæ obligant ſub mortali, alias directivas, quæ non graviter

Digitized by Google

viter obligant. Præceptivæ dicuntur, quæ continent aliquid, quod ex jure, vel ex legitima conſuetudine graviter jubetur, & grave communiter exiſtimatur, ut ſunt Rubricæ de Jejunio ante celebrationem, de loco celebrandi, de Ara conſecrata, de veſtimentis, & inſtrumentis Sacris: Et Suarius non audet à mortali excuſare, qui Epiſtolam, vel Evangelium in miſſa omitteret, eò quòd videatur novos ritus celebrandi inducere. Dicuntur verò directivæ Rubricæ, de orando ante, vel poſt miſſam, de numero orationum, de ſervando Ritu primæ, vel ſecundæ claſſis &c. Quamvis autem hujuſmodi Rubricarum tranſgreſſio citra veniale accidere poſſit ob cauſam ſufficientem; illas tamen ſine ulla cauſa tranſgredi non vacat veniali culpâ. Ratio eſt; quia Præceptum Pii V. in virtute Sanctæ obedientiæ non cadit ſupra Rubricas illas præceptivas, quippe quæ independenter ab eo præcepto obligabant ſub gravi, ergo cadit ſupra directivas complexim ſumptas: adeò ut plurimas tranſgredi ſit mortale; & aliquas ſine cauſâ tranſgredi ob materiæ parvitatem ſit veniale.

QUÆSTIO III.

De ſubjecto Sacramentorum.

EXaminavimus, cum de Sacramentorum cauſalitate, & effectu, num Sacramenta æqualiter diſpoſitis conferant Gratiam æqualem, diſcutiendum hìc ſupereſt, An ſolùs homo viator ſit ſubjectum Sacramentorum? & quænam intentio, ac diſpoſitio in eo requiratur? Deinde num Sacramenta fictè ſuſcepta ſublato obice reviviſcant? Denique num Gratia in Sacramentis collata ſpecialem vim promerendi Gloriam in nobis inducat per hoc, quòd intuitu meritorum Chriſti conferatur?

ARTICULUS I.

Quinam Sacramenta recipere poſſint? Et quænam intentio, ac diſpoſitio requiratur?

I. COnveniunt DD. apud Suarium *Diſp.* 14. ſolùm hominem viatorem in præſenti providentia eſſe capacem Sacramentorum. Ratio eſt, quia Sacra-

menta inſtituta ſunt ad homines ſacrandos, eos participes faciendo Redemptionis Chriſti Domini; Hujuſmodi autem ſanctificatione non indigent in Patria, ubi Beati uſquequaque Sancti ſunt, nec eorum Gratia ſuſcipit augmentum, aliter non eſſent in termino, ergo ſolus homo viator eſt Sacramentorum ſubjectum capax.

Conveniunt ſecundò DD. ad valorem Sacramenti requiri ex parte ſubjecti, quòd non repugnet, ſeu non habeat voluntatem non ſuſcipiendi illud, ut conſtat tum ex capite *Majores* de baptiſmo, tum quia beneficia præſertim maxima, ut ſunt Sacramenta, non conferuntur invitis, nec decet Margaritas pretioſiſſimas projicere ante porcos illas reſpuentes, & conculcantes.

Conveniunt demum, requiri in adulto aliquam intentionem ſuſcipiendi Sacramentum, nec ſufficere, quod non repugnet (quidquid in contrarium dixerint de baptiſmo Cajetanus, & Ledeſma apud Platel.) quod conſtat tum ex Conciliis, & Rituali Romano apud eundem Platelium, tum ratione, quia non videtur æquum, quòd quis fiat Dei Amicus, & ſubeat obligationem gravem novi ſtatûs citra proprium conſenſum.

Neque obſtat primo, quòd Florentinum dicat tribus perfici Sacramentum, Materiâ, formâ, & perſonâ Miniſtri, nullâ factâ mentione de intentione ſuſcipientis. Nam ibi Concilium enumerat ea, quæ in omni caſu requiruntur, qualis non eſt intentio ſuſcipientis, ut patet in baptiſmo infantium.

Neque obſtat ſecundò, quòd ex praxi Eccleſiæ conferatur extrema Unctio moribundis, qui nunquam illam petierunt. Nam vel dicendum cum Platelio *p. 5. cap. 1. num.* 106. merito præſumi, quòd habuerint, ſaltem implicitè, & confusè, voluntatem ſuſcipiendi illam, dum voluerunt chriſtianè vivere, & mori; Vel dicendum cum aliis, ad extremam Unctionem recipiendam ſufficere intentionem interpretativam; idque ex ſpeciali natura talis Sacramenti, quod cum conferatur moribundis, qui ſæpè ſenſibus deſtituuntur, non debuit pro eo recipiendo alia intentio requiri, quàm interpretativa, quatenus prudenter de moribundo catholico præſumitur, quòd peteret hoc Sacramentum, ſi poſſet. Quòd autem hujuſmodi intentio interpretativa non ſufficiat in adulto ad baptiſmum ſuſcipiendum, ut putat Co-

ninck,

ninck, conſtat ex Arauſicano Can. 11. ubi dicitur: *Subitò obmuteſcens baptizari, & pœnitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis præteritæ teſtimonium aliorum habeat*; ergo non ſatis eſt voluntas interpretativa ad baptiſmum in adulto, & ad pœnitentiam: quidquid ſit, an in adultis iſthæc intentio interpretiva ſufficiat, ſicut ad extremam unctionem, ità etiam ad Euchariſtiam, quæ pariter moribundis ſenſibus deſtitutis dari ſolet, ubi non ſit periculum irreverentiæ. Ex quo tamen non ſequitur, quòd caſu comedens Hoſtiam conſecratam, quàm putat panem, recipiat Sacramentum formaliter, & cum fructu. Nam non datur interpretativa voluntas recipiendi Euchariſtiam tali pacto, extra mortis periculum, eſſet enim voluntas Sacrilega.

Cæterùm ſive in adultis requiratur intentio habitualis, (quatenùs omnes præſumuntur illam voluiſſe pro mortis articulo, dum voluerunt Chriſtianè vivere, & mori, prout diximus de Extrema Unctione) ſive pariter ſufficiat intentio interpretativa; indubitatum eſt, quòd non ſit iis deneganda, quamvìs ſenſibus ſint deſtituti, ſi citrà periculum irreverentiæ miniſtrari poſſit, & niſi fuerint perpetuò amentes, ut mox dicemus.

In infantibus autem ſufficere intentionem interpretativam ad Euchariſtiam ſuſcipiendam, non ſecùs ac ad Baptiſmum, conſtat ex antiqua Eccleſiæ praxi apud Lugo *diſp. 13. ſect. 2.* cujus etiam meminit Tridentinum *ſeſſ. 21. cap. 4.* dandi ſcilicet illam pueris ante annos diſcretionis: additque Tridentinum, non eſſe damnandam antiquitatem, ſi eum morem in quibuſdam locis aliquando ſervaverit: de facto tamen poteſt, immo debet, in articulo mortis iis miniſtrari, ſi ſint doli capaces, ut notat Suar. *d. 40. ſect. 1.* Et Lugo *diſp. 13. nu. 38.* addens contra Sanchez, quòd ſi de capacitate pueri dubitatur, adhuc dari poſſit, quamvìs non ſit neceſſe.

Adde, in infantibus ſufficere intentionem interpretativam, non ſolùm ad ſuſcipienda Sacramenta Baptiſmi, & Euchariſtiæ, ſed etiam Confirmationis, & Ordinis ex D. Thom. *q. 39. a 2* eſto Ordines poſſint non licitè conferri ante præſcriptam ætatem, nec confirmatio ante uſum rationis, tum ob uſum Eccleſiæ, tum ob reverentiam erga Sacramentum, tum ad vitandum periculum iterationis: poteſt tamen aliquando ob rationabilem cauſam

ſam infantibus conferri, præſertim ſi ſint in articulo mortis, ut notant Laym. & Filliuc. Ratio autem, cur in his quatuor Sacramentis ſufficiat intentio interpretativa, ut proinde poſſint validè infantibus conferri, ex Angelico loc. cit. eſt, quia ad hæc Sacramenta ſuſcipienda nullus requiritur actus ſuſcipientis de neceſſitate Sacramenti [ſicut requiritur in Sacramento Matrimonii ratione contractus, & in Sacramento Pœnitentiæ ratione doloris, necnon in Extrema Unctione, quatenus hæc præſupponit ætatem, in qua poſſit homo peccare, cum ſit inſtituta ad reliquias peccatorum eradendas] etenim cum per iſthæc Sacramenta tradatur poteſtas quædam ſpiritualis, videlicet per Baptiſmum ad validè ſuſcipienda reliqua Sacramenta, per Confirmationem ad reſiſtendum hoſtibus fidei, per Ordines poteſtas ad conferenda Sacramenta, & per Euchariſtiam anima nutriatur ſpiritualiter, non apparet, cur requiratur actus ſuſcipientis hæc Sacramenta ad eorum valorem, & quamvis nonnulli oppoſitum dixerint, illorum tamen dictum, ut advertit idem Angelicus, deſtituitur auctoritate, & ratione.

Quinimmo *in cap. unico de presbytero per ſaltum promoto* apud Eſparſam *qu. 106.* de Sacramentis, Innocentius III. dicit, Subdiaconatum validè fuiſſe collatum puero ante annos diſcretionis, & non obſcurè innuit, validè etiam potuiſſe ei conferri Diaconatum; & à pari idem dici debet de Sacerdotio, & Epiſcopatu. In quo tamen caſu certum eſt, quòd puer ſic Ordinatus non emitteret votum Caſtitatis; teneretur tamen, quando pervenit ad uſum rationis, eligere vel ſtatum ſæcularem; ità ut poſſit uxorem ducere, vel ſtatum Eccleſiaſticum, & ſic votum caſtitatis emittere; quinimmo ſi actum Ordinis exerceret, aut alias ſuam Ordinationem approbaret, ſtatim ad Caſtitatem, & ad Horas Canonicas recitandas obligaretur, quin poſſet ampliùs mutare ſententiam.

Quod diximus relatè ad hæc quatuor Sacramenta de pueris, dicendum etiam de perpetuò amentibus, qui pueris æquiparantur, ut docent communiter apud Laym. de Euchariſtia *cap. 4.* Si tamen habuerint uſum rationis, & deinde in amentiam inciderunt, debent præhabuiſſe voluntatem ſuſcipiendi Sacramenta. Cùm enim hæc inſtituta ſint ad noſtram Sanctificationem, convenit, ut nullus adultus ſanctificetur, niſi in ſuam ſancti-

Digitized by Google

ſanctificationem conſentiat. Propterea ex Rituali Romano apud Platelium *num.103.* adulti, qui habuerunt aliquando uſum rationis, antequam in amentiam inciderent, prohibentur baptizari, ſi non oſtenderint voluntatem ſuſcipiendi Baptiſmum ſtante rationis uſu. Quòd ſi non requireretur in iſtis intentio habitualis, ſed ſufficeret interpretativa, procul dubio deberet iis Sacramentum baptiſmi conferri, tanquam neceſſarium neceſſitate medii ad ſalutem, ſi poſitivè illud non recuſarint antequam uſu rationis deſtituerentur: quare à fortiori ad ſuſcipiendum Sacramentum Ordinis nullatenus ſufficit in adultis intentio interpretativa, ſi aliquando habuerunt uſum rationis, eſto ſufficiat in perpetuò amentibus. His præmiſſis.

Dicendum cum communi, ad validè Sacramentum recipiendum ſufficere intentionē habitualem in adultis.

Prob. Tum ex Arauſicano laudato, & ex Carthaginenſi *Can. 3.* Tum ex Capite *Majores* de baptiſmo, ubi dicuntur dormientes, & amentes eſſe baptizandi, ſi priùs Cathecumeni extitiſſent, & propoſitum baptiſmi habuiſſent; Dormientes autem, & amentes non poſſunt habere intentionem actualem, vel virtualem, ſed ſolum habitualem, ergo hæc ſufficit. Excipiunt aliqui Matrimonium, ad quod docent requiri intentionem virtualem, ſicut requiritur ad contrahendum, oſtendimus tamen quæſtione antecedenti, ſufficere habitualem, quia poteſt quis hodie velle dare jus in corpus ſuum alteri pro craſtina, & ſic craſtinâ dum perficitur contractus, etiamſi dormiat, ſuſcipere Sacramentum.

Circa diſpoſitionem in ſubjecto Sacramentorum requiſitam, præter diſpoſitionem negativam, ſeu carentiam obicis, conveniunt DD. nullam poſitivam diſpoſitionem alicujus actûs, putà fidei vel alterius virtutis, requiri ad valorem Sacramenti (exceptâ pœnitentiâ, in qua requiritur dolor, & propoſitum) ſed ſufficere ſolam intentionem ſuſcipiendi illud; quod conſtat ex definitionibus Conciliorum, & Pontificum tradentium, hæreticos baptizatos, & ordinatos ritu Eccleſiæ non eſſe rebaptizandos, & reordinandos, unde ſupponunt Sacramenta iſta valida eſſe, etiam in hæreticis fide carentibus: & ex Auguſtino apud Suarium *diſp. 24.* qui docet, validè baptizari etiam, qui vult baptiſmum ſuſcipere ob malum finem, putà ob ſcelus patrandum.

Digitized by Google

Ad fructum tamen in baptiſmo recipiendum requiritur in adulto actus fidei & ſpei, & ſaltem attritio ſupernaturalis de peccatis commiſſis: Nam ex Apoſtolo, *Sine fide impoſſibile eſt placere Deo.* Quapropter etiam hi actus in Sacramento pœnitentiæ requiruntur, ex Tridentino *ſeſſ. 6. c. 6.* Et ratio eſt, quia Deus non admittit in ſuam amicitiam Adultum, qui illam non expetat, cum propoſitio perſeverandi conſtanter; quòd præſtatur actibus fidei, & ſpei; ſicut nec Magnates ſuam amicitiam offerunt, niſi illa cum eodem propoſito expetatur. Sufficit tamen, ut notant Haunoldus, & Tambur. in Met. Conf. *lib. 3. cap. 5.* quòd pœnitens crediderit ſuo tempore, quæ credenda ſunt, quin teneatur elicere actus fidei formales, & explicitos de myſteriis credendis præcisè ut ad Sacramentum Pœnitentiæ diſponatur; cùm poſſit haberi dolor, & propoſitum ad valorem Sacramenti requiſitum abſque formali, & explicito actu fidei myſteriorum credendorum.

Cajetanus *qu. 79. art. 1.* Durandus, & alii putant ad fructum Euchariſtiæ recipiendum, præter ſtatum Gratiæ, requiri actualem devotionem: ità ut venialia, quæ hanc devotionem impediunt, ſint obex Gratiæ. Sed communior Sententia negat, quòd patet ex praxi Eccleſiæ. Antiquis enim temporibus dabatur Euchariſtia pueris rationis uſu carentibus: Neque ex Conciliis, & PP. conſtat hujuſmodi devotionem requiri; quamvìs indecens ſit ſine illa ad tantùm Sacramentum accedere.

ARTICULUS II.

An Sacramenta fictè ſuſcepta ſublato obice reviviſcant?

III. NOmine fictionis non venit hìc ſimulata ſuſceptio; quippe quæ redderet Sacramentum invalidum, ſed venit ſimulata diſpoſitio, quæ habetur, quoties in anima eſt peccatum, quòd eſt obex Gratiæ, ſive hujuſmodi peccatum ſit invincibiliter ignoratum, & tunc fictio dicitur privativa, ſeu negativa, & inculpabilis, ſive peccatum ſit volitum, & tunc fictio dicitur Poſitiva, & imputabilis. Baptiſmum fictè ſuſceptum reviviſcere, & gratiam cauſare, ſublatâ fictione per attritionem, ſeu contritionem, docent communiſſimè cum D. Th. Suar. Lugo

Lugo contra Vaſquez. Gabrielem, & alios putantes, Gratiam ſublato obice conferri, non vi baptiſmi præteriti; ſed vi contritionis. Hanc baptiſmi reviviſcentiam Covarruvias, Major, & alii apud Arriagam *diſp. 14* extendunt ad Confirmationem; & Ordinem, quæ pariter ſunt Sacramenta irreiterabilia. Alii cum Sylveſtro, & Paludano etiam ad Pœnitentiam, quæ eſt etiam aliquatenus irreiterabilis, quatenus non tenemur bis idem peccatum confiteri. Suarez, Coninck, Lugo extendunt etiam ad Matrimonium, quod non poteſt cum eodem conjuge iterari; & ad Extremam Unctionem, quæ non poteſt iterari in eodem morbo: quare ſolùm Euchariſtiam communius excipiunt, quia non videtur veriſimile, quòd Sacerdos ſacrilegè celebrans quotidie, in fine vitæ, reviviſcentibus per actum attritionis omnibus præteritis Communionibus, recipiat Gratiam uberrimam, quam recepiſſet, ſi quotidie dignè communicâſſet. Sotus tamen, & Cajetanus ex D. Th. *in 4. diſt. 27. art. 4.* putant, etiam Euchariſtiam fictè ſuſceptam ſublato obice reviviſcere, quippe quæ poteſt aliquando eſſe irreiterabilis à moribundo, qui interim indiget auxiliis, quæ per cibum hunc Euchariſticum conferuntur.

IV. Dico equidem primò, Baptiſmus fictè ſuſceptus ſublato obice reviviſcit, adeò ut Gratiam cauſet immediatè, ſive moraliter tantùm, ut docent communius, ſive etiam phyſicè per omnipotentiam inexiſtentem, ut explicavimus *diſp. 2. qu. 2.*

Prob. Regeneratio, ſeu prima Juſtificatio fieri debet per Sacramentum Baptiſmi ſive in re, ſive in voto ſuſcepti, ut conſtat ex illo Joan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua* &c. Et ex Trid Seſſ. 6. cap. 4. Atqui ſi Baptiſmus fictè ſuſceptus non reviviſceret, prima juſtificatio, & regeneratio neque haberetur vi novi Baptiſmi, cùm non poſſit hoc Sacramentum iterari, neque haberetur à Contritione tanquam continente votum Baptiſmi, quandoquidem ſuſcepto ſemel Baptiſmo, non poteſt niſi ſacrilegè haberi votum, ſeu propoſitum ſuſcipiendi iterum hoc Sacramentum, atque adeò neque à Baptiſmo in re, neque à Baptiſmo in voto haberi poſſet prima juſtificatio, ergo dicendum, quòd ſublato per retractationem peccati obice, Baptiſmus reviviſcat, & Gratiam cauſet.

Confirm. Celeberrimâ auctoritate Auguſtini dicenti contra Donatiſtas lib. 1. de Baptiſmo cap. 12. *Tunc Baptiſ-*

Digitized by Google

mus valere incipit ad ſalutem, cùm illa fictio veraci confeſſione receſſerit. Reſpondet Vaſquez cum aſſeclis baptiſmum fictè ſuſceptum valere ad ſalutem per contritionem conſequentem, non quia reviviſcit, ſed quia contritio vi Baptiſmi præteriti tanquam conditionis prærequiſitæ, juſtificat, (quamvìs non poſſit tunc in ea eſſe votum Baptiſmi) & quia Baptiſmo ſuſcepto poteſt validè ſuſcipi Sacramentum pœnitentiæ, à quo prima Gratia cauſetur, ſi ſolùm antecefferit attritio. Hæc tamen interpretatio eſt aliena à communi DD. ſenſu, & non ſubſiſtit, quia Auguſtinus iis verbis docet, Baptiſmum eodem modo prodeſſe ad ſalutem, ſublato obice, ac profuiſſet, ſi abſque obice ſuſceptus fuiſſet, ergo ſicuti eſt cauſa Gratiæ, & non mera conditio, quando ſuſcipitur ſinè fictione, ſeu obice, ità etiam quando ſublato obice incipit valere ad ſalutem. Præterquam quòd ſi Baptiſmus eſſet conditio, & non cauſa primæ Gratiæ, non ſalvaretur illud Chriſti Domini; *Niſi quis renatus fuerit*, &c Nam ly *ex*, ut oſtendimus cum de cauſalitate Sacramentorum *diſp. 2. qu. 3.* denotat cauſalitatem inſtrumentalem, ergo Baptiſmus debet eſſe cauſa Gratiæ, tam quando primò ſuſcipitur, quàm quando ſublato obice reviviſcit. Ex quibus rejicitur alia interpretatio Gabrielis, & Scoti apud Haunoldum, putantium Baptiſmum reviviſcere ſolùm in ordine ad remittendam totam pœnam temporalem, non in ordine ad culpam remittendam, & cauſandam Gratiã.

Ratio à priori ex D. Tho. apud Gonetum eſt, quia quoties cauſa de ſe eſt productiva alicujus effectûs, ſi per accidens impediatur, ſublato impedimento, ſtatim illum cauſat: ſicut corpus grave ſublato impedimento ſtatim deſcendit; ſed Baptiſmus eſt productivus primæ Gratiæ, ergo ſi per fictionem impediatur, ſublato per pœnitentiam tali impedimento, ſtatim gratiam producit, & reviviſcit.

Diſputant Doctores: Utrùm ad tollendam hanc fictionem requiratur Contritio, an ſufficiat attritio? Dicendum cum Suario *diſp. 28. ſect. 5.* & aliis communius contra Vaſquez, ſufficere attritionem. Sicut enim ea ſufficit, ut cauſetur Gratia per Baptiſmum, quando ſinè fictione ſuſcipitur; ità etiam quando reviviſcit. Quamvìs enim quando reviviſcit, ſit præteritus, eſt tamen moraliter præſens, & eodem modo Gratiam operatur, ac ſi phyſicè exiſteret.

V.

Digitized by Google

V. *Objic.* 1. Ex Vaſquez contendente, quòd licèt Baptiſmus ſit irreiterabilis, & neceſſarius neceſſitate medii ad ſalutem, non per hoc ſublato obice reviviſcat, cùm ſufficiat, quòd contritio auferens obicem juſtificet, præſuppoſito Baptiſmo tanquam conditione prærequiſitâ. Si poſt Baptiſmum, inquit Vaſquez, fictè ſuſceptum Petrus peccet, & deinde cum attritione accedat ad Sacramentum pœnitentiæ, in tali caſu deberet Gratia cauſari tam à Sacramento pœnitentiæ præſente, quàm à Baptiſmo reviviſcente, ità ut peccata ante Baptiſmum formaliter delerentur vi Baptiſmi, alia verò vi pœnitentiæ, ſequela hæc non poteſt admitti, ergo Baptiſmus non reviviſcit, ità ut Gratiam cauſet, ſed ſolùm quatenus eſt conditio, ut Gratia vi contritionis cauſetur. *Probatur minor* primò, quia Gratia collata à Baptiſmo eſt incompoſſibilis non ſolùm cum peccatis ante, ſed etiam poſt Baptiſmum, ergo Baptiſmus deleret etiam peccata poſt Baptiſmum commiſſa, quod dici non poteſt; ſimiliter gratia collata vi Sacramenti pœnitentiæ eſt incompoſſibilis etiam cum peccatis ante Baptiſmum, ergo etiam illa deleret, quod nemo dixerit.

Prob. 2. Subtilius, quia in tali caſu cùm obex Baptiſmi tollatur vi Sacramenti pœnitentiæ, in priori natura eſſet Gratia collata vi pœnitentiæ tollentis obicem, ad Gratiam collatam vi Baptiſmi, ergo pœnitentia deleret peccata ante Baptiſmum commiſſa in priori ad Gratiam collatam vi Baptiſmi, quod repugnat. *Antecedens patet*, quia prius eſt tolli obicem, ſeu impedimentum, deinde introduci formam.

Reſp. nego minorem. Ad primam probationem: quamvìs quilibet gradus Gratiæ ſit incompoſſibilis cum quovis peccato, at Deus in eodem ſigno concurreret cum utroque Sacramento ad cauſandam eandem gratiam, quæ quatenus eſt à Baptiſmo, deleat directè ſolùm peccata ante Baptiſmum commiſſa, & quatenus eſt à Pœnitentia, deleat directè ſolùm peccata poſt Baptiſmum. Sicut enim dicimus, viſionem beatam v. gr. realiter eſſe tam ab intellectu, quàm à lumine gloriæ, ſed formalitatem vitalitatis reſpondere intellectui, formalitatem ſupernaturalitatis lumini; quatenus ſinè intellectu non haberetur in viſione vitalitas, nec ſinè lumine gloriæ ſupernaturalitas; Ità pariter nunc dicimus, eandem Gratiam

cauſa-

cauſari realiter ab utroque Sacramento; ità tamen ut deletio originalis peccati formaliter reſpondeat Baptiſmo, & deletio peccati poſt Baptiſmum commiſſi reſpondeat formaliter Sacramento Pœnitentiæ.

Ad ſecundam: Verum quidem eſt, quòd in tali caſu Sacramentum Pœnitentiæ tollat obicem, atque adeò ſit in priori ad Gratiam cauſatam vi Baptiſmi; At non proinde Gratia cauſata à Pœnitentia eſt in priori ad Gratiam cauſatam à Baptiſmo. Nam quod tollit obicem Gratiæ per Baptiſmum cauſandæ, non eſt Gratia cauſata per Pœnitentiam, ſed eſt ipſum Sacramentum Pœnitentiæ expeditum ad Gratiam cauſandam: Unde fit, quòd in eodem ſigno vi utriuſque Sacramenti eadem Gratia cauſetur. Quod etiam dicendum ab Adverſariis, ſi in caſu adducto tollatur obex per contritionem. Tunc enim in eodem ſigno vi contritionis, & vi Baptiſmi eadem Gratia cauſaretur.

VI. *Objic.* 2. Opus bonum elicitum à peccatore, poſitâ contritione non reviviſcit ad meritum, aliter opus illud non eſſet mortuum, ſed mortificatum; ut ſunt opera Juſti, quæ per peccatum mortificantur, & deinde reviviſcunt, ergo nec Sacramentum fictè ſuſceptum à peccatore reviviſcit.

Confirm. 1. Sacramentum eſt ſignum Gratiæ de præſenti, non de futuro. Nam dum dicitur, Ego te baptizo, ſignificatur emundatio præſens, non futura, ergo ſi de præſenti datur impedimentum in Sacramento Baptiſmi ad cauſandam Gratiam emundativam, ab eodem non cauſabitur ea gratia in futurum, atque adeò Sacramentum non reviviſcit; Aliter Sacramenta cauſabunt Gratiam futuram, quam non ſignificant.

Confirm. 2. Si quis proferat verba conſecrationis ſuper maſſam, quæ non eſt actu panis, ſi deinde coquatur, & fiat panis, non ſequitur tunc conſecratio; ergo ſi forma Baptiſmi proferatur ſuper perſonam indiſpoſitam, ſublato deinde obice, neque cauſabitur Gratia vi Sacramenti præteriti.

Reſp. Nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia opus bonum caret vi meritoriâ, ſi non procedat ab homine grato: At Sacramentum non caret vi collativâ Gratiæ, quando ſubjectum eſt indiſpoſitum; Sicut Sol non caret vi illuminativâ per hoc, quòd Feneſtræ claudantur; ergo ſublato obice Gratia connaturaliter cauſatur, aliter

qui

Digitized by Google

qui ſemel fictè ſuſcepit Baptiſmum, deberet damnari; cùm non poſſet amplius vi Baptiſmi aut in re, aut in voto ſuſcepti juſtificari.

Ad primam Confirm. Argumentum probat nimis, videlicet Sacramentum fictè ſuſceptum non ſolùm eſſe informe, ſed etiam invalidum, cùm non cauſet tunc gratiam, quam ſignificat? Quare dicendum, quòd verba illa: Ego te baptizo, non ſignificent cum ſtatu, ſed ampliativè, & ſenſus ſit: Ego te emundo, quandocunque Gratia infunditur.

Ad ſecundam *nego conſequentiam*. Diſparitas eſt, quia in caſu noſtro perſona per peccatum eſt indiſpoſita, non inepta ad Gratiam; contra verò maſſa illa eſt inepta, non indiſpoſita ad conſecrationem, ſicut Embryo non dicitur indiſpoſitus, ſed ineptus ad Baptiſmum, & ideo forma Baptiſmi prolata ſuper Embryonem non cauſat Gratiam, quando ille fit homo.

VII. Dubitatur hìc, Num peccatum fictionis poſitivæ, ſeu culpabilis remittatur per Sacramentum Baptiſmi reviviſcens, an verò per Sacramentum Pœnitentiæ? Ante reſolutionem advertendum, peccatum fictionis poſſe eſſe vel antecedens, vel concomitans, vel conſequens Baptiſmum. Dicitur antecedens, ſi præcedat natura voluntatem ſuſcipiendi Baptiſmum; ex. g. ſi quis ob finem malũ velit baptizari, illa intentio mala, unde pendet voluntas recipiendi baptiſmum, dicitur fictio antecedens. Si autem peccatum comitetur voluntatem ſuſcipiendi Baptiſmum, dicitur fictio concomitans; ex. gr. ſi quis dum baptizatur, delectatur in objecto turpi: Dicitur fictio ſubſequens, quæ naturâ conſequitur voluntatem ſuſcipiendi Baptiſmum, ex. gr. ſi nolente Miniſtro Baptiſmum conferre ſinè turpi aliqua conditione, conſentiat homo in illam ex vera voluntate ſuſcipiendi Baptiſmum. His explicatis;

Quamvìs probabile ſit ad tollendam fictionem antecedentem ſufficere attritionem, unde per Baptiſmum reviviſcentem tollatur, quia ſcilicet tale peccatum antecedit, ſi minus tempore, ſaltem naturâ ipſum Baptiſmum, ut proinde unicè per Baptiſmum tollendum ſit; Ad tollendam tamen fictionem comitantem, vel conſequentem requiritur contritio, vel attritio cum Sacramento Pœnitentiæ, quia peccata iſta ſunt verè hominis Chriſtiani formaliter, & non merè materialiter, ut fictio antecedens.

Digitized by Google

deus, ergo nonniſi per Sacramentum Pœnitentiæ delenda ſunt. Sed hac de re fuſius in de Pœnitentia *diſp ult. qu. 3. art. 3.*

VIII. Dico 2. Datâ poſſibilitate Sacramenti Pœnitentiæ validi, & informis, ſi fictè ſuſcipiatur, ſublato obice, reviviſcit. Ità communius cum Amico ex D. Thom. in 4. diſt. 17. quæſt. 3. art. 3. ubi habet: *Quamvis tunc non percipiatur abſolutionis fructus, tamen recedente fictione percipi incipiet.*

Prob. Simili ratiocinatione, quâ oſtendimus Baptiſmum reviviſcere. Niſi reviviſceret Sacramentum Pœnitentiæ, peccatum illud neque remitteretur vi pœnitiæ in re ſuſceptæ, quia non datur obligatio iterum ſubjiciendi peccatum illud clavibus, neque remitteretur vi Sacramenti pœnitentiæ ſuſceptæ in voto, putà in contritione, cùm contritio conſequens non includat votum, ſeu propoſitum ſuſcipiendi Sacramentum Pœnitentiæ, poſito quòd non detur ad id obligatio, ergo peccatum illud nullatenus vi Sacramenti Pœnitentiæ remitteretur, quod repugnat. Et recurrit ratio illa à priori, quia ordo Gratiæ imitatur ordinem naturæ, ſed in naturalibus cauſa productiva alicujus effectûs, ſublato obice, illum producit, ergo Pœnitentia, quæ de ſe eſt productiva Gratiæ, ſublato per attritionem obice, reviviſcit, & illam producit.

IX. Dico 3. Reviviſcunt etiam probabiliter Sacramenta Confirmationis, & Ordinis, quæ characterem imprimunt, & ſunt irreiterabilia. Ità communius contra Amicum *diſp. 4. ſect. 7.* & alios.

Prob. Ideo reviviſcit Baptiſmus, quia eſt neceſſarius ad ſalutem, & irreiterabilis; aliter qui fictè illum ſuſcipit, non poſſet amplius ſalvari, ſed hoc probat, quòd reviviſcant etiam alia Sacramenta irreiterabilia, ergo. *Probatur minor*, quia quamvis non ſit neceſſaria ad ſalutem Gratia ſacramentalis ab his Sacramentis cauſata, eſt tamen valde utilis, & moraliter neceſſaria ad finem horum Sacramentorum; ergo ſicut Chriſtus ex ſua miſericordia noluit privare ſalute eum, qui fictè ſuſcipit Baptiſma, ità dicendum, quòd noluerit privare his gratiis eum, qui fictè hæc Sacramenta ſuſcepit.

Neque obſtat, quòd Gratiæ iſtorum Sacramentorum poſſint aliunde ſuppleri, ſecùs verò gratia Baptiſmatis. Nam paritas probat, quòd Deus voluerit eſſe munificus tam

tam ad Gratiam neceſſariam ad ſalutem, quàm in ordine ad Gratias proprias horum Sacramentorum, quæ non niſi difficulter poſſunt aliunde ſuppleri. Cùm enim voluerit inſtituere tam Sacramenta neceſſaria ad ſalutem, quàm alia valde utilia, voluit pariter utraque reviviſcere.

X. Dico 4. Reviviſcunt etiam probabiliter Extrema Unctio, & Matrimonium fictè ſuſcepta. Ità Suarius, Coninck, Lugo ex D. Thom. contra Vaſquez, & Bernal.

Prob. Ideo Confirmatio, & Ordo reviviſcunt, quia ſunt Sacramenta irreiterabilia, & niſi reviviſcerent, homo careret Gratiâ ſacramentali propriâ illorum, quæ valde utilis eſt ad ſalutem, careret nimirum auxiliis ad reſiſtendum hoſtibus fidei, & ad exercenda ritè miniſteria Ordinum: ſed pariter Extrema Unctio in eodem morbo, & Matrimonium cum eadem Uxore ſunt irreiterabilia, & niſi reviviſcerent, homo careret gratiâ ſacramentali propriâ iſtorum valde utili ad ſalutem, nempe auxiliis ad tolerandam ægritudinem, & ad vitam conjugalem ritè peragendam, ergo etiam Extrema Unctio, & Matrimonium reviviſcunt.

XI. Dico ult. Euchariſtia ſuſcepta cum fictione poſitiva, ſeu ſacrilegè, probabiliter non reviviſcit. Ità communius contra Cajetanum, & Soto apud Arriagam *diſp. 14.* quos tamen libenter amplector, ſi Euchariſtia ſuſcipiatur cum fictione tantùm negativa, & inculpabili.

Prob. Tum ex communi ſenſu fidelium dicentium, quod canit Eccleſia de Euchariſtia: *Mors eſt malis*; non eſſet autem mors, ſi ſacrilegè, ſuſcepta poſſet reviviſcere: tum etiam ex inconvenienti. Qui enim millies ſacrilegè communicâſſet, lucrum ingens ex ſacrilegiis reportare poſſet, & quamvìs hujuſmodi lucrum dicatur ab Adverſariis reportari ex Divina benignitate, non ex ſacrilegiis, ut in reviviſcentia Baptiſmi ſacrilegè ſuſcepti, at non eſt præſumendum de Divina benignitate, quòd voluerit hanc anſam ſacrilegiis dare, cùm facilè poſſit Gratia Sacramentalis Euchariſtica haberi iterando idem Sacramentum. Quòd ſi fictio ſit negativa, probabile eſt, quòd Euchariſtia, non ſecùs ac Sacramentum Pœnitentiæ reviviſcat, quamvìs utrumque ſit iterabile. Convenit enim præſtantiæ hujus Sacramenti hæc prærogativa, quæ etiam Sacramento Pœnitentiæ convenit.

Dices

Dices 1. Aliquando Euchariſtia in moribundo eſt irreiterabilis per aliquod dies, & interim ille indiget auxiliis ab hoc Sacramento præſtandis ; ergo Euchariſtia quamvis ſacrilegè ſuſcepta, ratione hujus irreiterabilitatis, & magnæ utilitatis reviviſcit.

Reſp. Hujuſmodi irreiterabilitatem eſſe per accidens in Euchariſtia, & in reliquis Sacramentis eſſe per ſe, ergo ſolùm reliqua Sacramenta cum fictione poſitiva ſuſcepta debuerunt reviviſcere, non verò Euchariſtia.

Dices ſecundò : Euchariſtiæ Sacramento omnium præſtantiſſimo tribui debet omnis excellentia, quæ aliis Sacramentis tribuitur, niſi obſtet revelatio in oppoſitum, ergo ſi reliqua Sacramenta ſuſcepta cum fictione poſitiva reviviſcunt, etiam Euchariſtia.

Reſp. Euchariſtiæ tribuendam etiam eſſe ſummam venerationem, minueretur autem reverentia debita, ſi ſacrilegis adeò luculenter prodeſſe poſſet :, propterea ex ſumma præſtantia hujus Sacramenti negandum, quòd reviviſcat; ſicut non conceditur illi prærogativa Baptiſmi, quòd deleat omnem reatum pœnæ temporalis, quia hìc effectus ex Trident. per Baptiſmum præſtatur, eò, quòd Infideles per ignorantiam peccaverint.

Dices ult. Contra ſecundam partem Concluſionis : Auguſtinus *lib 1. de Baptiſmo cap. 12.* loquens de eo, qui Baptiſmum fictè ſuſcepit, habet : *Non iterum rebaptizandus eſt, quia ipsâ reconciliatione præſtatur, ut ad remiſſionem peccatorum prodeſſe poſſit Saaramentum.* Unde ex Auguſtino tenet hic diſcurſus : Baptiſmus reviviſcit, ergo eſt irreiterabilis, ergo ex oppoſito conſequentis tenere debet oppoſitum antecedentis : Sacramentum Euchariſtiæ eſt reiterabile, ergo nunquam reviviſcit, quamvis cum fictione negativa ſuſcipiatur.

Reſp. Sufficere quamlibet irreiterabilitatem, ut Sacramentum poſſit reviviſcere, ut patet in Sacramento Pœnitentiæ, quod eſt irreiterabile, quatenus non datur obligatio iterum ſubjiciendi clavibus idem peccatum : Poteſt etiam Euchariſtia aliquando eſſe ſaltem per aliquot dies irreiterabilis, ergo hoc ſufficit, ut juxta diſcurſum Auguſtini poſſit reviviſcere, ſi cum fictione negativa ſuſcipitur.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICULUS III.

Utrùm Gratia in Sacramentis collata reddat merita Juſtorum magis meritoria ex eo præcisè, quòd ex meritis Chriſti conferatur?

XII ACriter de more hac in re digladiantur Suarius *lib. 12. de Gratia cap. 19.* & Vaſquez *diſp. 214. cap. 7.* Affirmat Suarius, cui adſtipulantur Manſtrius in tertium ſententiarum *diſp. 3. qu. 6.* Coninck *diſp. 8. de Merito*, Oviedus, Amicus, Granado, docentes, ex hac unione fidelium cum Chriſto capite opera Juſtorum reddi magìs meritoria; Negat verò Vaſquez, cui adhærent Ripalda, Arriaga, Oviedus, Haunoldus *lib. 2. tract. 3 contr. 9.* docentes de materiali ſe habere, quòd Gratia in Sacramentis conferatur ex meritis Chriſti, an aliunde: ſicut de materiali ſe habet in cauſis naturalibus in ordine ad ſuos effectus, quòd ſint cauſatæ propter Chriſtum tanquam Primogenitum omnis Creaturæ, ut dicitur *ad Coloſſ. 3.*

Utraque ſententia convenit in hoc, quòd intuitu meritorum Chriſti nobis dentur auxilia uberiora, quibus excellentiores fiant actus virtutis. Solùm dubitatur, An eadem Gratia (ſive in Sacramentis, ſive extra Sacramenta conferatur) reddat nos dignos majori præmio per hoc præcisè, quòd ex meritis Chriſti conferatur; quàm ſi conferretur vel ex meritis alicujus puræ Creaturæ, vel ſi conferretur à Deo omnino gratìs.

XIII. Cenſeo equidem, partem affirmativam cum Suario amplectendam eſſe, tanquam magìs piam, & magìs aptam ad merita Chriſti exaltanda.

Prob. Ex Trident. Seſſ. 6. cap. 16. ubi dicitur: *Jeſus tanquam caput in membra, & tanquam vitis in palmites, in ipſos juſtificatos jugiter virtutem influit*; ergo Juſti non ſolùm ſunt Filii Dei adoptivi per hoc, quòd habeant Gratiam, ſed etiam per hoc, quòd habeant Gratiam ex meritis Chriſti, ſunt membra Chriſti facientes cum capite unum corpus myſticum, & morale; juxta illud 1. Corinth. 12. *Vos eſtis Corpus Chriſti, & membra*; & ſunt etiam ſpeciali modo Chriſti Fratres; juxta illud ad Rom. 8. *Primogenitus in multis fratribus*: Atqui ex hac conjunctione ſpeciali cum Chriſto Capite opera Juſtorum ſunt Deo gratiora, & ſecundùm ſe æſtimabiliora; ſicut opera Beatiſſimæ

Digitized by Google

Virginis, & Sancti Joſeph præcisè ex conjunctione illâ cum Chriſto Domino ſunt æſtimabiliora: Sic etiam in humanis mulier de ſe nobilis ſi nubat Regi, præcisè ex hac conjunctione fit nobilior, & ejus operationes ſunt digniores, ergo ex hoc præcisè, quòd Gratia nobis conferatur ex meritis Chriſti, ſeu ex conjunctione cum Chriſto capite, opera Juſtorum ſunt æſtimabiliora, atque adeò digna majori præmio; Unde Chriſtus Joan. 10. dixit; *Ego veni ut vitam habeant, & abundantius habeant.*

Ratio à priori eſt, quia ex dignitate perſonæ merentis creſcit valor meriti, ut oſtendimus in de Merito cum Suario lib. 12. de Gratia cap. 22. & conſtat ex propoſitione damnata Baji dicentis: *Opera juſtitiæ, & temperantiæ, quæ Chriſtus fecit, non habuiſſe majorem valorem ex dignitate perſonæ operantis*: Atqui dignior eſt Juſtus ex hoc, quòd ſit membrum Chriſti, & ſpeciali modo Frater, & cum eo moraliter conjunctus (quæ conjunctio habetur per hoc, quòd Chriſtus tanquam caput in membra, & vitis in palmites, ut loquitur Tridentinum, in juſtificatos virtutem influat) ergo ex hac præcisè conjunctione opera Juſti ſunt magìs meritoria, ac digna majori præmio. *Minor patet* exemplis à Suario adductis. Nam Fœmina v. gr. fit nobilior, ſi Regi nubat, propter moralem hanc conjunctionem cum Rege; ſic filius amici, quamvìs pulcher ſit, & amabilis, adhuc redditur magìs amabilis ex hoc, quòd ſit filius amici, quàm ſi eſſet alterius non amici filius. Sic etiam res per contactum ad perſonas, vel res ſacras hauriunt aliquam æſtimabilitatem majorem; ſic demum annulus per hoc, quòd ſit collatus militi à Rege, haurit majorem valorem, quàm ſi ab artifice emeretur, ergo etiam opera Juſti ſunt æſtimabiliora, ac digna majori præmio ex hoc, quòd Gratia conferatur ex meritis Chriſti, quàm ſi ex meritis puræ Creaturæ, aut omnino gratìs à Deo conferretur.

Confirm. ex Suario, quia Trident. Seſſ. 14. cap. 8. habet: *In quo vivimus, in quo ſatisfacimus, facientes fructus dignos pœnitentiæ, qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur à Patre*; ergo ex Tridentino non ſolùm habemus vi meritorum Chriſti auxilia, & Gratiam habitualem ad merendum, & ſatisfaciendum, ſed etiam merita noſtra à Chriſto novam vim habent per hoc, quòd ab eo offerantur Patri, tanquam

ali-

Digitized by Google

aliquatenus ſua, & per illum à Patre acceptentur. Sicut enim in humanis, ut notat Scotus *in 3 diſt. 18.* obſequium ſubditi exhibitum Principi eò eſt gratius, & magìs acceptum, quo per perſonam chariorem exhibetur, quia transfunditur moraliter major dignitas in obſequium per hoc, quòd exhibeatur Principi per perſonam digniorem, ità in caſu noſtro.

Ex quibus ſequitur primò, quòd peccatores fideles, qui cum Chriſto ſolùm conjuncti ſunt per fidem, non per Gratiam; necnon peccatores infideles, qui cum Chriſto conjuncti ſunt per auxilia ſupernaturalia, quæ ex ejus meritis habent, non verò per fidem, aut per charitatem, cæteris paribus magìs mereantur de congruo, dum eliciunt actus ſupernaturales, quàm ſi fidem, vel auxilia ſupernaturalia haberent gratìs à Deo, & non intuitu meritorum Chriſti. Quælibet enim conjunctio cum Chriſto Domino dat majorem æſtimabilitatem perſonæ merenti, reddítque opus magìs Deo acceptum, atque adeò magìs meritorium.

Ubi notandum cum Goneto *diſp. 14. de Incarn.* ex D. Thom. ità Chriſtum Dominum dici caput omnium fidelium, ut relatè ad Juſtos, qui ſunt membra viva, dicatur perfectè caput, relatè verò ad peccatores, qui ſunt membra mortua, dicatur caput imperfectè, & ſecundùm quid, quatenus per fidem, & characterem baptiſmalem cum illo conjunguntur, & in eos influit, ut vivificentur; Relatè autem ad Paganos dicitur caput in potentia, influítque in eos auxilia, ut fiant ejus membra; non ſecùs, ac calor vitalis influit in cibum, ut convertatur in ſubſtantiam aliti: Relatè verò ad damnatos non dicitur caput, ne in potentia quidem, quia non ſunt in potentia ad fieri membra viva Chriſti. Relatè ad Angelos dicitur caput, ut habetur ad Coloſſ. 2. *Qui eſt caput omnis principatûs, & poteſtatis*; quia vel meruit illis gloriam eſſentialem, ut communius docent cum Suario, Valentia contra Vaſquez, & Gonetum; vel ſaltem meruit gloriam accidentalem, hoc eſt gaudium, quod percipiunt ex reparatione ſedium ſuarum à diabolis deſertarum: Denique relatè ad Juſtos ante Incarnationem eſt etiam caput, quippe qui erant membra viva Chriſti futuri, quatenus intuitu meritorum Chriſti futuri fuit illis Gratia collata.

Sequitur ſecundò, de materiali omnino ſe habere in cauſis naturalibus relatè ad effectus naturales, quòd propter Chriſtum ſint conditæ, & propter ejus gloriam, quia cauſa naturalis, quà talis, ex dignitate aliqua morali non fit activior, ſecùs verò cauſa moralis, & meritoria, ut in caſu noſtro.

Sequitur tertiò ex Granado *loco citato num. 26.* optimum conſilium eſſe, quòd noſtra opera, & præſertim orationes, affectivè conjungamus cum Chriſti meritis, quando illas Deo exhibemus, dicendo cum Pſalmiſta: *Reſpice in faciem Chriſti tui.* Sic enim uberiora auxilia obtinent: & ideo Eccleſia paſſim Orationes concludit: Per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum Filium tuum &c.

XIV. *Objic.* 1. Ex hoc, quòd Gratia conferatur ex meritis Chriſti, ſolum fit, quòd Juſti ſint viva membra Chriſti, non verò, quòd operationes Juſtorum ſint moraliter operationes ipſius, ergo non habent majorem valorem ad merendum ex hoc, quòd intuitu meritorum Chriſti, quàm ſi aliunde Gratia conferatur. *Conſequentia probatur*; quia in tantùm opera Juſtorum poſſent eſſe magìs meritoria ex conjunctione cum Chriſto capite, in quantùm eſſent moraliter opera ipſius Chriſti

Confirm. Si opera Juſti ex conjunctione cum Chriſto capite haberent majorem valorem, deberent habere valorem infinitum, prout eſt dignitas Chriſti Domini iis transfuſa, hoc eſt falſum, ergo & id unde ſequitur.

Reſp. nego conſequentiam. Operationes Juſti conjunctæ cum Chriſto capite ſunt magìs meritoriæ, non quia ſunt moraliter actiones Chriſti, ut actiones Sacramentales, ſed quia Juſtus ex hac conjunctione fit perſona dignior, & quia opera Juſtorum poſſunt aliquatenus dici Chriſti, quatenus Gratia, à qua cauſantur, Chriſti meritis tribuitur, unde poſſimus dicere, ut notat Cajetanus: *Mereor ego jam non ego, ſed meretur in me Chriſtus.*

Ad Confirm. *nego ſequelam.* Sicut enim operationes Deiparæ ſunt magìs dignæ præcisè ob conjunctionem, quam habet cum Chriſto ut Filio, ità operationes noſtræ ob conjunctionem cum Chriſto ut capite, neutræ tamen ſunt valoris infiniti. Ratio à priori eſt, quia conjunctio cum forma dignificante poteſt eſſe diverſa, & ſic diverſimodè participare dignitatem talis formæ: v. gr à dignitate Regia diverſimodè dignificatur Filius, Amicus,

Ora-

Digitized by Google

Orator, Miniſter, Servus Regis. Ideo autem operationes Chriſti dignificantur infinitè à Verbo, quia operationes in morali æſtimatione ſunt ſuppoſitorum, & à dignitate ſuppoſiti operantis arithmeticè menſurantur, ut conſtat in humanis, in quibus obſequium, & ſatisfactio Regis, Principis, Plebeji ab operantis dignitate menſurantur: At operationes eorum, qui aliquam conjunctionem moralem habent cum perſona digna, à qua moraliter informantur, participant eam dignitatem pro menſura, & varietate conjunctionis, quæ poteſt eſſe arctior, vel laxior. Hinc ad operationes Chriſti Domini dignificandas dignitas Verbi deſcendit ſecundùm ſe totam, ad dignificandas verò operationes Juſtorum dignitas Chriſti deſcendit ſecundùm menſuram talis conjunctionis.

XV. *Objic.* 2. ex Vaſquez: Quamvìs inter homines præſtantior ſit res donata à digniori, putà anulus donatus à Rege, quàm à Plebejo, non tamen apud Deum, apud quem non prævalet favor extrinſecus, ergo Gratia collata intuitu meritorum Chriſti non eſt æſtimabilior, atque adeò opera Juſtorum ex conjunctione cum Chriſto capite non hauriunt majorem vim meritoriam; ſicut nec operationes Deiparæ ex conjunctione cum Chriſto ut filio, ut conſtat ex reſponſione Chriſti facta dicenti: *Beatus venter qui te portavit*, &c. *quinimmo Beati qui audiunt verbum Dei, & cuſtodiunt illud.*

Confirm. 1. Quia opera Sacerdotis per hoc, quòd ſint Miniſtri Chriſti, non ſunt magìs meritoria; ergo nec opera Juſtorum per hoc, quòd ſint membra Chriſti.

Confirm. 2. Major indignitas peccatoris, qui plura peccata commiſit, non confert ad majus ſupplicium, ergo nec major dignitas Juſti ad majus præmium.

Reſp. nego antecedens. Si enim in humanis conjunctio moralis, quam habet v. g. conjux cum Rege reddit obſequium Reginæ præſtantius, & majoris valoris ad merendum, impetrandum, ſatisfaciendum; quidni pariter apud Deum conjunctio moralis cum Chriſto Filio Dei naturali? Verum quidem eſt, quòd apud Deum non ſit præſtantior operatio Regis, vel Pontificis, quàm Plebeji, quia Deus non attendit ad has dignitates temporales, & accidentales; attendit tamen ad conjunctionem moralem cum Filio ſuo: ac proinde preces Deiparæ ex communi omnium ſenſu validiores ſunt, præcisè,

Digitized by Google

quia ſunt Matris, quamvis ea ſola dignitas nullius momenti eſſet apud Deum, ſi deeſſet illi Gratia, & ideo reſpondit: *Beati qui audiunt verbum Dei,* &c.

Ad 1. Confirm. Sicut character baptiſmalis, quo conjungimur cum Chriſto tanquam ejus domeſtici, reddit nos digniores, & operationes dignas majori præmio, ità character Confirmationis, & Ordinis, quibus conjungimur cum Chriſto tanquam ejus Milites, & Miniſtri, prout tranſmittit Ripalda *diſp. 81. num. 32.* Niſi mavis dicere, hujuſmodi dignitatem, ſicut dignitates temporales Regis, & Pontificis, impertinenter ſe habere coram Deo ad meritum vitæ æternæ.

Ad 2. Diſparitas eſt, ut diximus in de Merito *diſp. ult. quæſt. ult. num. 11.* quia indignitas in nobis unicè haberi poteſt per operationes malas, dignitas verò ad præmium habetur etiam per Gratiam; ergo ſicut major Gratia in operante, cæteris paribus, confert ad majus præmium, ità conjunctio cum Chriſto Capite.

XVI. *Objic. ult.* Denominatio majoris dignitatis, & æſtimabilitatis in operibus Juſtorum ex conjunctione morali cum Chriſto Capite eſt mera denominatio orta à forma extrinſeca, ergo non poſſunt opera Juſtorum inde haurire majorem valorem ad merendum. *Probatur conſequentia*, quia non poſſunt univerſim operationes hominis dignificari ad merendam vitam æternam ab ulla forma extrinſeca, (cùm ex Tridentino *Seſſ. 6. can 10.* non ſimus formaliter juſti extrinſecè per Chriſti juſtitiam) ergo neque poſſunt ab ulla forma extrinſeca magìs dignificari. Forma enim, quæ nequit transfundere aliquam denominationem ſimpliciter, neque poteſt illam transfundere ſecundùm quid; ſeu intendendo talem denominationem, v. g. forma, quæ nequit facere calidum, neque poteſt facere magìs calidum.

Confirm. ex Haunoldo: Si opus Juſti mereatur de ſe v. gr. Gloriam intenſam ut quatuor, & ex conjunctione cum meritis Chriſti mereatur quintum gradum gloriæ, ſequeretur, quòd opera naturalia Juſti, vel contritio ſupernaturalis peccatoris poſſent mereri unum gradum gloriæ, præcisè ex hoc, quòd intuitu meritorum Chriſti auxilium conferatur, quod nemo dixerit. *Probatur ſequela,* quia in primo caſu præcisè ex conjunctione cum meritis Chriſti habetur meritum ad quintum gradum

Digitized by Google

ctum gloriæ, ergo in ſecundo caſu ex eadem conjunctione haberi poteſt meritum ad primum gradum gloriæ.

Reſp. Nego conſequentiam. Ad probationem, *Tranſmiſſo*, quòd non poſſit homo formaliter juſtificari, ne divinitùs quidem per Gratiam merè extrinſecam, quod multi admittunt in de Gratia, *nego pariter Conſequentiam.* Sicut enim major intenſio actûs ſupernaturalis dignificati à Gratia confert ad majus meritum gloriæ, quin tamen ſola intenſio actûs independenter à Gratia poſſit ad meritum gloriæ ſimpliciter conferre; Ità in caſu. Quare eſto in Phyſicis verum ſit, quòd non poſſit denominare magis tale id, quod non poteſt ſimpliciter denominare tale, non tamen in moralibus.

Ad Confirm. *nego ſequelam.* Ad probationem *Nego conſequentiam*, & recurrit eadem inſtantia, & reſponſio.

DISPUTATIO IV.

De Venerabili Euchariſtiæ Sacramento.

DEſcendimus ad conſiderationem præſtantiſſimi inter Sacramenta, quod Auctorem continet Sacramentorum, & *In quo Salvator noſter*, ut habet Trident. Seſſ. 13. *divitias divini ſui erga homines amoris velut effudit*; & ut loquitur D. Joannes, amantiſſimi cordis à ſecretis: *Sciens quia omnia dedit ei Pater in manus, cùm dilexiſſet ſuos, in finem dilexit eos.* De Euchariſtia, prius agendum, in quantùm eſt Sacramentum, deinde in quantùm eſt Sacrificium. Et primò inquiremus quidditatem, & conſtitutiva hujus Sacramenti. Secundò unitatem, ac neceſſitatem. Tertiò materiam, & formam. Quartò tranſubſtantiationem, ac unionem Corporis Chriſti cum accidentibus. Quintò præſentiam, activitatem, aliáſque Chriſti affectiones in hoc Sacramento. Denique cauſalitatem, & effectus.

* * *

Digitized by Google

QUÆSTIO I.

De Quidditate Euchariſtiæ, ac de partibus illam conſtituentibus.

I. APtè Euchariſtia definitur, *Sacramentum Corporis, & Sanguinis Chriſti ſub ſpeciebus panis, & vini conſecrati, ad ſpecialem animarum refectionem à Chriſto Domino inſtitutum.* Ex quo fit, eſſe Sacramentum permanens,ubi alia omnia ſunt tranſeuntia, & Chriſtum Dominum etiam ante uſum, ſeu ſumptionem eſſe in Euchariſtia, ut contra Hæreticos definit Tridentinum *ſeſſ. 13. cap. 3.* dicens, In hoc differre hoc Sacramentum à reliquis, quòd *Reliqua Sacramenta tunc primum ſanctificandi vim habent, cùm quis illis utitur; At in Euchariſtia ipſe ſanctitatis auctor ante uſum eſt.*

Plurimæ fuerunt adverſum Euchariſtiam hæreſes à Sacroſanctis Oecumenicis Synodis confutatæ, ut videre eſt apud Bellarminum; præſertim Berengarius Wiglephus, Calvinus voluere Chriſtum non eſſe realiter in hoc Sacramento,ſed in Imagine,ac velut in ſigno, quos damnat Trident. *can.*5. Impanatores cum Luthero, & Kemnitio voluerunt, Chriſtum Dominum etiam cum ſubſtantia panis,& vini ibi adeſſe,qui ab eodem Concilio damnantur *can.*2. Bucerus,& Lutherus, *can.*4. damnati ab eodem Tridentino, negarunt ſtabilem Chriſti præſentiam in hoc Sacramento, volentes eam ſub ſpeciebus eſſe tantùm,dum ſumitur. Nos omiſſis, quæ ad controverſiſtas, & Theologos morales ſpectant, inquirimus, Quibuſnam partibus hoc Sacramentum conſtituatur? An ſpeciebus Euchariſticis, & corpore, an ſanguine Chriſti Domini? An etiam verbis conſecratoriis? An demum ipſa ſumptione?

Multiplex hac in re varietas eſt opinionum. Nonnulli cum Durando apud Haunoldum negant ſpecies ſacramentales Sacramentum conſtituere: Alii cum Goneto negant illud conſtitui corpore, & ſanguine Chriſti: Alii Thomiſtæ cum Scoto, Gabr. Vaſquez, Coninck negant conſtitui verbis conſecratoriis: Lugo *diſp. 1. ſect. 6.* Bernal. putant actionem conſecrativam ingredi hanc conſtitutionem;idemq; docent alii de unione,quâ Chriſtus alligatur ſpeciebus: Aureolus apud Capreolum cum aliis docet,ſumptionem eſſe partem Sacramenti

menti integralem , ſicut eſt ſatisfactio in Sacramento Pœnitentiæ. Denique diſſenſio eſt, an intentio Miniſtri illud conſtituat?

ARTICULUS I.

An conſtituatur Euchariſtia ſpeciebus Sacramentalibus, & Corpore, ac Sanguine Chriſti Domini?

II. Dico primò: ſpecies Sacramentales intrinſecè Euchariſtiam conſtituunt. Ità communiter.

Prob. Sacramentum eſt ſignum ſenſibile conſtans rebus tanquam materia, & verbis tanquam forma, ut ſupra diximus ex Florentino, ſed nihil aliud aſſignari poteſt in hoc novæ Legis Sacramento, quod ſignum ſit ſenſibile, & habeat rationem materiæ, præter ſpecies panis, & vini; ergo iſtæ Sacramentum Euchariſtiæ conſtituunt.

Dices: Accidentia non habent rationem cibi, cum ſola ſubſtantia nutriat, ergo non ſpectant ad Euchariſtiam conſtituendam ſpecies panis, & vini, ſed ſola ſubſtantia Corporis, & Sanguinis Chriſti, quæ per hæc accidentia fit ſenſibilis; ut proinde Joan. 6. dicatur: *Caro mea verè eſt cibus*, non verò ſpecies.

Confirm. 1. Quia Sacramentum Euchariſtiæ adorandum eſt cultu latriæ, ſed ſpecies adorari non poſſunt tali cultu, utpote ſoli Deo debito, ergo non conſtituunt Sacramentum.

Confirm. 2. Sacramentum Euchariſtiæ conficitur per verba conſecrationis, ſed ſolùm Corpus Chriſti per hæc verba ponitur ſub ſpeciebus, ergo ſolùm Corpus Chriſti Sacramentum conſtituit.

Reſpond. Quamvìs ſola ſubſtantia ſit cibus naturalis, quippe qui debet ſubſtantiam aliti generare; At etiam accidentia poſſunt eſſe cibus ſpiritualis, qui debet Gratiam cauſare. Cæterum propter quod unum quodque tale, & illud magis. Sed Corpus Chriſti, quia fit ſenſibile per ſpecies, conſtituit hoc Sacramentum, ergo à fortiori ipſæ ſpecies conſtituunt. Ideò Caro Chriſti dicitur cibus antonomaſticè, quia nobiliori modo concurrit ad cauſandam gratiam, cùm ſit inſtrumentum divinitati conjunctum, ſpecies autem inſtrumentaliter gratiam cauſant, & ideò poſſunt etiam dici cibus animæ nu-

nutritivus. Adde: ut hoc Sacramentum dicatur cibus, ſufficit, quòd ſecundùm aliquam tantùm partem reficiat; ſicut baptiſmus dicitur ablutivus, quamvìs verba non abluant, ſed ſolùm cauſent animæ emundationem, ſicut in phyſicis homo v.gr. dicitur intelligens, quamvìs corpus non ſit intelligens.

Ad 1. Confirm. Trid. *cap.* 6. non dicit adorandum eſſe cultu latriæ hoc Sacramentum, ſed Chriſtum in hoc Sacramento. Verùm omiſſa majore, *diſtinguo minorem*: non debent adorari cultu latriæ ſpecies Sacramentales ſejunctæ à Corpore Chriſti, *concedo*; conjunctæ cum Chriſto Domino, *nego minorem & conſequentiam.* Sicut enim humanitas unita verbo adoratur cultu latriæ, quia adoratio tendit ad Chriſtum, qui complectitur humanitatem ſimul & Verbum, ità ſpecies unitæ Chriſto adorantur cultu latriæ; ità tamen ut per ſe primò adoratio feratur in Chriſtum, concomitanter in ſpecies.

Ad 2. ſicut per Verba conſecrationis fit Sacramentum, non quia fit Chriſtus, ſed quia ponitur Chriſtus ſub ſpeciebus, ſeu quia cauſatur unio Chriſti cum ſpeciebus, ità fiunt ſpecies, non quia ponuntur ſpecies, ſed quia ſpecies redduntur continentes Chriſtum. Sic in phyſicis dicitur homo generari, quamvìs ſolà unio inter animam, & corpus generetur, materia verò præſupponatur, & anima creetur à Deo, ergo benè dici poteſt, quòd per verba conſecrationis ponatur Sacramentum. Quamvìs per illa ſolùm ponatur unio ſpecierum cum Corpore Chriſti, & ſpecies cum corpore Chriſti præſupponantur.

III. Dico 2. etiam Corpus, & ſanguis Chriſti Domini Euchariſtiam intrinſecè conſtituunt.

Prob. Tum quia *Joan.* 6. dicitur Caro Chriſti eſſe hujuſmodi cibus; tum ex Auguſtino relato in canone *Hoc eſt* de conſecratione *diſt.* 2. ubi dicit, ſacrificium altaris conſtare *viſibili Elementorum ſpecie, & corpore Chriſti, ſicut Chriſtus perſona conſtat & conficitur Deo, & homine.* Unde habes, hoc Sacramentum etiam in ratione ſacrificii conſtitui per ſpecies. Quamvìs enim ſolùs Chriſtus immoletur, at immolatur pro ut ſit ſenſibilis per ſpecies, & actio immolativa exercetur immediatè circa ſpecies, quæ franguntur, & ſumuntur, & ipſæ ſpecies etiam dicuntur ſuo modo offerri, & habere rationem ſacrificii, ut dicemus infrà.

Prob.

Digitized by Google

Prob. 2. ex Triden. *ſeſſ.* 13. *cap.* 5. ubi dicitur huic Sacramento deberi cultus latriæ; ſed niſi conſtitueretur Corpore Chriſti Domini conjuncto divinitati, non poſſet ei cultus latriæ competere, ergo Corpus Chriſti hoc Sacramentum conſtituit. Et ratio à priori eſt, quia non poteſt non componere intrinſecè Sacramentum nutritivum id, quod habet rationem cibi, & potûs; ſed Corpus, & Sanguis Chriſti habent rationem cibi, & potûs, juxta illud Joan. 6. *Caro mea verò eſt cibus, &c.* ergo conſtituunt hoc Sacramentum nutritivum.

Dices cùm Goneto: univerſim in quolibet Sacramento datur id, quod dicitur Sacramentum tantùm, ſeu quod ſignificat, non ſignificatur; id quod dicitur Res tantùm Sacramenti, ſeu quod ſignificatur, non ſignificat, & id quod dicitur Sacramentum ſimul, & res Sacramenti, ſeu quod ſignificat ſimul, & ſignificatur, prout explicavimus cùm de charactere Sacramentali, *diſp.* 2. *qu.* 6. *n.* 6. Nunc ſic; Sacramentum Euchariſtiæ ſolùm conſtituitur ab eo, quòd dicitur Sacramentum tantùm, ſeu quòd ſignificat rem Sacramenti, nempe gratiam, ſed corpus Chriſti eſt Sacramentum ſimul & res Sacramenti, ergo non conſtituit Sacramentum. *Major probatur*, quia reliqua Sacramenta ſolùm conſtituuntur ab eo, quòd eſt Sacramentum tantùm, ergo etiam Euchariſtia.

Confirm. Res Sacramenti eſt effectus Sacramenti; ergo non conſtituit Sacramentum id, quod ſimul eſt Sacramentum, & res Sacramenti, quia ſimul eſſet cauſa, & effectus; ſed corpus Chriſti eſt Sacramentum ſimul, & res Sacramenti, quia ſignificatur à ſpeciebus, & verbis conſecratoriis, & ſimul ſignificat gratiam nutritivam, ergo Euchariſtiam non conſtituit.

Reſpon. Nego Majorem. Ad probationem, negat Lugo *antecedens.* Multi enim docent, in Sacramento pœnitentiæ dolorem eſſe Sacramentum ſimul, & rem Sacramenti, & tamen dolor Sacramentum conſtituit. Secundò omiſſo *antecedente nego conſequentiam.* Quid enim obſtat, quòd Corpus Chriſti ſignificetur à ſpeciebus, & verbis, & ſignificet gratiam nutritivam, & ſimul Sacramentum conſtituat? ergo quamvis ſit Sacramentum ſimul, & res Sacramenti, poteſt Euchariſtiam conſtituere.

Ad Confirm. Non ſemper res Sacramenti eſt effectus

ctus totalis, ſed aliquando eſt partialis: In caſu noſtro Corpus Chriſti eſt effectus partialis, & cauſat gratiam tanquam effectum totalem Sacramenti.

Notandum tamen, quòd cum in hoc Sacramento ſub ſpeciebus panis veniat ſolùm vi verborum corpus Chriſti,& per concomitantiam ſanguis, anima, & divinitas, quatenùs ſunt unita corpori, & ſimiliter ſub ſpeciebus vini veniat ſolùm vi verborum ſanguis,& per concomitantiam corpus,anima,& divinitas,quando dicimus Euchariſtiam conſtitui Corpore,& Sanguine Chriſti, nolumus eſſe partes hujus Sacramenti ea,quæ veniunt per concomitantiam, ut docent Communiter. Et ratio eſt, quia quòd non requiritur ad conſtitutionem,aut integritatem alicujus,non poteſt eſſe pars illius, neque eſſentialis, neque integralis; ſed hujuſmodi ſunt, quæ veniunt per concomitantiam, ergo. *Minor patet:* nam ſine anima v. g. Chriſti poterat hoc Sacramentum confici ab Apoſtolis in triduo mortis Chriſti,ergo anima, & alia quæ per concomitantiam veniunt, non ſpectant ad conſtituendum, vel integrandum hoc Sacramentum.

IV. Ex dictis ſequitur, non ſolùm Corpus Chriſti, ſed etiam ſpecies Sacramentales importari in recto, ut docent communius cum Pallavicino contra Lugos apud Haunoldum; idémque dicendum de verbis conſecratoriis. Quòd corpus Chriſti importetur in recto, eſt certum apud omnes; tum quia Sacramentum Euchariſtiæ dicitur eſſe Corpus, & Sanguis Chriſti ſub ſpeciebus, tum etiam quia ex Trid. Sacramentum hoc eſt adorabile cultu latriæ; ergo debet importare in recto id, quòd tali cultu eſt adorabile, nempe Corpus Chriſti. Quòd verò etiam ſpecies importentur in recto, probatur,quia univerſim omnes partes conſtituentes aliquod totum importantur in recto, ità ut totum dicatur eſſe ſuæ partes: ſic quamvìs homo dicatur eſſe anima unita corpori; adhuc tamen Corpus, & unio veniunt in recto ad conſtitutionem hominis, ergo quamvìs Euchariſtia dicatur eſſe Corpus Chriſti ſub ſpeciebus, adhuc ſpecies veniunt in recto, ità ut dici poſſit: Euchariſtia eſt Corpus Chriſti,& ſpecies,necnon verba conſecratoria, ac reliqua quibus conſtituitur.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICULUS II.

Utrùm Euchariſtiam conſtituant etiam verba, ſumptio, & alia hujuſmodi?

V. DIco 1. Verba conſecrationis conſtituunt etiam intrinſecè hoc Sacramentum. Ita Suarez, Lugo, Arriaga ex D.Th. *q.60. art.6.* contra Vaſquez, Coninck, Scotum, Gabrielem.

Prob. 1. Ex Florentino apud Haunoldum, ubi omnia Sacramenta dicuntur tribus perfici: rebus tamquam materia, verbis tamquam forma, & perſona Miniſtri, additúrque, verba conſecrationis eſſe formam Euchariſtiæ, forma autem intrinſecè conſtituit compoſitum, ergo Verba Euchariſtiam conſtituunt.

Prob. 2. Ratione, quia Corpus Chriſti non eſt ſenſibile per ſe ipſum in Euchariſtia; neque eſt ſenſibile per ſpecies ſecundùm ſe ſumptas, quæ de ſe potiùs ſignificant ibi eſſe ſubſtantiam panis, quàm Corporis Chriſti, ergo fit ſenſibile per verba conſecratoria; Sed id, per quod fit ſenſibile id, quòd Sacramentum conſtituit, eſt pariter conſtitutivum Sacramenti, quòd definitur Signum ſenſibile, &c. ergo Verba hoc Sacramentum conſtituunt.

Confirm. Verba conſtituunt Euchariſtiam in fieri, ergo etiam in facto eſſe. *Conſequentia ſequitur*, quia non eſt aliud Sacramentum Euchariſtiæ in fieri, & aliud in facto eſſe; Aliter non eſſet unum, ſed duplex. *Antecedens probatur*, quia magìs verba ſignificant Chriſtum ibi eſſe præſentem, ut cibum nutritivum animæ, quàm ſpecies, quæ à verbis habent hoc ſignificare, ergo ſi ſpecies conſtituunt hoc Sacramentum in fieri, à fortiori verba.

VI. *Objic.* 1. Verba cauſant hoc Sacramentum, ergo illud non conſtituunt; præſertim quia in Florentino non dicitur hoc Sacramentum conſtitui, ſed perfici verbis tamquam forma, ergo forma verborum cauſat, non conſtituit Euchariſtiam.

Confirm. 1. Quia ex Tridentino Sacramentum hoc permanet poſt conſecrationem; Verba autem non permanent, ergo non ſpectant ad ejus conſtitutionem. Secundò quia ex eodem Tridentino Corpus Chriſti con-

Digitized by Google

continetur verè realiter, & ſubſtantialiter in hoc Sacramento, in verbis autem realiter, & ſubſtantialiter contineri non poteſt· Tertiò hoc Sacramentum eſt cibus, qui manducatur; Verba autem non ſunt cibus, nec manducantur, ergo.

Reſpond Poſſe aptè competere toti denominationem aliquam, quæ non poteſt ſingulis partibus convenire: ſic homo dicitur generari, quamvìs anima creetur; homo diſcurrit, non tamen materia, homo poteſt creſcere, dividi, non tamen anima, & baptiſmus abluit, quamvìs verba non abluant; ergo poteſt etiam aptè dici, quòd verba conſecratoria cauſent hoc Sacramentum, quamvìs non cauſent ſe ipſa, ſicut intellectus cauſando intellectionem cauſat denominationem intelligentis, quamvìs non cauſet ſeipſum, qui eſt pars talis denominationes. Quando autem Florentinum dicit Sacramenta perfici verbis tamquam forma, To perfici, idem eſt ac conſtitui, ſicut perfici rebus tamquam materia eſt conſtitui; ſiquidem materia, & forma conſtituunt.

Ad 1. Confirm. Verba quamvìs phyſicè tranſeant, perſeverant tamen moraliter, quouſque Sacramentum perſeverat: ſicut moraliter perſeverat benedictio aquæ, electio Pontificis: Dicuntur autem verba perſeverare moraliter, ut notat Lugo, quatenùs perſeverat ſemper eorum ſignificatio, quouſque ſpecies ſacramentales perſeverant: Ad quod explicandum dicit, hanc propoſitionem, *Hoc eſt corpus meum*, æquivalere omnibus propoſitionibus, quæ poſſent ſimliiter fieri ſingulis inſtantibus de præſentia corporis Chriſti ſub illis ſpeciebus demonſtrabilibus, ſicuti revelatio divina de gloria æterna beatorum dicitur perſeverare moraliter, quatenùs æquivalet omnibus propoſitionibus de præſenti, quæ per totam æternitatem fieri poſſunt de exiſtentia Beatitudinis: & ſicuti ſi una ex iſtis propoſitionibus eſſet falſa, fuiſſet etiam falſa revelatio de Beatitudinis æternitate; ità ſi in aliquo inſtanti demonſtratis ſpeciebus Euchariſticis eſſet falſa illa propoſitio, *Hoc eſt Corpus meum*, etiam ab initio prolata fuiſſet falſa. Hinc eſt, quod licet forma conſecrationis juxta ſignificationem naturalem ſignificet ſolùm de præſenti Corpus Chriſti ſub ſpeciebus; juxta ſignificationem tamen ſupernaturalem, ortam ab inſtitutione divina, ſignificat Corpus Chriſti ſub

ſpe-

Digitized by Google

ſpeciebus, quouſque iſtæ perſeverant: ſicuti hæc forma, Ego te Baptizo, quamvìs ſecundùm ſignificationem naturalem ſignificet ablutionem corporis, ſecundùm ſignificationem tamen ſupernaturalem ſignificat emundationem animæ.

Ad 2. Ut Corpus Chriſti dicatur in hoc Sacramento contineri, ſufficit, quòd contineatur ſub una ejus parte, nempè ſub ſpeciebus; cum poſſit denominatio competere toti ratione unius tantùm partis, ut oſtendimus.

Ad 3. hoc Sacramentum eſt cibus, & totum manducatur, denominatione deſumpta ab unica parte. Ex Scoto enim in 4. *diſt. 11. qu. 1.* ly totum poteſt ſumi tam categorematicè, ità ut ſignificet integrum, & perfectum, ac indiviſibiliter ſumptum, quàm ſyncategorematicè, hoc eſt ſecundùm ſingulas ejus partes. Quando dicitur totum Sacramentum manducari, ſumitur ly totum categorematicè, & indiviſibiliter, ſicut totus homo categorematicè ſumptus generatur, & eſt mortalis, non verò ſumptus ſyncategorematicè; & eodem pacto Baptiſmus abluit, quamvìs verba phyſicè non abluant.

VII. *Objic.* 2. Verba conſecratoria non ſignificant gratiam, ſed præſentiam Corporis Chriſti, ergo non conſtituunt Sacramentum, quod eſſentialiter ſecundùm ſingulas partes eſt ſignum practicum gratiæ.

Confirm. ſi verba Euchariſtiam conſtituerent, quia moraliter perſeverant, ſequeretur, quòd iis retractatis, & moraliter non perſeverantibus, Euchariſtia deficeret: quod eſt falſum.

Reſpond. Argumentum probare, quòd neque ſpecies Euchariſtiam conſtituant, quia ſpecies Sacramentales non ſignificant gratiam, ſed aliquam ſubſtantiam ſub ſe contentam nutritivam vitæ materialis. Quare ſicut ſpecies ſecundùm ſignificationem ſupernaturalem ſignificant gratiam nutritivam; ità verba conſecratoria, quæ ſecundùm ſignificationem naturalem ſignificant Chriſti præſentiam, ſecundùm ſignificationem ſupernaturalem ſignificant Corpus Chriſti, non quomodocunque, ſed ut nutritivum animæ, & cauſativum gratiæ refectivæ, ſicut verba baptiſmi ſecundùm ſignificationem ſupernaturalem ſignificant gratiam emundativam.

Ad Confirm. Retractatio verborum facta à Sacerdote no-

Digitized by Google

nolente ampliùs eſſe Corpus Chriſti ſub ſpeciebus,non tollit perſeverantiam moralem verborum , nec ipſum Sacramentum , ſicut retractatio electionis Pontificis facta à Cardinalibus non tollit Pontificatum, nec diſſolvitur Matrimonium per retractationem prioris conſenſûs. Ratio eſt, quia ex Divina inſtitutione moraliter perſeverant verba conſecratoria, etiamſi Sacerdos retractet voluntatem , quòd ſub ſpeciebus ſit corpus Chriſti.

VIII. Dico ſecundò. Uſus, ſeu ſumptio Euchariſtiæ non eſt pars, ne integralis quidem hujus Sacramenti , ne dum eſſentialis , ſed merum requiſitum ad hoc, ut gratia nutritiva cauſetur. Ità communiter cum D Th. *q.* 73. *a.* 1. contra Gabrielem putantem, quòd ſit novum Sacramentum, & contra Aureolum putantem , quòd ſit pars integralis Sacramenti Euchariſtici.

Prob. ex Triden. *ſeſſ.* 13. *can.* 3. ubi dicitur: *Reliqua Sacramenta tunc primum ſanctificandi vim habent, cum quis illis utitur, At in Euchariſtia ipſe Sanctitatis auctor ante uſum eſt*; ergo ex Tridentino vis ſanctificandi , atque adeò tota ratio Sacramenti habetur antecedenter ad ejus uſum ; Unde uſus non conſtituit Sacramentum. Secundò ſicut cibus naturalis non completur in vi nutritiva à comeſtione , quæ eſt tantùm requiſitum , ità cibus Euchariſticus. Denique , quòd ſumptio non ſit novum Sacramentum , probatur, tum quia ſine ullo fundamento id aſſeritur , tum etiam quia ſi Euchariſtia,& ſumptio eſſent duo Sacramenta diverſa , poſſent ſeorſim gratiam cauſare,quod eſt falſiſſimum, neque enim Euchariſtia poteſt proximè gratiam cauſare ſine ſumptione , nec ſola ſumptio ſine Sacramento Euchariſtiæ.

IX. *Objic.* 1. Quamvìs Sacramentum Pœnitentiæ ſit eſſentialiter perfectum ante ſatisfactionem, adhuc ſatisfactio poteſt eſſe pars integralis illius, ergo quamvìs ante ſumptionem Euchariſtia ſit eſſentialiter completa, adhuc tamen poteſt ſumptio eſſe pars integralis ; Et hujuſmodi de facto dicenda, cum per illam cauſetur gratia , juxta illud Chriſti Domini : *Qui manducat meam carnem &c. habet vitam æternam. Niſi manducaveritis &c. non habebitis vitam in vobis.*

Reſpond. Ex revelatis conſtare , ſatisfactionem eſſe partem integralem Sacramenti Pœnitentiæ , cum Triden-

dentinum dicat actus pœnitentis, nempè Contritionem, Confeſſionem, & ſatisfactionem, eſſe quaſi materiam in eo Sacramento; cum autem ſatisfactio non ſit pars eſſentialis, eò quòd gratia conferatur poſt abſolutionem, quando ſolùm datur propoſitum ponendi ſatisfactionem, ideò ſatisfactio eſt tantùm pars integralis: Contra verò ex revelatis non habetur, quòd ſumptio ſit materia, aut forma Euchariſtiæ, neque quòd habeat vim ſanctificandi, cùm ſolùm apponatur ut requiſitum à Chriſto Domino dicente: *Niſi manducaveritis Carnem Filii hominis, &c. non habebitis vitam in vobis. Qui manducat, &c.* ad eum modum quo, niſi cibus corporalis comedatur, non habebitur nutritio, & qui manducat, nutritur, ergo non eſt gratis aſſerendum, quòd ſumptio ſit pars Euchariſtiæ. Adde, quòd ſi eſſet pars, deberet eſſe pars eſſentialis, non integralis, quia eſſentialiter requiritur ſumptio, ut gratia cauſetur ab Euchariſtia, ubi in Sacramento pœnitentiæ non requiritur eſſentialiter ſatisfactio, ut peccator abſolvatur.

X. *Objic.* 2. Sumptio eſt Cæremonia ſenſibilis ſignificans practicè gratiam ex promiſſione illa Chriſti Domini, *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum,* ergo habet quidquid requiritur, ut ſit pars Sacramenti.

Confirm. Si ſumptio eſſet mera conditio, eò quòd vis nutritiva adæquatè ſit in cibo, etiam in extrema Unctione poſſet dici requiſitum Unctio, quia pariter in oleo adæquatè eſt vis ſanativa.

Reſpond. Ex illa Chriſti Domini promiſſione Euchariſtiam habere vim adæquatam nutriendi, ſed conditionatè, hoc eſt ſi ſumatur, & non detur obex: unde ſicut remotio obicis non eſt pars Sacramenti, ità nec ſumptio, & ſicut approximatio non conſtituit in igne v. gr. vim combuſtivam, ſed tantùm reddit illum proximè combuſtivum, ità ſumptio reddit Euchariſtiam proximè nutritivam.

Ad Confirmationem *nego ſequelam.* Diſparitas eſt, quia ex Tridentino nullum Sacramentum habet vim ſanctificandi ante uſum, præter Euchariſtiam, ergo unctio in extrema Unctione, & Ablutio in baptiſmo Sacramentum conſtituunt: contra verò ſumptio Euchariſtiæ eſt merum requiſitum.

XI. Dico ultimò. Ad conſtitutionem Euchariſtiæ importantis ex Tridentino Corpus Chriſti ſub ſpecie-

bus, præter ſpecies Sacramentales, Corpus Chriſti ; & verba conſecratoria, ſpectat etiam unio Corporis Chriſti cum ſpeciebus, ſive ea ſit phyſica, ſive moralis, de qua infrà, nec non dependentia ſpecierum à Corpore Chriſti in genere cauſæ efficientis, ità ut Corpus Chriſti aliquatenùs ſuccedat in munere ſubſtantiæ panis relatè ad eas ſuſtentandas, quod infrà explicabitur : ſpectat demum intentio Miniſtri.

Probantur hæc omnia ex illo principio, quod diſcuſſimus *diſp. 1. qu. 1. ar. 3.* oſtendentes univerſim intentionem Miniſtri conſtituere Sacramentum. Videlicet : Illud, quo præcisè ſublato tollitur aliqua denominatio, eſt conſtitutivum talis denominationis, ſed præcisè ſublatâ unione ſpecierum cum Corpore Chriſti, nec non dependentia ſpecierum ab eodem corpore, tollitur Corpus Chriſti ſub ſpeciebus demonſtrabile per illas, & ſublata præcisè intentione Miniſtri, tollitur actio miniſterialis, quæ Sacramentum conſtituit, ut oſtendimus loco laudato, ergo hæc omnia ad conſtitutionem Euchariſtiæ ſpectant.

Dices. Si intentio conſecrandi, ſeu utendi poteſtate delegata à Chriſto ad conſecrandum conſtitueret Euchariſtiam, ſequeretur, quod etiam poteſtas iſta delegata illam conſtitueret, ſicut enim præcisè ſublatâ ea intentione tollitur actio miniſterialis, ità pariter præcisè ſublatâ ea poteſtate ; ſed poteſtas iſta eſt ſolùm requiſitum, & cauſa efficiens actionis conſecrativæ, ergo etiam intentio Miniſtri.

Reſponderi poteſt primò, quòd poteſtas conſecrandi non conſtituat Euchariſtiam, ſicut nec poteſtas judiciaria Sacramentum pœnitentiæ, quia poteſtas iſta ſe habet ut cauſa moralis efficiens relatè ad intentionem miniſtri, ſeu ad actionem miniſterialem; Unde ſicut voluntas, & Perſona Miniſtri non conſtituunt Sacramentum, ità nec iſta poteſtas. Neque obſtat quòd intentio miniſtri dicat relationem tranſcendentalem ad voluntatem, & ad hujuſmodi poteſtatem dicat ſolùm relationem prædicamentalem, ſeu accidentalem, quæ à termino conſtituitur. Nam ſicut intentio miniſtri dicit relationem prædicamentalem ad Characterem, & ad intentionem ſuſcipientis Euchariſtiam, & tamen hæc non conſtituunt Euchariſtiam, ſed ſunt merum requiſitum ; ità poteſt intentio Miniſtri dicere relationem prædicamentalem

Digitized by Google

talem ad poteſtatem conſecrandi, quæ pariter ſit merum requiſitum.

Reſponderi poteſt 2. multos cum Pallavicino, & Arriaga *diſp.3.* de Sacramentis *nu.26.* docere, quòd hujuſmodi poteſtas Sacramentum conſtituat, & ideò poteſt hoc tranſmitti conditionatè, ſi ſcilicet verum ſit quòd ea præcisè ſublatâ tollatur aut Actio miniſterialis, aut Sacramentum; quod pertinet ad aliam quæſtionem, à qua poſſumus præſcindere.

Reſpon. 3. abſolutè potèſtatem hanc non conſtituere Euchariſtiam. Ratio eſt, quia quamvìs actio Miniſterialis Sacramentum conſtituat, poteſtas tamen conſecrandi non conſtituit actionem miniſterialem, ſed ſolùm conſtituit actionem miniſterialem validam, ad eum modum, quo præſentia Parochi, & teſtium non conſtituit contractum matrimonialem, à quo unicè Sacramentum Matrimonii conſtituitur, ſed ſolùm conſtituit contractum matrimonialem validum: propterea ſicut præſentia Parochi eſt merum requiſitum relatè ad Sacramentum matrimonii; ità poteſtas conſecrandi relatè ad Sacramentum Euchariſtiæ.

QUÆSTIO II.

De Unitate, ac neceſſitate Sacramenti Euchariſtici.

DUbitatur 1. Num Euchariſtia; prout ſub utraque ſpecie continetur, ſit duplex ſpecie Sacramentum, an verò unum conflatum ex duobis Sacramentis partialibus? Major, & Vaſquez putant eſſe duplex ſpecie, & unum ſolùm unitate genericâ; Communiter verò, eſſe unum ſpecie in ſpecie atoma. Sed difficultas eſt, undenam hæc unitas deſumenda ſit? An ex unitate rei contentæ, nempe Chriſti, ut docet Aureolus? An ex unitate inſtitutionis, ut Alenſis, & Bonaventura? An verò ex unitate finis, ad quem ordinatur, nempe refectionis ſpiritualis, quæ cibo, & potu conflatur per Analogiam ad refectionem corporalem, ut Thomiſtæ, & alii communius?

Dubit. deinde, Utrum Euchariſtia ſive in re, ſive in voto ſuſcepta neceſſaria ſit neceſſitate medii ad ſalutem, vel ſaltem ad gratiam conſervandam.

Digitized by Google

ARTICULUS I.

Qua Ratione ſub ſpeciebus Panis , & vini ſit unum ſpecie Sacramentum?

I. Dico 1. Euchariſtia eſt unum ſpecie atoma Sacramentum, quamvìs materia,& forma relatè ad corpus ſpecie differat à materia, & forma relatè ad ſanguinem Chriſti.

Prob. Ab Angelico in 4. *diſting.* 8. Si eſſent duo Sacramenta, ſequeretur Sacramenta novæ legis non eſſe ſeptem,ſed octo,quòd eſt contra Tridentinum *ſeſſ.* 7. *can.* 1. dicens eſſe ſeptem.

Neque dicas, Euchariſtiam eſſe unum unitate generica, ſeu ſpecifica ſubalterna, ſicut eſt Sacramentum ordinis. Nam ſi hoc eſſet verùm,non eſſet contra Tridentinum dicere, Sacramenta novæ legis eſſe octo ſecundùm ſpecies infimas, quamvìs ſint ſeptem ſecundùm rationes genericas, quod tamen dici non poteſt. Quare etiam Sacramentum ordinis eſt unum ſpecie atoma: cum ſpecies, & eſſentia hujus Sacramenti deſumatur ex unitate finis,ad quem ordinatur, qui eſt Sacrificium, ſiquidem ex Tridentino *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. correlativè ſe habeant Sacerdotium,& Sacrificium. Habet tamen Ordo plures gradus, unum perfectum,nempe Sacerdotium, & alios deſervientes, & miniſtrantes illi,ut Diaconatus, Subdiaconatus &c. ſicut in eadem ſpecie atoma hominis dantur plures gradus, nempe rationalis, ſenſitivi, vegetativi &c. propterea diverſi ordines ſunt quædam ſpecies incompletæ, & inadæquatæ, quæ ſimul ſumptæ conſlant ſpeciem atomam Ordinis adæquatam, ſicut eſſentia materiæ,& eſſentia formæ ſunt duæ ſpecies inadæquatæ,quæ conſlant compoſitum naturale ſub una ſpecie atoma.

Confirm. ex Catechiſmo Pii V. ubi parte 2. cap. 4. habetur: *Non plura, ſed unum tantùm Euchariſtiæ Sacramentum Eccleſiæ auctoritate ducti confitemur*: quod ſi eſſet unum unitate generica, poſſemus dicere, quòd dentur plura Euchariſtiæ Sacramenta,ſicut dantur plura ſpecie animalia

II. *Objic.* 1. In collectis Miſſarum dicitur: *purificent nos, quæſumus Domine, Sacramenta, quæ ſumpſimus*; & in

& in ablutione digitorum dicimus: *quem pura, & Sancta refecerunt Sacramenta*, ergo Euchariſtia ſub utraque ſpecie eſt duplex Sacramentum.

Confirm. Euchariſtia ut contenta ſub ſpeciebus panis, eſſentialiter differt ab Euchariſtia ſub ſpeciebus vini, ergo ſunt ſpecies duæ atomæ Sacramentorum. *Antecedens probatur*, quia habent materiam, & formam diverſam, & cauſant Gratiam ſacramentalem diverſam, hoc eſt in ordine ad diverſa auxilia. *Panis enim cor hominis confirmat, & vinum lætificat cor hominis, ut dicitur* Pſalm. 103. unde canit Eccleſia: *Dedit fragilibus corporis ferculum, dedit & triſtibus ſanguinis poculum*: propterea probabiliter docent Vaſquez, Lugo, Palaus contra Suarium, Bellarminum, Valentiam apud Haunoldum *num. 884.* majorem Gratiam conferri ſumentibus utranque ſpeciem, quàm unam tantùm.

Reſp. Cùm D. Thom. Euchariſtiam eſſe multiplex Sacramentum materialiter tantùm, & inadæquatè, ut diximus de Sacramento ordinis, non verò adæquatè, & formaliter, quia utraque illa ſpecies inadæquata conflat unum convivium completum conſiſtens in cibo, & potu.

Ad Confirm. Quidquid ſit, an major Gratia ſacramentalis conferatur ſumentibus Euchariſtiam ſub utraque ſpecie, quàm ſub unica, de quo infra *qu. ult. num. 7.* dicimus nunc, ea differre ſolùm materialiter, & inadæquatè ſumpta, non verò formaliter, prout dicunt ordinem ad unum convivium completum, quod eſt ratio ſpecificans Sacramentum Euchariſtiæ: Sicut materia, & forma differunt ſpecie phyſica propria entis incompleti, non verò completi.

III. *Objic.* 2. ſi Euchariſtia conflaretur ab utraque ſpecie panis, & vini, ſequeretur, quòd ſumens ſolam hoſtiam conſecratam non ſumeret integrum Sacramentum, nec integrum eſſet in Pyxide, quod videtur dici non poſſe.

Reſpondet Lugo, ſequelas eſſe veras ſumpto Sacramento totali in rigore metaphyſico, non in acceptione vulgari. Reſpondet ſecundò Suarius *diſp. 39. ſect. 3.* ſub unica ſpecie eſſe totum Sacramentum eſſentialiter, non integraliter; quatenùs ly totum, ſumitur quoad vim cauſativam Gratiæ reficientis, non verò quoad ſignificationem. Probabile enim eſt, quòd Gratia

Digitized by Google

ſacramentalis eadem conferatur, tam ab Euchariſtia ſub ſpeciebus panis, quàm ſub ſpeciebus vini, eò quòd in hoſtia eſt etiam concomitanter Sanguis Chriſti Domini, & in vino conſecrato corpus.

IV. Dico 2. Unitas ſpecifica Sacramenti Euchariſtici neque deſumitur ex unitate rei contentæ, neque ex unitate inſtitutionis, ſed ex unitate finis, ad quem ex Chriſti inſtitutione ordinatur, qui eſt refectio ſpiritualis, quæ ex cibo, & potu integratur. Ità communius apud Gonetum *diſp. 1.*

Prob. 1. pars; tum quia Chriſtus diverſimodè continetur ſub utraque ſpecie, nec aſſignatur ratio, cur hæc diverſitas continentiæ non reddat duplex ſpecie Sacramentum, tum etiam quia ſi unitas rei contentæ, nempe Chriſti, probat unitatem ſpecificam ſub ſpeciebus panis, & vini, probaret etiam unitatem individualem in omnibus Sacramentis Euchariſtiæ, quæ ſunt in toto Orbe, quod communiter negant, dicendo in diverſis Eccleſiis eſſe diſtinctum numero Sacramentum, quamvis ſit idem numero Chriſtus in eo contentus.

Prob. 2. pars; tum quia inſtitutio ſe tenet ex parte cauſæ efficientis, non formalis; unde non poteſt ſpecificare: tum etiam quia plura ſpecie Sacramenta poſſunt unicâ inſtitutione deſignari.

Prob. 3. pars, tum excluſione aliarum ſententiarum, tum etiam quia Sacramentum eſt ſignum, ergo ſpecificationem ſuam ſumere debet à termino ſignificato, qui in utraque ſpecie panis, & vini eſt perfecta ſanctitas animæ per modum refectionis ſpiritualis, unde ! ſicut panis, & vinum integrant unum convivium, unamque refectionem corporaliter; ità Euchariſtia ſub utraque ſpecie unicam refectionem ſpiritualem.

Quod autem attinet ad unitatem, aut multiplicitatem numericam hujus Sacramenti, voluit nonnemo apud Gonetum unicum eſſe Sacramentum, quamvis ſit in diverſis locis; ſicut eſſet unus numero homo, ſi Verbum plures Humanitates aſſumeret, & unum eſſet album, ſi idem ſubjectum replicatum diverſas albedines in diverſis locis haberet. Ratio eſt, quia ab unitate ſubjecti ſubſtantialis habetur unitas concreti accidentalis, atque adeò ab unitate Corporis Chriſti, quod venit in recto in hoc compoſito morali, habetur pariter unitas hujus Sacramenti, quamvis ſit in locis diverſis & in

hanc

hanc ſententiam videntur inclinare Sotus, & Suarez. Communiter tamen docent, ut diximus quæſtione antecedenti, in hoc Sacramento æquè venire in recto Corpus Chriſti, ſpecies, & verba; atque adeò ubi ſpecies Euchariſticæ multiplicantur moraliter, per hoc ſcilicet quòd ſint in diverſis v. gr. Eccleſiis, in diverſa Miſſa, &c. multiplicantur numericè Sacramenta. Hinc qui ſimul ſumit plures hoſtias, dicitur unum Sacramentum ſumere, & in die Nativitatis Domini tres hoſtiæ in tribus Miſſis ſunt tria Sacramenta, ſumptio verò hoſtiæ, & vini conſecrati in eadem Miſſa dicitur ſumptio Sacramentorum propter materialem illam heterogeneitatem.

Dices: Quamvis homo dicat in recto tum animam, tum corpus; at ſi eadem anima replicetur in pluribus corporibus, non habetur duplex numero homo, ſed unus ob unitatem formæ ſubſtantialis, ergo quamvis Euchariſtia dicat in recto tam ſpecies, quàm Corpus Chriſti, cùm idem Corpus Chriſti ſit replicatum ſub pluribus ſpeciebus in diverſis Eccleſiis, Sacramentum debet dici unum numero in omnibus Eccleſiis ob unitatem Corporis Chriſti, quòd eſt veluti forma talis Sacramenti. Univerſim enim concreta ſubſtantialia multiplicantur ſolùm ad multiplicationem formæ ſubſtantialis, & idcircò ſi plures animæ ſint unitæ eidem materiæ, haberentur plures homines, ubi è converſo ſi una anima ſit in tribus corporibus habetur unus homo, ſicut in Tribus Perſonis Divinis, quia una eſt Divinitas, unus eſt Deus.

Reſpond. nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia quamvis Corpus Chriſti in Sacramento Euchariſtiæ ſit quid præſtantiùs, quàm ſpecies, non per hoc dici debet forma ſubſtantialis Sacramenti; quinimmò cum Sacramentum ſit ſignum ſenſibile, ratio Sacramenti magis ſpectat ad ſpecies, quæ ſunt ſenſibiles per ſe, quàm ad Corpus Chriſti, quod eſt ſenſibile per accidens, & ratione ſpecierum, prout eſt in hoc Sacramento. Hinc ſicuti quando una anima informat tria corpora, habentur tria compoſita ſubſtantialia inadæquatè diſtincta (quamvis habeatur unus homo ob unitatem formæ ſubſtantialis) ità quando unum Corpus Chriſti eſt ſub pluribus ſpeciebus Euchariſticis, habentur plura Sacramenta, quamvis inadæquatè diſtincta.

Digitized by Google

ARTICULUS II.

Utrùm Euchariſtia ſit neceſſaria ad ſalutem neceſſitate medii.

V. DUplex à Theologis diſtinguitur neceſſitas, altera præcepti, altera medii. Dicitur neceſſarium ad ſalutem neceſſitate præcepti, quod unicè vi præcepti poni debet, ut eſt v. gr. auditio Sacri, jejunium præceptum, propterea ſi ex impotentia, aut oblivione non ponatur, adhuc poteſt ſalus æterna obtineri: Dicitur verò neceſſarium neceſſitate medii, quod independenter à quovis præcepto poni debet, ut ſalus obtineatur; quod ſi omittatur, quamvìs inculpabiliter, ſalus non obtinebitur: Hujuſmodi eſt Sacramentum Pœnitentiæ lapſis poſt Baptiſmum. Si enim inculpabiliter poſt peccatum omittatur Sacramentum Pœnitentiæ aut in re, aut in voto, non declinabitur æterna damnatio. Idémque dicas de Baptiſmo, & de fide explicita Dei etiam Remuneratoris, ex Propoſitione 22. damnata ab Innoc. XI. quidquid ſit, an ſit neceſſaria neceſſitate medii in Lege Gratiæ fides explicita de Myſterio Trinitatis, & Incarnationis? in quo variant DD. Univerſim autem quæ ſunt neceſſaria neceſſitate medii ad ſalutem, ſunt etiam à Lege naturali præcepta: Hinc, ut notat Melchior Canus, ideò ſæpè ea præcipiuntur, quia ſunt neceſſaria, non è contra, quæ tamen ſunt neceſſaria neceſſitate præcepti, non ideò præcipiuntur, quia ſunt neceſſaria, ſed potiùs ideò ſunt neceſſaria, quia præcipiuntur.

Quod faceſſit negotium, eſt, Quare debeant dici neceſſaria neceſſitate medii Sacramenta mortuorum v. gr. & non etiam Jejunium præceptum, Reſtitutio, &c. Sicut enim ſine Sacramentis mortuorum, aut ſaltem ſine eorum voto incluſo in contritione ſalus obtineri non poteſt; ità nec ſine reſtitutione, aut in re, aut in voto illius incluſo in contritione, aut in attritione cum Sacramento Pœnitentiæ.

Reſpondent tamen communiter, ideò reſtitutionem v. gr. non dici neceſſariam neceſſitate medii ſaltem in voto, quia quamvìs poſt furtum requiratur contritio, & propoſitum ſervandi omnia præcepta, atque adeò requiratur etiam ſaltem votum reſtitutionis, at reſtitutio

tutio non eſt medium, per quod velit Deus ſalutem nobis conferre: Contra verò Sacramenta mortuorum ſunt inſtituta ad cauſandam Gratiam, & fides ſupernaturalis de Deo uno, & Remuneratore de ſe diſponit ad Gratiam, & gloriam, & idcirco dicuntur neceſſitate medii neceſſaria ſaltem in voto. His præmiſſis, quæritur, An etiam Euchariſtia ſit neceſſaria neceſſitate medii ſaltem in voto, tanquam id, per quod Deus velit Gratiam neceſſariam ad ſalutem, vel ad finaliter perſeverandum conferre?

VI. Dico 1. Euchariſtia parvulis baptizatis neque in re, neque in voto eſt neceſſaria neceſſitate medii.

Quòd non ſit neceſſaria parvulis in re ſuſcepta, conſtat ex Tridentino Seſſ 21. can. 4. ubi dicitur; *Si quis dixerit, parvulis, antequam ad annos diſcretionis pervenerint, neceſſariam eſſe Communionem Euchariſtiæ, anathema ſit.* Quòd verò neque ſit neceſſaria in voto, patet, quia votum ſuccedit loco rei. Fruſtra enim eſſet votum, ut loquitur D. Thomas *qu. 80 art. 2.* niſi impleretur, quando eſt opportunitas; ergo ubi res, nempe communio, non eſt neceſſaria, neque votum ipſius. Præterquam quòd parvuli ante annos diſcretionis non poſſunt elicere votum, ſeu deſiderium Euchariſtiæ plenè liberum.

VII. Dico 2. Euchariſtia neque eſt neceſſaria adultis neceſſitate medii aut in re, aut in voto ad ſalutem, neque ad perſeverandum in gratia. Ità, communius contra nonnullos.

Prob. 1. pars; tum quia ſi non eſt neceſſaria parvulis, neque adultis, tum etiam quia ſi eſſet neceſſaria adultis, ſequeretur, quòd ſi quis in articulo mortis poſt ſuſceptum viaticum incideret in mortale; ſicut tenetur iterum confiteri, ſi commodè poſſet, ita tenetur iterum communicare; quod tamen eſt falſum.

Prob. etiam 2. pars, tum propter idem abſurdum. Deberet enim hìc iterum communicare, ut poſſet in Gratia perſeverare, tum etiam quia Trident. *Seſſ. 6. can. 9.* dicit, Euchariſtiam eſſe neceſſariam neceſſitate præcepti; ſi autem eſſet neceſſaria ad perſeverandum in Gratia deberet etiam dici neceſſaria neceſſitate medii, tum demum quia quamvìs Euchariſtia conducat ad obtinenda auxilia uberiora, & efficacia, hæc tamen poſſunt aliâ viâ à Deo obtineri, putà precibus, &c. ergo quamvìs valdè conducat

ad ſalutem, non eſt tamen neceſſaria neceſſitate medii neque ad ſalutem, neque ad perſeverantiam. Immo donum perſeverantiæ in præſenti providentia neque eſt effectus Euchariſtiæ, neque alterius Sacramenti, ſed eſt donum gratuitum Divinæ liberalitatis. quod neque habetur infallibiliter ex opere operato, nec ex opere operantis per meritum condignum, ut docent communiſſimè cum Angelico *qu.66 art.* 4. quidquid ſit, an in alia providentia poſſit hujuſmodi donum vel cadere ſub meritum condignum, vel eſſe effectus ex opere operato alicujus Sacramenti? Quod ſuſtineri poteſt probabiliter ex dictis in de Merito.

VIII. *Objic.* 1. Chriſtus Dominus explicans neceſſitatem Euchariſtiæ eodem modo loquitur, ac de Baptiſmo. Sicut enim dicit: *Niſi quis renatus fuerit*, &c. ità dicit: *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis, non habebitis vitam in vobis*; ergo utrunque Sacramentum eſt eodem modo neceſſarium neceſſitate medii.

Reſp. Verba Chriſti Domini indicare ſolùm neceſſitatem aliquam, ſaltem præcepti, relatè ad utrunque Sacramentum. Utrùm autem indicet etiam neceſſitatem medii, dijudicandum ex re, de qua eſt ſermo. Quia enim Baptiſmus confert primam Gratiam, ideo bene dicitur neceſſarius neceſſitate medii, quia verò Euchariſtia ſupponit primam Gratiam ſufficientem ſe ſola ad ſalutem, ideo eſt tantùm neceſſaria neceſſitate præcepti. Hinc per illa verba, quæ Chriſtus addidit: *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum.* Solùm ſignificatur efficacia, non neceſſitas Euchariſtiæ ad ſalutem.

IX. *Objic.* 2. Euchariſtia eſt cibus ſpiritualis animæ; ergo ſicut ſinè cibo corporali vita conſervari non poteſt, ità nec vita ſpiritualis ſinè Euchariſtia, atque adeò eſt neceſſaria neceſſitate medii ſaltem ad perſeverandum in Gratia.

Reſp. Vitam ſpiritualem poſſè aliis modis ſuſtentari, nempe orationibus, jejuniis, &c. Et ideo Euchariſtia non eſt cibus ſimpliciter neceſſarius, ſed valde utilis, ut eo confortemur, & liberemur à culpis venialibus, & à mortalibus præſervemur, ut loquitur Trident. *Seſſ.* 13. *cap.* 2. Contra verò vita corporalis unicè cibo corporali naturaliter conſervari poteſt, & ideo hujuſmodi cibus eſt ſimpliciter ad hanc vitam neceſſarius.

QUÆ-

Digitized by Google

QUÆSTIO III.

De materia remota Sacramenti Euchariſtici.

QUærendum primò: Quænam materia ad valorem Euchariſtiæ requiratur; & An ea debeat eſſe determinata, demonſtrabilis, & moraliter præſens? Secundò, An aqua immediatè in Chriſti ſanguinem converti poſſit.

ARTICULUS I.

Quænam materia ad valorem Euchariſtiæ requiratur? Ubi, utrùm Chriſtus Dominus conſecraverit in azymo, an in fermentato?

I. DIco 1. Ad valorem hujus Sacramenti idonea materia eſt panis triticeus, ac vinum de vite, ut conſtat ex Conciliis apud Suarium: Panis autem non ſolùm debet eſſe ex tritico, ſed etiam uſualis, ſeu panis ſimpliciter dictus; idémque dicas de vino. Ratio eſt, quia verba Scripturæ, & Conciliorum ſumenda ſunt in ſenſu proprio, & uſitato, niſi quid obſtet.

Hinc ſequitur 1. Farinam aquâ ſubactam, & non coctam, non eſſe materiam idoneam, nec farinam ſubactam aquâ roſaceâ; nec amitum, quod eſt triticum corruptum, nec poteſt adhiberi extra caſum neceſſitatis panis ex ſiligine, aut ſpeltâ, & ſimilibus, de quibus dubitatur, an ſit verum triticum. D. Thom. Soto, Layman, & alii putant, ſiliginem, ex qua fit panis nigrior, eſſe verum triticum, quia generatur ex vero tritico terræ malignæ, aut debili commiſſo. Alii tamen putant eſſe diverſæ ſpeciei: idémque dubitatur de ſpelta, quæ magìs videtur accedere ad naturam tritici.

Sequitur 2. Poſſe validè conſecrari tum panem azymum, tum etiam fermentatum, ut definit Florentinum tam contra Græcos admittentes ſolum fermentatum, quàm contra Armenos admittentes ſolum azymum. Ratio eſt, quia uterque eſt panis uſualis. Azymus enim erat in uſu diebus Azymorum, quibus non licebat uti fermentato, *ex cap. 12. Exodi*, & olim erat in uſu apud menſas Sacras, ut erant panes propoſitionis *1. Regum 2.* Quamvis autem Chriſtus Dominus conſe-

cra-

craverit in azymo, ut mox oſtendemus, non per hoc excluſit fermentatum; ſicuti licèt fortè conſecraverit v. g. vinum album, non per hoc excluſit rubrum. Convenientior autem eſt conſecratio in azymo, tum propter imitationem Chriſti, tum ad ſignificandam vitæ Chriſtianæ ſinceritatem, juxta illud Apoſtoli: *Epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ, ſed in azymis ſinceritatis, & veritatis.* Peccant tamen graviter tam Sacerdos Græcus, ſi in Eccleſia Græca conſecret azymum, quàm Latinus, ſi in Latina fermentatum; quia ex Florentino uterque tenetur ſervare ritum antiquiſſimum ſuæ Eccleſiæ. Quòd ſi Græcus tanquam Peregrinus verſetur in Eccleſia Latina, aut Latinus in Græca, poſſunt in utrovis pane conſecrare, quia poſſunt ſe conformare ritui Eccleſiæ, in qua verſantur ex Can. *Illa autem*, diſt. 12. Si verò non ſint Peregrini, ſed Incolæ, tenentur ſe conformare ritui Eccleſiæ, in qua verſantur. Excipiendum tamen, ſi in eo loco habeant proprium templum, ut habent Græci in multis urbibus Latinorum. Tunc enim tenentur ſervare ritum ſui templi.

Sequitur 3. Neque Omphacium, neque Acetum eſſe materiam aptam, neque ſucum, dum eſt in uvis maturis contentum. Muſtum validè conſecrari poteſt, quicquid in contrarium nonnulli ſentiant, quia muſtum eſt vinum non defœcatum, & ex Philoſopho 4. Meteor. 10. appellatur vinum recens, & Lucæ 5. dicitur: *Nemo mittit vinum novum in utres veteres.* Ideo Julius Papa in cap. *Cum omne* de Conſecratione diſt. 2. permittit ejus conſecrationem in caſu neceſſitatis: peccat tamen graviter, qui citra neceſſitatem conſecrat muſtum; ſicut etiam ſi conſecret vinum, quod cœpit aceſcere, vel corrumpi, aut ſi ſit aliquantulum acre, ut dicitur in Rubricis Miſſalis §. de defectibus vini, quia exponitur conſecratio periculo nullitatis, cùm difficile ſit dignoſcere, an vinum factum ſit acidum uſque ad corruptionem.

II. Dubitatur à DD. An vinum congelatum validè conſecretur? Affirmant Suarius, & Vaſquez, quia per reſolutionem fit potus uſualis. Negant Ledeſma, & Henriquez, quia ſub ea congelatione non eſt potus uſualis, quare ſic muſtum in uva incluſum, aut vinum imbibitum in pane invalidè conſecratur, ità vinum congelatum: Quamvis in omnium ſententia retineat conſecrationem vinum, quòd poſt conſecrationem in calice congele-

Digitized by Google

geletur, minùs autem requiritur ad conſervandam, quàm ad introducendam formam. Dubitatur etiam, an ſuccus ex uvis paſſis expreſſus validè conſecrari poſſit, ut muſtum? Affirmántque nonnulli apud Dianam *p. 7. tract. 12.*

Sequitur 4. Validè conſecrari tam vinum purum, quàm dilutum, dummodo aqua non excedat vinum. Ratio eſt, quia utrunque eſt vinum uſuale. Quamvìs autem non ſit neceſſaria neceſſitate Sacramenti admixtio aquæ modicisſimæ, eſt tamen neceſſaria neceſſitate præcepti Eccleſiaſtici ex Floren. & Trident. Seſſ. 22. cap. 7. Ratio autem, cur aqua admiſceatur, eſt, quia, ut notat Florentinum juxta teſtimonia SS. Patrum, creditur Chriſtus in vino aquâ permixto hoc Sacramentum inſtituiſſe. Et ſanè cùm apud bene moratos vinum non bibatur, niſi dilutum, credendum eſt hujuſmodi vinum à Chriſto adhibitum ad conſecrationem. Alias etiam rationes SS. Patres aſſignant, quia ſcilicet è latere Chriſti aqua ſimul cum ſanguine fluxit, necnon ad ſignificandam unionem Chriſti cum Eccleſia, cùm nomine aquæ in Apocalypſi ſignificentur populi; & ad ſignificandam unionem Divinæ naturæ cum humana in Chriſto Domino. Idcirco autem aqua admiſcenda ex Florentino debet eſſe modicisſima, ut non poſſit vinum corrumpere, propterea nunquam debet tertiam vini partem excedere. Hæc enim quantitas aquæ concedebatur à Concilio Triburienſi can. 19. Quia tamen hoc Concilium fuit provinciale, nec fuit approbatum, ideo in praxi ſtandum eſt Concilio Oecumenico Florentino, quod monet modicisſimam aquam eſſe infundendam.

III. Dico 2. Materia conſecranda debet eſſe determinata, non vaga; demonſtrabilis, & moraliter præſens.

Prob. Quia conſecratio fit per illas particulas demonſtrativas *Hoc, & Hic*, ſed hujuſmodi particulæ exigunt, quòd materia ſit determinata, demonſtrabilis, & moraliter præſens, ut patet, ergò.

Hinc fit 1. Quòd ſi quis velit conſecrare unam ex decem hoſtiis vagè, nullam conſecret, cùm non ſit major ratio de una, quàm de alia; Immo neque ſi velit conſecrare unam determinandam à Deo; quia debet deſignari per particulas demonſtrativas à conſecrante. Verùm ſi Sacerdos intendat conſecrare particulas præſentes, quas

putat

Digitized by Google

putat eſſe quatuor, & deinde reperiat quinque, omnes conſecrat, quia judicium illud falſum, quòd ſint quatuor, eſt merè ſpeculativum.

Fit 2. Quòd ſi materia ſit adeò magna, ut per ea pronomina demonſtrari non poſſit, qualis eſt v. gr. aqua Oceani, neque poſſit conſecrari; ſicuti etiam ſi ſit adeò parva, ut non ſit ſenſibilis, ut docent communius contra Sotum, & Valentiam apud Martinonium: quinimmo ſi ab Hoſtia ſeparetur fragmentum aliquod inſenſibile, probabiliter conſecrationem non retinet, cùm Sacramentum debeat eſſe ſignum ſenſibile; quamvis nonnulli apud eundem Martinonium doceant, conſecrationem retinere, quia ſufficit, quòd hujuſmodi particulæ ſeorſim inſenſibiles, fieri poſſint ſenſibiles, ſi ſint in magno numero. Neque eſt mirum, quòd retinere poſſit conſecrationem id, quod conſecrationem ſuſcipere non poteſt, cùm plus requiratur ad formam introducendam, quàm ad conſervandam, tum in phyſicis, tum in moralibus. Aqua enim v. gr. cum magno calore conſervari poteſt, non introduci, & character ſacramentalis in anima ſeparata conſervatur, non introducitur.

Fit 3. Quòd ſi panis multum ab oculis diſtaret, ità ut non poſſet ſignificari per particulam *Hic*, ſed per particulam *Ille*, nec poſſet conſecrari: contra verò conſecrari poſſit materia, quæ non videtur, niſi in re illam continente, & ad talem materiam deſtinata, ut eſt v. gr. Pyxis. Sicut enim ſi Marſupium ſit plenum auro, dicere ſolemus *Hoc aurum*, illud demonſtrando, tanquam moraliter præſens; ità poſſumus demonſtrare particulas in Pyxide incluſas per illa verba: *Hoc eſt Corpus meum.* Non tamen ſi ſint incluſæ in Miſſali, v. gr. quia Miſſale non eſt vas ad particulas continendas deſtinatum, ut eſt Pyxis.

Celeberrima eſt quæſtio inter Latinos, & Græcos: Utrùm Chriſtus Dominus conſecrârit in azymo, an in fermentato. Fundamenta ſententiæ Græcorum dicentium Chriſtum in fermentato conſecrâſſe, ſunt: Primò, quia Joan. 13. dicitur: *Ante diem feſtum Paſcha* Chriſtus poſt cænam Paſchalem laviſſe pedes diſcipulorum, & Euchariſtiam inſtituiſſe, ergo Euchariſtia inſtituta fuit ante dies azymorum, (quando ſcilicet vetitum erat uti fermentato) atque adeò non in azymo conſecravit

Chri-

Chriſtus, ſed in fermentato. Secundò, quia Joan. 18. Judæi dicuntur *non introiſſe in Prætorium Pilati, ut contaminarentur, ſed ut manducarent Paſcha*, quibus verbis ſignificatur, nondum advenisse tempus Paſchale, & dies Azymorum. Quando Euchariſtia inſtituta fuit, videlicet pridie quàm Chriſtus pateretur. Tertiò, quia Joan. 19. ubi eſt ſermo de die, quo Chriſtus Dominus paſſus eſt, habetur: *Erat autem Paraſceve Paſcha*, hoc eſt dies præparationis ad feſtum Paſchale. Quartò, quia Judæi poſtulârunt Pilatum, ut ſepelirentur corpora Crucifixorum, eodem die, quo Chriſtus mortuus eſt, ne remanerent in patibulo die ſequenti, de quo dicitur ibidem: *Erat enim magnus dies ille Sabbati*: quia ſcilicet die Sabbati ſequenti erat dies Paſchæ, & primus dies Azymorum. Ex quibus omnibus inferunt, Chriſtum comediſſe Agnum Paſchalem die lunæ decimo tertio, præveniendo unum diem, eò quòd die decimâ quartâ illius lunæ erat moriturus, cùm autem eo die licitus eſſet uſus panis fermentati, idcirco putant, Chriſtum Dominum in fermentato conſecrâſſe.

Sed communis, & longè verò ſimilior ſententia Latinorum docet, Chriſtum conſecrâſſe in Azymo, & quidem ipsâ die decimâ quartâ lunæ poſt cænam Agni Paſchalis, die Jovis Veſpere, quando jam ab ea hora incipiebat primus dies Azymorum (ſicut à primis Veſperis apud nos incipit dies feſtus v. g. D. Januarii, qui eſt primus dies octavæ talis feſti,) ac proinde Chriſtus in azymo conſecravit, eò quòd fuerit ſemper legum obſervantiſſimus, & lege cautum erat, ut nemo fermentato pane uteretur à die Paſchæ, (qui erat lunæ decimus quintus incipiens à primis Veſperis diei antecedentis (per ſeptem dies, hoc eſt uſque ad vigeſimum primum diem lunæ primi menſis Niſan incluſivè, ut fusè oſtendit Suarius *tr. 2. in 3. p. q. 40. ſect. 3. & 4.* addens, quòd etiamſi tranſmittatur, Chriſtum decimâ tertiâ die illius lunæ poſt cænam Paſchalem inſtituiſſe Euchariſtiam, non inde fieret, quòd conſecrâſſet in fermentato. Nam quando ob impedimentum præveniebatur, aut poſtponebatur eſus Agni Paſchalis, ſub iiſdem ritibus comedebatur, ſub quibus ſuo tempore erat comedendus; Sicut qui Euchariſtiam ſumit ante tempus Paſchale propter impedimentum deinde affuturum, ſumit illam eodem ritu, ac ſumenda eſſet tempore Paſchali; quare

Digitized by Google

quare cùm eſus Agni eſſet comedendus abſque fermentato, fit, quòd Chriſtus Dominus in ea cœna non fuerit uſus fermentato, atque adeò quòd conſecrârit in azymo.

Cæterum, quòd reverà Chriſtus Dominus non anticipârit eſum Agni Paſchalis, ſed decimâ quartâ die illius lunæ illum comederit, ac Euchariſtiam inſtituerit conſecrando illam in azymo, conſtat ex pluribus Scripturæ locis. Lucæ 22. dicitur: *Venit autem dies azymorum, in qua neceſſe erat occidi Paſcha, & miſit Petrum, & Joannem dicens: Euntes parate nobis Paſcha.* Matth. 26. *Primo autem die azymorum acceſſerunt diſcipuli ad Jeſum, dicentes, ubi vis paremus Paſcha?* Et Marc. 14. *Primo die azymorum, quando Paſcha immolabant, dicunt ei diſcipuli, quò vis eamus, & paremus tibi, ut manduces Paſcha?* Certum eſt autem ex Scripturis, quòd primus dies Azymorum eſſet dies lunæ decimus quintus, & ad hunc diem pertinebat nox præcedens, quando Agnus erat comedendus (dicitur enim Exod. 12. *Immolabitque eum* (id. Agnum) *univerſa domus Iſrael ad veſperam* (id eſt lunæ decimæ quartæ) *& edent carnes nocte illâ aſſas igni, & azymos panes cum lactucis agreſtibus*. Et Levit. 23. *Quartâ decimâ menſis ad veſperam Phaſe Domini eſt; & quintâ decimâ die menſis hujus ſolemnitas azymorum Domini eſt.*) Quare Chriſtus Dominus ad veſperum lunæ decimæ quartæ primi menſis Nisàn pridie feſti Paſchæ, & quodammodo ipſo primo die Azymorum (quatenus nox præcedens ad diem illum pertinebat) comedit Agnum. Hæc enim habentur Matthæi 26. *Veſpere autem facto, diſcumbebat cum diſcipulis*; ac deinde *cùm dilexiſſet ſuos, in finem dilexit eos*. Euchariſtiam inſtituendo, atque adeò in Azymis Chriſtus conſecravit; cùm legalium omnium fuerit ſemper religioſè reverentiſſimus, & eo tempore lege interdiceretur fermentatum. Quinimmo congruentius fuit, quòd in azymo conſecraret, tum quia ſic melius ſignificatur puritas Corporis Chriſti, quod ſinè corruptione conceptum fuit; tum etiam ſic melius exprimitur fidelium ſinceritas, quæ ad uſum tanti Sacramenti depoſcitur, juxta illud 1. Corinth. 5. *Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus, itáque epulemur in azymis ſinceritatis & veritatis.*

Ad evertenda tamen Græcorum fundamenta plures viæ à Doctoribus ſunt excogitatæ. Prima eſt, quòd eo anno diſſidium erat inter plebem, & Sacerdotes, quo-

nam

nam die incepiſſet Neomenia, ſeu nova illa luna primi menſis, ut videre eſt apud Petavium *l. 12. de doctrina temporum c. 15.* & apud Seneſchalcum in triade Evangelica *quæſt. de morte Chriſti cap. 2.* Plebs contendebat, quòd die Jovis eſſet decima quarta dies lunæ, & ideo eo die plebs comedit Agnum Paſchalem ſub veſperam, quod etiam fecit Chriſtus Dominus: Sacerdotes verò contendebant, quòd feria ſexta, (quæ dicebatur Paraſceve, eò, quòd eſſet præparatio ad diem feſtum Sabbati ſequentis) eſſet eo anno dies lunæ decima quarta, & ideo dies illa eſſet tunc non ſolùm Paraſceve, ſeu præparatio relatè ad diem feſtum Sabbathi, ſed etiam *Paraſceve Paſcha*, ut dicitur Joan. 19. Ac propterea quando Chriſtus paſſus eſt, Sacerdotes nondum comederant Paſcha. Secunda via aliorum apud Harduinum eſt, quòd lis hæc eſſet inter Galilæos, & Judæos, & Galilæi cum Chriſto Domino celebrâſſent Paſcha die Jovis veſpere, Judæi verò veſpere feriæ ſextæ, adeò ut proximè ſequens dies Sabbathi eſſet dies feſtus Paſchæ, ut proinde dicatur Joan. 19. *Erat enim magnus dies ille Sabbathi.* Tertia via eſt illorum, qui cum Ruperto apud Suar. *loco citato* docent, quòd quando dies decima quarta lunæ incidebat in diem Jovis, eſus Agni differebatur ad veſperam feriæ ſextæ, ne haberentur duo feſta immediata, alterum Paſchæ feria ſexta, alterum Sabbathi ſubſequentis: unde tunc primus dies Azymorum, & feſtum Paſchæ celebrandum erat die decimo ſexto illius lunæ, atque adeò die Sabbathi: Quamvìs autem Judæi die Veneris comediſſent Agnum, Chriſtus tamen comedit die Jovis, quando more ſolito erat comedendus. Quarta via eſt aliorum apud Suarium *diſp. 41 de Euchariſtia* putantium, cœnam Paſchalem ab omnibus debuiſſe fieri in primis Veſperis lunæ decimæ quartæ, atque adeò die Jovis verſpere fuiſſe ab omnibus factam Paſchalem Cœnam, & die Saturni fuiſſe feſtum Paſchæ. Et ſanè ſi iſtæ viæ ſubſiſterent, facilè evertuntur fundamenta Græcorum, & conciliantur Scripturæ, quæ videntur iis favere.

Verùm hæc omnia nituntur apocryphis hiſtoriis, aut improbabilibus aſſertionibus, ut fusè idem Suarez oſtendit; nec eſt opus ad ea recurrere, cùm facilè reſponderi poſſit iis, quæ pro ſententia Græcorum adducta ſunt, etiam ſiſtendo in communi Latinorum ſententia, quòd ſcilicet Chriſtus Dominus unà cum Sacerdotibus,

Digitized by Google

& omnibus Judæis die Jovis in ſecundis Veſperis decimæ quartæ lunæ agnum Paſchalem comederit ante Euchariſtiæ inſtitutionem, ac deinde die Feſto Paſchæ feriâ ſextâ crucifixus ſit, ac veſpere ſepultus ante diem illum magnum Sabbathi, qui fuit dies ſecundus, non dies primus Azymorum.

Ad primum itaque reſpondetur, quòd Chriſtus Dominus comedendo Agnum ſub veſperam die Jovis, verè comederit *ante diem feſtum Paſchæ*, quia dies feſtus Paſchæ erat dies ſequens, quo tantùm die opera ſervilia prohibebantur; ſic quod fit v. gr. in primis Veſperis feſti D. Januarii, dicitur fieri ante diem feſtum D. Januarii, quia dies feſtus D. Januarii, quo opera ſervilia prohibentur, non incipit niſi poſt mediam noctem. Hinc Doctores advertunt, quòd Evangeliſta dixerit, Chriſtum cænâſſe ante Paſcha, ſeu ante tempus Paſchale, ſed ante diem feſtum Paſchæ, qui erat dies ſequens.

Ad ſecundum: ubi Joan. 18. dicuntur Judæi noluiſſe introire *in Prætorium, ut non contaminarentur, ſed ut manducarent Paſcha,* nomine *Paſcha* non venit Agnus Paſchalis, quem jam veſpere antecedente comederant, ſed ſignificantur alia animalia, quæ iis diebus ſacrificari ſolebant, nec poterant citra immunditiam legalem manducari ab iis, qui Prætorium ingrediebantur. Ex Deuteron. 16. & ex Num. 28. conſtat, quòd eo die aliæ victimæ offerebantur; & D. Auguſt apud eundem Suarium docet, nomine Paſchæ interdum in Scriptura hujuſmodi victimas ſignificari.

Ad tertium: Feria illa ſexta, quâ Chriſtus mortuus eſt, etiamſi eſſet dies Paſchæ, adhuc bene dici potuit à D. Joan. quòd eſſet *Paraſceve Paſcha*, non quaſi verò eſſet dies Præparationis ad Paſcha ſubſequens, ſed quia erat dies Paraſceve in ipſo die Paſchæ. Quælibet enim feria ſexta vocabatur Paraſceve, eò quòd eſſet dies præparationis ad feſtum Sabbathi ſubſequens. Quare Iy *Paſcha* venit quaſi ſubjectivè, non terminativè, & idem ſonat: *Erat autem Paraſceve Paſcha, hora quaſi ſexta*, ac ſi diceretur: *Erat autem feria illa ſexta diei Paſchalis, hora quaſi ſexta.*

Ad quartum: Etiamſi non eſſet dies Paſchæ dies ille Sabbati, bene dici potuit, quòd eſſet *dies magnus*, eò quòd eſſet dies feſtus incidens intra dies illos ſolennes Azymorum.

Ex

Digitized by Google

Ex quibus omnibus maximè elucet ardentiſſimus Redemptoris noſtri Amor, qui in patibulo Crucis mori pro nobis dignatus eſt non ſolùm in civitate plena populo, quàm centena myriadum incolebant, ſed etiam ipſo die feſto Paſchæ, quando undique ad ſpectaculum confluere omnes poſſent, necnon in ipſo fermè miridie. Eſto enim Marci 15. dicatur: *Erat autem hora tertia, & crucifixerunt eum*, id tamen optimè cohæret cum eo, quod dicitur Joan 19. quòd ſcilicet *horâ quaſi ſextâ* illum crucifigerent, quia quod fit intra ſpatium illius quartæ partis diei, quæ dicebatur Hora tertia, dicitur fieri horâ tertiâ, etiamſi propè ſit altera pars, quæ dicitur Hora ſexta: ſicut ſi quid contingat propè finem primi anni alicujus regnantis, dicitur accidere *primo anno* illius & illud ipſum ſimiliter dici ſolet accidiſſe, *quaſi ſecundo anno* talis dominatûs: Conſtat autem, quòd & nox dividebatur in quatuor partes, quæ dicebantur quatuor vigiliæ noctis, & dies dividebatur in quatuor partes, quæ dicebantur: Prima, Tertia, Sexta, & Nona Hora, quarum ſingulæ tribus horis componebantur.

Confirmantur hæc omnia, quia niſi pridie feſti Paſchalis Chriſtus Euchariſtiam inſtituiſſet, & deinde die feſto Paſchæ crucifixus fuiſſet, non poterant Judæi dicere, quod habetur Jo. 18. *Nobis non licet interficere quenquam.* Eatenus enim iis id non licebat, ut notant Cyrill. & Auguſt. apud Suarium in commentario *art. 4. quaſt. 47.* D. Tho. quia in die feſto Paſchæ ex præſcripto legis vetabatur Judæis exequi ſententiam mortis erga illum, quem dignum morte exiſtimabant, quod tamen Romanis non vetabatur. Neque obſtat, quòd Matthæi 26. dicantur Judæi noluiſſe Chriſtum comprehendi in die feſto Paſchæ: *Dicebant autem: Non in die feſto, ne fortè tumultus fieret in populo.* Nam non renuebant ex motivo religionis erga diem feſtum, ſed ex metu, ne excitarentur tragœdiæ, qui tamen metus ceſſavit, ubi Judas pollicitus eſt illum tradere ſine ullo rumore, ac tumultu.

Illud videtur faceſſere negotium hac in re, quomodo dici poſſit, quòd in die feſto Paſchæ Dominus mortem ſubierit, ſi eo die plura facta ſunt, quæ die feſto fieri prohibentur? Etenim Sacerdotes Chriſtum apud Pilatum accuſârunt; Joſeph Sindonem mercatus eſt; Nicodemus tulit pondus centum librarum ex aloe, & myrrha; Mulieres præparârunt aromata, &c. Reſpon-

Digitized by Google

detur tamen, Sacerdotes furore in Chriſtum excæcatos, vel auſos fuiſſe feſtum illud violare, vel exiſtimâſſe vincibiliter id ſibi etiam die feſto licere : Joſephum verò, Nicodemum, ac pias mulieres potuiſſe hæc pia miſericordiæ opera citra ullam religionem die feſto exercere, non ſecùs ac Tobias die feſto cadaver Iſraelitæ jugulati ſepelivit, ut habetur *Tobiæ 2*.

ARTICULUS II.

Vtrùm Aqua immediatè in Chriſti Sanguinem convertatur?

IV. CElebris eſt hæc difficultas, utrùm Aqua debeat priùs converti in vinum, ut in ſanguinem tranſubſtantietur? Affirmant mordicùs Thomiſtæ cum Angelico *q. 74. art* 4. Suario, Vaſquez, Amico, & Antiquis communius. Negant RR. cum Lugo, Layman, Coninck, Haunoldo.

Dico equidem primò: Aqua illa modiciſſima Calici infuſa in Chriſti Sanguinem convertitur, ſive priùs in vinum tranſmutata fuerit, ſive non.

Prob. 1. ex Communi Eccleſiæ ſenſu, teſte Baronio ſub finem anni 1188. ubi habet: *Credidit, & cuſtodivit ſemper Sancta Romana Eccleſia, Aquam ſimul, & vinum tranſubſtantiari in Sanguinem Chriſti*; quod diſertiſſimè docent PP. apud Platelium num. 337.

Prob. 2. Quia particula illa demonſtrativa, quæ habetur in forma conſecratoria Calicis, demonſtrat totum, quod eſt in calice, ergo totum tranſubſtantiatur : Aliter non poſſet totum illud adorari citra Idololatriam.

Neque dicas cum Arriaga, quòd ſi Aqua deberet in ſanguinem converti, ne citra Idololatriam totum, quod eſt in Calice, adoretur, ſequeretur, quòd etiam Muſca, quæ fortè in calice reperitur, vel Capillus deberet in ſanguinem Chriſti converti, & adorari.

Nam contra eſt, quia Muſca non miſcetur vino ex intentione, quòd fiat materia adorationis, nec intentio populi adorantis fertur niſi in potum, qui eſt in Calice, conflatum ex aqua, & vino.

Prob. Demum ex facto Chriſti Domini, qui totum, quod erat in calice, convertit in Sanguinem, & tamen Chriſtus Dominus juxta illius calidæ Regionis conſuetudinem magnam partem aquæ immiſcuit, ut notat D. Th. *loco laudato art. 6.* idque immediatè ante conſecrationem

nem

nem, ut patet ex PP. & ex Liturgiis Divi Jacobi, Marci, Baſilii, qui acceptionem Calicis factam à Chriſto, mixtionem aquæ, & conſecrationem, per modum unius actûs continui referunt. Quod etiam dixit Clemens Romanus lib. 8. cap. 17 ubi habet: *Similiter & calicem miſcens ex vino, & Aqua, & ſanctificans, tradidit eis dicens: Bibite ex eo omnes.* Hinc non potuit aqua priùs in vinum converti ob temporis brevitatem. quidquid ſit, an poſſit unquam Aqua phyſicè in vinum converti? quod mox examinabimus.

V. Dico 2. Probabilius eſt, non poſſe phyſicè aquam in vinum converti, etiamſi gutta aquæ in dolium vini validiſſimi infundatur, atque adeò probabilius eſt in omni eventu, aquam immediatè in ſanguinem Chriſti tranſubſtantiari.

Prob. 1. Quia vinum eſt veluti uvæ cruor, & in Deuteronomio vocatur Sanguis uvæ, atque adeò eſt opus facultatis vitalis animæ vitis, ergo ſicut Aqua nequit in ſanguinem hominis converti per hoc, quòd illi immiſceatur, ità nec poteſt phyſicè converti in vinum. Immo inductione conſtat, corpora, quæ jam vixêre, ut lignum, Sanguis emiſſus è venis, & ſimilia, non poſſe amplius quidquam in ſe convertere, ergo nec vinum.

Prob. 2. Quia experientiâ conſtat, aquam vino admixtam poſſe ab eo ſeparari, etiam poſt longum tempus, teſte Plinio *lib. 16. cap. 35* ubi tradit modum id faciendi, ſi enim fiat ex ligno hederæ vas, vinum transfluit, & remanet Aqua.

Neque dicas, remanere aliquem humorem vini Aqueum. Nam remanet Aqua in eadem quantitate, quâ fuerat admixta.

Prob. 3. Si Aqua converteretur in vinum, hoc ex admixtione Aquæ non fieret debilius, ſed validius, ſicut ignis ex injectione lignorum. Quartò, quia Aqua, quando vi ſolis, aut ignis convertitur in vapores, non amittit formam aquæ, quippe quæ eſt naturæ tenaciſſimæ, ergo à fortiori nequit vinum illam tranſmutare. Denique vinum facilius corrumpitur, quàm Aqua, ut patet, ſi utrumque in æquali quantitate aeri ambienti exponatur; Atqui vinum nunquam poteſt phyſicè in Aquam converti, ut notat Philoſophus primo de Gener. 34. etiamſi guttam vini miſceas decem millibus congiis aquæ, ergo à fortiori nequit Aqua in vinum converti.

Digitized by Google

VI. Dico 3. Etiam dato, quòd poſſit Aqua phyſicè in vinum migrare, adhuc verum eſt, quòd ſi Aqua nondum ſit immutata in vinum tempore conſecrationis, immediatè in Sanguinem Chriſti tranſubſtantietur.

Prob. 1. Ex dictis in prima concluſione, ubi oſtendimus hunc eſſe Eccleſiæ ſenſum, hoc ſignificari à particula demonſtrativa formæ conſecratoriæ, & hoc accidiſſe in conſecratione facta à Chriſto Domino. Secundò, quia ex Florent. & Triden. materia Calicis eſt vinum, ergo quodcunque venit nomine vini ſimpliciter dicti, eſt materia Calicis: Atqui tam vinum purum, quam modicè aquâ temperatum dicitur ſimpliciter vinum, cùm utrumque ſit vinum uſuale. Immò magis eſt in uſu vinum lymphatum in Regionibus calidioribus, ubi vinum naſcitur, ergo etiam vinum lymphatum eſt materia calicis.

Neque dicas cum Goneto, vinum lymphatum eſſe quidem potum uſualem, ſed non eſſe vinum uſuale, ſeu de genimine vitis, ut loquitur Chriſtus Dominus in Evangelio.

Nam contra eſt, quia vinum uſuale nihil aliud ſonat, quàm vinum, quo ſolemus uti, dum bibimus, ergo vinum lymphatum non ſolùm eſt potus uſualis, ſed etiam eſt vinum uſuale: ſicuti quia uti ſolemus tam pane, cui fermentum admiſcetur, quàm Azymo, ideo uterque dicitur & cibus uſualis, & panis uſualis. Quare ſicuti fermentum ſe ſolo non eſt materia conſecrabilis, quia non eſt panis uſualis, ità nec aqua ſe ſolâ, quia non eſt vinum uſuale.

Confirm. 1. Quia Triden. *Seſſ. 13. can. 2.* afferit, in hoc Sacramento manere ſolùm ſpecies panis, & vini; hoc autem non eſſet verum, ſi præter ſpecies panis, & vini uſualis remaneret etiam ſubſtantia aquæ nondum in vinum immutatæ, ergo. Secundò, quia nonnulli PP. apud Haunoldum expreſsè dixerunt, Aquam in Sanguinem converti. Auguſtinus hæc habet: *Aqua mittitur in Calicem, & fit Sanguis Conſecratione.* Ambroſius: *Calix Vini, & Aqua plenus, ubi verba Chriſti operata fuerint, Sanguis efficitur*; Ergo quamvìs alii PP. obſcurè locuti fuerint, in eodem ſenſu interpretandi ſunt, juxta regulam, quâ uſus eſt Beſſarion Theologus in Concilio Florent. probans proceſſionem Spiritûs Sancti à Verbo contra Græcos; quia ſcilicet aliqui SS. PP. ità docent; ergo cæte-

cæteri obſcurius loquentes ſecundùm illos ſunt interpretandi.

Confirm. 3. Ex praxi veteris Eccleſiæ. Sicut enim Conc. Tribarienſe permittebat tertiam partem aquæ, ità antiqua Eccleſia permittebat dimidium aquæ, ut conſtat ex Ambroſio, & Juſtino, qui Calicem vocat Crama, id eſt mixtum ex vino, & aqua copioſa, quæ proinde non poterat facilè in vinum converti. In cap. *Perniciosus* de Celebr. Miſſar. Pontifex reprehendens Sacerdotem, qui plus aquæ, quàm vini adhibeat in ſacrificio, ſolùm dixit, hoc eſſe contra conſuetudinem Eccleſiæ, non contra rationem Sacramenti. Statuit tamen deinde Eccleſia, ut modiciſſima aqua adhibeatur, non ut prius convertatur in vinum, ſed ne fortè corrumpatur vinum in aliquibus Regionibus debile.

Confirm. demum, quia Rubricæ Miſſalis præſcribunt, quòd ſi in ſumptione Calicis deprehendat Sacerdos, ibi non fuiſſe vinum, ſed Aquam, vel acetum, iterum novam hoſtiam unà cum Calice conſecret, ut in Rubricis Pii V. habetur; vel ſaltem ad vitandum ſcandalum, ſi in loco publico celebret, omiſsâ conſecratione novæ hoſtiæ, infundat vinum, & Aquam, & factâ oblatione proferat verba conſecrationis, & ſumat, ut habetur in Rubricis Clementis VIII. quibus, utpote poſtremis, ſtandum, ut notat Tamburinus *lib. 2. de Sacrificio Miſſæ cap. 8. §. 5.* Atqui in hoc caſu non poteſt tam brevi tempore aqua in vinum converti; & tamen totum, quod eſt in calice, debet in Sanguinem migrare, tum ut forma verificetur adæquatè, tum ut totum cultu latriæ adorari poſſit, ergo Aqua nondum in vinum immutata immediatè in Sanguinem convertitur.

VII. *Objic.* 1. Auctoritatem antiquorum aſſerentium, aquam priùs in vinum converti, deinde in Sanguinem: aliter factâ ſeparatione aquæ à vino conſecrato, deberet Sanguis Chriſti ſub ſolis ſpeciebus aquæ permanere; cùm Triden. *Seſſ. 13. can. 3.* dicat, factâ ſeparatione, ſub ſingulis ſpeciei partibus totum Chriſtum contineri.

Reſp. Antiquos Theologos poſſe commodè explicari, de prævio Aquæ in vinum tranſitu, non phyſico, ſed morali. Per hoc enim, quòd aqua induat vini Colorem, Saporem, &c moraliter cenſetur vinum, ſicut fermentum non phyſicè, ſed moraliter tranſit in panem. Ad id,

Digitized by Google

putat eſſe quatuor, & deinde reperiat quinque, omnes conſecrat, quia judicium illud falſum, quòd ſint quatuor, eſt merè ſpeculativum.

Fit 2. Quòd ſi materia ſit adeò magna, ut per ea pronomina demonſtrari non poſſit, qualis eſt v. gr. aqua Oceani, neque poſſit conſecrari; ſicuti etiam ſi ſit adeò parva, ut non ſit ſenſibilis, ut docent communius contra Sotum, & Valentiam apud Martinonium: quinimmo ſi ab Hoſtia ſeparetur fragmentum aliquod inſenſibile, probabiliter conſecrationem non retinet, cùm Sacramentum debeat eſſe ſignum ſenſibile; quamvis nonnulli apud eundem Martinonium doceant, conſecrationem retinere, quia ſufficit, quòd hujuſmodi particulæ ſeorſim inſenſibiles, fieri poſſint ſenſibiles, ſi ſint in magno numero. Neque eſt mirum, quòd retinere poſſit conſecrationem id, quod conſecrationem ſuſcipere non poteſt, cùm plus requiratur ad formam introducendam, quàm ad conſervandam, tum in phyſicis, tum in moralibus. Aqua enim v. gr. cum magno calore conſervari poteſt, non introduci, & character ſacramentalis in anima ſeparata conſervatur, non introducitur.

Fit 3. Quòd ſi panis multum ab oculis diſtaret, ità ut non poſſet ſignificari per particulam *Hic*, ſed per particulam *Ille*, nec poſſet conſecrari: contra verò conſecrari poſſit materia, quæ non videtur, niſi in re illam continente, & ad talem materiam deſtinata, ut eſt v. gr. Pyxis. Sicut enim ſi Marſupium ſit plenum auro, dicere ſolemus *Hoc aurum,* illud demonſtrando, tanquam moraliter præſens; ità poſſumus demonſtrare particulas in Pyxide incluſas per illa verba: *Hoc eſt Corpus meum.* Non tamen ſi ſint incluſæ in Miſſali, v. gr. quia Miſſale non eſt vas ad particulas continendas deſtinatum, ut eſt Pyxis.

Celeberrima eſt quæſtio inter Latinos, & Græcos, Utrùm Chriſtus Dominus conſecrârit in azymo, an in fermentato. Fundamenta ſententiæ Græcorum dicentium Chriſtum in fermentato conſecrâſſe, ſunt: Primò, quia Joan. 13. dicitur: *Ante diem feſtum Paſchæ* Chriſtus poſt cænam Paſchalem laviſſe pedes diſcipulorum, & Euchariſtiam inſtituiſſe; ergo Euchariſtia inſtituta fuit ante dies azymorum, (quando ſcilicet vetitum erat uti fermentato) atque adeò non in azymo conſecravit

Chri-

Digitized by Google

Chriſtus, ſed in fermentato. Secundò, quia Joan. 18. Judæi dicuntur *non introiſſe in Prætorium Pilati, ut contaminarentur, ſed ut manducarent Paſcha*, quibus verbis ſignificatur, nondum advéniſſe tempus Paſchale, & dies Azymorum. Quando Euchariſtia inſtituta fuit, videlicet pridie quàm Chriſtus pateretur. Tertiò, quia Joan. 19. ubi eſt ſermo de die, quo Chriſtus Dominus paſſus eſt, habetur: *Erat autem Paraſceve Paſcha*, hoc eſt dies præparationis ad feſtum Paſchale. Quartò, quia Judæi poſtulârunt Pilatum, ut ſepelirentur corpora Crucifixorum, eodem die, quo Chriſtus mortuus eſt, ne remanerent in patibulo die ſequenti, de quo dicitur ibidem: *Erat enim magnus dies ille Sabbati*: quia ſcilicet die Sabbati ſequenti erat dies Paſchæ, & primus dies Azymorum. Ex quibus omnibus inferunt, Chriſtum comediſſe Agnum Paſchalem die lunæ decimo tertio, præveniendo unum diem, eò quòd die decimâ quartâ illius lunæ erat moriturus, cùm autem eo die licitus eſſet uſus panis fermentati, idcirco putant, Chriſtum Dominum in fermentato conſecrâſſe.

Sed communis, & longè veròſimilior ſententia Latinorum docet, Chriſtum conſecrâſſe in Azymo, & quidem ipsâ die decimâ quartâ lunæ poſt cænam Agni Paſchalis, die Jovis Veſpere, quando jam ab ea hora incipiebat primus dies Azymorum (ſicut à primis Veſperis apud nos incipit dies feſtus v. g. D. Januarii, qui eſt primus dies octavæ talis feſti,) ac proinde Chriſtus in azymo conſecravit, eò quòd fuerit ſemper legum obſervantiſſimus, & lege cautum erat, ut nemo fermentato pane uteretur à die Paſchæ, (qui erat lunæ decimus quintus incipiens à primis Veſperis diei antecedentis (per ſeptem dies, hoc eſt uſque ad vigeſimum primum diem lunæ primi menſis Niſàn incluſivè, ut fusè oſtendit Suarius *tr. 2. in 3. p. q. 40. ſect. 3. & 4.* addens, quòd etiamſi tranſmittatur, Chriſtum decimâ tertiâ die illius lunæ poſt cænam Paſchalem inſtituiſſe Euchariſtiam, non inde fieret, quòd conſecrâſſet in fermentato. Nam quando ob impedimentum præveniebatur, aut poſtponebatur eſus Agni Paſchalis, ſub iiſdem ritibus comedebatur, ſub quibus ſuo tempore erat comedendus; Sicut qui Euchariſtiam ſumit ante tempus Paſchale propter impedimentum deinde affuturum, ſumit illam eodem ritu, ac ſumenda eſſet tempore Paſchali; quare

Digitized by Google

quare cùm eſus Agni eſſet comedendus abſque fermentato, fit, quòd Chriſtus Dominus in ea cœna non fuerit uſus fermentato, atque adeò quòd conſecrârit in azymo.

Cæterum, quòd reverà Chriſtus Dominus non anticipârit eſum Agni Paſchalis, ſed decimâ quartâ die illius lunæ illum comederit, ac Euchariſtiam inſtituerit conſecrando illam in azymo, conſtat ex pluribus Scripturæ locis. Lucæ 22. dicitur: *Venit autem dies azymorum, in qua neceſſe erat occidi Paſcha, & miſit Petrum, & Joannem dicens: Euntes parate nobis Paſcha.* Matth. 26. *Primo autem die azymorum acceſſerunt diſcipuli ad Jeſum, dicentes, ubi vis paremus Paſcha?* Et Marc. 14. *Primo die azymorum, quando Paſcha immolabant, dicunt ei diſcipuli, quò vis eamus, & paremus tibi, ut manduces Paſcha?* Certum eſt autem ex Scripturis, quòd primus dies Azymorum eſſet dies lunæ decimus quintus, & ad hunc diem pertinebat nox præcedens, quando Agnus erat comedendus (dicitur enim Exod. 12. *Immolabitque eum* (id. Agnum) *univerſa domus Iſrael ad veſperam* (id eſt lunæ decimæ quartæ) *& edent carnes nocte illâ aſſas igni, & azymos panes cum lactucis agreſtibus*. Et Levit. 23. *Quartâ decimâ menſis ad veſperam Phaſe Domini eſt; & quintâ decimâ die menſis hujus ſolemnitas azymorum Domini eſt.*) Quare Chriſtus Dominus ad veſperum lunæ decimæ quartæ primi menſis Nisàn pridie feſti Paſchæ, & quodammodo ipſo primo die Azymorum (quatenus nox præcedens ad diem illum pertinebat) comedit Agnum. Hæc enim habentur Matthæi 26. *Veſpere autem facto, diſcumbebat cum diſcipulis*; ac deinde *cùm dilexiſſet ſuos, in finem dilexit eos*. Euchariſtiam inſtituendo, atque adeò in Azymis Chriſtus conſecravit; cùm legalium omnium fuerit ſemper religiosè reverentisſimus, & eo tempore lege interdiceretur fermentatum. Quinimmo congruentius fuit, quòd in azymo conſecraret, tum quia ſic melius ſignificatur puritas Corporis Chriſti, quod ſinè corruptione conceptum fuit; tum etiam ſic melius exprimitur fidelium ſinceritas, quæ ad uſum tanti Sacramenti depoſcitur, juxta illud 1. Corinth. 5. *Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus, itáque epulemur in azymis ſinceritatis & veritatis.*

Ad evertenda tamen Græcorum fundamenta plures viæ à Doctoribus ſunt excogitatæ. Prima eſt, quòd eo anno disſidium erat inter plebem, & Sacerdotes, quo-

nam

nam die incepiſſet Neomenia, ſeu nova illa luna primi menſis, ut videre eſt apud Petavium *l. 12. de doctrina temporum c. 15.* & apud Seneſchalcum in triade Evangelica *quæſt. de morte Chriſti cap. 2.* Plebs contendebat, quòd die Jovis eſſet decima quarta dies lunæ, & ideo eo die plebs comedit Agnum Paſchalem ſub veſperam, quod etiam fecit Chriſtus Dominus: Sacerdotes verò contendebant, quòd feria ſexta, (quæ dicebatur Paraſceve, eò, quòd eſſet præparatio ad diem feſtum Sabbati ſequentis) eſſet eo anno dies lunæ decima quarta, & ideo dies illa eſſet tunc non ſolùm Paraſceve, ſeu præparatio relatè ad diem feſtum Sabbathi, ſed etiam *Paraſceve Paſcha*, ut dicitur Joan. 19. Ac propterea quando Chriſtus paſſus eſt, Sacerdotes nondum comederant Paſcha. Secunda via aliorum apud Harduinum eſt, quòd lis hæc eſſet inter Galilæos, & Judæos, & Galilæi cum Chriſto Domino celebrâſſent Paſcha die Jovis veſpere, Judæi verò veſpere feriæ ſextæ, adeò ut proximè ſequens dies Sabbathi eſſet dies feſtus Paſchæ, ut proinde dicatur Joan. 19. *Erat enim magnus dies ille Sabbathi.* Tertia via eſt illorum, qui cum Ruperto apud Suar. *loco citato* docent, quòd quando dies decima quarta lunæ incidebat in diem Jovis, eſus Agni differebatur ad veſperam feriæ ſextæ, ne haberentur duo feſta immediata, alterum Paſchæ feria ſexta, alterum Sabbathi ſubſequentis: unde tunc primus dies Azymorum, & feſtum Paſchæ celebrandum erat die decimo ſexto illius lunæ, atque adeò die Sabbathi: Quamvìs autem Judæi die Veneris comediſſent Agnum, Chriſtus tamen comedit die Jovis, quando more ſolito erat comedendus. Quarta via eſt aliorum apud Suarium *diſp. 41 de Euchariſtia* putantium, cœnam Paſchalem ab omnibus debuiſſe fieri in primis Veſperis lunæ decimæ quartæ, atque adeò die Jovis verſpere fuiſſe ab omnibus factam Paſchalem Cœnam, & die Saturni fuiſſe feſtum Paſchæ. Et ſanè ſi iſtæ viæ ſubſiſterent, facilè evertuntur fundamenta Græcorum, & conciliantur Scripturæ, quæ videntur iis favere.

Verùm hæc omnia nituntur apocryphis hiſtoriis, aut improbabilibus aſſertionibus, ut fusè idem Suarez oſtendit; nec eſt opus ad ea recurrere, cùm facilè reſponderi poſſit iis, quæ pro ſententia Græcorum adducta ſunt, etiam ſiſtendo in communi Latinorum ſententia, quòd ſcilicet Chriſtus Dominus unà cum Sacerdotibus,

& omnibus Judæis die Jovis in ſecundis Veſperis decimæ quartæ lunæ agnum Paſchalem comederit ante Euchariſtiæ inſtitutionem, ac deinde die feſto Paſchæ feriâ ſextâ crucifixus ſit, ac veſpere ſepultus ante diem illum magnum Sabbathi, qui fuit dies ſecundus, non dies primus Azymorum.

Ad primum itaque reſpondetur, quòd Chriſtus Dominus comedendo Agnum ſub veſperam die Jovis, verè comederit *ante diem feſtum Paſchæ*, quia dies feſtus Paſchæ erat dies ſequens, quo tantùm die opera ſervilia prohibebantur; ſic quod ſit v. gr. in primis Veſperis feſti D. Januarii, dicitur fieri ante diem feſtum D. Januarii, quia dies feſtus D. Januarii, quo opera ſervilia prohibentur, non incipit niſi poſt mediam noctem. Hinc Doctores advertunt, quòd Evangeliſta dixerit, Chriſtum cœnâſſe ante Paſcha, ſeu ante tempus Paſchale, ſed ante diem feſtum Paſchæ, qui erat dies ſequens.

Ad ſecundum: ubi Joan. 18. dicuntur Judæi noluiſſe introire *in Prætorium, ut non contaminarentur, ſed ut manducarent Paſcha*, nomine *Paſcha* non venit Agnus Paſchalis, quem jam veſpere antecedente comederant, ſed ſignificantur alia animalia, quæ iis diebus ſacrificari ſolebant, nec poterant citra immunditiam legalem manducari ab iis, qui Prætorium ingrediebantur. Ex Deuteron. 16. & ex Num. 28. conſtat, quòd eo die aliæ victimæ offerebantur; & D. Auguſt apud eundem Suarium docet, nomine Paſchæ interdum in Scriptura hujuſmodi victimas ſignificari.

Ad tertium: Feria illa ſexta, quâ Chriſtus mortuus eſt, etiamſi eſſet dies Paſchæ, adhuc bene dici potuit à D. Joan. quòd eſſet *Paraſceve Paſcha*, non quaſi verò eſſet dies Præparationis ad Paſcha ſubſequens, ſed quia erat dies Paraſceve in ipſo die Paſchæ. Quælibet enim feria ſexta vocabatur Paraſceve, eò quòd eſſet dies præparationis ad feſtum Sabbathi ſubſequens. Quare ly *Paſcha* venit quaſi ſubjectivè, non terminativè, & idem ſonat: *Erat autem Paraſceve Paſcha, hora quaſi ſexta*, ac ſi diceretur: *Erat autem feria illa ſexta diei Paſchalis, hora quaſi ſexta.*

Ad quartum: Etiamſi non eſſet dies Paſchæ dies ille Sabbati, bene dici potuit, quòd eſſet *dies magnus*, eò quòd eſſet dies feſtus incidens intra dies illos ſolemnes Azymorum.

Ex

Digitized by Google

Ex quibus omnibus maximè elucet ardentiſſimus Redemptoris noſtri Amor, qui in patibulo Crucis mori pro nobis dignatus eſt non ſolùm in civitate plena populo, quàm centena myriadum incolebant, ſed etiam ipſo die feſto Paſchæ, quando undique ad ſpectaculum confluere omnes poſſent, necnon in ipſo fermè miridie. Eſto enim Marci 15. dicatur: *Erat autem hora tertia, & crucifixerunt eum*, id tamen optimè cohæret cum eo, quod dicitur Joan 19. quòd ſcilicet *horâ quaſi ſextâ* illum crucifigerent, quia quod fit intra ſpatium illius quartæ partis diei, quæ dicebatur Hora tertia, dicitur fieri horâ tertiâ, etiamſi propè ſit altera pars, quæ dicitur Hora ſexta: ſicut ſi quid contingat propè finem primi anni alicujus regnantis, dicitur accidere *primo anno* illius & illud ipſum ſimiliter dici ſolet accidiſſe, *quaſi ſecundo anno* talis dominatûs: Conſtat autem, quòd & nox dividebatur in quatuor partes, quæ dicebantur quatuor vigiliæ noctis, & dies dividebatur in quatuor partes, quæ dicebantur: Prima, Tertia, Sexta, & Nona Hora, quarum ſingulæ tribus horis componebantur.

Confirmantur hæc omnia, quia niſi pridie feſti Paſchalis Chriſtus Euchariſtiam inſtituiſſet, & deinde die feſto Paſchæ crucifixus fuiſſet, non poterant Judæi dicere, quod habetur Jo. 18. *Nobis non licet interficere quenquam.* Eatenus enim iis id non licebat, ut notant Cyrill. & Auguſt. apud Suarium in commentario *art. 4. quæſt. 47.* D. Tho. quia in die feſto Paſchæ ex præſcripto legis vetabatur Judæis exequi ſententiam mortis erga illum, quem dignum morte exiſtimabant, quod tamen Romanis non vetabatur. Neque obſtat, quòd Matthæi 26. dicantur Judæi noluiſſe Chriſtum comprehendi in die feſto Paſchæ: *Dicebant autem: Non in die feſto, ne fortè tumultus fieret in populo.* Nam non renuebant ex motivo religionis erga diem feſtum, ſed ex metu, ne excitarentur tragœdiæ, qui tamen metus ceſſavit, ubi Judas pollicitus eſt illum tradere ſine ullo rumore, ac tumultu.

Illud videtur faceſſere negotium hac in re, quomodo dici poſſit, quòd in die feſto Paſchæ Dominus mortem ſubierit, ſi eo die plura facta ſunt, quæ die feſto fieri prohibentur? Etenim Sacerdotes Chriſtum apud Pilatum accuſârunt; Joſeph Sindonem mercatus eſt; Nicodemus tulit pondus centum librarum ex aloe, & myrrha; Mulieres præparârunt aromata, &c. Reſpondetur

detur tamen, Sacerdotes furore in Chriſtum excæcatos, vel auſos fuiſſe feſtum illud violare, vel exiſtimâſſe vincibiliter id ſibi etiam die feſto licere : Joſephum verò, Nicodemum, ac pias mulieres potuiſſe hæc pia miſericordiæ opera citra ullam religionem die feſto exercere, non ſecùs ac Tobias die feſto cadaver Iſraelitæ jugulati ſepelivit, ut habetur *Tobiæ 2.*

ARTICULUS II.

Vtrùm Aqua immediata in Chriſti Sanguinem convertatur?

IV. CElebris eſt hæc difficultas, utrùm Aqua debeat priùs converti in vinum, ut in ſanguinem tranſubſtantietur? Affirmant mordicùs Thomiſtæ cum Angelico *q. 74. art 4.* Suario, Vaſquez, Amico, & Antiquis communius. Negant RR. cum Lugo, Layman, Coninck, Haunoldo.

Dico equidem primò: Aqua illa modiciſſima Calici infuſa in Chriſti Sanguinem convertitur, ſive priùs in vinum tranſmutata fuerit, ſive non.

Prob. 1. ex Communi Eccleſiæ ſenſu, teſte Baronio ſub finem anni 1188. ubi habet: *Credidit, & cuſtodivit ſemper Sancta Romana Eccleſia, Aquam ſimul, & vinum tranſubſtantiari in Sanguinem Chriſti*; quod diſertiſſimè docent PP. apud Platelium num. 337.

Prob. 2. Quia particula illa demonſtrativa, quæ habetur in forma conſecratoria Calicis, demonſtrat totum, quod eſt in calice, ergo totum tranſubſtantiatur: Aliter non poſſet totum illud adorari citra Idololatriam.

Neque dicas cum Arriaga, quòd ſi Aqua deberet in ſanguinem converti, ne citra Idololatriam totum, quod eſt in Calice, adoretur, ſequeretur, quòd etiam Muſca, quæ fortè in calice reperitur, vel Capillus deberet in ſanguinem Chriſti converti, & adorari.

Nam contra eſt, quia Muſca non miſcetur vino ex intentione, quòd fiat materia adorationis, nec intentio populi adorantis fertur niſi in potum, qui eſt in Calice, conflatum ex aqua, & vino.

Prob. Demum ex facto Chriſti Domini, qui totum, quod erat in calice, convertit in Sanguinem, & tamen Chriſtus Dominus juxta illius calidæ Regionis conſuetudinem magnam partem aquæ immiſcuit, ut notat D. Th. *loco laudato art. 6.* idque immediatè ante conſecratio-

nem

nem, ut patet ex PP. & ex Liturgiis Divi Jacobi, Marci, Baſilii, qui acceptionem Calicis factam à Chriſto, mixtionem aquæ, & conſecrationem, per modum unius actûs continui referunt. Quod etiam dixit Clemens Romanus lib. 8. cap 17 ubi habet: *Similiter & calicem miſcens ex vino, & Aqua, & ſanctificans, tradidit eis dicens: Bibite ex eo omnes.* Hinc non potuit aqua priùs in vinum converti ob temporis brevitatem. quidquid ſit, an poſſit unquam Aqua phyſicè in vinum converti? quod mox examinabimus.

V. Dico 2. Probabilius eſt, non poſſe phyſicè aquam in vinum converti, etiamſi gutta aquæ in dolium vini validiſſimi infundatur, atque adeò probabilius eſt in omni eventu, aquam immediatè in ſanguinem Chriſti tranſubſtantiari.

Prob. 1. Quia vinum eſt veluti uvæ cruor, & in Deuteronomio vocatur Sanguis uvæ, atque adeò eſt opus facultatis vitalis animæ vitis, ergo ſicut Aqua nequit in ſanguinem hominis converti per hoc, quòd illi immiſceatur, ità nec poteſt phyſicè converti in vinum. Immo inductione conſtat, corpora, quæ jam vixêre, ut lignum, Sanguis emiſſus è venis, & ſimilia, non poſſe amplius quidquam in ſe convertere, ergo nec vinum.

Prob. 2. Quia experientiâ conſtat, aquam vino admixtam poſſe ab eo ſeparari, etiam poſt longum tempus, teſte Plinio *lib. 16. cap. 35* ubi tradit modum id faciendi, ſi enim fiat ex ligno hederæ vas, vinum transfluit, & remanet Aqua.

Neque dicas, remanere aliquem humorem vini Aqueum. Nam remanet Aqua in eadem quantitate, quâ fuerat admixta.

Prob. 3. Si Aqua converteretur in vinum, hoc ex admixtione Aquæ non fieret debilius, ſed validius, ſicut ignis ex injectione lignorum. Quartò, quia Aqua, quando vi ſolis, aut ignis convertitur in vapores, non amittit formam aquæ, quippe quæ eſt naturæ tenaciſſimæ, ergo à fortiori nequit vinum illam tranſmutare. Denique vinum facilius corrumpitur, quàm Aqua, ut patet, ſi utrumque in æquali quantitate aeri ambienti exponatur; Atqui vinum nunquam poteſt phyſicè in Aquam converti, ut notat Philoſophus primo de Gener. 34. etiamſi guttam vini miſceas decem millibus congiis aquæ, ergo à fortiori nequit Aqua in vinum converti.

VI. Dico 3. Etiam dato, quòd poſſit Aqua phyſicè in vinum migrare, adhuc verum eſt, quòd ſi Aqua nondum ſit immutata in vinum tempore conſecrationis, immediatè in Sanguinem Chriſti tranſubſtantietur.

Prob. 1. Ex dictis in prima concluſione, ubi oſtendimus hunc eſſe Eccleſiæ ſenſum, hoc ſignificari à particula demonſtrativa formæ conſecratoriæ, & hoc accidiſſe in conſecratione facta à Chriſto Domino. Secundò, quia ex Florent. & Trident. materia Calicis eſt vinum, ergo quodcunque venit nomine vini ſimpliciter dicti, eſt materia Calicis: Atqui tam vinum purum, quam modicè aquâ temperatum dicitur ſimpliciter vinum, cùm utrumque ſit vinum uſuale. Immò magìs eſt in uſu vinum lymphatum in Regionibus calidioribus, ubi vinum naſcitur, ergo etiam vinum lymphatum eſt materia calicis.

Neque dicas cum Goneto, vinum lymphatum eſſe quidem potum uſualem, ſed non eſſe vinum uſuale, ſeu de genimine vitis, ut loquitur Chriſtus Dominus in Evangelio.

Nam contra eſt, quia vinum uſuale nihil aliud ſonat, quàm vinum, quo ſolemus uti, dum bibimus, ergo vinum lymphatum non ſolùm eſt potus uſualis, ſed etiam eſt vinum uſuale: ſicuti quia uti ſolemus tam pane, cui fermentum admiſcetur, quàm Azymo, ideo uterque dicitur & cibus uſualis, & panis uſualis. Quare ſicuti fermentum ſe ſolo non eſt materia conſecrabilis, quia non eſt panis uſualis, ità nec aqua ſe ſolâ, quia non eſt vinum uſuale.

Confirm. 1. Quia Triden. *Seſſ. 13. can. 2.* afferit, in hoc Sacramento manere ſolùm ſpecies panis, & vini; hoc autem non eſſet verum, ſi præter ſpecies panis, & vini uſualis remaneret etiam ſubſtantia aquæ nondum in vinum immutatæ, ergo. Secundò, quia nonnulli PP. apud Haunoldum expreſsè dixerunt, Aquam in Sanguinem converti. Auguſtinus hæc habet: *Aqua mittitur in Calicem, & fit Sanguis Conſecratione.* Ambroſius: *Calix Vini, & Aquæ plenus, ubi verba Chriſti operata fuerint, Sanguis efficitur*; Ergo quamvìs alii PP. obſcurè locuti fuerint, in eodem ſenſu interpretandi ſunt, juxta regulam, quâ uſus eſt Beſſarion Theologus in Concilio Florent. probans proceſſionem Spiritûs Sancti à Verbo contra Græcos; quia ſcilicet aliqui SS. PP. ità docent; ergo cæte-

cæteri obſcurius loquentes ſecundùm illos ſunt interpretandi.

Confirm. 3. Ex praxi veteris Eccleſiæ. Sicut enim Conc. Triburienſe permittebat tertiam partem aquæ, ità antiqua Eccleſia permittebat dimidium aquæ, ut conſtat ex Ambroſio, & Juſtino, qui Calicem vocat Crama, id eſt mixtum ex vino, & aqua copioſa, quæ proinde non poterat facilè in vinum converti. In cap. *Perniciosſus* de Celebr. Miſſar. Pontifex reprehendens Sacerdotem, qui plus aquæ, quàm vini adhibeat in ſacrificio, ſolùm dixit, hoc eſſe contra conſuetudinem Eccleſiæ, non contra rationem Sacramenti. Statuit tamen deinde Eccleſia, ut modiciſſima aqua adhibeatur, non ut prius convertatur in vinum, ſed ne fortè corrumpatur vinum in aliquibus Regionibus debile.

Confirm. demum, quia Rubricæ Miſſalis præſcribunt, quòd ſi in ſumptione Calicis deprehendat Sacerdos, ibi non fuiſſe vinum, ſed Aquam, vel acetum, iterum novam hoſtiam unà cum Calice conſecret, ut in Rubricis Pii V. habetur; vel ſaltem ad vitandum ſcandalum, ſi in loco publico celebret, omiſsâ conſecratione novæ hoſtiæ, infundat vinum, & Aquam, & factâ oblatione proferat verba conſecrationis, & ſumat, ut habetur in Rubricis Clementis VIII. quibus, utpote poſtremis, ſtandum, ut notat Tamburinus *lib. 2. de Sacrificio Miſſæ cap. 8. §. 5.* Atqui in hoc caſu non poteſt tam brevi tempore aqua in vinum converti; & tamen totum, quod eſt in calice, debet in Sanguinem migrare, tum ut forma verificetur adæquatè, tum ut totum cultu latriæ adorari poſſit, ergo Aqua nondum in vinum immutata immediatè in Sanguinem convertitur.

VII. *Objic.* 1. Auctoritatem antiquorum aſſerentium, aquam priùs in vinum converti, deinde in Sanguinem: aliter factâ ſeparatione aquæ à vino conſecrato, deberet Sanguis Chriſti ſub ſolis ſpeciebus aquæ permanere; cùm Triden. *Seſſ. 13. cap. 3.* dicat, factâ ſeparatione, ſub ſingulis ſpeciei partibus totum Chriſtum contineri.

Reſp. Antiquos Theologos poſſe commodè explicari, de prævio Aquæ in vinum tranſitu, non phyſico, ſed morali. Per hoc enim, quòd aqua induat vini Colorem, Saporem, &c moraliter cenſetur vinum, ſicut fermentum non phyſicè, ſed moraliter tranſit in panem. Ad id,

Digitized by Google

quod additur, probabilius exiſtimo cum Haunoldo contra Coninck, factâ ſeparatione ſolius aquæ non permanſurum Sanguinem Chriſti Domini ſub iis ſpeciebus, quia cùm non remaneat materia apta ad conſecrationem ſuſcipiendam, nec remanet apta ad illam retinendam. Aqua enim ſeparata, nec phyſicè, nec moraliter eſt vinum uſuale: Sic etiam ſi ex pane conſecrato extrahatur aqua, in ea non remanet Corpus Chriſti. Triden. ibi loquitur de ſeparatione ordinaria, quâ partes ità dividantur, ut ſingulæ remaneant materia apta ad conſecrationem.

Objic. 2. Innocentius III. cap. *cum Marthæ*, de celebrat. Miſſar, ad quæſitum, utrùm Aqua cum vino in Sanguinem convertatur? tres refert opiniones: Primam, quòd ea mutetur in aquam, quæ fluxit de latere Chriſti. Secundam, quòd cum vino tranſubſtantietur in Sanguinem; *Cùm*, inquit, *in vinum tranſeat mixta vino; licèt phyſicè contrarium aſſeverent, qui Aquam à vino per artificium adſtruunt poſſe ſeparari.* Tertiam, quòd non tranſeat in Sanguinem, ſed maneat vini accidentibus circumfuſa: & deinde ſubdit Pontifex: *Verùm inter opiniones prædictas illa probabilior judicatur, quæ aſſerit, Aquam cum vino in Sanguinem mutari*; ergo Pontifex approbat ſecundam opinionem relatam, quæ aſſerit aquam in vinum tranſmutari, & deinde in Sanguinem.

Confirm. 1. Quia Florent. decrevit modiciſſimam aquam eſſe miſcendam, & correxit Concilium Triburienſe, quòd permittebat tertiam aquæ partem, idque ut faciliùs in vinum convertatur.

Confirm. 2. Auctoritate D. Thomæ *qu. 74. art. ultimo.* Immo ipſius Tridentini dicentis *Seſſ. 13. can. 2.* poſt conſecrationem remanere dumtaxat ſpecies panis, & vini.

Reſp. Ex hoc textu erui oppoſitum. Nam Pontifex dicit probabiliorem eſſe opinionem, quòd Aqua cum vino in Sanguinem tranſmutetur; præſcindendo à ratione illius ſecundæ opinionis, quòd Aqua in vinum convertatur immo advertendo, quòd Phyſici negent id fieri poſſe Propterea Canoniſtæ cum Antonio de Butrio ſuper hunc textum, ut notat Haunoldus, docent, Pontificem ſuppoſuiſſe ut veram ſententiam Phyſicorum, atque adeò voluiſſe aquam immediatè in ſanguinem tranſmutari. Nota, inquit Butrius, credendum eſſe Phyſicis in

in arte ſua, & quibuslibet etiam peritis *ex lege 7. ff. de ſtatu hominis.*

Deinde tranſmiſſo, quòd Pontifex approbaverit etiam rationem ſecundæ ſententiæ, ſolùm dixit, illam opinionem eſſe probabiliorem, quin deſiniverit eſſe veram.

Ad primam Confirmationem: Florentinum voluit modiciſſimam aquam adhiberi ad myſticam ſignificationem, quia, ut loquitur Concilium Triburienſe, major eſt Majeſtas Chriſti ſignificata per vinum, quàm fragilitas populi ſignificata per Aquam: Secundò ex D. Thoma modiciſſima Aqua adhibetur, ne facilè ſolvantur ſpecies vini aliquando debilis. Tertiò ut certius Aqua in ſanguinem vertatur, poſitâ probabilitate ſententiæ oppoſitæ.

Ad 2. D. Thom. præſcindit, ut notat Lugo, ab ea *quæſt.* Num poſſit Aqua phyſicè in vinum converti? Et ſolùm contentus eſt, quòd convertatur in vinum moraliter: Sic in eadem *quæſt. art. 3.* docet, quòd licèt vix reperiatur aliqua farina triticea, quæ non habeat aliquod admixtum alterius frumenti, modica tamen permixtio non ſolvat Speciem; ubi apertè loquitur, quòd non ſolvat ſpeciem moralem panis tritici; Atque adeò ſicut ex D. Thom. illud modicum farinæ alteriùs frumenti, putà Hordei, quod ſæpè tritico admiſcetur, ſolùm moraliter convertitur in panem triticeum; ità modicum aquæ moraliter ſolùm convertitur in vinum de genimine vitis. Similiter Tridentinum intelligendum eſt de vino uſuali, ſeu diluto, dum dicit, ſolius vini, & panis ſpecies manere poſt conſecrationem, damnat enim ibi ſententiam Impanatorum, qui volebant etiam ſubſtantiam panis, & vini in Sacramento remanere.

VIII. *Objic.* ultimò ex Goneto: quòd non eſt materia Calicis, non convertitur in ſanguinem, ſed Aqua non eſt materia Calicis, etiamſi vino ſit admixta, ergo *probatur minor*, quia materia Sacramentorum eſt deſignata, & inſtituta à Chriſto Domino, Admixtio tamen aquæ fit ex præcepto Eccleſiaſtico, ergo ex inſtitutione divina ſolùm vinum eſt materia Calicis.

Confirm. ſi ex præcepto Eccleſiæ vino admiſceretur Aqua roſacea, vel mel, non per hoc iſta in Sanguinem Chriſti converterentur, ergo nec aqua.

Reſp. Chriſtum Dominum inſtituiſſe pro materia

Digitized by Google

Calicis vinum ut ſic, ſive rubrum, ſive album, ſive purum, ſive dilutum, ſicut pro materia Corporis panem, ſive fermentatum, ſive azymum. Quare eſto Eccleſia præceperit, quòd adhibeatur vinum dilutum, non per hoc hujuſmodi vinum non eſt inſtitutum à Chriſto pro materia Calicis. In forma *diſtinguo minorem*: aqua ſeorſim non eſt materia Calicis, *concedo*; Aqua quæ moraliter ſit vinum, *nego minorem & conſequentiam. Ad probationem diſtinguo majorem*: materia Sacramenti eſt deſignata à Chriſto Domino vagè, vel hæc, vel illa, videlicet vel vinum purum, vel dilutum, *concedo*; determinata ad unum, *Nego Majorem*; *& conceſſa minore*, *nego conſequentiam.*

Ad Confirm. *Nego conſequentiam.* Diſparitas eſt, quia vinum mixtum aquâ, eſt vinum uſuale, atque adeò vinum ſimpliciter dictum, ſecùs verò mixtum aquâ roſaceâ, vel melle.

QUÆSTIO IV.

De Forma hujus Sacramenti?

I. CErtum eſt ex Florentino, formam Eccleſiæ eſſe verba illa, *Hoc eſt Corpus meum*, *& Hic eſt Sanguis meus*, vel *Hic eſt Calix Sanguinis mei*, quæ proculdubio eſſentialia ſunt, & neceſſaria ad valorem Sacramenti. Utrum autem pertineant ad eſſentiam illa alia verba, *Novi, & æterni teſtamenti, &c.* & illa, *quod vobis tradetur*, quæ habentur apud Lucam, & Apoſtolum, & ly *Enim*? Negant Communiſſimè; quòd Suarius *diſp.* 59. probat ex PP. & Conciliis. Et ratio eſt, quia forma ſufficiens, & eſſentialis Sacramenti novæ legis eſt illa, quæ ità ſignificat effectum præcipuum, ut illum cauſet, ità cauſat ut ſignificet; ſed hoc habetur unicè à primis illis verbis; quæ ità ſignificant præſentiam Corporis Chriſti, & gratiam refectivam, ut utrumque cauſent, ità cauſant, ut ſignificent, ergo illa dumtaxat verba ſunt eſſentialia; Præſertim quia in iis dumtaxat concordant omnes Evangeliſtæ cum Apoſtolo, necnon Eccleſia Græca, & Latina.

Utrùm autem hæc alia verba ſint ſaltem pars formæ integralis, ſicut in Sacramento pœnitentiæ ſatisfactio eſt pars integralis materiæ? Affirmant Sotus, & Joannes à

San-

Sancto Thoma: Communius tamen negant. Ideò enim ſatisfactio eſt pars integralis, quia aliquo modo pertinet ad ſignificandam remiſſionem pœnæ, quam cauſat ex opere operato: At verbis illis, *Novi & æterni teſtamenti, &c.* non competit cauſare præſentiam Chriſti, aut Gratiam nutritivam, ergo ne integraliter quidem conſtituunt formam Sacramentalem.

Dubitatur nunc, utrum verba conſecrationis proferenda ſint recitativè? an enunciativè? Deinde utrum cauſent converſionem Euchariſticam, quatenùs vera ſunt? Et quomodo ex veritate illorum eruatur deſitio ſubſtantiæ panis, & vini?

ARTICULUS I.

Utrùm verba Conſecrationis proferri debeant recitativè, an enunciativè.

II. ILlud dicitur proferri recitativè, & hiſtoricè, quòd refertur tamquam ab alio dictum, ut quando David in Pſalmis habet: *Dixit inſipiens in corde ſuo, Non eſt Deus:* Dicitur verò enunciativè, ſeu ſignificativè propoſitio, quæ à proferente affirmatur. Quòd verba conſecrationis proferantur recitativè, docent communiter contra nonnullos apud Haunoldum, cum per ea verba referatur hiſtoria conſecrationis factæ à Chriſto Domino: quia tamen verba recitativè prolata de ſe proferuntur materialiter, ideò quærendum, An verba conſecratoria debeant etiam proferri enunciativè, ut proferantur formaliter enunciando, quòd ſignificant?

Unica concluſio. De eſſentia conſecrationis eſt, ut verba proferantur enunciativè, non verò recitativè. Ità communiter cùm Angelico, Suario, Lugo, contra Caterinum, Salmeronem apud eundem Lugo.

Prob. Florentinum, & PP. aſſerunt, verba conſecrationis proferri in perſona Chriſti Domini, perinde ac ſi Chriſtus per os Sacerdotis loqueretur, ad eum modum, quo Angelus repræſentans perſonam Dei dixit: *Ego ſum Deus Abraham, Deus Iſaac, &c.* & ſicut in nonnullis Hiſpaniæ Tribunalibus ſolet à Judicibus ſententia proferri his verbis, *Ego Rex, &c.* hoc autem importat proferri verba enunciativè, ſeu aſſertivè, ergo ad eſſentiam conſecrationis ſpectat, quòd verba aſſertivè proferantur.

Con-

Confirm. Paritate aliorum Sacramentorum, in quibus formæ proferuntur aſſertivè. Quòd autem non ſpectet ad eſſentiam conſecrationis, quòd proferantur etiam recitativè, ex eo evincitur, quia aliter ſi ea tantùm verba proferantur enunciativè, non haberetur conſecratio, cum deſit tunc ſenſus hiſtoricus; Quòd quamvìs ab aliquibus apud Lugo admittatur, cenſetur tamen, ut notat Haunoldus, duriſſimum.

III. *Objic.* 1. Repugnat, quòd forma conſecrationis recitativè ſimul, & aſſertivè proferatur, ergo ſufficit, quòd ſolùm proferatur recitativè, ſimul cum illis verbis, *Qui pridie quam pateretur, &c. Antecedens probatur,* quia ſi pronuncietur aſſertivè, particula demonſtrativa *Hoc* demonſtrat materiam præſentem, & pro ea ſupponit, ſi recitativè, demonſtraret materiam, quàm Chriſtus conſecravit, & illam ſupponeret; ſed non poteſt utramque hanc materiam demonſtrare, ergo non poteſt forma conſecrationis aſſertivè ſimul, & recitativè pronunciari: præſertim quia proferre verba recitativè eſt proferre illa materialiter, proferre aſſertivè eſt proferre formaliter.

Reſpon. Nego antecedens. Ad probationem: particula demonſtrativa *Hoc* non demonſtrat panem, ſed id quod continetur ſub ſpeciebus panis in fine prolationis, nempe Chriſtum Dominum, & pro eo ſupponit, tam dum proferuntur ea verba aſſertivè in perſona Chriſti, quàm dum proferuntur recitativè. Quòd autem aliqua propoſitio poſſit ſimul proferrri aſſertivè, & recitativè, patat tum in iis verbis Chriſti Domini Matth. 1. *Bene de vobis prophetavit Iſaias dicens: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè eſt à me*, tum etiam, ſi Ego v. gr. alicui Auditori meo ingenio perſpicaci dicerem: *Dicam de te quod Scotus de ſuo diſcipulo: Tu mihi Theatrum es, Tu Auditorium.* Quare proferre verba recitativè, non ſemper eſt proferre illa materialiter, ſeu non ut ſignificativa, cum poſſint ſimul recitativè, & formaliter proferri. Etenim ut proferantur recitativè, ſatis eſt, quòd proferantur ut enunciata ab alio, cum quo bene ſtat, quòd ſimul à proferente enuncientur.

Deinde, quòd particula illa *Hoc* demonſtret Corpus Chriſti Domini, quòd continetur ſub ſpeciebus panis in fine prolationis, non verò panem, qui continetur in principio, patet, quia per pronomen demonſtrativum nemo

nemo intendit demonſtrare id , quòd tunc deſinit eſſe , ſed quòd incipit ibi exiſtere : Sic Chriſtus Dominus convertens aquam in vinum poterat verè dicere Hoc eſt vinum , quamvìs Aqua convertenda eſſet in fine propoſitionis. Et ratio eſt , quia propoſitio non dicitur eſſe vera, vel falſa , niſi quando eſt completa. Tunc enim & non priùs habet rationem propoſitionis : ergo verificatur per objectum, quòd eſt in fine , non in principio prolationis : ſic vera eſt hæc propoſitio, ecce nunc taceo, quamvìs ſilentium ſit in fine; & ſimiliter vera fuit propoſitio illa Jacob Geneſ. 48. *Ecce morior.* Quare particula illa *Hoc* ad ſenſum demonſtrat panem , qui ibi eſt , dum profertur , ſed ad intellectum demonſtrat , & ſignificat Corpus Chriſti, quòd eſt in fine propoſitionis ſub iis accidentibus , & pro eo ſupponit. Idem contingit in omnibus propoſitionibus practicis v gr. in hac , ego dono tibi pallium; in qua non habetur translatio dominii, dum profertur vox *Dono*, ſed quando propoſitio eſt completa.

IV. *Objic.* 2. Si verba conſecrationis proferrenrentur enunciativè , eſſent falſa, cum falſum ſit, quòd ſubditur à Græcis conſecratione panis , *Quod pro vobis tradetur* , & in conſecratione Calicis , *Qui pro vobis , & pro multis effundetur.* Ergo non proferuntur niſi recitativè.

Reſpon. Quòd cum iſta verba non ſpectent ad eſſentiam formæ Sacramentalis , proferantur tantùm recitativè , non ſecùs ac illa antecedentia ; *Qui pridie quam pateretur.* Secundò dici poteſt, quòd ea proferantur aſſertivè à Sacerdote ut repræſentantè tempus cœnæ , ità ut ſenſus ſit , tunc Sanguinem Chriſti eſſe effundendum : ſicut illa propoſitio de Fide, *Chriſtus naſcetur ex Virgine* ; prolata ante nativitatem Chriſti , ſi perſeveraret poſt nativitatem , adhuc eſſet vera, quatenùs repræſentaret tempus ante nativitatem. Tertiò poſſent ea verba intelligi de effuſione incruenta, quæ fit in ara altaris, ubi ponitur vi verborum ſolus Sanguis, qui proinde velut effunditur.

ARTI-

ARTICULUS II.

An forma Conſecrationis cauſet Corpus Chriſti ut vera? & Quomodo ex ejus veritate ſequatur deſitio ſubſtantiæ panis, & vini?

V. Difficultas eſt primò, Num forma conſecratoria cauſet Corpus Chriſti, quia eſt vera, an verò ideò ſit vera, quia cauſat Corpus Chriſti? Deinde, Quomodo ex ejus veritate eruatur ſubſtantiam panis, & vini deſinere?

Circa primùm; formam conſecrationis cauſare corpus Chriſti ut veram, ſeu quia eſt vera, non ut ſit vera, affirmat D. Th. qu. 78. art. 5. ubi hæc habet: *Veritas hujus locutionis non præſupponit rem ſignificatam, ſed facit eam*: Negat verò Scotus in 4. *diſt*. 8. *qu*. 2. dicens: *Si forma conſecrationis eſt vera pro ultimo inſtanti, non priùs tamen naturaliter, quàm converſio ſit completa: quia priùs naturaliter oportet rem eſſe, quàm oratio ſit vera (in eo enim, quod res eſt, vel non eſt, oratio eſt vera, vel falſa) non ergo iſta veritas præcedit converſionem, ſed illam ſupponit: & per conſequens iſta oratio ut vera non eſt converſiva.*

Conciliatur utraque opinio dicendo cum Haunoldo *num*. 864. quòd forma conſecrationis cauſet Corpus Chriſti, quà radicaliter, non quà formaliter vera. Exigit enim veritatem, ſeu objectum, cui conformetur, poſitâ inſtitutione Divinâ, & ideò cauſat Corpus Chriſti, ut per illud fiat formaliter vera.

Circa ſecundùm. Præmitto, de fide eſſe, quòd ſubſtantia panis, & vini deſinat eſſe ſub accidentibus Euchariſticis ex Trident. *ſeſſ*. 13. *can*. 21. contra Impanatores volentes, quòd ſicut humanitas aſſumpta eſt à perſonalitate Verbi, ut proinde dici poſſit, Deus eſt homo, ità ſubſtantia panis aſſumpta ſit à Chriſto, ut proinde dici poſſit, Chriſtus eſt panis. Quòd verò ſubſtantia panis ſimpliciter deſtruatur, docent communiſſimè; quia ſine miraculo conſervari non poſſet ſine ſuis accidentibus; non ſecùs ac forma materialis ſine materia. Dubitatur ſolùm, Num ex veritate formæ conſecratoriæ oſtendatur, ſubſtantiam panis, & vini non eſſe ſub accidentibus Euchariſticis? Utrùm autem tranſubſtan-

ſtantiatio exigat, quòd ſubſtantia panis, & vini annihiletur; & Corpus Chriſti producatur? examinabimus infrà.

VI. Dico nunc, Ex veritate formæ conſecratoriæ inferri deſitionem ſubſtantiæ panis, & vini ſub ſpeciebus Euchariſticis. Ità communiter apud Suarium, qui putat poſt Trident. concluſionem hanc eſſe certam; quamvìs ſit contra Scotum, Durandum, Paludanum.

Prob. 1. ex Trident. *ſeſſ.* 13. *cap.* 4. ubi dicitur: *Quoniam Chriſtus corpus ſuum id, quòd ſub ſpeciebus offerebat verè eſſe dixit, ideò perſuaſum ſemper in Eccleſia fuit, converſionem fieri totius ſubſtantiæ panis, &c.* Quibus verbis apertè docet, Eccleſiam inferre deſitionem ſubſtantiæ panis ex veritate formæ conſecratoriæ.

Prob. 2. ratione. Hæc propoſitio. Hoc eſt Corpus meum, ſignificat, quòd contentum ſub his accidentibus ſit Corpus meum, ſeu Chriſti: ſed hæc propoſitio eſſet falſa, ſi ſub iis accidentibus eſſet ſubſtantia panis, ergo ex veritate verborum infertur deſitio ſubſtantiæ panis. *Probatur minor*, quia cum pronomen *Hoc* demonſtret ſubſtantiam ſub accidentibus contentam, quæ apparent, deberet præcipuè demonſtrare ſubſtantiam propriam talium accidentium, ſi ibi adeſſet, atque adeò deberet dici, Hoc eſt panis, non verò, Hoc eſt Corpus, ac proinde ſi ibi adeſſet ſubſtantia panis, ea propoſitio eſſet falſa.

Confirm. Accidentia demonſtrant ſubſtantiam, cujus ſunt propria, vel cui appropriantur, ergo ſi accidentia Euchariſtica demonſtrant Corpus Chriſti, ut illi appropriata, ſequitur, quòd non ampliùs contineant ſubſtantiam propriam panis, quia deberent potiùs panem demonſtrare, quàm Corpus Chriſti.

Confirm. 2. Pronomen demonſtrativum *Hoc* ſignificat quidquid hic, & nunc demonſtratur, ergo ut ſit vera hæc propoſitio, Hoc eſt Corpus Chriſti, debet eſſe verùm, quòd ſit Corpus Chriſti quidquid hic, & nunc demonſtratur per hæc accidentia; Atqui ſi ſub iis contineretur ſubſtantia panis, falſum eſſet, quòd quidquid per ea accidentia demonſtratur, ſit Corpus Chriſti; quia etiam panis per ea demonſtraretur; ergo ex veritate formæ infertur deſitio panis. *Antecedens patet:* Ideò enim demonſtrato Petro non poſſumus dicere,

Hoc

Digitized by Google

Hoc eſt anima, quia non eſt verùm, quòd quidquid per accidentia Petri demonſtratur ſit ſolùm anima, cum demonſtretur etiam corpus.

VII. *Objic.* 1. Iſta propoſitio, Hoc eſt Corpus Chriſti, poteſt eſſe vera, etiamſi ibi ſit ſubſtantia panis, ergo ex veritate verborum non infertur deſitio ſubſtantiæ panis ſub iis ſpeciebus. *probatur antecedens*: ſi accidentia Euchariſtica ſubjectarentur in ſubſtantia panis, & ſimul unirentur Corpori Chriſti, poſſet eſſe verùm, quòd contentum ſub illis ſit Corpus Chriſti, & ſimul ſit panis, ergo.

Reſp. Nego atecedens. Ad probationem: ſi accidentia unirentur tum Corpori Chriſti, tum etiam ſubſtantiæ panis, ex duplici titulo eſſet falſa forma conſecratoria: Primò, quia pronomen Hoc, debet demonſtrare ſubſtantiam propriam, ſi ibi adſit, & non alienam; Nam ſi Angelus v. gr. uniretur lapidi, falſa eſſet hæc propoſitio, Hic eſt Angelus, & tunc ſolùm eſſet verùm Hic eſt Angelus, quando Angelus ſuccederet ſubſtantiæ lapidis in munere talis ſubſtantiæ: Sic etiam, quando Chriſtus Dominus exivit de Sepulchro, & fuit cum lapide penetratus, non poterat demonſtrato lapide dici, Hoc eſt Corpus Chriſti, ergo ſi Chriſtus ſimul eſſet cum ſubſtantia panis ſub accidentibus, neque poſſet dici, Hoc eſt Corpus Chriſti. Secundò etiam dato, quòd poſſet per ea accidentia demonſtrari tam ſubſtantia panis, quàm Corpus Chriſti, ità ut vera eſſet hæc propoſitio, Hoc eſt Corpus Chriſti ſimul, & panis, falſa tamen eſſet forma conſecratoria, Hoc eſt Corpus Chriſti: Sicuti demonſtratis accidentibus hominis, vera eſt hæc propoſitio, Hoc eſt anima ſimul, & corpus, falſa tamen eſſet hæc alia, Hoc eſt anima, aut Hoc eſt corpus. Ratio eſt, quia pronomen Hoc demonſtrat totum, quod eſt ſub accidentibus: quòd patet etiam in accidentibus artificialibus. Nam ſi in marſupio v. gr. ſit aurum ſimul, & argentum, falſa eſt hæc propoſitio, Hoc eſt argentum, quia ſenſus propoſitionis eſt, totum illud eſſe argentum: Et ſi in dolio eſſet ſimul vinum, & oleum, falſa eſſet ea propoſitio, Hoc eſt vinum, vel Hoc eſt oleum, ergo pariter falſa eſſet forma conſecratoria, ſi totum, quòd ſub accidentibus continetur, eſſet Corpus Chriſti ſimul, & ſubſtantia panis. Præterquamquod ſicuti ſi in marſupio ſit aurum ſimul, & lapis, licet dici poſ-

poſſet, Hoc eſt aurum, quia marſupium eſt accidens artificiale proprium auri, quatenùs deſtinatum eſt ad demonſtrandas pecunias, non lapides; non poſſet tamen dici, Hoc eſt lapis, ità pariter ſi ſub accidentibus Euchariſticis daretur utraque ſubſtantia & panis, & Corporis Chriſti, quamvìs poſſet abſolutè dici, Hoc eſt panis, quia panis eſt ſubſtantia propria talium accidentium, non poſſet tamen abſolutè dici, Hoc eſt Corpus Chriſti quippe quod eſt ſubſtantia aliena.

VIII. *Objic.* 2. Si Petrus ſit obſeſſus à Dæmone, demonſtrato Petro dicimus, Hic eſt Dæmon, vel Hic Dæmon vocatur Aſtaroth; ergo ſi ſub accidentibus Euchariſtis cum pane ſimul ſit Corpus Chriſti, adhuc demonſtrato pane poteſt verè dici, Hoc eſt Corpus Chriſti.

Reſpond. Cùm Vaſquez *diſp.* 180. *diſtinguo antecedens*: poteſt dici, hic eſt Dæmon, ſi detur in obſeſſo aliqua operatio propria Dæmonis, per quam poſſit Dæmon demonſtrari, *concedo*; ſecùs, *nego antecedens*, *& conſequentiam*. Nulla enim operatio propria Corporis Chriſti relucet in pane, per quam poſſit corpus Chriſti demonſtrari: requiritur autem ad demonſtrabilitatem ſubſtantiæ aliquod accidens proprium illius, vel ſaltem illi appropriatum, quando deeſt ſubſtantia propria: Hinc demonſtrato ferro ignito, dici poteſt, Hoc eſt ferrum, & dici poteſt, hoc eſt ignis, quia per accidentia ferri poteſt ferrum demonſtrari, & per accidentia ignis demonſtratur ignis: quòd ſi ignis non haberet accidentia propria, aut ſibi appropriata in defectum ſubſtantiæ ferri non poſſet verè dici, Hoc eſt ignis.

QUÆSTIO V.

Utrùm tranſubſtantiatio ferat tum deſitionem ſubſtantiæ panis, tum etiam productionem Corporis Chriſti ſub ſpeciebus?

I. DE fide eſt, vi verborum converti totam ſubſtantiam panis, & vini in corpus, & ſanguinem Chriſti. Hæc autem converſio, cum ſit tranſubſtantiativa, appellatur ab Eccleſia, ut notat Trident. *Tranſubſtantiatio*, ſeu tranſitus totius ſubſtantiæ in aliam.

Quia tamen converſio ex genere importat terminum à quo, terminum ad quem, & tertium commune utrique; ideò in converſione Euchariſtica ſubſtantia panis dicitur terminus à quo, corpus Chriſti terminus ad quem, & tertium commune ſunt accidentia: ſicut quando convertitur lignum in ignem, id quod eſt commune utrique formæ ſubſtantiali, eſt materia; & quando frigidum accidentaliter convertitur in calidum, quod eſt utrique commune, eſt ſubjectum.

Dubitatur 1. De termino à quo tranſubſtantiationis, nempe de ſubſtantia panis, & vini, Num ſufficiat, quòd ſolùm deſinat eſſe ſub ſpeciebus, an verò debeat ſimpliciter annihilari? Diximus quæſtione ſuperiore, ad veritatem formæ conſecratoriæ requiri, quod ſubſtantia panis, & vini non amplius ſubſit iis accidentibus: & quia ſine accidentibus ſubſtantia naturaliter conſervari non poteſt, ideò de facto annihilatur; cùm non conſtet de miraculo requiſito ad ejus conſervationem. Quærendum nunc, an etiam ex vi converſionis Euchariſticæ annihilari debeat? quatenus iſta converſio importare debet deſtructionem termini à quo.

II. Dubitatur 2. de termino ad quem tranſubſtantiationis, nempe de corpore Chriſti, Num debeat de novo produci, & ſpeciebus alligari unione ſive phyſicâ, ſive morali, de qua infra; An verò ſufficiat, quòd ſolùm adducatur; ità ut de novo ſolùm producatur ubicatio Sacramentalis corporis Chriſti, & unio cum ſpeciebus, non verò ipſum corpus Chriſti? ſicuti quando homo nutritur, non producitur anima de novo, ſed ſolùm adducitur ad novas partes materiæ, & cum iis unitur.

Notandum priùs, converſionem definiri, Tranſitum unius rei in aliam; & in eo diſtingui converſionem à Mutatione, quòd Mutatio poſſit eſſe à termino negativo ad poſitivum, vel à poſitivo ad negativum: ſic materia v. gr. mutatur, ſeu aliter ſe habet, tam ſi à non habente formam fiat habens; quàm ſi ab habente fiat non habens: contra verò converſio ſemper eſt à termino poſitivo ad poſitivum; ſicut convertitur lignum in ignem, frigidum in calidum. Præterea dicitur mutari tertium illud commune, quod tranſit à termino à quo ad terminum ad quem; ut materia dicitur mutari, quando à for-

ma

ma ligni tranſit in formam ignis : At dicitur converti ipſe terminus à quo in terminum ad quem , v. gr. lignum in ignem. Ut autem A dicatur converti in B, non ſufficit quòd A deſinat eſſe, & B incipiat eſſe, ut notat Vaſquez *diſp.* 181. aliter ſi in eodem inſtanti deſtruatur Petrus, & producatur Angelus, diceretur Petrus converti in Angelum: Quare requiritur etiam inter A, & B aliqua connexio, ſive ex natura rei, ſive ex intentione operantis, ut A poſſit converti in B.

Notandum etiam, terminum à quo, vel ad quem converſionis, alium eſſe totalem, alium formalem : v. gr. dum lignum convertitur in ignem, forma ligni, quæ tranſit in formam ignis, dicitur terminus formalis, totum lignum categorematicè acceptum, quod tranſit in ignem, dicitur terminus totalis. Advertit tamen Coninck contra Valentiam apud Lugo *diſp. 7. ſect. 1.* quòd terminus formalis non dicatur propriè converti. Quis enim dixerit, animam rationalem converti in formam cadavericam, aut calorem converti in frigus, quando calidum convertitur in frigidum? Et ratio eſt, quia denominationes ſunt ſuppoſitorum; ac proinde unum ſuppoſitum dicitur in aliud converti, non verò forma in formam. Et quamvìs Joan. 16 dicatur : *Triſtitia veſtra vertetur in gaudium*, locutio tamen iſta eſt figurata, ſumens abſtractum pro concreto, & facit ſenſum, Triſtes vertentur in gaudentes. In caſu noſtro, panis propriè convertitur in corpus Chriſti, ità ut tota ſubſtantia panis ſit terminus formalis; ut propterea dicat Trident. *ſeſſ. 13. can. 3.* per conſecrationem fieri converſionem totius ſubſtantiæ panis in ſubſtantiam corporis Chriſti, quam converſionem Eccleſia verè, & propriè tranſubſtantionem appellat. Ratio autem, cur in hac converſione ipſe terminus formalis propriè convertatur, eſt, quia hic terminus formalis eſt ipſum ſuppoſitum panis, cui convenire poteſt denominatio converſi in alium ſuppoſitum, nempe in corpus Chriſti: terminus tamen totalis in converſione Euchariſtica eſt panis prout ſub accidentibus, importans concretum conflatum ex pane, accidentibus, & unione, quod convertitur in aliud concretum, nempe in corpus Chriſti ſub accidentibus, conflatum ex corpore Chriſti, accidentibus, & unione. His explicatis.

III. Dico 1. In converſione Euchariſtica terminus à quo, nempe ſubſtantia panis, ſimpliciter deſinit eſſe, per hoc præcisè, quòd convertatur in corpus Chriſti. Ità Oviedus, Arriaga, Lugo contra Eſparſam, & alios.

Prob. 1. Quia inductione conſtat, in omni converſione propriè dicta terminum à quo deſinere ſimpliciter: v.gr. dum lignum convertitur in ignem, calidum in frigidum, ergo etiam in converſione Euchariſtica terminus à quo, nempe panis, debet ſimpliciter deſtrui. Secundò terminus ad quem, nempe corpus Chriſti, debet produci, non adduci, ut mox dicemus, ergo terminus à quo debet deſtrui, & non tantùm recedere. Tertiò à priori, quia tranſubſtantio eſt converſio ſubſtantialis, non accidentalis, ergo terminus à quo deſtruendus non poteſt eſſe accidens, ſed ſubſtantia: Atqui niſi deſtrueretur ſubſtantia panis, ſolùm deſtrueretur unio ſubſtantiæ panis cum accidentibus, quæ non eſt ſubſtantialis, cum non componat compoſitum ſubſtantiale, ergo deſtrui debet ſubſtantia panis.

Confirm. 1. Ab inconvenienti; quia aliter ſequeretur, quòd dum ſub ſpeciebus Euchariſticis generantur vermes, Chriſtus deberet dici propriè in vermes converti, eo modo quo panis propriè convertitur in corpus Chriſti: quòd tamen ideò eſt falſum, quia quando generantur vermes, corpus Chriſti non deſtruitur, ſed ſolùm deſinit eſſe ſub ſpeciebus, ergo terminus à quo debet ſimpliciter deſtrui.

Confirm. 2. Quia D. Thom. 3. *p. qu.* 2. oſtendit, Divinam naturam non poſſe converti in Creaturam, præcisè quia Divina natura non poteſt deſtrui, ergo ex Angelico, quòd convertitur in aliud, debet deſtrui.

Dices: Brachium abſciſſum ab homine verè convertitur in vermes, quin tamen anima deſinat ſimpliciter eſſe, ac deſtruatur. Similiter Petrus propriè convertitur è divite in pauperem, quin divitiæ deſinant eſſe ſimpliciter; ergo poterit panis converti in Chriſtum, & non deſtrui.

Reſp. Sicuti dum homo moritur, homo convertitur in cadaver, non verò anima rationalis in formam cadavericam, quia non dicitur propriè converti, niſi quod eſt ſuppoſitum, nempe homo, qui eſt terminus à quo totalis, ità quando brachium convertitur in vermes,

mes, ſatis eſt, quòd terminus hic à quo totalis brachii deſinat eſſe ſimpliciter, quamvìs non deſinat eſſe anima, ſeu terminus formalis. Adde, quòd licet poſſet dici, ut vult Valentia, quòd forma ligni propriè convertatur in formam ignis, quando lignum convertitur in ignem, ità ut ſimul detur converſio formalis, & totalis, nemo tamen dixit, animam rationalem converti in formam cadavericam, quando moritur homo, cum anima rationalis non deſtruatur, atque adeò ſemper verùm eſt, quòd terminus à quo converſionis debet deſtrui.

Ad id quod additur: quando homo à divitè convertitur in pauperem, licet divitiæ non deſtruantur, deſtruitur tamen terminus à quo totalis hujus converſionis, nempe denominatio divitis, quæ conſtituitur per Petrum, divitias, & jus in divitias; deſtructo autem hoc jure, concretum illud deſtruitur, unde paritates adductæ retorquentur.

IV. Dico 2. Terminus ad quem in converſione Eucharistica, nempe corpus Chriſti Domini, debet iterum produci vi actionis tranſubſtantiativæ, nec ſufficit, quòd ſolùm adducatur. Ità D. Thom. cum Thomiſtis apud Gonetum *diſp. 4. art. 2.* & teſte Vaſquez, omnes antiqui: Communius etiam RR. cum Suario, Arriaga, Coninck, Martinonio, Tannero contra Scotiſtas, Lugo Haunoldum, & alios.

Prob. Converſio Euchariſtica ex Tridentino eſt tranſubſtantiatio, ſeu converſio totius ſubſtantiæ in totam, ergo eſt converſio ſubſtantialis: ſed in omni converſione ſubſtantiali tam terminus à quo, qui deſtruitur, quàm terminus ad quem, qui producitur, debet eſſe ſubſtantialis, ergo in converſione Euchariſtica terminus ad quem, qui producitur, debet eſſe aliquid ſubſtantiale: ſed nihil aliud ſubſtantiale poteſt aſſignari, quàm corpus Chriſti (quandoquidem unio corporis cum ſpeciebus eſt accidentalis, cùm non fiat unum per ſe ex corpore Chriſti, & accidentibus) ergo corpus Chriſti Domini vi actionis tranſubſtantiativæ debet produci.

Neque dicas, tranſubſtantiationem non eſſe converſionem ſubſtantialem, ſed converſionem unius unionis accidentalis terminatæ ad unam ſubſtantiam, in aliam unionem terminatam in aliam ſubſtantiam.

 Nam

Nam ex Trid. ſubſtantia panis convertitur in ſubſtantiam corporis Chriſti, non verò unio in unionem, ergo converſio eſt ſubſtantialis : Aliter ſi Deus transferret miraculoſè accidentia de ſubſtantia A in ſubſtantiam B, haberetur tranſubſtantiatio, & non tranſaccidentatio, quod nemo dixerit. Secundò quando ſub ſpeciebus Euchariſticis generantur vermes, etiam diceretur corpus Chriſti tranſubſtantiari, & converti in vermes, quia unio accidentium cum ſubſtantia corporis Chriſti tranſit in unionem accidentium cum ſubſtantia vermium.

Confirm. 1. ex SS. PP. apud Suarium Gonetum, Arandam. Auguſtinus enim dicit, *Conſecratione Carnem, & ſanguinem creari.* Damaſcenus: *Panem & vinum corpus & ſanguinem ſuum fecit.* Cyprianus: *panis iſte omnipotentia Dei factus eſt caro.* Eccleſia etiam canit, *verbo carnem efficit.* & D. Gregorius: *ô Magna Sacerdotum dignitas, in quorum manibus velut in utero Virginis, Chriſtus quotidie incarnatur.* Iſtæ autem locutiones non ſunt detorquendæ à ſignificatione propria ad impropriam, niſi urgeat ratio poſitiva : aliter quomodo impugnabimus hæreticos, qui tribuunt ſignificationem impropriam Verbis Chriſti dicentis, Hoc eſt Corpus meum, ut proinde negent Chriſtum verè & propriè eſſe in Euchariſtia?

Confirm. 2. Quia in omni converſione ſubſtantiali debet ſimpliciter deſtrui terminus à quo ſubſtantialis, ſaltem totalis, ſi minùs formalis: v. gr. cum homo convertitur in cadaver, ſaltem deſtruitur homo categorematicè ſumptus, quamvìs non deſtruatur anima, ergo in omni etiam converſione ſubſtantiali, atque adeò in Euchariſtica, produci debet terminus ad quem ſubſtantialis, atque adeò Corpus Chriſti.

Confirm. Demum ex Arriaga, quia in omni converſione ex A fit, ſeu producitur B: v. gr. ex ligno fit ignis, ex peccatore Juſtus, ergo in converſione Euchariſtica ex pane fit Corpus Chriſti, ut loquuntur Theologi ex Ambroſio de Sacramentis *cap. 4.* qui hæc habet, *Ubi advenerit conſecratio, de pane fit Corpus Chriſti*; ergo ſimpliciter corpus Chriſti fit, ſeu producitur; non verò adducitur tantùm, & unitur ſpeciebus. Ideò enim in Incarnatione non poteſt dici Homo fit Deus, quia deberet etiam eſſe verum, fit Deus; poteſt tamen dici, Deus fit homo, & homo fit homo Deus, quia verum ſimplici-

Digitized by Google

pliciter eſt, fit homo, & fit homo Deus; ergò ſi verùm eſt, ex pane fit Corpus Chriſti, debet ſimpliciter eſſe verum, fit corpus Chriſti, quod enim ſolùm fit ſecundùm quid, non poteſt abſolutè dici, quòd fiat: E. gr. dum paries fit Albus, quia paries fit ſecundùm quid, non poteſt abſolutè dici, paries fit; & dum Verbum fit caro, non poteſt abſolutè dici, Verbum fit: ſi tamen paries fit Albus, verum eſt quòd album fiat; & ſi verùm eſt, quòd Verbum fiat caro, verùm eſt etiam, caro fit, ſeu producitur.

Neque dicas, ex pane non fieri corpus Chriſti, ſed fieri corpus Chriſti contentum ſub accidentibus panis, ad quod ſufficit, quòd fiat ſola unio, ſeu præſentia localis Chriſti. Nam contra eſt: Non ſolùm eſt verùm, quòd ex pane fiat corpus contentum ſub accidentibus panis; ſed etiam abſolutè dicunt PP. cum Ambroſio: ex pane fit corpus, & Triden. docet, panem tranſire in corpus; ergo non ſolùm debet fieri, ſeu produci unio, ſed etiam ipſum corpus Chriſti.

V. *Objic.* 1. Ad tranſubſtantiationem ſufficit, quòd corpus Chriſti ſubſtituatur ſubſtantiæ panis in munere ſuſtentandi ea accidentia, ergo non requiritur reproductio corporis Chriſti. *Antecedens probatur*, quia per hoc, quòd corpus in eo munere ſuccedat pani, habetur quidquid requiritur ad tranſubſtantiationem, ſeu ad tranſitum unius ſubſtantiæ in aliam.

Confirm. ex Lugo, quia Chriſtus Dominus, quando conſecravit, tranſubſtantiavit panem, & tamen non produxit ſe ipſum, cùm non poſſit Idem eſſe cauſa ſuimet. Neque dici poteſt, quod produxerit ſe ipſum moraliter; Nam etiam cauſa moralis debet eſſe in priori ad ſuum effectum; atque adeò idem eſſet priùs, & poſteriùs ſe ipſo, quod repugnat: deinde dato quòd poſſet idem producere ſeipſum per ſecundam actionem, non evitatur, quominùs idem corpus Chriſti produceretur duplici actione totali, alterâ quatenùs conſervatur à Deo, alterâ quatenùs produceret ſeipſum, quod pariter repugnat.

Reſp. Nego antecedens. Ad probationem nego pariter antecedens: aliter ſi deſtructâ ſubſtantiâ panis, Deus conſervaret ea accidentia, diceretur panis converti in Deum, quia Deus ſuccedit in munere panis in ordine ad ſuſtentanda accidentia in genere cauſæ efficientis, prout

ad ſummum ſuſtentantur à corpore Chriſti accidentia Euchariſtica, quæ cum ſint ibi ſine ullo ſubjecto, ut docet Trid. non ſuſtentantur à corpore Chriſti in genere cauſæ materialis. Præterea Chriſtus diceretur converti in vermes, quando ſubſtantia vermis ſuccedit corpori Chriſti in munere ſuſtentandi accidentia: ſic etiam ſubſtantia A diceretur converti in ſubſtantiam B, ſi Deus accidentia ſubſtantiæ A transferret in ſubſtantiam B. quia una ſuccederet alteri in munere ſuſtentandi accidentia: quare ad tranſubſtantiationem non ſufficit, quòd corpus Chriſti ſuccedat in tali munere ſubſtantiæ panis, ſed etiam requiritur, quòd una ſubſtantia convertatur in aliam, & quòd ex pane fiat corpus Chriſti; atque adeò quòd terminus à quo deſtruatur, & terminus ad quem producatur.

Ad Confirm. Præſcindimus hìc à quæſtionibus philoſophicis, num idem poſſit producere ſe ipſum per ſecundam actionem? quod admittit Suarius hìc *diſp.* 50. cum aliis; & utrum poſſit Idem effectus, nempe Idem corpus Chriſti, pendere ſimul à duplici cauſa totali? Immò volumus ſupponere, quòd utrumque repugnet. Non repugnat tamen in omnium ſententia, quòd Chriſtus pro inſtanti A producat Verba conſecratoria & hæc conſervata à Deo pro iſtanti B recauſent eundem Chriſtum: Ad eum modum, quo poteſt ignis cauſare calorem in iſtanti A, & calor conſervatus Deo in iſtanti B, poteſt pro inſtanti B recauſare illum eundem ignem abſque mutua cauſalitate, & quin Idem producat ſe ipſum pro eodem inſtanti per ſecundam actionem; quod fortè repugnat. Declinatur etiam in caſu noſtro duplex actio totalis, ſi dicatur, quòd corpus Chriſti pro inſtanti B una actione partiali, & inadæquata conſervetur à Deo, & altera actione inadæquata producatur à Verbis conſecratoriis. Præterquamquod dici poteſt, quòd Chriſtus ſe ipſum producat moraliter, & meritoriè, quatenùs intuitu meritorum Chriſti jam præteritorum cauſatur nunc Chriſti corpus à verbis conſecratoriis, & Deo, in quo nulla mutua prioritas pro eodem inſtanti.

VI. *Objic.* 2. ex Lugo *nu.* 35. Non requiritur productio corporis Chriſti ad veritatem illius formæ, *Hoc eſt Corpus meum*, ergo illud non producitur per conſecrationem. *conſeq. prob.* quia id ſolùm ponendum eſt per

Digitized by Google

per conſecrationem, quod neceſſariò requiritur ad veritatem formæ conſecratoriæ; cùm non debeamus ad arbitrium comminiſci miracula. *Antecedens autem patet* Nam ſi Chriſtus Dominus ſinè productione poneretur ſub ſpeciebus panis per meram adductionem, adhuc verè diceretur: Hoc eſt Corpus Chriſti, ergo ad veritatem formæ conſecratoriæ non requiritur productio.

Confirm. 1. Ut conſervetur corpus Chriſti ſub ſpeciebus, non requiritur nova actio conſervativa corporis diſtincta ab actione, quâ conſervatur corpus Chriſti in cœlo; ergo neque requiritur duplex actio, ut primò ponatur corpus Chriſti ſub ſpeciebus. Illud enim ipſum, quod requiritur in fieri, requiritur in facto eſſe.

Confirm. 2. Si ad tranſubſtantiationem requireretur productio corporis Chriſti, deberet corpus Chriſti ſimpliciter produci, ſeu tranſire de non eſſe ad eſſe, non verò iterum produci, *ſequela non admittitur*, ergo. *Prob. ſequela*, quia terminus, à quo, nempe ſubſtantia panis, debet ſimpliciter deſtrui, nec ſufficit, ſi una ejus actio deſtruatur: & idcirco Chriſtus non dicitur converti in vermes, quia remanet in cœlo, quando vermes producuntur in Euchariſtia; ergo etiam terminus, ad quem, nempe corpus Chriſti, deberet ſimpliciter produci, & tranſire de non eſſe ad eſſe.

Confirm. demum, quia in nutritione hominis cibus convertitur in ſubſtantiam aliti, & tamen anima ſolùm adducitur ad materiam cibi, non verò de novo producitur: ergo idem in caſu.

Reſp. Diſt antec. Ad veritatem ſpeculativam formæ conſecratoriæ non requiritur productio, ſed ſufficit adductio corporis Chriſti, *concedo*; ad veritatem practicam, & effectivam converſionis ſubſtantialis, *nego antecedens*, *& conſequentiam.* Non ſolùm debet eſſe verum ſpeculativè, quòd hoc ſit corpus Chriſti, ſed etiam debet per hæc verba converti panis in corpus Chriſti, atque adeò produci corpus Chriſti ſub ſpeciebus. Verba enim Sacramentorum debent efficere, quod ſignificant, ergo ſi verba conſecratoria ſignificant, ibi eſſe corpus Chriſti, debent habere veritatem practicam, atque adeò id ipſum efficere: nec ſufficit, quòd efficiant ſolùm unionem corporis Chriſti cum ſpeciebus, quia debent efficere converſionem ſubſtantialem ſubſtantiæ panis in ſubſtantiam corporis, ergo debent aliquid ſubſtantiale, nempe ipſum Chriſti corpus efficere.

Neque dicas cum Lugo: ut hæc propoſitio, Petrus eſt Prætor, ſit vera practicè, non debet produci Petrus, ſed ſolùm forma iſta moralis Prætoris, ergo ut hæc propoſitio: Hoc eſt corpus Chriſti, ſit vera practicè, non debet produci corpus Chriſti, ſed unio corporis Chriſti cum ſpeciebus.

Retorquetur enim paritas. In prima enim propoſitione produci debet forma illa moralis Prætoris, quæ prædicatur de Petro, ergo in ſecunda produci debet corpus Chriſti, quod prædicatur in ea propoſitione practica de contento ſub accidentibus, quod demonſtratur per pronomen Hoc.

Ad 1. Confirm. *Tranſmiſſo antecedente, nego conſequentiam.* Ut homo dicatur generari ab homine, debet ab homine produci unio inter animam, & corpus, quamvìs deinde ea unio conſervetur à Deo; ergo ut vi formæ conſecratoriæ panis dicatur fieri corpus Chriſti, debet à forma conſecratoria produci obedientialiter Chriſti corpus, quamvìs deinde conſervetur immediatè à Deo eâdem actione, quâ conſervatur Chriſtus in cœlo. Verum quidem eſt, quòd Sacramentum eadem conſtitutiva habeat in fieri, & in facto eſſe, aliter variaretur, at non eſt verum, quòd ab eadem cauſa cauſetur in fieri, & in facto eſſe, ſicut homo non ponitur ab eadem cauſa in fieri, & in facto eſſe.

Ad 2. *Nego ſequelam.* Ad probationem, *conceſſo antecedente, nego conſequentiam.* Diſparitas eſt, quia quod deſtruitur, ſimpliciter non eſt; Atque adeò ut aliquid deſtruatur, debet quælibet actio, quâ conſervabatur, deſtrui, cùm negatio ſit malignantis naturæ: contra verò ut aliquid producatur, ſufficit, ut nova actio ad illud terminata ponatur: propterea omnes in phyſicis docent, non poſſe idem bis deſtrui, poſſe tamen idem bis produci, ſive per duplicem actionem adæquatam, ſive ſaltem per duplicem inadæquatam.

Ad ultimam, retorquetur paritas. Quando cibus convertitur in ſubſtantiam aliti, quamvìs non producatur de novo anima, producitur tamen de novo aliqua unio ſubſtantialis inter animam, & materiam cibi, & ſimul producitur ſuppoſitum hominis ſecundùm quid novum hoc eſt ſecundùm aliquam novam partem, ergo etiam in caſu noſtro debet produci aliquid ſubſtantiale, quod non eſt aliud, niſi corpus Chriſti.

VII.

VII. Colliges ex dictis 1. Quòd cùm dicitur, ex pane fieri corpus Chriſti, *ly ex* importet oppoſitionem quandam ſaltem moralem, ortam ex Divino decreto, inter eſſe panis, & eſſe corporis ſub iis accidentibus. Univerſim enim converſio fert oppoſitionem inter terminum à quo, & ad quem: aliter ſi Deus in eodem inſtanti deſtrueret lapidem, & crearet Angelum, diceretur lapis converti in Angelum. Reverà tamen oppoſitio iſta inter unionem accidentium cum ſubſtantia panis, & unionem eorundem cum ſubſtantia corporis Chriſti eſt etiam oppoſitio phyſica; cùm non poſſit naturaliter dari ſimul utraque unio, ut proinde ex vi productionis unius unionis altera deſtruatur, quod ad rationem converſionis requiritur.

Colliges 2. Subſtantiam panis in rigore non annihilari, ut docent communius cum D. Th. contra Scotum apud Suarium *diſp. 50*. Ratio eſt, quia quamvìs deſinat eſſe etiam materia panis, nihilominus hujuſmodi deſitio non tendit in nihil, ſed in corpus Chriſti. ſicuti forma ligni non dicitur annihilari, quia convertitur in ignem: & eodem modo corpus Chriſti non dicitur in rigore creari, quia quamvìs fiat ex nihilo ſui, & ſubjecti, non fit tamen ex nihilo ſimpliciter, ſed ex pane prævio. Hæc tamen quæſtio eſt de pura voce. Si tamen contendas, productionem corporis Chriſti eſſe veram creationem, poterit hìc ex Philoſophia ſupponi, quòd creatura poſſit obedientialiter creare, quamvìs non poſſit principaliter; ſicuti etiam ſupponi poteſt, quòd poſſit idem ſe ipſum producere per ſecundam actionem, ſi hoc ſit neceſſe, quòd corpus Chriſti producatur à Verbis conſecratoriis, ſaltem quando fuerunt à Chriſto Domino prolata. Sed non eſt opus id ſupponere, tum quia forma conſecratoria non fuit producta à corpore, ſed ab Anima Chriſti; unde poterat corpus Chriſti producere abſque mutua prioritate; tum quia potuit Chriſtus per merita præcedentia producere ſuum corpus moraliter; tum quia potuit Chriſti corpus phyſicè produci à partibus formæ conſecratoriæ antecedentibus ad ultimam, quia tunc illæ conſervabantur à ſolo Deo, tum demum quia potuit Chriſti corpus incipere ſuum eſſe per inceptionem extrinſecam poſt ultimam partem formæ conſecratoriæ, ſicut Gonetus *diſp. 3. de Sacramentis art. 3.* §. 5. docet, Gratiam à Sacramentis univer-

univerſim cauſari non in inſtanti intrinſeco, ſed in inſtanti extrinſeco, in quo verum eſt dicere: Sacramentum non eſt, ſed immediatè ante erat: & ratio ex Goneto eſt, quia entia ſucceſſiva non deſinunt intrinſecè per ultimum ſui eſſe, ſed extrinſecè per primum non eſſe

QUÆSTIO VI.

Utrùm producatur vi conſecrationis Unio etiam Phyſica Accidentium cum corpore Chriſti?

I. SIcut non ſufficit, quòd producatur anima, & præſentia localis animæ in materia ad hoc, ut homo producatur, niſi etiam producatur unio animæ cum materia, ità ut ponatur denominatio corporis Chriſti contenti ſub accidentibus, & ut panis convertatur in corpus Chriſti, non ſufficit, quòd corpus Chriſti producatur, & fiat præſens iis accidentibus, niſi etiam illis uniatur, aut unione phyſicâ, aut ſaltem morali, explicata per hoc, quòd ex decreto Dei extrinſeco ad motum accidentium moveatur corpus Chriſti, & ſic per ea accidentia ſit demonſtrabile. Et ratio ex Aureolo *in 4. diſtin. 10.* eſt, quia ſola præſentia localis corporis Chriſti ſub accidentibus, ſeclusâ quâvis unione, non ſufficit ad verificandam formam conſecratoriam; Sicuti ſi Angelus ſit merè præſens accidentibus lapidis, non poteſt per ea demonſtrari, nec poteſt dici, hic eſt Angelus; neque poteſt dici, hic eſt Deus, quamvis eſſentialiter iis accidentibus Deus ſit præſens. Hæc autem unio accidentium cum corpore Chriſti non debet reddere accidentia à Chriſti corpore ſuſtentata in genere cauſæ materialis, ſicut priùs ſuſtentabantur à ſubſtantia panis. Ratio eſt, tum quia ex Triden. accidentia in Euchariſtia ſtant ſinè ſubjecto, tum etiam, quia aliter per ea Chriſtus denominari poſſet albus, calidus &c. ſicut aqua per calorem extraneum, quem ſuſtentat, denominatur calida.

Utrùm autem à corpore Chriſti ſuſtententur accidentia in genere cauſæ efficientis, & creativè, eo modo, quo ſuſtentantur à Deo? Videtur probabilius affirmandum, quia corpus Chriſti debet ſuccedere ſubſtantiæ panis, ità ut per illa accidentia ſibi appropriata poſſit demonſtrari. Sed ad demonſtrabilitatem ſubſtantiæ per accidentia conna-

connaturaliter requiritur non ſolùm unio, ſed etiam dependentia accidentium à ſubſtantia, ut proinde ſi accidentia unita ſubſtantiæ conſervarentur creativè, ſubſtantia non demonſtraretur per illa connaturaliter, ergo cùm non dependeant accidentia à corpore Chriſti in genere cauſæ materialis, ut docet Tridentinum, ſequitur, quòd dependeant in genere cauſæ efficientis.

II. Inquirendum nunc, utrùm unio iſta debeat eſſe phyſica, & an extrinſeca corpori Chriſti, & intrinſeca accidentibus, eo modo, quo diximus, unionem hypoſtaticam eſſe intrinſecam humanitati Chriſti, ac Verbo extrinſecam?

Dico 1. Unionem corporis Chriſti cum accidentibus eſſe phyſicam, non moralem. Ità Bellarminus, Valentia, Amicus, Hurtadus, Dicaſtillo, Complutenſes *diſp. 5. difficul. 16.* contra Martinonium, & alios.

Prob. Salvari debet, quomodo panis convertatur in corpus Chriſti, ità ut corpus Chriſti per accidentia panis demonſtrari poſſit propriè; & citra metaphoram, non aliter ac priùs per illa demonſtrabatur ſubſtantia panis; ſed ad hoc requiritur unio phyſica, ergo corpus Chriſti unitur accidentibus unione phyſicâ. *Probatur minor*, quia per hoc præcisè, quòd Angelus v. g. uniatur lapidi unione morali, hoc eſt ex divino decreto ſit ubi eſt lapis, & ad motum lapidis moveatur, non per hoc Angelus poteſt propriè demonſtrari, demonſtrato lapide, quia ea accidentia non ſunt phyſicè unita Angelo: Sicut neque poteſt per accidentia ſenſibilia lapidis demonſtrari Deus, quamvìs Deus eſſentialiter ſit ubi eſt lapis, poſſet tamen per ea accidentia demonſtrari Deus, ſi Deus phyſicè illis uniretur per unionem intrinſecam accidentibus, & ipſi extrinſecam; ſicut eſt unio hypoſtatica intrinſeca humanitati, & Verbo extrinſeca, ergo neque poſſet dici cum proprietate ſermonis, Hoc eſt corpus Chriſti, ſi accidentia panis non unirentur phyſicè corpori Chriſti; ſed ſolùm dici poſſet, Hìc eſt corpus Chriſti: ſicuti demonſtrato Energumeno dicimus, ibi eſſe dæmonem, non verò illum eſſe dæmonem; niſi habeatur aliqua operatio propria dæmonis, per quam demonſtrari poſſit.

Neque dicas, corpus Chriſti demonſtrari poſſe per accidentia panis, quamvìs hæc non ſubjectentur in corpore Chriſti, ſicut ſubjectabantur in ſubſtantia panis, ergo pari-

pariter demonſtrari poteſt per ea accidentia corpus Chriſti, quamvis non uniantur illi phyſicè, ſicut uniebantur ſubſtantiæ panis.

Negatur enim conſeq Demonſtrabilis enim eſt ſubſtantia panis per accidentia non ſuſtentata à pane, ſed conſervata creativè à Deo, quamvis non demonſtretur tunc cum eadem connaturalitate: contra verò ſimpliciter non eſt demonſtrabilis ſubſtantia panis, vel corporis Chriſti per accidentia, quæ non ſint illi phyſicè unita, ſicut non poteſt per illa demonſtrari Deus eſſentialiter illis præſens.

Confirm. ex cap. *Hoc eſt*, de conſecratione diſt. 2. ubi dicitur, Sacramentum Euchariſtiæ conſtare corpore Chriſti, & ſpeciebus; ſicut Homo-Deus Chriſtus Dominus conſtat Divinitate, & humanitate; ſed Chriſtus Dominus conſtat Divinitate, & humanitate phyſicè unitis; ergo ut ſtet ly *ſicut*, quantùm fieri poteſt, etiam Sacramentum Euchariſtiæ conſtare debet corpore Chriſti, & ſpeciebus phyſicè unitis: Propterea vis illa magnetica, vi cujus, ut loquitur Lugo, ad motum ſpecierum movetur corpus Chriſti, non eſt aliud, niſi hæc unio phyſica corporis Chriſti cum ſpeciebus.

III. Dico 2. Iſthæc unio eſt intrinſeca accidentibus Euchariſticis, extrinſeca verò corpori Chriſti, ad quod purè terminatur, quin in illo ſubjectetur; non ſecùs ac unio hypoſtatica eſt intrinſeca humanitati, & extrinſeca Verbo. Ità RR. ex D. Tho. in 4. diſt. 11. qu. 1. ad 3. ubi ait: *Secundùm regulam de relativis datam erit iſta relatio ordinis ſecundùm rem in ipſo pane, qui mutatur, non autem in corpore Chriſti; niſi ſecundùm rationem, quia immutatum manet.* Et ſanè ex dictis in de Incarnatione conſtat, non eſſe impoſſibilem unionem phyſicam, quæ reſpiciat unum extremum ut ſubjectum, & ſit illi intrinſeca, alterum ut terminum, & ſit illi extrinſeca, cujuſmodi eſt amor, qui affectivè unit amantem amato, & eſt amanti intrinſecus, & extrinſecus amato: & quamvìs hujuſmodi unio affectiva dicatur moralis, quippe quæ habetur per actum moralem procedentem à libero arbitrio, poteſt tamen dari conſimilis unio purè phyſica, quæ phyſicè uniat, ſicut unio hypoſtatica: & hujuſmodi etiam eſt unio inter materiam, & formam in ſententia dicentium, duas requiri uniones, alteram in materia terminatam ad formam, quæ dicitur receptio, alteram in forma termi-

Digitized by Google

terminatam ad materiam, quæ dicitur informatio: talis etiam eſt unio continuativa inter duas partes quantitatis, ſi una debet eſſe in una parte, & altera in altera parte: ſic pariter ſunt relationes in ſententia Scotiſtarum conſtitutæ per formam mediam. Non eſt itaque impoſſibilis hujuſmodi unio intrinſeca uni extremo, & extrinſeca alteri: quòd autem de facto ità ſit in caſu noſtro.

Prob. Quia ex Trid. accidentia in Euchariſtia remanent ſinè ſubjecto: Atqui ſi unirentur unione intrinſecâ corpori Chriſti, eo ipſo eſſent in ſubjecto, ſi minus inhæſionis, ſaltem receptionis, & adhæſionis: ſicut unio inter corpus, & animam rationalem eſt in anima rationali, tanquam in ſubjecto adhæſionis: ergo non poteſt unio eſſe intrinſeca corpori Chriſti, ſed ſolùm debet eſſe intrinſeca accidentibus, cùm non poſſit unio accidentalis eſſe ſinè ullo ſubjecto.

Ratio à priori concluſionis eſt, quam innuit D. Tho. quia corpus Chriſti per unionem cum accidentibus Euchariſticis non immutatur intrinſecè. Neque enim fit album, calidum ab ea albedine, calore &c. nec aliter ſe habet intrinſecè, ergo unio cum accidentibus eſt illi extrinſeca; ut propterea Chriſtus Dominus dicatur terminans calorem, non calidus, & unitus calori per denominationem ab unione extrinſeca: ſicut objectum amatum unitur affectivè amanti per denominationem ab amore illi extrinſeco, & Verbum dicitur unitum Humanitati per denominationem ab unione ipſi extrinſeca. Hinc innumeri PP. apud Bellar. myſterium Euchariſtiæ explicant per myſterium Incarnationis; ut habetur etiam in cap. *Hoc eſt* laudato, de conſecratione.

Neque dicas, Verbum eſſe tum terminans humanitatem, tum etiam humanatum, & hominem; ergo corpus Chriſti debet etiam eſſe tum terminans Albedinem, tum Album. Diſparitas enim eſt, quia Verbum unitur ſubſtantialiter humanitati, & ideo fit homo; At calor unitur accidentaliter corpori Chriſti, quod proinde ſolùm fit terminans calorem, & ad ſummum habens calorem ſibi unitum unione extrinſeca, ſicut Verbum eſt habens humanitatem

Neque dicas 2. Quòd ens finitum per acceſſionem novæ perfectionis mutetur, & perficiatur; ergo Chriſtus per hanc unionem immutatur. Nam ſi perfectio eſt in-

trin-

trinſeca, ens mutatur intrinſecè, ſi extrinſeca, extrinſecè; Hæc autem nova perfectio, quam haberet corpus Chriſti terminando unionem cum accidentibus, eſſet perfectio extrinſeca: ſicut in ſententia ponente actionem in paſſo, Agens agendo perficitur tantùm extrinſecè, ergo corpus Chriſti ſolùm extrinſecè debet immutari.

Confirm. Demum concluſio ex inconvenienti, quia ſi unio eſſet intrinſeca corpori Chriſti, ſequeretur, quòd, quando poſt hoſtiam conſecratur Calix, tunc in calice eſſent etiam ſpecies panis. *Prob. ſequela*, quia in calice venit per concomitantiam quidquid eſt Chriſti ſanguini unitum, ſive immediatè, ſive mediatè, & ideo venit corpus, Anima, Divinitas, & accidentia unita corpori, & animæ Chriſti Domini, (quæ accidentia nonniſi mediatè ſunt unita ſanguini) Atqui etiam accidentia panis ſupponerentur unita corpori Chriſti per præviam conſecrationem Hoſtiæ. Ergo etiam accidentia panis deberent per concomitantiam eſſe in calice, quamvìs eſſent mediatè unita ſanguini. Imò in qualibet hoſtia deberent eſſe omnia accidentia Euchariſtica, quæ in toto orbe reperiuntur, quod nemo dixerit.

Neque dicas, replicato Chriſto Domino, replicari tantùm per concomitantiam, quæ ſunt illi unita, tanquam connaturaliter debita, & ideo non ſequi inconveniens adductum. Nam ſi hoc eſſet verum, non deberet in Euchariſtia eſſe cum Chriſto Domino per concomitantiam Gratia habitualis, & habitus infuſi; cum quibus eſt in cœlo; quippe qui non ſunt connaturaliter debiti.

IV. *Objic.* 1. Contra primam concluſionem. Ut poſſit propriè demonſtrari corpus Chriſti per accidentia panis, ſufficit, quòd ex Divina inſtitutione ea accidentia corpori Chriſti approprientur, ità ut illud contineant, & ſimul moveantur, ſed ad hoc ſufficit unio moralis, ſeu inſeparabilitas ex Divino decreto extrinſeco, ergo ſuperflua eſt unio phyſica. *Minor prob.* Quia oſtenſo marſupio v.g. oſtenditur Aurum per hoc præcisè, quòd Marſupium ex humana inſtitutione ſit ordinatum ad aurum continendum; ergo ſi ex Divino decreto, & inſtitutione accidentia panis ſint ordinata ad continendum inſeparabiliter corpus Chriſti, bene poterunt ea accidentia dici appropriata corpori Chriſti, ità ut per illa demonſtretur citra phyſicam unionem.

Reſp.

Digitized by Google

Reſp. nego minorem: Ad probationem *nego conſequentiam.* Diſparitas eſt, quia diverſimodè continetur aurum in marſupio, vel vinum in phiala, ac Chriſti corpus ſub ſpeciebus. Illud enim continetur, ut liquor in vaſe per continentiam merè localem; At corpus Chriſti ſub ſpeciebus continetur, ut ſubſtantia panis ſub propriis accidentibus, atque adeò per unionem phyſicam: propterea eſto ſufficiat mera continentia localis in marſupio, poſitâ inſtitutione humanâ, ut eo demonſtrato, demonſtretur aurum; at citra unionem phyſicam non ſufficiunt accidentia panis, ut poſitâ Divinâ inſtitutione, quòd non ſeparentur à corpore Chriſti, poſſit, iis demonſtratis, demonſtrari corpus Chriſti ut contentum ſub illis continentia proportionali ad illam, quâ priùs ſub iiſdem continebatur ſubſtantia panis. Quamvis enim non requiratur, quòd eodem modo accidentia uniantur corpori Chriſti, ut priùs ſubſtantiæ panis, videlicet per ſuſtentationem; requiritur tamen, ut phyſicè uniantur, ad hoc ut poſſit corpus Chriſti demonſtrari tanquam per accidentia appropriata, ut oſtendimus.

V. *Objic. 2.* contra ſecundam. Unio phyſica ſupponit ex parte extremorum aliquod incomplementum, & potentialitatem. Ideo enim v. g. nequit Angelus uniri cum materia unione phyſicâ, ſicut unitur anima rationalis, quia Angelus eſt completus; Atqui in Euchariſtia neque datur hujuſmodi incomplementum ex parte accidentium, quippe quæ à corpore Chriſti non perficiuntur, cùm creativè ſuſtententur à Deo, neque ex parte corporis Chriſti, utpote quod ab accidentibus non denominatur album, calidum, &c. Ergo non datur hujuſmodi unio phyſica intrinſeca accidentibus, & extrinſeca corpori Chriſti.

Reſp. Unionem phyſicam, quæ ſit alteri extremo extrinſeca, non debere ſupponere in illo incomplementum, cùm non ponatur talis unio ad illud perficiendum, ut patet in unione hypoſtatica, quæ non debet ſupponere Verbum incompletum: Idémque dicas, ſi poſſet Angelus uniri hypoſtaticè humanitati ut purus terminus, juxta ſententiam Albertini, ut diximus in de Incarnatione; ergo neque unio Euchariſtica ſupponere debet incomplementum ex parte corporis Chriſti, cui eſt extrinſeca: At ex parte accidentium, quibus eſt intrinſeca, ſupponitur incomplementum. Cùm enim accidentia ratione

tione ſuæ imperfectionis exigant ſubſtantiam, cui uniantur, perficiuntur intrinſecè per unionem cum corpore Chriſti: Quamvis non expleatur adæquatè appetitus accidentium, quæ non ſolùm exigunt ſubſtantiam, cui uniantur, ſed etiam cui inhæreant, quod non habetur in caſu noſtro, cùm non reſpiciant corpus Chriſti ut purum terminum, quod proinde dicitur unitum accidentibus unione tantùm illis intrinſecâ, ſicut Verbum unitur Humanitati unione huic tantùm intrinſecâ: cum hoc tamen diſcrimine, quòd verbum cum humanitate facit unum per ſe in ratione termini, & terminabilis, ſeu habentis, & habiti, cùm utrunque extremum ſit ſubſtantiale: contra verò corpus Chriſti cum accidentibus faciat unum per accidens.

QUÆSTIO VII.

De præſentia, activitate, aliiſque affectionibus Chriſti ſub ſpeciebus?

I. TRiplex difficultas hìc enodanda. Prima, Utrùm Chriſtus Dominus ſit totus in qualibet parte Hoſtiæ, etiam ante fractionem, an verò poſt fractionem Hoſtiæ veluti multiplicetur, ſeu replicetur, ſicut fracto ſpeculo, multiplicantur imagines? Secunda, An præſentia localis Chriſti ſub ſpeciebus importet aliquam ubicationem diſtinctam ab unione cum iis accidentibus ubicatis? Tertia, An ſub accidentibus Euchariſticis poſſit Chriſtus agere, & pati, moveri, aut movere alia corpora, videre oculis corporeis, & videri?

Dico 1. Chriſtus ſub accidentibus eſt totus in tota, totus ſub qualibet parte Hoſtiæ, etiam ante fractionem. Ità communiter contra Albertum, & Altiſiodorenſem.

Prob. Trid. *Seſſ. 13. cap. 3.* abſolutè dicit, Chriſtum eſſe totum ſub qualibet parte ſpecierum, ergo non ſolùm poſt, ſed etiam ante fractionem: Quod graviſſimi DD. putant eſſe de fide, quamvìs id neget Suarius. Ratio autem eſt, tum quia non poteſt explicari, quomodo poſt fractionem incipiat eſſe in ſingulis partibus Hoſtiæ: cùm virtus producendi corpus Chriſti non ſit data fractioni, ſed verbis: tum etiam, quia ex Can. *Hoc eſt* de conſecratione diſt. 2. ubi eſt pars corporis Chriſti, ibi eſt totus Chriſtus, ſed ante fractionem Hoſtiæ ſub qualibet parte Hoſtiæ eſt pars corporis Chriſti, ergo etiam eſt totus Chriſtus. Pa-

Paritas de ſpeculo non eſt ad rem, quia in ſpeculo reflexio ſpecierum parit imaginem objecti, poſt fractionem ſpeculi habentur diverſæ reflexiones, & ideo diverſæ, & plures imagines ejuſdem objecti: At in caſu noſtro conſecratio, non fractio, parit corpus Chriſti, & quando frangitur Hoſtia, non habentur tunc plures conſecrationes, ergo nec plures productiones corporis Chriſti: atque eodem modo Chriſtus eſt in ſingulis partibus ante, & poſt fractionem.

Neque dicas, quòd Chriſtus in Hoſtia eſſet infinities, quot ſunt partes quantitatis. Nam primò, eodem modo Chriſtus eſt in ſingulis partibus Hoſtiæ, ut anima rationalis in ſingulis partibus corporis, atque adeò difficultas ab omnibus ſolvenda. Secundò ſupponi poteſt, quantitatem conſtare ex indiviſibilibus phyſicis finitis, unde finities tantùm Chriſtus eſſet replicatus, quatenus in ſingulis duntaxat indiviſibilibus phyſicis hoſtiæ eſſet totus Chriſtus, per hoc, quòd in quolibet eſſent penetrata ſingula indiviſibilia phyſica corporis Chriſti cum unione continuativa conſentanea partibus ejuſdem corporis.

Hinc fit, Chriſtum Dominum in Euchariſtia habere tantùm figuram radicalem conſiſtentem in partibus corporis coordinatis, ità ut caput v. gr. ſit unitum immediatè collo, mediatè pectori, &c. exigentibus connaturaliter extreitatem localem, non tamen habere figuram actualem conſiſtentem in ipſa extreitate locali partium coordinatarum, ſeu in ubicatione circumſcriptiva connaturaliter exigita à partibus corporis coordinatis.

II. Circa ſecundam difficultatem, Per quid formaliter corpus Chriſti contineatur ſub ſpeciebus? Plures ſunt Auctorum ſententiæ. Certum videtur, præſentiam ſacramentalem Chriſti non ſalvari per ſolam unionem corporis Chriſti cum ſpeciebus panis habentibus ſuam ubicationem; ſicut præſentia localis accidentium unitorum ſubſtantiæ v. gr. aquæ, non poteſt ſalvari per ſolam unionem illorum accidentium cum ſubſtantia aquæ hìc ubicata, abſque ubicatione propria accidentium, ut docent communius in Philoſophia. Ratio eſt, quia, ſi ſufficerent, quòd detur corpus Chriſti, accidentia panis, unio iſtorum cum corpore Chriſti, & ubicatio Neapolitana ſolorum accidentium, ut corpus Chriſti

dicatur eſſe Neapoli, ſequeretur, quòd etiam ſufficeret corpus Chriſti, accidentia, unio, & ubicatio Romana accidentium, ut corpus Chriſti dicatur eſſe Romæ, ſed hoc eſt falſum, ergo, & illud. *Probatur minor.* Nam ſi Euchariſtia exiſtat Neapoli, & Romæ replicentur ſolùm accidentia Euchariſtica, non replicatâ unione cum corpore Chriſti, in tali caſu daretur à parte rei corpus Chriſti, unio, accidentia panis, & ubicatio Romana horum accidentium; quin daretur Romæ corpus Chriſti; ergo hæc tantùm non ſufficiunt, ſed requiritur etiam ubicatio ſacramentalis propria corporis Chriſti.

Dicendum itaque ſecundò cum Lugo contra Vaſquez, ubicationem ſacramentalem Chriſti eſſe modum diſtinctum ab unione corporis Chriſti cum accidentibus. Ratio eſt, quia citra hunc modum diſtinctum non tollitur omnis indifferentia, ut jam oſtendimus. Secundò, hic modus, ſeu hæc ubicatio ſacramentalis, vi cujus corpus Chriſti eſt totum in tota, & totum in quolibet indiviſibili phyſico Hoſtiæ, eſt accidens naturale quoad ſubſtantiam, & ſupernaturale quoad modum, ut docent Arriaga, & Haunoldus: non ſecùs, ac quando corpus aliquod replicatur, vel penetratur, ubicationes illius corporis ſunt naturales quoad ſubſtantiam, & ſupernaturales quoad modum. Ratio eſt, quia ſufficienter Chriſtus eſt in tota, & in qualibet parte Hoſtiæ, per hoc, quòd ſingula indiviſibilia phyſica corporis Chriſti ſint penetrata in ſingulis minimis Hoſtiæ, & ſimul ſint replicata, ubicunque datur quodvis minimum Hoſtiæ; ſed ad hoc ſufficit ubicatio tantùm quoad modum, non quoad ſubſtantiam ſupernaturalis, (ut in qualibet penetratione, aut replicatione corporum) ergo hujuſmodi eſt ubicatio ſacramentalis Chriſti. Hæc autem neque eſt dicenda ubicatio circumſcriptiva, nec definitiva, ſed ſacramentalis, ut communiter docent Thomiſtæ. Et ratio ex Angelico eſt, quia ubicatio circumſcriptiva afficit corpus, quod ſecundùm unam partem eſt in uno loco, ſecundùm aliam in alio. Definitiva verò afficit ſpiritum, quem intra certum ſpatium definit, adeò ut ſit totus in toto, totus in qualibet parte ſpatii, ubicatio tamen ſacramentalis afficit corpus, quod nullis finibus circumſcribit, ac proinde poteſt de ſe eſſe major, & major in infinitum.

III.

III. Circa tertiam difficultatem, docent communius, Chriſtum, prout eſt in Euchariſtia, non poſſe naturaliter agere, ac pati, videre, aut videri, nec gravitare, aut ſeipſum, vel alia corpora movere, eò quòd careat extenſione partium extra partes requiſita ad hujuſmodi actiones.

Dico tamen cum Nominalibus Okamo, Gabriele, Mayore, necnon cum Martinonio *diſp. 32.* Arriaga *diſp. 37.* probabile eſſe, quòd poſſit naturaliter Chriſtus ſub ſpeciebus hæc omnia præſtare, perinde ac ſi haberet ubicationem circumſcriptivam.

Prob. Penetratio, & Replicatio non impedit, quo minus corpora poſſint naturaliter agere, ac pati, alterari, & alterare, v. gr. aqua palmaris, ſive ſit cum alia penetrata, ſive ſit replicata, poteſt naturaliter frigefacere, & calefieri, ut hic ſupponimus ex phyſicis; ſed modus exiſtendi corporis Chriſti in Euchariſtia ſolùm fert penetrationem omnium minimorum corporis Chriſti in quolibet minimo Hoſtiæ, & replicationem cujuslibet minimi corporis Chriſti in quolibet minimo ejuſdem Hoſtiæ, ergo modus exiſtendi corporis Chriſti in Euchariſtia non impedit, quo minus poſſit naturaliter agere, ac pati; perinde ac ſi haberet ubicationem circumſcriptivam. In eo enim differt ubicatio circumſcriptiva, quam habet Chriſti corpus in cœlis, à ſacramentali, quam habet in Euchariſtia, quòd per illam corpus Chriſti habeat ſolùm partes extra partes; per iſtam verò habeat tum partes extra partes, tum partes intra partes.

Quod ut facilius percipiatur, fingamus dari Hoſtiam conſecratam, quæ habeat magnitudinem, & formam hominis; in illa, ubi eſt oculus dexter, eſt ſimul dexter, & ſiniſter, & totum corpus Chriſti; ubi verò eſt ſiniſter, eſt etiam dexter, & totum corpus, ergo oculus dexter eſt ſimul extra, & intra locum ſiniſtri: Idémque dicas de ſingulis indiviſibilibus phyſicis corporis Chriſti, quæ pariter ſunt unum, & extra, & intra aliud, atque adeò non deeſt in corpore Chriſti ſub ſpeciebus illa extenſio localis partium, quæ requiritur, ut poſſit naturaliter agere, & pati. Ad hos enim effectus non requiritur, quòd partes extenſæ non ſint replicatæ, aut penetratæ, ut ſupponitur ex phyſicis.

Hinc fit 1. Quòd Chriſtus Dominus, præciſâ dote impaſſi-

paſſibilitatis, quam habet, quatenus eſt Beatus, poſſet, prout eſt in Euchariſtia, calefieri naturaliter ab igne propinquo, non ſecùs, ac aqua replicata, vel penetrata.

Fit 2. Quòd poſſit pariformiter calefacere paſſum ſufficienter approximatum ſuo calore naturali; quamvis hujuſmodi effectus ad celandum myſterium de facto impediatur.

Fit 3. Quòd poſſit naturaliter videri oculo corporeo. Sicut enim plura corpora penetrata, aut replicata poſſunt emittere ſpecies, quibus videantur, ità indiviſibilia phyſica corporis Chriſti in Euchariſtia penetrata, & replicata poſſunt emittere ſpecies ſuas. Et quamvis multitudo illa ſpecierum, quæ à tot corporibus penetratis emittuntur, non faciat ea diſtinguere, hoc non obſtat, quo minus ea omnia ſaltem confusè videantur.

Fit 4. Non eſſe improbabile, ut docet Arriaga nu. 17. cum Nominalibus, quòd poſſit etiam in Euchariſtia Chriſtus Dominus oculis ſuis naturaliter videre objecta corporea approximata: Ad videndum enim requiritur, & non ſufficit potentia viſiva cum organis extenſis, ſeu habentibus partes extra partes, non alteratis, neque impeditis, ſed in Euchariſtia hæc omnia habentur. Potentia enim viſiva Chriſti Domini eſt cum organis extenſis, quia licèt habeant partes intra partes, habent etiam partes extra partes, ut diximus; & à penetratione cum aliis partibus non alterantur; aliter Chriſtus non eſſet in Hoſtia, prout eſt in cœlo, nec ullatenus impediuntur, quia ex penetratione cum aliis partibus corporis opacis non immutatur temperamentum oculi, unde non impeditur tranſmiſſio ſpecierum, à quibus viſio cauſetur, ergo in Euchariſtia habetur quicquid requiritur, ut Chriſtus poſſit oculis corporeis videre: quod videtur innuiſſe Sponſa Cant. 2. dicens: *En ipſe ſtat poſt parietem, reſpiciens per feneſtras, proſpiciens per cancellos*, videlicet ſpecierum ſacramentalium: Aliter ibi eſſet modo quodam mortuo, & perinde ac lapis, quod minùs dignè dicitur de Chriſto Domino. Immo probabiliter in ſingulis indiviſibilibus Hoſtiæ, ubi ſunt omnia organa potentiæ viſivæ ritè coordinata, & non alterata per penetrationem, poteſt naturaliter ſua viſio produci, quin requiratur ulterior extenſio.

Fit 5. Quòd naturaliter poſſit Chriſtus moveri. Si enim

nim plures aquæ penetratæ gravitant, & naturaliter deſcendunt, quidni etiam omnia indiviſibilia phyſica corporis Chriſti habentia ſuam gravitatem, penetrata, ac replicata in Euchariſtia, gravitent, & naturaliter deſcendant, niſi ad occultandum myſterium id impediatur?

Fit 6. Quòd poſſit etiam naturaliter movere ſe ipſum, ſpecies ſacramentales, & alia corpora, cùm enim poſſit naturaliter agere, poteſt etiam naturaliter cauſare motum, & impetum imprimere.

Fit 7. Quod poſſit naturaliter motu progreſſivo moveri. Quòd ut perſpicuum fiat, imaginandum dari Hoſtiam conſecratam magnitudinis, & figuræ humanæ: ut poſſet autem Chriſtus ibi moveri motu progresſivo, ſolùm deberet priùs movere pedem A, deinde pedem B, ſed hoc totum poſſet, ergo. *Probatur minor.* Quamvìs enim movendo pedem A, moveat etiam pedem B compenetratum, & movendo pedem B, moveat etiam pedem A, nihilominus adhuc verum eſt, quòd per primam partem motûs moveatur pes A, & per ſecundam pes B, quod ſufficit ad motum progresſivum. Sicut enim per hoc præcisè, quòd uterque pes Chriſti ſit in parte Hoſtiæ A, & uterque in parte B, bene ſequitur, quòd in parte A Hoſtiæ ſit pes dexter, & in B ſiniſter; ità etiam per hoc, quòd uterque pes moveatur in prima parte motûs, & uterque in ſecunda, bene ſequitur, quòd in prima parte motûs moveatur pes dexter, in ſecunda ſiniſter, quod ſufficit ad motum progresſivum, niſi lis ſit de voce. Ratio à priori eſt, quia penetratio, & replicatio non impedit, quominus corpus posſit agere, & pati, perinde ac ſi non eſſet replicatum, aut penetratum, ergo per hoc, quòd ubi eſt pes dexter, ſit etiam compenetratus pes ſiniſter, non fit, quominus pes dexter posſit moveri motu progresſivo, perinde ac ſi non eſſet cum altero pede compenetratus: idémque dicas de pede ſiniſtro, atque adeo poteſt Chriſtus naturaliter prout eſt in Hoſtia conſecrata moveri motu progresſivo.

Fit ult. Chriſtum in Euchariſtia poſſe etiam naturaliter loqui, audire, olfacere, tangere, tangi, & omnes actus potentiarum externarum, ac internarum exercere, ſicut poteſt in cœlo. Ratio eſt, quia penetratio, & replicatio organorum non excludit extenſionem partium ad has operationes requiſitam, nec immutat, aut alterat temperamentum illorum; ergo perinde ſe habet

Digitized by Google

Chriſtus in Euchariſtia, ac Petrus replicatus, & ſimul penetratus cum Paulo, atqui Petrus replicatus, & penetratus poteſt naturaliter omnes operationes potentiarum internarum, & externarum exercere, ut hìc ſupponitur, ergo etiam Chriſtus in Euchariſtia.

V. *Objic.* 1. Chriſtus Dominus in Euchariſtia non ſtat modo naturali, ergo non poteſt naturaliter agere. Secundò, Chriſtus ſub ſpeciebus exiſtit indiviſibiliter; ergo non poteſt exercere operationem corpoream diviſibilem, nec qualitatem diviſibilem recipere. Tertiò, ut poſſit agens corporeum naturaliter agere, requirit, tanquam conditionem neceſſariam, partium extenſionem; non ſecùs, ac approximationem paſſo; In Euchariſtia autem Chriſtus Dominus non eſt extenſus, ergo. Quartò, ad agendum requiritur contactus quantitativus, Chriſtus autem in Euchariſtia tangi non poteſt, ſolúmque tanguntur accidentia panis.

Re. p. Ad primum *nego conſequentiam*. Per hoc, quòd humanitas Chriſti ſubſiſtat modo ſupernaturali, non per hoc non poteſt naturaliter agere. Aqua penetrata, aut replicata, quamvìs non exiſtat modo naturali, adhuc naturaliter agit, ac patitur; & ſpecies Euchariſticæ naturaliter caleſiunt, & calefaciunt, eſto miraculosè ſtent ſinè ſubjecto.

Ad ſecundum, exiſtere Chriſtum Dominum indiviſibiliter in Euchariſtia, non eſt exiſtere ſinè pluralitate partium extenſarum, tam in ordine ad ſe, quàm in ordine ad locum, ſed eſt exiſtere totum in toto, & totum in qualibet parte, ità tamen ut quælibet pars ſit intra ſimul, & extra aliam: eo modo, quo communiter dicimus in phyſicis (contra Thomiſtas negantes poſſibilitatem replicationis circumſcriptivæ ejuſdem corporis) corpus replicatum in loco A, & B, eſſe ſimul intra, & extra locum A, eſſe ſimul intra, & extra locum B.

Ad tertium, diximus, cum ubicatione ſacramentali cohærere extenſionem, ſeu extreitatem partium requiſitam ad actionem naturalem agentis corporei, quia intreitas partium non pugnat cum earundem partium extreitate.

Ad quartum, primò falſum eſt, ad agendum requiri contactum quantitativum inter agens, & paſſum. Sufficit enim immediatio virtutis ſinè immediatione ſuppoſiti.

De-

Digitized by Google

Deinde falſum etiam eſt, corpus Chriſti in Euchariſtia non poſſe ab alio corpore tangi, ſeu habere contactum quantitativum. Ad hoc enim ut duo corpora tangantur, ſufficit, quòd inter illa duo nihil mèdiet: atqui inter digitos Sacerdotis, & corpus Chriſti nihil mediat, non ſecùs ac nihil mediat inter digitos Sacerdotis, & quantitatem panis, ergo ſicut in rigore Sacerdos ſuis digitis tangit ſpecies Euchariſticas, nempe quantitatem panis, ità in rigore tangit corpus Chriſti, quamvìs corpus Chriſti de facto non cauſet ſenſationem tactus ad myſterium occultandum, ſicuti impeditur, ne ab oculis noſtris ſaltem confusè videatur, ut naturaliter poſſet videri. Dixi ſaltem confusè, nam ut advertit Arriaga, poſſent etiam diſtinctè videri naturaliter ſingula membra Chriſti in Euchariſtia. Sicut enim attinguntur diſtinctè ſinguli ſoni, quando ſunt diverſi, licet ſimul audiantur, ità ſinguli colores, ſi ſunt diverſi, diſcernuntur, quando ſimul ſpecies emittunt ab eodem loco.

VI. Notandum hic, apparitiones Chriſti in Euchariſtia multipliciter contingere poſſe, eaſque ſemper eſſe miraculoſas, ſi Chriſtus non appareat ſub ea confuſione membrorum explicata. Poſſent autem primò contingere, ſi ſingulæ partes corporis ſeorſim emittant ſpecies ſuas, ita ut in una parte appareat ſolùm caput, in altera ſolùm collum, &c. Secundò ſi Chriſtus novam præſentiam circumſcriptivam aſſumat, ut ſe præbeat videndum. Tertiò ſi immutetur potentia viſiva per productionem miraculoſam ſpeciei exprimentis corpus Chriſti. Quartò ſi immutetur medium, ità ut cauſet ſpeciem impreſſam corporis Chriſti. In his autem caſibus nulla haberetur deceptio, quia per hujuſmodi miraculoſas apparitiones Deus ſolùm intendit confirmare veram præſentiam Chriſti in Euchariſtia: ſicut Chriſtus Dominus non dicitur decepiſſe diſcipulos euntes in Emmaus, quando apparuit ſub ſpecie Peregrini, ut advertit Angelicus ex Auguſtino apud Martinonium *diſp.* 32.

QUÆSTIO VIII.

De effectibus Euchariſtiæ, & num cauſentur, quouſque ſpecies in ſtomacho perſeverant.

I. PRimus, ac præcipuus Euchariſtiæ effectus eſt nutritio, & confortatio animæ, & augmentatio in

vita ſpirituali, ut conſtat ex Florent. & Trid. *ſeſſ.* 13. *cap.* 2. ubi dicitur *ſumi hoc Sacramentum tanquam ſpiritualem animarum cibum, quo aluntur, & confortantur viventes vita illius, qui dixit, Qui manducat me, & ipſe vivet propter me.* Hæc autem nutritio conſiſtit tum in augmento gratiæ habitualis, tum in excitatione quadam charitatis, cum actuali dulcedine, & gaudio ſpirituali, ut docet D. Thom. *qu.* 79. *a.* 1. dicens: *Ex virtute hujus Sacramenti anima ſpiritualiter reficitur per hoc, quod ſpiritualiter delectatur, & quodammodo inebriatur dulcedine bonitatis divinæ.* Hinc Euchariſtia in Clementina unica de Reliquiis, & veneratione Sanctorum dicitur *eſſe Panis habens omne delectamentum, & omnem ſaporem ſuavitatis.* De illa Iſa. 60. dicitur: *Mammilla Regum lactaberis.* & Cant. 2. *Sub umbra illius, quem deſideraveram, ſedi, & fructus ejus dulcis gutturi meo.* Hæc tamen dulcedo ſæpè ab indiſpoſitione ſubjecti impeditur.

Secundus Euchariſtiæ effectus eſt liberatio à venialibus, & præſervatio à mortalibus ex Trident. loco laudato; ubi hoc Sacramentum vocat *Antidotum, quo liberamur à culpis quotidianis, & à mortalibus præſervamur.* Ex duplici autem capite à venialibus liberamur, ut notat Angelicus hìc *art* 4. Primò ex ipſa ratione gratiæ cibantis, atque adeò ex opere operato. Per cibum enim reſtauratur, quod per calorem naturalem deperditur, per venialia autem deperditur fervor Charitatis, ergo per ſpiritualem hunc cibum reſtauratur Charitatis fervor, atque adeò ex opere operato cauſatur remiſſio venialium. Secundò à venialibus liberamur mediatè, & ex opere operantis, quatenùs Euchariſtia excitat calorem charitatis, & contritionis, quo venialia remittuntur. A mortalibus etiam præſervamur, ſicut per cibum præſervamur à morte, videlicet roborando vires ſpirituales, extinguendo fomitem, & præbendo auxilia adverſus hoſtes, juxta illud Pſalmi 22. *Paraſti in conſpectu meo menſam adverſus eos, qui tribulant me.* Hinc Euchariſtia cauſat etiam perſeverantiam in gratia, & gloriæ adeptionem: Unde à Trid. *cap.* 2. appellatur *pignus futuræ gloriæ, & perpetuæ felicitatis.*

11 Tertius effectus eſt remiſſio pœnæ peccatis debitæ ex D. Thom. *art.* 5. quod tamen non præſtat Euchariſtia, quatenùs eſt Sacramentum directè, cum non ſit inſtituta ad ſatisfaciendum pro peccatis, ſed ſolùm indirectè; Tum quia cum remittat culpam venialium, remit-

mittit conſequenter aliquam ſaltem pœnam iis debitam; Tum etiam quia excitando fervorem charitatis homo vi charitatis conſequitur remiſſionem culpæ ſimul, & pœnæ. Non remittitur tamen ſemper tota pœna, ut in baptiſmo, aliter homini communicanti nulla eſſet alia pœna injungenda, ut non injungitur ſuſcipienti baptiſmum. Euchariſtia tamen, quatenùs eſt ſacrificium, per ſe, & directè pœnam peccatis debitam remittit, cum habeat vim ſatisfaciendi, & placandi Deum, ac reddendi illum nobis propitium, ut dicemus diſputatione ſequenti.

Ultimus Euchariſtiæ effectus eſt, mitigare, ac extinguere fomitem peccati; quod præſtat, tum indirectè augendo Charitatem. ex Auguſt. enim Augmentum charitatis diminutio eſt Cupiditatis: Tum etiam directè per auxilia ſpecialia, quibus excitantur primi motus oppoſiti motibus concupiſcentiæ. Hinc dicitur Zachariæ 9. *Quid eſt bonum ejus, & quid pulchrum ejus, niſi frumentum electorum, & vinum germinans virgines?* Et Cyrillus 4. in Joan. 17. *Non mortem ſolùm, ſed & morbos omnes depellit, ſedat ſævientem membrorum noſtrorum legem, pietatem corroborat, perturbationes omnes extinguit.* Præterea cauſat etiam corporis reſurrectionem, ut conſtat ex illo Chriſti Domini: *Qui manducat meam carnem, &c. habet vitam æternam, & ego reſuſcitabo eum in noviſſimo die.* Influit autem in hanc reſurrectionem, movendo Deum ad vivificanda corpora per conjunctionem, quam habuerunt cum Carne Chriſti vivificante. Hinc inferunt nonnulli apud Gonetum, quod ſæpè, ac devotè Communicantes Claritatem, ac ſplendorem ſpecialem ſint obtenturi in corporibus ſuis poſt reſurrectionem. Si enim Moyſes ex ſola converſatione cum Angelo, qui loco Dei apparebat, adeò ſplendidus evaſit, *ut non poſſent intendere Filii Iſrael in faciem Moyſis propter gloriam vultus ejus*, ut loquitur Apoſtolus; quid dicemus de Corporibus Beatorum ex contactu corporis Chriſti, qui à Chryſoſt. vocatur *Fons Lucis*? Notandum tamen circa hos effectus, nonnullos ſemper cauſari, niſi detur obex, cujuſmodi ſunt qui cauſantur immediatè, nempe augmentum gratiæ, Auxilia ſpecialia, liberatio à venialibus; alios verò, qui cauſantur mediatè per gratias actuales (ut ſunt præſervatio à mortalibus, perſeverantia in gratia, & adeptio gloriæ) non cauſari ſemper, quia ſæpè homo reſiſtit gratiis actualibus per Euchariſtiã collatis.

III.

III. Difficultas nunc eſt primò, Num iſti effectus cauſentur ab Euchariſtia tunc ſolùm, cum manducatur, ſeu per guttur in ſtomachum trajicitur: an verò quouſque ſpecies Sacramentales in ſtomacho perſeverant? Plurimi apud Vaſquez *diſp. 203.* docent, gratiam cauſari ſolùm, dum manducatur, alios verò effectus ſecundarios putà dulcedinem ſpiritualem, auxilia, & ſimilia, quæ dantur in tempore opportuno, cauſari etiam poſt ſpecies in ſtomacho conſumptas. Cajetanus docuit, augmentum gratiæ cauſari poſſe ex opere operato, quouſque in ſtomacho ſpecies perſeverant, dummodo habeatur nova devotio, & diſpoſitio. Idémque docet Suarez *diſp. 63. ſect. 7.* qui quamvis olim male audierit, teſte Lugo *diſp. 12.* communiùs tamen uſu recipitur. Ratio hujus doctrinæ eſt, quia Euchariſtia ex Tridentino inſtituta eſt inſtar cibi, ergo ſicut cibus, quouſque eſt in ſtomacho, habet vim nutritivam, & reficit vires corporales, ità Euchariſtia ſpirituales: requiritur tamen nova devotio, quia cibus ſpiritualis in hoc differt à corporali, quod iſte non poteſt in primo inſtanti manducationis nutrire, ſed ex majori activitate agentis, & minori reſiſtentia contrarii habet, ut faciliùs digeratur, & vires reficiat ſucceſſivè: contra verò Euchariſtia in primo inſtanti, quo manducatur, cauſat effectus ſuos quantùm poteſt, non ſecùs, ac luminoſum cauſat ſtatim quantùm poteſt lucis: idcircò, ut cibus hic ſpiritualis novam gratiam cauſet, requirit novam diſpoſitionem, ſicut luminoſum requirit ſubjectum magìs diſpoſitum, ut reddat illud magìs lucidum.

Confirm. Omnes concedunt, Euchariſtiam majus augmentum gratiæ conferre ſubjecto magis diſpoſito, ergo ſive iſta diſpoſitio præcedat manducationem Euchariſtiæ, ſive ſubſequatur; dummodo inſtar cibi ſpiritualis ſit in ſtomacho, majus augmentum gratiæ cauſabit pro majori iſta ſuperveniente diſpoſitione.

IV. *Objic.* Primò: non eſt tribuenda Sacramentis vis cauſativa Gratiæ, niſi ea conſtet ex Scripturis, Conciliis, traditione, &c. Sed ex Scripturis, & Conciliis gratia nutritiva ſolùm promittitur manducanti Euchariſtiam, non verò retinendi eam in ſtomacho, ergo ſolùm confertur gratia, dum manducatur. Neque obſtat paritas cibi corporalis. Nam ſi in omnibus ſervaretur Analogia inter cibum ſpiritualem, & corporalem, ſicuti hic nutrit

trit, poſtquam alteratur, & corrumpitur, ità Euchariſtia deberet gratiam cauſare, poſtquam ſpecies Sacramentales corrumpuntur, quod longe aberrat à vero.

Confirm. Quia ex dictis contra Cajetanum, ut Euchariſtia cauſet gratiam, non requiritur actualis devotio, ſed ſufficit negatio obicis, ergo ſi cauſaret gratiam, quouſque ſpecies ſunt in ſtomacho, neque requiretur nova diſpoſitio, & devotio.

Reſpon. Satis eſſe, quòd ex Conciliis conſtet, Euchariſtiam inſtitutam eſſe per modum cibi nutrientis animam, & quod illi rationabiliter à Theologis tribuatur omnis illa vis cauſativa Gratiæ, quæ poteſt ei congruere per comparationem ad cibum corporalem: dummodo aliunde non conſtet, hos cibos in aliquo effectu inter ſe diſcrepare. Conſtat autem, in hoc diſcrepare, quod cibus corporalis vires reficiat, dum corrumpitur. Reficit enim vires per hoc, quod convertatur in ſubſtantiam aliti: contra verò Euchariſtia non convertitur in comedentem, ſed illum in ſe convertit, prout Chriſtus Dominus dixit Auguſtino: *Cibus ſum fortium, tu mutaberis in me, non ego in te*; ergo non debet cauſare gratiam poſt corruptionem ſpecierum, ſed dum eſt in ſtomacho.

Ad Confirmationem *nego conſequentiam.* Diximus enim, quod ſicut luminoſum cauſat ſtatim quantùm poteſt lucis, illam tamen non intendit, ſi non accedat nova diſpoſitio ſubjecti; ità Euchariſtia: & ſicut Euchariſtia cauſat majorem gratiam, ſi major ſit diſpoſitio, & devotio, dum manducatur; ità ſi hæc devotio ſuccedat, dum ſpecies ſunt in ſtomacho, tunc cauſat illud augmentum gratiæ reſpondens devotioni.

V. *Objic.* 2. Ex Vaſquez, & Arriaga. Si hæc ſententia ſubſiſteret, daretur anſa ſuperſtitionibus, videlicet accipiendi plures, aut grandiores Hoſtias, quod, ut advertit Suarez, ab Inquiſitoribus fidei ſæpè damnatum eſt ut ſuperſtitioſum, & puniti ſunt, qui id contendebant, ut videre eſt apud Dianam *parte* 4. *tract.* 8. *reſol* 96. Secundò Sacerdotes facilè indulgerent Calici implendo, & injuriam irrogarent ei, cui dimidiam particulam aliquando tribuerent, quia fraudarent illa majori gratia, quam poſſet in ſtomacho cauſare particula, ſi eſſet integra. Denique durum videtur, voluiſſe Chriſtum ità Euchariſtiam inſtituere, ut cæteris paribus magis prodeſſe

prodeſſe poſſet ei, qui debilioris eſt ſtomachi, & diuturnius ſpecies conſervat.

Reſp. Meritò puniri ab Inquiſitoribus eos, qui volunt Hoſtias grandiores; non ſolùm, ne detur anſa ſuſpicandi, quòd major gratia conferatur ratione Hoſtiæ majoris, non ratione majoris devotionis; & ne ſuperbè quis majorem Hoſtiam prætendat ob ſuam majorem dignitatem; ſed etiam quia ſtandum conſuetudini Eccleſiæ, & reverentiæ debito Sacramento. Sicut enim Eccleſia ob hanc reverentiam prohibet, ne quis pluries eadem die communicet; quamvìs plùs gratiæ acciperet bis communicando, quàm ſemel, ità prohibet, ne grandior ſolito Hoſtia ſumatur; præſertim quia ſolùm probabile eſt, quod ratione majoris devotionis plus gratiæ conferatur, quouſque in ſtomacho perſeverat. Hinc fit, Sacerdotes non debere cum irreverentia nimios eſſe in Calice implendo, præſertim ſi non vacent deinde gratiarum actioni, quouſque ſpecies conſumantur. Fit etiam, quod per accidens aliquando dimidia Hoſtia dari poſſit, ſi deſit integra. Denique ſicut Euchariſtia ità inſtituta eſt, ut non debeat à fatuo ſuſcipi cum periculo irreverentiæ, nec hoc videtur durum, ità pariter inſtitui potuit, quòd cæteris paribus plus prodeſſe poſſit ei, qui diutius ſpecies conſervat ob ſtomachi debilitatem.

VI. *Objic.* ultimò ex eodem Vaſquez. Ex hac ſententia ſequitur primò, quod qui communicat in mortali, teneatur ſtatim conteri, & confiteri, ut poſſit recipere gratiam, quam Euchariſtia cauſare poteſt, dum eſt in ſtomacho. Secundò, quod qui poſt communionem ſtatim peccaret, novum peccatum committeret, ex hoc præcisè quod ponat obicem novo illi effectui, hæc autem ſunt inaudita, ergo.

Reſpond. Nego utramque ſequelam. Et ſanè qui communicat in mortali, non peccat præcisè, quia impedit gratiæ conſecutionem (aliter qui non communicat frequenter, aut cum majori devotione, peccaret impediendo majus augmentum gratiæ); ſed peccat quia Sancta non ſancte tractaret indignè ſuſcipiendo Sacramentum. Quòd autem non ſtatim doleat de peccato, non eſt nova irreverentia, ſed eadem habitualiter perſeverans.

VII. Dubitatur ulteriùs, an major gratia cauſetur ab utraque ſpecie panis, & vini, quàm ab altera tantùm?

Com-

Digitized by Google

Communiùs negant Antiqui, & RR. cùm Thomiſtis, Suario, Bellarmino, Coninck. Affirmant tamen plures Antiqui, & RR. cum Vaſquez, Lugo, Palao, & Recentioribus Thomiſtis apud Philippum à SS. Trinitate. Utraque ſententia habet ſolidam probabilitatem, tum intrinſecam, tum extrinſecam, teſte Haunoldo, adeò ut ambigas, utram eligas.

Cenſeo equidem, partem affirmativam eſſe valdè probabilem. Pro ea enim adducitur primo à Lugo, & Dicaſtillo auctoritas Patrum Tridentinorum, qui videbantur in illam inclinare, ut propterea definierint, Laicos non communicantes ſub ſpeciebus vini *nulla gratia neceſſaria fraudari*: cum autem addiderint ly *neceſſaria*, videntur aſſerere, quod aliqua ſpeciali gratia fraudentur, licet non neceſſaria ad ſalutem; ſicuti dum Eccleſia ob reverentiam Sacramento debitam prohibet, ne quis eadem die bis communicet, aliqua gratia nos privat, quamvìs non neceſſaria. Secundò auctoritas Clementis VI. qui concedens Regi Galliæ communionem ſub utraque ſpecie, expreſſit in bulla id concedere *ad majus gratiæ augmentum*; quod non videtur aptè intelligi de augmento ex opere operantis, ſed operato. Et quamvìs ibi Pontifex non loquatur ex cathedra tamquam Eccleſiæ Magiſter, proponendo aliquod infallibiliter credendum, ſed ut Auctor privatus, adhuc magni habetur ejus Auctoritas. Tertiò probatur ratione: quia Sacramentum cauſat ſolùm effectus, quos ſignificat, non verò quos non ſignificat; ſed ſpecies panis ſignificant ſolùm effectum cibi, cujus eſt roborare; Et ſpecies vini ſolùm effectus potus, cujus eſt lætificare; Juxta illud Pſalmi 103. *Panis cor hominis confirmat. Vinum lætificat cor hominis*, unde canit Eccleſia: *Dedit fragilibus corporis ferculum, Dedit & triſtibus Sanguinis poculum*; ergo hos diverſos effectus ſeorſim cauſant; atque adeò major gratia cauſatur ab utraque ſpecie, quàm ab altera tantùm.

VIII. Objicitur tamen primò prohibitio Eccleſiæ, ne Laici Calicem ſumant. Quomodo enim Eccleſia privaret Laicos ſumptione Calicis, ſi ex inſtitutione Chriſti Domini poſſent ea ſpeciali gratia muniri? Secundò Concilium Moguntinum, ubi *can.* 32. dicitur, non eſſe dubitandum, quin communio ſub unica ſpecie ſit æquè utilis, & efficax ad ſalutem, quàm ſub utraque. Tertiò quia quamvìs ſub ſpeciebus panis vi verbo-

rum

rum contineatur ſolùm corpus Chriſti, concomitanter tamen continetur etiam Sanguis, ergo utraque gratia refectiva confertur ei, qui Corpus ſimul, & ſanguinem ſumit ſub una tantùm ſpecie. Neque dicas, ſub ſpecie panis non contineri Chriſtum ut potabilem, ſed ut manducabilem. Nam cum ſanguis Chriſti ſit potus animæ, juxta illud: *Caro mea verè eſt cibus, & ſanguis meus verè eſt potus*; ſufficit, quod ſub ſpecie panis ſumatur ſanguis, ut ſumatur Chriſtus ut potabilis, hoc eſt ut ſumatur gratia, quæ per hunc potum ſpiritualem confertur.

Reſp. ad primùm, quòd ſi diverſa gratia conferretur à Chriſto ſub ſpeciebus panis, ac ſub ſpeciebus vini, adhuc Eccleſia potuiſſet ob reverentiam Sacramento debitam prohibere Laicis communionem ſub ſpeciebus vini; ſicut ob reverentiam prohibet, ne quis pluries eodem die communicet. Et quamvìs primis Eccleſiæ temporibus permitteretur Laicis communio ſub utraque ſpecie, ſicut etiam Pueris dabatur Euchariſtia, deinde expediens fuit utrumque prohiberi ob irreverentias, quæ irrepſerunt, remiſſo antiquo illo fidelium fervore. Periculum enim erat tum effuſionis vini conſecrati, quando in magno communicantium Ruſticorum, & Puerorum concurſu dabatur Calix, tum etiam corruptionis, quando vinum conſecratum conſervabatur pro Laicis: Præterquamquod ſic uniformius omnes communicant, cum pluribus in locis deſit copia vini, & multi à vino abhorreant. Sic etiam aboletur hæreſis aſſerentium, neceſſariam eſſe ſumptionem ſub utraque ſpecie, & magis declaratur, Chriſtum ſub utraque ſpecie contineri.

Quamvìs autem Chriſtus Dominus dixerit, Niſi manducaveritis, & biberitis, hinc non evincitur communionem faciendam eſſe ſub utraque ſpecie. Nam primò ut advertit Arriaga *diſp. 42.* Verba Chriſti intelligi poſſunt de utroque conjunctim, quod ſcilicet, ſi utrumque omiſeritis, non habebitis vitam in vobis. Deinde, ut vult Vaſquez, præceptum hoc Chriſti fertur pro tota Eccleſia, non pro ſingulis, quatenus ſi in tota Eccleſia deſit ſacrificium altaris, in quo caro Chriſti ſumitur, & ſanguis potatur, Eccleſia non conſiſtit: aliter ſi præceptum pro ſingulis hominibus ferretur, pueri, qui non ſumunt Euchariſtiam, ſalvari non poſſent. Tertiò intelligi poteſt de ſumptione ſub altera tantùm ſpecie, in

qua

qua poſt Chriſti Reſurrectionem corpus ſimul, & ſanguis continetur, atque adeò ſumendo alteram tantùm ſpeciem, ſimul comeditur caro, & bibitur ſanguis Chriſti.

Ad ſecundùm dico, Concilium Moguntinum non fuiſſe Oecumenicum, ſed provinciale, nec fuiſſe à S. Sede approbatum.

Ad ultimum: licet ſub ſpecie panis contineatur ſanguis, non ſignificatur tamen potus ſpiritualis, ergo non habentur in anima effectus ſpirituales per analogiam ad effectus, qui habentur in corpore per potum, videlicet lætitia cordis; & conſequenter probabile eſt, diverſam Gratiam conferri per utramque ſpeciem panis; & vini.

IX. Non negaverim tamen, ſententiam negativam eſſe etiam valdè probabilem; Tum quia auctoritas Concilii Moguntini non deſinit eſſe magni ponderis, quamvìs Concilium illud non fuerit Oecumenicum, nec approbatum; tum etiam, quia ſicut in Sacramento Extremæ Unctionis unica gratia cauſatur, quamvìs formæ unctionum ſint diverſæ, & diverſos videantur cauſare effectus, videlicet diverſam remiſſionem culparum, quæ per oculos, per aures, per olfactum &c. commiſſæ ſunt; ità probabiliter etiam in Euchariſtia: ne dicamus, Laicos aliqua ſpeciali Gratia ſemper privari, quod non videtur conſonum Divinæ beneficentiæ.

DISPUTATIO V.

De Miſſæ Sacrificio.

Sicut in veteri Lege Agnus Paſchalis Sacramentum ſimul erat, & ſacrificium, ita in Lege Evangelica Euchariſtia, quippe quæ non ſolum in noſtram ſalutem inſtituta eſt, ſed etiam in peculiarem Dei cultum, & in proteſtationem divini dominii in omnia, ac præſertim in vitam, ac necem. Expendimus hactenus quæ ad Euchariſtiam ut Sacramentum ſpectant, diſputandum ſupereſt de eadem, quatenus eſt ſacrificium. Et primò inquiremus, An, & quomodo miſſa

Digitized by Google

ſit verùm ſacrificium? Deinde In quanam actione ſacrificium miſſæ conſiſtat. Tum quinam ſint ejus effectus, & quomodo participentur? Poſtremò, An ſit infiniti valoris, etiam quoad efficaciam in actu primo proximo, adeò ut æquè proſit ſingulis, ſive pro pluribus, ſive pro paucioribus offeratur?

QUÆSTIO I.

An Miſſa ſit verùm Sacrificium?

I. NOmen Miſſæ alii cum Baronio ex Concilio Senonenſi in decretis Fidei *c.* 11. putant eſſe Hebraicum, ſignificans ſpontaneam oblationem. Etenim ubi Num. 19. in vulgata legitur *ſpontanea oblatio*, Hebraicè, & Caldaicè dicitur *Miſſah*, quæ domino offerebatur de fructibus terræ in gratiarum actionem, quibus deinde in templo veſcebantur cum recordatione ſervitutis præteritæ, & liberationis ab eadem, quæ omnia Sacrificio miſſæ aptantur. Alii cum Hieronymo, Juſtino, Epiphanio, Origine putant eſſe vocem latinam à Verbo Mitto, ſignificans, quòd per illam oblatio, & preces ad Deum mittantur; Unde in fine dicitur, *Ite Miſſa eſt*. Eam negant Hæretici cum Luthero, & Calvino eſſe verùm ſacrificium, contra quos Triden. *ſeſſ.* 22. *can.* 1. definit: *In Miſſa offertur Deo verum, & proprium ſacrificium.* Quod ut pateat, examinabimus, quid, & quotuplex ſit ſacrificium? Deinde, An phyſica deſtructio victimæ pertineat ad rationem ſacrificii? Denum An ratio ſacrificii competat Miſſæ? Et quænam in ea ſit res oblata? Quis offerens?

ARTICULUS I.

Quid, & quotuplex ſit Sacrificium?

II. DEfinitur ſacrificium apud Leſſium, & Arriagam, *oblatio externa rei ſenſibilis facta Deo à legitimo, & publico miniſtro, in proteſtationem ſupremi ejus dominii in omnia, ac præſertim in vitam, & necem.* Et quidem, quòd ſit oblatio, patet ex illo ad Hebræos 5. ubi dicitur: *ut offerat dona, & ſacrificia pro peccatis.* & Geneſ. 8. *obtulit Holocauſta ſuper Altare.* Et in hac ratione generica convenit Sa-

Sacrificium cum aliis oblationibus, quæ non ſunt ſacrificia, videlicet cum decimis, primitiis &c. Deinde quòd ſacrificium ſit oblatio externa rei ſenſibilis; etiam patet, quia fieri debet nomine omnium in Republica humana, quæ eſt ſenſibilis. Unde fit, quòd oblatio interna ſuimet facta Deo non ſit propriè ſacrificium, & dum Pſal. 50. dicitur, *Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus*, tunc nomen ſacrificii ſumitur largè pro oblatione interna, quæ eſt anima ſacrificii, & ſine qua ſacrificium externum non eſt acceptum; unde ſubditur, *Holocauſtis non delectaberis.* Tertiò oblatio ſacrificalis ſenſibilis fieri debet à Legitimo, & Publico Miniſtro, ut conſtat ex illo ad Hebræos 5 *Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus pro hominibus conſtituitur in his, quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona, & ſacrificia pro peccatis. Nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur à Deo tanquam Aaron.* Quibus Verbis oſtenditur, munus ſacrificandi non convenire, niſi illi, qui à legitima poteſtate ad id eligitur. Et ratio eſt, quia cum oblatio ſacrificalis fieri debeat nomine totius Reipublicæ humanæ, fieri debet à perſona ad id publicâ authoritate deputata: propterea ex Trid. *ſeſſ. 13. cap. 1.* ſacrificium, & ſacerdotium ſunt correlativa. Ubi notandum ex Suario *diſp. 73. ſect. 3.* Sacrificia in Lege naturæ non fuiſſe inſtituta à Deo, ſed à Republica; In lege verò veteri fuiſſe deſignata à Deo: & in Lege Gratiæ à Chriſto Domino: & ut notat Hieronymus, in Lege naturæ à Noe uſque ad Aaron omnes Primogeniti erant Sacerdotes, & in ordine ad Agnum Paſchalem, utpote ante Legem veterem inſtitutum, deputati erant Sacerdotes omnes Patresfamilias. Denique quod Sacrificium fieri debeat in proteſtationem ſupremi divini dominii in vitam, ac mortem noſtram, conſtat ex ſenſu communiſſimo omnium hominum, & DD. quòd expreſſit Euſebius lib. 1. dicens, *Hominem debere dare vitam ſuam Deo in ſacrificium, quia tamen hoc non expedit, Lege naturæ introductum eſt, ut in Sacrificium Animalis per aliquid ejuſmodi commutaretur.*

III. Ex hac definitione Sacrificii infertur primò, ſacrificium eſſe ſignum ad placitum, cum nulla res ſenſibilis naturâ ſuâ habeat ſignificare divinum dominium, noſtrámque ſubmiſſionem. Quamvis enim mactatio ovis v. g. habeat aliquam analogiam cum eo, quòd per ſacrificium proteſtamur, non habet tamen rationem ſacrificii, niſi ex placito, & inſtitutione evadat hujuſmodi ſignum.

 In-

Digitized by Google

Infertur 2. Non eſſe Sacrificia propriè dicta ea, quibus allata definitio non competit, ut ſunt ea decem, quæ Chryſoſtomus in *Pſal. 95.* enumerat, nempe Martyrium, Deprecatio, Jubilatio, Juſtitia, Eleemoſyna, Laus, Compunctio, Humilitas, Prædicatio, & beneficentia in ſanctos: & ſic explicantur multa Loca Scripturæ, & PP. uſurpantium ſacrificium in latiore ſignificatione.

Infertur 3. Differre ſacrificium à Sacramento, quamvìs utrumque ſit ſignum ſenſibile ad placitum, & plerumque etiam ſymbolicum. Sacramentum enim eſt externa Dei locutio donans, vel promittens nobis ſanctitatem: ſacrificium verò eſt locutio creaturæ ſubmittentis ſe Deo. Poteſt tamen utrumque eidem ſigno ſenſibili convenire, & de facto competit Euchariſtiæ, quæ quatenus eſt à Deo loquente, eſt Sacramentum; quatenùs eſt à creatura loquente, & ſe ſubmittente Deo, eſt Sacrificium. Immò ſub alia ratione eſt etiam Chriſti Teſtamentum, ſeu inſtrumentum authenticum voluntatis Chriſti promittentis nobis hæreditatem, ſeu vitam æternam.

Infertur 4. Rempublicam humanam, præſertim Eccleſiaſticam, poſſe ex natura rei Sacrificia inſtituere auctoritate propriâ, non tamen ſacramenta. Ratio eſt, quia ſolius Dei eſt ſanctificare, & ideò ſoli Deo competit inſtituere Sacramenta, quæ ſanctificent: At jure naturæ quælibet communitas, præſertim ſacra, poteſt, & probabilius debet, Deo ſe ſubmittere, & ſigno publico proteſtari divinum Dominium, ergo poteſt ſacrificia inſtituere. Unde fit, quòd ſi Chriſtus Dominus Euchariſtiam ſolùm inſtituiſſet in Sacramentum, Eccleſia potuiſſet illam in ſacrificium inſtituere. De facto tamen vetitum eſt Eccleſiæ ſacrificia inſtituere, ut patet tum ex communiſſimo ſenſu, tum quia ex perpetua Eccleſiæ traditione conſtat, Sacerdotes ſolùm relatè ad Miſſæ ſacrificium ordinari, quippe quod in ſe uno omnes omnium ſacrificiorum perfectiones coadunat.

Infertur ult. ſacrificium ſoli Deo offerendum, cùm ſoli competat Deo Supremum Dominium in omnia: propterea Auguſtinus *lib. 10. de civit.* cum dixiſſet, multos honores, qui Deo tribuuntur, tribui etiam creaturis, ſubdit: *quis verò ſacrificandum cenſuit, niſi ei, quem Deum aut ſcivit, aut putavit, aut finxit?*

IV. Du-

Digitized by Google

IV. Dubitatur, An ſit de Jure naturæ ſacrificium Deo offerre? Multi negant, putantes ſufficere, quòd Deus alio modo colatur; probabilius tamen affirmandum cum Philoſopho 5. Ethic. 7. & D. Thom. 2. 2. q. 85. *a.* 1. Ratio eſt, quia quod eſt idem apud omnes, illud dicitur naturale, & juxta rationis dictamen, ſed commune omnibus Gentibus eſt Deo ſacrificare, ergo ſacrificium eſt de jure naturæ, aut ſaltem de jure Gentium, quod fundatur in jure naturali. *Minor patet*, quia etiam Gentiles habuerunt ſacerdotes, Altaria, & victimas, quas Diis ſuis ſacrificarent. Neque obſtat fuiſſe nonnullos, qui putarunt Diis non eſſe ſacrificandum. Nam ut advertit Philoſophus *loco cit.* jus naturale non deſinit eſſe naturale per hoc, quòd apud aliquos deficiat: Sic habere pedes eſt naturale, quamvis aliqui ſint claudi. Sæpè enim ab aliquibus ignorantur etiam, quæ ſunt de juræ naturæ, propter pravam diſpoſitionem, & ſuperbiam: & de iſtis dicitur ad Rom. 1. *Dicentes ſe eſſe ſapientes ſtulti facti ſunt.*

V. Circa diviſionem ſacrificii, dividitur 1. ratione ſtatûs, ſeu temporis in ſacrificia legis naturæ, legis veteris, ſeu Moſaycæ, & Legis Evangelicæ. 2. ratione materiæ in victimam, ſeu Hoſtiam, Immolationem, & Libamen: victima erat, in qua offerebatur aliquod animal, putà vitulus, ovis, columba, Paſſer, Turtur: immolatio, in qua offerebatur res inanimis ſolida, putà Panis, ſimila, ſal, Thus, manipulus ſpicarum virentium, Triticum, &c. ut habetur *Levit. 1. & 6.* panis enim in fruſta frangebatur, ſal urebatur, Thus adolebatur, Triticum conterebatur &c. Libamen erat, in quo offerebatur res liquida, ut ſanguis, Aqua, oleum, vinum; quæ effuſione offerebantur. Tertiò dividitur ratione formæ in Holocauſtum, ſacrificium, ſeu Hoſtiam pro peccato, & Hoſtiam pacificam. In Holocauſto tota res reſolvebatur in fumum; In Hoſtia pro peccato partim cremabatur, partim cedebat in uſum ſacerdotum; In Hoſtia pacifica, quæ offerebatur in gratiarum actionem, & ad nova beneficia impetranda, res oblata partim cremabatur; partim comedebatur à ſacerdotibus, & partim ab iis, qui eam obtulerant. Denique ſacrificium ratione finis dividitur in Lautreticum, Propitiatorium, Euchariſticum, & Impetratorium. Primùm fit ad Deum colendum, & potiſſimum

Digitized by Google

fiebat holocauſto; Secundum pro peccatis, & pœnis avertendis, & fiebat hoſtia pro peccato; Tertium in gratiarum actionem. Quartum ad nova beneficia impetranda, & utrumque hoc fiebat hoſtiâ pacificâ. Ex quibus omnibus colligitur, omnia iſthæc ſacrificia eminenter in Miſſæ ſacrificio contineri.

ARTICULUS II.

Utrùm ad rationem Sacrificii ſpectet Immutatio victimæ phyſica, an ſufficiat ſola Moralis Immutatio?

VI. Ut reſolvi deinde poſſit, in quanam actione Sacrificium Miſſæ conſiſtat, num in conſecratione, in qua victima ſolùm moraliter immutatur, quatenùs Deo offertur, & fit ſacra: an in conſumptione, in qua immutatur phyſicè, & quatenùs eſt ſub ſpeciebus Euchariſticis, deſtruitur? inquirimus nunc, utrum ad rationem ſacrificii ſufficiat ſola immutatio moralis rei oblatæ? Negant Vaſquez Bellar. Lugo *diſp.* 19. Affirmant Suarius *diſp.* 83. *ſect.* 5. Arriaga *diſp.* 49. ex D. Thom. 2. 2. *q.* 85. *art.* 3. ad tertium, ubi docet, circa res ſacrificatas fieri aliquod ſacrum, quod vel ſit mactatio, vel conſumptio, vel benedictio victimæ: hæc ſunt Verba Doctoris Angelici: *ſacrificia propriè dicuntur, quando circa res Deo oblatas aliquid fit, ſicut quod animalia occidebantur, & comburebantur, quòd panis frangitur, & comeditur. & benedicitur: & hoc ipſum nomen ſonat. Nam ſacrificium dicitur ex hoc, quòd homo facit aliquid ſacrum.*

VII. Dicendum cum hac ſecunda ſententia, probabilius eſſe, quòd ſufficiat ſola immutatio victimæ moralis, quæ habetur per quandam ſanctificationem, ſeu per hoc quòd Deo offeratur, benedicatur &c.

Prob. Sacrificium eſt oblatio ſenſibilis, ſeu ſignum ſenſibile ad placitum, ſignificans ſupremum Dei dominium in omnia, ut oſtendimus articulo ſuperiore, ſed hujuſmodi ſignum, cum ſit ad placitum, bene poteſt conſiſtere in ſola immutatione morali rei ſenſibilis oblatæ, ſeu victimæ, ergo ad rationem ſacrificii ſufficit ſola immutatio moralis rei oblatæ, quatenùs per hoc, quòd Deo offeratur, ſit ſacra, & ſic moraliter diverſa.

Con-

Confirm. Quia in Scriptura multa ſacrificia recenſentur, in quibus res oblata ſolùm moraliter, & non phyſicè immutabatur. Et primò quidem hujuſmodi fuit ſacrificium Melchiſedech, qui dicitur obtuliſſe *ſanctum ſacrificium, Immaculatam Hoſtiam,* ſacrificavit autem abſque phyſica immutatione panis, quem obtulit, cum de tali mutatione non fiat mentio in Scriptura: & quamvìs Lugo dicat, Scripturam id omiſiſſe tanquam per ſe notum, Arriaga tamen reſpondet, id arbitrariè dici.

Secundum fuit ſacrificium zelotypiæ, de quo dicitur Num. 5. *offeret eam* (id eſt farinam aquâ ſanctâ, & pauxillo terræ mixtam) *ſacerdos, & ſtatuet coram Domino & ponet ſuper manus illius ſacrificium recordationis, & oblationem zelotypiæ:* ecce quomodo & appellatur ſacrificium, & nulla fit mentio immutationis phyſicæ in actione ſacrificativa, quamvìs poſt ſacrificium deberet Sacerdos pauxillum illius farinæ incendere ſuper altare.

Tertium eſt ſacrificium de panibus propoſitionis, quòd habetur Levit. 21. Hujuſmodi autem panes fuiſſe verum ſacrificium, colligitur ex eo, quòd ad eos offerendos conſecrabantur Sacerdotes. Præthereà apud Gentiles multa offerebantur, & reputabantur ſacrificia abſque ulla deſtructione, ut Danielis ult. ante Bel, ſeu Baal panes, & reliqua integra relinquebantur. Quare licet plerumque in ſacrificiis habeatur victimæ deſtructio, quippe quæ magìs videtur adumbrare Dei dominium in vitam, & necem, ea tamen non eſt eſſentialis ſacrificio.

VIII. *Objic.* 1. Si ſufficeret ad rationem ſacrificii immutatio moralis victimæ, quatenùs res Deo oblata evadit ſacra, ſequeretur, quòd Aræ, vel Templi conſecratio eſſet ſacrificium, quod nemo dixerit.

Confirm. authoritate D. Thom. qui *qu.* 86. *art.* 1. hæc habet: *Dum aliquid exhibetur in cultum Divinum, ſi illud conſumendum eſt, & oblatio eſt, & ſacrificium; ſi verò ſic exhibeatur, ut integrum maneat, erit oblatio, & non ſacrificium.*

Reſp. Nego ſequelam. Sacrificium enim debet eſſe oblatio externa, atque adeò ſignum ſenſibile ab habente poteſtatem in Republica inſtitutum, ut per illud proteſtemur divinum Dei dominium. Hoc autem de

facto non competit Aræ, vel Templo conſecrato: quamvis competere poſſit, ergo non eſt ſacrificium.

Ad Confirm. Reſpondet Arriaga, D Thom. pro utraque parte laudari. Dixit enim *q. 85 art. 3.* ſacrificari aliquid vel mactatione, vel conſumptione, vel benedictione. Quare dicendum de mente Angelici non conſtare. Vel dices, quod ſacrificium non in ſtricta, ſed in ſtrictiſſima ſignificatione importet conſumptionem victimæ, quatenus de facto ferè omnia ſacrificia victimæ conſumptionem præſeferunt.

IX. *Objic. 2,* Sacrificium debet eſſe oblatio externa, & ſignum ſenſibile habens ſimilitudinem ſaltem Analogicam, & ſymbolicam cum dominio in vitam, & mortem; ſed hanc non habet, niſi res oblata deſtruatur; ergo ad rationem ſacrificii ſpectat victimæ deſtructio.

Confirm. Illud ſpectat ad rationem ſacrificii, quod in omnibus ſacrificiis reperitur, ſicut ad rationem ſacramenti ſpectat, quod eſt commune omnibus ſacramentis; quandoquidem iſta compoſita artificialia non habent eſſentiam ſuam ex natura rei, ſed ex arbitrio inſtitutoris; atqui omnibus ſacrificiis eſt commune, quod res oblata deſtruatur, ut docent communiùs, ergo hoc ſpectat ad rationem ſacrificii.

Reſp. 1. Nego majorem ſicut enim ramus viridis poteſt eſſe ſignum ad placitum venditionis vini, quin ullam ſimilitudinem habeat cum vino vendibili; ità ſacrificium, necnon etiam Sacramentum poteſt eſſe ſignum ad placitum, & non ſymbolicum. Secundò tranſmiſſa majore, *nego minorem.* Ad ſacrificium enim ſpectat, quòd per illud denotetur dominium Dei, non ſolùm in mortem, ſed etiam, & multò magìs in vitam noſtram; cum præſtantior ſit virtus ad creandum, & conſervandum, quàm ad deſtruendum: ergo ſi ſacrificium debet habere ſimilitudinem cum re ſignificata, magìs habebit hanc ſimilitudinem res oblata, ſi remaneat integra, & ſignificet dominium Dei in vitam noſtram, quàm ſi deſtruatur, & ſignificet dominium Dei in mortem.

Ad Confirm. Similiter *nego majorem.* In artefactis enim iſtis non ſolùm eſt attendendum, quod contingit communiter, ſed etiam ad quem finem inſtituantur; cum autem ſacrificium inſtitutum ſit ad finem colendi Deum cultu ſummo, qui bene conſiſtere poteſt ci-

citra phyſicam immutationem victimæ, hæc non ſpectat ad eſſentiam ſacrificii, etiamſi omnia ſacrificia hactenus inſtituta hanc phyſicam immutationem ferrent, ſicuti non ſpectat ad eſſentiam, & finem Domûs v. gr. quòd non ſit pentagona, quamvìs nulla domus hactenus fuerit pentagona. Deinde *tranſmiſſa maj. nego min.* oſtendimus enim, plura ſacrificia fuiſſe in veteri teſtamento, & apud Gentiles ſinè victimæ deſtructione. Adde ex Tannero *diſp. 5. qu 9.* quòd licèt in multis ſacrificiis Moſaicis interfuerit conſumptio rei oblatæ, nihilominus ſacrificium non conſiſtebat in ea conſumptione, ſed in aliquo poſitivo; quod poſt conſumptionem remanebat, putà in flamma, & nidore, quod ex conſumptione victimæ proveniebat. Hinc Levitici 17. dicitur: *Adolebit adipem in odorem ſuavitatis Domino.* Ex quibus hanc tradit regulam Lugo n. 52. Si id, quod deſtruitur, eſt nobilius, illud principaliter offertur, v. gr. ovis, quæ deſtruitur, non cadaver quod conſurgit, offertur principalius: contra verò ſi eſt ignobilius id, quod deſtruitur, illud minus principaliter offertur: v. gr. quia thus eſt ignobilius, quàm ſuffitus, & odor Thuris, ideo Thus minus principaliter offertur, quàm ſuffitus.

ARTICULUS III.

Utrùm Ratio ſacrificii competat Miſſæ? Et quid in ea ſit Res oblata? Quis offerens?

X. Miſſam eſſe verum Sacrificium, conſtat ex perpetua traditione Eccleſiæ, & ex Conciliis, præſertim Tridentino *Seſſ. 22. can. 1.* Et ratio eſt, quia illi competit ſacrificii definitio. Eſt enim oblatio externa, & ſenſibilis facta à Legitimo Sacerdote in proteſtationem Divini dominii. Quamvìs enim Chriſtus Dominus, qui offertur, non ſit ſenſibilis in propria ſpecie, ſit tamen ſenſibilis per ſpecies panis, & vini; habetúrque immutatio victimæ, ſaltem moralis, per hoc, quòd complexum ex ſpeciebus, & corpore Chriſti fiat ſacrum, dum Deo offertur: quidquid ſit, an habeatur etiam in Miſſa immutatio victimæ phyſica, aut per ſumptionem Sacramenti, ſi ea conſtituat Sacrificium, aut per hoc, quòd Chriſtus ponatur per conſecrationem in ſtatu proclivi ad deſitionem: aut per hoc, quòd ex vi Verborum ponatur in Hoſtia ſolum corpus, & in calice ſolus ſanguis; unde habetur Chriſtus veluti exanguis, & occiſus, ut loquitur Leſſius, non gladio materiali, ſed gladio Verborum conſe-

crationis: aut demum quia deſtruitur ſubſtantia panis, & vini, quæ in multorum ſententia ingreditur, tanquam pars minus principalis, conſtitutionem rei oblatæ in hoc ſacrificio, de quo infrà.

Eſt etiam Miſſa non ſolùm verum ſacrificium, ſed etiam rememorativum ſacrificii cruenti Crucis, juxta illud Chriſti D. *Hæc quotieſcunque feceritis, in mei memoriam facietis*. Et Apoſtolus 1. Corint. 11. habet: *Quotieſcumque manducabitis panem hunc &c. mortem Domini annunciabitis, donec veniat*. Quamvìs autem hoc ſacrificium nunc ſit rememorativum ſacrificii cruenti, quando tamen à Chriſto Dom. oblatum fuit in cœna, tunc fuit ſacrificii cruenti prognoſticum. Iſthæc enim prædicata per accidens competunt huic ſacrificio.

XI. Circa rem oblatam in Miſſæ ſacrificio dicendum, rem primò, & principaliter oblatam eſſe Chriſtum Dominum ſenſibilem per ſpecies panis, ut conſtat ex Tridentino *Seſſ. 22. cap. 2.* ubi docet, in hoc Sacrificio eundem illum Chriſtum incruente immolari, qui in Ara Crucis ſemel ſe ipſum cruente obtulit. Quia tamen Chriſtus in propria ſpecie non eſt nobis ſenſibilis, ſed fit ſenſibilis per ſpecies panis, & vini, ideo hujuſmodi ſpecies integrant materiam hujus Sacrificii, & partialiter conſtituunt rem oblatam, ut docent communius cum Suario contra Vaſquez, & Coninck. Et ratio eſt, quia ad eſſentiam Sacrificii ſpectat, quòd res oblata ſit ſenſibilis, ergo quidquid conſtituit Chriſtum ut ſenſibilem in hoc ſacrificio, conſtituit rem oblatam; ſed ſpecies panis reddunt Chriſtum nobis ſenſibilem, ergo conſtituunt rem oblatam.

Neque dicas, quòd ſi ſpecies panis partialiter conſtituerent rem oblatam, non eſſet idem ſacrificium Miſſæ, & cruentum in Ara Crucis, contra definitionem Triden. Nam id, quod immolatur, eſt ſubſtantia victimæ, non ejus accidentia, quæ ſimul cum ſubſtantia immolantur, cùm autem eadem ſit ſubſtantia Chriſti immolata in ſacrificio Miſſæ, & in Ara Crucis, ideo idem eſt ſacrificium, quamvìs ſub accidentibus diverſis, quæ ſpectant ad materiam oblatam, tanquam pars minus principalis: Sic in omnium ſententia diverſa habuit accidentia Chriſtus in Cruce, quàm nunc. Ibi enim habuit paſſibilitatem, dolores, &c. Nunc verò in Sacrificio Miſſæ habet impaſſibilitatem, immortalitatem, &c. Et tamen in omnium ſenten-

tentia, idem eſt ſacrificium cruentum, & incruentum, quia eadem eſt ſubſtantia rei oblatæ.

XII. Dubitatur, An etiam ſubſtantia panis, & vini ingrediantur rem oblatam, tamquam partes minus principales? Affirmant Suarius, & Bellar. apud Lugo *diſp.* 19. *nu.* 99. Quia etiam panis, & vinum deſtruuntur in Dei obſequium. Unde videntur eſſe pars minus principalis rei oblatæ, non ſecùs ac ſpecies panis, & vini. Alii tamen probabilius negant; quia deſtructio panis, & vini non intenditur per ſe in hoc Sacrificio, ſed ut prærequiſitum, & diſpoſitio ad hoc, ut introducatur ſub illis ſpeciebus ſubſtantia victimæ offerendæ: Quod ex eo probant, quia dum in Canone Miſſæ dicitur: *Hæc dona, hæc munera, hæc ſancta ſacrificia illibata*, verba iſta non poſſunt cadere, niſi ſolùm ſupra ſubſtantiam Chriſti, cui ſolùm competit, quòd ſit ſacrificium illibatum. Præterquam quòd non eſſet idem Sacrificium cruentum, & incruentum, ſi non eſſet eadem in utroque ſubſtantia, quæ offertur, eſto ſubſtantia principaliter oblata eſſet eadem.

XIII. Circa offerentem. Principalis offerens in hoc Sacrificio eſt etiam ipſe Chriſtus Dominus, ut definit Triden. dicens loco citato: *Idem nunc offerens Sacerdotum miniſterio, qui ſe ipſum tunc obtulit in Cruce.* Per hoc autem dicitur Chriſtus Sacerdos, & offerens principalis, quia quando inſtituit hoc ſacrificium, delegavit Sacerdotibus hoc munus ſacrificandi nomine ſuo. Quare non debet dici principalis offerens Chriſtus, quia inſtituit hoc Sacrificium, ut putat Vaſquez, Tum quia ad rationem Sacerdotii non ſpectat ſacrificia inſtituere; Tum quia Deus non erat principalis offerens ſacrificia veteris legis, quamvìs ea inſtituiſſet: Neque eſt offerens principalis, quia efficacia hujus ſacrificii fundatur in ejus meritis. Poterat enim applicatio meritorum Chriſti competere huic ſacrificio, etiamſi non offerretur nomine Chriſti. Neque demum quia Chriſtus illud actu offert, dum offertur à Sacerdotibus ſuis miniſtris. Nam licèt re verà hunc actum eliciat in Cœlo, is tamen non requiritur ad hoc, ut Chriſtus ſit offerens principalis. Sufficit enim, quòd habens perpetuum Sacerdotium dederit in perpetuum facultatem Sacerdotibus ſuis miniſtris offerendi hoc ſacrificium nomine ſuo, & quòd voluntatem hanc non retractaverit.

XIV.

Digitized by Google

XIV. Ex dictis ſequitur, hoc ſacrificium omnes omnium ſacrificiorum prærogativas includere, ſicuti quatenus eſt Sacramentum, omnes omnium Sacramentorum prærogativas includit, adeò ut illi tribuenda ſit omnis efficacia, ac virtus cauſandi quemcumque effectum, qui ab aliis ſacrificiis, vel Sacramentis cauſatur, niſi de aliquo effectu conſtet oppoſitum. Ratio eſt, quia res principaliter oblata, & Principalis offerens eſt ipſe Chriſtus Dominus dignitatis infinitæ, & fons omnis effectûs, & gratiæ provenientis à quibuſcumque Sacrificiis, & Sacramentis: Propterea Trid. Seſſ. 22. cap. 1. dixit, hanc eſſe Hoſtiam, quæ *per varias ſacrificiorum naturæ, & legis tempore ſimilitudines figurabatur, utpote quæ bona omnia per illa ſignificata, velut illorum omnium conſummatio, & perfectio complectitur.* Et Eccleſia in Oratione Dominicæ VI. poſt Pentec. dicit: *Deus, qui legalium differentiam Hoſtiarum unius perfectione ſacrificii ſanxiſti, &c.*

QUÆSTIO II.

In quanam actione adæquatè conſiſtat eſſentia Sacrificii Euchariſtici?

I. SEx ſunt hac in re ſententiæ celebriores apud Arriagam. Prima eſt Cani reponentis eſſentiam ſacrificii in fractione Hoſtiæ, per quam denotatur Chriſti Mors, & ſeparatio animæ à corpore. Secunda Soti in oblatione præcedente conſecrationem. Tertia, quæ tribuitur Scoto, & Gabrieli, in oblatione, quæ conſecrationem ſubſequitur, quando dicitur: *Unde, & memores &c.* Quarta Ledeſmæ in Communione Sacerdotis. Quinta Lugonis, Bellar. Amici in ſumptione ſimul, & conſecratione; quamvìs Lugo ſalvet rationem ſacrificii in utraque ſeorſim, eo modo, quo Sacramentum Euchariſtiæ habetur in utraque ſpecie ſeorſim; Bellarminus verò in utraque complexim. Sexta Suarii, Vaſquez, & communior, in ſola conſecratione. Quòd non conſiſtat in fractione Hoſtiæ, docent communiter; tum quia hæc cæremonia non eſt in uſu in omnibus Liturgiis. teſte Suario: Tum etiam quia ſi Hoſtia conſecrata ceciderit in Calicem ante fractionem, non debet frangi, ut habetur in Rubricis. Quare examinandum, An conſiſtat in aliqua ex oblationibus, cùm eſſentialiter ad rationem ſacrificii ſpectet oblatio externa? An in ſumptione, ſaltem partialiter? An

in

in ſola conſecratione? Ac demum quærendum, An ad eſſentiam ſacrificii ſpectet, quòd conſecratio fiat ſub utraque ſpecie panis, & vini?

ARTICULUS I.

Eſſentia ſacrificii neque in oblatione reponitur, neque in ſumptione.

II. Dico primò: Non pertinet ad eſſentiam ſacrificii oblatio illa vocalis, quæ fit ad offertorium.

Prob. Tum quia tunc non offertur Chriſtus; unde ſi ibi deſiſteret Sacerdos, non obtuliſſet niſi ſubſtantiam panis; Tum etiam quia Chriſtus Dominus non præmiſit hujuſmodi oblationem, quæ ſolùm Auctoritate Eccleſiæ introducta eſt ex Suario; Tum demum, quia ad eſſentiam ſacrificii ſpectat quidem oblatio externa, ea tamen non debet eſſe verbalis, ſed ſufficit, quòd Hoſtia offeratur per ipſam immolationem, ſicut in veteribus ſacrificiis ipſa mactatio, v. gr. vituli, erat oblatio externa pertinens ad ſacrificium.

III. Dico ſecundò: Neque ſpectat ad eſſentiam ſacrificii oblatio illa, quæ fit in Miſſa poſt conſecrationem.

Prob. Tum quia neque legitur in Scriptura, eam à Chriſto Domino factam poſt conſecrationem; & ex eodem Suario Eccleſiæ auctoritate eſt introducta. Tum etiam quia ſi Sacerdos in ſumptione calicis deprehendat, ibi non fuiſſe vinum, debet iterum vinum apponere, benedicere, conſecrare, & ſtatim ſumere, ex Rubricis, quin debeat poſt conſecrationem offerre.

IV. Dico tertiò: ne partialiter quidem ſumptio ſpectat ad eſſentiam ſacrificii.

Quòd non ſpectet adæquatè, conſtat; quia ſi Sacerdos extra Miſſam communicet, non ſacrificat. Quòd verò neque ſpectet partialiter, probatur; Tum quia PP. communiter apud Suarium, & Vaſquium, horam immolationis vocant ſolùm illam, quâ Sacerdos conſecrat; Tum etiam quia Trident. *Seſſ.* 22. declarans, quo pacto Chriſtus Dominus in nocte cœnæ oſtenderit ſe eſſe Sacerdotem, ſolùm meminit de conſecratione ab ipſo facta. Evangeliſtæ etiam nullam faciunt mentionem de ſumptione facta à Chriſto; non eſt autem veriſimile illos omiſſuros fuiſſe partem eſſentialem ſacrificii: quicquid ſit, an

Digitized by Google

an Chriſtus verè ſumpſerit? quod feciſſe probabilius cenſet D.Th. Tum demum, quia ſumptio non eſt oblatio Hoſtiæ facta Deo, ſed potiùs, ut notat Coninck, eſt oblatio facta nobis, & quamvis potuerit Chriſtus hanc actionem in ſacrificium inſtituere, non conſtat tamen, quòd inſtituerit, præſertim quia minus aptè ſignificatur ſubmiſſio noſtra erga Deum, & proteſtatio, quòd parati ſimus pro illo mori per illud ipſum, quòd in ea actione in noſtram utilitatem convertimus. Adde, actionem ſacrificalem debere fieri principaliter à Chriſto primo Sacerdote, qui per ſuos miniſtros conſecrat, & offert ſeipſum in holocauſtum, ſumptio autem non fit nomine Chriſti principaliter ſumentis, ergo non eſt actio ſacrificalis.

V. *Objic.* 1. Illud Auguſtini 17. de Civ. 5. *Manducare panem in novo teſtamento eſt ſacrificium Chriſtianorum*: Secundò D.Th. q. 80. ar. 12. dicentem, quòd Sacerdos in perſona omnium ſumit ſacrificium. Tertiò, quia Eccleſia poſt conſecrationem applicat ſacrificium pro Defunctis. Quartò, quia in Feria ſexta majoris Hebdomadæ non conſecratur, & tamen Eccleſia illud vocat ſacrificium dicens: *Sic fiat ſacrificium noſtrum in conſpectu tuo hodie*; Et deinde: *Orate Fratres, ut meum, ac veſtrum ſacrificium, &c.* Quintò, niſi ſumptio eſſet ſacrificium, non eſt ratio, cur tam rigidè præcipiatur, adeò ut ſi ſpecies vini effundantur, debeat novum vinum conſecrari, & ſumi. Et ratio ex D. Thom. *qu. 83. art. 6.* eſt, quia aliter ſacrificium maneret imperfectum. Denique, quia præciſâ ſumptione, non habetur victimæ deſtructio eſſentialiter ad ſacrificium requiſita, præſertim ad holocauſtum. Victima enim eſt Chriſtus, ut ſenſibilis per ſpecies panis, & ſolùm per ſumptionem Chriſtus ut ſic ſenſibilis deſtrui poteſt.

Reſp. Ad primum cum Arriaga, ibi Auguſtinum loqui de communione Laïcorum, non Sacerdotis, & panem vocat Sacrificium Chriſtianorum, quia eſt materia ſacrificata, non quia ejus comeſtio eſt actio ſacrificativa.

Ad ſecundum: Ex hoc, quòd aliqua actio fiat nomine publico à Sacerdote, non ſequitur, quòd ſit Sacrificium. Nam etiam nomine publico Sacerdos orat in Templo.

Ad tertium: Applicatio Sacrificii debet ante conſecrationem fieri, & Eccleſia in offertorio dicit, Hoſtiam offerri pro vivis, atque defunctis. Quare in Memento defunctorum ſolùm funduntur preces ſpeciales pro defun-

functis. Poteſt tamen Sacerdos ſequi probabilem opinionem, quòd ſacrificium in ſumptione conſiſtat, & ſic illud applicare in Memento defunctorum, prout explicabimus *qu. ult. 4. n. 5.*

Ad quartum: Negandum cum communiori eâ die fieri Sacrificium. Habetur enim in Concilio Toletano can. 8. Feria VI. in Paraſceve nullum omnino Sacerdotem poſſe Miſſam celebrare; & Rubertus lib. 6. de divinis officiis cap. 3. *Hodie*, inquit, *non ſacrificamus, dum nobis Hoſtia de manibus tollitur, non ſacrificant Amici, tum trucidant inimici.* Quare verba illa Eccleſiæ intelligenda ſunt de Sacrificio in latiore ſignificatione, quatenus eſt complementum Sacrificii diei antecedentis, in quo Hoſtia, quæ tunc ſumitur, fuerat conſecrata. Et ratio eſt, tum quia eo Paraſceves die non fit conſecratio; Tum etiam, quia non habetur utraque ſpecies panis, & vini, quæ ad eſſentiam Sacrificii ſpectat, ut infrà dicemus.

Ad quintum: Rigidiſſimè præcipitur ſumptio poſt conſecrationem, quia Chriſtus Dominus, qui voluit hoc ſacrificium eſſe etiam Sacramentum, juſſit jure merito ſacrificantem de eo participare: Sic etiam rigidè præcipitur oblatio illa offertorii: *Suſcipe Sancte Pater, &c.* adeò ut ſi debeat nova Hoſtia, & vinum conſecrari, debeat ſaltem mentaliter, ut notat Tamburinus, illa Oblatio præmitti, nec per hoc ſpectat ad eſſentiam Sacrificii; ergo nec ſumptio. Ex Angelico autem Sacrificium ſinè ſumptione idcirco remaneret imperfectum, non quia careret ullâ parte eſſentiali, aut integrali, ſed quia careret ornatu debito: ſicut homo quamvìs nullâ parte integrali careat, non eſt tamen cum perfectione debita, ſi careat accidentibus propriis.

Ad ultimum: Diximus ad eſſentiam ſacrificii ſufficere immutationem moralem rei oblatæ: quæ pariter ſufficit ad eſſentiam Holocauſti, hoc eſt ſacrificii Lautretici inſtituti præcisè ad Deum colendum, cùm hoc etiam ſacrificium ſit ſignum ad placitum. Præterquam quòd in ſacrificio Miſſæ etiam habetur aliqua immutatio phyſica independenter à ſumptione, ut dicemus art. ſeq. Adde, immutationem phyſicam ſpecierum Sacramentalium non fieri per ſumptionem, ſed poſt longum tempus, quando in ſtomacho ſpecies digeruntur. Quare ex hoc capite ſacrificium non deberet reponi in ſumptione, ſed in digeſtione ſpecierum, quod nemo dixerit.

ART.

Digitized by Google

ARTICULUS II.

An in ſola Conſecratione conſiſtat eſſentia hujus ſacrificii?

VI. RESpondeo affirmativè cum communiori ex D. Th. qu. 82. art. 10. ubi habet: *Conſecratione hujus Sacramenti Deo Sacrificium offertur.*

Prob. Tum impugnatione factâ aliarum ſententiarum, tum auctoritate Patrum apud Vaſquez, & Lugo, tum etiam quia Evangeliſtæ non commemorant niſi conſecrationem, quando Chriſtus ſacrificavit, & hoc ſacrificium inſtituit in nocte cœnæ, ergo in ſola conſecratione illud conſiſtit: Alioquin, ut notat Suarius, Evangeliſtæ commemorando hanc ſolùm actionem, omiſsâ eâ, in qua dicitur conſiſtere eſſentia Sacrificii, dediſſent anſam errori in re graviſſima, quod non eſt præſumendum.

Ratio à priori eſt, quia illa ſola actio eſt eſſentialis oblatio hujus Sacrificii, atque adeò formaliter ſacrificativa, quæ ſola uſurpata eſt à Chriſto Domino, & fit ejus nomine tanquam offerentis principalis: Atqui ſola conſecratio dicitur à Chriſto Domino uſurpata in Evangelio, & ea tantùm fit à Chriſto Domino, tanquam principali offerente, cùm in perſona Chriſti dicat Sacerdos, Hoc eſt Corpus meum, ergo ſola conſecratio eſt eſſentialis oblatio hujus Sacrificii. *Major videtur innegabilis.* Cùm enim Chriſtus ſit principalis offerens, illa actio dici debet formaliter ſacrificativa, quæ à Chriſto, ut Sacerdote, fuit exercita, & ejus nomine fit, dum ſacrificatur.

Confirm. Quia Sacerdotium per ſe primò ordinatur ad Sacrificium, & conſequenter illa actio, ad quam primò, & per ſe confertur poteſtas Sacerdotalis, eſt formaliter ſacrificativa; ſed poteſtas Sacerdotalis primò, & per ſe confertur in ordine ad conſecrandum, ut patet, ergo in conſecratione habetur formaliter actio ſacrificativa.

Confirm. demum, quia conſecratio non ſolùm eſt moraliter immutativa victimæ, ſed etiam phyſicè, ergo nihil deeſt illi, quo minus Sacrificium adæquatè conſtituat. *Antecedens probatur*, tum quia ex Bellar. conſecratio ponit Chriſtum Dominum ſub ſpeciebus, unde illum aliquatenus deſtruit, quatenus reponit in ſtatu proclivi ad deſitionem; non minus ac per Adverſarios ſumptio dicitur Chriſtum ſub ſpeciebus deſtruere, per hoc, quòd illum ponat in via, & ſtatu deſitionis. Tum etiam, quia ex Lugo,

Digitized by Google

Lugo, & Goneto Chriſtus ſub ſpeciebus ponitur mortuo modo, nempe ad humanos uſus inutilis: Tum etiam quia ex Leſſio ex vi verborum corpus Chriſti à ſanguine ſeparatur, atque adeò conſecratio gladio verborum, ut loquitur Cyrillus, eſt mactativa Chriſti: Tum demum, quia ex Tannero probabile eſt, ſubſtantiam panis & vini ingredi rem oblatam, tanquam partem minus principalem, & cum illa deſtruatur per conſecrationem, habetur conſequenter aliquatènus victimæ deſtructio.

VII. *Objic.* 1. Sinè victimæ deſtructione non habetur Sacrificium. Non enim aliunde Abraham dicitur affectivè tantùm, non effectivè ſacrificâſſe Iſaac, niſi quia illum non occidit, ſed per conſecrationem deſtructio victimæ non habetur, ergo. *Probatur minor.* Non poteſt enim ſalvari deſtructio Chriſti ſub ſpeciebus per conſecrationem juxta viam Bellarmini, per hoc ſcilicet, quòd ibi Chriſtus ponatur in ſtatu proclivi ad deſitionem. Nam, ut notat Arriaga, Pomum v. g. non dicitur deſtrui, quando generatur in arbore, quamvìs tunc ponatur in ſtatu, ut poſſit comedi, & deſtrui; nec ovis, quæ generatur, aut Templum, quod erigitur, dicitur deſtrui, quamvìs ſint deſtruibilia, ergo idem in caſu noſtro. Neque aliæ viæ Lugonis, Leſſii, & Tanneri evincunt veram Chriſti mactationem factam per conſecrationem, ut patet, ergo.

Reſp. 1. *nego majorem.* Diximus enim ad rationem ſacrificii ſufficere ſolam moralem victimæ immutationem. Quare ſi Deus, vel Reſpublica inſtituiſſent in actionem ſacrificativam, quando infans offeratur in proteſtationem Divini dominii, talis oblatio eſſet ſacrificativa, quia tamen in veteri teſtamento Deus inſtituit in ſacrificium, quòd animal occidatur, ideo Abraham tunc non ſacrificavit. Deinde *omiſſâ majore, nego minorem,* & quicquid ſit de aliis viis, bene ſubſiſtit prima via Cardinalis Bellarm. ſicut enim per Adverſarios Chriſtus, prout ſenſibilis per ſpecies, dicitur deſtrui per manducationem, quia tunc ponitur in ſtatu proximo ad deſtructionem, ità bene dici poteſt, quòd per conſecrationem deſtruatur, per hoc, quòd ponatur in ſtatu inferiori ad naturalem Chriſti conditionem, & proximus ad deſitionem. Facilè enim ſpecies illæ corrumpuntur, quod Chriſto neque quà glorioſo, neque quà homini competit: Sic etiam in antiquis Sacrificiis, & libaminibus, quando vinum effundebatur in Dei honorem, dicebatur deſtrui, non quia tunc de-

Digitized by Google

deſtruebatur, ſed quia tunc ſiccabatur, & conſumebatur.
Ad id, quod objicitur ex Arriaga: idcirco Pomum, Ovis, Templum, dum ponuntur, non dicuntur tunc deſtrui, quamvìs ſint deſtruibilia, quia ponuntur in ſtatu iis debito: At Chriſtus Dominus per conſecrationem ponitur ſub ſpeciebus in ſtatu indebito, & proximo ad deſtructionem; non secùs, ac quando Sacramentum manducatur, ergo per conſecrationem aptè dicitur Chriſtus ſub ſpeciebus poni ſimul, & deſtrui.

VIII. *Objic. 2.* Materia Sacrificii, ſeu res offerenda præcedere debet ipſam oblationem, ſeu actionem ſacrificativam, ergo Chriſtus ut ſenſibilis per ſpecies, qui eſt materia offerenda, præcedere debet actionem ſacrificativam, ſed non præcederet, ſi actio ſacrificativa conſiſteret in conſecratione, ut patet, ergo non conſiſtit in conſecratione. *Antecedens probatur*, quia univerſim in omnibus aliis Sacrificiis victima præcedit oblationem ejuſdem. Præterea in Sacrificio cruento victima præceſſit illud; & Incarnatio fuit poſitio, & præparatio victimæ, non verò Sacrificium; juxta illud ad Hebr. 10. *Corpus autem aptâſti mihi*. ergo etiam in Sacrificio incruento Chriſtus ut ſenſibilis per ſpecies, qui eſt victima, debet illud præcedere: atque adeò conſecratio eſt ſolùm poſitio, & præparatio victimæ, non Sacrificium.

Confirm. 1. Quia Triden. *Seſſ. 23. cap. 1.* dicit, Apoſtolis, eorúmque ſucceſſoribus in Sacerdotio traditam eſſe poteſtatem conſecrandi, offerendi, & miniſtrandi corpus Chriſti, ergo ex Trident. aliud eſt conſecrare, aliud offerre, ſeu ſacrificare, & aliud miniſtrare; Atque adeò ſicut miniſtrare conſequitur ad offerre, tanquam actio diverſa, ità offerre ad conſecrare.

Confirm. 2. Quia actio productiva victimæ non poteſt eſſe ejuſdem deſtructiva, aut immutativa, ſed conſecratio ponit Chriſtum ſub ſpeciebus, qui eſt victima, & actio conſecrativa debet hanc victimam deſtruere, aut immutare; ergo conſecratio non eſt actio ſacrificativa.

Reſp. Eſſe certum, materiam Sacrificii inadæquatè præſupponi ad conſecrationem. Cùm enim offeratur Chriſtus ut ſenſibilis per ſpecies, & ſpecies ingrediantur partialiter hanc rem oblatam, ut diximus quæſtione antecedenti, ſequitur, quòd res oblata minus principalis, nempe

nempe ſpecies panis, & vini, ad conſecrationem præſupponatur. Quòd autem ſufficiat, materiam oblatam inadæquatè tantùm præſupponi, ex eo conſtat, quia quando Deo offerebatur Thus, adeps, &c. in Sacrificium, juxta illud Levitici 1. *Holocauſtum eſt, & oblatio ſuaviſſimi odoris Deo*, Tunc odor ille, & nidor, qui per combuſtionem producebatur, & offerebatur, non præſupponebatur antecedenter, niſi tantùm quoad materiam, ex qua odor ille conſurgebat; ergo pariter in Sacrificio Miſſæ.

Reſp. 2. diſtinguo antecedens: debet victima præire ad Sacrificium prioritate ſolùm rationis, quatenùs ideò offertur, quia producitur, non è converſo, ideò producitur, quia offertur, *concedo*; prioritate reali, aut temporis, *nego antecedens, & conſequentiam.* Poteſt enim eadem actio & victimam producere, & illam Deo immolare. Cùm enim Sacrificium ſit oblatio externa, & ſignum ad libitum, poterit inſtitui, quod hujuſmodi ſignum ſit actio productiva alicujus rei ſenſibilis, in quo caſu eadem actio eſt ſimul productiva, & ſacrificativa: ſic ſi Deus præcipiat offerri ſibi muſtum ex uva preſſum, & effuſum, eadem actio, quæ exprimeret, & primò poneret muſtum, ac effunderet, eſſet ſimul ſacrificativa: ſic etiam ſi quis poſſet ovem producere, ac illam, dum producit, ponere in igne, eâdem actione haberetur & poſitio, & immolatio ovis.

Ad probationem antecedentis, primò *nego antecedens.* Nam dum offerebatur Thus in Sacrificium, ſolùm præſupponebatur materia, ex qua conſurgebat res oblata, ut in caſu noſtro præſupponitur panis. Deinde tranſmiſſo antecedente, non per hoc ſequitur, non poſſe inſtitui Sacrificium, in quo materia non præſupponatur, cùm Sacrificium ſit ſignum ad libitum: Sicut quamvìs nulla Eccleſia hactenus fuerit pentagona, non per hoc non poteſt dari Eccleſia pentagona. Ad id, quòd additur de Sacrificio cruento, *concedo antecedens, nego conſequentiam.* Diſparitas eſt, quia quando Chriſtus primò poſitus fuit, non fuit tunc poſitus in ara Crucis, ſed fuit immolatus poſt triginta tres annos: At quando primò ponitur ſub ſpeciebus, tunc offertur, & immolatur, ſuper altare. Secunda diſparitas eſt, quia Chriſtus qui eſt principalis offerens, debet præſupponi ad rem oblatam, & actionem ſacrificativam, cum debeat

cauſa ſaltem natura præire effectum; ergo ut offerret ſe ipſum in Ara Crucis, debuit præfuiſſe: At ut offerat ſe ipſum in Sacrificio incruento, ſufficit, quòd præfuerit in propria ſpecie. Tertia diſparitas eſt, quia ſi ad rationem Sacrificii requiritur victimæ deſtructio, Incarnatio nullatenus fuit deſtructio Chriſti, & ideo non potuit eſſe actio ſacrificativa: contra verò conſecratio eſt moraliter deſtructio Chriſti Domini, cùm per eam ponatur Chriſtus ſub ſpeciebus in ſtatu proximo ad comeſtionem, & deſtructionem.

Ad primam Confirm. Conſecrare, & offerre in præſenti providentia ſunt duæ actiones ratione tantùm diſtinctæ penes diverſa connotata. Conſecrare enim fert ſolum ponere Chriſtum ſub ſpeciebus, offerre verò, ſeu ſacrificare fert ponere Chriſtum ſub ſpeciebus in proteſtationem Divini dominii; ità ut hoc fiat à Miniſtro publico, & poſitâ inſtitutione talis Sacrificii: Propterea potuit Chriſtus velle in alia providentia, quòd homines poſſent conſecrare, & non ſacrificare, ſi non inſtituiſſet hanc actionem in Sacrificium, in quo caſu habens poteſtatem conſecrandi non eſſet Sacerdos, cùm Sacerdos dicat relationem ad Sacrificium.

Ad ſecundam. *Tranſmiſſo*, quòd ad ſacrificium requiratur victimæ deſtructio, quamvìs actio productiva non poſſit eſſe ſimul phyſicè ejuſdem rei deſtructiva, poteſt tamen eſſe deſtructiva in æſtimatione morali per hoc, quòd ponat rem illam in ſtatu proclivi ad deſtructionem. Sicut enim per Adverſarios dum ſumuntur ſpecies ſacramentales, dicitur Chriſtus ſub ſpeciebus deſtrui, non quidem in rigore phyſico, ſed moraliter, & in Libaminibus, dum vinum effundebatur, ſolùm in morali æſtimatione deſtruebatur, ità in caſu noſtro: ſicut etiam ſi quis per potentiam obedientialem produceret v. gr. ovem in igne, dum illam producit, diceretur ſimul illam phyſicè ponere, & moraliter deſtruere.

ARTICULUS III.

An ſpectet ad eſſentiam hujus Sacrificii, quòd conſecratio fiat ſub utraque ſpecie?

IX. DIco 1. Potuit Chriſtus Dominus hoc Sacrificium inſtituere ità, ut in una tantùm ſpecie conſecraretur. Ità communiter cum Suario, Lugo contra Vaſquez apud Arriagam *diſp. 50. ſect. 6.*

Prob

Prob. Sacrificium eſt oblatio externa in proteſtationem Divini dominii, & ſignum ſenſibile ad libitum inſtituentis illud; ergo potuit Chriſtus ad libitum inſtituere in ſacrificium ſolam oblationem ſummet ſub ſpeciebus alterutrius ſpeciei, præſertim quia etiam in hoc ſalvaretur, quòd repræſentetur corpus mortuum Chriſti Domini in Cruce, cùm ex vi verborum veniat ſolùm corpus, aut ſolùm ſanguis: ſicut etiam ſalvaretur, quòd victima deſtruatur, per hoc, quòd ponatur Chriſtus ſub iis ſpeciebus in via ad deſitionem, quamvìs neutrum ex his ad rationem Sacrificii ſit neceſſarium, ut oſtendimus.

Neque dicas cum Vaſquez, quòd hujuſmodi Sacrificium non eſſet rememorativum mortis Chriſti. Nam ad rationem Sacrificii non ſpectat, quòd Chriſti mortem, vel paſſionem rememoret. Deinde ſatis rememoraret per hoc, quòd in conſecratione alterutrius ſpeciei ſolùm Chriſti corpus, aut ſolus ſanguis repræſentetur.

X. Dico 2. Utriuſque ſpeciei conſecratio in præſenti providentia ſpectat ad eſſentiam Sacrificii. Ità communiter apud Suarium, & Arriagam ex D. Thom. *q. 80. ar. 12.*

Prob. Ab aliis aliter, ſed inſufficienter, ut diſcutit Arriaga. Ratio potiſſima eſt, quia de facto ſic voluit Chriſtus Dominus hoc Sacrificium inſtituere, quod conſtat ex ferè communiſſimo DD. ſenſu. Congruenter autem ſic voluit Chriſtus Dominus, quia ſic expreſſius ſignificatur Sacrificium incruentum, & ſeparatio corporis à ſanguine, & cùm ſit Sacrificium ſimul, & Sacramentum refectivum, expreſſius etiam ſignificatur convivium ſpirituale per cibum, & potum ſimul.

XI. *Objic.* 1. Innocentium Octavum cum Norvegis carentibus vino diſpensâſſe, quòd ſinè vino conſecrarent, ut refert Volaterranus: Atqui ſi ad quidditatem Sacrificii ſpectaret conſecratio ſub utraque ſpecie, non potuiſſet Pontifex Chriſti Vicarius in hoc diſpenſare, ut patet, ergo non ſpectat ad eſſentiam Sacrificii conſecratio ſub utraque ſpecie: Ea proinde præcipitur ſolùm præcepto Divino poſitivo, quod in caſu neceſſitatis diſpenſari poteſt à Pontifice, ſicut poteſt diſpenſare in votis, & relaxare juramenta.

Reſp. De hâc diſpenſatione non conſtare, & communiter DD. aſſerunt, Hiſtoriam hujus Authoris eſſe apocrypham: tum quia Pontifex nequit diſpenſare in iis, quæ ſpectant ad quidditatem ſive Sacrificii, ſive Sacramento-

 rum

XIV. Ex dictis ſequitur, hoc ſacrificium omnes omnium ſacrificiorum prærogativas includere, ſicuti quatenus eſt Sacramentum, omnes omnium Sacramentorum prærogativas includit, adeò ut illi tribuenda ſit omnis efficacia, ac virtus cauſandi quemcumque effectum, qui ab aliis ſacrificiis, vel Sacramentis cauſatur, niſi de aliquo effectu conſtet oppoſitum. Ratio eſt, quia res principaliter oblata, & Principalis offerens eſt ipſe Chriſtus Dominus dignitatis infinitæ, & fons omnis effectûs, & gratiæ provenientis à quibuſcumque Sacrificiis, & Sacramentis. Propterea Trid. Seſſ. 22. cap. 1. dixit, hanc eſſe Hoſtiam, quæ *per varias ſacrificiorum naturæ, & legis tempore ſimilitudines figurabatur, utpote quæ bona omnia per illa ſignificata, velut illorum omnium conſummatio, & perfectio complectitur.* Et Eccleſia in Oratione Dominicæ VI. poſt Pentec. dicit: *Deus, qui legalium differentiam Hoſtiarum unius perfectione ſacrificii ſanxiſti, &c.*

QUÆSTIO II.

In quanam actione adæquatè conſiſtat eſſentia Sacrificii Euchariſtici?

I. SEx ſunt hac in re ſententiæ celebriores apud Arriagam. Prima eſt Cani reponentis eſſentiam ſacrificii in fractione Hoſtiæ, per quam denotatur Chriſti Mors, & ſeparatio animæ à corpore. Secunda Soti in oblatione præcedente conſecrationem. Tertia, quæ tribuitur Scoto, & Gabrieli, in oblatione, quæ conſecrationem ſubſequitur, quando dicitur: *Unde, & memores &c.* Quarta Ledeſmæ in Communione Sacerdotis. Quinta Lugonis, Bellar. Amici in ſumptione ſimul, & conſecratione; quamvis Lugo ſalvet rationem ſacrificii in utraque ſeorſim, eo modo, quo Sacramentum Euchariſtiæ habetur in utraque ſpecie ſeorſim; Bellarminus verò in utraque complexim. Sexta Suarii, Vaſquez, & communior, in ſola conſecratione. Quòd non conſiſtat in fractione Hoſtiæ, docent communiter; tum quia hæc cæremonia non eſt in uſu in omnibus Liturgiis, teſte Suario: Tum etiam quia ſi Hoſtia conſecrata ceciderit in Calicem ante fractionem, non debet frangi, ut habetur in Rubricis. Quare examinandum, An conſiſtat in aliqua ex oblationibus, cùm eſſentialiter ad rationem ſacrificii ſpectet oblatio externa? An in ſumptione, ſaltem partialiter? An

in

in ſola conſecratione? Ac demum quærendum, An ad eſſentiam ſacrificii ſpectet, quòd conſecratio fiat ſub utraque ſpecie panis, & vini?

ARTICULUS I.

Eſſentia ſacrificii neque in oblatione reponitur, neque in ſumptione.

II. Dico primò: Non pertinet ad eſſentiam ſacrificii oblatio illa vocalis, quæ fit ad offertorium.

Prob. Tum quia tunc non offertur Chriſtus; unde ſi ibi deſiſteret Sacerdos, non obtuliſſet niſi ſubſtantiam panis; Tum etiam quia Chriſtus Dominus non præmiſit hujuſmodi oblationem, quæ ſolùm Auctoritate Eccleſiæ introducta eſt ex Suario; Tum demum, quia ad eſſentiam ſacrificii ſpectat quidem oblatio externa, ea tamen non debet eſſe verbalis, ſed ſufficit, quòd Hoſtia offeratur per ipſam immolationem, ſicut in veteribus ſacrificiis ipſa mactatio, v.gr. vituli, erat oblatio externa pertinens ad ſacrificium.

III. Dico ſecundò: Neque ſpectat ad eſſentiam ſacrificii oblatio illa, quæ fit in Miſſa poſt conſecrationem.

Prob. Tum quia neque legitur in Scriptura, eam à Chriſto Domino factam poſt conſecrationem; & ex eodem Suario Eccleſiæ auctoritate eſt introducta. Tum etiam quia ſi Sacerdos in ſumptione calicis deprehendat, ibi non fuiſſe vinum, debet iterum vinum apponere, benedicere, conſecrare, & ſtatim ſumere, ex Rubricis, quin debeat poſt conſecrationem offerre.

IV. Dico tertiò: ne partialiter quidem ſumptio ſpectat ad eſſentiam ſacrificii.

Quòd non ſpectet adæquatè, conſtat; quia ſi Sacerdos extra Miſſam communicet, non ſacrificat. Quòd verò neque ſpectet partialiter, probatur; Tum quia PP. communiter apud Suarium, & Vaſquium, horam immolationis vocant ſolùm illam, quâ Sacerdos conſecrat; Tum etiam quia Trident. *Seſſ.* 22. declarans, quo pacto Chriſtus Dominus in nocte cœnæ oſtenderit ſe eſſe Sacerdotem, ſolùm meminit de conſecratione ab ipſo facta. Evangeliſtæ etiam nullam faciunt mentionem de ſumptione facta à Chriſto; non eſt autem veriſimile illos omiſſuros fuiſſe partem eſſentialem ſacrificii: quicquid ſit, an

Digitized by Google

an Chriſtus verè ſumpſerit ? quod feciſſe probabilius cenſet D.Th. Tum demum, quia ſumptio non eſt oblatio Hoſtiæ facta Deo,ſed potiùs, ut notat Coninck, eſt oblatio facta nobis, & quamvis potuerit Chriſtus hanc actionem in ſacrificium inſtituere, non conſtat tamen, quòd inſtituerit, præſertim quia minus aptè ſignificatur ſubmiſſio noſtra erga Deum, & proteſtatio, quòd parati ſimus pro illo mori per illud ipſum,quòd in ea actione in noſtram utilitatem convertimus.Adde,actionem ſacrificalem debere fieri principaliter à Chriſto primo Sacerdote, qui per ſuos miniſtros conſecrat,& offert ſeipſum in holocauſtum, ſumptio autem non fit nomine Chriſti principaliter ſumentis,ergo non eſt actio ſacrificalis.

V. *Objic.* 1. Illud Auguſtini 17. de Civ. 5. *Manducare panem in novo teſtamento eſt ſacrificium Chriſtianorum*: Secundò D.Th.q. 80. ar. 12. dicentem, quòd Sacerdos in perſona omnium ſumit ſacrificium. Tertiò, quia Eccleſia poſt conſecrationem applicat ſacrificium pro Defunctis. Quartò, quia in Feria ſexta majoris Hebdomadæ non conſecratur, & tamen Eccleſia illud vocat ſacrificium dicens: *Sic fiat ſacrificium noſtrum in conſpectu tuo hodie*; Et deinde: *Orate Fratres, ut meum, ac veſtrum ſacrificium, &c.* Quintò, niſi ſumptio eſſet ſacrificium, non eſt ratio, cur tam rigidè præcipiatur, adeò ut ſi ſpecies vini effundantur, debeat novum vinum conſecrari, & ſumi. Et ratio ex D. Thom. *qu. 83. art. 6.* eſt, quia aliter ſacrificium maneret imperfectum. Denique, quia præciſâ ſumptione, non habetur victimæ deſtructio eſſentialiter ad ſacrificium requiſita, præſertim ad holocauſtum.. Victima enim eſt Chriſtus, ut ſenſibilis per ſpecies panis, & ſolùm per ſumptionem Chriſtus ut ſic ſenſibilis deſtrui poteſt.

Reſp. Ad primum cum Arriaga, ibi Auguſtinum loqui de communione Laïcorum, non Sacerdotis, & panem vocat Sacrificium Chriſtianorum, quia eſt materia ſacrificata, non quia ejus comeſtio eſt actio ſacrificativa.

Ad ſecundum: Ex hoc, quòd aliqua actio fiat nomine publico à Sacerdote, non ſequitur, quòd ſit Sacrificium. Nam etiam nomine publico Sacerdos orat in Templo.

Ad tertium: Applicatio Sacrificii debet ante conſecrationem fieri, & Eccleſia in offertorio dicit, Hoſtiam offerri pro vivis, atque defunctis. Quare in Memento defunctorum ſolùm funduntur preces ſpeciales pro de-

funi-

functis. Poteſt tamen Sacerdos ſequi probabilem opinionem, quòd ſacrificium in ſumptione conſiſtat, & ſic illud applicare in Memento defunctorum, prout explicabimus *qu. ult. 4. n. 5.*

Ad quartum: Negandum cum communiori eâ die fieri Sacrificium. Habetur enim in Concilio Toletano can. 8. Feria VI. in Paraſceve nullum omnino Sacerdotem poſſe Miſſam celebrare; & Rubertus lib. 6. de divinis officiis cap. 3. *Hodie,* inquit, *non ſacrificamus, dum nobis Hoſtia de manibus tollitur, non ſacrificant Amici, tum trucidant inimici.* Quare verba illa Eccleſiæ intelligenda ſunt de Sacrificio in latiore ſignificatione, quatenus eſt complementum Sacrificii diei antecedentis, in quo Hoſtia, quæ tunc ſumitur, fuerat conſecrata. Et ratio eſt, tum quia eo Paraſceves die non fit conſecratio; Tum etiam, quia non habetur utraque ſpecies panis, & vini, quæ ad eſſentiam Sacrificii ſpectat, ut infrà dicemus.

Ad quintum: Rigidiſſimè præcipitur ſumptio poſt conſecrationem, quia Chriſtus Dominus, qui voluit hoc ſacrificium eſſe etiam Sacramentum, juſſit jure merito ſacrificantem de eo participare: Sic etiam rigidè præcipitur oblatio illa offertorii: *Suſcipe Sancte Pater, &c.* adeò ut ſi debeat nova Hoſtia, & vinum conſecrari, debeat ſaltem mentaliter, ut notat Tamburinus, illa Oblatio præmitti, nec per hoc ſpectat ad eſſentiam Sacrificii; ergo nec ſumptio. Ex Angelico autem Sacrificium ſinè ſumptione idcirco remaneret imperfectum, non quia careret ullâ parte eſſentiali, aut integrali, ſed quia careret ornatu debito: ſicut homo quamvìs nullâ parte integrali careat, non eſt tamen cum perfectione debita, ſi careat accidentibus propriis.

Ad ultimum: Diximus ad eſſentiam ſacrificii ſufficere immutationem moralem rei oblatæ: quæ pariter ſufficit ad eſſentiam Holocauſti, hoc eſt ſacrificii Lautretici inſtituti præcisè ad Deum colendum, cùm hoc etiam ſacrificium ſit ſignum ad placitum. Præterquam quòd in ſacrificio Miſſæ etiam habetur aliqua immutatio phyſica independenter à ſumptione, ut dicemus art. ſeq. Adde, immutationem phyſicam ſpecierum Sacramentalium non fieri per ſumptionem, ſed poſt longum tempus, quando in ſtomacho ſpecies digeruntur. Quare ex hoc capite ſacrificium non deberet reponi in ſumptione, ſed in digeſtione ſpecierum, quod nemo dixerit.

ART.

Digitized by Google

ARTICULUS II.

An in ſola Conſecratione conſiſtat eſſentia hujus ſacrificii?

VI. RESpondeo affirmativè cum communiori ex D. Th. qu. 82. art. 10. ubi habet: *Conſecratione hujus Sacramenti Deo Sacrificium offertur.*

Prob. Tum impugnatione factâ aliarum ſententiarum, tum auctoritate Patrum apud Vaſquez, & Lugo, tum etiam quia Evangeliſtæ non commemorant niſi conſecrationem, quando Chriſtus ſacrificavit, & hoc ſacrificium inſtituit in nocte cœnæ, ergo in ſola conſecratione illud conſiſtit: Alioquin, ut notat Suarius, Evangeliſtæ commemorando hanc ſolùm actionem, omiſsâ eâ, in qua dicitur conſiſtere eſſentia Sacrificii, dediſſent anſam errori in re graviſſima, quod non eſt præſumendum.

Ratio à priori eſt, quia illa ſola actio eſt eſſentialis oblatio hujus Sacrificii, atque adeò formaliter ſacrificativa, quæ ſola uſurpata eſt à Chriſto Domino, & fit ejus nomine tanquam offerentis principalis: Atqui ſola conſecratio dicitur à Chriſto Domino uſurpata in Evangelio, & ea tantùm fit à Chriſto Domino, tanquam principali offerente, cùm in perſona Chriſti dicat Sacerdos, Hoc eſt Corpus meum, ergo ſola conſecratio eſt eſſentialis oblatio hujus Sacrificii. *Major videtur innegabilis.* Cùm enim Chriſtus ſit principalis offerens, illa actio dici debet formaliter ſacrificativa, quæ à Chriſto, ut Sacerdote, fuit exercita, & ejus nomine fit, dum ſacrificatur.

Confirm. Quia Sacerdotium per ſe primò ordinatur ad Sacrificium, & conſequenter illa actio, ad quam primò, & per ſe confertur poteſtas Sacerdotalis, eſt formaliter ſacrificativa; ſed poteſtas Sacerdotalis primò, & per ſe confertur in ordine ad conſecrandum, ut patet, ergo in conſecratione habetur formaliter actio ſacrificativa.

Confirm. demum, quia conſecratio non ſolùm eſt moraliter immutativa victimæ, ſed etiam phyſicè, ergo nihil deeſt illi, quo minus Sacrificium adæquatè conſtituat. *Antecedens probatur*, tum quia ex Bellar. conſecratio ponit Chriſtum Dominum ſub ſpeciebus, unde illum aliquatenus deſtruit, quatenus reponit in ſtatu proclivi ad deſitionem; non minus ac per Adverſarios ſumptio dicitur Chriſtum ſub ſpeciebus deſtruere, per hoc, quòd illum ponat in via, & ſtatu deſitionis: Tum etiam, quia ex Lugo,

Lugo, & Goneto Chriſtus ſub ſpeciebus ponitur mortuo modo, nempe ad humanos uſus inutilis: Tum etiam quia ex Leſſio ex vi verborum corpus Chriſti à ſanguine ſeparatur, atque adeò conſecratio gladio verborum, ut loquitur Cyrillus, eſt mactativa Chriſti: Tum demum, quia ex Tannero probabile eſt, ſubſtantiam panis & vini ingredi rem oblatam, tanquam partem minus principalem, & cum illa deſtruatur per conſecrationem, habetur conſequenter aliquatènus victimæ deſtructio.

VII. *Objic. 1.* Sinè victimæ deſtructione non habetur Sacrificium. Non enim aliunde Abraham dicitur affectivè tantùm, non effectivè ſacrificâſſe Iſaac, niſi quia illum non occidit, ſed per conſecrationem deſtructio victimæ non habetur, ergo. *Probatur minor.* Non poteſt enim ſalvari deſtructio Chriſti ſub ſpeciebus per conſecrationem juxta viam Bellarmini, per hoc ſcilicet, quòd ibi Chriſtus ponatur in ſtatu proclivi ad deſitionem. Nam, ut notat Arriaga, Pomum v. g. non dicitur deſtrui, quando generatur in arbore, quamvìs tunc ponatur in ſtatu, ut poſſit comedi, & deſtrui; nec ovis, quæ generatur, aut Templum, quod erigitur, dicitur deſtrui, quamvìs ſint deſtruibilia, ergo idem in caſu noſtro. Neque aliæ viæ Lugonis, Leſſii, & Tanneri evincunt veram Chriſti mactationem factam per conſecrationem, ut patet, ergo.

Reſp. 1. nego majorem. Diximus enim ad rationem ſacrificii ſufficere ſolam moralem victimæ immutationem. Quare ſi Deus, vel Reſpublica inſtituiſſent in actionem ſacrificativam, quando infans offeratur in proteſtationem Divini dominii, talis oblatio eſſet ſacrificativa, quia tamen in veteri teſtamento Deus inſtituit in ſacrificium, quòd animal occidatur, ideo Abraham tunc non ſacrificavit. Deinde *omiſsâ majore, nego minorem*, & quicquid ſit de aliis viis, bene ſubſiſtit prima via Cardinalis Bellarm. ſicut enim per Adverſarios Chriſtus, prout ſenſibilis per ſpecies, dicitur deſtrui per manducationem, quia tunc ponitur in ſtatu proximo ad deſtructionem, ità bene dici poteſt, quòd per conſecrationem deſtruatur, per hoc, quòd ponatur in ſtatu inferiori ad naturalem Chriſti conditionem, & proximus ad deſitionem. Facilè enim ſpecies illæ corrumpuntur, quod Chriſto neque quà glorioſo, neque quà homini competit: Sic etiam in antiquis Sacrificiis, & libaminibus, quando vinum effundebatur in Dei honorem, dicebatur deſtrui, non quia tunc

deſtruebatur, ſed quia tunc ſiccabatur, & conſumebatur. Ad id, quod objicitur ex Arriaga: idcirco Pomum, Ovis, Templum, dum ponuntur, non dicuntur tunc deſtrui, quamvis ſint deſtruibilia, quia ponuntur in ſtatu iis debito: At Chriſtus Dominus per conſecrationem ponitur ſub ſpeciebus in ſtatu indebito, & proximo ad deſtructionem; non ſecùs, ac quando Sacramentum manducatur, ergo per conſecrationem aptè diciturChriſtus ſub ſpeciebus poni ſimul, & deſtrui.

VIII. *Objic.* 2. Materia Sacrificii, ſeu res offerenda præcedere debet ipſam oblationem, ſeu actionem ſacrificativam, ergo Chriſtus ut ſenſibilis per ſpecies, qui eſt materia offerenda, præcedere debet actionem ſacrificativam, ſed non præcederet, ſi actio ſacrificativa conſiſteret in conſecratione, ut patet, ergo non conſiſtit in conſecratione. *Antecedens probatur*, quia univerſim in omnibus aliis Sacrificiis victima præcedit oblationem ejuſdem. Præterea in Sacrificio cruento victima præceſſit illud; & Incarnatio fuit poſitio, & præparatio victimæ, non verò Sacrificium; juxta illud ad Hebr. 10. *Corpus autem aptâſti mihi* ergo etiam in Sacrificio incruento Chriſtus ut ſenſibilis per ſpecies, qui eſt victima, debet illud præcedere: atque adeò conſecratio eſt ſolùm poſitio, & præparatio victimæ, non Sacrificium.

Confirm. 1. Quia Triden. *Seſſ. 23. cap. 1.* dicit, Apoſtolis, eorúmque ſucceſſoribus in Sacerdotio traditam eſſe poteſtatem conſecrandi, offerendi, & miniſtrandi corpus Chriſti, ergo ex Trident. aliud eſt conſecrare, aliud offerre, ſeu ſacrificare, & aliud miniſtrare; Atque adeò ſicut miniſtrare conſequitur ad offerre, tanquam actio diverſa, ità offerre ad conſecrare.

Confirm. 2. Quia actio productiva victimæ non poteſt eſſe ejuſdem deſtructiva, aut immutativa, ſed conſecratio ponit Chriſtum ſub ſpeciebus, qui eſt victima, & actio conſecrativa debet hanc victimam deſtruere, aut immutare; ergo conſecratio non eſt actio ſacrificativa.

Reſp. Eſſe certum, materiam Sacrificii inadæquatè præſupponi ad conſecrationem. Cùm enim offeratur Chriſtus ut ſenſibilis per ſpecies, & ſpecies ingrediantur partialiter hanc rem oblatam, ut diximus quæſtione antecedenti, ſequitur, quòd res oblata minus principalis,

nempe

nempe ſpecies panis, & vini, ad conſecrationem præſupponatur. Quòd autem ſufficiat, materiam oblatam inadæquatè tantùm præſupponi, ex eo conſtat, quia quando Deo offerebatur Thus, adeps, &c. in Sacrificium, juxta illud Levitici 1. *Holocauſtum eſt, & oblatio ſuaviſſimi odoris Deo*, Tunc odor ille, & nidor, qui per combuſtionem producebatur, & offerebatur, non præſupponebatur antecedenter, niſi tantùm quoad materiam, ex qua odor ille conſurgebat; ergo pariter in Sacrificio Miſſæ.

Reſp. 2. diſtinguo antecedens: debet victima præire ad Sacrificium prioritate ſolùm rationis, quatenùs ideò offertur, quia producitur, non è converſo, ideò producitur, quia offertur, *concedo*; prioritate reali, aut temporis, *nego antecedens, & conſequentiam.* Poteſt enim eadem actio & victimam producere, & illam Deo immolare. Cùm enim Sacrificium ſit oblatio externa, & ſignum ad libitum, poterit inſtitui, quod hujuſmodi ſignum ſit actio productiva alicujus rei ſenſibilis, in quo caſu eadem actio eſt ſimul productiva, & ſacrificativa: ſic ſi Deus præcipiat offerri ſibi muſtum ex uva preſſum, & effuſum, eadem actio, quæ exprimeret, & primò poneret muſtum, ac effunderet, eſſet ſimul ſacrificativa: ſic etiam ſi quis poſſet ovem producere, ac illam, dum producit, ponere in igne, eâdem actione haberetur & poſitio, & immolatio ovis.

Ad probationem antecedentis, primò *nego antecedens*. Nam dum offerebatur Thus in Sacrificium, ſolùm præſupponebatur materia, ex qua conſurgebat res oblata, ut in caſu noſtro præſupponitur panis. Deinde tranſmiſſo antecedente, non per hoc ſequitur, non poſſe inſtitui Sacrificium, in quo materia non præſupponatur, cùm Sacrificium ſit ſignum ad libitum: Sicut quamvìs nulla Eccleſia hactenus fuerit pentagona, non per hoc non poteſt dari Eccleſia pentagona. Ad id, quòd additur de Sacrificio cruento, *concedo antecedens*, *nego conſequentiam.* Diſparitas eſt, quia quando Chriſtus primò poſitus fuit, non fuit tunc poſitus in ara Crucis, ſed fuit immolatus poſt triginta tres annos: At quando primò ponitur ſub ſpeciebus, tunc offertur, & immolatur, ſuper altare. Secunda diſparitas eſt, quia Chriſtus qui eſt principalis offerens, debet præſupponi ad rem oblatam, & actionem ſacrificativam, cum debeat

Digitized by Google

Prob. Sacrificium eſt oblatio externa in proteſtationem Divini dominii, & ſignum ſenſibile ad libitum inſtituentis illud; ergo potuit Chriſtus ad libitum inſtituere in ſacrificium ſolam oblationem ſumet ſub ſpeciebus alterutrius ſpeciei, præſertim quia etiam in hoc ſalvaretur, quòd repræſentetur corpus mortuum Chriſti Domini in Cruce, cùm ex vi verborum veniat ſolùm corpus, aut ſolùm ſanguis: ſicut etiam ſalvaretur, quòd victima deſtruatur, per hoc, quòd ponatur Chriſtus ſub iis ſpeciebus in via ad deſitionem, quamvis neutrum ex his ad rationem Sacrificii ſit neceſſarium, ut oſtendimus.

Neque dicas cum Vaſquez, quòd hujuſmodi Sacrificium non eſſet rememorativum mortis Chriſti. Nam ad rationem Sacrificii non ſpectat, quòd Chriſti mortem, vel paſſionem rememoret. Deinde ſatìs rememoraret per hoc, quòd in conſecratione alterutrius ſpeciei ſolùm Chriſti corpus, aut ſolus ſanguis repræſentetur.

X. Dico 2. Utriuſque ſpeciei conſecratio in præſenti providentia ſpectat ad eſſentiam Sacrificii. Ità communiter apud Suarium, & Arriagam ex D. Thom. *q. 80. ar. 12.*

Prob. Ab aliis aliter, ſed inſufficienter, ut diſcutit Arriaga. Ratio potiſſima eſt, quia de facto ſic voluit Chriſtus Dominus hoc Sacrificium inſtituere, quod conſtat ex ferè communiſſimo DD. ſenſu. Congruenter autem ſic voluit Chriſtus Dominus, quia ſic expresſius ſignificatur Sacrificium incruentum, & ſeparatio corporis à ſanguine, & cùm ſit Sacrificium ſimul, & Sacramentum refectivum, expresſius etiam ſignificatur convivium ſpirituale per cibum, & potum ſimul.

XI. *Objic.* 1. Innocentium Octavum cum Norvegis carentibus vino diſpensâſſe, quòd ſinè vino conſecrarent, ut refert Volaterranus: Atqui ſi ad quidditatem Sacrificii ſpectaret conſecratio ſub utraque ſpecie, non potuiſſet Pontifex Chriſti Vicarius in hoc diſpenſare, ut patet, ergo non ſpectat ad eſſentiam Sacrificii conſecratio ſub utraque ſpecie: Ea proinde præcipitur ſolùm præcepto Divino poſitivo, quod in caſu neceſſitatis diſpenſari poteſt à Pontifice, ſicut poteſt diſpenſare in votis, & relaxare juramenta.

Reſp. De hac diſpenſatione non conſtare, & communiter DD. aſſerunt, Hiſtoriam hujus Authoris eſſe apocrypham: tum quia Pontifex nequit diſpenſare in iis, quæ ſpectant ad quidditatem ſive Sacrificii, ſive Sacramento-

rum inſtitutam à Domino, tum etiam quia adhuc dato, quòd ex præcepto tantùm Divino deberet conſecratio fieri ſub utraque ſpecie, neque datur cauſa ſufficiens, ut poſſit Pontifex in hoc diſpenſare, non ſolùm quia facilè poteſt adduci vinum in Nationes, quæ illo carent; ſed etiam quia hoc Sacramentum, & Sacrificium non eſt neceſſarium neceſſitate medii. Propterea communiter docent, non eſſe celebrandum ſinè veſtibus Sacris ad dandum viaticum moribundo; quia ſcilicet cùm gratia hujus Sacramenti non ſit neceſſaria neceſſitate medii ad ſalutem, non datur ſufficiens cauſa diſpenſandi in jure naturali de celebrando cum debita decentia: contra verò datur ſufficiens cauſa, cur Pontifex nomine Dei promiſſarii diſpenſet in votis, &c. quia facilè vota emittuntur; & niſi daretur in terris poteſtas diſpenſandi, eſſent in laqueum, non in ſalutem, ut fusè Suarius loco citato.

XII. *Objic.* 2. Si Sacerdos conſecret panem, & non vinum, vel quia in calice eſt aqua, aut acetum, vel quia ſacrilegè non vult illud conſecrare, in tali caſu verè Hoſtia eſt conſecrata, ergo ad eſſentiam ſacrificii non ſpectat conſecratio ſub utraque ſpecie. *Prob. conſeq.* Quia eadem eſt poteſtas conſecrandi, & ſacrificandi in Sacerdote, ergo quoties conſecrat, ſacrificat; ergo in caſu adducto, in quo datur unius tantùm ſpeciei conſecratio, datur verum ſacrificium ſub una tantùm ſpecie, atque adeò utraque ſpecies non requiritur ad rationem ſacrificii in præſenti providentia.

Reſp. cum Arriaga *ſect.* 7. Poteſtatem datam Sacerdoti validè conſecrandi eſſe quidem connexam cum poteſtate ſacrificandi, non tamen eſſe eandem tum realiter, tum formaliter. Poteſt enim dari conſecratio ſinè ſacrificio, ut quando per errorem in calice non eſt vinum, ſed aqua, vel acetum, ergo poteſtas ad conſecrandum formaliter diſtinguitur à poteſtate ad ſacrificandum. Quare *conceſſo antecedente, nego conſequentiam.* Ad probationem *diſtinguo antecedens*: eſt eadem realiter, *omitto*: formaliter, *Nego antecedens, & conſequentiam.*

XIII. Ex quibus fit, quòd ſi Sacerdos velit conſecrare panem, & ſimul ſacrificare, quatenus vult etiam deinde conſecrare vinum, in tali caſu verè conſecrat panem, etiamſi deinde mutatâ voluntate vinum non conſecret; At ſi velit conſecrare panem tantùm, & nullatenus vinum,

Digitized by Google

num, certè tunc panem non conſecrat. Ratio eſt, quia inter intentiones contrarias prævalet quæ eſt magis efficax, & abſoluta, ut diximus cum de miniſtro Sacramentorum habente contrarias intentiones, *diſp 2. qu. 2. nu. 16* Unde etiam fit, quòd ſi Sacerdos velit utramque ſpeciem conſecrare, & ſimul nullatenùs velit ſacrificare, neque in tali caſu conſecrabit: ſicuti ſi chriſtianus vellet contrahere matrimonium, ſed efficacius nollet Sacramentum conficere, Matrimonium in foro interno non contraheret.

In tantum itaque panes obvii conſecrati aliquando ex nequitia alicujus Sacerdotis ab Eccleſia habentur pro coſecratis, quia præſumitur, quòd Sacerdos habuerit voluntatem abſolutam conſecrandi ſinè voluntate efficaciori non ſacrificandi, atque adeò cum voluntate implicita ſacrificandi, ſi hæc voluntas eſt neceſſaria ad validam conſecrationem; quamvìs reverà tunc non ſacrificet ſub una tantùm ſpecie.

QUÆSTIO III.

Quoſnam Effectus præſtet Sacrificium Euchariſticum?

I. DIximus in loco de effectibus Euchariſtiæ, in quantum eſt Sacramentum: dicendum nunc de iiſdem in quantum eſt Sacrificium. Eſt autem Euchariſtia Sacrificium Lautreticum, in quantnm Deo offertur in recognitionem ſupremi ejus dominii: eſt etiam Euchariſticum, in quantum fit in gratiarum actionem ob accepta beneficia: eſt pariter propitiatorium, prout offertur in remiſſionem peccatorum, & pœnarum, unde Deus ex offenſo redditur placatus, & propitius: eſt demum Impetratorium, quatenus offertur ad gratias impetrandas. Cùm de his poſtremis effectibus ſint nonnullæ difficultates enodandæ, ideo inquirimus hic ſolùm de effectibus, quos ut propitiatorium & impetratorium parit ex opere operato, ſeu independenter à bonitate offerentis. Nam ex opere operantis, ſeu quatenus eſt actus virtutis Religionis, certum eſt eoſdem effectus habere, quos reliqui actus virtutis, nimirum mereri ipſi ſacrificanti augmentum gratiæ, ſatisfacere pro peccatis propriis, vel pro peccatis

ejus, cui talis ſatisfactio applicatur, & impetrare ſibi, vel aliis aliquod bonum.

II. Dico 1. Effectus ex opere operato primus, & immediatus hujus ſacrificii, radix aliorum, eſt reddere Deum propitium, & placatum. Ità communiter cum Bellar. cap. 3. Cornelio à Lapide, qui in cap. 10. ad Hebræos, *Sacramentorum*, inquit, *eſt ſanctificare*, *ſacrificii propitiare.*

Prob. Ex Trid. Seſſ. 22. cap. 2. ubi dicitur: *Hac oblatione placatus Deus Gratiam & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & peccata etiam ingentia dimitit.* Ex quibus verbis colligitur, hoc ſacrificium eſſe propitiatorium, & placativum Dei, & hinc oriri reliqua bona, quæ cauſat. Quòd ſi quæras, quid ſit Deum propitiari, & placari? Reſp. eſſe tolli à Deo obicem indignationis poſitum à peccatis, quo ſublato, fit nobis ſpecialiter benevolus, & beneficus.

III. Dico 2. Miſſæ ſacrificium ex opere operato cauſat remiſſionem mortalium, non quidem immediatè, & directè, ſicut Sacramenta cauſant gratiam juſtificantem, ſed etiam mediatè, impetrando ſcilicet auxilia ad contritionem, vel attritionem cum Sacramento, vi quorum immediatè obtineatur remiſſio mortalium. Ità communiter.

Prob. Tum ex Verbis laudatis Triden. dicentis: *Hâc oblatione placatus Deus gratiam* (videlicet excitantem) *& donum pœnitentiæ concedens crimina &c. dimittit.* Tum etiam quia hic effectus cauſandi Gratiam Juſtificantem non eſt tribuendus ſacrificio, ſi non conſtet ex Scripturis, Conciliis PP aut traditione, cùm nec ipſi Sacrificio cruento crucis voluerit Chriſtus hanc prærogativam tribuere cauſandi gratiam immediatè.

IV. Dubitatur, An auxliia ad pœnitendum vi hujus ſacrificii cauſentur infallibiliter in eo, pro quo ſacrificium offertur? Vaſquez, Suarius, Gonetus, Lugo putant non cauſari infallibiliter, licèt cauſentur ex opere operato; ſicut nec per Extremam Unctionem cauſatur infallibiliter ſanitas corporis, nec per Euchariſtiam infallibiliter cauſatur auxilium efficax ad perſeverandum, quamvìs hujuſmodi effectus cauſentur ex opere operato. Probabilius tamen cenſeo; quòd ea auxilia infallibiliter cauſentur, quamvìs ex noſtra culpa non ſemper ſint efficacia: Infallibiliter etiam cauſatur ſanitas corporis per Extremam Unctionem, quando ſanitas prodeſt animæ

dum-

Digitized by Google

dummodo non detur obex, & adſint circumſtantiæ debitæ, cùm ſub hac hypotheſi ſanitas corporis ſit promiſſa: Sicut orationi promittitur à Deo id, quod petitur atque adeò infallibiliter confertur, dummodo adſint debitæ circumſtantiæ. Et eodem modo per Sacramentum Euchariſtiæ infallibiliter conferuntur auxilia ad perſeverandum, quamvìs ea non ſemper ſint efficacia ex culpa voluntatis. Ratio, cur infallibiliter per ſacrificium conferantur auxilia ad pœnitendum, eſt, quia ſunt promiſſa à Chriſto Domino. Senſus enim illorum Verborum Matth. 7. *Hic eſt ſanguis meus, qui pro multis effundetur*, non ſolum eſt, quòd ſanguis Chriſti effundendus erat tunc in ſacrificio cruento, ſed etiam quod ſit effundendus nunc in ſacrificio incruento in remiſſionem peccatorum, quatenùs vi meritorum ſanguinis Chriſti cauſantur, & effunduntur auxilia ordinata ad remiſſionem peccatorum obtinendam.

Dico 3. Probabile eſt, remiſſionem peccatorum venialium cauſari immediatè ex opere operato per ſacrificium Miſſæ in eo, cui applicatur, dummodo nullum habeat affectum actualem, vel habitualem erga illa, ut diximus, cum de effectibus Sacramenti Euchariſtici. Ità Platel, *n.478*, contra Lugo, Arriagam, & alios putantes, quod ſolùm mediatè cauſetur ſicut mortalium, ità & venialium remiſſio.

Prob. Quia Triden. *ſeſſ 22. cap.* 1. docet, per hoc ſacrificium virtutem Paſſionis Chriſti applicari in remiſſionem peccatorum, quæ à nobis quotidiè committuntur, hoc eſt venialium, nullâ factâ mentione pœnitentiæ, ut facit *cap. 2.* dum tribuit eidem ſacrificio virtutem remittendi mortalia, ergo venialia vi hujus ſacrificii probabiliter remittuntur immediatè ex opere operato.

V. Dico 4. Sacrificium hoc, quatenùs propitiatorium, & ſatisfactorium, cauſat etiam ex opere operato remiſſionem pœnarum, tam ſi pro vivis applicetur, quàm ſi pro defunctis. Ità communiter.

Prob. ex Trid. *ſeſſ. 22. can. 3.* ubi anathematizatur qui dixerit, *Miſſæ ſacrificium &c. ſoli ſumenti prodeſſe, neque pro vivis, & defunctis, pro peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus offerri debere.* Et ſanè cùm ſanguis Chriſti Domini effundatur in remiſſionem peccatorum, debuit etiam ſe extendere ad remiſſionem pœnarum. Tum quia non diceretur ſublatus per hoc ſacrificium obex indi-

Digitized by Google

indignationis divinæ, nec Deus placatus, ſi nihil de ſatisfactione ſibi debita remitteret: Tum etiam quia etiam pœnæ peccatis debitæ dicuntur peccata, quatenùs ſunt reliquiæ, & effectus peccatorum, juxta illud ſecundo Machab. 12. *Sancta, & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis ſolvantur*, hoc eſt à pœnis peccatorum.

VI. Dubitatur 1. utrum hunc effectum cauſet immediatè, an ſolùm mediatè, ſicut cauſat remiſſionem mortalium, videlicet impetrando ex opere operato vires ſpirituales ad augenda opera pœnitentiæ, quibus Deo ſatisfaciamus ex opere operantis, ſive pro defunctis, applicando illis noſtras ſatisfactiones? Secundò, An cauſet hunc effectum infallibiliter?

Ad primum: Probabile eſt, quod cauſet immediatè; cum Tridentinum *can.* 3. dicat prodeſſe pro pœnis, & ſatisfactionibus: Et quamvìs etiam dicat prodeſſe pro peccatis, pro quibus ſolùm prodeſt mediatè; at cum expreſsè *cap.* 2. doceat, quod proſit pro mortalibus tantum mediatè, & nuſquam idem doceat de venialibus, & de pœnis; ideò probabiliter remiſſio venialium, & pœnarum à ſacrificio miſſæ cauſatur etiam immediatè.

Ad ſecundum: Communiſſimè Theologi apud Vaſquez *n.* 29. & Arriagam *ſect.* 3. docent, quod hic effectus cauſetur infallibiliter. Si enim ſacrificia antiqua infallibiliter purgabant ab Immunditiis legalibus, à fortiori hoc ſacrificium infallibiliter purgat à pœnis, quæ removent Juſtum à cætu Beatorum. Et ſanè cum hoc ſacrificium ſit eſſentialiter propitiatorium, & placativum Dei offenſi, tollendo obicem indignationis, dicendum, quod tollat infallibiliter ſaltem partem pœnarum debitarum; Quomodo enim offenſus dici poteſt placatus, ſi nullam partem ſatisfactionis debitæ remittat?

Notat tamen Bonac. *de Indulg. puncto* 6 quod quando pro defunctis applicatur ſacrificium, tunc liberum ſit Deo illud acceptare; cum non teneatur offenſus acceptare ſatisfactiones, quæ non præſtantur ab ipſo offenſore: Propterea Indulgentiæ, Sacrificia, & alia opera ſatisfactoria, quæ pro defunctis offerimus, dicuntur offerri per modum ſuffragii, hoc eſt per modum ſolutionis pro illis exhibitæ, non per modum abſolutionis judicialiter præſtitæ, ut fit in Sacramento pœnitentiæ, quia Eccleſia nullam habet in defunctos auctoritatem.

VII. Dico 5. Sacrificium Euchariſticum, quatenùs impe-

impetratorium, cauſat ex opere operato non ſolùm bona ſpiritualia, ſed etiam temporalia, ſi tamen ad ſalutem conducant. Ità communiter.

Prob. Tum ex uſu Eccleſiæ offerentis ad hunc finem ſacrificia; tum ex Tridentino loco laudato, ubi dicit, ſacrificium offerri non ſolùm pro peccatis, pœnis & ſatisfactionibus, ſed etiam pro aliis neceſſitatibus. Ubi notat Bellar. *lib. 2. cap. 3.* quod ſi ſacrificium valet pro peccatis dimittendis, valere etiam debet pro aliis neceſſitatibus, quatenùs ex peccato ortæ ſunt, propterea ſi Deus hac oblatione placatur,& redditur propitius, debet communiter removere pœnas peccatis debitas, & tollere neceſſitates ex peccatis ortas, ac ſimul conferre bona temporalia, ſi conducant ad ſalutem. Hos etiam effectus cauſat infallibiliter juxta dicta, dummodo bonum quod petitur, cum debitis circumſtantiis petatur: ſicut oratio infallibiliter impetrat ex opere operantis quodcumque petitur, cum id promiſſum ſit à Chriſto Domino Joan. 10. *Si quid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis.* Petendum tamen eſt cum debitis circumſtantiis,aliter,ut advertit Arriaga, redderentur homines torpentes in divino ſervitio,ſi auxilia efficacia, & perſeverantiam finalem infallibiliter obtinerent per quamcumque orationem, aut per quodcumque ſacrificium.

VIII. Dubitatur demum, An effectus ſacrificii participentur ab iis, pro quibus offertur pro menſura propriæ devotionis.

Negat Suarius *diſp.79. ſeſſ.10.* Coninck, & alii. Sed affirmandum probabiliùs cum D.Th. *3.p.q.79.ar 5.* ubi habet: *Quamvis hæc oblatio ex ſui quantitate ſufficiat ad ſatisfaciendum pro omni pœna, tamen fit magis ſatisfactoria illis, pro quibus offertur, vel etiam offerentibus, ſecundum quantitatem ſuæ devotionis.* Idem docet Cajetanus *tomo 2. opuſc tract. 3. qu. 2.* quòd probat ex Verbis canonis. Poſtquam enim ſacerdos oravit pro Eccleſia, pro Papa, pro circumſtantibus &c. ſubdit: *quorum tibi fides cognita eſt & nota devotio*; Quod non rectè adjiceretur, ſi in diſtribuendo fructu ſacrificii nulla fidei, ac devotionis ratio haberetur. Probat hoc etiam Lugo, quia ſicut congruum fuit, ut merita Chriſti infinita Sacramentis applicarentur ad effectum finitum, determinandum juxta diſpoſitionem ſuſcipientis, ad hoc ut homi-

nes

nes excitarentur ad ea recipienda cum meliori devotione, ac reverentia: ità congruum fuit, ut Chriſti ſatisfactiones infinitæ ſacrificio applicarentur ad effectum finitum, determinandum juxta diſpoſitionem, ac devotionem ejus, pro quo offertur, ut magìs ſe diſponat ad eum recipiendum: & ſicuti Sacramenta cauſant Gratiam pro menſura devotionis ſuſcipientis, non verò conferentis illa, ità in ſacrificio relatè ad effectum ex opere operato non attenditur devotio offerentis, ſed ejus, pro quo offertur. Et quia etiam audientes Sacrum offerunt illud pro ſe, ut conſtat ex illis verbis Canonis: *Pro omnibus circumſtantiis, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt pro ſe, ſuiſque omnibus*; ideo etiam circumſtantes probabiliter participant effectum ſacrificii pro menſura propriæ devotionis, non quatenus ſunt offerentes, ſed quatenus pro ſe illud offerunt.

Dices: Si Petrus applicet alteri ſatisfactionem proprii jejunii, non erit major ſatisfactio in illo per hoc, quod ſit major devotio, ergo neque ſi ſacrificium applicet.

Reſp. nego conſeq. Diſparitas eſt, quia ſatisfactio orta ex jejunio eſt finita: ergo non poteſt commenſurari devotioni majori, & majori in infinitum: ſecùs verò ſatisfactio Chriſti infinita.

QUÆSTIO IV.

An ſacrificium Eucharisticum ſit valoris Infiniti in actu primo proximo?

1. Diſtinguenda eſt in hac celebri quæſtione infinitas valoris in actu primo remoto conſiſtens in ſufficientia ad hoc, ut poſſit inſtitui ſacrificium cum vi cauſativa effectus ſyncategorematicè infiniti, ab infinitate in actu primo proximo, quæ importat in ſacrificio de facto vim cauſativam effectus ſyncategorematicè infiniti; adeò ut ſit de facto inſtitutum ad impetranda bona, & ad remittendas pœnas ſyncategorematicè infinitas Diſtinguenda etiam eſt vis cauſativa infinita intenſive, quæ ſcilicet ſe extendat ad obtinenda eidem bona majora, & majora in infinitum, à vi cauſativa infinita extenſivè, quæ ſe extendat ad obtinenda eadem bona pluribus, & pluribus in infinitũ. Si verum eſt, competere de facto ſacrificio miſſæ utramque vim cauſativam infinitam,

nitam, videlicet intenſivam ſimul, & extenſivam; verùm etiam erit, quod ſingulis, pro quibus offertur, æquè ſemper proſit, ſive offeratur pro pluribus, ſive pro paucioribus, ſive pro uno tantum, non ſecùs ac æque prodeſt ſacrificium audientibus ſacrum, ſive pauciores ſint, ſive plures.

Quod attinet ad infinitatem valoris hujus ſacrificii in actu primo remoto, ea communiſſimè admittitur. Cum enim ex Triden. eadem ſit hoſtia, & idem offerens in ſacrificio cruento, & in incruento, nempe Chriſtus Dominus, eadem eſt valoris infinitas in utroque in actu primo remoto, quatenùs poterat inſtitui cum vi cauſativa effectus majoris, & majoris in infinitum. Solùm itaque dubitatur de infinitate valoris in actu primo proximo, ſeu an de facto ità inſtitutum ſit, ut poſſit cauſare effectus ſyncategorematicè infinitos tum intenſivè, tum extenſivè, ut proinde æquè proſit ſingulis, ſive pro pluribus, ſive pro paucioribus offeratur.

II. Dico 1. Sacrificium Euchariſticum eſt infiniti valoris in actu primo proximo intenſivè. Ità D. Thom. Cajetanus, Lugo contra Suarium, qui ratiocinatur cohærenter ad ſua principia. Docet enim, ex majori diſpoſitione ejus, pro quo offertur, non creſcere effectum hujus ſacrificii: propterea negat eidem vim cauſativam intenſivè infinitam.

Prob. Sacrificium, ut diximus, cauſat effectum ſuum juxta menſuram devotionis, & diſpoſitionis illius, pro quo offertur, ſed devotio poteſt creſcere in infinitum, ſaltem divinitus, ergo poteſt ſacrificium ponere effectus ſyncategorematicè infinitos intenſivè, ſed hoc præſtare non poſſet, niſi haberet vim cauſativam in actu primo proximo infinitam intenſivè, ergo hanc habet.

Confirm. Theologi ex hoc probant, quòd in Sacramentis ſit vis cauſativa effectus intenſivè infinita, quia ſcilicet effectus Sacramenti ex opere operato creſcere poteſt ad incrementum diſpoſitionis ſubjecti, juxta doctrinam Tridentini, ergo idem dicendum in ſacrificio.

Ratio ulterior, quare negari non debeat ſacrificio Miſſæ vis cauſativa in actu primo proximo infinita intenſive (Idemque dicendum de infinita extenſivè) deſcendit ex illo principio, quòd ſicut Chriſto Domino, & Sacramento Euchariſtiæ Chriſtum continenti, ità etiam huic ſacrificio nihil perfectionis denegandum, quod non pugnet,

pugnet cum revelatis, & cum ſenſu Eccleſiæ, ob ſummam eorum præſtantiam.

Accedit, conveniens fuiſſe, quòd Chriſtus Dominus hujus ſacrificii effectus non limitaret, relatè ad eos, pro quibus offertur, niſi ſpectata eorum devotione ac diſpoſitione: ſicut non limitavit effectus hujus ſacramenti relatè ad ſuſcipientes, niſi ſpectatâ pariter eorum devotione, ac diſpoſitione. Sic enim ex una parte conſuluit dignitati ſacrificii, & ſacramentorum, reddendo ea juxta præſentem Inſtitutionem infiniti valoris in actu primo proximo, & ex altera parte conſuluit devotioni, ac venerationi eorum, qui ad ſacrificium concurrunt, aut Sacramenta ſuſcipiunt, dum majorem devotionem majori effectu compenſat.

Hinc patet, quare non ſufficiat ad tollendum omnem reatum pœnæ unum ſacrificium, quamvìs vim habeat tollendi pœnam ſyncategorematicè infinitam, ſed requiratur, quod miſſæ iterentur. Non enim id oritur ex intrinſeca inſufficientia ſacrificii, ſed ex limitata devotione ejus, pro quo offertur. Quamvìs autem effectus ſacrificii commenſuretur devotioni ejus, pro quo offertur à Sacerdote, commenſuratur etiam devotioni ipſius Sacerdotis, necnon inſervientium, & circumſtantium, qui pariter illud pro ſe offerunt, ut diximus: ità tamen ut cæteris paribus major fructus percipiatur ab eo, cui ſacrificium applicatur, minor à Sacerdote, minor etiam ab inſervientibus, adhuc minor à circumſtantibus, & multo minor à tota Eccleſia, pro qua generatim offertur. Ubi notandum, Triplicem diſtingui à Theologis fructum hujus ſacrificii, Generalem, quem participat tota Eccleſia, ſpecialem, quem participat is, pro quo ſacrificium offertur, & ſpecialiſſimum, quem participat Sacerdos. Hunc fructum ſpecialiſſimum æquivalere fructui ſpeciali docuit Molfeſius. Filiucius, Navarra, & alii putant fructum ſpecialiſſimum trium miſſarum æquivalere fructui ſpeciali unius miſſæ. Quamvìs autem poſſit Sacerdos hunc etiam fructum ſpecialiſſimum ſibi debitum alteri applicare, damnata tamen eſt propoſitio octava Alexandri VII. dicens: *Duplicatum ſtipendium poteſt Sacerdos pro eadem miſſa accipere, applicando potenti partem etiam ſpecialiſſimam fructus ipſimet celebranti correſpondentem.* Et ratio eſt, quia ſtipendium Miſſæ datur Sacerdoti pro ejus ſuſtentatione, quæ non eſt major per

hoc,

Digitized by Google

hoc, quod applicet alteri præter fructum ſpecialem, etiam ſpecialiſſimum Miſſæ

III. Dico 2. Sacrificium Miſſæ probabiliter eſt etiam infiniti valoris in actu primo proximo extenſivè, quatenùs vim habet cauſandi effectum ſyncategorematicè infinitum pro aliis, & aliis, pro quibus offertur, ità ut ex eorum multitudine effectus non minuatur, ut proinde ſacrificium æquè proſit ſingulis, ſive pro pluribus, ſive pro paucioribus offeratur: Sicut Lux eodem modo illuminat, ſive plura ſubjecta ſint diſpoſita ad lucem recipiendam, ſive pauciora: & ſicut vox eodem modo auditur tam à pluribus, quam à paucioribus: & ſicut etiam idem Sacramentum Euchariſtiæ ſi replicetur, eodem modo gratiam cauſat ſingulis, ſive plures ſint, ſive pauciores, qui illud ſuſcipiunt. Ità Vaſquez, Hervæus, Caietanus, Corduba, Sotus contra Suarez, Coninck, Lugo apud Dicaſtillum *tract. 5. dub. 5.*

Prob. Tum quia nulla prærogativa deneganda eſt huic ſacrificio, quæ non pugnat cum revelatis, & cum ſenſu Eccleſiæ; tum etiam quia fructus hujus ſacrificii ex multitudine offerentium, ſeu circumſtantium non decreſcit in ſingulis; ergo à pari neque ex multitudine eorum, pro quibus offertur, cum in utroque caſu requiratur virtus extenſivè infinita. Tum demum quia ſacrificium cruentum vim habet cauſativam effectus extenſivè infinitam; adeò ut non decreſcat fructus ex multitudine eorum, pro quibus fuit oblatum, ergo idem dicendum de ſacrificio incruento, cum non conſtet, quod voluerit Chriſtus ejus virtutem limitare.

Confirmatur. Sacrificium incruentum habet vim cauſativam effectus infinitam intenſivè, juxta dicta in prima concluſione: ergo etiam extenſive. *Probatur conſequentia*: Univerſim enim virtus, quæ, poteſt cauſare effectum ſyncategorematicè infinitum intenſivè, poteſt etiam extenſivè: v.gr. virtus calefactiva, quæ poteſt calefacere idem ſubjectum intenſiùs, & intenſiùs in infinitum, poteſt etiam calefacere plura, & plura ſubjecta ſine termino: ſic idem Sacramentum Euchariſtiæ, quod cauſare poteſt gratiam ſyncategorematicè infinitam in eodem ſubjecto, juxta majorem & majorem ejus diſpoſitionem, ſi replicetur in pluribus, & pluribus ſubjectis in infinitum, poteſt cauſare gratiam extenſive infinitam.

Digitized by Google

Confirm. 2. Quia Sacerdos ex Eccleſiæ præſcripto offert Sacrificium pro pluribus, ut patet ex illis verbis Canonis: *Quem tibi offerimus pro Eccleſia tua Sancta Catholica, &c.* Quod ſi per oblationem ſacrificii pro his omnibus fructus diminueretur, id eſſet valdè noxium ei, qui dedit ſtipendium pro ſacro, cum dividendus eſſet fructus in tot partes.

IV. *Objic.* 1. ex Suar. Eccleſiæ conſuetudo applicandi ſacrificium pro illo tantùm, qui ſtipem offert, ità ut illi proſit quantùm poteſt, indicat, ſacrificium non eſſe infiniti valoris extenſivè in actu primo proximo. Si enim ex inſtitutione Chriſti æquè prodeſſet ei, qui ſtipem offert, quamvìs pro aliis offerretur, Sacerdotes non deberent alios eodem fructu privare, ergo non eſt valoris infiniti extenſivè.

Confirm. ex Fagundez: quamvìs ſacrificium incruentum non ſit minoris valoris intrinſeci, quàm cruentum, expediens tamen fuit, quod virtus ſacrificii incruenti limitaretur à Chriſto Domino ſaltem extenſivè, ut ſic magìs ad illud fideles afficerentur, & frequentiùs iterarent; quod ſacrificio cruento competere non poteſt, ergo ut priùs.

Reſp. ex Eccleſiæ conſuetudine confirmari potiùs concluſionem. Uſus enim Eccleſiæ eſt, quod Sacerdos ſacrificium offerat univerſaliter pro tota Eccleſia, pro vivis, ac defunctis, & ſpecialiter pro Pontifice, Antiſtite, circumſtantibus, ut patet ex Canone Miſſæ. Neque ſolùm pro his offertur, quatenùs eſt impetratorium, ut quidam putant apud Suarium *diſp 79. ſect. 9.* ſed etiam quatenus ſatisfactorium, cum in Canone dicatur offerri *pro Redemptione animarum ſuarum.* Cum enim Redemptio ſit ſolutio à malis culpæ, & pœnæ, hoc magìs præſtatur ſatisfactione, quam impetratione, ergo ex Eccleſiæ conſuetudine videtur conſtare, quòd ſacrificium hoc ſit valoris infiniti extenſivè in actu primo proximo. Verùm quidem eſt, quod ſpecialiſſimè offeratur pro eo tantùm, qui ſtipem contulit, ità ut ei proſit quantùm poteſt: Ratio tamen hujus eſt, quia non habetur certitudo, ſed ſola probabilitas de hac virtute extenſive infinita, unde fit, abſolutè applicandum eſſe ſacrificium ei, qui dedit ſtipendium, ità ut proſit illi quantùm poteſt, & ſolùm conditionatè poſſit aliis applicari, ſi ſcilicet vera eſt hæc ſententia. Propterea advertit Cajetanus, tertia parte *q. 79. art.*

art. 5. arguendos, inſtruendóſque eos, qui ſtipem erogando, petunt, ut totum ſacrificium ſibi applicetur, & nullatenus alteri. Nihil enim minùs habebit ille de ſacrificio per hoc, quod aliis etiam applicetur ſub éa conditione explicata.

Ad Confirm. *Nego antecedens.* Ad devotionem enim erga ſacrificium confert, quod apprehendatur valoris infiniti, quia ſic dignius de illo ſentitur, ex eo autem quod limitatio effectus habeatur à limitatione propriæ devotionis, fit etiam, ut quilibet incitetur ad ſacrificia iteranda.

V. *Objic.* 2. datâ iſtâ virtute extenſivè infinitâ in ſacrificio, quilibet perciperet fructum cujuſcumque ſacrificii, perinde ac pro ſe tantùm offerretur, ergo ſtatim quælibet anima è pœnis purgantibus liberaretur, & quilibet immenſum haberet fructum ob tot ſacrificia.

Confirm. Quia poſſet Sacerdos multiplex ſtipendium accipere pro eodem ſacrificio, ſi pro pluribus illud offerret, juxta hanc probabilem ſententiam. Neque dicas, debito certo ex Juſtitia non ſatisfieri per ſolutionem probabilem, & incertam. Nam ſolùm eſt opinio probabilis, quòd ſacrificium olim applicatum Petro illi proſit, etiamſi non detur hìc, & nunc intentio ſaltem virtualis offerendi pro illo (cum id neget Vaſquez *diſp.* 38. de Sacram. *cap.* 6. & alii) & tamen hac ſolutione probabili ſatisfit obligationi ex Juſtitia, quam habet Sacerdos applicandi ſacrificium Petro, qui ſtipendium obtulit, ergo etiam in caſu noſtro Similiter, quia probabile eſt, eſſentiam ſacrificii conſiſtere in ſumptione, qui poſt conſecrationem ante ſumptionem applicat Miſſam pro illo, qui dedit ſtipendium, ſatisfacit per hanc ſolutionem probabilem debito ex juſtitia.

Confirm. 2. Quia ſaltem poſſet idem ſacrificium applicari tum ei, cui debetur ex juſtitia ob ſtipendium acceptum, tum alteri, cui ſolùm debetur ex fidelitate.

Reſp. Infallibilitatem effectus ex opere operato hujus ſacrificii eſſe inſtar infallibilitatis effectus provenientis ex opere operantis ab oratione, ſicut enim quia id, quod petitur, promiſſum eſt à Chriſto Domino, ſi petatur ſub circumſtantiis debitis, & quia nobis non innoteſcit, an ſub circumſtantiis debitis petamus, ideò iterare debemus orationes; Ità pariter dicendum de effectu ſacrificii, & ideò non ſtatim omnes animæ à pœnis pur-

Digitized by Google

gantibus liberantur. Præterquamquod probabile eſt, quòd relatè ad ſatisfaciendum pro illis animabus effe-ctus ſacrificii non ſit infallibilis, cum non præſtetur Deo offenſo ſatisfactio ab ipſomet offenſore.

Ad primam Confirmationem, *Nego conſequelam*; tum quia ſtipendium unicè datur ob congruam ſuſtentatio-nem Sacerdotis, non in pretium Miſſæ; tum etiam quia accipiens ſtipendium implicitè ſe obligat ad offerendum pro illo ſacrificium abſolutè, ità ut proſit illi quantùm poteſt, & eſt rationabiliter invitus, ſi idem ſacrificium abſolutè etiam alteri applicetur, non tamen cenſetur in-vitus Petrus, quòd pro ſe ſacrificium offeratur juxta il-lam probabiliſſimam, & communem opinionem, vide-licet cum ſola intentione habituali non retractata. Ad id, quod additur: tunc ſatisfacit obligationi ex juſtitia, qui applicat Miſſam debitam poſt conſecrationem ante ſumptionem, quando ante conſecrationem non appli-caverat alteri. Et ratio eſt, quia voluntas illa antecedens ſatisfaciendi debito ex juſtitia, habitualiter perſeverans ſimul cum intentione actuali, quæ habetur poſt conſe-crationem, ſufficit ut ſolutio talis debiti ſit moraliter certa. Quòd ſi ante conſecrationem Miſſa fuerit alteri applicata, falſum cenſeo, quòd poſt conſecrationem poſ-ſit hanc voluntatem retractare, ità ut ſatisfaciat debito ex juſtitia per hoc, quòd poſt conſecrationem illam ap-plicet, quamvìs applicet ante ſumptionem. Etenim in hoc caſu ſolutio debiti ex juſtitia eſſet ſolùm probabilis, atque adeò inſufficiens, ut docent communiter: quicquid adverſus hanc communem doctrinam opponat Cardi-nalis de Lugo *diſp. 16.* de Juſtitia *num. 105.*

Ad ſecundam. Aliqui ſequelam admittunt apud Men-do *diſſer. 13. q. 5.* & apud Tambur. *lib. 3.* de Sacr. Miſſæ *cap. 1. §. 3. nu. 10.* Sed videtur etiam neganda. Quamvìs enim Miſſa, quæ abſolutè applicatur pro eo, qui dedit ſtipendium, poſſit etiam alteri applicari conditionatè, ſi ſcilicet vera eſt ſententia de infinitate valoris ſacrificii in actu primo proximo, & ità, ut nullatenus derogetur ei, cui debetur ex juſtitia, nihilominus non poteſt pro pluribus applicari abſolutè. Ratio eſt, tum quia promit-tens ſacrificium cenſetur obligari ad illud offerendum abſolutè, non conditionatè, nec poteſt abſolutè pro duo-bus offerri, ſi alteri ex juſtitia debetur, tum etiam quia petens ſacrificium non ſolùm poſtulat effectum ex o-

pere

Digitized by Google

pere operato, ſed etiam effectum, qui provenit ex orationibus Eccleſiæ, qui finitus eſt, ac proinde ex multitudine eorum, pro quibus offertur, diminuitur.

QUÆSTIO V.

An liceat cuilibet Sacerdoti die Sabbati Sancti privatim celebrare?

I. IN Morali Theologia innumeræ diſcutiuntur quæſtiones circa tempus, locum, & alias circumſtantias hujus Sacrificii. Illud hic inquirendum cenſeo ad fovendam nonnullorum devotionem, & ad comprimendum ſcandalum puſillorum ortum ex ignorantia, Num liceat Sabbato majoris hebdomatæ cuilibet Sacerdoti abſq; ulla Prælati licentia privatim celebrare? Quod liceat feria quinta majoris hebdomatæ, ubi non eſt ſpecialis prohibitio, docent paſſim Doctores apud Suar. *diſp. 80.* de Euch. *ſect. 2.* & Lugo *diſp. 20. ſect. 1.* & oſtendit praxis plurimorum paſſim privatim celebrantium. Quamvis enim ad repræſentandam Euchariſtiæ inſtitutionem, in qua Chriſtus Dominus Apoſtolis, quos tunc Sacerdotes inſtituit, ſeipſum præbuit, ſoleant Sacerdotes in Miſſa ſolemni communicare, hæc tamen conſuetudo non fert, ut nemo poſſit privatim celebrare; præſertim quia multi Confeſſionibus audiendis occupati, niſi antecedenter Sacrum facerent, deberent & ipſo die, quo ſacra hæc menſa inſtituta eſt, ab hoc vitali opulo abſtinere, aut parum devotè illud ſumere. Decretum autem S. Congregationis adductum à Perſico *l. 1.* de off. Sacerd. *d. 6. n.* 40. quòd in cœna Domini una tantùm Miſſa ſit celebranda, vel loquitur de Miſſa ſolemni, vel de illo non conſtat authenticè, dum praxis eſt in contrarium.

II. Quòd attinet ad feriam ſextam Paraſceves, indubitatum eſt, nec publicè, nec privatim celebrari poſſe. Officium enim illius diei eſt ſine conſecratione, ſive ad teſtandum luctum de morte Chriſti ex Hugone de S. Victore, qui hæc habet: *Hodie non ſacrificamus, dum nobis hoſtia de manibus tollitur; non ſacrificant amici, dum trucidant inimici*, ſive quia, *veniente veritate, ceſſat figura*, ut habet D. Th. *q. 83. ar. 2.* ad 2. hoc eſt, quia eo die, quo ipſa paſſio Domini recolitur, prout realiter geſta eſt, non

celebratur conſecratio, quæ eſt repræſentatio, ac exemplum Dominicæ paſſionis. Hinc eo die non tenentur fideles celebrationi illius officii aſſiſtere, etiamſi ſit dies feſtus, ex declaratione S. Congregationis 19. Febr. 1622. apud Gavantum. Verùm, teſte Yſimberto *qu. 80. diſp. 5.* in nonnullis Eccleſiis Galliæ Beatæ Virgini dicatis ex ſpeciali privilegio quilibet Sacerdos celebrare poteſt die Paraſceves, quoties incidit in feſtum Annuntiationis Beatæ Virginis.

Utrum autem die Paraſceves liceat omnibus communicare? Affirmant Suar. Vaſq. Laym. & alii apud Dianam *p. 4. tr. 4. reſ. 227.* eò quòd nuſquam id prohibeatur. Rubricæ enim Miſſalis, dum dicunt, reſervandam eſſe Euchariſtiam pro infirmis, non prohibent ne etiam reſervetur pro ſanis, qui vellent eo die communicare. Et quamvìs ob ſummum ejus diei mœrorem ſoleant paſſim etiam à ſpirituali hujus convivii dulcedine abſtinere, non proinde ea conſuetudo cenſetur obligatoria. Nihilominus cum Innoc. XI. in decreto circa communionem quotidianam hæc habeat: *Epiſcopi, Parochi, ſeu Confeſſarii curent, ut circa communionem in feria ſexta Paraſceves Miſſalis Rubrica, & Eccleſia Romana uſus ſervetur*, uſus autem Eccleſiæ Romanæ videatur ferre, quod à communione eo die abſtineatur in ſignum mœroris de morte Domini, idcirco non eſt ab ea conſuetudine recedendum. Et in diœceſi Neapolitana ſub pœnis Eminent. Archiepiſcopo reſervatis, tam publica, quàm privata communio prohibetur; Sed ea ſolùm pro Viatico ægrotis miniſtrari poteſt.

III. Difficultas potiſſima eſt de die Sabbati Sancti. Navarrus, & alii apud Suarium, & Dianam locis laudatis, putant, eo die non poſſe celebrari aliam Miſſam à publica, & ſolemni, quia in Can. *Sabbato* de Conſecrat. ubi ſermo eſt de feria ſexta, & ſabbato majoris hebdomadæ habetur, *ex traditione Eccleſiæ biduo illo Sacramenta penitus non celebrari.* Et quamvis conſuetudine introductum ſit, ut Miſſa ſolemnis, quæ initio noctis Reſurrectionis olim celebrabatur, fiat ante meridiem, hæc tamen conſuetudo non videtur extendenda ad Miſſas privatas. Quòd confirmatur, quia in Miſſa Sabbati Sancti non habetur Introitus pro Miſſis privatis, ſicut habetur in vigilia Pentecoſtes, in qua officium ſolemne eſt pariter ſine Introitu in Miſſa. Ex quo videtur inferri, quod

non

Digitized by Google

non liceant Miſſæ privatæ Sabbato Sancto, ſicut licent in vigilia Pentecoſtes.

Verùm Suarius loco citato putat, ſecluſo ſcandalo licitas eſſe Miſſas privatas eo die, ut opinatur Soto *diſt. 13. qu. 2. art. 2.* addens, alios modernos Scriptores, & multos viros doctos, ac timoratos hanc opinionem ſequi in praxi, & uſu. *Arr. diſp. 54. n. 14.* docet, quòd ſicut præter Miſſam ſolemnem licitum eſt omnibus Epiſcopis Miſſam aliam celebrare eo die ad Ordines conferendos, ità licitum ſit ſingulis Sacerdotibus privatim celebrare, ídque ex conſuetudine jam introducta anticipandi mane tam Miſſam ſolemnem, quàm alias privatas: Additque, Romæ ante paucos annos fuiſſe conſuetudinem poſt *Gloria* inchoatum in Sacro cantato, alios Sacerdotes celebrare, & licet ea conſuetudine ceſſaverit, non ceſſavit tamen ob ullam prohibitionem Pontificiam, ſed ut ſolemnius officium illius diei celebraretur, qua de cauſa unica tantùm miſſa in ſingulis Eccleſiis eo die publicè celebratur. Lugo etiam *diſp. 20.* de Euch. *nu. 19.* docet, multos de facto in ſacellis, & Oratoriis ex devotione eo die celebrare, objicítque ſibi ex Vaſquez, quod hæc conſuetudo ſit occulta, ac Epiſcopis ignota; & reſpondet, non poſſe Pontificem, & Epiſcopos ignorare uſum iſtum, quem innumeri Auctores in publica luce editi, & qui in omnium manibus habentur, teſtantur ubique dari, & ità fieri. Martinonius *diſp. 40. nu. 5.* pariter docet, quòd ſicut dicta Nona juxta Rubricas Miſſalis, Sacerdos procedit ad benedicendum novum ignem, & poſt *Exultet*, & Prophetias, & litanias ſolemniter celebrat, ità poſſint pariter eodem tempore dicta Nona, alii Sacerdotes privatim celebrare: & ad eum modum, quo poteſt ex rationabili cauſa privatim anticipari recitatio Nonæ, ità pariter poſſit ex rationabili cauſa anticipari celebratio Miſſæ privata: Sicut Epiſcopi anticipant ſummo manè Miſſam ad Ordines conferendos, ut poſſint Officio ſolemni, ac publico intereſſe: quòd ſi abſque cauſa anticiparetur, non credit Lugo, quod eſſet lethalis culpa. Huic ſententiæ etiam adſtipulatur Coninck *qu. 83. num. 211.* dicens, ferè ubique aliquos privatim manè celebrare, idque videntibus, & non contradicentibus Prælatis Eccleſiæ, ut proinde videatur contraria conſuetudo penitus abrogata. In eadem ſententia ſunt Ledeſma,

Fagundes, Guttierez Sylvius, Molfeſius apud eundem Lugo, & alii apud Dianam *p. 4. tr. 4. reſ.* 247. necnon *p. p. tract.* 14. *reſ.* 21. Quare ſpectatâ extrinſecâ auctoritate tot, tantorúmque doctorum non videtur dubitari poſſe, quòd liceat vitato ſcandalo puſillorum, quod ex publica celebratione haberetur, privatim eo die poſt dictam in choro Nonam celebrare, quo tempore licitum eſt officium ſolemne publicè peragere.

IV. Et ratio hujus doctrinæ, ut notant paſſim DD. cum Con. loco citato, eſt, quia finis illius prohibitionis, quæ habebatur in Can. *Sabbato* de Conſecrat. ceſſat univerſim, non ſolùm relatè ad Miſſam publicam, ſed etiam relatè ad Miſſas, quæ privatim celebrantur. Idcirco enim in Eccleſia olim penitùs non celebrabatur, quia toto illo die fideles uſque ad initium noctis protrahendo jejunium, lugebant mortem Chriſti, quaſi haberent præſentem realem Chriſti mortem; unde non minùs, quam feria ſexta Paraſceves, abſtinebant etiam illo die uſque ad noctem omni ſacrificio, quo Chriſtus myſticè immolatur; & initio noctis Reſurrectionis primum ſacrificium Deo offerebatur, (ut fusè oſtendit Lugo contra Vaſquez, & alios putantes, quòd poſt mediam noctem Miſſa celebraretur) cum autem Eccleſia, fortè ad levandum onus jejunii uſque ad noctem protracti, incipiat de facto ante meridiem celebrare noctem Reſurrectionis, ſequitur, quòd ſicut olim licebat privatim celebrare ab eo tempore, quo Eccleſia incipiebat Reſurrectionem Chriſti ſolemniter celebrare; ità etiam nunc liceat, quia ſcilicet tota ratio prohibitionis ex tunc incipit univerſim ceſſare; quoties autem finis legis ceſſat non ſolùm pro caſu particulari, ſed etiam univerſim pro omnibus caſibus, toties ceſſat pariter univerſim lex obligare.

Neque obſtat, quòd in Miſſali non habeatur Introitus pro Miſſis privatis. Nam, ut notat Arriaga, ſicut eo die etiam Miſſa ſolemnis dicitur abſque Offertorio; ità quælibet Miſſa dicitur etiam abſque Introitu, cum Offertorium, & Introitus non ſint tanti momenti, ut ex eorum defectu debeat totùm Sacrum omitti.

V. *Objic.* 1. Eſto abrogata ſit prohibitio illius Canonis, ne Sabbato Sancto celebretur, etiam relatè ad Miſſas privatas, negari non poteſt, quòd quibuſdam in locis vix ſit reperire aliquem, qui privatim celebret

bret præter Epiſcopum, qui ante officium ſolemne celebrat ad Ordines conferendos, ab hac autem conſuetudine, quamvìs non eſſet graviter obligatoria, non videtur poſſe nos licitè elongari; præſertim quia populus ſaltem ob ignorantiam hujus doctrinæ ſcandalizaretur, ergo abſolutè non licet eo die privatim celebrare.

Confirm. Quia, ſi poſſet aliquis ex devotione privatim celebrare, procul dubio liceret cuilibet Sacerdoti celebrare etiam propter ſtipendium, hoc autem poſito, non pauci de facto celebrarent, cum autem non celebrent de facto niſi perrari, dicendum abſolutè id non licere.

Reſp. Quamvìs de facto pauci admodum alicubi privatim celebrent, non proinde dicendum, quòd iſta conſuetudo ſit ullatenus obligatoria, ità ut ab ea recedere non liceat: ſicuti quamvìs pauci admodum eo die communicent, non proinde illicitum eſt ex devotione die Sabbati Sancti communicare, eadem enim de cauſa, ob quam olim abſtinebant eo die uſque ad initium noctis Reſurrectionis tam à Sacris privatis, quàm à communione, videlicet ob mœrorem, de morte Chriſti Domini, nunc etiam communius ab utriſque abſtinent, etiamſi, ante meridiem publicè celebretur officium ſpectans ad noctem lætiſſimam Reſurrectionis. Neutrum tamen eſt illicitum, quinimo ſicut laudabiliter poſſet aliquis etiam publicè in Miſſa ſolemni Sabbati Sancti communicare ex devotione, ità laudabiliter poterit Sacerdos ex devotione privatim celebrare. Ratio autem, cur pauci admodum alicubi privatim celebrent (eſto, ferè ubique non pauci celebrent, ut diximus ex Soto, Lugo, Con.) eſt multiplex. Primò quia cum olim ob mærorem illius diei nemo ante initium noctis celebraret, ideò, plurimi antiquæ illi conſuetudini ſe accommodant, præſertim quia nonnulli DD. cum Navarro putant, præceptũ non celebrandi eo die, impoſitum in eo Canone *Sabbato* de Conſecrat. adhuc vigere quoad Miſſas privatas. Secundò quia olim pauci admodum in ea noctè privatũ Sacrificium offerebant ob onus jejunii naturalis præmittendi, & idcirco juxta antiquã conſuetudinẽ pauci etiam nunc ante meridiem poſt inchoatum ſolemne officium celebrant privatim. Tertiò quia etiamſi de facto multi vellent celebrare privatim, deeſt tamen illis opportunitas,

etenim in oratoriis privatis Nobilium non permittitur eo die Sacrum, ſicut nec in feſto Paſchæ, & aliis ſolemnioribus, inter quæ recenſetur etiam feria quinta in Cœna Domini ex decreto S. Congregationis, ut dicitur in Ordine divini Officii hujus diœceſis. Nec permittuntur in Eccleſiis aliæ Miſſæ præter ſolemnem, ut hæc ſolemnius celebretur, & ad vitandum ſcandalum puſillorum, qui ob ignorantiam putant eas non licere. Quare ſupereſt ut in nonnullis privatis capellis præſertim Religioſorum, ea Sacra poſſint privatim celebrari: nec de facili cuilibet ea facultas à Præpoſitis horum Sacellorum id permittitur; quia opinantur ſtandum eſſe antiquæ conſuetudini, quam plerique etiam nunc obſervant, vel quia cupiunt, ut ſolemni officio, ac Miſſæ omnes, quoad fieri poſſit, aſſiſtant. Non eſt itaque mirum, quod alicubi pauci admodum privatim eo die celebrent.

Ad Confirm. Jam diximus, quare perrari de facto celebrent, quamvìs multi vellent ob ſtipendium celebrare, deeſt quippe illis opportunitas. Qui tamen commodè poſſet vitato puſillorum ſcandalo, in Sacello privato celebrare, & ad id ex ſpeciali devotione duceretur, non videtur nota ulla inurendus, quin potiùs commendandus, dummodo citra rationabilem cauſam non anticipet in celebrando conſuetum tempus Officii ſolemnis, quòd publicè dicta Nona celebratur.

VI. *Objic.* 2. ex decreto S. Congregationis anno 1690. quando dies feſtus Annunciationis incidit in Sabbatum Sanctum, ne eo die plures Miſſæ celebrarentur, ut poſſet populus obligationi audiendi Sacrum commodè ſatisfacere, ſtatutum fuit, ut feſtum de præcepto Annuntiationis transferretur ad diem lunæ poſt Dominicam in Albis (ſicut etiam factitatum eſt ultimis hiſce temporibus; dum feſtum Annunciationis incidit in feriam ſextam Paraſceves) ergo ſignum eſt, quòd non poſſint die Sabbati Sancti præter Miſſam ſolemnem aliæ Miſſæ celebrari.

Reſpond. Sacram Congregationem eo decreto nihil adverſus hanc opinionem ſtatuiſſe, quod ſcilicet licet eo die privatim celebrare. Olim Anno 1617. occurrente feſto Annunciationis hoc die, plures Miſſæ celebratæ ſunt in ſingulis Eccleſiis Diœceſis Toletanæ, & ità faciendum eſſe in ſimili caſu, docuerunt Ledeſma,

deſma, Fernandez, Sylvius, Molfeſius, & alii contra Villalobos, ut videre eſt apud Dianam *p. 1. tr. 14. reſ. 21.* Ad vitandas tamen harum opinionum varietates jure merito ſtatuit S. Congregatio, ut in poſterum Feſtum de præcepto Annunciationis transferatur; præſertim quia Miſſæ, quæ ob populi commoditatem eo die præter ſolemnem præmittebantur, non permittebantur, antequam ſolemne Officium inchoaretur, nec multæ in ſingulis Eccleſiis. Nunc autem translato eo Feſto, non divertitur populus à ſolemnitate Reſurrectionis Dominicæ ob concurrentiam cum ſolemnitate Dominicæ Incarnationis, & ſuo tempore opportunius poteſt obligationi audiendi Sacrum ſatisfacere. Quare in forma *conceſſo antecedente, diſtinguo conſequens*: Signum eſt, quòd non poſſint eo die aliæ Miſſæ celebrari publicè, *tranſmitto*; privatim, *nego Conſequentiam.* Atque hìc ſit hujus annui penſi,

(Sed oh ubi Æternitatis!)

F I N I S.

L. D. & B. V. ſinè labe concepta.

THESES PROPUGNATÆ EX HOC TRACTATU DE SACRAMENTIS.

I. RItè Sacramentum definitur, ſignum ſenſibile, permanens, ac practicum, ad cauſandam aliquam ſanctitatem, & ad gratiam ſignificandam inſtitutum. Sacramenta antiqua erant ſigna gratiæ prognoſtica & nova figurabant, quæ ſunt ſigna practica ejuſdem gratiæ; univocè tamen utraque conveniunt tum in ratione ſigni, tum etiam in ratione cauſæ; & de facto ſunt ſigna ſymbolica, quamvìs id non ſpectet ad rationem Sacramenti, quippe quod potuit etiam per ſigna non ſymbolica inſtitui.

II. In ſtatu Legis Naturæ veriſimile eſt ex D. Gregor. & aliis, duo fuiſſe Sacramenta, nempe Parentum fidem in Chriſtum externam, quâ pueri ab originali mundarentur, & Sacrificium, quod ſimul haberet rationem Sacramenti inſtituti ad tollenda peccata perſonalia adultorum: ecquis enim dixerit, Deum, qui miſericors, & miſerator eſt, & multum miſericors, omnes in eo ſtatu, abſque ullo remedio reliquiſſe? In ſtatu verò Legis ſcriptæ plura fuerunt Sacramenta, Circumciſio, Agnus Paſchalis, Luſtrationes, Sacerdotum conſecrationes, quæ Baptiſmo, Euchariſtiæ, Pœnitentiæ, & Ordini reſpondebant. Demum in ſtatu Legis Gratiæ ſeptem congruenter Sacramenta recenſentur. Sicut enim in vita corporali homo generatur, nutritur, creſcit, curatur à morbis, & à morborum reliquiis, & ad prælium armatur, in gradu honorifico conſtituitur ad alios regendos, & pro-

paga-

Digitized by Google

pagationi vacat; Ità congruum fuit, quòd in vita ſpirituali Baptiſmus inſtitueretur, quo ſpiritualiter homo generatur, Confirmatio, quâ augetur, ac roboratur, Euchariſtia, quâ creſcit, & nutritur, Pœnitentia, quâ morbos peccatorum depellat, Extrema Unctio, quâ eradat morborum reliquias, & ad pugnandum armetur in mortis agone, Ordo, quo in ſtatu honorifico ad alios dirigendos reponatur, & Matrimonium, quo fidelium propagationi ſanctè vacet.

III. Novæ Legis Sacramenta ex rebus, & verbis, tanquam ex materia, & forma, juxta doctrinam Florentini, intrinſecè componuntur, & hujuſmodi res ac verba ſe habent ut materia ſecunda relatè ad inſtitutionem Divinam, ſeu vim ſignificativam, ac ſacramentalem, quæ eſt ultima, & completiva forma Sacramentorum. Potuit intentio Miniſtri eſſe merum requiſitum, de facto tamen ad intrinſecam Sacramenti conſtitutionem ſpectat, quippe quæ actionem Miniſterialem, putà abſolutionem, atque adeò formam, ac materiam nomine Chriſti à Miniſtro poſitam intrinſecè conſtituit; quicquid ſit, an etiam poteſtas Sacerdotis ad abſolvendum, conſecrandum, &c. Sacramentum componat? quod problema eſt inter illos ipſos, qui intentionem inter conſtitutiva recenſent; videtur tamen veroſimilius negandum: quamvìs enim ea poteſtas ad validè abſolvendum, & conſecrandum ſpectet, non proinde actionem Miniſterialem, ac Sacramentum debet conſtituere; Sicut Sacramentum Matrimonii non conſtituunt quæcumque ſpectant ad validè contrahendum.

IV. De facto materia, & forma Sacramentorum novæ Legis à Chriſto Domino determinata fuit eadem pro quovis tempore, & loco, quamvìs non eodem modo relatè ad omnia: aliqua enim determinata fuit uſque ad ſpeciem atomam, aliqua ſolùm in genere, proinde nihil in iis immutare poteſt Eccleſia: difficultas autem, quæ oritur ex irritatione facta ab Eccleſia Matrimonii clandeſtini, facilè diluitur; etenim cùm materia hujus Sacramenti ſit contractus legitimus, potuit Eccleſia ſuâ lege efficere, quin ſit legitimus aliquis contractus, ac proinde facere, quòd non ſit materia Sacramenti, non ſecùs ac ſi voces, quibus v. gr. Baptiſmus confertur, amitterent publicâ auctoritate vim ſignificativam, non eſſent

am-

amplius forma Baptiſmi, eò quòd non remanerent eædem moraliter. Baptiſmus autem tempore Apoſtolorum in nomine Chriſti conferebatur, quatenus formæ à Chriſto inſtitutæ inſerebatur venerandum Nomen, dicendo: Ego te baptizo in nomine Patris, Filii ejus Jeſu Chriſti, & Spiritûs Sancti.

V. Mutatio accidentalis materiæ, aut formæ à Chriſto Domino inſtitutæ Sacramentum non irritat; ſecùs verò mutatio ſubſtantialis, quando ſcilicet materia non convenit in morali æſtimatione cum materia à Chriſto inſtituta, adeò ut diverſam obtineat nomenclaturam; & quando in forma mutatur ſenſus, ac ſignificatio, quæ eſt anima verborum. Quòd ſi forma verborum ità accidentaliter mutetur, ut remaneat ambigua, accedente legitimâ intentione Miniſtri, Sacramentum fit validum; cùm vocis ambiguitas, teſte Angelico, ex intentione proferentis determinetur.

VI. Non repugnat creatura tantùm obedientialiter activa; quinimmo repugnat creatura, quæ non poſſit obedientialiter elevari ad producendum quodlibet, non repugnans, ſeu quodlibet quod non oſtendatur poſitivè ſpecialiter illi repugnare, quâ ratione in qualibet creatura agnoſcimus potentiam obedientialem congenitam, non ſolùm activam, ſed etiam paſſivam. Hinc poſſunt Sacramenta phyſicè gratiam producere per hujuſmodi potentiam obedientialem.

VII. Negatâ obedientiali potentiâ, non poſſet phyſicè cauſari gratia à Sacramentis per Omnipotentiam merè extrinſecè aſſiſtentem, poſſet tamen ea phyſicè cauſari per qualitatem ſupernaturalem, quæ eſſet inſtrumentum connaturale relatè ad productionem gratiæ, ſicut eſt lumen gloriæ relatè ad productionem viſionis; & in ea hypotheſi ea qualitas eſſet tota ratio agendi. Poſſunt etiam Sacramenta phyſicè gratiam producere per Omnipotentiam ſpecialiter inexiſtentem tanquam per virtutem iis appropriatam; quâ viâ poſſunt Sacramenta phyſicè gratiam producere, etiamſi non exiſtant, eo prorſus pacto, quo planta, quæ extitit per ſemen, tanquam per virtutem propriam, dicitur phyſicè plantam generare.

VIII. In præſenti ordine Sacramenta non ſolùm moraliter, ſed etiam phyſicè gratiam cauſant, quatenus Sacramenta ſunt actiones Chriſti Domini principaliter operantis per ſuum Miniſtrum exercitæ, cauſant gratiam

mo-

Digitized by Google

moraliter, quatenus verò cum illis coagit Omnipotentia, cauſant illam phyſicè. Utraque cauſalitas magìs conducit ad præſtantiam Sacramentorum, necnon ad Chriſti D. dignitatem, & excellentiam, cujus ſunt inſtrumenta, & ideo non debet iis denegari.

IX. Cauſantur etiam à Sacramentis virtutes infuſæ, & gratia Sacramentalis propria, conſiſtens, non in habitu ſupernaturali diſtincto, aut in gratia ſanctificante ſpecificè, aut numericè diverſa, ſed in ipſa gratia prout exigente ex decreto Dei extrinſeco ſpecialia auxilia in ſingulis Sacramentis. Sacramenta antiqua non cauſabant gratiam ex opere operato, ſed erant meræ conditiones, quibus poſitis, infallibiliter gratia cauſabatur intuitu meritorum Chriſti futuri.

X. Sacramenta ejuſdem rationis æqualem gratiam conferunt ex opere operato æqualiter diſpoſitis, inæqualem verò diſpoſitis inæqualiter; Sacramenta pariter diverſæ rationis, & inæqualia æqualiter diſpoſitis gratiam conferunt inæqualem. Sacramenta vivorum poſſunt per accidens primam gratiam cauſare, cùm non ſit obex primæ gratiæ per Sacramenta vivorum recipiendæ carentia vitæ, ſi per accidens id contingat (putà ex invincibili oblivione peccati, cujus habetur in genere attritio, aut ſi credatur invincibiliter, attritionem peccati, cujus habetur memoria, ſufficere, vel ſi attritio ſit contritio putata, quando urget Communionis neceſsitas, nec datur copia Confeſſarii) ſicut non eſt obex gratiæ ſecundæ per Sacramenta Mortuorum recipiendæ carentia mortis, ſeu vita gratiæ præſuppoſita.

XI. Tria dumtaxat novæ Legis Sacramenta characterem imprimunt, ea videlicet, quibus homo fit Chriſti Domeſticus, ac de ejus familia, miles, & miniſter. reliqua illum non cauſant, quippe quæ, ut advertit Scotus, non reponunt hominem in aliquo peculiari gradu, aut officio, in quo debeat charactere ſpeciali ab aliis contradiſtingui. Porrò Character non eſt entitas moralis, ut prima Tonſura, Doctoratus, ſed phyſica, cùm ſit ex Conciliis ſignum indelebile in anima impreſſum, poſſintque hæc verba in proprio ſenſu explicari per qualitatem ſupernaturalem. Hæc autem qualitas aptè dicitur pertinere ad primam ſpeciem qualitatis, quæ à Philoſopho appellatur habitus, & diſpoſitio; per hanc enim bene ſe habet anima immobiliter, ut proinde dicenda ſit

ſit habitus potiùs, quàm diſpoſitio, quamvìs nec det facilè, nec det ſimpliciter poſſe, cùm non ſit poteſtas, ſed ſignum poteſtatis per Sacramentum acceptæ, ſeu conditio à Chriſto Domino prærequiſita, ut poſſit Baptizatus Sacramenta ſuſcipere, Confirmatus hoſtibus fidei reſiſtere, & Ordinatus Sacramenta adminiſtrare; propterea non ſpectat ad tertiam qualitatis ſpeciem, quæ dicitur potentia, & impotentia, cùm non ſit activa, nec paſſiva potentia: multò minus ſpectabit ad primam qualitatis ſpeciem, quæ dicitur Forma, & Figura, aut ad ſecundam, quæ dicitur paſſio, & paſſibilis qualitas: hæc enim reſidet in parte animæ ſenſibili, ordinémque dicit ad aliquam tranſmutationem ſenſibilem, quam cauſat, vel à qua cauſatur; quod characteri non competit.

XII. Probabilius Character eſt ſignum naturale poteſtatis per Sacramentum acceptæ, ſpeciem quandam, ac ſimilitudinem naturalem Chriſti, ejúſque poteſtatis ſpiritualis repræſentans, juxta illud Apoſtoli: *Omnes, qui baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis*, videlicet Characterem, quo animæ Chriſti configuramur, à quo omnis poteſtas ſpiritualis derivatur, ut proinde juxta variam hujus poteſtatis participationem diverſus ſit character. Si enim eſſet ſignum ad placitum, non deberet eſſe qualitas ſupernaturalis, de cujus ratione eſt, ut hic ſupponimus, quòd connectatur cum gratia; nec daretur congrua ratio, cur Chriſtus Dominus eo careret; quamvìs enim oves, ſervi, ſubditi, milites, miniſtri charactere ſignentur, non Paſtor, Dominus Superior, Dux, aut Princeps, ornatus tamen omnes decet. Beatisſima Virgo, quamvis immunis ab originali fuerit, probabilius inſignita fuit charactere baptiſmali, necnon Confirmationis, quippe quæ inter domeſticos, & milites Chriſti fuit Anteſignana.

XIII. Sacramentum Baptiſmi fictè ſuſceptum, ſublato obice, ac recedente fictione, reviviſcit, & gratiam cauſat, cùm non poſſit in præſenti Providentia aliter tolli originale, quàm per Baptiſmum, aut in re, aut in voto, nec poſſit amplius contritio conſequens eſſe votum Baptiſmi. Proportionalis ratio ſuadet, Sacramentum Pœnitentiæ validè, & informiter ſuſceptum, ſublato obice, reviviſcere. Probabiliter etiam reviviſcunt Sacramenta Confirmationis, & Ordinis, quippe ſimpliciter irre-

irreiterabilia, necnon Extremæ Unctionis, ac Matrimonii, quæ ſunt ſecundùm quid irreiterabilia, nempe in eodem morbo, & cum eodem conjuge. Ipſa etiam Euchariſtia probabiliter reviviſcit, ſi cum fictione negativa, & inculpabili ſuſcepta fuerit, ſecùs verò, ſi cum fictione poſitiva, & ſacrilegè.

XIV. Merita Juſtorum ex hoc præcisè, quòd gratiam in Sacramentis recipiant intuitu meritorum Chriſti, redduntur digna majori præmio, quàm ſi aliunde, aut omnino gratis à Deo, aut ex meritis puræ creaturæ eadem gratia conferretur; per hoc enim, quòd Chriſtus Dominus tanquam caput in membra, & tanquam vitis in palmites, virtutem influat in juſtificatos, in hos derivat ex conjunctione iſta ſpeciali cum Chriſto capite ſpecialis quædam dignitas, ratione cujus opera Juſtorum redduntur magìs accepta Deo, ac digna uberiori remuneratione: faciunt quippe Juſti cum Chriſto capite unum corpus myſticum, & morale, juxta illud Apoſtoli 1. ad Cor. 11. *Vos eſtis Corpus Chriſti, & membra*; & Chriſtum ut fratrem primogenitum agnoſcunt, & ità ſunt hæredes Dei, ut ſint etiam Chriſti cohæredes.

XV. Chriſtus in quantum homo immediatè Sacramenta omnia novæ Legis inſtituit. Puræ creaturæ communicari poteſt à Deo poteſtas miniſterialis, & delegata relatè ad inſtituenda Sacramenta, poteſtas verò excellentiæ, ac meritoria, quæ Chriſto Domino competit, communicari poteſt puræ Creaturæ ſolùm relatè ad inſtituenda Sacramenta Vivorum, non Mortuorum; cùm ſupponamus hìc, non poſſe puram creaturam mereri de condigno peccatori gratiam peccati remiſſivam. De lege ordinaria ſolus homo viator eſt Sacramentorum miniſter, de extraordinaria poteſt Angelus adminiſtrare, non conficere Sacramenta.

XVI. Ad validè Sacramentum adminiſtrandum requiritur in Miniſtro intentio faciendi, quod facit Eccleſia, non ſolùm materialiter, hoc eſt adhibendo ſeriò externos ritus, ſed etiam formaliter; Debet enim Sacramentorum Miniſter agere quà Miniſter, adeóque nomine Principalis: ſufficit tamen ad hoc virtualis intentio; quidquid ſit, an ea conſiſtat in virtute aliqua in potentiis externis cauſata ab intentione præterita, an verò in quodam actu appetitûs ſenſitivi, ſeu in imaginatione relicta, an in quadam tenui intentione actua-

li

li perſeverante, quam non advertimus in ſe, ſed in ſuo effectu? Quod ex eo docent communius, ne dicamus, quòd ſi quis poſt intentionem actualem dormiendo proferret formam abſolutoriam, ob illam qualitatem ex intentione præterita prodeuntem validè abſolveret. Intentio habitualis, quæ non ſufficit ad validè administranda Sacramenta, ſufficit ad ea validè recipienda. Si concurrant duæ intentiones contrariæ, illa prævalet, quæ eſt magìs abſoluta, & appretiativè major.

XVII. Euchariſticum Sacramentum, in quo Salvator, ut habet Tridentinum, divitias divini ſui erga homines amoris velut effudit, conſtituunt Chriſti Corpus, & Sanguis, necnon ſpecies ſacramentales, ac verba conſecratoria cum debita intentione prolata; ſicut etiam unio inter ſpecies, & Corpus, ac Sanguinem Chriſti, quæ phyſica eſt, non moralis, intrinſeca Accidentibus, & extrinſeca Corpori Chriſti, ad quod puræ terminatur. Uſus, ſeu ſumptio Euchariſtiæ non eſt pars aut eſſentialis, aut integralis Sacramenti, ſed merum requiſitum ut gratia nutritiva cauſetur. Quamvìs alia ſit materia, & forma relatè ad Corpus. alia relatè ad Sanguinem, unum tamen eſt in ſpecie atoma Sacramentum, unitate ſpecificâ non deſumpta ex unitate rei ſub ſpeciebus contentæ, aut ex unitate inſtitutionis, ſed ex unitate finis, ad quem ordinatur, qui eſt refectio ſpiritualis, quæ ex cibo, & potu integratur. Sacramentum hoc non eſt neceſſarium neceſſitate medii ad ſalutem, aut in re, aut in voto, neque ad perſeverandum in gratia, ſed ſolùm neceſſitate præcepti.

XVIII. Materia Calicis eſt etiam vinum lymphatum utpote uſuale, aqua illa modiciſſima immixta vino poteſt immediatè converti in Sanguinem Chriſti, quicquid ſit, an poſſit aqua in vinum immigrare? Verba conſecrationis recitativè ſimul, & enunciativè proferuntur, ad eſſentiam tamen conſecrationis ſolùm ſpectat, quòd proferantur enunciativè. Ex veritate hujus formæ fit, ſubſtantiam panis, & vini ſub ſpeciebus Euchariſticis non contineri, quinimmo deſinere ſimpliciter. Sicut autem ad converſionem Euchariſticam ſpectat, quòd terminus à quo, ſeu ſubſtantia panis, & vini ſimpliciter deſinat, ità pariter ſpectat, quòd terminus ad quem, ſeu Corpus, & Sanguis Chriſti, iterum producatur, quin ſufficiat, quòd tantùm adducatur. Poteſt Chriſtus in Eucha-

Digitized by Google

Euchariſtia naturaliter agere, & pati, poſſétque naturaliter videri, ac moveri motu etiam progreſſivo. Probabiliter effectus ab Euchariſtiæ ſpeciebus cauſantur etiam, quouſque in ſtomacho perſeverant, dummodo accedat nova devotio: Nec eſt improbabile, quod major gratia cæteris partibus conferatur communicanti ſub utraque ſpecie quàm ſub una tantùm.

XIX. Sacrificium eſt Oblatio externa rei ſenſibilis Deo præſtita à legitimo, & publico Miniſtro, in proteſtationem ſupremi ejus dominii in omnia, præſertim in vitam, ac mortem. Ad rationem ſacrificii non ſpectat immutatio phyſica victimæ, ſed ſufficit moralis. Eſſentia ſacrificii Euchariſtici neque reponitur in oblatione, neque in ſumptione, ſed in ſola conſecratione, & in præſenti providentia eſſentialiter requiritur conſecratio ſub utraque ſpecie. Hoc ſacrificium non ſolum eſt valoris infiniti in actu primo remoto, & quoad ſufficientiam, ſed probabiliter eſt etiam infiniti valoris in actu primo proximo, quatenùs inſtitutum eſt cum vi cauſativa ſuorum effectuum infinita ſyncategorematicè, tum intenſivè juxta majorem, & majorem ſubjecti diſpoſitionem, tum extenſivè pro multitudine majori, & majori, pro quibus offertur, adeò ut æquè proſit ſingulis, ſive pro pluribus, ſive pro paucioribus offeratur.

XX. Omnes omnium Sacrificiorum dotes complectitur hoc Sacrificium, eſt quippe Lautreticum, Propitiatorium, Euchariſticum, & Impetratorium, quatenùs Lautreticum, repræſentat Holocauſtum, quatenùs Propitiatorium, Hoſtiam pro peccatis, quatenùs Euchariſticum, & Impetratorium, hoſtiam pacificam. In quantùm eſt Propitiatorium, & Impetratorium, habet reddere nobis Deum placatum, tollendo obicem indignationis, tollit enim mortalia mediatè, impetrando auxilia ad reſurgendum: tollit etiam venialia, & probabiliter etiam immediatè; cauſat pariter pœnarum remiſſionem, & impetrat bona etiam temporalia. Probabile eſt, hujuſmodi effectus participari pro menſura devotionis ejus, pro quo offertur, necnon cauſari infallibiliter, non ſecùs ac infallibiliter ex Divina promiſſione à Deo accipimus quicquid orantes petimus, dummodo tamen non deſint circumſtantiæ à Deo præ ſcriptæ.

FINIS.

Digitized by Google

INDEX
RERUM NOTABILIUM,
Quæ in hac Septima Parte
DE SACRAMENTIS
Continentur.

Primus Numerus deſignat Diſputationem, Secundus Quæſtionem, Tertius Numerum Marginalem.

ACcidentia panis, & vini ſubjectant intrinſecè Unionem cum corpore Chriſti D. ad quod talis unio ſolùm extrinſecè terminatur. 4.6.3.

Actus peccaminoſus an poſſit Sacramentum conſtituere. 1.1.8.

Amentes perpetuò capaces ſunt Sacramentorum Baptiſmi, Confirmationis, Euchariſtiæ, & Ordinis. 3.3.1.

Analogia, & univocatio in Sacramentis undenam habeatur? 1.1.11.

Angeli non poſſunt conficere, nec de lege ordinaria miniſtrare Sacramenta. 3.2.2.

Apparitiones Chriſti in Euchariſtia quonam pacto contingant. 4.7.6.

Aqua modiciſſima Calici infuſa num convertatur immediatè in Sanguinem Chriſti. 4.3.4.

Aqua num poſſit phyſicè in vinum tranſmutari? 4.3.5.

Attritio ſufficit ad tollendum obicem gratiæ poſt Baptiſmum fictè ſuſceptum. 3.3.4.

BAptiſma collatum à puero Athanaſio ludente; necnon collatum S Gineſio à Mimo, non fuerunt collata abſque intentione faciendi quod facit Eccleſia. 3.2.6.

Baptiſmus fictè ſuſceptus quomodo ſublato obice reviviſcat? 3.3.4.

Baptiſmus quomodo à Latinis, & à Græcis conferatur? 1.1.18. Et quomodo conferebatur ab Apoſtolis in nomine Jeſu Chriſti? 1.1.19.

Beati retinent characterem Sacramentorum, ſicut etiam damnati. 2.6.6. Num poſſint Sacramenta conficere, aut miniſtrare. 5.2.3.

Cæro-

CÆremoniæ, ac ritus Eccleſiæ in adminiſtratione Sacramentorum ſi non ſerventur, etiamſi ſint accidentales, poteſt pertingere culpam lethalem 3. 2. 20.
Cauſa moralis quotupliciter haberi poſſit. 2. 3. 1.
Cauſalitas phyſica gratiæ, præter moralem, Sacramentis non eſt deneganda 2. 3 2.
Cauſari per accidens primam gratiam à Sacramentis vivorum quid importet? 2. 7. 3.
Creatura, quæ tantùm obedientialiter poſſit agere, non repugnat. 2. 1. 3.
Creatura inelevabilis ad producendum quodlibet non repugnans, eſt chimærica.
Creaturæ puræ communicari poteſt miniſterialis poteſtas inſtituendi Sacramenta. 5. 1. 6. Poteſtas verò excellentiæ, & meritoria poteſt eidem cõmunicari ſolùm relatè ad Sacramenta vivorum. ibid. Nec poteſt illi cõpetere connaturaliter, ſicut competit Chriſto D. 3. 1. 10.
Character Sacramentalis quid ſit? 2. 6. 1. Cur à tribus tantùm Sacramentis imprimatur? ibid. Character ſpectat ad primam ſpeciem qualitatis, quæ dicitur Habitus, & Diſpoſitio. 2. 6. 4. Probabiliter non eſt ſignum ad placitum, ſed naturale; ſeu quædam ſpecialis ſimilitudo animæ Chriſti illi nos configurans ibid. Cur Chriſtus D. caruerit charactere? 2. 6. 5. Deipara illo non caruit. ibid. Eſt naturaliter indelebilis. 2. 6. 6. Perſeverat in Beatis ad ornatum, in damnatis ad confuſionem. ibid. Damnati illũ non attingunt cognitione naturali, cùm ſit qualitas ſecundum ſubſtantiam ſupernaturalis ibid.
Chriſtus D. etiam phyſicè per ſuam Humanitatem miracula operabatur. 2. 3. 3. In quantùm homo, inſtituit immediatè omnia Sacramenta novæ legis. 3. 1. 1. Eſt caput omnium fidelium. 3. 3. 13. Num dici poſſit caput relatè ad peccatores, ad hæreticos, ad paganos, ad damnatos, ad Angelos? ibid. An poſſit ſeipſum in Euchariſtia reproducere? 4. 5. 5. In qualibet parte hoſtiæ totus eſt, etiam antequam illa frangatur. 4. 7. 1. Prout eſt in Euchariſtia, poteſt probabiliter agere, & pati connaturaliter, videre, & videri, loqui, audire, olfacere, gravitare, & moveri motu progreſſivo, perinde ac ſi haberet ubicationem circumſcriptivam 4. 7. 3.
Circumciſio quonam pacto eradebat originale? 2. 4. 3.
Communio ſub utraq; ſpecie panis, & vini num conferat majorem gratiã, quàm ſub altera tantùm ſpecie? 4. 8. 7.

Digitized by Google

Communio num liceat feriâ ſextâ Paraſceves? 5. 5. 2.
Confirmationis, & Ordinis Sacramenta fictè ſuſcepta, ſublato obice, reviviſcunt. 3. 3. 8.
Contritio in eo, qui habet ſcientiam peccati mortalis, ſufficit, ut poſſit Sacramenta omnia ſuſcipere, præter Euchariſtiam, ad quã præmittenda eſt Confeſſio. 2. 7. 1.
Converſio in quonam differat à mutatione? 4. 5. 2.
Corpus Chriſti in Euchariſtia producitur, non adducitur. 4. 5. 4. Intrinſecè Euchariſtiam conſtituit. 4. 1. 3.
Diaconatus materia adæquata apud Græcos eſt impoſitio manûs Epiſcopalis, & apud Latinos requiritur etiam traditio libri Evangeliorum. Explicatur tamen, quomodo materia, & forma Sacramentorum, quæ alicubi, & aliquando ſufficit ad valorem, ſufficiat ubilibet, & quandocunque. 1. 1. 13.
Diaconus, & Subdiaconus probabiliter non peccant mortaliter obeundo ſua munera in ſtatu peccati mortalis. 3. 2. 17.
Dignitas perſonæ operantis auget valorem operis honeſti. 3. 3. 13.
Diſpoſitio requiſita ad Sacramenta ſuſcipienda quænam ſit? 3. 3. 12.
Dolor num poſſit ſubſequi Confeſſionem in Sacramento Pœnitentiæ? 3. 2. 19.
Euchariſtia num ſit neceſſaria neceſſitate medii ad ſalutem, aut ad perſeverandum in gratia? 4. 2. 7. Num requiratur devotio ad illam cum fructu recipiendam? 3. 3. 2. Ea nonniſi materialiter ſumi poteſt ante ſuſceptionem Baptiſmi 2. 7. 3. Poteſt per accidens primam gratiam producere. 2. 7. 2. Per quid conſtituatur? 4. 1. 2. Num per ſpecies, per Corpus Chriſti, per verba Conſecratoria, per unionem Corporis Chriſti cum ſpeciebus, per dependentiam ſpecierum à Corpore Chriſti, & per intentionem Miniſtri? 4. 1. 11. Præſtat illam indignis conferre, quàm eos infamare, prout Chriſtus D. præſtitit cum Juda. 3. 2. 19. Quandonam conferri poſſit moribundis ſenſibus deſtitutis? 3. 3. 1. Ea probabiliter reviviſcit, ſublato obice, ſi ſuſcipiatur cum fictione negativa, ſecùs verò ſi cum fictione poſitiva. 3. 3. 11. Undenam ejus unitas deſumatur? 4. 2. 1. Poteſt ea divinitùs inſtitui à pura Creatura. 3. 1. 10.
Euchariſtiæ effectus quinam ſint? 4. 8. 1. An etiam peccatorum remiſſio, cùm ſit Panis vivificus? 2. 7. 2. Quandonam hujuſmodi effectus cauſantur? 4. 8. 3. An cauſentur

Digitized by Google

ſentur de novo, ſi nova devotio accedat, quouſque ſpecies Sacramentales ſunt in ſtomacho? ibid.
Extrema unctio gratiam confert,&peccata remittit,unde, probabiliter cauſat per accidens primam gratiá. 2.7.2.
Fictionis peccatum commiſſum in inſtanti Baptiſmi num ſit materia remota Sacramenti Pœnitentiæ? 3.3.7
Forma conſecrationis quænam ſit? 4.4.1. Num ea debeat proferri recitativè, an aſſertivè, an utroque modo? 4.4.2. Ea quatenus vera cauſat Corpus Chriſti D. ſub ſpeciebus. 4.4.5. Et ex veritate talis formæ infertur deſitio ſubſtantiæ panis, & vini. 4.4.6.
Forma ſacramenti Baptiſmi, necnon Sacrorum Ordinum diverſa eſt apud Græcos, & apud Latinos, validè tamen, quamvis illicitè, Græcus utitur formâ Latinorum, & Latinus formâ Græcorum. 1.1.18.
Forma Sacramentorum æquivoca determinatur ab intentione proferentis. 1 1 20. Quandonam ea varietur ſubſtantialiter, quando verò ſolùm accidentaliter? ib.
GRæcus peregrinus quonam ritu conſecrare debeat in Eccleſiis Latinorum? 4.3.1.
Gratia habitualis cauſatur à Sacramentis inæqualiter pro inæquali ſubjecti diſpoſitione. 2.5.2. Si gratia à Maternitate Virginis ſepararetur, illa præſtaret. 3.3.15. Quandonam ea cauſetur à Sacramentis? 2.3.6. Num in inſtanti extrinſeco, quando Sacramentum primò non eſt? 4.5.7. Probabiliter major, & heterogenea gratia cauſatur in Euchariſtia ab utraque ſpecie panis,&vini, quàm ab alterutra tantùm. 4.8.7. Per hoc quòd Gratia conferatur ex meritis Chriſti, merita Juſtorum redduntur digniora, ac magis meritoria. 3.3.13.
Gratia Sacramentalis propria uniuſcujuſque Sacramenti in quonam conſiſtat? 2.5.1.
IGnis Tartareus quomodo cruciet Spiritus? 2.3.2.
Inſtitutio Sacramentorum antiquæ legis facta fuit à Deo; Sacramentorum verò novæ legis à Chriſto in quantum homine immediatè. 3.1.3. Quomodo hæc poteſtas inſtituendi Sacramenta communicari poſſit puræ Creaturæ? 3.1.6.
Inſtitutio Divina num conſtituat Sacramentum? 1.1.19.
Intentio Miniſtri ſitne merum requiſitum, an verò conſtitutivum Sacramenti? 1.1.10.
Intentio indirecta, ſeu voluntas in cauſa, non ſufficit ad valo-

valorem Sacramenti. 3. 2. 12. Sufficit tamen meticuloſa, & coacta. ibid. Intentio errans quandonam ſufficiat? 3. 2. 14. Intentio conditionata de futuro ad valorem ſolius Sacramenti Matrimonii ſufficit. 3. 2. 15. Pariter Sacramentum Matrimonii conſiſtit cum intentione habituali; in reliquis ſufficit, & requiritur virtualis. 3. 2. 9. Ex duabus intentionibus contrariis utra prævaleat? 3. 2. 16. Intentio faciendi quod facit Eccleſia, requiritur ad conficiendũ ſacramentũ, quin ſufficiat intẽtio ponẽdi cæremonias prout conſuevit Eccleſia. 3. 2. 4.

Intentio requiſita ad ſuſcipienda Sacramenta quænam ſit? 3. 3. 1. Ad ſuſcipienda validè Sacramenta Baptiſmi, Confirmationis, Euchariſtiæ, & Ordinis ſufficit intentio interpretativa. ibid.

Juriſdictio probabilis num ſufficiat ad conferendum Sacramentum Pœnitentiæ. 3. 2. 15.

Juſtorum opera ex conjunctione cum Chriſto capite redduntur magis meritoria. 3. 3. 14.

MAnûs Epiſcopalis impoſitio cur apud Græcos ſit materia totalis diaconatus, & apud Latinos ſit partialis? 1. 1. 18.

Martyrium cur non ſit Sacramentum 1. 2. 6.

Materiæ, & formæ Sacramentorum variatio quænam ſit ſubſtantialis? 1. 1. 20.

Materia Euchariſtiæ quænam ſit? Num farina ſubacta aqua, & non cocta? Num amitum panis ex ſiligine, aut ſpelta? Num omphacitum, acetum, muſtum, vinum, quod incipit aceſcere, aut ſi ſit aliquantulum acre, aut congelatum? Num ſuccus ex uvis paſſis expreſſus? 4. 3. 1.

Materia conſecranda debet eſſe determinata, demonſtrabilis, & moraliter præſens. 4. 3. 3.

Maternitati Deiparæ præſtat gratia ſanctificans, ſi hæc ab illa ſeparetur. 3. 3. 15.

Matrimonium per Procuratorem contractum quandonam cauſet gratiam? 2. 3. 3.

Matrimonium dumtaxat inter Sacramenta confici poteſt cum ſola intentione habituali 8. 2. 8. Necnon cum intentione conditionata de futuro. 8. 2. 15.

Matrimonii à Chriſto inſtituti materia ſacramentalis eadem eſt, tam ubi clandeſtinum eſt validum, quàm ubi eſt invalidum. 1. 1. 19.

Matrimonii Sacramentum citra mortale in ſtatu peccati mortalis à contrahentibus ſuſcipitur, non tamen miniſtratur. 8. 2. 18.

Digitized by Google

Miniſter Sacramentorum num poſſit eſſe Angelus, aut comprehenſor? 3. 2. 2.

Miniſtri probitas cur non requiratur ad valorem Sacramentorum? 3. 2. 7.

Miniſter Euchariſtiæ mortaliter peccat, illam adminiſtrando in ſtatu peccati mortalis; non tamen tangendo ſolùm Hoſtiam conſecratam. 8. 2. 17. Non multiplicantur peccata per hoc, quòd pluribus Euchariſtia miniſtretur, ſi non miniſtretur etiam pluries; quamvis peccata multiplicentur per hoc præcisè, quòd pluribus Sacramentum Pœnitentiæ miniſtretur. 8. 2. 17.

Miſſæ nomen quid ſonet? 5. 1. 1. Ea eſt verum Sacrificium. 5. 1. 10.

Miſſa num poſſit ab omnibus privatim celebrari die Sabbathi Sancti? 5. 5. 3.

NEceſſarium neceſſitate medii in re, aut in voto, in quo differat à neceſſario neceſſitate dumtaxat præcepti? 4. 2. 5.

OMnipotentia quomodo dicatur ſpecialiter aſſiſtere Sacramentis in productione gratiæ, & quomodo in iis inexiſtere. 1. 1. 18.

Opera juſti per peccatum mortificantur, & ſublato obice reviviſcunt: Opera verò poſita in ſtatu peccati mortalis non ſunt mortificata, ſed mortua, nec unquam reviviſcunt. 3. 3. 6.

Opinionem probabilem de valore Sacramenti ſequi non poſſumus, omiſsâ tutiore, ſecùs verò moraliter certam. 8. 2. 19.

Ordinis Sacramentum negandum eſt indignis, etiamſi illud publicè petatur, & peccatum ſit occultum, non tamen Sacramentum Euchariſtiæ. 3. 2. 18. Quonam pacto à Græcis, & quonam à Latinis Sacramentum iſtud conferatur? 1. 1. 18.

PArvuli quomodo olim ſalvabantur in fide parentum? 1. 1. 3.

Peccatum fictionis, in inſtanti Baptiſmi commiſſum, an ſit materia Sacramenti Pœnitentiæ? 3. 3. 7.

Peccatum eſſentialiter irremiſſibile ex connexione cum decreto de nullo peccato remittendo, repugnat. 2. 1. 10

Pœnitentiæ Sacramentum, ut fructuosè ſuſcipiatur, quinam actus fidei, & ſpei prærequiruntur? 3. 3. 2.

Potentia obedientialis, ſive activa, ſive paſſiva in quonam

nam

Digitized by Google

nam conſiſtat? 2.1.1. Num repugnet creatura tantùm obedientialiter activa? 2.1.2. Repugnat creatura inelevabilis obedientialiter ad producendum quodlibet non repugnans. 2.1.8.

Poteſtas inſtituendi Sacramenta quomodo poſſit competere Creaturæ? 3.1.6.

Præſentia localis Chriſti ſub ſpeciebus Euchariſticis per quid conſtituatur? 4.7.2.

QUalitas ſupernaturalis inhærens Sacramentis, qua eleventur ad producendam phyſicè gratiam, non repugnat. 2.2.3.

REmiſsio venialium, & remiſſio pœnarum vi Sacrificii Euchariſtici probabiliter cauſatur etiam immediatè ex opere operato. 4.3.4. Remiſsio tamen moralium nonniſi mediatè. 5.3.6.

Ritus accidentales negligere in Sacramentorum adminiſtratione, num, & quando ſit culpa lethalis? 3.2.2.

SAbbatho ſancto num liceat cuilibet privatim celebrare? 5.3.3. Quid ſi incidat in diem feſtum Annunciationis? 5.5.6.

Sacerdos, qui vult panem dumtaxát conſecrare, non vinum, num reverà illum conſecret? 5.2.13.

Sacramenta quænam fuerint in ſtatu legis naturæ, & legis ſcriptæ? 1.1.3. Num omnia Sacramenta conſtent materiâ, & formâ? 1.1.6. Num intentio Miniſtri, & Inſtitutio Divina ſpectent ad eorum conſtitutionem? 1.1.9. Num ea conſtitui poſſint actione aliquâ peccaminosâ? 1.1.16 Quomodo Sacramentũ definiatur? 1.2.1. Num fuerint Sacramenta in ſtatu innocentiæ? 1.1.2.

Sacramenta antiqua in quonam differant à Sacramentis novæ legis 1.2.7. Utrùm antiqua, & nova univocentur tum in ratione ſigni, tum etiam in ratione cauſæ? 1.2.8. Utrùm antiqua gratiam cauſaverint ex opere operato? 2.4.2.

Sacramenta novæ legis cur ſint ſeptem? 1.1.5. Num omnia fuerint immediatè à Chriſto ut homine inſtituta? 3.1.2. Quænam poteſtas inſtituendi Sacramenta communicari poſſit puræ Creaturæ? 3.1.5. Materia, & forma Sacramentorum à Chriſto determinata eadem eſt pro quovis loco, & tempore. 1.1.18. Quænam variatio in materia, & forma Sacramenti ſit ſubſtantialis, quænam accidentalis? 1.1.20. Num Sacramenta iſta gra-

tiam

Digitized by Google

tiam cauſent inæqualem pro inæqualitate diſpoſitionis in ſubjecto? 2. 5. 2. Num præter gratiam habitualem, & virtutes infuſas cauſent etiam gratiam Sacramentalem propriam, & in quo iſta conſiſtat? 2. 5. 1. Num poſſint phyſicè cauſare gratiam per potentiam obedientialem? 2. 1. 2. Num per qualitatem inhærentem, aut per Omnipotentiam ſpecialiter aſſiſtentem, aut etiam per Omnipotentiam inexiſtentem? 2. 2. 1. Utrùm de facto gratiam cauſent, non ſolùm moraliter, ſed etiam phyſicè? 2. 3. 1. Quomodo gratiam cauſent, quando reviviſcunt? 2. 3. 3. Quid ſit in Sacramentis Sacramentum tantùm, quid Res tantùm, quid Res ſimul & Sacramentum? 2. 6. 7.

Sacramenta vivorum poſſunt per accidens primam gratiam cauſare. 2. 7. 1. Ad ea ſuſcipienda prærequiritur in eo, qui habet conſcientiam peccati mortalis, vel contritio, vel attritio cum Sacramento Pœnitentiæ: Ad Euchariſtiam tamen ſuſcipiendam omnino prærequiritur Sacramentum Pœnitentiæ, quin ſufficiat contritio de mortalibus, niſi in caſu neceſſitatis. ibid. Sacramenta ficté ſuſcepta nũ ſublato obice reviviſcant. 3. 3. 3

Sacramenti Euchariſtici quænam ſit materia? 4. 3. 1. Quænam forma? 4. 4. 1. Subſtantia panis, & vini per tranſubſtantiationem deſinit eſſe ſimpliciter. 4. 5. 2. In rigore tamen non dicitur annihilari. 4. 5. 7. Si ſubſtantia panis & vini ſubeſſet accidentibus ſimul cum Corpore, & Sanguine Chriſti D. forma conſecratoria eſſet falſa. 4. 4. 7. Quinam ſint Euchariſtiæ effectus, in quantum eſt Sacramentum? 4. 8. 1. Quinam verò, in quantum eſt Sacrificium? 5. 3. 1. Species Sacramentales Euchariſtiam conſtituunt. 4. 1. 2. Sumptio tamen neque eſt pars eſſentialis, neque integralis hujus Sacramenti. 4. 1. 8.

Sacrificium quid, & quotuplex ſit, & in quo differat à Sacramento? 5. 1. 1. De jure naturæ debetur Deo Sacrificium. 5. 1. 4. Ad rationem Sacrificii non ſpectat immutatio victimæ phyſica, ſed poteſt ea eſſe tantùm moralis. 5. 1. 7. Quænam ſit in Sacrificiis res oblata principalior? 5. 1. 9.

Sacrificium Miſſæ complectitur omnes omnium Sacrificiorum prærogativas. 5. 1. 14. Species Euchariſticæ partialiter conſtituunt in hoc ſacrificio rem oblatam, quãvis res primò & principaliter oblata ſit Chriſtus D. 5. 1.

Digitized by Google

5. 1. 11. Non ingreditur rem oblatam ſubſtantia panis, & vini. ibid. Eſſentia hujus Sacrificii unicè reponitur in conſecratione, nullatenus verò in ulla Oblatione, aut in Sumptione. 5. 2. 6. In præſenti providentia eſt de eſſentia illius conſecratio ſub utraq; ſpecie. 5. 2. 10. Ejus valor probabiliter eſt infinitus etiam in actu primo proximo, ità ut æquè proſit ſingulis, ſive pro pluribus, ſive pro paucioribus offeratur. 5. 4. 3. Effectus ab eodem probabiliter cauſantur pro menſura devotionis illius, pro quo offertur; non ſecùs ac effectus Sacramenti cauſantur pro menſura devotionis in ſuſcipiente. 5. 3. 8. Quinam effectus ab eo cauſentur? 5. 3. 1.

Species Sacramentales panis, & vini probabiliter cauſant gratiam Sacramentalem diverſam 4. 8. 7.

Status diverſi naturæ humanæ, qui à Theologis conſiderantur, quinam ſunt? 1. 1. 1.

D. Thomas docens ſufficere intentionem habitualem in Miniſtro ad conficiendum Sacramentum, quomodo ſit intelligendus? 3. 2. 11.

Tranſubſtantiatio num ferat productionem, an verò ſolam adductionem corporis Chriſti ſub ſpeciebus? 4. 5. 2.

UBicatio Sacramentalis Corporis Chriſti ſub ſpeciebus eſt naturalis quoad ſubſtantiam, & ſupernaturalis quoad modum. 4. 3. 2.

Venialia per Sacrificium Euchariſticum probabiliter remittuntur etiam immediatè ex opere operato; ſicut etiam pœnæ peccatis quoad culpam remiſſis debitæ; mortalia tamen ſolùm mediatè remittuntur. 5. 3. 4.

Verba conſecratoria Euchariſtiam conſtituunt. 4. 1. 5.

Unio Corporis Chriſti cum ſpeciebus Euchariſticis debet eſſe phyſica, quin ſufficiat moralis. 4. 6. 2. Ea eſt intrinſeca ſpeciebus, & extrinſeca Corpori Chriſti D. non ſecùs, ac unio hypoſtatica eſt intrinſeca Humanitati, & extrinſeca Verbo. 4. 6. 3.

Univocantur Sacramenta antiquæ, & novæ legis tum in ratione ſigni, tum etiam in ratione cauſæ. 1. 2. 8.

FINIS.

4881

Digitized by Google